lens. 12197. ARH PT-1420

Jutlus kolmeteistkümnemal pühapäewal pärast kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 181 (258), 1—6. Tart. l. r. Nr. 145, 1—6.

Oh armas halastaja Issand Jumal, Sina oled meid õnnistuse teed juhatamas ja annad meile oma Poja Jeesuse Kristuse läbi armust täit õnnistust. Meie palume sind, oh anna, et meie sest ainsast õndsaks tegewast teest kõrwale ei lähe, waid palju enam tänu ja rõõmuga endid laseme õnnistuse poole ja sisse juhatada. Tule armust siis ka nüüd meie juure ja õnnista oma sõna tähele panemist oma auuks ja meile õnnistuseks. Amen.

Püha kirja tunnistus: Kal. 3, 15—22. Wennad, mina räägin inimese wiisil; ei inimesegi wiimist seadust põlga ükski ära, kui see kinnitud on, ega pane midagi senna kõrwa. Aga nüüd on tõutused Abraamile ja tema seemnele räägitud. Tema ei ütle mitte: ja sinu seemnetele, kui mitmest, waid kui ühest, ja sinu seemnele, see on Kristus. Aga mina ütlen seda: Käsk, mis nelisada peale kolmkümmend aastat pärast on antud, ei tee mitte kõlwatumaks seadust, mis Jumalast Kristuse peale on enne kinnitud, et käsk tõutuse pidi tühjaks tegema. Sest kui pärandus käsust oleks, ei see siis oleks enam tõutusest; aga Jumal on seda Abraamile tõutuse läbi armust annud. Mis tarwis on siis käsk? See on üleastmiste pärast senna juure antud (kunni seeme pidi tulema, kellele tõutus oli sündinud) ja on seatud inglite läbi wahemehe käe läbi. Aga wahemees ep ole mitte ühe ainsa wahemees, aga Jumal on üks. Kas siis käsk on Jumala tõutuste wastu? Ei ole mitte. Sest kui käsk oleks antud, mis wõiks elawaks teha, siis tuleks õigus tõeste käsust. Aga kiri on kõik kinni pannud patu alla, et tõutus pidi Jeesuse Kristuse usust antama neile, kes usuwad. — Amen.

Armsad hinged Issandas! Jumal on meile mitmesugust maenitsust ja õpetust omas sõnas annud; Jumal ähwardab nuhelda, aga kuulutab ka armu. Kõik seda teeb Jumal, et meie saaksime õndsaks. Aga seepärast on tarwis, et meie ka kõik Jumalast antud annid õiete pruukime. Mis aitab üks hea masin, üks hea põllu töö riist, kui sina seda ei mõista pruukida? Ehk sina ostad tuulamise masinat, aga sina nõuab, et see ka peab wilja peksma; kas wõib küll imeks panna, kui masin seda ei tee? Kelle süü see on? Ehk sina nõuad lapse käest, et ta peab heasti külwama ja annab ses lootuses kaeru tema kätte. Kui nüüd kaerad kohati liig paksult, kohati liig arwaste üles tõusewad, kelle süü see on? Waat nii meie ei tohi ka mitte Jumala andidest kõik ühtlasi nõuda. Igaüks and on küll meile õnnistuseks antud, aga igaüks and annab oma ise kasu, kui seda õiete pruukime. Käsk nii hästi, kui ewangelium on õnnistuseks tarwis, aga ommeti; mis käsk annab on teine, ja teine kasu, mis ewangelium pakub. Sellepärast meie ei tohi mitte Jumala armuannid ja nõuud segada, waid peame neid seks pruukima, mis tarwis ja kuidas nemad on antud, et meil sest kasu õnnistuseks wälja tuleks. Nõnda Jumala pühast käsust mõtleb mõni inimene rumalaste, sest ta mõtleb et see wõib õndsaks teha. Sellega ta paneb midagi Jumala sõna kõrwa, mis ei seisa ülewel, ja tõstab käsu tähendust ja kasu liig suureks, ja teeb armu tõutust alwaks. See, kes õiete teab ja meeles peab, mis tarwis Jumal kümme käsku on annud, see ainu üksi teab ka, mis üle wäga kallis and see Jumala arm Jeesuse Kristuse sees on. Waatkem siis oma püha kirja tunnistust mööda järele meeletuletuseks ja õpetuseks, et:

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

„Kümme käsku mitte ühteainuſtki inimeſt õndſaks ei tee.“ —

Armſad hingeb! kui keegi peremees ehk muu iſa enne ſurma omas wiimſes ſeaduſes on kinnitanud, et tema pärijad kas kiriku, miſſioni ehk muu kriſtliku korjanduſe peale kas 3, 5 ehk 10 rubla andma peawad, aga pärijad ſeda ei tee, eks nemad ole ſiis kelmid? Seſt „ei inimeſegi wiimiſt ſeaduſt põlga üksi ära, kui ſee kinnitud on, ega pane midagi ſenna kõrwa“ ütleb õigusega apostel. Aga miks ſiis inimeſed teewad ſeda Jumala ſeadmiſega? Ja ka ſina oled niiſugune kelm ja ülekohtune, kui ſina Jumala ſõna kõrwa midagi paneb ehk ſealt midagi ärawõtad. Aga ſeda teewad kõik need inimeſed, kes mitte Jumala ſõna nõnda wastu ei wõta, kuida Jumal ſeda on annud; waid kes oma tahtmiſe järele käsku ja armu ehk ewangeliumi ſegawad. See, kes mõtleb, et Jumala kümme käsku teda wõiwad õndſaks teha, ſee on Jumala ſeadmiſe rikkuja, ſeſt Jumala püha kümme käsku ei ole koguniſte mitte ſelle tarwis antud, et nemad ſind peakäd õndſaks tegema, waid õndſaks pead ſina ſaama armu läbi, nii kui laul ka ütleb: Ma pean armuſt õndſaks ſaama! Kas uſud hing wõi kahkleb ſa?“ — Jumal on armu teeb õnnistuſele ammuſt ajaſt ſaadik kindlaſte ſeadnud ja omas ſõnas kuulutanud, nagu meie ka omaſt tänaſeſt ſõnaſt loeme: „Aga nüüd on tõutuſed Abraamile ja tema ſeemnele räägitud. Tema ei ütle mitte: ja ſinu ſeemnetele, kui mitmeſt, waid kui üheſt, ja ſinu ſeemnele, ſee on Kriſtus.“ See ſõna on ſelge ja kindel. Ja Jumal tänatub, et ſee nõnda on, ſeſt nüüd on meil waeſtel ärakadunud ja hukkamõiſtetud inimeſtel lootuſt, et wõime õndſaks ſaada. Enne kui käſk tuli, oli Ewangelium, ſee armu kuulutus, juba Paradiiſis antud, et inimeſed patu needmiſeſt ja ſurmaſt pidid lahti ſaama, ſeſt Jumal ütles: Mina tahan wihawaenu tõsta ſinu ja naeſe wahele ja ſinu ſeemne ja tema ſeemne wahele; Seeſama peab ſu pea rõhuma ja ſina wõtad temale kanna rõhuda.“ Ja ſee eſimene armu tõutus läks ikka ſelgemaks, ſai Abraamile ja tema ſeemnele uueſte antud ja kindlaſte kinnitatud. Mitte iga inimene ei pidand iſeennaſt patuſt ja ſurmaſt lahti tegema ja Paradiiſi aeda tagaſi tulema ja ſeda ärateenima, waid üksainus, ja ſee üks on Kriſtus, kes Abraami ſeemneſt, Juuda ſuguaruſt, Taaweti ſuguwõſaſt, — inimeſtele Õnnistegijaks tuli. Ja et Jeeſus tuli, oli arm. Armuſt teeb Jumal meid õndſaks. Ilma ſelle armuta olekſime armetumalt hukas ja kadunud. Seepäraſt olgem rõõmſad, et ka meile Jumala armutõutuſed on antud ja ſee mau pea rõhuja tulnud! „Aga nüüd tuli käſk ſenna kõrwa neliſada peale kolmkümmend aaſtat päraſt ſeda.“ Mis nüüd? Kas käſk teeb armu tõutuſt tühjaks? Kas lükab ſeda kõrwale? Apoſtel ütleb „käſk ei tee mitte kõlwatumaks ſeaduſt, mis Jumal Kriſtuſe peale on enne kinnitanud, et käſk tõutuſe pidi tühjaks tegema.“ Jumal kuſagil ei olé ütelnud, et nüüd armu tõutuſe aſemele käſk pidi tulema. Paneme Iſraeli rahwa elulugu tähele — ja neile oli kõige eſite armu kuulutatud ja käsku antud — ſiis näeme, et päraſt käſuandmiſt armu tõutuſed weel ſelgemine ſaid kuulutatud. See oleks ka koguniſte Jumala armaſtuſe ja tarkuſe wastu, ſee ei ſünniks ka mitte ſellega kokku, et Jumala tahtmine muutmata on ja et tema juures waletamiſe warju ei ole, kui käſk tõutuſe peaks tühjaks tegema. Kui keegi ſulle midagi kingib ja taga järele jälle tagaſi wõtab ja ütleb: „mina tegin nalja, eks ſa pane ſeda õigusega imeks? Eks ſa nimeta niiſuguſt meeſt petjaks? Jumal on armuſt meile õnnistuſt kinkinud tõutuſe läbi. Ja ſee jääb ka nõnda, ſeſt Jumal ei peta ega waleta mitte, nagu inimeſed. Käſk ei tee ilmas mitte tõutuſe tühjaks. See oleks ka üks waene lugu, kui käſk tõutuſe tühjaks teeks, ſeſt ſiis oleks ka meie õnnistus otſas ja lootus ſelle peale üsna tühine, ſeſt käſk ei wõi mitte ühteainuſtki inimeſt õndſaks teha. Miſpäraſt? Seepäraſt et käſk iſeeneſeſt ei wõi Jumalikut elu äratada ega anda. „Seſt kui käſk oleks antud, mis wõiks elawaks teha, ſiis tuleks õigus tõeſte käſuſt“, ütleb apoſtel. Käſk ei anna Jumalikut elu; aga ſeda läheb tarwis, kui tahame õigeks ja õndſaks ſaada.

Et käsk niisugust elu iseenesest anda ei wõi, sest saame küll aru, sest käsk iseenesest ei anna himu ega jõudu käsu täitmisele, see on sõnakuulmisele. Palju ennemine äratab käsk wastupanemist ja wasturääkimist. Seda meie ju näeme ka. Anna ühe wõõra inimesele käsku, ta ütleb: „Mis sull on minuga tegemist, kes sind on mulle käsuandjaks tellinud?“ Anna seda sama käsku oma sulasele ehk lapsele, ta täidab seda; esimene enamiste kartuse, teine armastuse pärast, kui ta õige laps on. Kui sina kedagit armastad ja auustad, siis sa teed, mis ta sind käsib. Mida enam sina käsuandjat armastad, kardad ehk auustad, seda enam mõtled sina käsutäitmise peale. Käsutäitmine tuleb armastusest ehk hirmust, lapse ehk sulase põlwe kartusest, aga ei mitte käsust enesest. Nii on ka lugu Jumala käsuga. Loomulik inimene ei hooli Jumala käsust, nii kaua kui Jumal, see käsuandja, temale wõõras on, ja tema rõõmu ja õnne, lusti ja himu käsu läbi näitab rikkuwat ja keelwat. Nii palju, kui keegi Jumalat tunneb ja armastab, nii palju ta täidab Jumala käsku, sest armastus on käsutäitmine. Ja kui keegi käsu täidab, mis kiitust temal sest on? Eks see ole sulase ja lapse kord ja kohus käsku täita? Kas ta käsutäitmise, ja sõnakuulmise läbi mingisugust õigust teenib? Ei milgi kombel! Sest seda nõuutakse tema käest, seda peab ta tegema. Wõi kas isa ja ema ise kiitust teenind, kui nemad lapsi kaswatawad? Ei mitte, waid neid tuleb wäga laita, kui nemad seda ei tee? Waata, siis on keegi kiituse wäärt, kui ta enam teeb, kui temal tarwis on teha, kui ta enam teeb, kui ta käest nõuutakse. Kui keegi sulane, näituseks suurema tükki künnab ehk rohkem kui päewa jagu niibab heast südamest, siis ta on kiituse wäärt. Aga kas wõib keegi enam teha, kui Jumala käsk nõuab? Ja kas wõib keegi seepärast kiitust ehk õigust Jumala ees saada? Ei milgi kombel! Sest käsutegudest ei saa ükski liha õigeks, sest kes kõik käsu õpetuse peab, ja ühe käsu sõna wastu eksib, see on kõigist süüaluseks saanud.“ — Käsk ei wõi ühteainustki inimest õigeks ega õndsaks teha. Ja siiski on käsk inimesele õnnistuseks tarwis, siiski ei wõi inimene ilma käsuta õndsaks saada. Aga mis see on? Mis see tähendab? Käsk on õnnistusele tarwis, aga õndsaks teha tema ei wõi?! „Mis tarwis on siis käsk? Mis wõib, mis peab ta tegema?“ — Suurt asja. Sest käsu kasu on suur, nagu apostel seda nimetab nende sõnadega: „Käsk on üleastmiste pärast senna juure antud.“ Waata, armas hing! üleastmiste pärast on käsk antud! Kui sina lapsele ei ole ütelnud, mis hea ja mis kuri, mis lubatud ja mis keelbud on, ega siis pole imeks panna, kui laps kahjutegewat asja kätte wõtab ja enesele ehk teistele kahju teeb. Ega seda wõi siis temale süüks arwata. Aga üsna teiseks läheb asi, kui sina oled lapsele ütelnud: „Laps, ära wõta mitte enese kätte“ ja laps ommeti seda teeb. Sest seda tehes, teab laps, et tema keelbud asja, et tema ülekohut teeb, ja seda on siis lapsele küll süüks arwata. Nii on ka Jumala käsk meile juhatajaks antud, et peame teadma ja õppima wahet tegema hea ja kurja, lubatud ja keelbud asja wahel. Käsu läbi saab see tühine kahjutegew wabandamine kautud: „Jah, mina ei teadnud mitte, rumaluse pärast tegin mina seda“. Käsk teeb halastamata awalikuks üleastmised ja mõtlemised, sõnad ja teud ja käsk annab meie tegudele õiget nime, ja näitab, missuguseb meie Jumala ees oleme, „patuseb, ärakadunud ja hukka mõistetud inimeseb“. Sest käsk on kui selge peegel, mis meile näitab patu süüd. Neist käskudest nüüd õpime, Et patt meid rikund kurjaste, Ja kuida Jumal tahab ka, Et elu peab peetama. Kürieleison.“ Käsu läbi peab patu tundmine tulema, et meie sest auust, mis Jumala ees maksab, ilma oleme. Ja seda on kibedaste tarwis, sest iseõigus on suur, suur ka isekiitlemine ja petmine. Nii mitu arwab ennast midagi olewat, aga petab ennast, sest tema ep ole ühtegi. Nii mitu mõtleb hea, waga ja õige olewat, sest et tema awalikult kurja ei ole teinud. Aga waata, ta petab ennast, sest käsk näitab ja ütleb ka „kes nüüd mõistab head teha, ja ei tee seda mitte, sellele on ta patuks“. Ja wast see, kes oma ülekohut, oma patu süü ja omad rasked üleastmised

tunneb, hakkab tänuga Jumala armu tõutusest kinni. Kui keegi mõtleb õige tee peal käiwat kas see küll pöörab ümber? Ei mitte! Aga kui sulle keegi ütleb: „Sõbr sa oled eksiteel, ega sina sell wiisil ilmaski linna ei saa", siis wast ta küsib, kus on õige tee? ja palub: „Näita mulle õiget teed" ja siis wast ta pöörab ümber. Ja niisugust sõbraliku tööd teeb käsk. Ta näitab meile meie eksitused ja juhatab meid ühtlase õige teele „sest kiri on kõik kinni pannud patu alla, et tõutus pidi Jeesuse Kristuse usust antama neile, kes usuwad." Usu peale ja usu poole Jeesuse Kristuse sisse, kes ainuüksi õnnistust annab, juhatab käsk. Ta alandab ja pekšab rusuks, ta näitab patu süüd ja needmist, et hirmuga hukatust tunneme, mis sisse oleme sattunud, see läbi et Jumala wastu oleme pattu teinud. Käsk näitab meile, et meie patu muda ja pori sees äraupumas oleme, et oleme surma ja kurati käes. Käsk hüüab walju healega: „Jäta käsu teed maha haka kinni Kristusest, kes sind patu august ja hukatuse hädast wäljakisub, hakka kinni Jumala armutõutusest, mis Jeesuse Kristuse, Abraami seemne sees ja läbi on ilmunud ja tõeks saanud. Jeesus on armu toonud, et sind patu sügawusest taewa tõsta. Jeesus on sinu wõlad maksnud, oma ilmasüüta kannatamise ja surmaga sinu üleastmised tasunud ja patu needmist kautanud. Heida ennast tema armu ja halastuse sülle." Nii ütleb käsk igaühele, kes õigust Jumala ees ja õnnistust Jumala sees otsib ja igatseb. Ja nii jääb käsk juhatajaks Kristuse Jeesuse juure, kes meie õnnistuse põhi ja hallikas, meie õnnistuse ja usu ülemsaatja ja lõpetaja on, sest ühegi muu sees ep ole õnnistust; sest ühtegi muud nime ei ole taewa all inimestele antud, kelle läbi meie peame õndsaks saama." Seepärast, oh hing, mõtle see peale, et sina Jumala sõnast midagi ära ei wõta ega senna juure midagi ei pane; muidu jääb sa armutõutusest ilma ja seisab halastamata käsu wõimuse ja needmise all, sest „käsk on meie juhataja Kristuse juure, et meie usu läbi pidime õigeks saama". Amen.

Palugem: Oh Issand Jumal, meie täname sind, et sina oma armu nõuu ja tahtmist meie õnnistuseks meile nii selgeste oled ilmutanud ja püha kirjade läbi kinnitanud. Oh anna armust, et käsu läbi endid laseme rusuks peksta, ja patu tundmisele saata ja õige teele juhatada, et sinu armust Jeesuse Kristuse, oma Õnnistegija, sees kinni hakkame ja otsani tema poole hoiame. Oh anna et elus ja surmas oma usulootust ja õnnistust Jeesuse Kristuse peale raiame ja põhjendame, aga ei mitte oma õiguse ja teenistuse peale. Jah, sinu sõna olgu meile oma käsu ja armu tõutusega elu teeks ja walguseks, et patust, surmast ja kurati wäest lahti saame ja sinu õndsad rõõmsad armu lapsed wõiksime olla siin ajalikult, seal igaweste. Amen.

Tall. l. r. Nr. 187 (316), 1—4. Tart. l. r. Nr. 223, 1—4.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 696. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 14 Марта 1888 года. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARH PT-1420

Jutlus kolmeteiſtkümnemal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 286, 1—4. Tart. l. r. Nr. 232, 1—4.

Meie Iſsanda Jeſuſe Kriſtuſe arm ja Jumala Iſa armastus ja Püha Waimu oſaſaamine olgu teie kõikidega. Amen.

Kirjatunnistus: 2. Kor. 6, 10. Kui waeſed, aga kes palju rikkaks teewad; kui need, kellel midagi ei ole, ja kelle käes ometi kõik on. Amen.

Halastaja Samaria mees, kelleſt tänapäewane ewangelium räägib, tähendab meile Iſsandat Je'uſt ära. Inimeſe tapja, ſellesinatſe maailma würſt oli meid kinni püüdnud ja peksnud. Meie waeſed patuſed olime poolſurnud oma were ſees maas. Preeſtriſt ja lewiteſt ei olnud meil kaſu ega abi, ükski käſuſõna, ohwer ega jumalateenistuſt ei wõinud meid peasta. Siis on Jumala Poeg, halastaja Samaria mees taewaſt alla maa peale tulnud, on meie haawad kinni ſidunud ja parandanud ja on meid õemajale, püha ristikogudusſe ſiſſe, wiinud, meid peaſima ja õndſaks tegema. Sellepäraſt täname meie teda kõigeſt ſüdameſt ja kiidame tema püha auu-nime.

Aga halastaja Samaria mees on ka meile eesmärgiks. Jeſus ütles kirjatundja wastu: „Mine ja tee ſina nõndaſamuti.“ Meie peame oma ligimeſt halastaja armastuſega armaſtama ja ei pea ſeſt mitte lugu pidama, mis uſuſeltſiſt, rahwaſuguſt ehk eluſeiſuſeſt ſee on, kellele abi tarwis läheb. Ja ligimeſt aidates peame meie ennaſt ära ſalgama, ennaſt ohwriks ohwerdama, truuwuſt pidama ja ei mitte ära wäſima, nagu halastaja Samaria mees tegi. Nõnda manitſeb meid ſeeſama ewangelium, ja ſellega käib ühte tänaſe kirjatunnistuſe sõna. Pange tähele:

Ristiinimeſe armastuſe töö.

1) Mis põhja peal ta ſeiſab. 2) Mis teed ta peab käima. 3) Mis otſa ta peab kätte ſaama.

Palugem: Halastaja ja armuline Õnnistegija, ſa helde Samaria mees, kes ſa meile tähe oled jätnud, et meie ſinu jälgi mööda peame käima, õnnista oma sõna ſeletuſt meile õnnistuſeks, ligimeſe kaſuks ja oma nime kiituſeks ja auuks. Amen.

I. Mis põhja peal peab ristiinimeſe armastuſe töö ſeiſma.

Apostel Paulus kirjutab: „Kõiges näitame meie endid wälja kui waeſed, aga kes palju rikkaks teewad.“ „Kõiges“; ſee tähendab õpetamiſes ja elus, armastuſes ja kannatamiſes, ka armastuſe töös. Siis on ſee sõna „kõiges“ ſee õige põhi, mille peal kõik kriſtlik armastuſe töö peab ſeiſma.

Iſsanda jüngrid on wäga mitmeſuguſed eluſeiſuſe ja elupõlwe, waimuannete ja waimu wäe, wanaduſe ja ammeti pooleſt. Aga mitmeſuguſed nad on ka oma uſu ja armastuſe pooleſt. Mis ſuur wahe on Peetruſe ja Joanneſe, Pauluſe ja Jakobuſe, Marta ja Maria wahel! Neil on mitmeſuguſed andid, ammetid ja wäed. Teistele on andi antud ikka ſügawamine Jumala ſõna läbi uurida ja tema ſeeſt kallid warandused üles wõtta, mis nad wendabele pakuwad õpetuſeks ja noomimiſeks, parandamiſeks ja manitſemiſeks õiguſe ſees. Teistel on uſu julguſt, kelle läbi nad on kuningriigid ära wõitnud, õiguſt teinud, tõotuſed kätte

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

saanud, lõukoerte suud kinni pannud, tule wäe ära kustutanud, mööga tera eest ära peasnud ja maailma ära wõitnud. Teistele on Püha Waim annud mõistuse walgustud silmad, läbi katsuma waimusid. Teistel on jälle helbed, pehmed käed, et nad pühade jalgu wõiwad pesta ja armastuse tegusid teha. Andid, ammetid, wäed on mitmesuguseds, aga on üks Jumal, üks Issand, üks Waim, kes seda kõik teeb nende kõikide sees. Neil kõigil on oga üks ja seesama Jumala pitsari-märk otsa peal ja südame sees, see on: „kui waesed.“ Olgu nad maailma ees kuigi suurtsugu inimesed; olgu nad kuigi rikkad; olgu nad kuigi targad ja osawaste koolitud inimesed; olgu nad kuigi palju kasu saatnud oma tööga, nad on ikka: „kui waesed“, ja jääwad seks ka. Nad on waimust waesed. Nad tunnistawad Paulusega: „Ei mitte, et meie iseenesest kõlbame midagi arwata kui iseenesest, waid meie kõlbdus tuleb Jumalast.“ Nad on omast õigusest waesed. Nad teadwad, et nad püha Jumala ette muud midagi ei wõi wiia, kui Issanda Jesuse Kristuse kallist werd ja teenistust. Nad on jõuust ja wäest waesed. Nad teadwad, et nad ilma Jesuseta ühtegi ei wõi teha, ja et Jumal neile jõudu kõige tööle peab andma, muidu jääks kõik tegemata. Sellepärast nemad ka ühel meelel ja ühe suuga kiitwad oma Issanda Jesuse armu, kes, ehk ta küll rikas oli, waeseks on saanud meie eest, et meie tema waesuse läbi rikkaks saaksime. Jah „kui waesed“ see'p su Jumala pitsarimärk on Jumala laste otste peal. Sellepärast algab Issand ka oma mäejutlust nende sõnadega: „Õndsad need, kes waimust waesed, sest nende päralt on taewariik“, ja taas ütles tema: „Waestele kuulutatse armuõpetust.“

Kristuse jüngrid on „kui waesed.“ Ja ometi nad teadwad ja tundwad endid rikkad olewat. Aga apostel teab, mis ta räägib, kui ta ütleb: kui waesed, aga kes palju rikkaks teewad. Jumala lapsed mõistwad seda sõna wäga selgeste, mis Paulus kirjutab: „Mina tänan ikka Jumalat teie pärast Jumala armu eest, mis teile on antud Kristuse Jesuse sees, et teie tema sees kõigest olete rikkaks saanud kõigest õpetuse sõnast ja kõigest tundmisest.“ Nad mõistwad küll seda sõna, mis Issand Jesus, esimene ja wiimne, kes oli surnud ja on elawaks saanud, — Mürna kogudusse inglile ütleb: „Ma tean sinu tegusid, ja wiletsust ja waesust, aga sa oled rikas.“ Waesed on nad ihuliku wara pooleşt, aga rikkad on nad Jumala armu pooleşt. „Kui waesed“, see on nende alatine puudus; „kui rikkad“ see on Jumala alatine arm. Ja sest et nad alandliku südamega alati meeles peawad oma puudust, ja tänuliku südamega omast rikkusest teadwad, sellepärast peawad nad waeste juure minema, et nad saaksid neid rikkaks teha. Seesama meel ajas Jesust Kristust, maa peale tulema. See'p see õige põhi on, mille peal kõik kristlik armastuse töö peab seisma.

Sellepärast jätwad tänapäewgi weel misionarid oma isamaa, oma suguseltsi ja oma isa maja maha — nad tahtwad need waesed paganad rikkaks teha Kristuse sees. Ja kui meie seas neid on, kellel üks armastusega täidetud süda rindus on, need peawad tunnistama: „Jah, Issand, kui waesed, aga kes kõiges sinu armu läbi on rikkaks saanud, tahame meie wendi rikkaks teha sinu sees.“ Waadake, siis seisab meie armastuse töö õige põhja peal ja Jumal ei saa seda õnnistamata jätma. — Nüüd pangem tähele:

II. Teeb, mis ta peab käima.

Peetrus ja Joannes läksid kord ühtlasi püha kotta palwet tegema. Püha koja ukse ees, mis ilusaks hüüti, oli üks wana wilets mees maas. Ta oli ema ihust jaluta, ja teda kanti igapäew sinna ukse ette, andid paluma neilt, kes püha kotta läksid. Kui tema nägi Peetrust ja Joannest tahtwat püha kotta sisse minna, palus tema, et ta pidi andi saama. Aga Peetrus waatas ükſiſilmi tema peale Joannesega ja ütles: „Waata meie peale.“ Aga tema wahtis nende peale, ja ootas, et ta neilt midagi pidi saama. Aga Peetrus ütles: „Hõbedat ja kulda ei ole mul mitte, aga mis mul on, seda annan mina sulle: „Jesuse Kristuse nimel, kes Naatsaretist on, tõuse üles ja kõnni!““ Ja sedamaid kargas tema üles, seisis ja kõndis ja läks sisse nendega püha-kotta, kõndides ja Jumalat kiites. (Apost. t. r. 3, 1—8.)

„Hõbedat ja kulda ei ole mul mitte“, see'p praegugi alles kõige kristliku armastuse töö märk on. Maailmal on raha, hõbedat ja kulda küll, kui tahetakse wabrikuid ehk raudteesid ehitada. Halastajal Samaria mehel oli aga kaks teenari-raha, mis ta peremehele wõinud anda. Ja kristlikud seltsid ja asutused, nagu on Misioni seltsid, waeste majad, waeste laste majad, tummade koolid, ja pimedate majad peawad praegu weel nõnda ütlema, kuida Peetrus ütles: „Hõbedat ja kulda ei ole mul mitte.“ Ega meie meel sellepärast nukraks ei lähe. Jumal wõiks neid ju hõlpsaste rikkaks teha, kui ta aga seda tahaks, sest tema päralt on kõige maailma hõbe ja kuld. Aga tema ei tee seda mitte, sest et ta seda mitte ei taha. Kristlikud seltsid, kes Kristuse risti alla heitwad, peawad Õnnistegijaga ka waesuse tee peal käima ja jääma. Jesusel ei olnud mitte, kuhu ta oma pead oleks wõinud panna, ja waesed naesed on teda aidanud oma waraga. Ja seesama lugu on ka kristliku asutustega. Ja see on hea, et

lugu nõnda on. Seſt ſeda ei wõi ſoowida ühe niiſuguſe aſutuſele, et tal üle aru küll hõbedat ja kulda on. Seſt ſiis waſt, kui kitſas käe on, õppime meie ſeda ſõna uskuma ja mõiſtma: „Jehowa on mu karjane, ei mul pole ühtegi waja.“ Siis õppime oma lootuſt aina Jumala ja Õnnistegija peale panema. Õndſad on need, kes ei näe ja ſiiski uſuwad. Siis õppime käed ikka ja ikka jälle kokku panema ja mureb ſelle peale heitma, kes muretſeb meie eeſt. Seda ſuurema hoolega ja uſinuſega lähme ſiis wendade käeſt paluma, et nad puuduſt täidaksid oma rikkuſega. Seda moodi oleme rikkaſtele abiks, et nemad peawad head tegema ja heategude ſees rikkaks ſaama, heal meelel andma ja teiſtele jagama, ja eneſtele waranduſt koguma heaks aluſeks tulewa peale, et nemad igaweſt elu wõikſid kätte ſaada.“ (1. Tim. 6, 18. 19.) „Kui waeſeb“, ſeep ſee õige tee on, mis kriſtlik armaſtuſe töö peab käima.

Aga weel on teeb olemas, mis armaſtuſe töö peab käima ja kelle peale ta peab jääma. Iga töö Jumala riigis ſaab oma häda ja waewa näha. See wõib ſündida, et meie arwame küllalt teinud olewat, armaſtuſe tööd tehes, ja ei muretſe mitte oma eneſe hinge õnniſtuſe eeſt. Meie wõime teiſtele Jumala ſõna kuulutada, ja iſe kõlwatumaks jääda. Wiimſel päewal ſaawad ju palju Iſſanda waſtu ütlema: Iſſand, Iſſand, meie oleme ſinu nimel kurje waimuſid wälja ajanud; meie olem: ſinu nimel prohweti wiiſil rääkinud; meie oleme ſinu nimel ſuuri teguſid teinud. Palju ſaawad ütlema: meie oleme ju Miſſioni heaks ja abikaſſa heaks iga aasta nii ja nii palju kulutanud; meie oleme piibli koguduſe liikmeb olnud; ja oleme ka waeſte peale mõtelnud. Ja ſiiski ſaawad nemad Iſſanda ſuuſt ſeda ſõna kuulda: „Mina pole teib elades mitte tunnud, taganege kõik minuſt, kes teie ülekohut teete.“ Inimeſe ſüda on üks uhke ja ſuureline loom. Ka ſee töö, mis meie Jumala riigis teeme, wõib meid hõlpſaſte ſuureliſeks ja uhkeks teha, kui meie mitte ei walwa ja palu. Taweti patt wõib wäga hõlpſaſte ka meie kallale tulla, et meie hakkame Jumalale ja inimeſtele ette arutama, mis meie kõik oleme teinud ja korda ſaatnud. Siis on kibedaſte tarwis teada ja meeles pidada ſeda ſõna: „kui waeſeb.“ Ja kui ka keegi Pauluſega wõiks kiitelda: „Ma olen palju enam tööd teinud, kui nemad kõik“, ſiiski peame ſelleſama apoſtliga üsna alandlikult tunniſtama: „Aga ei mitte mina, waid Jumala arm, mis minuga on.“ Ka oma armaſtuſe töö juures ei pea meie mitte ära unuſtama, et meie mitte igakord hoolakad ja truuwid ei ole olnud; meie peame mõtlema oma nõdruſe ja wigaduſe ja pattude peale. See tundmine teeb meid alandlikuks, aga teeb ka meid ennaſt nõdraks, ja ſiis wõib Jumal meie nõdruſe ſees täie wõimuſe wõtta.

Waadake, ſiis käib meie armaſtuſe töö õiget teed ja Jumal ei ſaa ſeda wiſt mitte õnniſtamata jätma. Nüüd pangem weel tähele lõpetuſeks

III. Mis otſa ſee töö peab kätte ſaama.

Meie oleme ſeiemaale ſalmi eſimeſe jau tähele pannud, nüüd ſeletagem ka teiſe poole ära, mis nõnda käib: „aga kes palju rikkaks teewad.“ Nende ſõnade ſeas on iſeäranis tähtſas ſee wäikene ſõna: „palju.“ Jumala riigi töö ots ja piired peawad pikad ja laiad olema. Kui 1802 aastal 7. Jõulu-kuu päewal Londoni linnas nõuuks wõeti, piibli-koguduſt aſutada Weelſi maa heaks, ſiis tõuſis üks waga õpetaja üles ja ütles: „Kui Weelſi maa heaks piibli koguduſe tahame aſutada, miſpäraſt ſiis mitte ka terwe maailma heaks?“ Selle küſimiſe peale aſutati ſuur Inglismaa piibli kogudus, kes praegu weel oma tööd õnniſtatud wiiſil, ka meie maal, teeb. Jumala riigi tööde piired ei tohi mitte liig kitſad ja lühikeſed olla. Meie oma laiskus ja kõik need takiſtuſeb, mis maailm ja kurat, ſelle maailma würſt, meile teewad, katſuwad küll juba piired lühemaks ja kitſamaks teha. „Kui waeſeb, aga kes palju rikkaks teewad,“ ſee peab ſelle töö ſuur ja kõrge ots olema, mis meie alati peame meeles ja ſilma ees pidama. Külap ſiis ikka ſee tõutus meie ſüdames ſeiſab: Mina ei taha maha jätta Jumala tööd! Siis ſaawad wäſinud käed ikka jälle tugewaks; ſiis meie jookſeme, ja ei jää nõdraks, ja kõnnime ja ei wäſi iial ära. Pauluſe ſõna, mis tema Korintuſe koguduſe rahwale kirjutas, ſaab meid ikka taga ajama: „Seepäraſt, mu armſad wennad, olge ikka kindlad, liikumata, ja ſaage ikka täiemaks Iſſanda töö ſees, et teie teate, et teie töö Iſſanda ſees ei ole mitte tühine.“

Aga Jumala riigi töö ſaab ſuured ja mitmeb takkiſtuſeb näha. Meie peame tundma, et meie need waeſeb oleme, kes Jumala käeſt õnniſtamiſt ootawad ja tema armuſt elawad. Miſſionarid peawad mitu aaſtat ootama, ilma wilja omaſt tööſt nägemata. See on, otſegu oleks kõik nende töö, nende waewanägemine, nende palwe ilma asjata olnud. Aga Jumala tund ei olnud weel mitte tulnud. Päraſt hakkas Jumala ſõna ſeeme minema, ja õitſes ja kandis walmiſt wilja. Seeſama lugu on iga armaſtuſe tööga Jumala riigis. Meie wõime omad wiletſad ja waeſeb wennad waatamas käia, meie wõime neid sööta ja joota ja nende ihu katta, meie wõime neid õpetada ja manitſeda, trööſtida ja juhatada. Aga neid rikkaks

teha Jumala ja Onnistegija sees, see on töö, mis meile liig raskeks läheb. Meie peal-sime üsna meelest ära heitma, kui meie mitte ei usuks kõige ahelate murdja sisse, kes oma wägewa sõnaga kõik lukus ukseb wõib lahti teha ja kõik kõwad ja tugewad kõied ühe korraga wõib lõhki käristada. Jesus Kristus on omakstele ütelnud, ja ütleb seda sõna praegu weel: „Mina olen teid ära walitsenud, ja olen teid seadnud, et teie peate minema ja wilja kandma, ja et teie wili jääks.“ (Joan. 15, 16.) Ja mingu ka taewas ja maa hukka, tema sõnad ja tõutused ei pea mitte hukka minema. „Olge nüüd pitka meelega, mu wennad, Issanda tulemiseni saadik. Waata, maamees ootab kallist maa wilja, pitka meelega seda oodates, kunni ta saab waratse ja hilise wihma. Olge nüüd teiegi pitka meelega, kinnitage oma südamid.“ Nõnda manitseb apostel Jakobus meid (5, 7. 2.). Issandal on seni wäga hea meel, kui meie üsna julgeste usume ja loodame tema peale. „Kui waeseb, aga kes palju rikkaks teewad“, see peab sellepärast meie rõõmus tunnistus olema. Sõnake „aga“ on wäga kallis ja tähtsas. „Aga“ tähendab siin niisama palju, kui muidu sõna „kummatagi.“ Selle sõnaga wõitis Kananea maa naene Jesust ära, kui ta ütles: Jah, Issand, kummatagi, nõnda et Jesus temale pidi kostma: „Oh naene, sinu usk on suur, sulle sündigu, kuidas sa tahad.“ Selle sõnaga wõime meie ikka jälle ära wõita kuratit, maailma ja oma liha. Seda sõnakest peame meie selgeks õppima ja siis pidama kauni ja hea südame sees. Meie oleme küll nõdrab ja jõuutumab, aga Issand on ometi wägew. Meie eksime palju, aga tema wõistab ometi kõik wiimaks heaks käänata. Inimesed, kelle kallal meie armastuse tööd teeme, panewad mitmet wiisi selle töö wastu, aga inimese Poeg on siiski tulnud, otsima ja õndsaks tegema, mis ära kadunud on. Maailm paneb meile tee peale mitmed takistused, aga Jesus Kristus on siiski maailma ära wõitnud. Nõnda peaseme meie kõigist takitusest ja waewast ja hädast, nagu kuningas Tawet oma Jumalaga üle müüri hüppas. Jah õndsad on need, kes ei näe, ja siiski usuwad. Amen.

Palugem: Tänu ja kiitust olgu meie halastaja Samaria mehele, Issandale, kes meib on tulnud katsuma meie wiletsuste sees ja meile õnnistust on mure:senud. Tänu ja kiitust kõigile, kes kui halastajad Samaria mehed oma õnnetuma wendade peale halastanud. Aga Issand, anna sina, et nende töö ikka õige aluse peal seisaks ja seisma jääks, et nad ikka õige tee peal käima jääwad ja ikka jälle waatawad selle kõrge otsa peale — „kui waeseb, aga kes palju rikkaks teewad.“ Amen.

Tall. l. r. Nr. 288, 1—4. Tart. l. r. Nr. 248, 1—4.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и символическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ, 10 Мая 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: І. графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Ринне.

Довв. Ценз. — Юрьевъ, 8 Іюля 1894 г. — Типогр. А. Миквица, Ревель.

Cens. 12201.
ARH AT- 1420

Jutlus neljateistkümnemal pühapäewal päraft kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 333 (493), 1—6. Tart. l. r. Nr 279, 1—6.

Palugem: Oh Issand Jumal, sina oled ütelnud: Mina olen püha ja teie peate ka pühad olema. Aga meie waesed ja nõdrad, laisad ja lihalikud ei wõi ühtegi sest Sulle näidata. Meie oleme üsna patu ja liha hädas ja kimbatuses. Seepäraft palume Sinu armu: ära tõmba oma kätt mitte tagasi, ära wõta oma abi ja jõudu mitte ära, waid kinnita meid, et head wõitlemist wõitleme ja anna Sina meie waimule wõitu liha üle; lase seepäraft ka ikka oma sõna selgeste ja puhtaste, rohkeste ja õiete jagada, et Waimu elu äratatud ja kaswatatud saaks. Tule oh Issand ja õnnista oma sõna tähelepanemist ja pühitse meid oma tõe Waimu sees, sest sinu sõna on tõde! Amen. —

Püha kirja tunnistus: Kalat. 5, 16—24. Aga mina ütlen: Käige Waimus, siis ei tee teie mitte liha himu järele. Sest liha himustab Waimu wastu, ja Waim liha wastu; aga needsinatsed on teine teise wastu, et teie seda mitte ei tee, mis teie iial tahate. Aga kui teid Waimust juhatakse, siis ei ole teie mitte käsu all. Aga awalikud on liha teud, mis on needsinatsed: abielurikmine, hoorus, roojus, kiimalus, wõõra Jumala teenistus, nõidus, waen, riiud, kade wiha, wihastelemised, riidlemised, lahkumised, segased õpetused, kadedus, tapmised, liigjoomine, prassimine ja mis nende sarnatsed on, kellest mina teile enne ütlen, nõnda kui mina ka enne olen ütelnud, et need, kes niisugust teewad, ei pea mitte Jumala riiki pärima. Aga Waimu kasu on armastus, rõõm, rahu, pitk meel, heldus, headus, truus, tasandus, kasinus: Niisuguste wastu ep ole käsk mitte. Aga kes Krisluse päralt on, need on oma liha risti löönud ihaldamistega ja himudega. Amen.

Armsad hinged! Apostel Paulus paneb meile siin ette liha ja Waimu wõilemist ristiinimese sees. „Liha" on püha kirja järel kõik Jumala wastane, loomulik, ja ise meelne elu ja olek, see wana Adam, mis weel ristiinimese sisse ja külge on jäänud. „Waim" on see uus inimene, mis weest ja Waimust on sündinud, see Jumalast loomuliku inimese sisse istutatud taim, mis Jumala ees õiguses ja puhastuses elab. Nii palju, kui inimene ennast selle Jumala Waimust laseb juhatada, on tema „Waim"; nii palju, kui ta loomulikude himudele maad annab ja ennast wana Adama, liha läbi, laseb juhatada ja seda orjab, nii palju on inimene „liha". Nõnda wõib siis ütelda, et inimese sees kaks wastast herrat, kaks waimu ja wäge tegewat ja elamas on. Ja need kaks on teine teisega wõitlemas; igaüks neist püüab wõidu anni, see on inimese elu ja hinge, omale saada. Ja õnn sellele, kes seesuguselt wõitlemiselt ja sõdimiselt enese sees midagi tunda saab; sest tulusamat ja õndsakstegewamat wõitlemist pole maa peal leida. Ja see wõitlemine peab elu otsani kestma. Wast pühad taewas ja täieste Jumala kartmata inimesed maa peal puhkawad sest wõitlemiselt ja elawad ilma wõitlemiseta. Pühad taewas ei wõitle enam, seepäraft et neil lihaga enam tegemist ei ole, et nemad täieste „Waim" on ja et nemad wõidu elu krooni on kätte saanud. Jumala kartmata inimesed maa peal ei wõitle enam, seepäraft et liha wõitu on saanud, et nemad täieste „liha" on, ja enam Jumala Waimu healt ei kuule, seepäraft, et Jumala Waim neid on mahajätnud, sest et see uus inimene, mis pühas ristimises nende sisse oli istutatud, jälle surnud on. Pühadel on elu rahu; Jumala kartmata öälal surma rahu; esimestel on elu hais, teistel surma hais juures. Esimesed on täieste wili ja hea maa, teised täieste haganad ja umbrohi. Et meie weel elame ja meile ka, kui õndsaks tahame saada, see wõitlemine seatud on, siis pangem tähele:

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

Liha ja Waimu wõitlemine.

Armsad hinged Issandas! Südamesse hakkawa sõnadega ja wiisil kirjutab siin apostel sest elu wõitlemisest ja tahab see läbi wale rahu sees surnud hingeid wõitlemisele äratada. Püha kiri räägib ikka jälle Jumalast ja mammonast, walgusest ja pimedusest, heast ja kurjast ja näitab, kuida teine teise wastu on. Niisamuti näeme ka maailmas alati wastu oksa õpetusi ja wõitlemist. Seal wõitleb kewadisel ja suisel ajal oras ja muu hea wilja seeme umbrohuga; seal näeb sa loomu sees alati wõitlemist; päew wõitleb ööga, päike pilwetega, kewadisel ja sügisel ajal külm soojaga. Ja niisugusest wõitlemisest ja wastu oksa õpetusest räägib ka meie praegune püha kirja sõna: „Sest liha himustab Waimu wastu, ja Waim liha wastu; aga needsinatseb on teine teise wastu, et teie seda mitte ei tee, mis teie iial tahate". Ja eks see ole nõnda? Eks meie ole, — iseäranis kui wast wõitlema hakkame — seda kurwastuse ja südame waluga tunda saanud, et meie seda mitte ei tee, mis meie iial tahame, sest et liha Waimu wastu himustab? Eks see ole nõnda? Nii pea, kui Waim ajab ja nõuab, juhatab ja õpetab; warsti tõuseb ka liha selle wastu ja ei taha Waimule wõitu ega wõimust anda. Waim himustab omale toitu, Jumala sõna lugeda ehk kuulda, olgu kodu olgu pühas kojas. Kohe tõuseb liha ja tahab seda himu lämmatada, ja selle tarwis on lihal kõiksuguseb asjad käe pärast, mispärast see just nüüd mitte korda ei lähe. Pole aega, ütleb liha, sull on palju tarwilist tööd toimetada majas nii hästi kui põllul; teine kord jälle oleb sina liig wäsinb, ehk tee mudane ja libe, ehk ilm keelab püha kotta minemast; siis ka wiimaks ütleb liha — ja see mõõdub — „Ega kirik ära ei jookse, ega Jumala sõna kaduma ei lähe, teine kord loe ja kuule, weel on aega." Oh külap teie teate kuidas asi läheb, ja kelle kätte wõit jääb! Kas waene hing ja Waim mitte mõnikord nälga ei jää? — Waim tahab üleslennata palwes, olgu palumise ehk tänu palwes, ülesse taewa poole, et kinnitust ja troosti, andeksandmist, ja rahu ja rõõmu saaks. Ja waat! liha tuleb ja tõmbab palwe maha, eksitab palwe tegijat kõiksuguse ilmliku maapealste mõttedega, et palwe nii kui haawatud lind lõdwa tiiwadega lennab, ehk kahtlase mõtte ja külma meelega suust wälja tuleb, et palwe parem ei ole, kui tühi paljas lobisemine. Aga lobisemist keelab ommeti Jeesus Kristus nii kõwaste ära. Oh lihal on alati kõiksuguseb lustiliseb kerge meeleliseb linnud walmis, mis ta lahtilaseb, et palwe wäge ja waimu, nagu seemet põllu pealt äranopiwad. — Waim ajab inimest tasase, kasina, õige tee peale. Liha jälle tõmbab ja kutsub maapealist rõõmu ja lusti, lihalikuid tegusi ja laia teed otsima. — Waim ütleb maenitsedes: „Mine kõrtsust mööda; joomisest tuleb sull kõiksugu häda ja õnnetus; sest oled sina joonud, siis tõuseb riib ja tüli; ehk kelmid riisuwad sind puhtaks; raha saab raisatud, terwis rikutud, aeg tühjalt pruugitud." Nii ütleb Waim. Aga mis ütleb liha meelitades? „Oh, wiin on nii magus! Ega seda tarwis ei ole, et sina wäga liiga wõtad; teised lähewad ka kõrtsu, eks mina kord ka katsu; wiin kinnitab ja sojendab; ja kui wiin nii hirmus oleks, miks siis teda tehakse? miks Jumal ei keela seda?" Ja mis on niisuguste kõnede, niisuguse hea Waimu ja petise libeda liha wõitlemise ots? — Waim kutsub sind ligimest armastama ja aitma. Liha wastab: „Igaüks mõtelgu oma peale; sina oled ka oma ligimene, pealegi weel esimene." Mõtle halastaja Samaaria mehe ja uhke preestri ja lewiiti peale. Kui Waim ütleb „Anna ehk palu andeks", siis sositab liha „Pole tarwis; sind kiusati liiati," ehk „Ega sina suuremat ei ole teinud, et andeksandmist peaksid paluma." Waim tahab tänada, liha keelab seda tegemast, nagu Ewangeliumi sõnast kuuleme Jeesust küsiwat: „Eks kümme pole puhtaks saanud? aga kus need üheksa on?" — Waim tahab kätt ja kotti lahti teha ja waestele, ehk kiriku ehituse, missioni, abikassa ehk muu Jumala riigi asutuse heaks anda. Aga liha peab kätt ja kotti kinni ja pajatab: „Pead kokku hoidlik olema; küll jõukamad ja rikkamad wõiwad anda;" ehk: „kui kirikut ehitatakse, kella paigale pannakse, kui nii ja nii palju olen saanud, siis tahan ka mina anda ja waesi aidata, neid on ju alati, ja alati korjatakse." Waim ütleb: „Wõta Jumalat karta ja teeniba, põõra ümber laia tee pealt, jäta patukombeid jälle, tõta ära pimedusest, mine wälja rumalusest Jeesuse juure." Liha jälle põõrab asja ümber, segab ja eksitab sind selle asja pooles, mis Waim ütleb, iseäranis usu pooles Jeesuse Kristuse sisse. Sest on see usk kadunud ja kõikumas, siis on igapidi ukseb ja aknad lahti, et liha priskeste ja rõõmsaste oma umbrohtu wõib kaswatada. Waatke mu armsad „Nii himustab liha Waimu wastu." Aga Jumal tänatud „ka Waim himustab liha wastu." Üsna õige see ei ole õõldud, sest Waimul pole mitte himustamist. Aga apostel Paulus pruugib

Waimu kohta ka sõna „himustama“, et sell wiisil õige elawalt wõitlemist tähendada ja näidata. Waim ka ei puhka ega maga mitte, kui liha inimest oma wõrku tahab tõmbada ja lihaliku ehk muu kahjutegewa himude sisse wedada. Waim paneb liha kurja mõttede ja himustamiste wastu; ta tõstab oma healt maenitsedes ja noomides, nõnda kui linnud seda teewad, kui kull ligi on, ehk nagu isa, ema, kui last näewad häda ja kahju sisse minewat. Waim tuletab Jumalat meele ja Jeesust Kristust, kes, kui õige karjane, oma lapsi alati walwamas on, ja kõik näeb ja teab, mis nemad ette wõtwad. Waim kutsub neid kitsa tee peale, pakub Jumala armu ja heategemist, hea südame tunnistuse rahu ja rõõmu, ähwardab Jumala kohtumõistmise ja kange wihaga. Waatke see'p see liha ja Waimu, Waimu ja liha wõitlemine on. Ja kas sina, armas hing, teab midagi sest wõitlemisest? kuidas on sinu sees lugu? kumba poole jääb sinu sees wõit? Eks see ole nõnda, Jumal paraku, et mitu ja mitu korda wõitlemise ots see on: „Et teie seda mitte ei tee, mis teie iial tahate“? Oh nii mitu kord pidi Waim taganema, ja liha oli wõitnud; kui mitu kord oli Waim nutmas ja kurb, aga liha hõiskamas ja rõõmus; kui mitu kord jäi Waimu hea nõu ja ettewõtmine kurja liha läbi tegemata! Aga eks see ole, Jumal tänatud, ka mitu korda nõnda olnud, et Waimu wastupanemise läbi liha tahtmised ja himustamised tegemata jäid? Kas see mitte ei tule, et liha äraputatud ja suretatud saab kõige himustamistega ja ihaldamistega, aga et Waim wäljatuleb ja kaswab, wõsub ja kosub? See on wõimalik, et Waim wõitu saab, seepärast maenitseb apostel ristiinimest: „käige Waimus ja lööge oma liha risti ihaldamistega ja himudega; siis ei tee teie mitte liha himu järele.“

Liha ja Waim wõitlewad teine teisega, ja on teine teise wastu. Aga liha ja Waim ei pea mitte ikka ühesuguse jõuu ja rammu sees jääma; see ei pea mitte ikka kahewahel olema, kumba poole ja kelle kätte wõit jääb, waid wõitlemise järele peab wõit tulema ja wõidu anni peab antama. Ristiinimene peab seepärast igapäew patust pöörmise ja kahetsemise läbi liha, wana Adamat, risti lööma ihaldamistega ja himudega, et liha peale käimised päew päewalt nõdremaks ja jõuutamaks lähewad, et liha samm samult peab taganema, et ta wiimaks, Waimust ümberpiiratud ja suutumaks äralämmatud, Waimu all wangis on. Apostel, kui ka terwe püha kiri, nõuab siin meitest tulist wahwast wõitlemist, käib meie peale, et peame walitsema ja otsust tegema kumba poole meie heidame; ta soowib et tõsise meelega Waimu poole pöörame ja endid Waimust laseme juhatada. Tuimusest, kerglasest meelest, hooletusest, unest ja sest kahjutegewast mõtlest: Weel on aega;“ „Mingu asi edasi kui ta läheb,“ tahab meid apostel ülesäratada, sest kord lõpeb — ja wõib olla sull üsna ruttu — wõitlemise aeg, ja siis jääb wõit kas Waimu wõi liha kätte. Aga häda, kui liha päralt wõit on. Siis langeb liha sinu peale ja neelab sind ära, otsegu wesi, mis tammi on lõhkunud, ja sina, kui ilma tüürita laew jookseb wõimatu ja wastu panemata ikka sügawamine liha ja hukatuse sisse. Siis sina satud ühest patust teise sisse ja sinu jalad tilkuwad patu mudast ja sammuwad edasi ülekohtu ja kurjuse sees, sest siis nähakse sinust liha tegusid. Aga misseguseb need on, see on awalik. Neist nimetab apostel siin mõningaid, mis tõeste juba kuuldes koledad ja hirmsad on. „Sest liha teud on needsinatsed: abielurikmine, hoorus, roojus, kiimalus, wõõrajumala teenistus, nõidus, waen, riid, kade wiha, wihastelemised, riidlemised, lahkumised, segased õpetused, kadedus, tapmised, liigjoomine, prassimine, ja mis nende sarnatsed on.“ Need on õigeb alguspäralised liha teud ja neist on film nähtawalt näha, mis õiete liha oma himustamistega tahab, kuhu ta saadab ja mis ta korda saata püüab. Oh mis kartuse ja hirmu wäärt on need liha himustamised! mis kahjutegewad, — „sest kes niisugust teewad, ei pea mitte Jumala riiki pärima“. Liha tahab meid Jumala riigist, igawesest elust, ja taewa õnnistusest wäljalükkata ja ilma jätta; liha ei taha, et inimesel peab selle kuningriigi pärimist ega nende pulmade osasaamist olema, mis Jeesus on taewas walmistanud. Eks see ole hirmus? Eks tule nüüd liha tema ihaldamistega ja himudega karta kui äraseõjat tuld ja surmatoojat kihwti? Eks ole tarwis kõigest wäest ja jõuust, kõige murega ja nõuuga hoolt kanda, et see petis tige liha mitte wõitu ei saa? Wõi kas sinul on üks kõik, mis sinust saab, kuhu sa igawesels ajaks läheb? Kas põrgu hauda, kus ulumist ja hammaste kiristamist on? wõi kas taewa riiki, Jeesuse Kristuse juure, kus on elu ja õnnistust? Mina loodan Jumala poole, et üksi lugijatest ega kuuljatest weel mitte nii sügawaste hirmsa liha wõimuse all ei seisa, et ta tõeste mõtleks ja ütleks: „Üks kõik, mis minust saab, ja kuhu ma lähen,“ waid ma loodan, et kõik rõõmu ja hea meelega tahaksid õndsaks saada. —

Aga ſeepäraſt: „Üles, üles, armas hing! Ruttu, pole enam aega wiita! Ärka üles! Tõuſe üles! Saagu ſa walgustatud! Seſt tahad ſina Jumala riiki päriba, tahad ſina õndſaks ſaada, ſiis peab Waimu kätte wõit jääma, ſiis peab ſind Waimuſt juhatadama. Waim annab meile Jumala riigi pärimiſt, ſeſt „kui teid Waimuſt juhatakſe, ſiis ei ole teie mitte käſu all". Kes käſu all on, on ka ühtlaſi tema needmiſe all. Ja nii mitu, kui Waimuſt juhatakſe, on käſu needmiſeſt lahti, on Kriſtuſe päralt. Kes aga Kriſtuſe päralt on, need on patu, ſurma ja kurati wäeſt ärapeaſtetud ja nende walitſuſe alt lahti. Küll on käſk igaühele antud ja igaühel on käſuga tegemiſt ja ſelle päraſt ſeiſab igaüks käſu all. Aga kes Kriſtuſe päralt on, keda Waimuſt juhatakſe, need teewad, armaſtuſeſt ſunnitud, Jeeſuſe Waimu wäes, mis käſk nõuab. Ja mis neil ſeſt weel tegemata on jäänud, mis käſk käſib, ſeda püüawad nemad kätte ſaada ja käsku ſiis pidada ja täita. Nii kui liha teud awalikud on, nii on ka Waimu teud ja kaſu awalikud. Misſuguſed need on? „Aga Waimu kaſu on armaſtus, rõõm, rahu, pitk meel, heldus, headus, truus, taſandus ja kaſinus." See'p ſee aga juſt on, mis käſk nõuab ja ſeepäraſt: „Niiſuguſte wastu ep ole käſk mitte." Niiſuguſid käſk ei wõi, ei taha ega tohi hukka mõiſta. Ja nüüd ütle weel iſe, misſuguſed teud on armſamad, lõbuſamad ja kaunimad? Kas Waimu wõi liha teud? Ja ſeepäraſt, mu armſad, waatkem kõik truuiſte järele, mis teguſid meil on, ſeſt need peawad puhas kõik ükſkord awalikuks ſaama. Katſugem endid hoolega läbi, kes meid juhatab, kas Waim wõi liha. Oh hing! kelleſt ſind juhatakſe? Kas Waimuſt wõi lihaſt? Oh pea meeles alati ſee maenitſuſe ſõna: „Ärge ekſige mitte! Jumal ei anna ennaſt mitte pilkada; ſeſt mis inimene iial külwab, ſeda tema ka leikab. Seſt kes oma liha peale külwab, ſee leikab lihaſt hukatuſt; aga kes Waimu peale külwab, ſee leikab Waimuſt igaweſt elu." Amen.

Palwe: Oh Jſſand Jumal meie täname ſind, et ſina meid oled uueſte ſünnitanud weeſt ja Waimuſt, ja meile annud oma Waimu abi, walguſt ja wäge. Meie nõdrad palume ſind, tule ja jää ka oma Waimu wäe ja sõja riiſtadega meie juure, ſeſt meil on wõitlemiſt maailma würſti ja wägewa lihaga. Ehita ſina meid ka õige tugewa sõjariiſtadega, et meie wõikſime wastu panna ja kõik liha tuliſed nooled ärakuſtutada ja liha risti lüüa ihaldamiſtega ja himudega, et, kui meid ſeega peaks kiuſatama, meie kummatagi wiimſelt ära wõidame ja wõimuſt ſaame ja Waimus käies, Kriſtuſe päralt oleme ſiin ajalikult, ſeal igaweſte.

Jeeſus oh aita! ja tallita liha,
Et waim wõiks koſuda hästi mu ſees! Amen. —

Tall. l. r. Nr. 316 (135), 1—4. Tart. l. r. 261, 1—4.

Къ непечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 792. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою, — Дерптъ, 14 Марта 1888 года. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи

AAA PT-1420

Jutlus neljateistkümnemal pühapäewal pärast kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. 560, 1—4. Tartu l. r. 425, 1—4.

Meie Issanda Jesuse Kristuse arm ja Jumala Isa armastus ja Püha Waimu osasaamine olgu teie kõikidega. Amen.

Kirjatunnistus: Ewes. 6, 1—9. Lapsed, kuulge oma wanemate sõna Issanda sees: sest see on õige. Austa oma isa ja ema, see on esimene käsusõna tõotusega: Et sinu käsi wõiks hästi käia, ja sina wõiksid kaua elada maa peal. Ja teie, isad, ärge äritage mitte oma lapsi wihale, waid kaswatage neid karistamises ja Issanda manitsemises. Teie, sulased, kuulge nende sõna, kes teie isandad on liha poolest, kartuse ja wäristusega, oma südame wagaduses, nõnda kui Kristuse sõna, ei mitte silma kirjaks teenides, kui need, kes inimeste meele pärast püüawad olla, waid kui Kristuse sulased, kes südamest Jumala tahtmise järele teewad, kes heal meelel Issandat teeniwad, ja ei mitte inimest: Ja teadke, mis head keegi iial saab teinud, et tema seda saab tasutud Issanda käest, olgu sulane ehk waba inimene. Ja teie, isandad, tehke ka sedasama nende wastu, ja jätke ähwardamine maha, ja teadke, et ka teil enestel Issand taewas on, ja tema ei pea enam lugu ühest kui teisest. Amen.

Igal pühapäewal loetakse kirikupalwes järgmised sõnad: „Et meie waikist ja rahulist elu wõime elada kõige Jumalakartuse ja auusa elu sees.“ Kelle maja-rahu siis kadunud on, see wist ka südamest need sõnad ligi loeb ja taewa Isa poole õhkab, telle käest rahu ja kallis auus elu tulewad. Ja neid ilma rahuta majasid wist mitte paljas üks ehk kaks ei saa olema. Mispärast rahu kaub inimeste seast? Mispärast nende elu ei saa elatud Jumala kartuse ja auu sees. See tuleb lihast, see on, meie südamest, mis patu läbi rikutud on. Ja patt ei jäta puutumata ja segamata noori ega wanu, ülemaid ega alamaid, leiwaandjaid ega leiwawõtjaid. Patt pole mitte niisugune tõbi, mis kuskil taga Türgi-maal liikumas oleks, nagu mõni katk, waid ta on pesa teinud iga inimese südames, olgu ta pagan, Juut, Muhameti usuline ehk ristiinimene, olgu ta ülem ehk alam, olgu ta lapsuke ehk wanem. Igalpool seesama lugu — ta rikkub rahu, ja kautab Jumalakartust ja auusat elu. Kui see lugu peab paranema, siis peab maja- ja kodune lugu paranema. Ainus rohi selle hirmsa tõwe wastu on Jumala sõna, mis meile Jesuse sees õnnistust ja elu kuulutab ja annab. Ka tänases kirjatunnistuses räägib apostel Paulus Ewesuse rahwale kodusest elust, ja see õpetus on nii mõnus ja tulus, et ka meie seda tahame tähele panna, ja Jumalat paluda, et tema meid selle poolest järje peale aitaks. Ta paneb meile ette

Maja peegli,

senna sisse waadaku 1) lapsed, 2) wanemad, 3) teenijad, 4) isandad.

Palugem: Armuline Issand Jumal, kes sa oma ainusündinud Pojaga maailma sisse oled läkitanud, otsima ja õndsaks tegema, mis ära kadunud on, meie palume sind, anna meile mõistuse walgustud silmad, et meie õieti selle maja peegli sisse waatame, mis sa meie ette paned, et Jumalakartuse ja auusa elu sees wõiksime elada. Amen.

I. Lapsed waadaku esiite peegli sisse.

Õnnis see maja, kus palju lapsi on, sest mida rohkem lapsi, seda rohkem ka „Isa meie“ palwe lugijaid! nõnda ütleb Lutterus. Ja 127. Taweti laulus loeme: „Lapsed on Jehowa päris-osa, ihu sugu on armupalk. Otsegu nooled wägewa mehe käes, nõnda on

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

noore põlwe pojad. Wäga õnnis on see mees, kes oma nooletupe nendega täitnud. Aga laste ja laste wahel on wahe, seda mööda, kuidas neid kaswatakse ja juhatakse. On hea ja on paha wili, seda mööda, kuidas puu hea ehk paha on. Inimese elu juur on paha sündimise pooleſt, ja seda ei saa keegi muu õigeks teha, kui aga Jumal ise. Ja tema on laste sisse istutanud uut juurt pühas ristimises. Selle uue juure eest peab hoolt kandma, teda toites ja kastes, muidu ta kuiwab ära ja ei saa walmist wilja kanda. Jumala sõna on elule ja eluweſt, mis kosutab, söödab ja joodab. Seesinane Jumala sõna manitseb meie lapsed, üteldes: „Lapsed, kuulge oma wanemate sõna Issanda sees, seſt see on õige.“ Esimene asi, mis laps siin maa peal peab õppima, on sõna-kuulmine. Inimese laps on nii rumal, et tale igalpool õpetust tarwis läheb, omast peast ta ei saa kedagit tehtud. Wanemate armastus soowib lapsele head, ja annab temale enamiste ikka head õpetust — siis wõtku laps seda kuulda ja elagu seda wiisi. Kes wanemate sõna kuuleb Issanda sees, see ka mõistab päraſt Jumala sõna kuulda, ja selle alla ennast heita. Aga Jumala sõna annab õpetust seſt, mis igaweseks õnnistuseks tarwis läheb. Waadake, sellepäraſt peab Jumal nii suurt lugu sõnakuulmiseſt, et ta ütleb: „Sõnakuulmine on parem kui ohwer.“ Häda sõna-kuulmata lastele, nemad ei leia armu ega õnne eluajal. Teine manitsus on: „Austa oma isa ja ema, see on esimene käsusõna tõutusega, et sinu käsi wõiks hästi käia ja sina wõiksid kaua elada maa peal.“ Anna austa oma isale ja emale. Mis nad sulle ütlewad, mis nad sinu heaks teewad, mis nad sulle soowiwad ja sinu peale hüüdwad, seda pea sina austa sees, seda ära pane sa halwaks ega naera ja põlga seda. — Kuidas peaks meie noorte kogudus liikmetega selle pooleſt lugu olema? Kuidas on lugu sõnakuulmisega? Teie ometi teate, mis see sõna: „sõnakuulmine“ tähendab? See tähendab nii palju, kui seda wiisi tegema ja olema, kuida wanemad õpetawad ja käskiwad. Aga paraku on neid lapsi wäga palju leida, kes seda sõna üsna wõõreti seletawad. Nemad kuulwad aga kõrwadega, aga elu ja tegude pooleſt on nad täiesti kurdid. See ep ole õige, waid see on ülekohus, nagu apostel ütleb: „Kuulge oma wanemate sõna Issanda sees, seſt see on õige.“ Omast jõuust ja wäest ei saa üksti laps oma wanemate sõna kuulda. Aga kui laps Issanda Jesuse sees on, see on, kui ta teda armastab, siis tema ka wanemate sõna kuuleb ja heal meelel teeb, mis nad käskiwad ja õpetawad. — Kuidas peaks lugu olema wanemate austamisega? Laps peab wanematele austa andma, see on Jumala käsusõna. See austandmine paistab lapse elust wälja. Kes wanemate sõna kuuleb, kes wanemaid heal meelel teenib, ilma palga nõudmata, kes neid armsaks ja kalliks peab, see austab oma wanemaid. Kas teie, lapsed, teete ja elate seda wiisi? Kas teie olete ikka sõnawõtlikud olnud ja ka ikka austanud omad wanemaid, ilma nuriseemata ja ilma pika mokkadeta ja happu näuta neid teenides?

Aga kui lugu niisugune peaks olema, et peab nutuga ütlema, et peeglist aga korratuma ja sõnakuulmata, wastaste ja trotsliku laste näub meie silmi paistawad, ja neid wäga pisut on, kes sõnakuulelikud lapsed on, kas meie mitte neid ei pea siis manitsema? Kas meie mitte ei pea nende meele tuletama Issanda tõutust ja ähwardamist? Teie, armsad lapsed, tahate ju ka kaua elada maa peal? Kes tahab noore ea sees surra? Kes isa ema austab, see peab kaua elama maa peal, ütleb Jumala sõna, ja see sõna räägib tõtt. Igaüks ju himustab, et tema käsi peaks hästi käima — olge sõnawõtlikud, ja austage oma wanemaid, siis peab teie käsi hästi käima — nõnda on Jumal tõutanud, ja tema teeb oma tõutust tõeks. Mu armsad lapsed, pidage seda manitsust kalliks, ja paluge oma Issandat Jesust, et ta teile appi tuleks.

II. Siis waadaku ka wanemad peegli sisse.

Jumala sõna ütleb teie kohta, wanemad: „Teie, isad, ärge äritage mitte oma lapsi wihale, waid kaswatage neid karistamises ja Issanda manitsemises.“ Paulus ütleb siin, et esimene asi on, mis wanemad peawad meeles pidama laste kaswatamise juures, et nad ise heaks märgiks oma lastele peawad olema. Nad ei pea mitte wihale äritama oma lapsi. Lapsi wõib wihale äritada sõnade ja tegudega. Pange omad sõnad ja kõned wahi alla, et teie mitte nendega lapse wagadust ja Jumala kartust ei riku, ega neid paha ja kurja peale ei õpeta. Ärge sõimage ega wanduge, ärge hüüdke kurja ega waletage! Aga pange ka oma elu ja teud tähele! Pidage ikka meeles, et lapsed teid wäga tähele panewad, seſt teie olete ju nende armsad juhatajad ja eesmärgid. Siis ärge warastage ega petke, ärge lakkuge ega hoorake. Kes seda teeb, see pahandab ühe lapse juremata hinge ja tema kohta käib see hirmus raske sõna: „Häda selle inimesele, kelle läbi pahandus tuleb, temal oleks parem, et weskikiwi tema kaela saaks poodud ja teda ära uputud kõige sügawama mere kohta!“ Kui wanemad ise laste nähes ja teades laitmata elu elawad sõnade ja tegude sees — mis üks esimene kaswatamine on, — siis nad teewad hästi ja Jumalal on neist hea meel.

Aga apostel ütleb edasi: **Kaswatage neid rististamises ja Issanda manitsemises.** Rististamise ja rististamise wahel on wahe. Noori loome kaswatakse ka rististamises, aga mitte manitsemises. Last ei saa kaswatada aina söömise, joomise ja pekſuga, waid sinna juure peab weel tulema Issanda manitsemine. Puu, mis liig lihawalt kaswab, see ei kölba tarwis-puuks. Kui lapse ihu eest liig palju hoolt kantakse, kui wanemad oma lastele toowad satjad ja konwetti, kui nad neid ehitawad uhke rietega ja muidu neid helitawad, siis laps päran mitte ei juuda wastu seista, kui elu-raskus tema peale pigistama hakkab. Kõige param laste kaswataja on Issand. Sellepärast juhatage omad lapsed Jesuse juure; manitsege neid Jumala sõna ja õpetusega; räägige neile aegsaste piibli lugudest, — nende järele on lastel juur himu. Aga kui tete lapse juures näete liigliha kaswawat, see on wallatust, koerust, pattu, siis peate kermed olema, seda maha lõikama rististamisega. „Kes oma witsa ei prungi, see wihtab oma poega, aga kes teda armastab, see wõtab teda aegsaste rististada.“ Aga uut inimest, uut jüdant lapse sees, mis ristimises tema sisse sünnitati, kaswatakse ja kojutakse Issanda manitsemisega. Jumal on uue inimese taewariigi jauks loonud. Iga ristitud laps kuuleb hea meelega Jesusest, kes lapsi armastab. Pakkugu wanemad temale seda. Ja õpetage omad lapsed wara palwele. Enne kui laps hakkab turja hüüdma, peab ta oskama palwet lugeda. See töö seisab ijeäranis ema hoole all. Sellepärast ka laps oma ema enam armastab, kui isa. Jah, õpetage omad wäikesed lapsed palwele, käed risti panema, könelema armsa taewa Issaga ja helde armsa Jesusega. Ärge laske last õhtu magama minna, enne kui tete temaga olete palwet teinud. Ja õpetades õppite tete ise ka.

Kuidas nüüd sellega peaks lugu tete peres olema, armsad wanemad? Katsuge endid hoolega läbi, Jesus Kristus on tete lapsed tete kätte uskunud, et tete neid peale kaswatama taewariigi jauks. Kas olete tete neid sels kaswatanud? Laste liha ja luu on ju tete lihast ja luust, aga laste hing on Jumalast. Mida kõrgem hing ihust ja lihast on, seda enam peate tete ka laste hingede eest hoolt kandma. Tete kaswatate omad lapsed lambrusels, töötegijaks, ja see on hea ja kiidu wäärt. Aga kas kaswatate neid ka taewa riigi pärijaks ja Jumala lasteks? Wiimsel päewal peate tete aru tegema omast kaswatamisest. Kui tete omad lapsed mitte paremine pole kaswatanud, kui omad talled, põrsad, wasikad ja sälud, siis hõda tete. Siis ei saa enam räägitud weskitwist, waid põrgu tulest, mis ära ei kustu, ja ussist, mis ära ei sure. Seepärast manitseb apostel Paulus teid täna ja ütleb: „Tete, isad, ärge äritage mitte oma lapsi wihale, waid kaswatage neid rististamises ja Issanda manitsemises.

III. Nüüd waadaku maja peegli sisse teenijad, sulased ja tüdrukud.

Üksi sündimisest saadik meister ei ole, ja üksi ei wõi peremeheks heita, olgu siis, et ta ise enne on teenistust ja tööd selgeks õppinud. Mäherdune keegi teenija põlwes on olnud, säherdust elu saab ta peremehe põlwes näha, kui ta jalad oma laua alla paneb. Ülem asi on jälle sõnakuulmine. Jumala sõna käsib: „Tete, sulased, kuulge nende sõna, kes tete isandad on liha pooleſt, tartuge ja wäristusega.“ Seesugune sõnakuulmine on lihal ja werel nii palju wõimatu asi, et ta seda ei saa pidada, olgu siis, et ta jumalakartlikuks inimesels on saanud. Selleparast ütleb Paulus ka nende sõnade juure weel: „oma südame wagaduses.“ Leiwawanemate käsku ja sõna peawad nemad meeles pidama, kui Issanda sõna ja käsku, sest ülemaid ep ole muidu kui Jumalast. Ja leiwawanemad on teenijate ülemad. Nõnda õpetab Jumala sõna, mis ei eksi. Kes nüüd ülemate wastu paneb, see paneb Jumala seadmiste wastu ja saadab ise enese peale nuhtlust. Ja Jumala sõna ei saa sellepärast mitte teiseks, et sina oma wastase pööratse südamega seda ei taha uskuda. Pealegi peawad teenijad oma leiwawanemate sõna kuulma kartuse ja wäristusega, ikka meeles pidades, et nad ju Jumalat teenimad. Ja kuhjast ei pea Issanda sõna järele mitte tarwis olema, sest ta ütleb: „Ei mitte silmakirjaks teenides, kui need, kes inimeste meele pärast püüawad olla, waid kui Kristuse sulased, kes südamest Jumala tahtmise järele teewad, kes heal meelel Issandat teenimad, ja ei mitte inimesi.“ Ka selle elusisusel on seesama alus ja põhi, mis meie laste- ja wanemate elu juuresi nägime — wagadus ja Jumala kartus on ka teenijatele aluseks seatud. Kes selle aluse peale oma elu ja teenistust rajab, see peab Jumalalt kiitust saama. Kristus olgu ikka teil kuhjaks, armsad teenijad! Katsuge oma teenistust ikka pidada Jumala tahtmise järele, ja teenige oma Issandat hea meelega ja ilma walskusela. Jumala-kartus on kõigile asjadele hea, ja temal on selleſinatse ja tulewa elu tõutus.

Aga nüüd weel üks küsimine: Kas on kõik teenijad, sulased ja tüdrukud, meie seas niisugused sõnawõtlikud? Kas on nad waga südamega teenimas? Kas kõik teewad tööd südameſt Jumala tahtmise järele? Kas kõik teenimad Issandat heal meelel? Kas neid peaks olema,

kes silmakirjaks tööd teewad? Kas kõikide ülem püüdmine ja nõudmine peaks olema, et nendest, kui Jsanda sulastest ja ümmarbajaist, Jumalal hea meel on? Ärge unustage mitte ära, et teenijate seisus ja ammet Jumala ees üks auus ammet ja seisus on. Ja Jumal lubab truuwi teenijale tasuda, mis ta head on teinud. Ta ütleb: „Teadke, mis head keegi iial saab teinud, et tema seda saab tasutud Jsanda käest, olgu sulane ehk waba inimene.“ Jumal teab ja näeb sinu pale-higi. Ta kuuleb sinu õhkamist ja lisendamist. Temal on kerge asi, sinu põlwe kergitada, kui sa aga tema tahtmise järele tööd teed nagu Kristuse sulane, kes ustaw olnud ja sõnawõtlik surmani, pealegi ristisurmani. Kiusatustest pole kellegil puudu, ei waesel ega rikkal. Jumal aga ei nõua meie käest mitte muud, kui et meie truuwid oleme. Siis wõitlege head wõitlemist kõige kiusatuste wastu, mis teie seisus ja ammet teile saatwad. Pidage usku kinni! Kes seda wiisi elab, sellele tõutakse elu krooni anda. Jumala juures taewariigis enam wahet ei ole sulase, see on pärisorja, ega waba inimese, prii teumehe, wahel. Seal on nad kõik ühesuguse Jumala lapsed. Andku aga Jumal, et kõik sulased ja tüdrukud senna saawad! Ja wiimaks waadaku

IV. Ka isandad peegli sisse.

Apostel kirjutab: Ja teie, isandad, tehke ka sedasama nende wastu, ja jätke ähwardamine maha, ja teadke, et ka teil enestel Jsand taewas on, ja tema ei pea enam lugu ühest kui teisest. Ka isandad, see on leiwawanemad ja kõik muud ülemad, katsugu ja püüdku, kui Kristuse sulased, kõigest südamest Jumala tahtmise järele teha, heal meelel Jsandat teenida ja head teha oma teenijatele ja alamatele. Sest — nõnda lisab apostel Paulus juure — teadke, et ka teil enestel Jsand taewas on, see ei pea enam lugu ühest kui teisest. Leiwawanemad tehku õigust oma teenijatele. Õigus on see, mis Jumala tahtmine on. Jumala tahtmine on aga armastus. Leiwawanemad peawad siis omad teenijad armastama. Nad peawad neile õigust tegema, — palga maksma ja neid aitama haiguse ajal ja õnnetuse sees. Aga leiwawanem kandku ka oma teenijate hinge eest hoolt. Pidagu peremees ikka meeles, et ta oma maja preester on, kes omakstele Jumala eluleiba peab andma, et mitte tema süü läbi üks hing hukka ei lähe, kes teda teenib Ta peab ka teenijate peale hüüdma, kui ta näeb neid korratuma elu elawat. Mõne peremehe käest käib üsna sandiste — mis wiga tal õieti on? Katsugu tema aga oma elu kombed läbi ja ärgu nurisegu mitte teiste pärast. Kas ta on teenijatele armastust ja Jumala sõna annud? Kas ta on wahest nendega ilma asjata käratsenud ehk neid wahest ilma asjata ähwardanud? Kas ta on ikka meeles pidanud, et tal enesel ka Jsand taewas on? Kas ta on wahest ühest enam lugu pidanud, kui teisest? Kui ta ennast läbi katsudes, sedasugust wiga leiab, mis siis muud, kui mingu oma Jsanda ja teenija Jesanda juure, tunnistagu temale oma pattu üles ja uskugu kindlaste, et Jsand temale pattu andeks annab oma were pärast. Aga siis hakagu tema Jumala abiga oma elu teist moodi elama.

Kui meie kõik apostli manitsust ja õpetust südamesse wõtame, ja püüame seda mööda oma elu seada ja elada, külap siis meie ka waikist ja rahulist elu saame elada kõige Jumala kartuse ja auusa elu sees. Seks aidaku meid meie helde armuline Jsand Jesus Kristus. Amen.

Palugem: Oh helde Jumal, kes sa tahad, et sinu lapsed siin maa peal ikka rõõmsad peawad olema Jsanda sees, meie palume sind, õpeta sina meid oma Püha Waimu läbi ja kinnita meid oma püha sõna läbi, et meie sinu meele pärast saaksime elada siin maa peal ajalikult ja seal taewas igaweste. Oh halasta meie peale, ja anna meile seda, mis meie palume Jesuse Kristuse nimel. Amen.

Tall. l. r. Nr. 564, 1—3 Tart. l. r. Nr. 426, 1—3.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и символическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ 10-го Мая 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Риппе.

Довв. Ценз. — Юрьевъ, 8 Іюля 1894 г. — Печатано въ Типографіи А. Миквица въ Ревелѣ.

ARH PT-1420

Jutlus wiieteiſtkümnemal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Tall. I r. Nr. 297, 1—4. Tartu I. r. Nr. 282, 1—4.

Meie Iſsanda Jeſuſe Kristuſe arm ja Jumala Iſa armastus ja püha Waimu oſaſaamine olgu teie kõikidega. Amen.

Kirjatunnistus: 2. Teſſ. 3, 6—16. Aga meie käſime teid, wennad, meie Iſsanda Jeſuſe Kristuſe nimel, et teil ei pea tegemiſt olema ei ühegi wennaga, kes wiiſi päraſt ei ela, ega õpetuſe järele, mis ta meilt on saanud. Seſt teie teate iſe, kuida teie peate meie wiiſi järele elama, ſeſt meie ep ole mitte ilma hea wiiſita teie ſeas elanud, ega ühegi juures leiba ſöönud ilma aegu, waid töö ja waewaga, ööd ja päewad tööd tehes, et meie ei pidanud ühelegi teie ſeaſt koormaks olema. Ei mitte, et meil poleks ſeda meelewalda, waid et meie iſeendid teile pidime märgiks andma, kuida teie meie wiiſi järele peate elama. Seſt ka ſiis, kui meie teie juures olime, käskiſime meie teid nõnda, et kes ei taha tööd teha, ſee ei peagi mitte ſööma. Seſt meie kuuleme, et mõningad teie ſeas ilma hea wiiſita elawad, ja ei tee mitte tööd, waid ajawad tühje asju taga. Aga niiſuguſid käſime ja manitſeme meie oma Iſsanda Jeſuſe Kristuſe läbi, et nemad waikſel wiiſil tööd tehes iſe eneſte leiba peawad ſööma. Aga teie, wennad, ärge tüdige mitte ära head tehes. Aga kui keegi meie ſõna, mis raamatu ſees on, ei wõta kuulda, ſee andke teada, ja ärge ſegage endid tema ſeltſa, et temale häbi ſaaks. Ärge pidage teda ommeti kui waenlaſt, waid manitſege teda kui wenda. Aga rahu Iſsand iſe andku teile rahu alati kõikipidi; Iſsand olgu teie kõikidega. Amen.

Apostel Paulus kirjutab Korintlastele (14, 33): „Jumal ei ole mitte ſegaſe asja, waid rahu Jumal.“ Ja kes maailma tähele paneb, ſee peab tunnistama, et Jumal kõik wäga targaste on teinud. Segaſt, pooliku asja ta ei ſalli. Igalpool tema riigis on üks hea ſeadus ja ordnung, ja häda ſellele, kes ſeda ordnungit ära rikub. Nõnda on ka ristikoguduſes ſeadus, mis tema iſe on ſeadnud, ja mis üksi ei tohi teiſeti pöörata. See on Jumala tahtmine, et tema ſeadmiſe ja wiiſi järele kõik asjad peawad ſündima. Tema tahtmine riigi alamate ehk koguduſe liikmete kohta on inimeſte pühitſemine. Seda on ta laſknud kuulutada ja ſeletada inimeſtele oma ſõna ſees apoſtlite ja õpetajate läbi. Mida paremine keegi Jumalat tunneb, ſeda paremine ta oskab Jumala ſeaduſt pidada ja Jumala wiiſi järele elada. Kristus ütleb: „Teie peate täieſti wagad olema, nõnda kui teie Iſa taewas täieſti waga on!“ Ja Jehowa Jumal ütleb: „Teie peate pühad olema, ſeſt püha olen mina, Jehowa teie Jumal!“ Üks püha Jumala mees tohib ſiis küll teiſtele ütelda, et nad nõnda peawad elama, kuidas nad näewad et tema elab. Ja ristikogudus peab püha olema, ſeſt et ta on Kriſtuſe ihu. Sellepäraſt peab iga koguduſe liige ſelle peale waatama, et mitte tema ega ka teiſte läbi Kriſtuſe ihu ei ſaa roojaſtud ſee läbi, et nad mitte wiiſi järele ei ela. Aga ſee tahab raske aſi olla, ſellepäraſt jätawad palju ſeda tegemata. Kuulakem täna järele apoſtli ſõna:

Kuidas peab ristikogudus neude waſtu olema, kes mitte wiiſi päraſt ei ela.

1) Ristikoguduſel ei pea ſee mitte ükſpuhas olema, kas keegi tema liikmeteſt wiiſi päreſt elab wõi mitte. 2) Ristikogudus peab neid, kes wiiſi päraſt ei ela, hoolekandmiſe ja walitſuſe alla wõtma. 3) Kuidas lugu meite ſeas peaks olema?

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKO

Palugem: Oh Issand Jesus, sa kogudusе Pea, kanna sa ise meite waeste eest hoolt, et meie mitte ekst-tee peale ei saa, waid et meie mõistame sinu wiisi järele elada. Õnnista seks tänast jutlust. Amen.

I. Ristikogudusel ei pea mitte ükspuhas olema, kas keegi tema liikmetest wiisi päraſt elab wõi mitte.

Issand Jesus Kristus on oma kogudnse kätte uskunud kallid armuandid, ja käskinud, nende eest truuwiste muretseda. Tema on kogudusе järelewaatamise ja hoolekandmise alla pannud inimeste suremata hinged. Sellepäraſt ei tohi ristikogudusel mitte ükspuhas olla, kas keegi tema liikmetest elab wiisi päraſt ja Jumala tahtmise järele, wõi mitte. Wiisi päraſt elab see, kes kõigest wäest püüab Jumala tahtmist täita. Tessalonika koguduses oli üks kange waimulik liikumine ja ärkamine lahti peasenud, ja nagu seda praegugi weel näha on, oli ka seal neid palju, kes ihuliku tööd hakkasid halwaks pidama. Nemad õpetasid, et waimulikul inimesel niisuguse ilmaliku asjaga enam tegemist ei tohi olla, sest et ta täieste waimulikuks on saanud. Ja nad jätsid ka tööd maha ja ammetit pidamata, nagu apostel kirjutab: „Meie kuuleme, et mõningad teie seas ilma hea wiisita elawad, ja ei tee mitte tööd, waid ajawad tühje asju taga.“ Apostli sõna järele on siis see üks hea wiis, et inimene seda tööd teeb, mis Jumal temale on annud. Mõisaherra tehku truuwiste oma tööd, talupoeg oma tööd, koolmeister pidagu truuwiste oma ammetit ja õpetaja oma tööd. Kui keegi nende seast hakkab teise ammeti külge puutuma ja hakkab teise tööd tegema, oma tööd ja ammetit maha jättes ehk halwaks pidades, siis ajab niisugune tühje asju taga, ja ei ela mitte wiisi päraſt. Wiimasel ajal on sedasuguſt lugu mitu korda nähtud, — mehed jätwad tööd tegemata, ja heitwad hulkumise peale, et „wendi“ Jesuse Kristuse sees kinnitada oma jutluse läbi; naesed jätwad oma wäetimat lapsukest imetamata ja käiwad „pühade“ seltsis rääkima, mis nende süda ja waim neid ajab rääkima. Aga mõni waſt ütleb siin: „Kuidas, mina kui ristiinimene pean ommeti oma paremat tundmist teistele ette panema, et nad ka hea tee peale saawad.“ Tõsi, aga tee ikka oma tööd wiisi päraſt, ja pea seda ammetit, mis Jumal sinu kätte on uskunud. Sinu ristiinimese töö on kõige esite su majas. Waata järele, kas sinu naene, lapsed, perе juba jumalakartlikud ja wagad on. Siis naabred — kas nemad sinu elukombetest saawad head märki näha? Kas su kodune elu ja töö kõik wiisi päraſt peaks olema? Selle inimese wagaduse eest mina ei maksa mitte krossi, kelle põllud ja maja asjad kõik hukas on, kelle peres riielbatse ja kelle lapsed sõnakuulmata, pahad, kurjad ja hulkujad on. Ärgu ajagu inimene mitte tühje asju taga, mis wiimsel päewal mitte seisma ei jää, kui kõik tulega läbi katsutakse. Need, kes Tessalonika kogudusе rahwaſt ekſitasid, olid wennad, kes apostli käest õpetust olid saanud ja seda ka wastu wõtnud. Wennad olid ristitud inimesed, kes teiste kogudusе liikmetega üheskoos elasid. Nende ekſitus oli see, et nad wiisi päraſt ei elanud, ja et nad tööd ei teinud, nagu apostel neile märgiks nende seas oli elanud. Apostel oli hea wiisiga nende seas elanud. Ta polnud ühegi juures ilma aegu leiba sõõnud, waid töö ja waewaga, ööd ja päewad tööd tehes. Ta tahtnud neile see läbi märku anda, kudas ka nemad pidid truuwid olema omas ammetis ja ei mitte raha ja kasu päraſt ammetit pidama. See meelewad oli temal küll Jumalaſt, et ta nende käest oleks wõinud palka wõtta, aga tema ei tahtnud seda mitte teha hea eesmärgi päraſt. Õpetus, mis tema meile seega tahtis anda, oli see: „Kes ei taha tööd teha, see ei peagi mitte sööma.“ Apostel ei kirjuta mitte: Kes tööd ei tee, see ei pea mitte sööma, waid kes „ei taha“ tööd teha, see ei peagi mitte sööma. Kõiki haigid, wigaſid, wiletsaid, elatand lubab Jumal sööta, ehk nad küll enam tööd ei tee. Aga kes ei taha tööd teha, kes tahtwad laiskleda, ehk muud tööd teha, kui seda, mis Jumal neile on annud, need peawad söömata jääma. Nende õpetus ei olnud juſt sant, aga nad ei teinud mitte wiisi järele, et igaüks pidi oma teenitud leiba sööma, mis ta ses ammetis oli teeninud, mis Jumal temale oli annud. — Selle ekſitusе wastu paneb kangeste apostel Paulus, ja selle wastu peab ka ristikogudus panema. Ristikogudus aga ep ole mitte üksi õpetajad, waid kõik tõsised ristiinimesed. Nemad ärgu mõtelgu ega rääkigu mitte nõnda: Mis meil sellega asja on? Seest kui üksi selle korratuma elu wastu ei pane, siis saab ju neid, kes wiisi päraſt ei ela, oma korratuma elu sees weel kinnitud ja lähwad üsna hukka. Aga see oleks selge ülekohus ja patt Issanda wastu ja tema sõna wastu, kui usklikul ristiinimesel ja ristikogudusel ükspuhas oleks, kas keegi kogudusе liige wiisi päraſt elab, wõi mitte. Sest Issand Jesus on ütelnud, et peame tööd tegema nii kaua päewa aeg on, ja Jumal ütleb: „Pale higi se.s peate teie oma leiba sööma!“ Aga see oleks ka ekſitus ristikogudusе wastu, kui saaks niisugusid sallitud, kes mitte wiisi päraſt ei ela ega

selle õpetuse järele, mis apostlid on annud. Aga mis siis ristikogudus niisugustega peab tegema? Ta peab neid, kes wiisi päraſt ei ela

II. Oma hoolekandmise ja walitsuse alla wõtma.

Ristikoguduse hoolekandmine niisuguste korratumate eeſt sünnib nõnda, et neid manitsetakse Jsanda Jesuse Kristuse nimel. Nendega peab esite üsna tõsiſt wiisi rääkima; peab neile seletama ja näitama, et nemad wiisi päraſt ei ela, kui nad mitte Jumalaſt seatud tööd ei tee, ega oma teenitud leiba ei söö, waid teiste käest ihu ülespidamiſt ja toidust himustawad ja kerjates paluwad. Aga meie peame neid manitsema kui wenda, mitte kui waenlaſt, muiou wõib nende süda kõwaks ja trotslikuks saada, ja manitsuseſt ei ole kasu kedagit. Ristikoguduse walitsus sündigu nõnda, et meie mitte endid ei sega tema sekka. See pole mitte kohtumõistmine, waid see on ristikoguduse püha kohus ja kord, seſt seda wiisi wõib ehk weel niisugust ekſinud hinge õige tee peale tagaſi saata. Aga ekſija koguduse liige ärgu jäägu ka mitte karistuseſt ilma. Apostel Paulus kirjutab: „Teil ei pea tegemiſt olema ei ühegi wennaga, kes wiisi päraſt ei ela ega õpetuse järele, mis ta meilt on saanud.“ Niisuguse ekſinud wennaga ei pea meie siis mitte enam sõbrust pidama, nii kaua tema selle oma ekſituse juure jääb, waid peame temaſt eemal hoidma.

Seesinane hoolekandmine, walitsus ja karistus on, apostli Pauluse sõna järele, tõsine armastus nende wastu, kes wiisi päraſt ei ela ega õpetuse järele, mis nad meilt on saanud. Lihal ja werel on niisugune karistus ja walitsus wäga wastu meelt. Niisugune inimene arwab kohe, et tema hea nime ja tema auu tahetakse rikkuda. Aga eks ole liha ja weri juba ilma auuta Jumala ees? eks kiri ütle: „Meie oleme seſt auuſt ilma, mis meil Jumala ees peaks olema? Kuidas siis seda moodi weel tema auu wõib rikkuda? Muidugi peame tema auu ja hea nimega inimeste ees hõrnaste ümber käima. „Teil ei pea tegemiſt olema niisugusega“ ja „ärge segage endid tema sekka“, need kaks manitsust käiwad selle asja kohta, et ristiinimeseb armastuse sõõmaajale kokku tulid; kes nüüd laisklejad olid, ja kes tühje asju taga ajasid, neid nad ei pidand eneste sekka wõtma. Seesinane sõõmaaeg lõppes aga ilma auuta Jumala ees? eks kiri ütle: „Meie oleme seſt auuſt ilma, mis meil Jumala ees peaks olema? Kuidas siis seda moodi weel tema auu wõib rikkuda? Muidugi peame tema auu ja hea nimega inimeste ees hõrnaste ümber käima. „Teil ei pea tegemiſt olema niisugusega“ ja „ärge segage endid tema sekka“, need kaks manitsust käiwad selle asja kohta, et ristiinimeseb armastuse sõõmaajale kokku tulid; kes nüüd laisklejad olid, ja kes tühje asju taga ajasid, neid nad ei pidand eneste sekka wõtma. Seesinane sõõmaaeg lõppes aga ilma õhtusõõmaajaga. Kõik, kes olid sõõnud, käisid wiimaks armulaual. Siis ei saanud neid korratumaid sel ajal mitte armulauale wõetud. Aga kas see mitte liig ei ole? Pange tähele püha kirja! Apostel käsib seda Jsanda Jesuse Kristuse nimel ja manitseb neid Jsanda Jesuse Kristuse läbi. Waadake, seesinane karistus ei tule siis mitte apostli peaſt ja tema tahtmiseſt, waid see tuleb Jesuseſt Kristuseſt, kes on koguduse Pea. Jah, Jesuse Kristuse käsu peal ja tema nimel ei wõeta niisugusid enam armu lauale. Aga mispäraſt Jsand neid siis nii kangeste nuhtleb? Waadake, ristikogudus on ju Kristuse ihu, mis püha ja laitmata peab olema, ja kellel ei pea olema wiga ega kortsu. Kuis tema seda wõib sallida, et niisugused laisklejad tema ihu roojastawad oma tühja asjadega ja püüdmistega? Aga et mitte riib ristikoguduse sekka ei tuleks, siis lisab Paulus senna juure üht tähelepanemise wäärt sõna, ta ütleb: „Aga rahu Jsand ise andku teile rahu alati kõikipidi, Jsand olgu teie kõikidega!“ Kui rahu Jsand meie kõikidega on, kui meie ise ka nõuame ja palume, et tema alati ja kõikipidi meile rahu wõtaks anda, kuida siis wõib riib tõusta? Kõik heidawad ju heal meelel oma armsa Õnnistegija tahtmise ja käsu alla. Ega meie siis ka mitte ekſinud wenna kui waenlaſt ei pea, waid meie saame teda manitsema kui wenda. Nõnda manitseb ja õpetab apostel Paulus Tessalonika linna koguduse rahwaſt.

III. Kuidas lugu meite seas peaks olema?

Kus on seda koguduſt praegu ristiinimeste seas leida, kus nõnda wiisi hoolt kantakse ristiinimeste eeſt, kus nõnda walitsetakse nende üle, ja kus neid nõnda noomitakse ja karistakse nende ekſituse päraſt? Kus on need ristiinimeseb, kes oma ekſinud wenna eeſt nõnda muretsewad? Kui keegi on pattu teinud, siis salatakse seda meie ajal ära ja kaetakse kinni, et aga õpetaja seda teada ei saa, otsegu oleks tema see, kes wiimsel päewal kohut mõistab. Ja kui õpetaja siiski ekſinud wenda manitseb Jesuse Kristuse läbi ja tema nimel, siis walekse, ehk kui enam kuidagi wiisi ei peaſe tema käest, siis katsutakse süüd ja pattu teise kaela lükkata. — Ja isekeskis ei pea ristikoguduse liikmed ka mitte walitsust, ega pruugi noomimist ja karistamist, seſt üksi ei julge teisele midagi ütelda, seſt nemad kõik on ühes patu ahelas kinni ja seisawad ühe ja selleſama koleda patu orjuse all. Ja kui ommeti keegi julgeb üles rääkida, siis hoidku tema aga teise wiha ja tigeduse eeſt. Püsti pahareti meel on ristirahwa seas maad wõtnud, üksi ei tohi oma ahelad raputada, kohe kära ja kisa lahti. See'p see ka on, mispäraſt neid nii pisut on, kes oma pattu julgewad üles rääkida, kartus inimeste

eest on liig suur. Parem kannab niisugune waene, wilets inimene oma koormat surmani, kui et teised tema peal käiwad. Oh nii ja nii mitu läheb ilma lootuseta alla põrguhauda, sest et ta ei julgenud oma süüd tunnistada. Inimesi on tema kartnud, ja Jumalat ta ei karda, kellel meelewald on, teda põrgu heita. Praegusel ajal on ristiinimestel wäga wähe armastust teiste wastu, rahwasugu on halastamata südamega. Aga ka wäga wähe patutundmist on rahwa seas leida. Nad mängiwad patuga, ja patt pole inimeste meelest mitte surma süü Jumala ees; nad arwawad ikka, et Jumal neid kummatagi saada õndsaks tegema. Paraku, nad waesed ei tea sugugi sest, et Jumala armastus üks püha armastus, üks sööja tuli on, mis pattu ei salli. Selle poolest oli apostlite ajal ja weel mõni hea aeg pärast seda, lugu hoopis teine. Kui truuwiste kanti iga hinge eest hoolt! Kuidas kuulati igaühe ristiinimese järele, mäherdune tema igapäewane elu, tema usk, tema armastus, lootus, kasinus, kannatus, tasandus oli. Seda tehti sellepärast, et ta mitte hukka ei läheks, pattu teenides, waid et ta õndsaks saaks. Kui kangeste noomiti ja karistati neid wanal ajal! Mõtlege aga Anania ja Sawira peale; mõtlege Wigelluse ja Aleksandri peale, keda Paulus Sadana kätte annab. Tuletage meele, kuidas Paulus Peetrust noomis Antiohkia linnas. Nemad mõtlesid nõnda: Parem on, et liha noomimise ja karistamise läbi häbi saab, kui et hing igaweste hukka läheb. Ja seda wiisi on ristikogudus ka wägewaks ja tugewaks saanud ja on ära wõitnud kõik waenlased ja ära kustutanud kõik nende tulised nooled. Nõnda on ristikogudus ka ära wõitnud kõik paha pagana elu ja kurjad wiisid ja eksitused ja segased õpetused. Wiimsel ajal peawad jälle palju waleõpetajaid ja waleprohwetid tulema, kes inimeste meelt tahtwad segada. Kuidas meie, wiimse aja lapsed, saame seisma jääma? Kuidas meie sugused õndsaks saame? Siis peame meie peasema Jumala wihast ja Jumala kange kohtu alt, kui meie neid korratumaid enestest wälja heidame ja nende sekka endid ei sega. Seepärast taganege neist, kes mitte wiisi järele ei ela. Mida selgem seadus, seda parem elu.

Oh ristikogudus! oh ristiinimene! mõtle oma suure auu ammeti peale, mis Jumal sinu kätte on uskunud! Sa pead hoolt kandma wendade eest, sa pead walitsust pidama wendade üle, sa pead noomima ja karistama neid wendi, kes wiisi pärast ei ela ega õpetuse järele, mis nad on saanud Jumala sõna seest Jesuse Kristuse läbi ja tema nimel! Seda wiisi näitad sa oma armastust üles ja kannad kui truu majapidaja omakste hinge õnnistuse eest kõige paremine hoolt.

Issand Jesus aidaku meid, et meid leitakse truuwid olewat. Amen.

Palugem: Oh armas Issand Jumal, halasta meie peale meie nõdruse ja wiletsuse sees. Meie süda on wäga tuim ja leige, meie usk on nõdr ja armastus on wilets, ja meie lootus on üsna kõikumise peale saanud. Anna meile armu, et meie ikka sinu koguduse truuwiks liikmeks jääme ja need armuandid pruugime, mis sa oma kogudusele oled annud, et meie omast patust peaseme ja ükskord wõime õndsaks saada. Oh aita meid, helde Issand Jesus! Amen.

Tall. l. r. Nr. 294, 1—2. Tart. l. r. Nr. 244, 1—2.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и симфолическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ, 10 Мая 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: I. графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Ринне.

Дозв. Ценз. — Юрьевъ, 8 Іюля 1894 г. — Типогр. А. Миквица, Ревель.

Cens. 12206.
ARH AT-1420
Bibliotheca Universitatis Tartuensis

Jutlus seitsmeteistkümnemal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 300 (161), 1—5. Tart. l. r. 250, 1—5.

Arm olgu meiega ja rahu Jumala Iſa ja meie Iſſanda Jeeſuſe Kristuſe käeſt. Amen.

Püha kirja tunnistus: Eweſ. raam. 4, 1—6. Seepäraſt maenitſen mina teid, kes mina Iſſanda päraſt wang olen, et teie nõnda käite, kui teie kohus on, ſee kutſumiſe järele, miska teie olete kutſutud, kõige alanduſe ja taſandusega, ja pitka meelega teine teiſt ſallides armastuſe ſees. Ja olge uſinad, üht meelt pidama waimus rahu ſideme läbi. Üks ihu on ja üks waim, nõnda kui teie ka olete kutſutud ühes lootuſes oma kutſumiſe pooleſt; üks Iſſand, üks uſk, üks ristimine, üks Jumal ja kõikide Iſſa, kes on kõikide üle ja kõikide läbi ja teie kõikide ſees. Amen.

Tänaſes epiſtlis maenitſeb meid apostel, nõnda käia ja elada, kudas meie kohus on kutſumiſe järele, miska Jumalaſt oleme kutſutud. See on üks waimulik kutſumine, misſeſt ſiin räägitakſe. Ka wäljaspidiſe elu kohta räägime inimeſe kutſumiſeſt ja nimetame ſeks ſeda tööd ehk ammetit, kelle läbi keegi omale ja teistele kaſu ſaadab ja omale oma igapäewaſt leiba teenib. Need inimeſte kutſumiſed on mitmeſuguſed. Ja ſiiski, mo armſad, on üks kutſumine meil kõigil, üks ja ſeeſama: meie kõik oleme Jumalaſt kutſutud, tema lapſiks ſaama. See on meie kõikide ſuur taewalik kutſumine. Seda peame ikka jälle meele tuletama, et kõigil inimeſtel, olgu nad õpetatud ehk õpetamata, olgu nad ſuurt ſugu ehk mitte, olgu meil mis wäljaspidine kutſumine tahes, — et meil kõigil üks ja ſeeſama taewalik kutſumine on. Seda peetakſe alati meeles, mis wahet teeb inimeſte wahel: rahwaſugu, ſeiſus, ammet. Aga ſeda taewaliku kutſumiſt, mis meid kõiki ühendab, unuſtakſe enamiſte ära. Seſt ſee ſiis tuleb, et ſagedaſte üks rahwas teiſe wastu, üks ſeiſus teiſe wastu, üks inimene teiſe wastu ſeiſab. Ja ommeti on meie kohus, üht meelt pidada, ſeſt et ſee kõige ülem kutſumine meil kõigil üks ja ſeeſama on.

Pidage üht meelt! ſeda maenitſuſt annab apostel tänaſes epiſtlis. Ja meie tahame ſiis ligemalt tähele panna, mispäraſt ja kuda wiiſi üht meelt peame pidama.

Iſſand Jumal! Sa oled meid kõiki kutſunud Jeeſuſe Kristuſe oma armſa Poja läbi, et ſinu lapſiks ſaakſime. Oh õpeta meid ſiis nõnda käima, kudas meie kohus on! Amen.

1. Mispäraſt peame üht meelt pidama? — See on imelik, et nõnda ülelültſe tarwis küſida. Kui meil kõigil üks taewalik kutſumine on, kui meie kõik otſegu üks ihu oleme, ſiis on iſeeneſeſt mõiſta, et üht meelt peame pidama. Kas ühe ihu liikmed, käed,

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

jalad, silmad, on ka juba küsinud: „mispärast peame üht meelt pidama ja kokku leppima?" Õige wist mitte. Sest see on isegi mõista, et kõik liikmed, mis ühe ihu külles, kokku lepiwad ja üks teisele, nõnda öelda, „ühes meeles" abiks on. Ihu läheks hukka, kui üks liige teise wastu hakkaks panema. Jumal olgu tänatud, et see terwe inimese ihuga ette ei tule, waid et kõik ihu-liikmed üht meelt peawad ja üheb sõnakuulelikud hinge riistad on, mis just seda teewad, mis sina tahad. Ükspäinis krambi-haiguses hakkab mõni liige wastu inimese tahtmist liikuma. Aga sest on siis kohe tunda, et ihu haige on. Terwe ihu liikmed peawad üht meelt.

Ja weel üht asja peame inimese ihust õppima: kõik liikmed lepiwad kokku, et nad küll mitmesuguseb on. Sest see ei ole ihule mitte kahjuks, waid kasuks. Ihu tallitused on mitmesuguseb. Seepärast ei wõi ka liikmed kõik üheb olla. Üks kere, kellel muid liikmid ei oleks, kui ükspäinis jalgu ehk ükspäinis käsi, ei oleks kellegi inimese ihu. Aga kui tall üks pea, kaks kätt, kaks jalga on, siis ta on inimese ihu. Ja kõik ihuliikmed, nii mitmesuguseb kudas nad on: silmad, kõrwad, käed, jalad, — nad kõik peawad üht meelt ja on isekeskis üks teisele abiks. Kui sa oma teed käid, siis waatawad silmad tee peale, et jalad ei komista. Ja kui kogemata tolmu terake silma sisse läinud, siis wõtab sa näpuga seda wälja. Ja kui sa sööd, siis pistab käsi toitu suhu. Nõnda on ikka üks liige teistele abiks. Kust see nüüd tuleb, et kõik mitmesuguseb liikmed seda wiisi ühes meeles ja nõuus oma tallitusi toimetawad? See tuleb sest, et kõik ihu ühe pea walitsuse alla heidab ja et üks waim ihu elustab ja talitseb. Ja kui ihu terwe on, siis lasewad kõik liikmed endid waimust ilma wastupanemata juhatada ja ajada.

Ka meie ristiinimesed oleme kõik üks ihu, kelle pea Jeesus Kristus ja kelle elu-waim Püha Waim on. Igaüks ristiinimene on üks liige suure ristikoguduse-ihu külles. Ka selle waimuliku ihu liikmed on mitmesuguseb: rahwasõu, seisuse, waimu andide, töö ja ammet poolest. See ei ole meile mitte kahjuks, waid kasuks. Sest see töö, mis maapealne elu ja inimeste kouselamine meie käest nõuawad, on nii mitmesugune, et igaüks igaüht tööd ei wõigi õppida ega teha, ja et igaüks igaühte kohta ei kõlbagi. Waid kõik töö, mis peab tehtud saama, olgu käsitöö ehk waimu-töö, on Jumalast jagatud mitme rahwa ja seisuse ja ammeti kätte. Aga et kõigest inimeste tööst kasu oleks, on tarwis, et kõik ühes meeles oma tööd teewad ja üks teisele abiks on, nagu üks liige teisele. Käsi ei wihka jalga mitte seepärast, et jalg mitte ka käsi ei ole, ja silm ei wihka kõrwa mitte seepärast, et kõrw silm ei ole. Aga inimene wihkab sagedaste inimest seepärast, et ta teist rahwasugu ehk seisust on ehk et tall teine ammet. Selle wastu pidagem meeles, et üks ihu oleme ja et kõik mitmesuguseb liikmed üks teisele kasuks ja abiks saawad olema. Kui ühe ihu liikmed hakkawad üks teise wastu panema, siis ütleme: ihu on haige. Ja, mo armsad, see on ju ristirahwa suur haigus, et üks meel ja armastus osalt on kadunud ja wiha ja waen ja kadedus maad leidnud. Seepärast maenitseb apostel neid, kes üheb tõsiseb Kristuse ihu liikmed tahawad olla: „olge usinad üht meelt pidama waimus rahu sideme läbi; üks ihu on ja üks waim, nõnda kui teie ka olete kutsutud ühes lootuses oma kutsumise poolest." Ristirahwa seas on küll mitu rahwast, mitu seisust, mitmesugust tööd ja ammetit. Aga üks töö on

meil kõigil üks ja seesama: et oma õnnistust peame nõudma kartuse ja wäristusega. Ja kes on meid kutsunud õnnistusele? Üks ja seesama Jumal ju kõikide Isa, kes on kõikide üle ja kõikide läbi ja kõikide sees. Ja kes on meie kõikide Õnnistegija? üks ja seesama Issand Jeesus Kristus. Ja kudas saame õndsaks? Issand ütleb: „kes usub ja keda ristitakse, see peab õndsaks saama." Üks ristimine on, kellega oleme ristitud ja üks usk on, mis õndsaks teeb: see usk, et inimene õndsaks saab Jumala armust Jeesuse Kristuse pärast usu läbi. Seepärast ütleb ka apostel: „üks Issand, üks usk, üks Jumal ja kõikide Isa."

Armsad hinged! Nüüd meie ei küsi enam: mispärast peame üht meelt pidama? Waid nüüd oleme Jumala sõnast jälle uueste selget wastust saanud. Meie peame üht meelt pidama, sest et ühe ihu liikmed oleme ja et meil üks Isa taewas on ja üks Issand Jeesus Kristus, kes meid kutsunb üheks lootuseks. Meil kõigil on üks ja seesama suur taewalik kutsumine.

Teine küsimine on nüüd see:

2. Kuda wiisi peame üht meelt pidama? — Jäle on imeks panna, et nõnda üleüldse tarwis küsida. Aga patt on meie mõistmist pimedaks teinud, nõnda et meie seda, mis muidu iseenesest selge oleks, omast peast enam selgeste ei mõista. Waid Jumala sõna peab meid walgustama ja õpetama. Tänases epistlis näitab nüüd apostel, kuda wiisi ükspäinis üht meelt mõime pidada. „Seepärast maenitsen mina teid," ütleb ta, „et teie nõnda käite, kui teie kohus on kutsumise järele, miska teie olete kutsutud: kõige alanduse ja tasandusega, ja pitka meelega üks teist sallides armastuse sees." Kes tahab armastada ja üht meelt pidada, peab kõige esmalt alandlik olema. Aga alandust saab ükspäinis see kätte, kes iseennast hästi tundma õpib. Ja, mo armsad, ärge arwage mitte, et kõik inimesed iseendid ka tunnewad. Lihalik inimene ei tunne, missugune ta süda on. Sest ta süda on pime patu läbi. Patt on nagu üks tekk tema silmade ees, mis teda keelab oma pattusid ja wigadusi tundmast. Ükspäinis omab head omadused, mis tall ehk on, tunneb lihalik inimene; need näitawad temale enamiste weel suuremad olewad, kui nad tõe poolest on. Teiste inimeste pattusid ja wigasid näeb ta küll. Palki omas silmas ei näe lihalik inimene mitte, aga pinda teise silmas paneb ta warsti tähele. Nõnda arwab siis lihalik inimene ennast enamiste paremaks, kui muid inimesi ja saab uhkeks ja kõrgeliseks.

Teine lugu peab nüüd usklikudega olema. Nemad annawad omad südameb walgustada Jumala sõna läbi ja õpiwad iseendid tõeste tundma. Nad saawad sest aru, et patused ja wigased ja kõigest auust Jumala ees ilma oleme. Ja mida enam usklik pühitsust taga nõuab ja Jumala sõna walgutses ennast igapäew läbi katsub, seda enam tunneb ta oma enese nõdrust ja kui palju temal weel puudu on. Aga see teeb teda alandlikuks, et ta mitte iseenesest suurt lugu ei pea, waid teab, et ta mitte oma headuse waid Jumala armu läbi Jumala laps on.

Ja kes alandlik on, see näitab ka tasandust ja pitka meelt üles oma ligimeste wastu, kui need ka eksiwad meie wastu. Ja seda nõuab apostel, kui ta ütleb: „käige nõnda, kui teie kohus on: kõige alanduse ja tasanduse ja pitka meelega üks teist salli-

des armastuſe ſees.“ Patu ja kurati wastu peame muidugi ikka wõitlema. Aga patuste wastu peab meil taſandus ja pitk meel olema. Ka Jumal wihkab pattu, aga patuste wastu on tema pitkameeleline, armuline ja heldе. Seda peawad juſt uſklikud meeles pidama, et mitte waimulik uhkus nende ſüdames wõimuſt ei wõta.

Aga üht meelt pidama, ſee ei tähenda mitte ükſi, et üks teiſt peame ſallima armastuſes, waid meie peame üks teiſele otſekohe abiks olema õndſaks ſaama. Kui ſina oma Jeſandat oled leidnud, ſiis ära jää wakka ſeisma, waid aita, et ka teiſed teda leiakſid, kes weel temaſt kaugel on. See ei ole mitte ükſi kirikuõpetajate aſi. Waid iga uſklik peab omas peres ja omas sõbruſes ja seltſis püüdma teistele hinge õndſuſeks abiks olla. Palu nende eeſt, kes weel maailma teeb kõnniwad, et ka nemad meelt parandakſid ja uſukſid. Tunnista oma Jeſandat ilma kartmata inimeste ees, et ſa nõnda ehk mõnele juhatajaks wõikſid olla Jeſanda juure. Ja tunnista Jeſandat mitte ükſi ſuuga, waid kõige oma eluga. Teie walgus paiſtku inimeste ees, et nemad teie häid teguſid näewad ja auustawad teie Iſa, kes taewas on.

Armſad hinged, meie oleme üks ihu, meil on üks taewalik kutſumine. Pidagem ſiis üht meelt. Aga et meil ſeks jõudu oleks, jäägem Jeeſuſe külge. Tema on pea, meie oleme liikmed. Tema on wiinapuu, meie oleme wiinapuu okſad. Otſegu wiinapuu oks ei wõi wilja kanda iſeeneſeſt, kui tema ei jää wiinapuu külge, nõnda ka meie, kui meie ei jää Jeeſuſe ſiſſe. Ihu liige elab ükſipäinis nii kaua, kui ta ihu külge jääb. Kui ta ſeſt ſaab ära lahutub, ſiis ta ſureb.

Jeſand kinnita meid, hoia meid, et ſinu külge jääme ja õndſaks ſaame! Amen.

Tall. l. r. Nr. 300 (161), 10. Tart. l. r. Nr. 250, 10.

Palugem: (loe palwe eeſt) Tall. l. r. Nr. 325 (139). Tart. l. r. 269.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 788. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 14 Марта 1888 г. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARH PT-1420

Jutlus seitsmeteistkümnemal pühapäewal pärast kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 349, 1—5. Tart. l. r. Nr. 291, 1—5.

Meie Issanda Jesuse Kristuse arm ja Jumala Isa armastus ja Püha Waimu osasaamine olgu teie kõikidega. Amen.

Kirjatunnistus: Taweti laul 111, 10. Jehowa kartus on tarkuse hakatus. Amen.

Küll üks lühikene kirjatunnistus, aga sisu pooleš ommeti nii tuumakas, et mõni meie seas seda eluajal mitte täiesti kätte ei saa. Aga enne kui meie seda sõna ära seletame, tuletage eneste meele kaks püha kirja sõna, mis tänast kirjatunnistust weel tähtsamaks teewad. Teist salmi annab Issand Jesus ise Matteuse ewang. 7, kus lugeda on: „Minge sisse kitsast wärawast, sest see wäraw on lai ja see tee on suur, mis hukatuse sisse wiib, ja palju on neid, kes sealt sisse lähewad. Sest see wäraw on kitsas ja see tee on waewaline, mis elu sisse wiib, ja pisut on neid, kes seda leiawad.“ Kaks tee aru käiwad esiotsas ligi kõrwuti, aga ikka suuremaks jääb wahe nende wahel, ja kokku nad ilmas enam ei saa. Need kaks teed, millest Jesus siin räägib, on siin maa peal hakkamas. Üks selts rahwast käib kitsa peal, teine selts laia tee peal. Nende teed käiwad mitu korda nii ligi kõrwuti, et õigusega wõib arwata, et suur wahe nende wahel ei ole. Aga teine tee wiib elu sisse, teine hukatuse sisse. — Teine piibli salm, mis hea oleks meeles pidada, on esimene Taweti laul. See käib nõnda: „Wäga õnnis on inimene, kes ei käi hõelate nõuu järel, ega seisa patuste tee peal, ega istu pilkajate killas, waid kellel hea meel on Jehowa käsuõpetusest, ja kes uurib ta käsuõpetust järele ööd ja päewad. Siis on tema otsekui puu, mis wee soonte ääre istutatud, mis oma wilja annab omal ajal, ja kelle leheb ei pudene; ja kõik, mis ta wõtab teha, läheb korda. Aga nõnda ep ole hõelab, waid nemad on kui haganad, mis tuul laiali ajab. Seepärast ei wõi hõelab mitte kohtus seista, ega patused õigete koguduses. Sest Jehowa tunneb õigete teed, aga hõelate tee läheb hukka.“ Püha kiri peab wahet kahesuguste inimeste wahel, teised on hõelab, teised õigeb; teised kardawad Jumalat, teised ei karda teda mitte; teised usklikud, teised uskumata; teised lihalikud, teised waimulikud, teised Jumala lapsed, teised maailma lapsed; teised, kes õndsaks saawad, teised, kes hukka lähewad. Teist hüütakse ka targaiks, teist jõledaiks. Siin maa peal nad elawad läbi segamine, ja neil on kahesugune meel. Teiste meel on Jumala poole pööratud, teiste meel on Jumalast ära pööratud. Tänane kirjatunnistus näitab meile, mis meie esialgul peame tähele panema, kui meie mitte ei taha, et Jumal meid jõledate sekka peab arwama. See on:

Jehowa kartus on tarkuse hakatus.

1) Kuidas Jehowa kartus ennast üles näitab. 2) Mispärast seda tarkuse hakatuseks hüütakse.

Palugem: Oh Jumal waata helbeste oma laste peale, kes mitte kõigist aru ei saa, mis sina käsid ja tahad! Anna meile tarkust ülewelt, mõistma sinu püha tarkust. Seks õnnista täna jälle oma sõna seletust, oma Püha Waimu meile soowides. Amen.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

I. Kuidas Jehowa kartus ennast üles näitab.

Jumala kartus on inimese südames ehk südametunnistuses. Jumalakartlikul on teine meel kui hõelal. Jumalakartliku inimese südamel on Jumalaga tegemist, tema meel on Jumala poole pööratud, tema südametunnistus on Jumala külges kinni. Siis saab meie südames Jumala kartust olema, kui meie teame, et Jumalat tuleb karta. Kes ühtegi Jumalast ei tea, see ei või ka mitte jumalakartlik olla; ja kellel teadmata on, et Jumalat tuleb karta, see ei või ka mitte jumalakartlik inimene olla. Oh kui palju on neid lapsi ristirahwa seas, kes ühtegi Jumalast ei tea! Kuidas wõiwad nemad jumalakartlikult elada? Ja neid mehi ja naesi on palju leida, kes ei taha teada, et Jumalat peame kartma. Kuis niisugused Jumala kartuses wõiwad kõndida ja elada?

Esimene asi on siis, et meie teame, et Jumalat peame kartma, ja mispärast meie Jumalat peame kartma. Meie peame Jumalat sellepärast kartma, et tema kõige wägewam Looja on, kes taewa ja maa on loonud ja ka meid on teinud. Tema wõib ju meitega teha, mis ta tahab, nagu potisepp sauetükiga wõib teha, mis ta tahab. Seda peame meie ka teadma, ja sellepärast peaksid seda ka wäikesed lapsed juba teadma, et Jumal kõik maailma ja meid on teinud, ja et temal kõik meelewalb on meie üle, et meie teda peame kartma. — Meie peame Jumalat sellepärast kartma, et ta meile üsna selgeste on teada annud oma tahtmist. Tema on meile annud oma 10 käsku ja waatab järele, kas meie ka tema käsku mööda teeme. Sellepärast saawad ka Jumala käsud awalikult koolides ja kirikus õpetud, et kõik nendega tuttawaks saaksid. Ja sellepärast peawad ka wanemad neid oma laste kätte õpetama ja ära seletama. — Meie peame Jumalat sellepärast kartma, et tema mitu korda oma kanget wiha juba on üles näidanud, et tema mitu korda inimeste sõnakuulmata meelt maa peal on nuhelnud. Ma tuletan aga mõned niisugused nuhtlused teie meele: weeuputust, Sodoma ja Komorra hukkaminemine, sest et nende patt taewa poole kisendas; Kora seltsi lugu, keda maa ära neelas, sest et nad Jumala sulast, Mosese sõna ei tahtnud kuulda. Ma tuletan teile mõned inimesed meele, keda Jumal kangeste on nuhelnud nende patu pärast. Niisugused olid Josepi wennad, Taweti poeg Absalom; need 42 Peteli linna poisi, kes prohweti Eliisa pilkasid ja keda karud ära murdsid. Niisugused sündinud loud seisawad pühas kirjas ülewel, et meie peame Jumala wiha kartma. Sellepärast peawad wanemad oma lastele neid jutustama, et lapsed Jumalat õppiksid kartma.

Neist kolmest tükist, mispärast meie Jumalat peame kartma, et Jumal meie Looja on, et ta meile oma käsusõna on annud ja et ta meid nuhtleb, kui meie sõnawõtmata oleme, wõib igaüks aru saada, kellel aga üks süda rindus on.

Aga kuida wiisi näitab seesinane Jumala kartus ennast üles? Kõige esite seda wiisi, et ta auustab kõik, mis püha ja mis Jumalast on. Kus Jumala auustamist ei ole, seal ei ole ka mitte Jumala kartust. Kes Jumalat kardab, see ei saa wist mitte ilma asjata Jumala nime suhu wõtma, waid saab seda pruukima kartuse ja auustamisega. Jumalakartlik inimene loeb piiblit, ja otsib oma Jumalat piiblist. Jumalakartlik inimene loeb palwet, ja temal on palju palumist ja tänamist. Tema saab ka Jumala pühapäewa pühitsema ja auu sees pidama. Tema peab ka auu sees oma ligimese wagadust ja Jumala kartust. Kes Jumala pühaid asju wõib pilkada, see ei ole jumalakartlik. Isad emad, õpetage omad lapsed püha Jumalat auustama; siis nad auustawad ka teid ja teie sõnad.

Kes jumalakartlik on, see saab ka truuwiste ja ettewaatlikult olema tegude, sõnade, pealegi mõtete sees, sest tema südametunnistus on ju Jumala ja tema käsusõna külges kinni. Jumala kartus saab siis wälja paistma tema truuwi töö, õiglase meele, tema kasinuse ja tõsiduse seest. Jumala kartus ajab inimest walwama, et mitte himud ja ihaldamised, isemeel ja isetahtmine tema üle ei hakka walitsema. Ja kui needsamad pahad asjad ommeti tema üle wõimust on saanud, siis ta ennast alandab Jumala ette, ja tunnistab oma pattu Jumalale ja ka inimestele. — Sedasugust truuwi ja ettewaatliku elu leitakse aga nende juures, kes jumalakartlikud on. Aga kes Jumalat ei karda, sellel e'p ole ka mitte õiget südame tunnistust. Kui süda ei hooli Jumalast ega tema käsusõnast, siis pole tal põhja jalgade all, ja ta ei mõista enam wahet pidada hea ja kurja wahel. Jumalakartlik inimene püüab Jumala sõna järele elada. Oh isad emad, õpetage aegsaste omad lapsed, truuwiste ja ettewaatlikult elama, ikka tõtt rääkima, kasinust ja puhtust pidama ja sõnawõtlikud olema Jumala pärast.

Oh mis õnnis on see perekond, kus Jumala kartus majas walitseb. Nii ja nii mitu asja, mis rahu rikub, ei tule senna ligi; ja mis röömu teeb, saab seal olema! Nii ja nii mitu töö koormat ja muret saab siis kergitud. Ja mis õnne ja kasu see saabaks kõigile, kui Jumala kartus igalpool walitseks. Wagab lapsed on ka wagad koolilapsed ja leerilapsed.

Wagab leerilapſed on ka wagab ſulaſed ja teenijad tüdrukud, ja päraſt ka wagab peremeheb ja perenaeſed, laste iſad ja emad. Jah Jumala kartus on kõigile asjadele hea ja temal on ſelleſinatſe ja tulewa elu tõutus. Kuulakem nüüd järele:

II. Mispäraſt Jumala kartuſt tarkuſe hakatuſeks hüütakſe.

Esmalt ſellepäraſt, et Jumala kartus meid juba ſelleſinatſe elu jauks targaks teeb. Kui Mooſes Israeli lastele Jumala ſeadmiſeb ja kohtuſeaduſeb oli ette pannud, ſiis ta ütles neile: „See on teie tarkus ja teie mõistus rahwa ſilma ees, kes kõigiſt neiſtſinatſiſt ſeadmiſiſt saawad kuulda, ja nemad wõtwad öelda: Seeſinane ſuur rahwas on tõeste üks tark ja mõiſtlik rahwas. Seſt miſugune rahwas on, kelle juures jumalad nii ligi on, kui Jehowa meie Jumal, nii mitu korda, kui meie tema poole hüüame. Ja miſugune ſuur rahwas on, kell nii õigeb ſeadmiſeb ja kohtuſeaduſeb on, kui kõik ſee käſuõpetus, mis ma täna teie kätte annan?“ (5. Moſ. 4, 6. 8.) Ja Joſua wastu ütles Jehowa: „Ärgu lahkugu ſellelinatſe käſuõpetuſe raamat mitte ſu ſuuſt ära, waid mõtle ſeda järele ööd ja päewad, et ja wõikſid katſuda teha kõik ſeda mööda, mis ſenna ſiſſe on kirjutud; ſeſt ſiis wõid ſa omad teed korda ſaada, ja ſiis targaste oma asja ajada.“ Pange tähele Joſepit, kes Jumala kartuſes elas ka ſiis, kui ta Egiptuſe maal Potiware juures oli. Jumal oli Joſepiga ja õnniſtas teda, nõnda et temal kõik korda läks, mis ta ette wõttis teha. Sellepäraſt pani ka Potiwar teda oma pere üle. Ja Joſep ütles kiuſatuſe tunnil: „Kuida peaksin ma ſee ſuure kurja tegema ja Jumala wastu pattu tegema?“ Teie teate, et ta ſiis wangitorni ſai, ja et Jumal teda päraſt üle terwe Egiptuſe-maa walitſejaks pani. Mis tark mees oli Samuel, ſeſt et ta juba lapſe põlwes Jumalat kartis ja oli õppinud ütlema: „Jſand, räägi, ſeſt ſu ſulane kuuleb.“ Teie teate ju prohweti Tanieli lugu, kes Jumala kartuſe päraſt ei tahtnud kuninga Nebukatnetſari kallid road ſüüa ja päraſt wäga ſuure auu ſiſſe ſai. Mõtlege ka lapſukeſe Jeſuſe peale, kelleſt kirjutud on: „Aga lapſuke kaswas, ja ſai kangeks waimuſt, täis tarkuſt“, ja päraſt taas: „Ja Jeſus kaswas tarkuſes ja pitkuſes, ja armus Jumala ja inimeſte juures.“

Andku Jumal, et neid rohkeſte oleks, kes ſeda tarkuſt otſiwad, mis Jumala kartuſe peal ſeiſab. Teie, nooreb inimeſeb, wõtke kuulda, kuida tark kuningas Salomon teid manitſeb (Õpet. 2, 1—5): Mu poeg, kui ſa minu ſõnad wastu wõtad, ja mu käſud eneſe juure tallele paneb; et ſu kõrw tarkuſt tähele paneb, kui ſa oma ſüdame käänad mõiſtuſe poole; ſeſt kui ſa märkuſe poole hüüad, ja mõiſtuſele annad oma healt kuulda; kui ſa ſeda otſid kui hõbedat, ja ſeda üles otſid kui maha pandud waranduſt! ſiis ſaad ſina Jehowa kartuſt mõiſta, ja leiad Jumala tundmiſe.“

Aga Jumala kartus teeb ka targaks igaweſe aja jauks.

Oh kui palju rõõgitakſe meie päiwil tarkuſeſt ja kui palju ajatakſe ſeda taga. Iggüks püüab oma lapſele ſuuremat tarkuſt muretſeda, kui tal eneſel on. Ega ſeda wõi laita, kui ka rohkem ſaaks otſitud ja taga ajatud Jumala kartuſt. Tarkus ilma Jumala kartuſeta on kihwt ſüdamele, ſeſt ta teeb teda uhkeks ja ſuureliſeks. Meie ajal kiitwad inimeſeb juſt ſeda tarkuſeks, et nad ilma Jumalata arwawad walmis ſaawat ſiin maa peal oma asjadega. Aga ſeeſugune tarkus on püsti jõlebus! Kes weel mitte pole õppinud Jumalat kartma, ſee on üks jõle inimene, olgu ta muidu kuigi kõrgeste koolitud. Seſt Jumala tõe ſõna ütleb: „Jumala kartus on tarkuſe hakatus.“ Mis tõeste üks õige tarkus on, ſee ep ole mitte tundmiſe, waid ſüdame aſi. Seda ei wõi õppida kooli õpetuſeſt, waid aina kriſtliku kaswatamiſe läbi. Praegu on ristiinimeſtele tarwis, et nende ſüda äratakſe Jumala ſõna läbi, ja neid kaswatakſe Jumala ſõna järele. Muidu kaswab üks ſugu rahwas meile, mis kurjem on üheſkõi paganaſt.

Jumala kartus teeb targaks igaweſe aja jauks, ſeſt Jumala kartus juhatab meid, uskuda Jeſuſe Kriſtuſe ſiſſe. Sellepäraſt ta on ka tarkuſe hakatus, ſeſt ta näitab teed, mis õndſakstegewa uſu juure wiib. Need, kes Jeſuſe ajal tõeſte jumalakartlikud ja wagab olid, on teda, kui oma Õnniſtegijat wastu wõtnud ja on uſu läbi Jeſuſe ſiſſe õndſaks ſaanud. Kui apoſtel Paulus Jumala ſõna kuulutades üheſt linnaſt teiſe läks, ſiis ta leidis palju neid, kes Jumalat kartſid ja armuõpetuſt wastu wõtſid. Niiſugune waga kuulja oli purpuri müüja Lüdia Wilippi linnas, kes uskus oma terwe perega. Ka Kornelius Keiſarea linnas oli jumalakartlik waga mees, kes oma terwe perega ristiuſku heitis. Armas hing, kui ſa eneſe kohta peab tunnistama, et ſa alles maailma laps oled, ja ſa himustad, Jumala lapſiks ſaada, ſiis hakka ommeti kord üsna tõſiſe meelega Jumala kartuſega peale. Kui ſa ſoowid, et ſinu lapſeb uſuksid Jeſuſe Kriſtuſe ſiſſe, ſiis kaswata neid Jumala kartuſes ja ära wäſi ära, kui ſa ka kaua peab ootama, enne kui ſa walmiſt uſu wilja nende juures ſaad näha. Pea

meeles, kui palju aega see on wõtnud, enne kui Jumal oma Israeli rahwa nii kaugele oli Jumala kartuses saanud kaswatada, et ta oma Poega nende sekka wõinud saata.

Aga selle eksi-mõte eest hoia, otsegu wõiks keegi Jumala kartuse läbi õndsaks saada, ilma et tal uus süda rindus, ilma et tal Püha Waim on. See on küll tõsi, et kes Jumalat ei karda, mitte patust ei saa pöörda. Aga kes tõeste Jumalat kardab, see pole mitte oma õigust täis, waid Jumala kartus teeb inimest alandlikuks, õpetab teda pattu tundma, ajab teda Õnnistegija juure ja wiib nõnda wiisi tõsise õndsakstegewa usu juure. See wõib küll olla, et ka üks waga ristiinimene seda ja teist Jumala sõna ja õpetust ei mõista, aga tema ei saa ilmas sellepärast Jumala sõna teutama ega pilkama, waid tema süda saab rohkemat tundmist ja walgustamist igatsema. Nõnda wõib küll olla, et niisugune waga inimene mitte aru ei saa, mis uuesündimine ja mis waimuga-ristimine tähendab. Aga tema nõuab ja otsib edasi, sesi ta kardab Jumalat ja jääb ikka uskuma selle sõna peale, et ükski Isa juure ei saa ilma Pojata, ja et ükski Jumala riiki ei wõi saada, olgu siis et ta uueste on sündinud. Ja tund saab temale tulema, et ta selgeste seda kõik kätte saab, sest Jumal annab alandlikudele armu, ja kellel on, sellele saab antud, et tal küll peab olema.

Ja kes suudab selle tarkuse sügawust ära arwata ja ära mõõta, mis meile Kristuse sees on warjule pandud. Jumala kartus on tarkuse hakatus. Aga ka nende Jumala kartus ei lõpe otsa, kes täie tundmise on saanud ja tugewad on usu poolest, waid nende Jumala kartus jääb ikka täiemaks. Ka uue Seaduse Jumala lapsi, kes kindlaste usuwad Jesuse Kristuse sisse, hüütakse ikka weel „jumalakartlikuks", ja ka neid manitsetakse ikka weel, et nad Jumalat peawad kartma. Tõsine õige usk on ikka õige tõsine Jumala kartus. Sellepärast teeb wast õige usk meid tõeste targaks, sest Jumal on meile Kristust teinud tarkuseks. Aga nende juures, kes mitte ei usu ega armuõpetust wastu ei wõta, saab tõeks see sõna: „Ei ole Jumala kartust nende silmade ees." (Rom. 3, 18.) Nende süda on Jumalast taganenud ja nemad on lahti Jumalast.

„Hõelad" ja „Õiged", jumalakartlikud ja ilma Jumalata — need on need kaks liiki, mis meie ristiinimeste seas leiame. Ja kui ka, pealtkaudu waadates, wahe nende wahel mõnekord mitte suur ei näita olewat, ommeti on lahutus nende wahel nii suur, et teine selts taewa, teine põrgu läheb. Wiimsel kohtupäewal saab awalikuks minema, mis wahe on õigete ja hõelate wahel, nende wahel, kes Jumalat teeniwad, ja kes Jumalat ei teeni. Amen.

Palugem: Oh sa tarkuse Jumal, alusta meie sees seda head tööd, et sind üle kõige asjade kardame, sest et sa meid oled loonud, oma tahtmist meile ilmutanud ja oma wiha sees meid ähwardad nuhelda, kui meie su wastu hakkame ja sind ei taha karta. Kauta meie seest kõik liigjulgust ja iseõigust, kõik uhkust ja suurelist meelt ja tee meie südant alandlikuks, et sa meile ka armu wõid anda, mis meile nii kibedaste tarwis läheb. Tee meid õigeks oma were pärast, armas Issand Jesus. Amen.

Tall. l. r. Nr. 350, 1—5. Tart. l. r. Nr. 290, 1—5.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и симфолическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ, 10 Мая 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: I. графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Ринне.

Дозв. Ценз. — Юрьевъ, 12 Іюля 1894 г. — Типогр. А. Миквица, Ревель.

ARH PT-1420

Jutlus kahekſateiſtkümnemal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 296, 1—5. Tartu l. r. Nr. 246, 1—5.

Meie Jſanda Jeſuſe Kriſtuſe arm ja Jumala Iſa armaſtus ja püha Waimu oſaſaamine olgu teie köikidega. Amen.

Kirjatunnistus: 1. Timot. 6, 6—11. Aga Jumala kartus on ſuur kaſu, kui meie omaga rahul oleme. Seſt meie ep ole ühtegi ilmale toonud, awalik on, et meie midagi ei wõi maailmaſt ära wiia. Aga kui meil peatoiduſt ja ihukatet on, ſiis peame ſellega rahul olema. Aga kes tahtwad rikkaks ſaada, need langewad kiuſatuste ja köie ſiſſe ja mitme ruumala ja kahju tegewa himu ſiſſe, need wajutawad inimeſed alla hukkamiſe ja ärarikkumiſe ſiſſe. Seſt raha ahnus on köikide kurja asjade juur, mis mõningad on püüdnud, ja uſuſt ära eksinud, ja nemad on iſeendid mitme waluga läbi piſtnud. Aga ſina, oh Jumala inimene! põgene ſelle eeſt ära; aga nõua taga õiguſt, Jumala kartuſt, uſku, armaſtuſt, kannatuſt, taſanduſt. Wõitle head uſu wõitlemiſt, hakka igaweſeſt eluſt kinni, ſeks oled ſina ka kutſutud, ja oled üles tunnistanud head tunnistuſt mitme tunnistaja ees. Mina käſin ſind Jumala ees, kes köik elawaks teeb, ja Jeſuſe Kriſtuſe ees, kes Pontſiuſe Pilatuſe ees head tunnistuſt on tunnistanud, et ſa käſuſõna pead pidama ilma wigata ja laitmata ſeſt ſaadik, kui meie Jſand Jeſus Kriſtus awalikuks ſaab, mis õnnis ja ainus wägew Jſand, kuningate kuningas ja köige iſandate Jſand omal ajal tahab üles näidata, kes üksi on see, kes ei wõi ſurra, kes elab ühes walguſes, kuhu üksi ei ſaa, keda üksi inimene ep ole näinud ega wõi näha; ſellele olgu auuſtus ja igawene wägi. Amen.

Nõnde ſõnadega, mis teie, armſad hinged, praegu kuulſite, manitſeb apoſtel Paulus Timoteuſt, et ta peab ära põgenema mitmeſuguste patiude ja raske kiuſatuste eeſt, mis inimeſte peale tulewad ja neile ſuurt kahju wõiwad teha hinge pooleſt. Ta manitſeb teda, hoida raha ahnuſe eeſt, mis köikide kurja asjade juur on. Aga ta manitſeb teda ka, taga nõuda waimulikud asjad, ja nimetab nimega õiguſt, Jumala kartuſt, uſku, armaſtuſt, kannatuſt, taſanduſt. Ja apoſtel näitab ka, miſpäraſt tema Timoteuſt nõnda manitſeb, ta hüüab teda „Jumala inimeſeks.“ Seep ſee aſi on, miſpäraſt ta teda manitſeb. Aga ſeeſinane manitſus ja ſee nimi on nii tähtſad, et Jumal on heaks arwanud, ſeda Pauluſe kirja hoida tänapäewani, et ka meie peakſime tähele panema ſeda manitſuſt ja meeles pidama ſeda nime. Seſt et meie ka Jumala inimeſed oleme, käiwad ſelle kirjatunnistuſe ſõnad ka meie kohta. Rääkigem täna ſeſt, et

Iga ristiinimene üks Jumala inimene on.

1) Mis nimi „Jumala inimene“ tähendab? 2) Mis on Jumala inimeſe kohus ja kord? 3) Mis troosti ja lootuſt ſelle ſees warjul on?

Palugem: Armuline taewa Iſa, meie täname ſind köigeſt ſüdameſt, et ſa meid oma Poja, meie Jſanda Jeſuſe Kriſtuſe, läbi omaks lapſeks oled teinud, ja meie nüüd Jumala inimeſte nime kanname; ja palume ſind, anna meile jõudu ja wäge ülewalt, et meie nüüd ka kui Jumala inimeſed ſaame maa peal elada ſinu nime auuks. Amen.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

I. Mis nimi „Jumala inimene“ tähendab?

Apostel Paulus kirjutab Timoteusele: „Aga sina, oh Jumala inimene!“ Tema hüüab teda selle nimega, sest et Issand Jesus Kristus teda omale on ära walitsenud teenriks ja tööriistaks, kes tema tööd ristikogudustes pidi tegema ja kelle läbi tema oma tööd tahtis teha. Juba lapse põlwes olid tema ema Eünike ja tema wanaema Loide teda kaswatanud Jumala kartuses, ja kui ta nooreks meheks oli kaswanud, siis sai tema Paulusega Lüstra linnas tuttawaks. Apostel õpetas noort meest, ja Jutite pärast lõikas ta teda ka ümber. Jumala magus armu sõna oli maad leidnud noore mehe südames, ja ta oli oma südant Jumalale annud. Jumal oli teda, wana Seaduse sakramenti, ümberlõikamise läbi oma laste hulka wõtnud. Ja sest et noor mees mitte wastu ei pannud, kui nüüd Püha Waim teda Jesuse Kristuse juure tõmbas, walmistati ja pühitseti teda Jumala teenistuseks. Ta hakkas Paulusega käima mööda paganaid, ja neils rääkima sest armust, mis tema ise oli saanud usu läbi Jesuse Kristuse sisse. Ta õpetas rahwast ja sai seda wiisi õpetajaks ehk armuõpetuse kuulutajaks. Kui ta apostli õpetuse oli täieste kätte saanud, siis saatis Paulus teda pärast Ewesuse linna piiskopiks, ja kirjutas temale õpetuseks kaks raamatut, mis praegu alles meil piiblis on. Sest Paulus kartis õigusega, et noor mees paganate seas hukatuse tee peale saaks ja hukka läheks, kui ta mitte tema peale ei hüüa. Paganad orjasid hirmsal wiisil pattu ja kuratit. Ahnus ja ihnus, liha himu ja silma himu, wargus ja pettus, kadedus ja wereärawalamine olid inimeste seas liikumas. Ja kui hõlpsaste oleksid nende koledad elukombed ja roppud kõned tema head wiisid ja Jumala kartust wõinud ära rikkuda. Ja peale selle teenisid paganad ju ebajumalaid, ja õpetasid suure waimustusega oma wõõrast waleõpetust. Nende kahte raamatute läbi sai Timoteust hoitud Jumala armu õpetuse ja waga elu juure, et ta otsani on jäänud Jumala inimeseks.

Aga ärgu arwaku ükski, et Timoteus ükski aga Jumala inimene on olnud. Jumal on meid kõiki püha ristimise läbi teinud Jumala inimesteks, Jumala lasteks, kes teda peawad teenima igaweses õiguses, wagaduses ja õnnistuses. Kahju küll, et ristirahwa seas neid palju on, kes seda otsegu ei tea. Nad orjawad ja teenimad maailma ja liha, wara ja raha, auu ja ahnust. Aga kui neile räägitakse sest, et nad peawad Jumalat teenima puhastuses ja õnnistuses, siis panewad nad seda naeruks, ja ei taha seda koguniste mitte uskuda. Aga mis sest kasu on, et meie seda waleks ajame ja naerame, — tõsi ta on, ja tõeks ta jääb, et meie ristimise läbi oleme Jumala inimeseks saanud. Ja mis nemad siis tegid, kui neid pärast leeristamist kirikus õnnistati? Eis nad ei lubanud ja tõutanud kogudusse ja Jumala kuuldes, kolmainu Jumala sisse uskuda, tema käsku pidada ja teda truuwiste teenida? Kes neid sundis, seda tunnistust tunnistama? Kelle teenistuse ma seisan, selle nime ma kannan. Kes Jumalat tahab teenida, selle nimi on: „Jumala inimene“ ehk „Kristuse inimene“ ehk „ristiinimene.“

Seda peame meie alati meeles pidama. Ärgu põlgagu ükski seda suurt auu ja kallist nime! Aga meie pole mitte ükski nime ja auu saanud, waid meie oleme pühas ristimises ka Jumala armu ja heldust saanud. Meie oleme armulapsed, kelle peale Jumal laseb oma armu päikest paista, ja kelle hinge ja ihu eest ta muretseb, kelle järele ta kuuleb ja waatab, et neil häda ja kahju ei pea sündima. Nutu wäärt ja hale näha on, et neid nii palju on, kes oma ristimise armu on üsna ära unustanud ja sest mingisugust lugu enam ei pea. Mitu peaks olema, kes selle oma ristimise armu peale toetab ja kindlaste loodab? Ja ristimisega hakkab kõik Jumala arm inimese südames peale; ristimises kingitakse meile pattudeandeksandmist, peastmist surmast ja kurati wäest ja igawest õnnistust. Ilma ristimata inimene ei wõi Jumala lapseks ega Jumala inimeseks saada. Kes Jumala laps ei ole, ei wõi ka mitte taewa Isa päranduses, igaweses õnnistuses, osa saada, sest lapsed aga päriwad isa pärandust, ja ei mitte sulased. Need waesed uskumata inimesed waewawad ennast raske waewa ja tööga et nad enestele saaksid muretseda, mis hinge õnnistuseks tarwis on, — ja kõik nende waewanägemine on ilma aegu. Oh seda sõgedust, et üks inimene seda just halwaks paneb, mis temale kõige suuremat auu ja wäge, rikkust ja warandust kingib, ilma et ta seda wäärt ehk teeninud oleks. Muidugi pärib Jumal selle eest ka mitagit.

II. Mis on „Jumala inimese“ kohus ja kord?

Ühe Jumala inimese esimene ja kõige ülem kohus ja kord on see, et tema ei tohi maailma inimene ehk laps olla. „Põgene selle eest ära!“ manitseb apostel. Teie, Jumala inimesed, põgenege maailma eest ära! Tema ei ütle mitte: „Põgenege maailmast ära“, sest seda ei wõi ükski teha, nii kaua tema maailmas elab, aga maailma eest peab ta ära põgenema, ja seda saab igaüks Jumala abiga teha. Mis siis sesfinatses maailmas peaks

olema, et peame tema eest ära põgenema? Apostel nimetab mõned asjad, mis iseäranis maailmas liikumas ja walitsemas on. Ta räägib esite raha ahnusest ja ütleb: „Raha ahnus on kõikide kurja asjade juur, mis mõningad on püüdnud ja usust ära eksinud, ja nemad on iseendid mitme waluga läbi pistnud.“ Mis raha ahnus muud on, kui silmahimu. Mis silm näeb, himustab süda. Rikkus on Jumala armu kingitus, mis tema nende kätte usub, kellele see mitte kahju ei tee. Sest sellega ei mõista mitte kõik ümber käia. Tema on üks petis asi täis kiusatust. Juba apostli Pauluse ajal on mõningad tõsised rietiinimesed seda püüdnud ja kõigest wäest taga ajanud. Nad tegid üle aru tööd ja ajasid kangeste kaupa, et nad saaksid rohkeste raha teenida. Nemad enam aega ei saanud oma hinge peale mõtelda, ja jäid hooletumaks ja wiimaks tuimaks. Nad eksisid usust, mis ju elaw pidi olema hea tegude sees, — selle jauks ei olnud neil aega ega himu, sest heategemised maksawad ju raha ja teewad kulu. Ja kas meie päiwil neid ei peaks enam olema? Oh, halastagu Jumal ise oma ristirahwa peale! Neid rahaohwrit on ülewäga palju. Ja kui nad ka just usust ei eksi, siiski pistwad nemad ennast läbi mitme waluga.“ Kes oma südant raha ja wara külge kinni panewad, kes neid kõigest meelest ja wäest himustawad, need saawad palju häda ja waewa näha, ja ei saa ilmas selle rõõmu kätte, mis nende arwates raha ja wara sees pidi olema. Nad loodawad, et süda peaks siis rahul olema, kui nad nii ja nii rikkaks saawad, aga suurema rikkusega kaub rahu ikka wähemaks. Seda näeme selle rikka talumehe juurest, kelle põld hästi oli wilja kannud. Ta ütles oma hinge wastu: „Armas hing, söö nüüd ja joo, sul on küll mitmeks aastaks,“ aga süda ei olnud rahul. Ja Jumal ütles tema wastu: „Sina jõle, selsinatsel öösel saab sinu hinge ju käest nõutud, ja kellele jääb, mis ja oled kokku pannud?“ Rahaahned inimesed on ikka waesed inimesed, sest et nende süda rahul ei ole. Nemad Jumala inimesed ei ole. Sest kes tahtwad rikkaks saada, need langewad kiusatuste ja kõie sisse ja mitme rumala ja kahjutegewa himu sisse, need wajutawad inimesed alla hukkamise ja ärarikkumise sisse. Kas kuulete, mis seesinane tahtmine wõib teha? Hoidku Jumal igaüht selle kurja himu eest!

Aga maailmas on ka lihahimu ja elukõrkus. Neid pahu kurje himusid hoiab nii mitu omas põues ja kaisus, otsegu olekšid nemad kuigi armsad, kasulikud asjad, ja ommeti keelab Jumal need kangeste ära. Kes Jumala inimene tahab olla, selle süda peab ommeti Jumala päralt ja Jumala käes olema. Kui nüüd tema süda liha päralt on, ja lihahimu taga ajab ja Jumalat üsna ära unustab, mis Jumala inimene tema siis weel on? Kes armu-laps tahab olla, sellel peab ommeti ka armu olema. Jumal aga annab armu aina alandlikudele. Kuida wiisi peab siis üks suureline uhke inimene, kes iseennast täis on, Jumala käest armu saama? Ei misgi wiisi, waid tema jääb armust ilma, sest „Jumal paneb suureliste wastu.“ Seepärast põgenegu Jumala inimene maailma eest ära, ja ärgu ajagu taga silmahimu, lihahimu ega elukõrkust. Aga tema nõudku taga õigust, Jumala kartust, usku, armastust, kannatust, tasandust. Waatke, need on taganõudmise wäärt asjad ja kallid perlid. Kes neid esite taga nõuab, sellele peab kõik pealegi antama, mis muidu ihu ülespidamiseks ja toidusels tarwis on, nõnda et tal üheski asjast puudu ei pea olema.

Aga nii pea kui tema neid hakkab taga nõudma, siis läheb kurati meel pahaks tema peale ja wana madu kiristab hambaid, ja püüab selle hinge jälle kätte saada. Ta äsitab kurjad inimesed tema peale, ja need naerawad ja pilkawad teda tema wagaduse pärast, ja panewad temale ette kõik tema endist elu; need räägiwad teda taga ja waletawad tema peale; need kiusawad teda ka taga ja joowiwad temale kõikfugu kurja. Et need rasked on kanda, seda teab igaüks, kellel nendega tegemist on olnud. Aga ärgu pöörgu ta mitte enam kurja poole tagasi! Kui Jumala inimene peab ta wapraste wõitlema head wõitlemist. Apostel Paulus manitseb Timoteust, temale kirjutades: „Wõitle head usu wõitlemist, hakka igawesest elust kinni, sels oled sina ka kutsutud, ja oled üles tunnistanud head tunnistust mitme tunnistaja ees. Nii kaua Jumala inimene maa peal elab, peab ta ka wõitleja olema ja peab ikka mõtlema igawese elu ja õnnistuse peale, et ta elu-krooni mitte ilma ei jää. Niisuguseks wõitlemiseks on meid ka kutsutud. Jumala inimese elu ei jää takistamata, ta peab usus hästi wõitlema kiusajate ja kiusatuste wastu, see on Jumala käsk ja tahtmine. Sels sai meid kutsutud ristimise päewal juba, ja seda head tunnistust oleme meie ju tunnistanud mitme tunnistaja ees, kui meid kirikus õnnistati, kui meie kirikus õpetaja järele usutunnistust loeme, igakord kui meie pihtil ja armulaual käime. Aga wõitlemine peab hea olema, see on, meie peame Jumala abiga wõitlema, teda paludes kindlas usus ja lootuses. Kes wõitleb oma wäe ja wõimusega, see ei wõitle mitte head wõitlemist, ja ei pea ka mitte elu-krooni saama. —

Aga meie oleme wäga nõdrad usu pooleşt ja eksime ikka jälle. Seda teab Jumal ammu juba. Sellepärast tuleb Jumal meile appi oma Waimuga, kes meid sõõdab ja joodab

igaweseks eluks Jumala sõna ja sakramentiga, ja kes meid ehitab rautriiega ja meie pähe paneb raudkübara ja meie kätte annab kilbi ja koheterase mõõga. Aga kõige rohkemat kinnitust saame sest, kui meie teome ja usume, et meie Issand Jesus Kristus ülskord jälle awalikuks saab, et ta tuleb, meid siit ilmast ära wõtma, ja et tema wiimsel päewal tuleb, kohut mõistma ja kõige kurjale otsa tegema, aga ka neid, kes head on teinud, elu-krooniga ehitama. Sellepärast manitseb apostel Timoteust, ja ka meid, ja ütleb: „Mina käsin sinu Jumala ees, kes kõik elawaks teeb, ja Kristuse Jesuse ees, kes Pontsiuse Pilatuse ees head tunnistust on tunnistanud, et sa käsu-sõna peab pidama ilma wigata ja laitmata sest saadik, kui meie Issand Jesus Kristus awalikuks saab.“ Meie kõige ülem püüdmine ja nõudmine peab siis olema, et meie wana Seaduse kümme käsku ja uue Seaduse ainust käsku, armastust, peame pidama ilma wigata ja laitmata. See'p meie kohus ja kord on, sest et meie Jumala inimesed oleme. — Jah selle kalli aun-nime sees seisab warjul

III. palju troosti ja lootust.

Kõige selle wiletsuse ja kannatamise all, mis ülks hoolas ja truu Jumala inimene oma lapse seisuse pärast näha saab, on temal sagedaste troostist puudu. Tema ekitused ja wigadused teewad tema südant üsna kurwaks, ja wõiwad tema usku ja lootust üsna nõdraks teha. Aga kus on seda isa ema, kes oma kurwa last ilma troostita ja rõõmustamiseta jätwad? Esimene troost, miska Jumal oma last rõõmustab, on see, et ta tema meele tuletab, et ta ju Jumalast sündinud on, ja sellepärast tema armust osa saab ja tema armu all seisab. Seesama Jumala arm rõõmustab ja kinnitab teda. Jah ühel Jumala inimesel on alati troosti käe pärast, taewa Isa tröstib teda nagu ema oma last tröstib ja rõõmustab. Kas ema oma lapse silmist silmapisaraid ära ei pühi? Nõnda teeb Jumal ka meitega, nagu kirja sõnad kätwad: „Jumal tahab ära pühkida kõik weepisarad nende silmist, ja surma ei pea enam olema ega leinamist, ega kisendamist ega waewa.“

Aga kallim ja armsam sest on weel lootus Kristuse Jesuse tulemise peale, millal Issand neid, kes tõeste Jumala inimesed on olnud ja seks on jäänud otsani, oma igawese õndsa auuriiki wiib, kus nad Jumalat paleste palesse näha saawad. See lootus kinnitab meid, kui elupäewad kibedaks lähewad — meie tõstame omad silmad üles nende mägede poole, kust abi tuleb, Jehowa poole. See lootus teeb meid tugewaks, kõik pattu ära wõitma ja head uju wõitlemist wõitlema otsani. See lootus saadab meid ka surma warju orust läbi. Ja see lootus seisab Issanda abi ja armu peal. Temale olgu au ja auustus ja igawene wägi. Amen.

Palugem: Meie täname sind, armas Issand Jumal, et sa meid Kristuse sees oma Püha Waimu läbi uueste oled sünnitanud Jumala inimesteks, ja palume sind, aita meid oma wägewa armuga, ilma wigata ja laitmata elada kui sinu lapsed. Amen.

Tall. l. r. Nr. 564, 1—5. Tart. l. r. Nr. 426, 1—5.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуется, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и символическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ 10-го Мая 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Ринне.

Дозв. Ценз. — Юрьевъ, 9 Іюля 1894 г. — Печатано въ Типографіи А. Миквица въ Ревелѣ.

ARH PT-1420
Lens. 12 215.
Bibliotheca Universitatis Tartuensis

Jutlus üheksateistkümnemal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. 302 (163), 1—5. Tart. l. r. 235 1—5.

Meie Iſsanda Jeeſuſe Kristuſe arm ja Jumala armastus ja püha Waimu oſaſaamine olgu meie kõikidega! Amen.

Kirjatunnistus: Eweſ. 4, 22—28. Et teie eneste pealt peate äraheitma endiſe elu pooleſt wana inimeſe, keda rikkutakſe petuſe himude läbi; aga et teie peate uueks ſaama oma meele waimus, ja eneste peale wõtma uue inimeſe, kes Jumala ſarnatſeks on loodud tõſiſe õiguſe ja pühitſuſe ſees. Seepäraſt jätke maha wale ja rääkige tõtt, igaüks oma ligimeſega, ſeſt et meie oleme üks teiſe liikmed. Olge wihaſed, aga ärge tehke mitte pattu. Ärge laske päewa looja minna oma wihaſtamiſe üle, ja ärge andke maad kuratile. Kes warastanud, ſee ärgu warastagu mitte enam, waid tehku ennemine tööd ja ſaatku kättega head, et temal oleks ſellele jagada, kellel puudu on. Amen.

Armſad hinged Iſsanda ſees! Püha kiri ütleb: „Kui keegi Kristuſe ſees on, ſiis on ta uus loom; wanad asjad on mööda läinud, waata, kõik on uueks ſaanud.“ Inimeſe olek on patu läbi rikkutud, tema ſüdame mõtted on kurjad, ta ſeiſab oma tahtmiſega Jumala wastu ja on ſündimiſe pooleſt hukatuſe laps. Aga Jumal ep ole inimeſt mitte loonud ſeks, et ta pidi hukka minema, waid et temal pidi oſa olema Jumala õnnistuſeſt, tema rahuſt ja rõõmuſt taewariikis. Kui meie nüüd patuſed ja nõnda läbi ja läbi rikkutud oleme, et meie iſeeneſeſt mitte ei kõlba Jumala püha palge ette, kudas ſiis Jumala tahtmine, ſee on inimeſte õnnistus, wõib tõeks ſaada? Ei muidu mitte, kui et meie peame täieſte uueks ſaama. Meid peab muudetama, nõnda et uueks loomaks ſaame. Seda meie ei jõua mitte omaſt wäeſt. Seda wõib ükſipäinis Jumal teha ja ſeks on tema oma ainuſündinud Poja Jeeſuſt Kristuſt maailma ſiſſe läkitanud; tema ſiſſe meid ſaab istutatud. Aga kui meie tema ſees oleme, ſiis oleme uueks ſaanud. Seepäraſt ütleb ka apoſtel meie tänaſes epiſtli tunnistuſes, et peame uueks ſaama oma meele waimus. Niiſugune meele uuendamine on üks ſeeſtpidine aſi; ſeda ei wõi ükſki oma ſilmaga näha; ſiiski tunnukſe ſeda küll ka wäljaspoolt inimeſe eluſt. Kes arwab ennaſt uuendatud olewat püha Waimu läbi ja elab ſiiski patu himude järele ja astub meelega üle Jumala käskude, ſee petab iſeennaſt. Kes on uueks ſaanud oma meele waimus, ſee peab ka uueks ſaama oma igapäewaſes elus.

Õppigem ſiis oma tänaſeſt epiſtli ſõnaſt:

Et peame uueks ſaama ja nimelt: 1) oma meele waimus ja 2) omas igapäewaſes elus.

Oh Iſsand, meie Jumal! Meie palume ſind Jeeſuſe nimel: Loo meile üks puhas ſüda ja uuenda meie ſees üks kindel waim! Ära heida meid mitte ära oma palge eeſt ja ära wõta oma püha Waimu mitte meilt ära! Amen.

1. Jeeſuſe Kristuſe ſees armaſtatud wennad ja õed! Meie peame uueks ſaama oma meele waimus. — See on üks tõe ſõna, kui laulame: „Aeg kõik asjad lõpetab.“ Ajalik wara kaub, ilmlik au kaub, kõik, mis Jumal on loonud, loomad, puud ja lilled, kui

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

nende aeg täis saab, siis nad kauwad, olgu surma läbi, olgu ärakuiwades ja äranärtsides. Ja ka ülem loom, inimene, peab wiimaks siit ilmast lahkuma, temal ka jäädawat aset siin ei ole, et ta küll Jumalast kõige loodusе walitsejaks on seatud. Ta on wõõras ja majaline siin ilmas, ta kõnnib oma eluteed edasi, senni kui temale surma tunnike kätte jõuab ja tema ihu, mis mullast on wõetud, jälle mullaks saab. Aga selle kaduwa ja sureliku inimese ihu sisse on Jumal ühe asja loonud, mis mitte kaduw ja surelik ei ole, mis igaweste peab jääma, see on: inimese hing. Kui see ka surma läbi ihust saab lahutatud, siiski jääb tema eluse.

Kui nüüd lugu nõnda on, et kõik muud asjad, mis inimesel on, lõpewad ja kauwad, ükspäinis aga hing eluse jääb, eks siis ole igaühele teada, et meie kõigeülem mure ja nõudmine peab olema, et meie hing õndsaks saaks. Seepärast ütles ka Jeesus Martale: Üht asja on tarwis. See on see pea asi, et meie oma hinge õnnistuse peale mõtleme. — Ja jälle ütleb tema: Nõudke esite Jumala riiki ja tema õigust, siis peab teile kõik pealegi antama. — Ep ole siis ka inimeste seas neid palju leida, kes otsekohe ütlekssid: mina ei taha õndsaks saada, — waid enamiste kõik loodawad ükskord igawese elu kätte saada. — Aga, armas hing, kui sinul ka seda lootust on, küsi ommeti iseennast: misuguse põhja peal seisab siis sinu lootus? Kes sina siis oled, et sa wõid loota, ükskord õndsaks saada. Eks sina ja mina ja meie kõik ole waesed patused inimesed, kelle au ja õigus Jumala ees mibagi wäärt ei ole! Kust sull siis tuleb see julge lootus, et sa wõid taewariigist sisse minna ja kõigewägewama Jumala ette astuda, kes on püha ja kes pattu wihkab ja nuhtleb ja elab ühes walguses, kuhu ükski ei saa. Mine ja ütle teise inimesele, misugune sa oled, tunnista temale kõik üles, mis sina oma elu ajal oled teinud, rääkinud ja mõtelnud. Sa seda wist ei julge mitte. Kui sa seda ei julge ühe teise inimese wastu teha, kes ommeti ka üks patune ja eksija on, nõnda kui sinagi, kust sa siis seda julgust tahad wõtta, kõigepühama Jumala ette astuda, kes ommeti kõik so teud teab, kõik sinu sõnad on kuulnud, ja kõik so mõtted äratunneb. Oh otsi, otsi, armas hing! Sa wõid küll selle julgusega leida. Üks tee on meile antud, mis läbi Jumal ise meile niisuguse lootuse pakub. See tee on meie Õnnistegija Jeesus Kristus, kes ise on öölnud: „Mina olen tee ja tõde ja elu!" Jstu omas waimus tema jalgade ette maha, nagu Maria tegi, ja kuule tema sõna; sest see on see Jumala wägi õnnistuseks igaühele, kes seda usub; seesama teeb sind uueks loomaks Kristuse Jeesuse sees.

Sedasama asja pärib ka apostel Paulus meie tänases kirjatunnistuses Ewesuse rahwa käest. Ta ütleb: Et teie eneste pealt peate äraheitma endise elu pooleſt wana inimese, keda rikkutakse petuse himude läbi. Wana inimene ehk wana Adam, see on meie patune süda, peab meist äraheidetud, peab äraputud, peab surmatud saama. Sest temast tulewad kõik kurjad nõuud, kõik patu himud, mis Jumala tahtmise wastu on. See wana inimene on sündimisest saadik meie sees. Ta on küll ristimises Jumala armu läbi meie sees uputud, aga ta ep ole weel mitte täieste surnud. Ta seisab Jumala tahtmise ja Jumala sõna wastu. Tema sunnib meid, oma kasu püüdma, tema käsib meid seda teha, mis Jumal on keelanud; tema ajab meid liha himude järele elama, raha raiskama, uhkust ajama ja nõnda rikkutakse meid petuse himude läbi. Jnimene, kes oma wana patuse südame walitsuse all seisab, peab wiimaks hukka minema. Kõik paremad mõtted kauwad ja ikka kõwemaks läheb tema süda. Seepärast, kui tahame uueks saada, siis peame äraheitma eneste pealt wana inimese, peame teda risti lööma ja suretama kõige patu ja kurja himudega. Muidu ei wõi meie mitte uueks saada oma meele waimus. Sest: „Kes siin ei sure patule, On saagiks Waimu surmale."

Jah tõeste, eks ole kõik need himud ja ihaldamised, mis läbi inimesi weetakse ja kiusatakse, petuse himud!? Eks ole Paulusel küll õigus öölda: et inimest rikkutakse petuse himude läbi. Küll mõistab meie wana süda meile kõiksugu head tõutada, kui meie aga patu teed enestele walitseme. Ta lubab meile lusti ja rõõmu, rikkust ja auu, head ja kerget elupõlwe, — aga kui patt on tehtud, siis ep ole muud kui häbi Jumala ja inimeste ees, kartus südames ja rahuta elu. Eks ole weel seesama lugu, mis esimeste inimestega oli. Madu petis neid ja tõutas neile kõiksugu head, ja nad muud ei saanud, kui Jumala nuhtlust. Ei patu läbi tule misgi kasu. See on kõik petus. Mis kasu siis neil on, kes walet tunnistawad ja tõtt ärasalgawad, kes teisi petawad ja ligimese warandust püüdwad. Ehk mis kasu neil siis on, kes pühapäewa teutawad. Ega Jumal argipäewa tööd, mis ahnuse pärast pühapäewal tehakse, ei wõi õnnistada. Ehk kas see ep ole hirmus petus, kui kurat noori hingesi liha himude ja ropu mõttede läbi oma wõrkude sisse tõmbab! Mis kasu neil sest on? Ei muud kui kurwastust ja kahetsemist ja nad on rikkutud ihu ja hinge poolest. —

Waadake, nõnda petab meid meie wana inimene ja meie ei wõi muidu tema himudest peaseda, kui et uueks saame oma meele waimus. Kõik meie seestpidine elu peab uueks saama. Nõnda ütleb apostel Paulus: Ja eneste peale wõtma uue inimese, kes Jumala sarnatseks on loodud tõsise õiguse ja pühitsuse sees. Uus inimene wihkab pattu, armastab Jumalat ja ligimest. Ta on Jumala sarnane. Mis Jumal tahab, seda tahab tema ka, ja mis Jumala ees hea, see on ka tema meele pärast. Ta armastab rahu ja wihkab kõik riidu, ta nõuab õigust ja wihkab kõik ülekohut. Ta wõitleb kangeste wana inimese himude wastu ja kui sa aga tema tahtmise järele teed, siis jääb wõit ka uue inimese kätte, sest tema on Jumalast loodud. Ärgu arwagu ükski, et ta ise ennast saaks uuendada oma meele waimus. Ei ükski ei saa omast wäest patu üle wõimust; seda wõib ükspäinis uus inimene Jumala abiga meie sees, kes Jumalast püha ristimise läbi meie sisse on loodud. — Aga sest ei ole weel mitte küll, et ükskord nõuu wõtame patu elu mahajätta. Ristiinimene peab iga päew jälle uueks saama oma meele waimus, peab Jumala sõna kätte wõtma ja ennast Jumala waimu läbi lasma uuendada.

2. Seepärast näitab teiseks meile apostel Paulus, et, kui oleme uueks saanud oma meele waimus, siis peame ka uueks saama oma igapäewase elu poolest. Neid leitakse rohkeste ristirahwa seast, kes arwawad, et waimulik elu on nagu üks iseasi, kellel oma seatud aeg on, millal seda tuleb pidada. On nad kirikus käinud ja Jumala sõna ihukõrwadega kuulnud, siis nad on eneste arwates oma jumalateenistust pidanud ja Jumalale annud, mis Jumala kohus on. Tulewad nad kirikust wälja, saawad nad koju, siis käiwad julgusega patu teed. Nõnda see siis tuleb, et nad sellsamal päewal, millal nad hommiku Jumala sõna on kuulnud, õhtu pattu tehes kuratit teeniwad ja et nad selleasama suuga, misga nad hommiku kiituse laulusi Jumalale on laulnud, sellsamal päewal wannuwad ja sõimawad. Aga püha kirja järele peab kõik meie elu üks jumalateenistus olema ja Jeesus ütleb: Ükski ei wõi kahte isandat teenida, teie ei wõi mitte Jumalat teenida ja mammonat. Kes uueks on saanud oma meele waimus Kristuse armu läbi, see peab ka alati ja igapäew uudes elus käima. Nõnda nimetab Paulus siin ka Ewesuse rahwale kolm asja, mis läbi nad omas elus seda peawad ülestunnistama, et nad uueks on saanud. Ta maenitseb neid esiteks walet maha jätta ja wiha ja warguse eest hoida. „Seepärast, ütleb tema, jätke maha walet ja rääkige tõtt, igaüks oma ligimisega, sest meie oleme üks teise liikmed.“ See on kõigile teada, et wale kahju teeb. Aga ega ihu liikmetest üks liige ei tahaks teisele kahju teha. Nõnda peaksid ka kõik ristikoguduse liikmed üks teisega tõtt rääkima, et nad mitte teisele kahju ei teeks wale tunnistuse läbi. Oh mis hoopis teiseks, mis hoopis pare-

maks läheks meie elu siin maa peal, kui wale kauks, kui kõik alati tõtt räägiksid, kui meie kõikidest teaksime, et kui keegi „Jah“ ütleb, siis see on ka „Jah“. Siis ep oleks enam kaksipidi wõitlemist teiste sõnade päraſt ja kõik wõiksid üks teiſt uskuda. Jeesuse jünger peab tõtt armastama; tuleb tõe rääkimise läbi temal ka mõni kord ajalik kahju, see on parem, kui et ta wale läbi oma hingele kahju teeb.

Aga ka selle pooleſt peab üks ristiinimene uueks saama omas igapäewaſes elus, et ta kõik wiha mahajätab. Apostel Paulus ütleb: Olge wihaſed, aga ärge tehke mitte pattu. Ärge laske päewa looja minna oma wihastamise üle ja ärge andke maad kuratile. Pattu peame wihkama, aga ligimeſt peame armastama. Wihamõtted tõusewad küll pea meie südameſt. Seepäraſt peame walwama, et wiha mõttedeſt mitte wihaſed sõnad ja wiha teud ei tule. Kes oma keelt ja kätt tallitseb, see jõuab ka Issanda abiga wiha mõtted ikka enam äralämmatada. Ja kui siiski riid ja wihawaen tõuseb, siis peame pea walmis olema, oma ligimesega leppima, andeks paluma ja andeks andma. — Kolmas aſi, mis Paulus maenitseb mahajätta, on wargus. „Kes warastanud, see ärgu warastagu mitte enam, waid tehku ennemine tööd ja saatku kättega head, et temal oleks sellele jagada, kellel puudu on.“ Wargus on üks hirmus patt Jumala ees, olgu see aſi suur ehk weike, mis sa wõtad; olgu see ka mitte enam, kui üks peu täis wilja, mis sa teise waranduſeſt eneſele wõtad, sa oled see läbi wargaks saanud ja kui tahab Jumala riiki päriba, siis peab niisuguſi mõttid maha jätma ja oma palge higi sees tööd tegema. „Tee tööd, ja palu Jumalat,“ selle sõna järele ela ka sina, armas hing; looda oma Jeesuse peale, kes on tõutanud: Waata, ma teen kõik uueks. Ma tahan sellele, kell jänu on, ilma anda elu wee hallika seeſt. Kes wõidab, see peab kõik pärima ja ma tahan temale Jumalaks olla ja ta peab minule pojaks olema. (Ilm. r. 21, 5—7). Amen.

Tall. l. r. Nr. 302 (163), 6—8. Tart. l. r. Nr. 235, 6—8.
Loe palweks: Tall. l. r. Nr. 300 (161). Tart. l. r. Nr. 250.

Къ непечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 783. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою, — Дерптъ, 12 Марта 1888 года. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи

Lens. 12 221. ARH PT-1420

Jutlus kahekümnemal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 201 (97), 1—5. Tart. l. r. Nr. 329, 1—5.

Arm olgu teile ja rahu Jumalaſt Iſſaſt ja meie Iſſandaſt Jeeſuſeſt Kriſtuſeſt! Amen.

Kirjatunnistus: Eweſ. 5, 15—21. Seepäraſt katſke, kuida teie õiete hästi elate, ei mitte kui rumalad, waid kui targad; ja pidage aega kalliks, ſeſt päewad on pahad. Seepäraſt ärge olge rumalad, waid mõiſtke, mis Iſſanda tahtmine on. Ja ärge jooge endid täis wiina, kuſt üks õnnetu elu tuleb, waid ſaage täis Waimu, ja rääkige iſekeskis laulude ja kiituſe lugudega, ja waimuliku lauludega; laulge, ja laulge mängides Iſſandale omas ſüdames, ja tänage ikka kõige asjade eeſt Jumalat ja Iſſa meie Iſſanda Jeeſuſe Kriſtuſe nimel. Ja olge alandlikud üks teiſe wastu Jumala kartuſe ſees! Amen.

Kriſtuſe ſees armaſtatud hinged! Jeeſus Kriſtus, Jumala Poeg, on meile elu toonud. Tema iſe on elu; tema elab ja tahab, et meie ka peame elama. Jumal on meie ihu ſiſſe hinge loonud ja ſeega meile elu annud, aga ſeeſinane ajalik elu ep ole mitte üks jäädaw aſi. Inimene ſureb, ajalik elu kaub. Aga Jumal tahab, et meie igaweſte peame elama. Kui ka meie ihu ſureb ja mullaks ſaab, ſiiski peab meie hing eluſe jääma igaweſte. See on Jumala tahtmine ja ſeks ta on meile ſiin maa peal elu annud, et ſee peab meile walmiſtamiſeks olema igaweſe elu wastu. Kui ſiis lugu nõnda on, eks ſiis ole pea aſi, et meie ka apoſtli Pauluſe ſõna järele õiete hästi elame, ſee on, ſeda armuaega, mis Jumal meile ſiin maa peal annab, ka truuiſte pruukime oma hinge õnniſtuſeks. Küll kõik inimeſed, ka maailma lapſed, püüdwad oma elu targaſte ſeada, aga inimeſed ei leia mitte iſeeneſeſt õiget tarkuſt ja elawad ſellepäraſt rumalaſte. Õige tarkus tuleb Jumalaſt. Tema annab ſeda meile oma püha ſõna läbi; tema õpetab meid, teda meeles pidama, teda kartma. Seſt kõige tarkuſe hakatus on Jehowa kartus. Need kaks asja käiwad alati käſi käes. Nõnda räägib apoſtel Paulus ka meie epiſtli hakatuſes ſeſt, kuidas peame targaſte ja mitte rumalaſte elama, ja ütleb epiſtli lõpul: Olge alandlikud üks teiſe wastu Jumala kartuſe ſees.

Õpigem ſiis omaſt tänaſeſt püha kirja ſõnaſt:

Kuida meie peame õiete hästi elama

1) ei mitte kui rumalad, waid 2) kui targad.

Oh Jeeſus Kriſtus, armuline Õnniſtegija, meie palume ſind ſüdameſt, täida meid oma walguſega ja oma tarkuſega. Seks õnniſta meile ka ſell tunnil oma püha ſõna! Sinu ſõna olgu meie jalale lambiks ja walguſeks meie jalgtee peal! Amen.

1. Armſad hinged, wennad ja õed Iſſanda Jeeſuſe Kriſtuſe ſees! „Seepäraſt katſke, kuida teie õiete hästi elate, ei mitte kui rumalad“ ütleb ap. Paulus. Kõik rumalus on patu läbi tulnud. Patt teeb inimeſt rumalaks. Kui Adam ja Ewa ära-

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

keelbud puu wiljaſt olid ſöönud, ſiis nemad peitſid endid Jumala Jehowa eeſt ära. See oli nende rumalus, et nad arwaſid, et pidid Jehowa ees warjule jääma. Nad olekſid küll pidand teadma, et *ſelle* eeſt, kes kõik näeb ja kõik teab, ükski warjule ei wõi minna. Patu läbi jääwad nüüdki ikka weel inimeſed rumalaks. Patt katab ſilmad kinni, nõnda et inimene mitte ei tea ega näe, mis temale kahju ſaadab. Ta arwab ſeda eneſele kaſu toowat, mis wiimaks kõigeſuuremat kahju temale teeb. Meie tänaſe pühapäewa Ewangelium näitab meile ſelgeste, et inimeſed rumalaſt peaſt oma kõigeparemat kaſu ärapõlgawad. Taewa kuningas walmiſtab ſuure ſöömaaja ja kutſub ſinna palju wõõraid; aga need, kes olid kutſutud, ei tahtnud mitte tulla; nad põlgaſid kõigeſuurema auu ja rõõmu ära; ſee oli nende rumalus. Nemad ei hoolinud ſeſt ja läkſid ära, üks oma põllule, aga teine oma kaubale. Omas rumaluſes nad pidaſid ajalikuiſt toimetamisteſt enam lugu, kui taewa kuninga kutſumiſeſt. — Ja nõnda on lugu *praegugi* weel. Palju on neid, kes ei wõta Jumala armu healt ja kutſumiſt mitte kuulda, ſeepäraſt et nad arwawad ajaliku asjade toimetamiſt tarwiliſema olewat. — Eks ſee ole ſelge, et ſee üks rumalus on! Ajalikud asjad on kaduwad, ja kui nad ka kõik meie kätte jääkſid ſiin elu ajal, ükskord peame ommeti ilma waranduſeta ſiit ilmaſt minema. Eks niiſugune ole ſiis rumal, kes kaduwa asja päraſt *kadumata asjad* eneſeſt äralükab. Kui ſulle kaks krooni ette pannakſe, teine on wäljaspoolt hiilgaw, aga õrn, nõnda et ſulle öölbakſe, homme on ta kadund, aga teine on kullaſt, aga muda, tolmu ja mulla päraſt, mis tema külges, ei hiilga ta praegu mitte ja ſulle öölbakſe: mida kauem ſa ſelle krooni kannad, ſeda hiilgawamaks tema läheb, ega ſa ſiis wiſt kahe wahel ei wõiks olla, kumba krooni ſa eneſele walitſed? eks *ſee* oleks rumal ja jõle, kes hiilgawa õrna krooni eneſele wõtaks, aga kullaſt krooni põlgaks? —

Seepäraſt ütleb apoſtel Paulus: „*Ärge olge rumalad*! Nende inimeſte rumalus, kes liha järele elawad, kes äramõiſtmata kerge meelega laia tee peal maailma rõõmu ja lusti, auu ja ahnuſt taga nõudwad, näitab ennaſt mitmeſuguſel wiiſil üles. Püha Paulus nimetab ſiin aga ühe asja, mis läbi jumalakartmata inimeſte rumalus õige awalikuks ſaab: *Ärge jooge endid täis wiina, kuſt üks õnnetu elu tuleb.* — Sell mehel on küll õigus olnud, kes korra on ütelnud: „Wiina pudel on põrgu reiſipaſs.“ Oh kui palju häda, kui palju waewa, kui paſju ſilmapiſaraid ja nutmiſt tuleb wiinajoomiſe läbi. — Seal on mõni inimene, temal on ſuur pere, tuba on temal lapſi täis, kõik koduſed asjad, kõik majapidamine on temal rippakile, aga nii pea kui mõne koppika kätte ſaab, käänab ta omad ſammud ſinna poole, kus kurat eneſele wiina müümiſe paigas kabelit ehitanud. Kui temal rõõmu on, ſiis wiinapudel on tema rõõmu tunniſtaja, kui temal kurwaſtuſt on, ſiis jälle wiina klaas peab teda trööſtima, kui temal muret on, ſiis ta otſib wiina klaaſiſt omale kinnituſt. Oh armſad hinged, teie teate küll, mis hirmus petus ja rumalus ſee on, kui inimeſed nõnda wiina läbi enestele abi otſiwad. Elu läheb ikka waeſemaks, häda ikka ſuuremaks. Eks ole tõſi, mis juba Salomoni õpetuſe ſõnades loeme: „Kellel on oi oi!? kennel woi, woi!? kellel palju riidu? kell kaebdus? kell haawad ilma asjata? kellel ſiniſeb ſilmad? Neil on, kes aega wiitwad wiina juures, kes tulewad põhjani ärajooma ſegatud wiina.“ (Õp. ſõn. 23, 29. 30). Nõnda on ſee olnud, nõnda on ſee praegu, nõnda ſaab ſee ka olema nii kaua, kui ſee patune maailma ſeiſab. Wiina joomine, praſſimine, lakkumine, need on kõied, misga kurat ſuure hulga inimeſi eneſe järele weab ja äraarwamata ſuure häda ſiſſe wiib. Eks ſiis Pauluſel ole õigus, ütelda: *Ärge jooge endid täis wiina, kuſt üks õnnetu elu tuleb.*

2. Aga Paulus näitab meile ka, kuida meie targaste peame elama. „Pidage aega kalliks“ ütleb tema, sest päewad on pahad. Üks kallis aeg on meie elu aeg siin maa peal, sest see on üks armu aeg, Jumalast meile armust kingitud, et meie oma hinge õnnistust peame taga nõudma. Aga häda sellele, kes sest ajast ei tea lugu pidada. Üks tark inimene peab ka kallist asja kalliks. Kes targaste, kes õiete hästi tahab elada, see püüab oma elu seda wiisi seada, et see temale ka igawest kasu saadab. Aga iseeneseſt ei tea ükski inimene, mis temale tõeste jäädawaks kasuks on; seepärast ütleb apostel Paulus: Mõistke, mis Issanda tahtmine on. Issanda Jumala tahtmise järele elada, see on õige tarkus. Seda teha, mis tema käsib, aga seda tegemata jätta, mis tema keelab, see on ühe targe ristiinimese kohus.

Tarkust nõuutakse palju maailmas ja palju on, kelle kõige ülem püüdmine ja himu see peale käib, et nad wõiksid wäga targaks saada, kõik wanad loud läbi uurida, teadust ja tundmist saada kõigist asjust. See küll iseeneseſt koguni mitte paha ega keelatud ei ole, sest Jumal on meile mõistust ja tundmist seks annud, et peame seda kaswatama. Aga ärgu ükski arwaku, et ilmalik tarkus teda õndsaks teeb. Ka kõik ilmalik tarkus peab Jumala tarkuse läbi pühitsetud saama, siis ta saadab õiget kasu. Ka kõige asjade läbiuurimise, kõige õppimise juures peab olati Jumala tahtmine meil meeles seisma. — Küsib sa, armas sõbr, kust sa Jumala tahtmist leiad, siis pane tähele, et apostel Paulus ütleb: ärge jooge endid täis wiina, waid saage täis Waimu. — Jumala püha Waim annab meile Jumala tahtmist teada see läbi, et ta meie südametunnistust pühitseb ja et ta Jumala püha sõna meile mõista ja äratunda annab. Jumal on meie südame sisse südametunnistust loonud, et peame teadma, mis hea ja mis kuri on. Aga see südame tunnistus on patu läbi rikutud, pimedaks ja segaseks jäänud. Seepärast annab Jumal meile oma püha sõna. Jumala sõna sees on tema püha Waim. Sõna läbi teeb Waim oma tööd meie südame kallal. Kui meie Jumala sõna wastu wõtame, siis teeb ka püha Waim meie südame sisse aset. Usk on see waimulik käsi, misga meie Jumala sõna peame wastuwõtma. Kui meie kindlaste loodame Jumala peale, seda ikka meeles peame, et tema omad kallid armu tõutuseb ka meile on annud, siis kaswab kõik meie tundmine waimuliku asjade pooleſt. Püha Waim walgustab meid, annab meile õiget tarkust ja Jumala sõna läbi saab meie südame tunnistus ikka selgemaks ja meie wõime ikka paremine ära tunda, mis Jumala hea, ja meelepäraline ja täis tahtmine on.

Kui püha Waimu abiga niisugune Jumala tarkus ja Jumala tundmine meie sisse on tulnud, siis see saab ka awalikuks wäljaspidise elu sees. „Räägige iseteskis laulude ja kiituse lugudega, ja waimuliku lauludega; laulge, ja laulge mängides Issandale omas südames ja tänage ikka kõige asjade eest Jumalat ja Issa meie Issanda Jeesuse Kristuse nimel. — Tänu ja kiituse läbi Jumala wastu peab awalikuks saame, et meie õiete hästi elame. Tänu ja kiitus Jeesuse nimel peab see tunnistus olema, et õiget tarkust oleme leidnud. Ja Jeesuse nimel, kes meid on peastnud ja lunastanud kõigest patust ja surmast ja kurati wäest, wõime ka Jumalat tänada kõige asjade eest, ka kõige risti ja kurwastuse, kõige ahastuse ja häda eest, mis tema ihu ehk hinge pooleſt meie peale paneb. Sest meie teame: Jeesus armastab meid.

Ja ka ligimisega peame targaste elama. „Olge alandlikud üks teise wastu Jumala kartuse sees.“ Alandliku meelega peame oma ligimestega ümber käima, ikka

seda meeles pidades, et meie iseeneseſt ühtegi ei ole, waid mis meie oleme, seda oleme armuſt Jumala käeſt saanud. Alandlik meel aga kaswatab ka kannatliku meelt meie elus, et teine teise nõbrusega kannatame. Siis saab meie elus tõeks see sõna, mis Salomon ütleb: Kes kannatlik on, see on tark, kes aga mitte ei kannata, see ilmutab oma rumaluſt.

Armsad hingeb! Kui Jehowa Israeli rahwale teiſt korda oma püha käsku oli teada annud ja Moseſe läbi neile meele tuletanud kõik need pühad käſud ja seadused, mis järele Israeli rahwas pidi elama, siis ta ütles neile wiimaks: „Waata, ma olen täna ſo ette pannud elu ja hea, ja ſurma ja kurja; ma kutſun täna teie wastu tunnistajaks taewaſt ja maad: ma olen ſo ette pannud elu ja ſurma, õnnistamiſe ja ärawandumiſe; walitſe nüüd elu, et ſina ja ſo ſugu wõiks elada.“ — Kaks teeb on seesama Jumal oma püha sõna läbi ka meile täna ette pannud, teine on rumaluſe tee, teine tarkuſe tee, teine wiib ſurma kätte, teine wiib eluſe. — Oh, et walitſegem elu teed, et wõiksime õndsaks saada ja igaweste elada Jeeſuſe Kristuſe, meie Õnnistegija läbi! Amen.

Loe palwe eest: Tall. l. r. Nr. 199 (96), 1—9. Tart. l. r. Nr. 172, 1—9.

Tall. l. r. Nr. 196 (177), 1—4. Tart. l. r. Nr. 168, 1—4.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.
Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.
№ 785. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 12 Марта 1888 г. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARH AT- 1420

Jutlus kahekümnemal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 416, 1—5. Tart. l. r. Nr. 305, 1—5.

Meie Jeſanda Jeſuſe Kriſtuſe arm ja Jumala Iſa armaſtus ja Püha Waimu oſaſaamine olgu teie kõikidega. Amen.

Kirjatunnistus: Ebrea rah. 4, 1—11. Seepäraſt kartkem, et meie tõutuſt waheſt maha ei jäta tema hingamiſe ſiſſe ſaada, ja et ei kedagi teiſt ei nähta maha jäänud olewat. Seſt head ſõnumid on ka meile kuulutatud, nõnda kui neilegi; aga kuuldud ſõna ei olnud neile kaſuks, ſeepäraſt et ſõna ei olnud ſegatud uſuga nende ſees, kes ſeda kuulſid. Seſt meie, kes meie uſume, ſaame hingamiſe ſiſſe, nõnda kui tema on ütelnud: Seepäraſt wanduſin mina omas wihas: nemad ei pea mitte mu hingamiſe ſiſſe ſaama; ja tema oli juba hinganud tegudeſt, mis maailma aſutamiſeſt olid tehtud. Seſt ta on ühes paigas ſeitſmendaſt päewaſt nõnda ütelnud: Ning Jumal on hinganud ſeitſmendal päewal kõigiſt oma tegudeſt. Ja ſiin paigas taas: Nemad ei pea mitte mu hingamiſe ſiſſe ſaama. Seſt et ſee nüüd alles ees on, et mõningad ſinna ſiſſe ſaawad, ja kellele häid ſõnumid esmalt kuulutati, need ei ole mitte ſinna ſiſſe ſaanud oma ſõnakuulmata ſüdame päraſt; ſiis määrab tema jälle ühe päewa tänapäewaks, kui tema Taweti läbi ütleb, nii pitka aja päraſt, nõnda kui öeldud on: Täna, kui teie tema healt kuulete, ſiis ärge tehke eneſte ſüdamid mitte kõwaks. Seſt kui Joſua neid oleks hingamiſe ſiſſe ſaatnud, ſiis ei oleks tema päraſt ſeda üheſt teiſeſt päewaſt mitte rääkinud. Seepäraſt on Jumala rahwal weel üks hingamiſe aeg ees. Seſt kes tema hingamiſe ſiſſe on ſaanud, ſee hingab ka iſe omaſt tegudeſt, otſe kui Jumal omaſt tegudeſt. Seepäraſt jõudkem ſeeſama hingamiſe ſiſſe minema, et ükski ſeeſama ſõnapõlgamiſe kombe ſiſſe ei lange. Amen.

Kui töö tehtud, on hea puhata. Puhkamine ilma et tööd tehakſe, on laiſklemine. Laiſklemiſega algawad kõik pahad asjad. Kui teil raske kibe töö teha on, ſiis mõtelge hingamiſe peale, mis magus ſee ſaab olema päraſt kui töö ſaab tehtud. Inimeſed peawad ſiin maa peal ihuliku töö kõrwas ka waimuliku tööd tegema. Seks on meid kutſutud ja ſiin maa peale pandud elama. Meile tõutakſe hingamiſt anda, kui oleme õieti tööd teinud. Hingamine algab ju ſiis, kui meie õhtule läheme; nõnda on ka lugu päraſt ſeda, kui waimulik töö lõpetud on. Kui meie elu-töö on tehtud, ſiis tuleb hingamine kätte. Kui meie nüüd mõtleme kõige ſelle tüli, waewa ja wiletſuſe peale, mis maapealne elu meile ſaadab, külap ſiis wiſt nii ja nii mitu meie ſeaſt õhkab ſüdame põhjaſt ſelle koorma ja päewa palawuſe all. Eks ſee ſiis ole kalliks troostiks, et Jumal tõutab ja ütleb: Jumala rahwal on weel üks hingamiſe aeg ees? Aga aina „Jumala rahwal.“ Meie kõik küll kanname ſelle nime, aga kas oleme tõega Jumala rahwas? Sellepäraſt on Jumal oma ſõna ja jutluſt annud, et meie endid ſelle järele läbi katſume ja ſelle läbi endid laſeme parandada ja aidata. Hingamiſt himuſtab iga hing; ja ſeda wõib iga hing kätte ſaada, kui ta aga ennaſt Jumala hooleks annab. Seſt hingamiſeſt wõtkem täna rääkida:

Jumala rahwal on weel üks hingamiſe aeg ees.

Selle ſõna ees ſeiſawad warjul: 1) Üks kallis trooſt. 2) Tähelepanemiſe wäärt manitſuſed.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

Palugem: Oh Jesus Kristus! tule ja Ja Waimu meile läkita, Kes meid wõiks aita armuga Ja tõe teele juhata. Amen.

I. Selle jõna jees on üks kallis trooft warjul seismas.

Wana waga Job tunnistab: „Inimesel, kes naeseft sündinud, on lühikeseb elupäewad ja tüli küll", ja Moses kirjutab: „Meie aastate ülem aft on waewaline ja wilets." Mis asjad need peakfid olema, mis meid wiletjaks ja waewaliseks teewad? Eks ole kõige esmalt jee, et meil rahu ei ole, aga et meil tüli küll on. Inimeft kõigutakfe fiin ilmalikus elus senna ja tenna. Puhu tulewad kiusatused ja segadused wäljaftpoolt inimese kallale, puhu kipuwad seeftpoolsed kiusatused ja segadused tema peale. Needsamad takistawad meid, ja ei salli mitte, et Jumala rahu meie kätte jääb. Ja mis on kõik wara, au, hea elu, priiskamine, terwis ilma rahuta? Kas neid ei ole küllalt leida, kellel kõik armsad maailma asjad on, ja kes ommeti rahul ei ole? Nad on waesed, wiletjad inimesed, neil ei ole rahu ega hingamift! Mispäraft neil fiis rahu ei ole? Nemad on sellepäraft ilma rahuta, et neil pattu on. Seda wiift annab püha kiri seletust. Aga seda ei taha maailma lapsed mitte uskuda, ja sellepäraft nad otfiwad hingamift ja rahu ilmaliku asjade seeft. Aga kõik nende otfimise waew on tühine. Hingamift ei wõi maailm ja tema wara meile mitte anda. Seda on nii ja nii mitu põhjaft põhjani läbi katsunud. Nad arwaftd seda wiift: Kui meie nii ja nii palju raha ja wara kokku paneme, külap fiis meie hing saab rahul olema ja süda hingamift leidma. Ja nad ei wiida aega ja ei kuula waewaft ja hädaft, kunni nad nii palju on kokku korjanud, kui nende arwates rahuks pidi tarwis olema. Aga hingamine jääb tulemata. Poismees ja tüdruk, kellel rahu ja hingamift südames ja mõtlemises ei ole, arwawad rahu saawat, kui nad abielusse peakfid heitma, üks ta kõik, kuida wiift, kas Jumalaga wõi ilma Jumalata. Nad heitwad ka abielusse, ilma et nad Jumalat oletfid nõuuandjaks ja seltfimeheks palunud — ja rahu ja hingamift nemad ei leia. Eht terwis on inimesel kadunud. Tema ütleb: „Kui ma aga jälle terweks peakfin saama, fiis ma nõuakfin wisfift rahu taga ja hakkakfin Jumala teed käima. Ja terwis tuli tagaft. Kas nemad nüüd nõudfid rahu taga, kas käifid Jumala teed? Pifut tahab küll olla, olgu fiis et nad oma südant täieste Jesanda kätte annawad ja ka terwise jees Jumala rahu taga nõuawad. Tõftt rahu ja hingamift leitakse ainuükft Jumala jees. Kui meie Jumala omad, tema lapsed oleme, fiis saame hingata omaft hädaft ja waewaft, omaft wiletjuseft ja kiusatuseft. Aga kuidas saame Jumala juure? Jumala juure saame aga Jesuse Kristuse läbi, tema on tee, mis meid hingamise fisse wiib ja mis meid rahu juure saadab. Seft tema on meile hingamift ja rahu teeninud, kui ta meie häda ja waewa, meie kiusatuft ja wiletjuft ise enne oli läbi katsunud ja kannud. „Tema on kõik meie haigused kannud, tema on meie üleaftmiste pärast haawatud, ja kõik meie ülekohtu parast ära rõhutud, karistus oli tema peal, et meil pidi rahu olema, ja tema muhtuse läbi oleme meie terwift saanud." Meie wiletjad ei ole ju mitte Jumala käsku pidanud, ja meie ei saagi neid pidada, seft et meil seks joudu ei ole. Jumal jälle ütleb: „Ära neetud olgu igaüks, kes ei pea kõiki selleftnaste käsu õpetuse sõnu, kes nende järele ei tee." Nii pea, kui meie omaft patuft ja Jumala kangeft ähwardamiseft aru saame, fiis on meie südame rahu kadunud. Siis meie kiendame nagu Taawet palm käib: „Oh kuhu lähen ma Nüüd patu koormaga? Kuft pean armu leidma? Kes saab mull' abiks jõudma? Eht küll ilm appi tuleks Mul fiiski hada oleks!" Aga hingamise armuline Jumal ei jäta meid mitte selle ahastuse ja hirmu kätte. Ta tuletab meie meele oma armu, mis on ilmunud Jesuse Kristuse jees. Ta tuletab meie meele oma tõutuft, et Jumala rahwal weel hingamise aeg ees on. Ta annab meile nõuu, seda rahu Kristuse jees otfima minna. Ja waene, rahutu hing hakkab tegema, nagu palm teda õpetab: „Oh armas Jesuke! Ma tulen finule, Mu peale armu heida, Mull' oma heldust näita, Mind wõta armuft wastu, Ja werega mind kasta." Kui ta selle peale kindlaste uskuma jääb, et Jesuse arm suurem on, kui tema patt, fiis leiab tema hingamift ja rahu Kristuse Jesuse wereft. Siis ta hõiskab ja laulab: „Sa oled minu õnn, Mu armas Jesuke! Et ja mind patuft peaftnud, Ja oled neid kõik süftnud Ka oma hawa fisse, Seal matfid ja neid ise." Waadake, fiis on hingamine ja rahu käes!

Kui keegi hirmjas walus aeleb maas, kui usfikene ja temale öeldakse: „oota aga natukeft, juba rohtu tuuakse, mis finu walu selgamal silmapilgul ära wõtab," oh kuis ta fiis ootab pikkifilmi rohu tulemift, seft ta usub ja teab, et fiis hingamine tuleb. Mu armsad hinged, fiin on enam kui apteegi rohi, fiin on Jesus Kristus, kõigewägewam Jumal, kes juudab ühe jõnaga ära wõtta kõik ihu ja hinge walu ja häda. Oh seda kallift Jumala tõutuft: „Weel on üks hingamise aeg ees Jumala rahwal!" Sõna „weel" näitab meile, et juba fiin maa peal saame mõne kord hingamift maitseda. Aga eks ole jee hingamine poolik, nagu kõik asjad fiin maa peal? Täit hingamift saame meie waft Jumala palge ees, kui igawene aeg

on peale hakanud. Selle jäädawa hingamise ettetähendamine on Israeli rahwa hingamine Kanaani maal, kui nad päraſt rasket wõitlemiſt olid tõutud maad eneste kätte ſaanud. Ja ſelle igaweſe hingamiſe ettetähendamine on pühapäewa hingamine, mis taewa ja maa Looja päraſt ſeda, kui töö walmis oli, iſe on ſeadnud inimestele hingamiſe päewaks. Meie elu-aeg ſiin maa peal on täis tüli, aga meie hingamine on Jumala ſees. Ja ſelle pooleſt ärgu olgu ükski kahe wahel, ſeſt tõe Jumal iſe on ſeda tõutuſt tõutanud.

Aga ſelle Iſſanda ſõna ſees: „Jumala rahwal on weel üks hingamiſe aeg ees“, ſeiſab ka warjul

II. mitu tähelepanemiſe ja wastuwõtmiſe määrt manitſuſt.

Apostel kirjutab: „Jumala rahwal on weel üks hingamiſe aeg ees.“ Neile waſt on hingamiſt walmistud, kes ſelle Jumala rahwa liikmed on. Meid on ſeks kutſutud ja tehtud pühas riſtmiſes, ſeſt ſaadik oleme meie Jumala lapſed, ja lapſed on ju rahwa liikmed. Muidugi peame meie iſe ka kutſumiſt wastu wõtma, muidu pole meil kutſumiſeſt kaſu ſugugi, nagu meie tänaſes kirjatunnistuſes loeme: „Kuuldud ſõna ei olnud neile kaſuks, ſeepäraſt et ſõna ei olnud ſegatud uſuga nende ſees, kes ſeda kuulſid.“ Sõna on Jumala ſõna ja ſellepäraſt hea ja wõib õndſaks teha, aga meie teeme ſeda tühjaks, kui meie mitte uſuga ſeda ſõna ei ſega. Kes ei uſu, kes Jumala ſõna mitte oma ſüdamesſe ei wõta, ſellel kuuldud ſõna ei ole kaſuks, waid pealegi kahjuks. Seſt Jumala ſõna, mis kuuldakſe, aga mitte ei ſaa uſuga ſegatud nende ſees, kes ſeda kuulwad, teeb inimeſe ſüdant kõwaks ja ſaadab tale ſurma, nagu kiri ſeſt ka räägib, et Jumala ſõna mõnele peab ſaama ſurma haiſuks ſurmale. Sellepäraſt wõib ütelda, et inimene igakord, kui ta Jumala ſõna kuuleb, elu ehk ſurma ſuus on. Ja ſellepäraſt ka Jumal meid laſeb manitſeda, üteldes: „Täna, kui teie tema healt kuulete, ſiis ärge tehke eneste ſüdamid mitte kõwaks.“ Ja kas meil peaks puuduſt olema kutſumiſeſt? Pühapäiwiti kuulutakſe meile Jumala ſõna, ja nädala ſees wõime meie iſe ſeda lugeda. Ja igakord kutſub Jumal meid. Ja ommeti näitſe inimeſed ſeda tuimemaks minewat, mida rohkem neile Jumala ſõna pakutakſe. Mis ſuure iſuga wõtſid riſtiinimeſed õige uſu üleswõtmiſe ajal armuõpetuſe kuulutuſt wastu ja meie päiwil ei taha nad ſeſt enam palju lugu pidada. Nende ſüdame mõtlemiſed ſeiſawad maailma pe l, kuidas aga ikka enam ja enam raha ja wara wõib korjata ja kuidas ülemate käeſt ikka ſuuremat auu wõib ſaada. Oh et nemad tundma õppiſid, mis jõleduſt need teewad, kes armuõpetuſt ja Jumala ſõna kuulutuſt põlgawad ja eneſteſt ära lükkawad. Jumal nimetab meile täna, mis ſeſt tuleb, kui meie tänapäewaſes kirjatunnistuſes loeme: „Nemad ei pea mitte mu hingamiſe ſiſſe ſaama.“ Ega need riſtirahwa ſeaſt kadunud on, kes ſeda jõleduſt peawad ja nii rumalad on. Kas nad ſiis ei taha kuulda, mis Jumal täna ütleb: „Ka teie ei pea mitte mu hingamiſe ſiſſe ſaama? Ka teie ei pea mitte rahu ja hingamiſt leidma, waid teie peate halastamata hukka minema, nagu trotslik ja wastane Israeli rahwas, keda kõrbes maha löödi 600,000 meeſt peale naeſt. Sellepäraſt wõiku kuulda Jumala healt igaüks, kellel kõrwad on. Tema kutſub meid õndſa taewariiki.

Kui riſtiinimene Jumala kutſumiſt on wastu wõtnud, ſiis peab ta ſeda armu truuwiſte ja hoolega hoidma ja kinni pidama. Apostel kirjutab tänaſes kirjatunnistuſes: „Seepäraſt kartkem, et meie tõutuſt waheſt maha ei jäta.“ Kes tõutuſt maha jätab, ei ſaa taewa iſa juure, kus meile aſe on walmistanud Iſſand Jeſus Kristus. Meie elu-kord on ſõidu ſarnane, mis raudtee peal ſõidetakſe. Tund on käe et peame wankri ſiſſe astuma, et koju poole ſaame, aga meie nüidame aega, maſin ſõidab ära ja meie jääme maha, ja koju meie ei ſaa. Teiſt rongi enam ei ole, mis meid taewa kojumaale peaks wiima. Seepäraſt nõudke eneſte õnniſtuſt taga kartuſe ja wäristuſega. Ärge wiitke mitte kalliſt armu-aega ja pange tähele päewa ja tundi. Õndſad on need julaſed, keda Iſſand tulles leiab walwawat.

Oh neid on palju riſtirahwa ſeas, kes mitte ei walwa ega nõua, ja kes ka mitte kinni ei pea, mis neil on. Nad on, kas liig kerglaſe meelega, kas hooletumad, kas laiſad, — aga maha nad jääwad, ſeſt et nemad tõutuſeſt pole lugu pidanud, waid ſeda on maha jätnud. Nemad hingamiſe ſiſſe, taewariiki ei ſaa. Aga kes hingamiſe ſiſſe on ſaanud, need hingawad ka iſe omaſt tegudeſt, otſe kui Jumal omaſt tegudeſt.

See ſõna: „Jumala rahwal on weel üks hingamiſe aeg ees“, manitſeb meid ka, ſeda hingamiſt üsna tõſiſe meelega taga nõuda, nagu meie tänaſes kirjatunnistuſes loeme: „Seepäraſt jõudkem ſeeſama hingamiſe ſiſſe minema, et üksti ſeeſama õnnepõlgamiſe kombe ſiſſe ei lange.“ Meie peame „jõudma.“ See ſõna tähendab nii palju, kui: kõik jõudu kokku wõtma. Meie peame ſiis kõigeſt hingeſt, ſüdameſt, meeleſt ja wäeſt püüdma, et meie hingamiſe ſiſſe ſaame, ſee on, et taewariiki ſaame, kus täit rahu wõib leida. Pruukigem ſiis ſeda jõudu, mis Jumal meile on annud, pruukigem usku, armaſtuſt,

lootuſt, taſanduſt, headuſt, kannatuſt, kaſinuſt ſeks, et meie ilma wigata ja laitmata ſiin maa peal elame ja wiimaks igaweſt elu taewariigis kätte ſaame. Aga kuida wiiſi peame meie ſeda püüdma? Seda wiiſi, et ustawad ja truuwid oleme, Jumalalt omale Püha Waimu alati palume, et tema meid aitaks ja meid mitte maha ei jätaks. Meie peame endid Püha Waimu hooleks andma, et tema meid eluajal kutſuks, walgustaks, pühitſeks ja hoiaks ſelle õige ainu uſu juure Jeſuſe Kriſtuſe ſiſſe. Aga ſiis peame meie jälle tema armu-andid, Jumala ſõna ja ſakramentid hoolega, truuwiſte ja ſagedaste pruukima. Jumal on neid meile ſoowinud ja ſeadnud uſu kinnituſeks. Tema teab wäga hästi, mis nõdrad meie oleme. See inimene on tõeste halastamata oma ſuremata hinge wastu, kes Jumala ſõnaſt lugu ei pea, oma riſtimiſt põlgab ja Jeſanda armu-laual ei käi. Aga kes teeb inimeſt nii ſõgedaks ja jõledaks, et ta oma eneſe õnnistuſeſt enam ei hooli? Kes on tema meelt nii palju ſeganud, et ta toitu ära wiskab, mis temale pakutakſe ja nälga ära ſureb? Eks ſee ole patt, miska kurat inimeſt nii lolliks teeb, et ta nähes enam ei näe, ja kuuldes enam ei mõiſta? Aga kes need tähelepanemiſe ja wastuwõtmiſe wäärt manitſuſed wastu wõtab ja nende jäärele püüab teha, ſee wõib oſa ſaada ſeſt kalliſt ja õndſaſt tõutuſeſt, mis Jumalaſt ſelle ſõna ſiſſe on pandud: „Weel on üks hingamiſe aeg ees Jumala rahwal.“

Armſad hinged! ärge olge ſiis mitte nii arad ja kartlikud! Ärge kiſendage ega õhkage mitte nii palju ſellepäraſt elu wiletſuſe ja riſti, häda ja waewa päraſt. Jääge julgeſte uskuma ja lootma ſelle Jumala tõutuſe peale, et teil, kui teie Jumala rahwas olete, hingamiſe aeg alles ees on taewa Jumala juures. Jah, jõudke ſeeſama hingamiſe ſiſſe minema! Jumal aidaku teid armuſt ſinna! Amen.

Palugem: Oh armas Jumal, kes ſa taewas rahuriigis elad, meie täname ſind, et ſa oma rahwale weel ühe hingamiſe aja oled walmiſtanud oma Poja, meie Jeſanda Jeſuſe Kriſtuſe läbi. Ja meie palume ſind, anna oma Püha Waimu meile, et tema meid hoiaks ſõna ja uſu juure meie otſani, et meie jäädawat rahupaika ſaame ſinu rahuriigis. Aga juba ſiin maa peal himuſtame meie ſinu rahu, mis ülem on, kui kõik inimeſte mõiſtus, et meie ſüdamed ja meeled ſaakſid hoitud igaweſeks eluks. Amen.

Tall. l. r. Nr. 415, 1—7. Tartu l. r. Nr. 814, 1—7.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и симфолическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ, 10-го Мая 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Риппе.

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 9 Іюля 1894.

Печатано въ Типографіи Авг. Миквица въ Ревелѣ.

Cens. 12222.
ARH PT-1420

Jutlus kahekümne esimesel pühapäewal pärast kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 318 (166), 1—6. Tart. l. r. Nr. 272, 1—6.

Jeesuse Kristuse, meie Issanda, arm, ja Jumala meie Issa armastus ja püha Waimu osasaamine olgu meie kõikidega! Amen.

Kirjatunnistus: Ewes. 6, 10—18. Mis muud, mo wennad, kui saage wägewaks Issanda sees, ja tema kange wäe sees. Wõtke eneste peale kõik Jumala sõjariistad, et teie wõite seista kurati kawala nõuude wastu: Sest meil ep ole mitte wõitlemist were ja liha wastu, waid suurte würstiriikide ja waldade wastu, selleſinatse maailma pimeduse walitsejate wastu, waimuliku kurjuste wastu taewaste asjade sees. Seepärast wõtke kõik Jumala sõjariistad kätte, et teie wõite wastu panna kurjal päewal, ja wõite seisma jääda, kui teie kõik saate ärateinud. Seepärast seiske ja teie niudeb olgu tõega kui wööga ümberpandud, ja ehitage endid õiguse raudriidega, ja kingad olgu teie jalgas, et teie walmis olete rahu rõõmust sõnumet kuulutama. Kõigeenamiste wõtke usu kilp kätte, misga teie wõite ärakustutada kõik tigeda kurati tulised nooled. Ja wõtke õnnistuse raudkübar, ja waimu mõõk, see on Jumala sõna. Ja paluge igal ajal kõige palwe ja palumisega waimus! Amen.

Armsad wennad ja õed Issanda Jeesuse Kristuse sees! Meie elu aeg siin maa peal on üks wõitlemise aeg. Nagu sõjamehed meie peame olema, kes wälja lähewad sõtta, et nad wõidu krooni wõikſid kätte saada. Ilma wõitlemata ei saa meie mitte oma Õnnistegija jälgede sees käia. Seda tunnistab meile selgeste püha kiri, seda tunnistab meile kõik ristiinimese elamine ja olemine siin maa peal. „Wõitle head usuwõitlemist, hakka igaweſest eluſt kinni, ſeks oled ſina ka kutſutud“ nõnda kirjutab apostel Paulus Timoteusele ja iseeneseſt tunnistab tema: „Mina olen head wõitlemist wõidelnud, ma olen oma elukorra lõpetanud, ma olen usku kinni pidanud.“ — „Kes wõidab, sellele ma tahan anda süüa elu puust, mis keſk Jumala paradiisi on“ ütleb ja tõutab meie Issand Jeesus. — Ja kui selgeste räägib apostel Paulus meie tänases kirjatunnistuses waimulikust wõitlemiseſt. Ta ütleb, et meil ep ole mitte aga wõitlemist liha ja were wastu, waid suure würstiriikide ja waldade wastu, see on pimeduse walitsejate wastu, kurati ja kõige tema kurja waimude wastu, kes meid kiusawad ja tahawad meid igawese häda ja hukatuse sisse wiia.

Ja eks meie tunne seda oma eneste eluſt?! Meie liha ja weri kiusawad meid igapäew, tahawad meid kurja tööle ajada, pimeduse teud, mis maailmas walitsewad, meie silma ette tuua ja äratawad kurje mõttid. „Eks ma wõi ka seda teha, mis teised teewad, miks mina just nii püha pean olema,“ niisugune mõte tõuseb pea meie südameſt, ja kurat, see kuri pimeduse würst, käib ümber kui mõiraja lõukoer ja otsib, keda tema saaks äraneelata. Ta püüab meid wõrgutada, otsegu tuliste nooltega püüab tema kurje himuſid meie sees äratada, petuse

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

ja walega lubab ta meile kõikſugu wale asju ja püüab meie meeleſt ſelle maailma elu õige maguſaks teha.

Oh armſad hinged! Et uskugem ſeda! Need on meie waenlaſed. Nad ei ſoowi meile mitte head, waid kurja. — Ons ſiis lugu nõnda, et waenlaſed meie peale käiwad, nagu igaüks ſeda tunneb, kes oma ſeeſtpidiſt elu tähele paneb, eks meie ſiis pea waimulikul kombel ka nende wastu wõitlema. Aga kes wõitleja ja sõdija on, ſellel on ka sõjariistu tarwis. Jumal iſe pakub neid meile ja apostel Paulus nimetab neid meile meie tänaſes epiſtli tunnistuſes. Kui meie neid sõjariistu tahame kätte wõtta, ſiis peame neid ka tundma.

Meie küſime, oma kirjatunnistuſt aluſeks pannes:

Miſſuguſed on need waimulikud sõjariistad?

Need on: 1) Tõde ja õigus. — 2) Uſk ja õnnistus. — 3) Jumala sõna ja palwe.

Oh Jeeſus Kristus, ſina oled meie õnnistuſe ülemſaatja. Sa oled meie eele käinud wõideldes ja paludes, ja oled meile tähte jätnud, kuda meie ka wõideldes ja paludes ſinu jälgede ſees peame käima. Oh kinnita ſiis ka täna meid õige wõitlemiſe ſees oma püha sõna läbi. Pühitſe meid oma tõe ſees; ſinu sõna on tõde! Amen.

1. Mis muud, mu wennad, kui ſaage wägewaks Jeſanda ſees ja tema kange wäe ſees. Wõtke eneste peale kõik Jumala sõjariistad, et teie wõite ſeista kurati kawala nõuude wastu. Nõnda ütleb ap. Paulus, ja nimetab eſimeſeks sõjariistaks: tõtt, ſeſt ta ütleb: Seepäraſt olgu teie niudeb tõega kui wööga ümberpandud. —

Kas ſa tead, armas hing, mis läbi kõik kurjus ja patt, kõik häda ja wiletſus, kõik õnnetus ja ka ſurm maailma ſiſſe on tulnud? Kas ſa tead, mis läbi ſee on tulnud, et ſa mure ja waewa ſees oma eluteed ſiin maa peal peab käima, et ſa pale higi ſees oma igapäewaſt leiba peab ſööma et nii mitmeſugune ahastus ja kurwastus ihu pooleſt ja iſeäranis hinge pooleſt meid waewab? — See on kõik wale läbi tulnud. Tuleta aga meele, kuida ſa loed eſimeſe Mooſeſe raamatu 3. peatükiſt: Ja madu ütles naeſe wastu: „Teie ei pea mitte ſurma ſurema, ſeſt Jumal teab, mill päewal teie ſeſt ſööte, et teie ſilmad ſiis lahti ſaawad, ja ſaate, kui Jumal, ja tunnete head ja kurja.“ Wale ja tõde kawalaste ſegatud, ſee oli kurati eſimene tuline nool, mis läbi tema inimeſe ſüdant rikus. Ta lubas, et nad pidid ſaama, kui Jumal — üks hirmus Jumala teutamiſe wale sõna. Nad pidid teadma, mis hea ja mis kuri on, ſee oli ſee tõe tera tema sõnade ſees. Nad ſaid ſeda teada, aga mitte oma kaſuks, waid oma kõigeſuuremaks hinge kahjuks. — Ja kui palju kurja ja waewa, kui palju wiha ja riidu, kui palju wiletſuſt, häda ja kurwastuſt on ſeſt ajaſt ſaadik wale läbi maailma ſiſſe tulnud. Eks ſee ſiis tee ſinu ſüdant walutama, kui ſa näed, et need, kes ſull armſad on, kellele ſa ſüdameſt kõik head ſoowid, kui need ſind kurwastawad wale läbi. Eks ſee ole ſull kibe ja tee ſulle palju ahastuſt, kui ſa peab nägema, et ſinu omad lapſed ſind petawad, walet räägiwad ja tunnistawad. Jah, armas hing, katſu aga oma eneſe hinge lugu ja oma elu läbi, külap ſa ſealt leiad, kui palju pahanduſt ja kahju, kui palju walu ja waewa ſa iſe eneſele wale läbi oled teinud. Wale tuleb kuratiſt, ſeſt püha kiri ütleb, tema on waleliku iſa. —

Aga wale on nii ſügawaste inimeſe ſüdame ſiſſe juurdunud, et ta nii pea ſealt ei lahku. Seks on wõitlemiſt tarwis ja ainult tõde wõib walet ärawõita. Oh wõtkem ſiis kätte ſee sõjariiſt, mis Jumal meile pakub, ſee on tõde, nõnda et meie tõtt rääkime igas asjas, mitte kawalaste tõtt ja walet ei ſeega, nagu kurat ſeda teeb, waid et meie tunnistus alati ſelge ja tõſi ja otſe wõiks olla Jumala ja inimeſte ees. Seſt kes Jumalat armastab, ſee peab ka tõtt armastama.

Aga kes tõtt tahab rääkida, see peab ka õiguſt tegema. Tõde ja õigus peawad käſi käes käima. Kui suu tõtt tunnistab, siis tehku ka käſi õiguſt ja käigu jalg õiguſe teed. Ülekohut on palju maailmas leida, wähemate ja suuremate asjade sees, kohtu ees ja igapäewaſes elus. Kes oma Õnnistegija Jeeſuſe jälgede sees tahab käia, see peab wõitlema ülekohtu wastu. Ja seal muud sõjariista ei ole, kui õiguſt. Ehitage endid õiguſe raudriidega, ütleb apostel Paulus. — Aga, armas hing, seda sa saad ka pea tundma, et sinu oma õigus mitte kauaks ei kesta. Püüdku sa küll inimeste ees õiguſes elada, ennaſt awaliku patu ja ülekohtu eeſt hoida, sinu oma süda tunnistab sulle siiski alati, et sa Jumala ees süüalune ja ülekohtune oled. Ja oma eneſe õiguſega ei jõua sina ka mingiſuguſt kiuſatuſt ärawõita. Sa püüad aga siis ikka inimeste tahtmiſe järele teha, küſid aga seda, mis inimeſed seſt ütlewad ja arwawad, aga unustad ära, et sull üks kohtumõiſtja taewas on, kelle silm kõik so südame sügawaid mõttid ära tunneb. Tahad sa üks Jumala wõitleja olla, siis sa peab ennaſt selle õiguſega ehitama, mis Jeeſus sinule on walmistanud. See on enam wäärt, kui kõik sinu head teud ja õige elu. Wõta aga seda alandliku meelega wastu, nagu ühe kingituſe, mis Jumal sulle pakub. Sellega ehitatud wõid sa ka julgeste ükskord kõigewägewama Jumala kohtu järje ette astuda. — Jah, armſad hinged, mingem siis nõnda wälja wõitlema. Nagu sõjamees wanal ajal alati wöö ja raudriidega oli ehitatud, nõnda olgu waimulikul kombel ka tõde meie wöö, mis alati meil ümber on, ja Kriſtuſe õigus meie raudriie. Siis peab wõit meie kätte jääma ja meie wõime weel teiſtele abiks olla, nagu püha Paulus siin ütleb: Kingad olgu teie jalges, et teie walmis olete rahu rõõmuſt sõnumet kuulutama.

2. Aga teiſeks nimetab Paulus ka seda weel, mis sõjamehel käes ja peas pidi olema. „Kõigeenamiste wõtke uſu kilp kätte, misga teie wõite ärakustutada kõik tigeda kurati tuliſed nooled ja wõtke õnnistuſe raudkübar.“ Uſk on nagu waimulik kilp, mis meid kaitſeb ja hoiab, et kurati tuliſed nooled meid ei saa haawata. Aga see sõna „uſk“ wõib kaks asja pühas kirjas tähendada. See on see uſuõpetus, mis ristirahwale apoſtliteſt saadik on saanud kuulutatud, see uſutunnistus, mis läbi meie tunnistame, et meie Jumal on kolmainus Jumal, Jeſa, Poeg ja püha Waim, ja et see kolmainus Jumal on meid loonud, meile kõik annud, mis meile tarwis on ihu ja hinge pooleſt, et ta on meid lunastanud ja peaſtnud ja meid pühitseb ja õndſaks teeb armuſt Jeeſuſe Kriſtuſe päraſt. Aga teiſeks tähendab see sõna uſk seda südame usku, misga meie Jumala armu peame wastuwõtma, nõnda, et meie oma südant ja seega iſeennaſt täieste ihu ja hinge pooleſt Jeſandale omaks anname. Mõlemid, uſuõpetuſt ja südame usku, on meil tarwis sõjariistaks, kui tahame Jeſanda wõitlejad olla. Meid peab õpetatama, et meie waimu silmad lahti lähewad ja meie ka aru saame kõigiſt wägewateſt tegudeſt, mis Jumal meie heaks on teinud. Seepäraſt on õpetuſt nii wäga tarwis, ja tuleb suureks hinge kahjuks arwata, kui inimene tuimuſes ja rumaluſes waimuliku asjade pooleſt üleskaswab. Meie aga peame oma poolt truuiste ja hoolſaste õppima, et wõiksime kaswada Jumala tundmiſes. — Siis on aga ka nagu iſeeneſeſt mõista, et meie selle õpetuſe juure peame jääma, mis meie lapſe põlweſt saadik oleme saanud ja ſeſt uſutunnistuſeſt truuiste kinni pidama, mis sees meid on ristitud, kaswatud ja leeritud ja mis meie oma eſiwanemateſt kui kõigekallimat waranduſt oleme pärinud. See on meie püha ristiuſu õpetus, mis on apoſtlite ja prohwetite raja peale ülesehitatud, kus Jeeſus Kristus iſe nurgakiwi on. —

Aga seesama uſutunnistus üksi ei tee meid weel mitte õndſaks. Kui uſk aga suus on, siis ei jõua inimene mitte waenlaste wastu seista, uſk peab ka südames olema. Ja seesama

südame usk on kindel lootus Jumala peale, nõnda et meie täieste ihu ja hinge poolest endid temale omaks anname. —

Oh armas hing! Küsi ennast, kas sull on südames niisugust usku, niisugust lootust Jumala peale. Sa ehk tahad kõik ise teha, arwad ennast ise kõigis asjus küllalt tugewaks. Tõeste, sinu jõud ei anna seda mitte wälja; usu Jumala sisse, looda tema peale, tema ükspäinis wõib sind wiimaks õnnistuse sisse wiia. Ja sedasama õnnistust, mis meile Jumal annab, seda käsib meid ap. Paulus nagu raudkübara pähe panna, et wõiksime õiete ja hästi wõidelda. Õnnis on see, kellel ühtegi enam puudust ei ole. Õnnistus on meile walmistud ja lootuses oleme juba siin ilmas õndsad. Oh olgu siis meile usk ja õnnistuse lootus õigeks sõjariistaks kõige kiusatuse sees. Kui meie usu käega Jumala armu wastu wõtame, kui seda usume, et Jeesuse were päralt meie patud meile on andeks antud, siis saame juba siin ilmas Jumala õnnistust tunda ja wõime Tawetiga tunnistada: Jehowa on mo karjane; ei mull pole ühtegi waja.

3. Aga nagu sõjamehel mõõk käes peab olema, et ta oma waenlase kallale wõiks minna, nõnda peab ristiinimesel ka waimu mõõk olema. See mõõk on Jumala sõna. Wõtke waimu mõõk, see on Jumala sõna, ütleb ap. Paulus. Teie teate, mo armsad, kuida Jeesus ise kurati kiusatust kõrbes on ärawõitnud. Ikka ta jälle ütles: „Kirjutud on.“ — Nagu sõjamees oma mõõka tunneb, kuida teda kõigeparemine pruukida, nõnda peab ristiinimene ka oma waimu mõõga tundma. Ja seesama waimu mõõk on üks hea mõõk ja üks tugew mõõk, see iial ei murra, ega jää nüriks. Kui siis waenlane tuleb meid kiusama, kui kurjad mõtted südames tõusewad, siis olgu meeles: „mis ütleb Jumala sõna?“ — Ja apostel Paulus juhatab meid ka, kuida meie waimu mõõga õiete peame pruukima. „Paluge igal ajal, kõige palwe ja palumisega waimus. Jumal tahab palwid saada, siis ta õpetab meid ka Jumala sõna oma hinge kasuks kuulma ja lugema. Ja nagu sõdija peab puhkama ja hingama, et ta uut rammu saaks, muidu kõik sõjariistad ei aita teda mitte, olgu nad kuigi tugewad ja teraseb, nõnda peab meie hing rahu ja hingamist leidma palwe läbi Jumala sees.

Oh armsad hinged! Et seiskem siis kindlaste, ehitagem endid waimus iga päew Jumala sõjariistadega! Waata, sina ehk oled juba wana, sinu elu päike on juba weeremas. Wõitle siis seda enam! Pisut on weel aega, siis hingamise päew on käe. — Sa ehk oled täie ea sees, kesk oma elu tee peal, ole wapper ja tugew, et sa wõidu krooni kätte saaksid. — Ja sina, kes sa weel noor oled, mõtle see peale, et sa weel mitte kõik maailma ja kurati kawalust ei tunne, wõitle, walwa ja palu, et sa mitte kiusatuse sisse ei saa! — Jah, paluda tahame kõik, wanad ja noored: Jeesus, oh aita, et wõideldes wõidan, Kunni mind ehitab wõimuse kroon. Siis ma sind kummardan, tänan ja kiidan; Alati kiituse laulusid toon. Issand so nimi seal lauldakse heldest, Kusa so wägi on nähtud nii rohkest! Amen.

Loe palwe eest: Tall. l. r. Nr. 321 (486). Tart. l. r. Nr. 265.

Laul: Tall. l. r. 316 (135). Tart. l. r. Nr. 261.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 784. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 10 Марта 1888 года. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARH PT-1420

Jutlus kahekümne esimesel pühapäewal pärast kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 202, 1—3. Tart. l. r. Nr. 165, 1—3.

Meie Issanda Jesuse Kristuse arm ja Jumala Isa armastus ja Püha Waimu osasaamine olgu teie köikidega. Amen.

Kirjatunnistus: Jakob. 2, 8—13. 17. Kui teie nüüd kuningliku käsku täieste peate kirja järele: Sina pead oma ligimest armastama kui iseennast, siis teete teie hästi; aga kui teie ühest enam lugu peate kui teisest, siis teete teie pattu, ja teid noomitakse käsust kui üleastujaid. Sest kes köik käsuõpetust peab ja ühe käsusõna wastu eksib, see on köigist süüaluseks saanud. Sest kes on ütelnud: Sina ei pea mitte abielu ära rikkuma, see on ka ütelnud: Sina ei pea mitte tapma. Kui sa nüüd ei riku abielu, aga sa tapad, siis oled sa käsu üleastujaks saanud. Nõnda rääkige ja nõnda tehke otse kui need, kelle peale wabaduse käsu läbi peab kohut mõistetama. Sest kohus peab ilma halastuseta käima selle peale, kes ei ole halastanud; ja halastus kiitleb kohtu wastu. Nõnda ka usk, kui temal ei ole tegusid, on iseeneses surnud. Amen.

Apostel Jakobus räägib tänapäewases kirjatunnistuses usust ja tegudest. Neist õieti aru saada ja neid õieti ära mõista, on ristiinimestele kibedaste tarwis. Tarwiline asi on, teada, kuida neid mõlemaid tuleb seletada, ja mis töö ja ammet Jumala käsuõpetusel weel peaks olema uue Seaduse ehk armu õpetuse ajal, millal Jesus Kristus meile Jumala armu täieste on teeninud oma käsutäitmise, oma kannatamise ja surmaga. Sest saame wist täieste aru, kui meie endid laseme juhatada ja õpetada tänase kirjatunnistuse läbi. Jesus Kristus pole ju mitte tulnud maailma sisse, käsku kautama, waid seda töeks tegema, ja ommeti käsu läbi ükski õndsaks ei wõi saada. Meie räägime täna

Käsuõpetuse kahesugusest kasust

1) et oma pattu tundma õpime ja usu poole saame, 2) ta on meile elu juhiks ja näitab meile usu-wilja.

Palugem: Armas Issand Jesus Kristus, meie täname sind, et sa meile armuõpetust oled seadnud, mis meile Jumala armu kuulutab, ja palume sind, anna meile heldest armust nii tugewat usku, et sinu armu omale wõtame ja seda kinni peame otsani. Seks õnnista oma püha sõna seletust. Amen.

I. Käsuõpetuse esimene kasu on, et meie oma pattu tundma õpime ja usu poole saame.

Mu armsad hinged! Patulangemise läbi on terwe inimese sugu nii palju pimedaks ja sõgedaks saanud, et nad nähes ei näe ja kuuldes ei mõista. Nad ei seleta nägema oma patu wiletsust ja häda. Aga kes oma pattu ei tunne, see ei himusta ega otsi patu ärapeastijat, ja peab sellepärast hukatuse sisse jäämа, sest et ta ise ennast ei saa peasta patust, surmast, põrguhauast ja kuratist. Siis on ju kibedaste tarwis, et inimene oma pattu tundma õpib. Aga ilma käsuõpetuseta ei saa ükski pattu tunda. Apostel Paulus kirjutab Roma rahwale (7, 7): „Pattu ei tunnud mina muidu mitte, kui käsu läbi: sest ma ei teadnud kurja himu pattu olewat, kui käsk ep oleks öelnud: „Sina ei pea mitte himustama!“ Kui Jumal mitte ei oleks käsku annud: „Sina ei pea mitte warastama“, ega siis wargus patt ei oleks. Aga sest et tema käsku on annud, hakkab süda meie sees kohe walutama, kui meie kurja teeme, sest südametunnistus tuletab meie meele, mis Jumal on käskinud ja ära keelanud. Ilma käsuta

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

on patt surnud. Seep see esimene asi on, mis meie käsuõpetusest peame õppima. — Teine õpetus, mis meie käsuõpetusest võime saada, on: **Käsuõpetus näitab meile, missuguse käsu wastu inimene on eksinud pattu tehes.** Patt võib wäga mitmesugune olla, kas mõtte, sõna või teuga; kas awalik või salaja, kas Jumala wastu, kas ligimese wastu, või enese wastu. Jumala käsk nimetab meile kohe, mis pattu meie oleme teinud, kas abielu ära rikkunud, kas tapnud, kas waletanud, kas kurjaste himustanud, kas pühapäewa teutanud, või teist taga rääkinud. Selle selge lühikese käsusõna järele wõime meie endid läbi katsuda. Ja kümme käsku teab ju iga Ewangeli usuline peast, ja kui keegi neid ei tea, siis õppigu tema neid jälle selgeks, et ta saab ennast läbi katsuda, ja saab teada, mis ta on teinud, rääkinud ja mõtelnud. — Aga kes pattu teeb, ütleb kiri, see on kuratist. Kes kuratist on, see ep ole mitte Jumalast, ja kes Jumalast ei ole, see ei või mitte õndsaks saada. Aga patu- ja maailma meel on nii kange, et inimene selle patu-teenistuse all kummatagi wõib arwata, enesel õigust ja rahu olewat. Aga see on wale õigus ja petis rahu. Selle poolest saadab käsuõpetus jälle suurt kasu, **ta näitab meile Jumala tulist wiha patu pärast.** Käsuõpetus näitab meile, et meil palju ja raskeb süüd on Jumala wastu ja et meil palju wõlgu on Jumalaga. Neid on palju ristirahwa seas, kes arwab, et patu ja patu wahel wahe peab olema, teised on suured, teised wäikesed, teiste pärast saab Jumala meel pahaks, teistest ta suureste ei hooli. Aga see on üks suur eksitus. Jumal ei pea patu wahel mingisugust wahet, waid tema ees on nad kõik ühesugused suured ja nuhtluse wäärt, sest et nad kõik uskumata südamest tulewad; ja uskumata meel on just see patt, mispärast Jumal peab inimest hukka mõistma. Üks wäikene wale sõna ehk jutt, mis häda pärast räägitakse, ehk wäikene wargus ehk petus puuduse pärast on Jumala ees niisama suured patud, kui abielu ärarikkumine ja inimese tapmine. Püha Jumal ei või mingisugust pattu sallida, sest tema on püha ja wihkab sellepärast kangeste pattu. Ja kui keegi ka nii wähe pattu oleks teinud, et ta aga mõnekord eluajal mitte tõt ei ole rääkinud, juba siis oleks ta hukas Jumala ees ja kõigist käskudest süüaluseks saanud, nagu apostel Jakobus täna ütleb: „**Kes kõik käsuõpetust peab ja ühe käsusõna wastu eksib, see on kõigist süüaluseks saanud!**“ Kellel süüd on, langeb kohtu alla. Kui meie Jumala ees süüaluseb oleme, siis langeme meie Jumala kohtu alla. Püha kiri aga ütleb: „Hirmus on, elawa Jumala kätte langeda.“ Mispärast? Sellepärast, et Jumal kõik teab ja tema ees ükski wabandamine ega ära salgamine ei maksa. Ja sest et Jumal püha on ja koguniste pattu ei salli, peab tema ka nuhtlema neid, kes pattu teewad. Aga Jumala wiha wautab meid alla hukkamise ja ärarikkumise sisse. Kes peastab meid selle eest? Ja kus poole põgeneme meie tema kange tulise wiha eest? Ta leiab meid igalpool ja saab meid ikka kätte. Kui keegi seda wiist oma pattu on ära tunnud, ja on aru saanud, et Jumala wiha temale igawest hukatust saadab, siis ta hakkab kartma ja wärisema. Ja ses kartuses hakkab tema küsima: „Mis pean ma tegema, et ma õndsaks saan?“ nagu wangihoone hoidja Wilippi linnas. Apostel Paulus andis temale õiget wastust, mis tema ise oli läbi katsunud ja leidnud õige olewat; ta ütles temale: „Usu Jesuse Kristuse sisse, siis saad sina ja sinu pere õndsaks!“ Paulus oli seda tundmist käsuõpetusest saanud. Ja see'p see wiimne õpetus on, mis käsuõpetus meile annab: **Jumala käsk ajab meid taga, usus pattudeandeksandmist ja armu otsima Jesuse Kristuse käest.** Kui käsuõpetus meile on selgeste näidanud, et kõik meie oma nõu otsas on, siis hakkame meie otsima Jumala nõuu. Mis nõuu on Jumal pidanud meie peastmiseks ja lunastamiseks? Tema on oma Poega Jesust Kristust maailma sisse läkitanud, et „üksk, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene elu temal peab olema.“ Selle Jesuse Kristuse juure juhatab, pealegi ajab, käsk meid, otse kui oleks tema üks esimene kange kepimees ehk tagaajaga. Ilma halastuseta waewab ja närib ta meie südametunnistust, teeb meile hirmu kohtu eest, rikub kõik wale rahu ära ja kautab meie sööma himu, nõnda et meie üsna ära lõppeme selle patu waewa ja walu all, kunni meie hakkame küsima: Mis ma pean tegema, et ma õndsaks saan? ja kunni meie hakkame otsima teda, kes wõib õndsaks teha, Jesust Kristust. Ainus wiis, kuidas Jesust kätte saame, on usk. Meie Jesust Kristust ei näe, aga „usk on kindel lootus nende asjade peale, mis weel ootatakse, ja nende asjade märguandmine, mis ei nähta.“ Rõhutud meelega ja rusuks pekstud südamega läheme teda appi paluma. Ja waata — meie saame ühe korraga abi kätte. Abi on see, et patud meile andeks antakse, ülekohus ära wõetakse ja meid süüst lahti mõistetakse. Siis on kõik häda kadunud, ja süda tunneb rõõmu, rahu ja õigust Püha Waimu jees. Küll oli süda enne kurb, kurb surmani, aga käsuõpetuse piits ei annud järele, kunni waewatud ja koormatud hing Jesuse juure läinud ja rahu saanud. „See kurwastus Jumala pärast saadab meeleparandamist õnnistuseks, mis ei kahetseta.“ Mu armsad hinged! See'p see esimene suur kallis kasu on, mis Jumala käsuõpetus meile saadab — meie õpime oma pattu tundma ja pöörame patust, ja õpime usku tundma, ja igatseme seda kõigest südamest.

Aga teine kasu, mis Jumala käsuõpetust saadab, on esimese sarnane ja esimesega ühesugune suur ja kallis. Pangem nüüd seda tähele:

II. Käsuõpetus on meil elu-juhiks ja näitab meile, mis usu wili on.

Ewangeli Lutteruse usule pannakse ikka jälle süüks, ja tema peale tõstetakse ikka jälle kaebdust, otsegu teeks tema oma usulisi hooletumaks ja laisaks, sest ta pärida aga paljas usku õnnistuseks ja ei pidada häist tegudest mitte seda lugu, et need õnnistuseks peawad tarwis olema. Pangem seda kaebdust ommeti tähele. Ewangeli-Lutteruse ususeltsi kõige ülem õpetus käib nõnda: „Meie arwame, et inimene õigeks saab usu läbi ilma käsu tegusita" (Rom. 3, 28). Mispärast meie head teud ei kõlba ega aita õnnistuseks? Sellepärast, et ka kõige paremad ja kõige wagasemad ristiinimesed mitte ei saa niisugused head teud teha, mis Jumala ees täieste maksawad, sest et nad kõik patuga roojastud on. Aga usk teeb meie teud kõlblikuks ja Jumala meelepäraliseks. Sest kellel usku on, sellel on ka Jesust. Ja Jesus täidab meie puudust ära. Aga muidugi teada, et tohi usk ja Jesuse abi meid mitte hooletumaks ja laisaks teha, sest muidu ei kõlba usk mitte, nagu apostel Jakobus tänases kirjatunnistuses ütleb: „Usk, kui temal ei ole tegusid, on iseeneses surnud." Niisugune surnud usk ei aita ühtegi ega saada mingisugust kasu. Käsk on meil elujuhiks. Ta noomib meid, kui laisaks jääme, ta kisub meid tagasi, kui eksi-tee peale kallame ja pattu hakkame tegema. Ta paneb meid otsegu pregli sisse waatama, ja näitab meile, et meil usu wilja, käsutäitmist ja sõnakuulmist, ep ole. Mis üks õige, elaw, õndsakstegew usk on, see peab ka oma elu üles näitama, nõnda et ta wilja kannab. Sest iga hea puu kannab wilja, muidu on ta surnud; pealegi kannab iga hea puu ka head wilja. Jumal ütsi on hea; meie oleme kurjad ja meie südame mõtlemised on kurjad lapse põlwest saadik. Kes himustab heaks saada, see peab ennast püha Jumala hooleks andma, kes ütsi seda wõib toimetada ja korda saata. Püha Waim saadab seda meie sees korda, et meie usume ja saame head teha. Püha Waimu töö wili on: usk, armastus, lootus, kannatus, headus, heldus, tasandus, kasinus. Kui keegi tahab aru saada omast südame lugust, siis waadaku tema järele, kas tal seda wilja on südames, ja kas see wili paistab tema igapäewasest elust wälja. Käsk näitab meile, mis päriseb head teud on. Issand Jesus Kristus on kümne käskude tuuma üles wõtnud ja meile nimetanud selle kõige ülema käsu, kui ta ütleb: „Sina pead Issandat oma Jumalat armastama kõigest omast südamest, ja kõigest omast hingest, ja kõigest omast meelest. Seesama on see esimene ja suur käsu sõna. Aga teine on selle sarnane: sina pead oma ligimest armastama kui iseennast. Neis kahes käsusõnas on kõik käsk ja prohwetid koos (Matt. 22, 37—40). Armastus on siis käsu tuum. Seesinane armastus aga tuleb ainukest usust, mis elaw on, waadake, seep see usu wili on. Käsuõpetus õpetab meid, kõik omad teed Jehowa peale weeretama ja tema peale lootma, sest et Jumal kõik hästi toimetab. See'p see lootus on, mis meid häbi sisse ei jäta. Kes Jumala armu ja abi peale loobab ja oma teed Jumala peale weeretab, see on ka kannatlik ja kannatab nurisemata, mis Jumal peale paneb, sest ta teab ja usub, et Jumala aeg teine on, kui meie aeg. Ja kes püüab Jumala käsusõna pidada, sellel on headus käes, sest ta hoiab kurja eest ja ei armasta mitte patu himudki. Ja ta armastab muidugi ka ligimest, sest see on ju teine suur käsusõna. Ja armastuse tütar on heldus. Niisugune inimene on siis ka helde waeste ja hädaliste wastu ja halastab kõikide peale, kes koormatud ja waewatud on. Ja kui maailm tema meelt pahandab, teda laimab, tema peale kõiksugu kurja räägib ja waletab, kui maailma lapsed teda taga kiusawad, siis on tema ikka tasane ja jätab kohtumõistmist Jumala hooleks, kes õieti kohut mõistab. Ei tema ei taha kohut mõista ega hukka mõista, sest Jumal on kättemaksja. Tasandust õpib ristiinimene käsuõpetusest, mis Jesus Kristus on täieste pidanud ja tema on tasane olnud, ja ei sõimanud wastu, kui teda sõimati, ega ähwardanud, kui ta kannatas. Ja iga õiglane ristiinimene püüab ja katsub käsutäitja Jesuse Kristuse sarnatseks saada, kes on ütelnud: „Õndsad on tasased, sest nemad peawad maad pärima." Ja kuuendamast käsust ta õpib kasinust ja puhtust kõnede ja tegude sees. Käsk on Jumala elu-koolis kooliraamatuks, mille seest meie ka seda õpime, mis ühe hea usu wili õieti on.

Aga kui keegi Jumala kümme käsku maha jätab ehk neist lahti lööb, sellel enam teejuhatajat ei ole, kes temale ikka jälle õiget teed näitab, nii kaua ta patuse maailma põrmu sees kõnnib. Juhatus on hea ja ilma wigata, aga wastuwõtmine on waene ja puuduline. Sest seda peame meie tõeks tunnistama, et ükski inimene, ka kõige param mitte pole saanud ega praegugi ei saa kümme käsku pidada, sest tema südame mõtlemised on kurjad juba lapse põlwest saadik. Seda wäge ja jõudu, mis tarwis on, et meie kuningliku käsku: „Sina pead oma ligimest armastama, kui iseennast", peame, saame meie ainukest usust ehk ütleme selge-

mine, seda saame Jesuse Kristuse käest, kui meie usus teda omale omaks oleme võtnud ja ennast temale omaks oleme annud, nõnda et meie tõeste võime ütelda, nagu Paulus ütles: „Mina elan, aga ei mitte enam mina, waid Kristus elab minu sees, ja mis ma nüüd elan lihas, seda ma elan usus Jesuse Kristuse sisse, kes mind on armastanud ja iseennast minu eest on ära annud.“ Jah, kes Jesuse Kristuse sees on, see on üks uus loom ja niisugune aga võib õiguses, puhastuses, wagaduses ja õnnistuses Jumala ees igaweste elada. Niisugune uus loom ei ole mitte ilma patuta, nagu waleõpetajad, waleprohwetid ja usumäratsejad meie päiwil kiitwad, waid ta teeb igapäew, paraku, paltu, aga ei mitte enam meelega, waid oma liha nõdruse pärast, olgu küll, et waim walmis on walwama, paluma ja võitlema. Aga ta ei lase pattu mitte enese sees elada ega enese üle walitseda, waid kutsub ja püüab seda igapäewase patu kahetsemise ja patupöörmise läbi enese seest kautada, teda ära uputades ja risti lüües ihaldamistega ja himudega. Nõnda wõib apostel Joannes küll ütelda: „Kes Jumalast on sündinud, see ei tee mitte enam patu, waid kes Jumalast on sündinud, see hoiab ennast.“

Waadake, nõnda on „käsk meie juhataja Kristuse juure, et meie usu läbi peame õigeks saama“ (Kalat. 3, 24). Nõnda saadab ja ajab käsk usu juure ja usk jälle annab meile jõudu ja wäge, käsku pidada Kristuse läbi, kellest usklik ristiinimene kinni hakkab ja kelle käsutäitmist tema omale võtab. Nõnda saab ta Jumala ees õigeks. Seepärast ärgu põlgagu üksi Jumala kümme käsku, aga ärgu katsugu üksi kümme käsku ilma usuta täita Kristus, keda meie usu läbi omale saame, annab jätku meie käsutäitmisele, ja siis wast mõistab Jumal meid õigeks. Käsk ja usk peawad ikka käsi käes käima ja üheskoos meie sees olema, siis wast wõime meie Jumala armsad lapsed olla ja kindlaste loota, et Jumal Jesuse Kristuse pärast, kes meie võlad tasub ja maksab, meid wiimaks, kui meie surma tunnike tuleb, oma õndsa taewariiki võtab. Seks aidagu meid armas kolmainus Jumal! Amen.

Palugem: Oh helde Püha Jumal, kes sa oma kümme käsku oma rahwale oled annud, et nad neid pidid juhatama Kristuse juure, et nemad usu läbi pidid õigeks saama, meie palume sind, anna meile tunda käsu läbi meie patu süüd ja võlad, et meie kõigest südamest pattu kahetseme ja patust pöörame ja oma meelt laseme parandada; aga anna meile ka seda armu, et meie kõigest südamest sinu sisse usume Jesuse Kristuse läbi, ja Püha Waimu abiga head usu wilja kanname sinu auuks ja kiituseks. Amen.

Tall. l. r. Nr. 201, 1—5. Tart. l. r. Nr. 329, 1—5.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и символическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ 10-го Мая 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Ринне.

Дозв. Ценз. — Юрьевъ, 9 Іюля 1894 г. — Печатано въ Типографіи А. Миквица въ Ревелѣ.

ARH PE-1420

Jutlus kahekümne teisel pühapäewal pärast kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 349, 1—4. Tart. l. r. Nr. 291, 1—4.

Meie Issanda Jesuse Kristuse arm ja Jumala Isa armastus ja Püha Waimu osasaamine olgu teie köikidega. Amen.

Kirjatunnistus: Jakob. 1, 9—12. **Aga wend, kes madal on, kiidelgu omast suurusest. Aga kes rikas on, see kiidelgu omast madalusest, sest ta peab kui rohu-õiekene kaduma. Sest päike tõuseb palawaga, ja kuiwatab rohu ära, ja tema õieke pudeneb maha, ja tema ilu, mis pealt oli näha, kaub; nõnda peab ka rikas oma teede peal ära närtsima. Õnnis see mees, kes kiusatust kannatab, sest kui tema saab läbi katsutud saanud, siis peab ta elu-krooni saama, mis Issand on tõotanud neile, kes teda armastawad.** Amen.

Apostel Jakobus räägib omas raamatus palju kiusatusest ja usu läbikatsumisest. Nõnda ka tänapäewases kirjatunnistuses. Ja seda on ka kibedaste tarwis, sest kiusatust ja usu katsumist on wäga palju ja nad on wäga mitmesugused. Kes suudab neid köiki üles arwata? Kurat, maailm ja meie oma liha kiusawad meid. Kurat kiusab meid oma kawaluse, tigeduse ja wihawaenuga Jumala ja Jumala laste wastu; maailm kiusab meid lihahimu, silmahimu ja elukõrkusega, ja meie oma liha kiusab meid kõigesuguste kurja asjadega, nagu on walelemine, petus, wargus, ropp elu, keelekandmine, pühapäewa teutamine. Nõndasamuti on meie igapäewane töö ja toimetamine kiuslik. Igal elu-seisusel on oma kiusatused, teised on põllumehel, teised kaupmehel, teised kingsepal, teised rätsepal, teised mõisa moonakal, teised linna tõömehel. Ka wara ja raha on kiuslikud. Kui neid on, siis nad kiusawad, ja kui neid ep ole, siis nad kiusawad jälle. Suurtsugu rahwast kiusatakse teist moodi, kui halwast sorti inimest. Tänane kirjatunnistus tuletab meie meele need kiusatused, mis waesed ja madalad inimesed näha saawad, aga näitab meile ka need kiusatused, mis rikaste peale käiwad. Iseäranis on meie päiwil wahe rikaste ja waeste wahel suureks läinud ja on raskeks kiusatuseks mitmele. Sest et ristirahwas mitte enam usust lugu ei pea, on ka tema armastus leigeks läinud. Wist on siis tulus ja hea, kui meie sest täna laiemalt räägime.

Kiusatused, miska waesid ja rikkaid kiusatakse.

1) Waeste kiusatused. 2) Rikaste kiusatused.

Palugem: Armas helde Jumal, kes sa meid küll ei kiusa kurjaga, meie palume sind, et sa tahaksid meid hoida ja üles pidada, et kurat, maailm ja meie liha meid ei peta, ega saada ebausu, kahtsipidi mõtlemise ja mõne muu suure patu ja häbi sisse, ja kui meid seega peaks kiusatama, sina meid aitaksid, kummatagi wiimselt ära wõita ja wõimust saada. Amen.

I. Kiusatused, miska waesid kiusatakse.

See on Jumalast eneseest seatud, et maa peal rikkad ja waesed peawad läbisegamine olema. Nad peawad üks teisele abiks olema ja teine teist toetama. Rikas peab waest aitama, temale tööd ja teenistust andes, et ta ausasste oma enese leiba saab süüa. Waene peab rikast aitama töö ja toimetamise juures, et ta oma seatud ammetit saab õieti pidada. Ja kui waesel nälg ja puudus kätte tulewad, siis on rikka kohus ja kord, temale abiks olla selle waraga, mis

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

Jumal temale on annud. Kui rikkad ja waesed sedasinast oma seadust ikka peaksid meeles pidama, siis jääks nii ja nii mitu pahandust tulemata ja kurjust tegemata. Aga kus jääb nende mõlemate patune süda? See'p see on! Mõlemaid kiusatakse oma wiisi. Pole teisel ühtegi rohkem ehk wähem kiusatust, kui teisel. Pange esite tähele, mis waeste inimeste kiusatused on. Neile käiwad wäga mitmesugused kiusatused. Wäga hõlpsaste kiusatakse neid tänamata meelega ja nurinaga Jumala wastu. Nad teadwad ju ka pühakirja, ja nemad on leidnud Jumala sõna seest, et Jumal ise seda nõnda on seadnud, et teine peab waene teine rikas olema. Ja ommeti hakkawad nemad nurisema Jumala wastu, et ta neid mitte rikkaks ei ole teinud ja neile mitte rohkeste wara ei ole annud. Nad ei mõtle sugugi selle hea peale, mis Jumal neile on teinud ja ikka jälle teeb. Ja sellepärast nad jätwad tänu temale andmata ja ütlewad, Jumalaga waieldes: „Miks ma nii waene ja wilets pean olema, miks mina mitte järje peale ei saa?" Ja waata imet! tema on terwise juures, temal on igapäew ülespidamine ja ihu kate ja ta pole eluajal weel mitte kordki söömata olnud. Kas tal peaks asja olema, nuriseda ja tänamata olla? Ei milgi kombel. Aga see'p ju kiusatus on, miska waesid kiusatakse. — Teine kiusatus on kadedus. Waene hõlpsaste hakkab kaetsema neid, kelle käsi, tema arwates, hästi käib. Waene popsikene waatab kadeda silmaga peremehe peale ja mõtleb: Mis temal wiga on, ta on peremees, ilus koht käes, wõib iga tahtes süüa, mis süda himustab ja raudasidega wankrega sõita? Aga miks ta mitte ka ei mõtle jõukama mehe suurema mure ja koorma peale? Wäikene koht, wäikene mure, suur koht, suur mure ja suur töö ja waew ja seda rohkem pale higi. Kolmas kiusatus on wiha ja waen nende wastu, kes temast ülemad on ja suuremast sugust on. Neid hüütakse „Saksaks." Need „Saksad" ei ole mitte kõik Saksa maalt päritud, waid rahwas räägib ka „Wene-Saksest"; ja kutsub auusa Eesti-mehe, kes kauba kraamiga maal kaupleb, poe-Saksaks. Miks pärast tema neid nii kangeste wihkab? Sellepärast et neil, tema arwates, enam auu, enam raha ja wara on, kui temal. Ta räägib teda kurjaste taga, ta katsub teda igati wiisi petta ja tema käest warastada, ta pilkab ja waewab teda. Seesinane waen tuleb liha meelest, sest Jumal ütleb: „Kes oma wenda wihkab, see on inimese-tapja" ja taas: „liha-meel on waen Jumala wastu ja ka ligimese wastu." Lihalik inimene ei salli mitte, et kellegil enam auu, raha, wara, peaks olema, kui temal. Kellel neid rohkem on, kui temal, teda ta wihkab, ja soowib temale kõiksugu kurja, ja ei tunne sugugi halebat meelt, kui tal õnnetus juhtub olema. Tõeste see on üks wilets inimene, kelle südames muud ei ole, kui aga waenu, ja mitte sugugi armastust. Armastus on ju käsu-täitmine, mis siis waen peaks olema? See on tapmine, kole patt. Sellega kiusatakse waesid. Aga kiusatusi on weel. Waest inimest kiusatakse ka kawala kauba ja petikse tööga. Kellel kade, tänamata meel on; kes teiste peal wiha kannab, sest et ta temast ülem, auusam ehk rikkam on, see ei häbene ka mitte, teise käest wõttes, teist pettes ja teisele ülekohut ja kahju tehes töö ja kauba juure. Meie rahwa seas on üks sõna liikumas, mis selgeste seda ülekohtust meelt awaldab, see sõna käib nõnda: „Mõisas on ju küll." Ja mõisa küljest wõetakse nii palju, kui aga saab. Ja weel üks sõna on kuulda, see on: „Mull oli puudust, kust ma pidin wõtma?" Ja waene warastas teise metsast ehk teise heinamaa pealt, ehk ajas öösel oma loomad teise koplesse, karjamaa ehk põllu peale. Need on kiusatused, miska iseäranis waesid kiusatakse, ja mis nende õnnistust rikkuwad, kui nad ennast kiusatuse sisse andwad. Sest patt saadab lahutust hinge ja Jumala wahele, saadab igawest surma ja hukatust. — Kuidas seda kiusatust tuleb ära wõita? Apostel nimetab meile seda, üteldes: „Wend, kes madal on, kiidelgu omast suurusest." Mis suurust ühel waesel inimesel on? Waene pidagu seda suurt auu meeles, et tema Jumala, taewa kuninga, laps ja taewariigi pärija on. Kas suuremat auu kuskil peaks olema? Aga au on üks hõrn asi, ärgu tehku tema oma auule mitte häda. Üks Jumala laps, kes seda teab, et temale igawene õnnistus on päranduseks taewas tallele pandud, ei taha enam tänamata olla oma taewa Isa wastu. Ta ei taha enam kade olla ega wiha ja waenu pidada, ei petta ega warastada. Sest igawene warandus on kõigest maailma auust ja warast ülem ja kallim. Kes seda on tunda saanud, see ei nurise mitte enam Jumala wastu oma waesuse ega oma madaluse pärast, waid usub, ja tunnistab seda ka üles, et Jumal kõige paremine teab, mis inimesele tarwis läheb ja ütleb: Mis Jumal teeb, on ikka hea, Ta tahtmine jääb õigeks, Ma jään nüüd üsna rahule, Kõik jätan tema hooleks. Mu Jumal ta, Kes wäega Meid hädas mõistab hoida, Mis tahtes, tema tehku! Wõtku siis see, kes waene ja kes halwast sousi on, kõigest südamest, hingest, meelest ja wäest paluda, et Issand Jumal temale tunda annaks, missugune rikkus, sugu ja au Jumala ees maksab ja mis wäärt on, et seda taga nõutakse ja taga ajatakse. Waene inimene aga nõudku seda taga, et ta Jumalat kõigest hingest armastab, sest siis wõib ta sest kiidelda, et ka tema kohta see Issanda sõna käib, mis pühas kirjas ülewel on (1. Kor. 2, 9): „Mis silm ei ole näinud, ja kõrw ei ole kuulnud, ja inimese südamesse ei ole tõusnud, seda on Jumal walmistanud neile, kes teda armastawad!" Oh kus on selle suuruse ja auu ots, et waest inimest, kes aga oma Jumalat

eluajal on armastanud, nii rikkaks ja auusaks saab tehtud, et maailma rikkus ja au selle ligi ei saa. Sest suurusest ja auust kiidelgu see, kes madal ja waene on. Sellegipärast tema kiusamata ja läbikatsumata ei jää, aga nüüd ta teab, mis ta kiusatusest peab arwama, et see aga üks kurati kius on, mis ta peab ära wõitma. Ja kui ta on läbi katsutud saanud, siis peab ta elu-krooni saama, mis Issand on tõutanud neile, kes teda armastawad, ta saab õndsaks! Ja mida enam ta mõtleb ja waatab selle igawese elu-krooni peale, mis temale on tallele pandud, seda mehisema wiisi saab ta kiusatuse wastu panema. Ja wõit jääb tema kätte, sest kõigewägewam Jesus aitab teda wõitelda. Waesus ei keela siis koguniste mitte õndsaks saamast. Siis see, kes waene ehk madal, kiidelgu omast suurusest.

II. Kiusatused, miska rikkaid kiusatakse.

Mis siis rikaste kiusatused on? Ärgu arwaku ükski, et rikas inimene mitte risti-wend ei wõi olla. Apostel Jakobus räägib neist siin kui wendadest. Ka rikas inimene wõib tõeste ristiinimene ja alandlik Jumala laps olla. Rikkus ei keela õnnistust, sest muidu teeks Jumal ülekohut, et ta rikkust mõne inimesele annab. Aga seda ütleb kiri, et rikkal peab wäga raske olema õndsaks saada, sest et tal palju tegemist on ülekohtuse Mammonaga. Rikkaid ja suurtsugu inimesi kiusatakse esite raha pillamisega ja sellega, et ta suureste elab. Kui rahakopikat küll on, siis ei peeta neist ka mitte liig suurt lugu. Eks ole raha ümmargune. Ja mis süda himustab, seda wõib ju raha eest saada; — head road, wiina, õlut, ilusad riided, uhkuse asjad, tõlda ja hoost, talukohta, pealegi mõisa. Suurt sugu inimesed peawad oma kõrgemat seisust mööda teist moodi elama, kui halwast soust madalad. Seda pole Jumal ka mitte keelanud. Aga nemad ärgu pillagu oma raha ja wara mitte tühja asjadega ära! Seks pole Jumal seda mitte annud. Rikast inimest kiusatakse iseäranis sellega, et ta aga ainuüksi enese peale mõtleb ja enese kasuks ja lustiks ja röömuks oma raha ära pruugib. Ta unustab ära, mis püha kiri ütleb (Wilip. 2, 4): „Ärgu waadaku ükski see peale, mis tema oma kasuks tuleb, waid igaüks waadaku ka see peale, mis teiste kasuks tuleb.“ — Teine kiusatus on, et ta siis rahaahne on, kui ta teistele peaks andma. Siis ta karjub oma waesust ja ei raatsi mitte rubla käest ära anda. Ma ei räägi siin mitte rikkaist Saksest, waid talumeestest. Wana Lutterus juba ütleb: „Rikas talumees, kes mitte kõigest südamest Jumala poole ei ole pöörnud, on wäga kõwa südamega inimene, teistele midagit andma.“ Ja lugu tahab praegu weel peaaegu tõeks minna. Kes on need, kes andid andwad, kui Missioni töö, waeste, kurttummade, pimedate eest palutakse? Ennamiste waesemad inimesed, jõuukamad talumehed panewad andmist raskeks. Kolmas kiusatus on suureline meel ja üleannetus. Kott, mis täis, seisab püsti, ja rikas, kelle taskud, aidad ja kirstud täis, on suureline ja iseennast täis. Pisut tahab olla, et tema ennast alandaks selle ette, kes tale seda kõik on annud. Sest wõib jälle üsna hõlpsaste teiste inimeste põlgamine tulla, et ta halwaks paneb waesemat wenda. Pidagu rikkad meeles seda sõna (Jakob. 2, 4. 5): „Eks teie ei saa kohtumõistjaiks, aga kurjaste arwates? Eks Jumal ei ole sellesinatse maailma waesed ära walitsenud, kes usus rikkad ja kuningriigi pärijad on, mis ta on tõutanud neile, kes teda armastawad? Aga teie olete waesele häbi teinud?“ Aga rikas wõib ka weel selle kiusatuse sisse langeda, et ta oma südant kõwaks teeb ja armastust laseb kaduma minna. Ta ei usu mitte, et waesel wennal abi peaks tarwis olema, ja ei pea neist ohwriteist mingisugust lugu, mis Jumala meele pärast on, andmisest ja teistele jagamisest. Ja wiimaks wõib ta Jumalatki ära unustada ja arwab ennast Jumala olewat. Küll need on rasked kiusatused, niisama rasked kui need kiusatused, miska waesid kiusatakse. Ja sellepärast langewad ka rikkad patu ja häbi sisse, sest „kes tahtwad rikkaks saada, need langewad kiusatuste ja kõie sisse, ja mitme rumala ja kahjutegewa himu sisse, need wajutawad inimesed alla hukkamise ja ärarikkumise sisse; sest rahaahnus on kõikide kurja asjade juur (1. Tim. 6, 9. 10).

Kuida wiisi saab neid kiusatusi ära wõita? Apostel Jakobus ütleb: „Kes rikas on, see kiidelgu omast madalusest, sest ta peab kui rohu-õiekene kaduma. Kõik rikkus ja suur sugu, kõik uhkus ja suurus ei tähenda ühtegi Jumala ees, nad kõik langewad ja kauwad ära kui rohuõiekene wälja peal, nagu apostel Jakobus täna õpetab: Päike tõuseb palawaga, ja kuiwatab rohu ära, ja tema õiekene pudeneb maha ja tema ilu, mis pealt oli näha, kaub; nõnda peab ka rikas oma teede peal ära närtsima. Nii ja nii mitme rikkaga on just see lugu olnud. Rikas kiidelgu omast madalusest, et ta ka üks surelik inimene on, kes muu wiisi igawest elu ei saa, kui et ta ennast ära salgab, oma risti igapäew enese peale wõtab ja Kristuse järel käib. Rikas peab enesele alandliku südant paluma, muidu ta Jumala käest armu ei saa, waid Jumal paneb tema wastu ja heidab teda oma palge eest ära. Sest

kiidelgu rikas, et ta Jumala armu läbi on tunda saanud, et see tõsi on, mis laulus laulame: „Ma ise küll, mu elu Ei kõlba kuhugi, Mis Kristus annud mulle, See maksab alati!“ Risti-inimese rikkus on igaweseb waranduseb, mis mitte ära ei kau, mis koi ega rooste ei riku ega wargad läbi ei kaewa. Meie ülem warandus on elu-kroon ehk igawene õnnistus, mis sellele lubatakse anda, kes Jumalat on armastama jäänud, kui ta siin maa peal eluajal on läbi katsutud saanud ja wõimust on wõtnud Jesuse Kristuse läbi. Elu-kroon on enam wäärt kui kõik maailma rikkus ja wara, ilu ja au, sugu ja suurus. Selle elu-krooni pärast peawad rikkad mõistma enestele sõbru teha ülekohtuse mammonaga, nad peawad jagama neile, kellel puudu on, ja nende pahem käsi ei pea teadma, mis nende param käsi tegi. Ja seda ta tehku usus Jumala peale ja armastuses Kristuse wastu, siis saab ka tema usk see wõimus olema, mis maailma ära wõidab ja tema armastus Kristuse ja tema liikmete wastu kattab tema pattude hulga. Waadake, nõnda saab rikas wõimust nende kiusatuste üle ja wõit jääb wiimaks ommeti tema kätte. Pole wiga ühtegi, et teda saab läbi katsutud, ta peab meeles seda sõna, mis Jumal meile täna apostli Jakobuse suu läbi laseb kuulutada: „Onnis see mees, kes kiusatust kannatab, sest kui tema saab läbi katsutud saanud, siis peab ta elu-krooni saama, mis Issand on tõutanud neile, kes teda armastawad“. Kui rikas aga ükskõikmi waatab elu-krooni peale, mis Jumal ka temale on tallele pannud, siis saab tema süda lahti raha ahnusest, maailma röömust, ilust ja auust. Kes Jumalat tõeste armastab, see ei lase ennast maailma asjadega wõrgutada

Armas hing, olgu sa waene ja madal, wõi rikas ja suurt sugu inimene, ikka wõid sa õndsaks saada, kui sa esite taga nõuad Jumala riiki ja tema õigust. Seepärast olgu waene rahul oma waesusega ja rikas oma rikkusega, ei kumbagil kergem põli ja tee ei ole kui teisel, et ta õndsaks saaks. Mõlemad saawad õndsaks armust usu läbi Jesuse sisse. Selleşt pidage kinni otsani. Amen.

Palugem: Oh Isa taewas, ära saada meid mitte kiusatuse sisse; waid peasta meid ära kurjast. Amen.

Tall. l. r. Nr. 351, 1—6. Tart. l. r. Nr. 286, 1—6.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и символическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ, 10 Мая 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: І. графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Ринне.

Дозв. Цензъ. — Юрьевъ, 11 Іюля 1894 г. — Типогр. А. Миквица, Ревель.

Kn. 12085.
ARH PT-1420
Bibliotheca Universitatis Tartuensis

Jutlus kolmandamal pühapäewal päraſt Kristuſe ülestõusmiſe püha.

Tall. l. r. Nr. 316 (135), 1—5. Tart. l. r. 261, 1—5.

Jsſand Jumal, armas taewa Jsſa, meie täname Sind, et Sa meile majalistele ja wõõrastele õpetuſt annad, kuida wiiſi meie ſinu omaks ſaame ja wõime jääda. Oh halasta meie peale ja ſeleta meile täna ſeda oma armu- ja õnnistuſe õpetuſt ära. Seks anna meile oma püha Waimu, kes meid kõige tõe ſiſſe juhatab. Amen.

Tunnistus: 1. Petr. 2. 11—20. Armſad, mina maenitſen teid kui majaliſi ja wõõraid, et teie hoiate lihaliku himude eeſt, mis hinge wastu ſõdiwad ja et teie head elu peate paganate ſeas, et nemad ſee eeſt, mis nemad teiſt kui kurjategijateſt paha räägiwad, wõtakſid teie hea tegude päraſt, mis nemad teiſt nääwad, Jumalat auuſtada katſumiſe päewal. Seepäraſt heitke kõige inimeſte ſeadmiſe alla Jsſanda päraſt, olgu kuninga, kui ülema alla, ehk pealikute, kui nende alla, kes temaſt on läkkitud, kurjategijatele küll nuhtluſeks, aga heategijatele kiituſeks. Seſt nõnda on Jumala tahtmine, et teie head tehes, mõiſtmata inimeſte rumaluſt kinniſulute, kui wabad, ja ei mitte otſegu oleks teil ſee wabadus kurjuſe kateks, waid kui Jumala ſulaſed. Auuſtage kõiki, armaſtage wendi, kartke Jumalat, auuſtage kuningat. Teie ſulaſed, kuulge kõige kartuſega oma iſandate ſõna, ei mitte ükſipäini heade ſõna, kes järele annawad, waid ka tigedate ſõna. Seſt ſee on arm, kui keegi ſüdametunnistuſe päraſt Jumala ees kõik kurwaſtuſt heaks wõtab ja ülekohut kannatab. Seſt mis kütus on ſee, kui teid ſüü päraſt pekſetakſe, ja teie nõnda kannatlikud olete? Aga kui teie, head tehes ja kurja nähes, kannatate, ſee on arm Jumala juures. Amen.

Armſad hinged! Apostel Petrus kutſub meid tänaſes Epiſtlis majalisteks ja wõõraiks. Juba kuningas Tawet arwab ennaſt niiſuguſe olewad, kui ta ütleb: „Ma olen wõõras ſinu ees, üks majaline, kuida kõik mu wanemad“ (Taw. l. 39, 13), ja 1. Aja r. 29, 15: „Meie oleme wõõrad ſu ees ja majaliſed, nõnda kui kõik meie wanemad“. Neiſt nimedeſt hakkab Apostel kinni, omad kuuljad ja meid maenitſedes. Räägigem täna:

Ristirahwaſt kui majalisteſt ja wõõradeſt. 1) mispäraſt kutſub Apostel meid ſeks. 2) kuida wiiſi ristiinimeſed kui majaliſed ja wõõrad peawad olema.

I. Mispäraſt kutſub Apostel meid majalisteks ja wõõraks? Maa peal on inimeste hulkas üks iſe ſelts rahwaſt elamas, nende nimi on „ristirahwas“. Nad on oma nime Kristuſe ristiſt ſaanud. Nende iſamaa ja iſamaja ep ole mitte ſiin maa peal, waid Jumala juures taewas. Aga ka iga inimeſe ſees on kaks olemiſt, teine ſeſtſinatſeſt maailmaſt, teine Jumalaſt Teiſt hüütakſe lihalikuks, teiſt waimulikuks inimeſeks. Oma lihaliku olemiſe pooleſt ei ole meie mitte taewaſt, waid maailmaſt; meie oleme maailma lapſed ja ſeiſame ſelle patu päraſt, mis maailma üle walitſeb, Jumala wiha ja nuhtluſe all. Aga Jsſand Jeeſus Kristus, Jumala Poeg, on meid peaſtnud ja lunaſtamiſe hinda meie eeſt maksnud; tema on meid Jumala lasteks teinud ja meile teeninud taewa kodaniku õiguſt ja õnniſt iſamaa ülewel oma Jeſa juures taewas. Ja ta ep ole mitte alwa hinna maksnud meie eeſt, waid ta on oma taewa auu mahajätnud, maailma ſiſſe tulnud, meie liha eneſele wõtnud, meie pattude eeſt kannatanud ja ſurnud ja meie õigeksſaamiſe päraſt ſurnuiſt üleswäratud ja taewa läinud. Were hinda pidi ta maksma meie patu eeſt, ſeſt patt ſaab lepitud were läbi, — were ſees on elu. Ja ta on oma Jumala werd ärawalanud, kui ta kannatas ja ſuri ristipeal, ſelle äraneetud puu peal. Ta ſai ſedawiiſi needmiſeks meie eeſt. Ja kui ta oma töö oli lõpetanud, ſiis ta ütles ſeda ka, et ſeda inimeſtel teada oleks, ta ütles: „ſee on lõpetud!“ Ehk küll tema ſeda kõik oli teeninud, ei olnud meil weel mitte ſeſt kaſu. Et ſiis meie lihalikud inimeſed wõikſime waimulikuks ſaada, on ta kõik oma teenistuſt meile ristiinimeſtele kinkinud; ilma hinnata ja ilma rahata on ta ſeda meile annud pühas riſtmiſes. Siis ſündiſime uueks inimeſeks weeſt ja waimuſt, meie ſaime Jumala lasteks.

Ja et meie Jumala lapseb oleme, on meil nüüd ka taewa õiguft Jeſa juures, meie oleme taewa pärijad, ja ſaame päranduſeks õiguft, rahu, rõõmu, õnnistuft, mis igaweste keſtwad, kui meie aga uskus Jeeſuſe armu teenistuſe peale ſiit ilmaſt äralähme. Sedawiiſi oleme meie, armſad hinged, ſaanud Jumala majalisteks ja taewa kodanikudeks, kellele taewas on tallele pandud üks igawene päranduſ. Sellepäraſt peame ſiis ka alati ükſiſilmi waatama oma uſu algaja ja lõpetaja peale, peame alati mõtlema oma kodaniku õiguſe peale ja meeles pidama, et meil ſiin maa peal jäädawat aſet ei ole, waid et meil walmistud on üks aſe Jeſa juures Jeeſuſe Kriſtuſe läbi, mis igaweste jääb.

Maa peal oleme meie wõõrad, taewas on meie iſamaa, ſealt oleme meie päritud! Oh! ſeda kalliſt troosti ja õnniſt lootuft, mis ſelle ſees warjul ſeismas on. Siin maa peal peame elama ja kõndima mitme waewa ja häda, mitme wiletſuſe ja kannatamiſe all, aga meie läheme oma iſa maale, oma päris koju poole, meie elutee wiib meid taewa Jeſa ja wenna Jeeſuſe Kriſtuſe juure. Kes wõõral maal on elanud, ſee teab ſeſt rääkida, mis igaw tall oli wõõra rahwa ſeas ja kuida ſüda rindus pekſis rõõmu päraſt, kui ta wõinud jalge alla wõtta teed koju poole — Ja mis ſuurt wahet weel leitakſe ſelleſinatſe elu ja taewa elu wahel! Siin maa peal ſaame palju waeſuſt ja häda ja wiletſuſt näha, aga ülewel taewas ſaame kui Jumala lapseb, ſuurt päranduſt kätte, terwe taewariik on meid ootamas. Siin maa peal ſaame palju kiuſatuſt, waidlemiſt ja riidu näha, ſeal hingame õndſa rahu ſees. Siin koormawad ja kurwastawad haiguſed ja ſurm meid, aga taewas oleme meie terweks ſaanud ihu ja hinge pooleſt igaweſeks ajaks.

Kes wõõras, kannab ſurmani omas ſüdames armaſtuſt iſamaa järele; ta igatſeb ja ihaldab ſeda weel ükskord näha ſaada oma ſilmadega. Nõnda on ka uſkliku ristiinimeſe ſüdames liikumas üks igatſemine ja ihaldamine taewa iſamaa järele. See igatſemine tõuſeb iſeäranis ſiis wäga kangeſte, kui meie ſiin maa peal wiletſuſeſt ja kurwaſtuſeſt peame läbikäima, kui meie elu otſegu pimeduſes edaſi läheb ja armupäike pilwe taha ennaſt ärapeidab. Ühe ristiinimeſe ſüda igatſeb ſeda, mis ülewel iſamajas on, ta tõſtab oma ſilmad ja ſüda ſenna poole, ta palub, õhkab, kiſendab taewa Jſa poole, ta teab, et ta waſt ſealt hingamiſt leiab oma hingele. Ühe wõõra maa ehk kihelkonna meeſt tunnukſe ta keele murreſt, ta wiiſideſt ja riieteſt. Nõnda on ka lugu ristiinimeſtega. Tema keele murre on Kanaani keel; tema wiiſid on taewalikud ja ei mitte ilmalikud ja ta riided on Kriſtuſe weri ja õigus. Tema püüab ja katſub kõigeſt wäeſt ja jõuuſt need wiiſid, ſeda keelemurde ja need riided kinni pidada, nad on ju tema armſa iſamaa päralt. — Kuulgem nüüd järele II) *kuida wiiſi ristiinimeſed kui majaliſed ja wõõrad ſiin maa peal peawad olema.* Kõigeparemat õpetuft ſaame tänaſeſt Epiſtliſt. Petrus nimetab meile wiis asja. 1) Kõigepealt *peame meie hoidma lihaliku himude eeſt, mis hinge wastu ſõdiwad.* See ſõna „liha“ tähendab pühas kirjas ikka inimeſe patuſt ſüdant, mis ka „wanaks Adamaks“ hüütakſe. Lihalikud himud on ſiis kõik patud, himud ja ihaldamiſed, mis lihalikuſt ſüdameſt tõuswad, otſegu pahad mõſud. Ärgu arwagu ükſki, et aga patud ja himud, mis kuuendama käſu wastu käiwad, lihalikud himud on, waid ka uhkus, wiha, wihaſtelemiſed, kadedus, waen, rahaahnus ſeiswad ſelle nime all. Need kõik ſõdiwad hinge wastu ja ſaatwad hinge igaweſe hukatuſe ſiſſe. Maailma lapseb teewad, mis himud neid käskiwad, aga Jumala lapseb peawad nende eeſt hoidma, kui tule eeſt. Ristiinimeſed ei tohi mitte maailma wiiſi pidada ega ſelle järele elada, waid nemad peawad püha Jumala ſõna ja tahtmiſe järele elama. Meie, kes uſklikud ristiinimeſed tahame olla, oleme ju pühas riſtmiſes ennaſt lahti wandunud ſaadanaſt, maailmaſt ja ilmalikuſt eluſt; ſeda oma wanne, mis meie oma ſuuſõnaga kinnitaſime, ennegu meid eſimene kord lauale wõeti, peame meie ka pidama; meie peame kui uue ſündinud Jumala lapseb ka uues elus käima. Aga Apoſtel räägib ſiin üheſt ſõdimiſeſt. Jah, ſee on ka nõnda. Seſt kui meie tahame hoida lihaliku himude eeſt, ſiis peaſeb kohe ſõda lahti, ſeſt liha meel on waen Jumala wastu, liha himuſtab waimu wastu ja waim liha wastu. Kuida wõidusaamiſega lugu peaks olema? Kas ſaame wõimuft? Jah ſaame, kui meie aga, Kriſtuſe peale lootes, ſee on, ennaſt ihu ja ſ,ngega ta kätte andes, ſeda ſõdimiſt ſõdime. Ja tugewat abi ja kinnituſt leiame meie, kui meie mõtleme oma taewa iſamaa ja taewa päranduſe peale, ſeſt ſiis meie enam ei tee tegemiſt maailma ja tema wiiſidega, ega ekſi ka mitte tema himude metſas ära. 2) *Meie peame head elu pidama paganate ſeas maailma ees.* Kes tõeſte ristiinimene on, kes üks Jumala

laps on, sellel peawad ka olema *head teud* ja *püha elu*. Seda kuuldes, ärgu arwagu ükski, et ta nende läbi omale igaweſt õnnistuſt wõiks teenida; neid peab meil olema, muidu meie Jumala armſad lapſed enam ei ole, ſeſt tänuandmine ja sõnakuulmine on Jumala laste märk, ja head tehes ja püha elu elades täname Jumalat ja kuuleme tema sõna ja käsku. Kus armu walguſt on, ſeal peab ta ka wäljapaiſtma. Tõſine elaw uſk peab awalikuks ſaama hea tegude läbi, otſegu head puud tunnukſe heaſt wiljaſt. Niiſuguſed head teud ſeletab ka maailm nägema. Ja maailma laſtel on terawad ſilmad. Nad näewad kohe ristiinimeſte nõdruſed ja ekſituſed, ja nad mõiſtwad halastamata kohut nende peale, kes patu teewad ja ſiiski tahtwad uſklikud olla. Sellepäraſt, mu armſad hinged, olgem ſeda walwſamad palwele ja truuduſt Jumalale pidama. Ja paraku, oh kui palju on ka neilgi weel puudu tõſiſeſt Jumala meelepäraliſeſt eluſt, kes Jeeſuſe Kriſtuſe ſiſſe uſuwad ja teda kõigeſt ſüdameſt armaſtawad. Tõeſte, ristiinimeſte patud on kõige ſuuremaks takiſtuſeks ja pahanduſeks, et uſkmata maailma lapſed ja paganad ei põõra elawa Jumala poole ja ſelle poole, keda tema on läkitanud, Jeeſuſe Kriſtuſe poole. Üks hea jumalameelepäraline elu on kõige param ja tuluſam ja tugewam jutlus Jeeſuſeſt Kriſtuſeſt. Ristiinimeſte eluſt ſaame meie kõige ſelgemine tunda taewa iſamaa wiiſid ja kombed. Ristiinimeſed peawad oma keele ja ſuuga, aga weel rohkem oma eluga Jumalat kiitma ja auuſtama, kes nõdrabe ſees wägew on; nad peawad Jeſſanda päralt olema ja ſedawiiſi lahutamata ta külges kinni olema. 3) Meie peame ennaſt kui majaliſed ja wõõrad ſeda wiiſi ülesnäitama, et meie endid ſiin maa peal *heidame kõige inimeſte ſeadmiſte alla Jeſſanda päraſt*. Maailma lapſed ei hooli sõna kuulmiſeſt ega heitmiſeſt teiſte ſeadmiſte alla mitte ſugugi. Maailma walitſeja, kurat ja kõik tema walitſus ſeiſab mäſſamiſe peale Jumala waſtu — mis ta ſiis teab õpetada, kui jälle mäſſamiſt! Maailma wiis on ſiis mäſſamine, ſuureline meel, oma auu otſimine. Need asjad leiame paraku igal pool, nii hästi ſuurt ſugu rahwa kui ka alwa ſugu rahwa juures, ſeda leiame kodades ja peredes, ſeda leiame maailma riikides, ristikoguduſes ja tema koolides. Ristirahwa käeſt on kaduma läinud ſee rõõmus sõnakuulmine ja heitmine inimeſte ja Jumala ſeadmiſte alla. Igaüks tahab käſu andja olla, ükski enam käſuwõtja. Hoopis teiſed peawad ristiinimeſed olema. Nemad heitwad ennaſt Jeſſanda Jeeſuſe Kriſtuſe päraſt — ſeſt tema tahab ſeda — kõige ſeadmiſe alla; nad kuulwad oma ülemate sõna ja käsku, olgu kuninga, kui ülema sõna ehk pealikute sõna ja käsku, keda Jumal on läkitanud, kurjategijatele küll nuhtluſeks aga heategijatele kiituſeks. Kriſtlikud tenijad kuulwad oma leiwawanemate sõna, nagu apoſtel kirjutab: „Teie ſulaſed, kuulge kõige kartuſega oma iſandate sõna, ei mitte ükſipäini heade sõna, kes järele annawad, waid ka tigedate sõna.“ Seda wiiſi head tehes, nad ſulgwad kinni mõiſtmata inimeſte rumaluſt, kes neid naerwad, pilkawad ja kõikſugu kurja nende peale räägiwad. Kes ſeda wiiſi ennaſt heidab ülemate ſeadmiſte alla, ja nende sõna ja käsku kuuleb, ſee on tõeſte üks waba inimene. Aga ſeda wabaduſt ei wõta nad mitte kurjuſe ehk patu kateks — nad oma pattu ei wabanda ega arwa ka mitte, et ristiinimeſel luba oleks kõik teha, mis ta tahab, waid nad nõudwad eneſte õnnistuſt taga kartuſe ja wäristuſega. Ja kui nemad on ekſinud ja pattu teinud, ſiis nemad paluwad rõhutud ſüdamega ja kibeda ſilma weega andeks. Üks õige tõſine wabadus on ſee, et Jumalat teenitakſe, kui Jumala ſulane. Ristiinimeſed on ſuurt ſugu iſandad, kuninglikuſt ſuguſt, kui nad Jumala teenistuſes truuiſte ſeiſawad. 4) Aga majaliſed ja wõõrad ſiin maa peal *näitwad oma ſeiſuſt ka ſeda wiiſi üles, et nad iga ühele ſeda auu andwad, mis tale tuleb anda ja et nad wendi armaſtawad*. Üsna lühidelt annab Apoſtel Petrus mõnuſad õpetuſeb, kirjutades: „*Auuſtage kõiki, armaſtage wendi, kartke Jumalat, auuſtage kuningat*.“ Andku Jumal, et meie kõik ſeda täidame ja ſaame. Maailm otſib oma auu — ristiinimene annab hea meelega igaühele ſeda auu, mis tale tuleb anda, lahke näuga ja auupaklikul wiiſil. Ristiinimene püüab oma wendadele armaſtuſt anda, nii palju ta jõud kannab ja ſuurtſugu inimeſtele, nagu kuningale ja pealikutele auuſtamiſt, ſeſt et ta elab Jumala kartuſe ſees ja teab, et Jumal nende ülematele ſeda auu on annud, mis neil on. Niiſuguſed wiiſid paſſiwad majaliſtele ja wõõraſtele ja ſaatwad meile ja teiſtele õnne ja Jumala õnnistuſt. Aga weel üht asja nimetab Apoſtel Petrus, misſeſt kohe tunnukſe majaliſte ja wõõraſte olemiſt ja wiiſi, ſee on 5) *waikne kannatus kannatamiſte ſees*. Patuſes maailmas, kelle üle kuri waim walitſeb, ei wõi ju mitte puudu olla ülekohtuſt ja mitmeſuguſeſt kannatamiſeſt. Nõuab ſa, hing, oma õnnistuſt taga tõſiſe meelega,

kohe paneb maailm sulle ühe sõimu nime juure ja naerab sind. Hüüab sa oma ligimese peale, kui sa teda nääd pattu tegewad, — alwu sõnu saab sa palgaks. Apostel Petrus käsib meid seda kõik kannatlikult waikſel wiisil kanda ja ütleb: „see on arm, kui keegi südame tunnistuse pärast Jumala ees kõik kurwastust heaks wõtab ja ülekohut kannatab.“ Palju raskemat asja p'ole maa peal olemas, kui ülekohut kandma ilma sõna lausumata. Maailm seda ei wõi ega taha. Lihaliku inimese süda arwab seda üsna õige olewad, et ta kurja kurjaga, ja sõimamist sõimamisega maksab. Silm silma wastu, ja hammas hamba wastu, nagu sina mulle teed, nõnda mina ka sulle, see on maailma wiis ja tema suur tarkus. Aga usklikud ristiinimesed mõtlewad ja teewad teistmoodi. Nad kannatawad kannatlikult. Ja Issand Jeesus Kristus annab seks neile jõudu; tema on meile ka selle pooleſt tähe jätnud, et peame tema jälgi mööda käima. Ei kellegil p'ole suuremat untrehti ja ülekohut tehtud, kui Jeesusel, aga ka üksi pole suurema kannatusega seda ülekohut kannud ja kannatanud, kui tema. Nii kaua meie siin maa peal kui majalised ja wõõrad kõndime, ei saa meil puudu olema mitmesugusest ülekohtust, mis inimesed meile teewad. Aga, silmad lahti! see waewaline tee wiib taewasse, koju poole, isa majasse, taewa Kanaani maale. Olgu küll, et ta kõrbest läbi wiib, pole wigo, tee lõpeb pea otsa ja meie Issa wõtab meid, oma läbikatsutud lapsi, rõõmuga wastu.

Niisugused peawad ristiinimesed, need majalised ja wõõrad, siin maa peal olema. Ja nõnda elagem ja kõndigem ka meie siin maa peal, kui wõõral maal. Aga Issand Jeesus Kristus ise saatku meid kätpidi sammu sammult igawese taewariigi poole ja andku meile armust seal ülewel oma igawest rahu ja õnnistust. Amen.

Palugem: Issand Jumal, sinu juures on meie isamaa. Meie täname sind, et sa meid Jeesuse Kristuse läbi oma laste hulka oled wõtnud ja meid oma kodakondseks ja oma riigi kodanikudeks oled teinud. Oh anna armu, et meie seda ikka meeles peame, ja taewa wiisid ja kombed ära ei salga, waid nõnda siin maa peal elame pühitsuses ja wagaduses, õiguses, uskus ja pühas armastuses, et sull meiteſt hea meel wõiks olla. Kinnita meid selle waewalise ja kitsa tee peal ja wii meid wiimaks taewa koju poole. Amen.

Tall. l. r. 315 (485), 1—4. Tart. l. r. 266, 1—3.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 710. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 12 Марта 1888. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cm. 12087. ARH PT-1420

Jutlus wiiendamal pühapäewal päraſt Kristuſe ülestõusmiſe püha.

Toll. l. r. Nr. 199, (96) 1—6. Tart. l. r. Nr. 172, 1—6.

Palugem: Armas taewa Iſa, küll oled ſa meile ühe kalli waranduſe kätte uskunud, oma õndſakstegewat ſõna meile andes, aita iſi, et meie ſelle ſõnaga ikka tuttawamaks ſaame ja ſeda enam hakkame armastama. Anna oma püha Waimu meile, et tema meid kõige tõe ſiſſe juhataks ja meie õiete kuuleksime. Amen.

Tunnistus: Jakobus. 1, 22—27. Seepäraſt, heitke eneſeſt ära kõik roojus ja kurjus, mis wäga palju on, ja wõtke taſaſe meelega ſõna wastu, mis teie ſiſſe on iſtutud, ja wõib teie hinged õndſaks teha. Aga olge ſõna tegijad ja ei mitte ükſpäinis kuuljad, et teie walemõtlemiſe läbi endid ei peta. Seſt kui keegi on ſõna kuulja, ja ei mitte tegija, ſee on mehe ſarnane, kes oma ihuliku palet peeglis katſub. Seſt ta on ennaſt katsnud, ja ära läinud, ja ſedamaid äraunustanud, miſſugune tema oli. Aga kes wabaduſe täie käſu ſiſſe kummardades waatab ja ſelle juure jääb, ſeeſinane ei ole mitte unuſtaw kuulja, waid teutegija, ſeeſinane on waſt õnnis oma tegemiſes. Kui keegi teie ſeaſt arwab Jumala teenija olewad, ja ei tallitſe mitte oma keelt, waid petab oma ſüdant, ſelle Jumala teenistus on tühine. Üks puhas ja laitmata teenistus on ſee: Waeste laste ja leſknaeste järele kuulama nende wiletſuſes ja iſeennaſt ilma wigata maailmaſt pidama. Amen.

Armſad hinged! minewa pühapäewa epiſtel kõneles Jumala täieſt anniſt, Jumala ſõnaſt, mis meid uueks loomaks teeb ja õndſaks wõib teha. Ja apoſtel Jakobus maanitſes meid, ſeda ſõna õiete wastu wõtta, ſeſt et Jumal ſeda meie ſiſſe iſtutab. Tänaſes epiſtlis maanitſeb ſeeſama apoſtel meid, hoida ſelle kurja iſe-petuſe eeſt, otſegu peaks ſeſt ſaama, et meie aga Jumala ſõna kuuleme. Kuulmine on wäga hea ja ſaadab ſuurt kaſu, aga õndſaks ta ei wõi teha; waid ſinna juure peab weel tallele-panemine tulema, ſeſt Iſſand Jeeſus ütleb: Õndſad on need, kes Jumala ſõna kuulewad ja ſeda tallele panewad. Aga mis tähendab ſõna „tallele panema“? See on nii palju kui tagawaraks ſüdamesſe panema, kuſt wõime wõtta, kui meil tarwis lähäb ja puudu on. Apoſtel Jakobus räägib ſeſtſamaſt asjaſt, ja ütleb ülema asja olewad, et meie õigeb kuuljad ja ka õigeb teutegijad oleme. Seeſinane ristiinimene aga pruugib Jumala ſõna õiete, kes ſedawiiſi ſeda pruugib. Kuulagem täna järele:

Kuida meie õiete Jumala ſõna peame pruukima? 1) meie peame õigeb kuuljad, 2) meie peame õigeb teutegijad olema.

1. Apoſtel Jakobus ei räägi neiſt ſee kord mitte, kes Jumala ſõna koguni ei kuule ega ſeſt ei hooli. Kes Jumala ſõna ilmas ei kuule ega loe, jääb ka tema kaſuſt ilma, kes Jumala ſõna ei kuule ega loe, ei wõi ka mitte uskuda, ſeſt uſk tuleb kuulmiſeſt, ega ſõna järele elada — ta ei tea ſugugi Jumala ſõna wäeſt. Oh paraku! neid on küllalt leida, kes Jumala ſõna ei wõta kuulda — nad waeſed panewad oma ſüdame ukſe kinni Jumala walguſe eeſt.

Ka neid on palju ristirahwa ſeas, kes küll Jumala ſõna kuulwad, aga ei mitte õieti. Naad kuulwad paljas ihu kõrwadega, pealegi ühe ainſaga, ja laſkwad kuuldud ſõna teiſeſt kõrwaſt jälle wälja minna. Muidugi teada, et ſeda moodi nende ſüda ühtegi kuulda ei ſaa. Seda mõiſtab igaüks, et niiſuguſeſt kuulmiſeſt kaſu ei wõi olla. Apoſtel ütleb, teda ſelle ſarnatſe olewad, kes oma ihuliku palet peeglis katſub, ſiis ära läheb ja ära unuſtab, miſſugune ta õiete oli. Jumala ſõna on ka peegel, ſelge ja klaar, — iſeäranis on Jumala 10 käſud niiſugune peegel. Kes tema ſiſſe waatab, nääb küll, mäherdune ta on ja mis nägu tal on, kas puhas ja ſelge, wõi muſt ja ropp. Aga ka kõik muud piibli lugud, nagu Abraamiſt, Jakobiſt, Joſepiſt, Tawetiſt, Iſraeli rahwaſt on üks klaar ja ſelge peegel, ja küll on hea ja tulus, kui meie õieti tihti ſenna ſiſſe waatakſime. Aga kõige ſelgem on ſee peegel, mis meil Jeeſuſe Kriſtuſe ſees ette pannakſe. Kes aga paljas pealtkaudu ſiſſe waatab, ſee

petab iseennast ja jääb kasust ilma. Aga ärgu arwagu nüüd ükski, otsegu oleks see Jumala süü, kui meie kasu ei saa ega leia kuulmisest ega lugemisest. Ei see pole Jumala süü, kui meie elu uueks ei saa, meie meelt ei paranda ega patust ei pööra, waid meie oma süda on see süüalune — ta ep ole wiitsinud seda sõna wastu nõtma. Jumala sõna seemnele pole süüd, waid see on selle maa süü, — miks seda mitte õiete ei ole haritud? Oh mu armsad! mis hooletumad kuuljad oleme meie mitu korb, kui ruttu unustame ära, mis meie oleme kuulnud! Ja kui inimene on õppinud hooletumal wiisil kuulma, siis jääb ta wiimaks tuimaks, pealegi nii tuimaks, et ta enam ei mõista wahet teha Jumala sõna ja inimeste jutu wahel. Ta kuuleb aga seda, mis tema süda talle räägib ja tema himu ja tahtmine õpetawad Aga inimese süda, tahtmine ja himu ei tee mitte, mis õige on Jumala ees ja saatwad sellepärast inimest hukka. Hukatuse eest tahab Jumal meid hoida, ja laseb sellepärast oma sõna meile kuulutada. Seesama Jumala sõna on terwe maailma teiseks teinud ja ümbermuutnud, miks ta mitte ei peaks saama üht inimest teiseks teha ja ümbermuuta, kui seesama inimene aga tahaks õige kuulja olla. Kuulagem järele, kes siis üks õige Jumala sõna kuulja on? Apostel ütleb: üks õige Jumala sõna kuulja peab wabaduse täie käsu sisse kummarbades waatama. Jumala sõna sees on kaks jagu, teine käsk, teine Ewangelium.

Apostel nimetab tänases epistlis ka ewangeliumit käsuks, seaduseks, pealegi wabaduse käsuks, sest et ewangelium, ehk rõõmusõnumed Jeesusest, patuste Õndsakstegijast, wabaks ja priiks teeb igaüht, kes seda usub. Mooses käsk on orjuse käsk. Mooses käsk näitab meile küll pattu ja patu needmist ja nuhtlust, aga ta ei wõi meid mitte peasta ega wabaks teha. Kui nüüd keegi arwab, et Jumala sõna paljas käsk ehk seadus on, mis meie peame pidama ehk tegemata jätma, see ep ole mitte õige kuulja. Meie peame sügawamine waatama, meie peame orjuse käsust läbi waatama, otsegu üheşt peeglist läbi, wabaduse täie käsu sisse, ewangeliumi sisse. Ewangelium aga teeb wabaks, sest ta on ju see armuõpetus, et Jumal mitte ei taha patust inimest tema patu pärast põrgu heita, waid ta peale armu heita, kes oma nõuu ja jõuuga otsas on. Ewangelium näitab meile seda Jumala armu nõuu, meid õndsaks teha. Seda Jumala armu nõuu peame meie omas südames tundma ja teadma. Aga kuida saame senna. Sedawiisi — käsu läbi saame ewangeliumi juure, patu tundmise läbi saame armu tunda, meeleparandamise järele saame usku. Kes nüüd õige kuulja on, see ei pea mitte poole tee peal seisma jääma. Tungib Jumala sõna, mis terawam on kui üksi kahetcrane mõõk, meie südame sisse ja näitab meile, et pattu oleme teinud ja sest auust ilma oleme, mis meil Jumala ees peaks olema, siis seisku inimene wakka ja lootku Jumala sõna ja tõutuse peale, et ta teda tahab aidata ja peasta, see on, armu tema peale heita. Sellepärast nimetab apostel ka kohe üht asja, mis kibedaste tarwis on meeles pidada, ta ütleb: ja selle juure jääma. Hooleta kuulmine ei aita ühtegi. „Jääma selle juure," mis sa oled kuulnud, on kõige tarwilisem asi. Hirmus sant ja paha on, kui inimene tagasi waub ja taganeb. Oh! neid on palju, kes küll ilusaste hakkawad Kristuse teed käima — nad armastawad oma Jeesust, nad hoidwad tema poole, nad nõudwad ka oma õnnistust õieti taga — aga pärast nad wauwad tagasi, nad taganewad jälle Kristusest, nad ei jää mitte tema sõna juure. Jah, ega see jäämine Jumala sõna ja Kristuse juure ka mitte üsna kerge asi ei ole. Saadan, maailm ja meie oma kuri liha petwad ja eksitawad ju meid wäga hõlpsaste. Aga kiusatuse tunnil peame just Jumala sõnast kinni pidama, üsna truuwiste ja hoolega, sest Jumala sõna räägib meile tõtt ja annab meile jõudu ja wäge kurja ärawõitma. Sest Jumala sõna läbi saame püha Waimu, kes kõige wägewam Jumal on, ja on tema meie poolt, kes wõib siis weel meie wastu panna. Tema annab meile jõudu jääma Jumala sõna ja Kristuse juure.

Jumala sõna peame õieti pruukima sedawiisi, et meie õigeb sõna kuuljad oleme. Aga sest ei saa weel mitte, weel on midagi tarwis, sest rääkigem 2. meie peame ka õigeb teutegijad olema.

Kes üks õige sõna kuulja on, see saab ka wiimaks õigeks teutegijaks. Ja seda on kibedaste tarwis, muidu Jumala sõna on ta täit terwet kasu meile ei wõi saata ega ülesnäidata. Tee Jumala sõna järele, ela Jumala sõna järele, mis sa kuulda saad ehk loed. Oh wäga sagedaste on sest õigest tegemisest puudu! Jumala sõna saab küll kuuldub, ta on ka peas ja seisab pea luu sees, aga tal ei ole jõudu, wäge ega elu — ta on otsegu surnud warandus inimese sees. Aga ristiusk ei seisa mitte pealuu sees, waid südamega ustakse õnnis-

tuseks. Ristiusk ep ole ka mitte paljas teadmine ega südame tundmine, waid ristiusk on elu ja tegu, on tõde ja töö. Elaw usk ajab ja sunnib inimest tegema ja elama seda mööda, kuida Jumala sõna käib ja õpetab. Meie elust peab meie usk wäljapaistma, ja sest et õige usk on Jeesuse Kristuse sisse, peab ka Kristuse elu meie elust wäljapaistma. Kristuse elu peab meie elus awalikuks saama. Kristus ise on õige tõsine ristiusu tuum ja sisu.

Igaüks, kes tahab Jumala sõna õieti pruukida, peab ka Jumala sõna järele tegija olema. See on üks teutegijo, kes seda teeb, mis Jumala sõna käsib, kes seda täidab, mis talle antakse täita. Käsusõna juhatab meid iseäranis meie oma patu juure ja saadab meid sedawiisi patust-pöörmise ja meeleparandamise juure. Seks on Jumal käsku annud, mis käib: Parandage meelt. See'p just käsusõna nõu ja tahtmine on. Kes siis Jumala sõna järele tahab teha, see peab kõige pealt meelt parandama. See meeleparandamine on üks suur tegu, sest mis see teeb, kes patust pöörab ja meelt parandab? Ta annab oma wana lihaliku elu surma sisse, ta lööb risti oma liha, oma patust süda, ihaldamiste ja himudega, ta uputab ära oma wana Adamat. Ega see kellegi kerge asi ei ole. Meie iseõigus, meie kerglane meel, meie uhkus, need kõik keelawad ju kangeste. Paljas püha Waimu abiga saame selle tööga toime, ja saame seda tööd teha.

Aga sest ei saa weel mitte. Meie peame, apostli õpetuse järele, kummardades waatama wabaduse täie käsu sisse, meie peame ka ewangeliumi ehk armuõpetuse järele elama ja sedawiisi Kristuse järel käima. Üks ewangeliumi järele tegija on see, kes tema seadmiste järele elab. Ma tahan aga mõned kõigeülemad seadmised nimetada: „usu Issanda Jeesuse Kristuse sisse, siis saad sina ja sinu pere õndsaks; — see on tema käsusõna, et meie peame uskuma tema poja Jeesuse Kristuse sisse; — see on selle tahtmine, kes mind on läkitanud, et igawene elu peab olema igaühel, kes poega nääb ja tema sisse usub." Usk on nii palju, kui ennast hea meelega Issanda Jeesuse omaks andma ja Kristuse elu omaks eluks wõtma, nagu pühast kirjast loeme: mina elan, aga ei mitte enam mina, waid Kristus elab minu sees, ja mis ma nüüd elan lihas, seda elan ma uskus Jumala poja sisse, kes mind on armastanud ja iseennast minu eest ära annud. Seesama usk on see teine suur elutöö, mis ristiinimene peab tegema. Kui meie meelt parandame siis anname oma elu käest ära. Kui meie usume Jeesuse Kristuse sisse, siis wõtame Kristuse elu omale ja anname ennast täieste tema omaks. Kes sedawiisi sõna järele tegija on, see käib siis ka Issanda tee ja õiguse jälgede peal. Selle elu seest paistab siis ka Kristuse elu wälja. Selle inimese läbi pannakse Jeesust Kristust awalikult inimeste ette — Kristus elab ju tema sees.

Meeleparandamist ja usku, need kaks suurt elutööd, nääb aga Jumala silm meie sees, sest tema ainuüksi on südame tundja. Aga meie igapäewaseks elust paistwad nad ka inimeste silmi. Ühe tõsise ristiinimese elu peab üks igapäewane Jumala teenistus olema. See'p see suur ja kõrge tee ots on, mis meie taga nõuame ja mille peale meie ükssilmi waatame igatsedes. Oh kui kaugel oleme meie sest weel ära! Kui palju on meil sest weel puudu, et meie seda täieste olekime kätte saanud! Kuida sinuga selle asja pooleks lugu on, sest wõid sa aru saada, kui sa hoolega tähele paned kolm asja, mis apostel Jakobus tänases epistlis meie ette paneb. 1. Kui keegi arwab Jumala teenija olewat ja ei tallitse mitte oma keelt, waid petab oma südant, selle Jumala teenistus on tühine. Mis su sõnad on, mis su keel räägib? Kas nad on Jumala tõega soolatud? Kas nad on Jumala armastuse seest wõetud? Kui mitte, siis sa petad oma südant ja sinu Jumala teenistus on tühine. 2. Üks puhas ja laitmata teenistus Jumala Isa ees on see: waeste laste ja lesknaeste järele kuulama nende wiletsuses. Sa tead küll, kuidas wana rahwa sõna käib: waene peab silmist suhu laskma ja mabal aeb laseb hõlpsaste üle hüpata ja lesk on katuseta hoone. Ja sa tead wist ka, et Jumal tõutab waeste ja lesknaeste ülespidaja isa olla. Kui sina siis Jumala meelepärast tahad teha ja elada, siis kanna nende waeste eest hoolt nende wiletsuses. Seda Jumala teenistust sünnib kiita ja sest on Jumalal hea meel. Ja 3. asi, mis apostel meie ette paneb, käib nõnda: Iseennast ilma wigata pidama maailmast. Maailm ja tema himu, maailm ja tema au, maailm ja tema ilu, meelitawad ja petwad wäga hõlpsaste inimese looma; nad täitwad tema meelt ja südant mitmesuguste kahjutegewa himude ja asjadega, mis teda alla wautawad hukkamise ja ärarikumise sisse; sest Jumala sõna ütleb maailmast: maailm läheb hukka ja tema au, aga kes Jumala tahtmist teeb, see jääb igaweste. Oh hoia, hing maailma meelitawa heale eest, tal on surm keele

peal. Kes neeb 3 asjab weel ei pea, see ei teeni weel mitte õieti Jumalat, selle usk ei kanna weel mitte õiget wilja, see ep ole weel mitte üks õige teutegija.

Aga lõpetuse's peame weel lühidelt tähele panema üht kalliſt tõutuſt, mis apostel Jakobus, ajatud pühaſt Waimuſt, tänaſes epiſtlis neile tõutab, kes Jumala ſõna järele teewad, Ta ütleb: Seesinane on õnnis oma tegemises. Pange küll hoolega neeb ſõnab tähele! Ta ei ütle mitte: oma tegemise läbi, oma teu ehk töö läbi, waid oma tegemises, tegus, töös. Meie ei wõi ju mitte oma wäe, jõuu ja töö läbi õndſaks ſaada, ega õnnistuſt ja Jumala riigi teenida, waid õnnistus on igakord ja ikka üks Jumala kallis armuand, mis, nagu nimi näitab, meile aga armuſt antakſe. Aga selle tegemise sees, mis ta teeb, on inimene õnnis. Kui ta Jumala ſõna ja käſu peab, ennaſt Jumala ſõna alla heites alandlikult seda teeb, mis Jumal käſib ja tahab, ilma küſimata: mispäraſt? siis antakſe temale ühe kalli tõutuſe: ta peab õnnis olema ses oma tegemises ja töös. Ja see on ka tõeste nõnda. Kas ſa pole tunnud rõõmu ja õnnistuſt, kui ſa ühe Jumala ſõna ehk käſu olid pidanud? kui ſa seda olid teinud, mis ſa olid kuulnud ehk lugenud Jumala tahtmise olewad? Kui ſa oma wihamehele head tegid ehk näljatsele leiba murdſid ehk aitaſid waeſed lapſed ja leſed naeſed — kas ſu süda mitte rõõmus ei olnud, kas ſa mitte õnnis ei olnud oma tegemises? Jah tõeste, sinu süda tundis rõõmu ses tegemises — tuleta aga selle korra meele! Meie oleme õnnelikud, kui meie tahtmine Jumala tahtmisega ühte läheb. Meie oleme südames rõõmſad, kui meie töö ja tegu Jumala ſõnaga ühte läheb. Meie südame tunnistus ei kaeba mitte meie peale, seſt Jumalal on meiteſt hea meel ja meil on rahu Jumalaga. Ükski ei saa õnne ega õndſaks patu läbi, waid patt on inimeste hukatus. Aga ſõnakuulmine on Jumala meeleſt armſam kui ohwrid.

Oh andku Jumal, et meie kõik aegſaste saakſime õigiks Jumala ſõna järele teutegijaiks, siis saakſime meie ka tunda ja näha, et see tõutus tõſi ja õige on, et inimene waſt õnnis on oma tegemises, ja ei mitte tegemise läbi. Jah! siis, kui kõik inimeſed sedawiiſi teekſid ja elakſid, saaks meie wilets maailm ja tema elu jälle paradiiſi aeaks, taewa riigiks. Sellepäraſt pangu iga tõſine Kristuſe inimene kätt abra külge, ja kandku omalt poolt selle eeſt hoolt, et patu läbi rikkutud maailm pea taewa riigiks saab teutegemises. Amen.

Palugem: Jsand Jumal, armas taewane Ja, meie täname sind südameſt, et ſa meile oma kalli ſõna oled annud ja seda meile laſed kuulutada Ja palume sind, aita meid, et meie hea meelega seda kuuleme ja tähele paneme. Aga anna meile ka jõudu ülewelt, et meie õigeb teutegijab olekſime. Oh, armuſt hoia meile seda täit andi, mis ſa oma püha ſõna sees meile oled ſoowinud. Oh anna meie hingele seda head, et ta selle ſõna wäge alati tunneks ja meie selle ſõna wäes wagaste elakſime, sinu meele päraſt siin maa peal, kunni ſa meile igaweſt elu armuſt wõid anda. Heida armu meie peale, armas Jsand Jeeſus. Amen.

Tall. l. Nr. 196, (177) 3—6. Tart. l. r. Nr. 168, 3—6.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 791. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 14 Марта 1888. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Lns. 12092. ARH AT-1420

Jutlus esimesel Nelipühi päewal.

Tall. l. r. 126 (82), 1—5. Tart. l. r. 94, 1—5.

Palwe: Püha Waim, walgusta ja pühitse meid, et meie sind äratunneme, sind enestele palume, sind uskus wastuwõtame, sinu walguses ja tões käime ja elame. — Nõõmusta ja õnnista meid kõiki, kes meie siin üheskoos oleme, et meie su kallist püha oma hinge eluks pühitsetsime ja ise pühitsetud saaksime. — Amen!

Kirjatunnistus: Apostl. tegud. raam. 2, 1—13. Ja kui nelipühi päew kätte sai, siis oliwad nemad kõik ühel meelel koos. Ja taewast sündis äkitselt kohisemine otsegu kange tuul oleks puhunud, ja täitis kõik koja, kus nemad istsiwad. — Ja neist nähti kui lõhutud tule keeli, ja see seisis igaühe peal nende seast. Ja nemad saiwad kõik täis Püha Waimu ja hakkasid rääkima teisi keeli, nõnda kui Waim neile andis selgeste ülesrääkida. Aga Jerusalemmas oliwad Juuda rahwas elamas, jumalakartlikud mehed kõige suguse rahwa seast, mis taewa all on. Kui nüüd seesinane heal sündis, siis tuli rahwa hulk kokku, ja saiwad omas mõttes segaseks, sest igaüks kuulis neid oma keele murret rääkiwad. — Ja nemad ehmatasid kõik ära, ja paniwad imeks, ja ütlesid üks teise wastu: Waata, eks needsinatsed kõik, kes rääkiwad, Kaalilea maa mehed ei ole? Kuida siis meie igaüks kuuleme oma keele murret, mis sees meie sündinud. Olgu meie Parti rahwas ja Meeda ja Eelami rahwas, ja kes meie elame Mesopotamia ja Juuda ja Kappadokia, Pontuse ja Aasia maal, Wriigia ja Pamwiilia, Egiptuse ja Liibia riikide sees, Küürene kaudu, ja Rooma rahwa wõõrad, Juuda rahwas nii hästi kui need, kes Juuda rahwa usku heitnud, Kreeta ja Arabia rahwas, siis kuuleme meie neid rääkiwad meie oma keeli Jumala suuri asju. — Ja nemad ehmatasid kõik ära, ja oliwad otsegu kahe peal, ja ütlesid üks teise wastu: Mis see küll peaks olema? Aga muud paniwad seda naeruks, ja ütlesid: Nemad on täis magusat wiina. Amen! —

Armsad hinged! Kui meie selle päewa tähenduse tähelepanemiseks ja selle püha õnnistuse wastuwõtmiseks oma epistli peale waatame, siis aitku meid Jumal oma Waimu läbi täna Jumala sõna põhja peal kolm asju iseäranis õppida ja südamesse wõtta, — ja nimelt:

1) Mis meelega meie Püha Waimu ootma ja paluma peame,
2) Kuida wiisi Püha Waimu meile antakse, ja
3) Missuguse südamega meie teda wastuwõtma peame.

I.

Kui nelipühi päew kätte sai, siis oliwad nemad kõik ühel meelel koos. — Jeesuse jüngrid oliwad ühel meelel koos. — Juba esimeses Apostlite tegude raamatu peatükkis öeldakse meile et jüngrid alati ühel meelel ühes koos oliwad palwes ja palumises. — Nemad ootsiwad, et Issanda Jeesuse tõutus pidi täide minema ja nemad Püha Waimu saama. — Nüüd oli Juuda rahwa nelipühi kätte jõudnud. See oli üks tänu ja mälestuse püha. — Nemad tänasid sell pühal Jumalat esimese lõikuse eest, millega Jumal maad ja rahwast õnnistanud ja nemad mäletasid sell pühal Jumala käsuandmist Sinai mäe peal, Moosese läbi. Muidugi teada oliwad need wagad mehed, Jeesuse jüngrid, ka sell armsal pühal üheskoos. — Nemad ei teadnud küll mitte, et Püha Waimu neile just sell päewal pidi antama, — aga Jumala püha tahtmise ilmumist Sinai mäe peal tänuga mäletades, palusid nemad wist kõigest südamest seda suuremat ja selgemat Jumala armu nõuu ilmumist, mis Jeesus neile oli tõutanud, et Püha Waim pidi nende peale tulema, ja neile Kristuse lunastamise tööd ära seletama, ja neid kõige tõe sisse juhatama. — Ja see'p see oli, mikspärast ewangelist Lukas meile tunnistab: nemad oliwad ühel meelel koos. — Nende kõikide meel käis aga see peale, et tröösti ja, Püha Waim, nende juure tuleks, neid walgustama ja pühitsema, neile selget teadmist ja tundmist andma, kuida wiisi Jumala armu nõu õndsaksaamisest Kristuse Jeesuse sees korda läinud, kuidas Jeesuse armu riik ilmuma pidi, mis nende töö ja kohus Kristuse riigis oli, mis

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

nemad loota ja rõõmuga oodata tahtwad. — Kõik seda küsides ja igatsedes olid nemad ühel meelel koos, palusid Püha Waimu ja tema walgust, tema tõe ja armu tunnistust ja õpetust. — Ja see'p see küsimine nüüd on, kas meiegi niisuguses meeles täna, nelipühil, üheskoos oleme? — Sest just niisuguse meelega peame Püha Waimu ootma ja enestele paluma. — Waata, suurte pühade päiwil tulewad ju inimesed sagedaste kokku. — Kirik on kauniste täis, ja pärast lõunat käiwad inimesed teine teist waatama. Kes argipäewal kangeste tööd teinud ja ei wõinud üks teisega juttu ajada, need tulewad nüüd kokku ja rõõmustawad pühast päewast ja hingamisest. Ja meie loodame, et ka mõnes majas wanemad lastega, sõbrad sõbradega tõsises armastuses ühel meelel koos on. Ja see on ju hea ja rõõmustaja asi. Ja kõik, mis ma siin nimetasin, ei ole ju mitte paha ega patt. Aga kristliku pühade pühitsemine ei seisa wäljaspidises kirikuskäimises ega sõbralikus koos olemises ja juttu ajamises. — Waid pühad peame ja pühitseme meie kirikus ja kodumajas, wast siis kristlikul wiisil, kui meie meel ka selle peale käib, mis see püha tähendab, kui meie nende pühade tunnistust usume ja nende pühade õnnistust püüame ja omale palume. — Nelipühi, Püha Waimu wäljawalamise püha pühitseme meie aga Jumala tahtmise järele ja oma hinge eluks ja oma elu õnnistuseks siis, kui meie tõeste ka tahame ja palume, usume ja ootame, et Jumal meie Õnnistegija meid oma püha Waimuga täidab, meid walgustab ja pühitseb, meile patu tundmist ja kahetsemist, usku ja andeksandmist, rahu ja lootust annab ja meid õige ja ainu usu sisse hoiab Jeesuse Kristuse, meie Õnnistegija juure. —

Jah, sellepoolest katsugem endid kõik läbi, kas meil seda meelt on, et meie Püha Waimu südamest ootame ja enestele palume. Ja kui meie küll äratunnud oleme, kui wäga meile ja kõige ristirahwale Püha Waimu tarwis läheb, oh, siis palugem ka täna uueste kõigest südamest, et Püha Waim meile rohkeste antud saaks, siis olgem selle poolest üks tõsine palwekogudus, kes tahab püha õliga wõidmist saada, ja kes ühel meelel nüüd siin kirikus, ehk kus meie iganes oleme, ilmawäsimata palub: Oh Püha Waim, nüüd tule sa, Ja täida armu tulega — Nüüd meie südamed ja meeled! — Oh, et ristirahwas sellepoolest jälle truuwimaks jääks ja Püha Waimu enestele paluks! — Ja meie kõik, ärgem unustagem mitte igapäew palumast, et Püha Waim meie juure tuleks. Kui meie Jumalat oma Õnnistegijat ja tema riigi ja õnnistust, kui meie iseendid ja ligimesi, kui meie oma kodumaad ja rahwast, kirikut ja kogudust, koolid ja oma lapsi armastame, palugem siis Püha Waimu! Sest kui meile Püha Waimu ei ole, siis ei ole meie ka mitte Jumala lapsed ega tema riigi alamad ja õnnistuse pärijad. Kui meil Püha Waimu ei ole, siis elame meie pimeduses kesk päewa ajal, — rumaluses, kui meil oleks ka kõik maailma tarkus, — waesuses ja wiletsuses, kui meie ka ikka jõukamaks saaksime, — surmas, kui meie küll elame. — Aga kus Püha Waim elab ja liigub ja liigutab, walgustab ja waimustab, patustpöörmisele saadab ja pühitseb, suretab ja elule äratab, wana inimest wangi wõtab ja uut inimest wabaks teeb, — seal on walgus ja wabadus, usk ja õigus, elu ja õnnistus, rõõm ja rahu. — Seepärast palugem enestele Püha Waimu täna ja igapääw! Issand Jeesus on meile ju kindlat tõutust annud, et tema oma jüngritele Püha Waimu läkitada tahab. Ja tänane püha tunnistab meile, et Jeesuse tõutus juba tõeks saanud on. Püha Waim on wälja walatud. Palugem aga ühel meelel, et tema ka meie juure tuleks ja meie sisse jääks. Tule — Jälle — Waim nüüd ise südamesse, ühendama rahwast ja meid õnnistama! —

II.

Aga kuida wiisi antakse meile Püha Waimu? — Sell õnnistatud päewal ja pühal, mill Püha Waim Apostlite peale näljawalati, tuli Püha Waim nende juure wäga imerikkast wiisi. — Äkitselt sündis taewast kohisemine, otsegu kange tuul oleks puhunud, ja täitis kõik koja, kus Apostlid istsiwad. Ja neist nähti kui lõhutud tule keeli, ja see seisis igaühe peal nende seast. — See oli esimene imesündimene Püha Waimu wäljawalamise juures, et kõik hakkasid märku saama, Jumal ilmutab ennast oma rahwale; suur, tähtjas asi on tulemas. — Ja siis saiwad nemad kõik täis Püha Waimu ja hakkasid rääkima teisi keeli, nõnda kui Waim neile andis selgeste ülesrääkida. — See oli teine imesündimine. Püha Waim andis neile, keda tema oli täitnud, wõimust, et nemad wõisiwad teisi keeli rääkida. — Aga Jerusalemmas oliwad Juuda rahwas elamas, jumalakartlikud mehed kõigesuguse rahwa

seast, mis taewa all on. Kui nüüd seesinane heal sündis, siis tuli rahwa hulk kokku ja saiwad omas mõttes segaseks, sest igaüks kuulis neid oma keele murret rääkiwad. — Waata, see oli kolmas imesündimine, et Judamehed, kes oliwad pühiks igalt poolt Jerusalemma tulnud, pidiwad tunnistust saama Püha Waimu näljawalamisest, ja pidiwad igaüks ses keeles, mis neil tutaw oli, Jumala suuri asju maailma lunastamiseks nõnda kuulma, et nemad nõisiwad sest aru saada. — Needsamad mehed saiwad siis pärast kõiges maailmas selle suure asja tunnistajateks, mis nemad olid kuulnud ja näinud, ja walmistasid nõnda wiisi ewangeliumile ja Issandale Jeesusele ja tema riigile ja õnnistusele teed. —

Nõnda wiisi walati Püha Waim Apostlite peale wälja, ja pärast seda ka weel Samarias usklikude peale ja pealiku Korneliuse ja tema pere peale. Aga ep ole mitte õõldud, et Jumal tahab ikka oma Püha Waimu seda wiisi inimestele anda. Ja need imetähed ep olegi mitte peaasi Püha Waimu wäljawalamise ja Püha Waimu saamise juures. — Waid need imeteud ja imesündimised on iseäralikud Jumala nõuud ja teud, millega tema ühe uue asjale teed walmistab inimeste südamete sisse. — Tähele panemisele peawad need imelugud inimesi kutsuma, usu sädet peawad nemad äratama ja õhutama. Jumal ise teab, millas ja kus paikas hea ja tarwis on, et inimeste usku imetegude läbi äratakse ja elustakse, kaswatakse ja kinnitakse. — Aga imeteguśid ep ole mitte ikka tarwis, ja Jumal ei tee neid ka mitte igal ajal ja igas paikas. Jumal on küll ikka imetegew Jumal, ja kõik tema nõuud ja teud on imelikud. — Aga kui meie imetegudest räägime, siis nimetame imeteguks niisugust tööd, mille juures meie oma ihu silmadega nääme ja oma mõistusega äratunneme, et Jumal midagi on teinud, mis looduse ja inimese wäega ei wõi mitte teha, mis looduse seaduse wastu on, ja mis üle inimese mõistuse käib. — Niisuguśid imeteguśid ei tee Jumal mitte igal ajal. Ja nõnda ei tule ka Püha Waim mitte meie juure niisugusel nähtawal wiisil, kuidas esimesel nelipühil Jerusalemmas sündis, kui Püha Waim Apostlite peale wäljawalati. Püha Waim ei tule meie juure mitte enam nähtawa imetegudega, waid Jumala sõna ja sakramenti läbi. — Jumala Püha Waim on Jumala sõna sees, ja õpetab ja walgustab ja pühitseb neid Jumala sõna läbi, prohwetite ja Apostlite tunnistuse läbi, sest tema, Püha Waim, oli prohwetite ja Apostlite sees. Ja sakramentide, see on ristmise ja püha õhtusöömaaja läbi, istutakse ja pannakse meid kolmainu Jumala osasaamise sisse, ja tuleb Jumal meie juure ja teeb eluaset meie sees. Meie saame sakramenti waral Jumalast eneest ja tema elust osa, nõndasamuti ka tema Pühast Waimust. — Seepärast ei wõi ka Jumala Püha Waim meile mitte midagi tunnistada ja õpetada, mis Jumala sõna wastu on. See on muidugi teada ikka üks wale waim, kui meid õpetakse ja ekśitakse Jumala sõna tõest kõrwale minema. — Ja Jumala Püha Waim teeb oma armu tööd ikka ristikoguduses ja ristiinimeste läbi Jumala sõna ja Issanda sakramenti waral. — Ka paganatega ja Juuda rahwaga ei räägi Püha Waim mitte ülewelt taewast, waid ikka ristikoguduse saadikute, missionääride läbi, kes Jumala sõna kuulutawad ja õpetawad. — Ja Jumala Püha Waim ei anna neile nüüd mitte enam, et nemad tema wäes teisi, wõõraid keeli rääkiwad, waid nemad peawad wõõra rahwa keelt enne hoolega õppima, siis wast wõiwad nemad Jumala suuri asju wõõras keeles kuulutada. — Sellepärast oleks ka tühi lootus ja waimulik jampsimine, kui ristiinimesed tahaksid Jumala Püha Waimu oodata ja paluda, ja arwata, et nemad Püha Waimu saawad, ja ommeti nad ei tahaks Jumala sõna ja Issanda sakramentid pruukida. Ma ei ütle mitte, et Püha Waim enam imeteguśi ei wõi teha, ega tee maailma otsani. — Igapäew teeb Püha Waim imet. Igakord, kui üks inimene uueste sünnib weest ja waimust, kui patune pöörab, kui lihalik inimene waimulikuks inimeseks, kui maailma laps Jumala lapseks saab, kui inimene usub, armastab, loodab Püha Waimu abi ja armu töö, walgustamise ja pühitsemise läbi. — Aga mis ma ütlen, on see, et meie ei pea mitte enam arwama ehk nõudma, et Püha Waim oma tulemist ja meie sees elamist üles näitab nähtawa imetegude läbi, waid Jumala tahtmise ja seaduse järele teeb tema oma õnnist tööd ristikoguduses ja ristikoguduse läbi sõna ja sakramenti waral. —

III.

Aga nüüd wiimaks palugem enestele Jumala käest wastust selle küsimise peale, mis südamega meie peame Jumala Püha Waimu wastu wõtma? —

Tänases epistlis tunnistakse meile, et inimesed, kes Püha Waimu väljawalamise juures oliwad, ehmatasid ja seda imeks paniwad, mis nemad nägiwad ja kuulsiwad ja oliwad otsegu kahe peal ja ütlesid üks teise wastu: Mis see küll peaks olema? Aga muud paniwad seda naeruks ja ütlesid: Nemad on täis magusat wiina. —

Waata, kui ristirahwas waimulikus tuimuses elab, laseb küll lapsi ristida, saab laulatud ja maetud, käib kirikus ja lauale, aga teeb seda kõik wäljaspidisel kombel, siis ei pane seda ükski imeks, ei ehmata keegi, ei pane seda maailm mitte naeruks, ega hakka ristirahwast põlgama ja teutama. Aga nii pea, kui Püha Waim üht inimest tõsiseks Jeesuse jüngriks teeb, nõnda et tema südamest oma Jumalat ja Õnnistegijat kuidab, ja tema suuri asju nõnda kuulutab, et wõib äratunda, see on tema südame ja elu pea asi, see on tema elu päris elu; kui tema patu hukatusest ja ainsast peasemist ja lunastamisest patust ja surmast ja kuratist, kui tema usust ja sõnakuulmisest, meele parandamisest ja pühitsemisest, Jumala riigist ja igawest õnnistusest räägib, ja räägib sest nagu asjust, mis ta tõeste usub ja tunneb, mis ta iseenese ja teiste käest nõuab, — jah, siis paneb maailm seda kohe imeks, mõned ehmatawad, — mõned naerawad, — mõned teutawad ja kiusawad. —

Aga waata, see peab nõnda olema, ja Issand Jeesus on seda kõik ettekuulutanud. — Mu armsad, tundkem selgeste ära ja pidagem meeles: Kui meie Püha Waimu tunnistust siiamaale aga külma südamega wastu wõtnud oleme, ja ep ole oma pattu pärast ehmatanud, ega pole õppinud Püha Waimu õndsakstegewast armu õpetusest südamest rõõmustama — siis ep ole meie Püha Waimu ka mitte südamega wastu wõtnud. Jumal on küll ka meile oma Püha Waimu läkitanud ja Püha Waim on oma armu tööd ka meie juures alganud meie ristmisest saadik, ja ka pärast, kui meie kodu, koolis ja kirikus Jumala sõna kuulsime, ja kus ja millas iganes meie jälle Jumala sõna tunnistust saime ja meile sakramentide läbi Jumala armu ja elu pakkuti. Jah, Püha Waim on siis küll oma armu tööd meie sees alganud, ja Jumala armu nõuu meiegi juures ja meiegi sees ja meiegi läbi korda saata tahtnud, aga meie ep ole mitte tahtnud, Püha Waimule maad ja mahti anda oma südames ja elus, nii kaua kui meie ei annud endid tõeste Püha Waimu läbi walgustada ja pühitseda, äratada ja elule saata. Kui meie tõeste Püha Waimu wastu wõtnud oleme, siis peab tema meidgi, nagu sell esimesel nelipühil Jerusalemmas mitmedega lugu oli, ajama küsima: mis peame meie tegema, et Püha Waim ka meie juure jääks ja meid õndsaks teeks? — Ja wastus on: pange Jumala sõna tähele ja tallele, uskuge ewangeliumit, hoidke uskus Jeesuse oma Õnnistegija poole, paluge enestele Püha Waimu ja käige ja elage tema walguses, andke endid tema läbi walgustada ja pühitseda. — Siis meil ei ole enam tarwis seda aega oodata, et Püha Waimu wälja walatakse. Püha Waim on ju ristikoguduses liikumas ja elamas. Ja meie oleme, Jumal olgu tänatud, ristikogudusе liikmed. Andkem endid aga Püha Waimu läbi elawaks teha ja jäägem Püha Waimu õpetamise, juhatamise ja pühitsemise alla! — Amen!

Palwe: Armas taewane Isa! Su armas Poeg on meile tunnistanud ja tõutanud, et sina tahad Püha Waimu anda neile, kes sind paluwad. Oh, meie palume, — aita meid südamest ja tõsisest meelest paluda, — meie palume: anna meile oma Püha Waimu, et meie wõiksime Püha Waimu läbi sinu armu nõuu ja tööd Jeesuse Kristuse sees äratunda, uskuda ja oma õnnistust taga nõuda! — Jumal, püha armuline Jumal, Jeesuse Kristuse pärast anna meile oma Püha Waimu! Amen!

Tall. l. r. Nr. 127 (83), 1—4. Tart. l. r. Nr. 89, 1—4.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 711. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 12 Марта 1888. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARH AT-1420
Cas. 13214.

Bibliotheca Universitatis Tartuensis

Õige usu üleswõtmise pühal.

Tall. l. r. Nr. 445 (521), 1—4. Tart. l. r. Nr. 335, 1—4.

Meie täname sind, kõigewägewam Jumal, et sa oma pale inimestele oled laskmud paista, täis armu ja tõtt, ja meid kutsunud oma kalli walguse juure; et sa ennast meie wanematele ja meilegi selgeste ilmutanud oma kalli sõna läbi, et meie wõime sind tunda, ja teada, mis sa meile armust annud. Ei lihalik inimene sa mitte kätte, mis sinu Waimu asjad on; seepärast on maailm enamiste sinu püha sõna õpetust oma eneste lihaliku mõttedega äraseganud, nõnda et pimedus kattis maad, ja pilkane pime rahwast. Aga siis oled sina, helde Issand, meie isade peale halastanud ja oma sulase Lutteruse läbi jälle õiget usu õpetust walge ette toonud. Selle eest tahame sind täna kiita ja tänada kõige oma usu wendadega. Oh anna meile õiete mõista ja ikka selgemine tunda, missugune see õige usk on, et see ep oleks mitte muidu meie peas ja suus, waid ka südame põhjas ja meele waimus, et meil ei oleks mitte paljas nimi, waid et so kogudus wõiks ikka enam elawaks saada ja tões ja waimus sind kummardada. Pühitse meid oma tõe sees, sinu sõna on tõde. Amen.

Armsad hinged Issanda sees! Kui meie üht tänupüha tahame pidada, siis peame esite selgeste teadma, mis asja eest tuleb tänada, ja et seesama tänuwäärt asi ka tõeste meie käes on. Mis siis see õige usu üleswõtmine on, kelle eest sell päewal tänatakse? Teie teate, et Martin Lutterus oli see Jumala ärawalitsetud mees, kelle läbi se on sündinud; sest on nüüd 370 aastat mööda läinud. Aga kuidas siis: kas sesinane päew on õiete Lutteruse auu mälestuseks seatud? Kas Lutterus oli nii püha mees, et tema mälestus meie hinge paremaks teeb? Wõi oli tema maailmale esimeseks walgustajaks antud, et meie tema tarkuse peale ennast toetame? Oh kui keegi peaks nõnda mõtlema, see oleks just sellesama pimeduse sees kinni, kellest Issand ennemuiste meie isa isad hakkas ärapeastma, et nemad ei pidanud ühegi muu peale lootma, kui Jeesuse Kristuse, meie ainsa ülempreestri ja igawese prohweti peale. Wõi hakkame meie seda õigeks usuks kiitma, et meie oleme mitmest inimeste seadmistest, paastumisest ja mu kange käsu ikkest lahti, ja et igaüks wõib nüüd uskuda ja teha, mis ise tahab? Kas sina, Lutteruse usu inimene, tead selgeste, mis sull on, et sa wõiksid sest kinni pidada kõige kiusatuse all, et ükski ei saaks so krooni wõtta? Seda mõtelgem järele; ja selle tarwis kuulgem püha kirja tunnistust:

Pauluse 1. raam. Korintuse rahwale 1, 23—24: Aga meie kuulutame Kristust, kes risti löödud, mis Juda rahwale üks pahandus, aga Kreeka rahwale üks jõlebus on. Aga neile, kes on kutsutud, nii hästi Juuda kui Kreeka rahwale, kuulutame meie Kristust, Jumala wäge ja Jumala tarkust. Amen.

Waata, see on õige usk, see on selge armuõpetus, mis Jumal meile Lutteruse läbi uueste annud; ja kes seda kõigest südamest tunnistab, see on õige Lutteruse usu inimene ja wõib omas kohas kõige kiusatuse sees ütelda, nõnda kui Lutterus omal ajal ükskord julgeste kõige maailma riikide ülemate ees ütles: Siin seisan mina, ei ma wõi seda jätta, Jumal aitku mind, Amen!

I.

Kristus, kes ristilöödud! Ei muud abimeest ep ole; ei ole meile ka muud nime antud, kelle läbi meie wõiksime õndsaks saada. Ei aita meid Maria ega inglid, ei Peetrus ega Paulus ega ükski muu püha inimene; kuidas üks inimene wõib teisi äralunastada ehk Jumalaga äralepitada? Ei sa meie ka ühegi teu läbi õigeks: kas paastu küll ööd ja päewa, kas waewa ja piina oma ihu, nii palju kui tahes, kas anna kõik oma wara waestele, kas palu ja õhka ilmalõpmata: ei see kõik so südant Jumala ees õiete puhtaks ei tee ega so hingele rahu ei anna. Kristus üksi, Kristus ainuüksi, see Jumala salwitud mees, meie prohwet ja ülem preester ja kuningas; see, keda Jumal Adama ajast saadik inimestele lubas läkitada; see, keda kõik maailm neli tuhat aastat on ootnud tulewad; see, kelle läbi maailm alles seisab; see, kelle kohtujärje ees kõik peawad awalikuks saama wiimsel päewal. Ja mis on ülem asi, mis seesama Jeesus Kristus meile teinud? Teda on risti löödud. Oh meid, meid kõiki oleks õiguse pärast pidanud saama risti löödud, äratapetud ja igaweste hukka mõistetud, sest meie patud kaebawad meie peale Jumala ees. Aga Jeesus Kristus wõttis meie kõikide süü enese peale, kes ise ilmasüüta Jumala poeg oli. Ta andis ennast Jumala talleks, mis maailm pattu kannab. Kolgata mäel walas ta oma püha werd ära ja andis oma hinge surma sisse. Kristus saagu igaweste kiidetud: nüüd on wõlg makstud, Ju-

mala wiha äralepitud, rahu tehtud; ei ole nüüd enam muud ohwert ega lunastamise tegu tarwis; see on lõpetud! Usu tema sisse, siis on sulle kõik andeks antud, siis saad õndsaks, ükspäinis tema äraräägimata suure ja põhjatuma halastuse läbi. — Armsad hinged, ma ütlesin: see on õige Lutteruse usk. Aga kuidas siis: kas Lutterus on esimene olnud, kes seda tunnud ja kuulutanud? Kas seda usku pole enne teda olnud? Eks ole Jumal seda algmisest inimestele kuulutanud? Waata kõik pühad kirjad läbi, Mosesest Joannese ilmutamisest saadik, eks nemad tunnista kõik sestsamast Kristusest, kes risti lõödud? Eks Apostlidel ja esimeste ristiinimestel olnud sedasama usku? Jah, oli tõeste. Seepärast ei ole ka meie Lutteruse usk koguni mitte uus usk, nõnda kui mõned eksitajad nüüd rääkiwad ja waletawad; ta on tõeste kõige wanem ja esimene usk olnud. Aga enne Lutterust olid inimesed seda aega mööda äraseganud ja ikka pisut haawal teisipidi pöörnud, senni kui wiimaks üsna pime aeg sai. Nemad ütlesid, et Kristusest üksi ei sa küll, et üheb pühab meheb peawad weel abiks olema, kes Kristuse ja meie wahel seiswad ja meid tema juure wiiwad, et usk üksi õigeks ei tee, et sa peab pealegi weel suuri õiguse tegusid tegema, siis saad pühaks. Nemad ei lootnud enam ükspäinis Jeesuse ristisurma peale, waid rääkisid temast kui ühest kangest walitsejast ja sundijast, kelle kohut igaüks peab kartma ja ennast wäristes tema alla heitma. Lutterustki oli nooreşt põlwest ka nõnda õpetud; tema waene munk on ennast kloostri kambris ka selle konge ikke alla pannud ja mitu aastat waewanud ja piinanud, et lootis seeläbi pühaks saawad; ja ei saanud rahule. Siis hakkas temale Jumala armu täht paistma pühast kirjast; siis hüüdis Issanda heal tema poole: mina olen sind äralunastanud, miks sa muud abi otsid, miks sa kardad, mina, Kristus olen so eest risti lõödud! Ja Lutterus hakkas uskma, ja tema usk sai ikka selgemaks ja kindlamaks, ja ta süda sai rõõmsaks: „Ma olen andeksandmist saand, tall on mo wõlad kautand!“ — Oh inimene, ons see nüüd sinu usk ka? Oled sa seda ise ka nõnda leidnud? Wõi loodad sa ikka weel oma enese hea tegude peale, püüad ikka weel oma enese pühaduse läbi Jumala juure saada, nõuad ikka weel oma enese tundmist ja elu parandamist, et selle läbi õndsaks saaksid? —

Nüüd olen mina põhja leidnud,
Mis minu ankrut kinnitab,
Jeesuse haawus, kes on heitnud
Mo peale armu, mis mull' saab.
See põhi ikka kindlaks jääb,
Kui maa ja taewas hukka lääb.

Siin seisan mina!

2

Ja nüüd, armsad hinged, kes tõeste selle põhja peal seisab, see peab ka Apostli Paulusega ütlema: Meie kuulutame Kristust, kes risti lõödud. Sest mis süda täis, sest suu räägib. Oled sa oma Õnnistegija leidnud, on ta su omaks saanud usu läbi, siis on see arm sulle selle tarwis antud, et peab teda teistele ka soowima ja pakkuma, ja ei pea mitte omale üksi pidama otsegu salaja warandust, mis warjule pannakse ja nurkas peetakse. Oleks Lutterus nõnda teinud, oleks ta seda kallist armu walgust salajas teiste eest ärapeitnud, mis oleks siis ristikoguduşest ja meist kõigist saanud? Meie esiwanemad olekşid siis sest ilma jäänud, ja meiegi olekşime weel endise pimeduse sees kinni. Kuidas siis nüüd mõned ütlewad: mina küll usun Jeesuse sisse, aga kas teised ka uskwad, mis minul sellega asja? Ehk mõni ütleb pealegi: mis sest on, et inimesed mitmet usku on, ei see tee ühtegi, eks kõigil ole seegipärast üks Jumal? Jah, üks Jumal küll muidugi on, ja üks ainus Kristus ka; aga muist on teisipidi pöörnud oma enese meele ja himu järele ja enestele üht uut wõõrast Kristust teinud ja weel teisi eba-Kristusi ehk äralunastajaid tema kõrwa pannud. Ja sina, kes ise õige Kristuse läbi üksi loodad õndsaks saawad, kuidas see wõib olla, et sa sest ei hooli ja ei taha ega julge teistele seda kuulutada, mis sinu oma südant rõõmsaks teinud? Eks sull ole hale meel neist waestest ärakadunud lammastest, kes oma hea karjatse on mahajätnud ja õigest usust äratagganenud, ehk kes lapse põlwest saadik hoopis ilma usuta on, eksiwad maailma kõrbes ja jookswad põrgu pole? Eks see leika so südamest läbi, et ristikoguduses nii palju waleõpetust ja pimedust on, ja mõni ei teagi, kes on Kristus? Waata, kui pisut on Jumala sõna mõnes kohas, kui palju neid, kes seda ehk igatsekşid, peaks neile aga saama kuulutud! Eks sinagi wõi neile kuulutada, ehk kui so oma heal küll ei ulata, eks sa wõi ommeti selle kuulutuse tööle abiks olla oma jõudu mööda? — Apostel Paulus ütleb: meie kuulutame; sest teda oli Issand ise Apostliks pannud, et ta pidi kõik pagana rahwast õpetama. Ega kõik usklikud wõi küll Apostlid olla, ega kõiki pole ka koguduse õpetajaks

seatud. Igaüks jäägu alandlikult oma seisuse sisse. Aga igaüks wõib seegipäraſt oma koha peal oma ligimesele kuulutada, mis tema uſk on; ja kes seda ei tee, seſt tuleb arwata, et ta wiſt ise õige elaw uſklik ei ole ega oma usku kalliks ei pea. Oh Sion, sa kuulutaja, tõsta oma healt, ära jää mitte wait, räägi teistele, mis Issand sulle on teinud! Tunnista oma Õnnistegijat sõnaga, tunnista weel enam teuga ja waga auusa eluga, et ta sind pimeduſeſt on ärapeaſtnud! Ära hooli seſt, mis inimeste meele päraſt on, ehk mis nemad sind käſkwad, kui waheſt so Jumalateenistuſt laitwad ja oma usu paremaks kiitwad, ehk pakuwad sulle auu ja ajaliku kasu selle eest, et sa seda pead äraſalgama ja käest ära andma nagu Juudas! Kuuluta ja ütle: ma tean, kelle sisse ma usun, ei ma wõi seda rääkimata jätta!

Ei ma jäta elades
Jeesust, kunni maa peal elan;
Ta pool' hoian südamest,
Koguni ta oma olen.
Õnnis on, kes ütleb ka:
Jeesukest ei jätta ma!

Siin seisan mina, ei ma wõi seda jätta.

3.

Seſt nõnda kui Apostel Paulus omal ajal ütles, nõnda tahab ka praegu ja igal ajal lugu olla: seesama Kristus, kes risti löödud, on Juuda rahwale üks pahandus ja Kreeka rahwale üks jõledus. Juuda rahwas küsisid ikka tähte. Kui Jeesus ise nähtawal kombel nende seas elas ja neile armuõpetust kuulutas, siis rääkisid wastu ja ütlesid: mis tähte sa teed, et meie sind wõime uskuda? Oleks ta tulnud suure auu ja ilmlikku wäega, küll see oleks nende meele päraſt olnud; aga et ta nii alw ja alandlik ja tasane oli, siis pahandasid meelt ja kisendasid: wii ära, poo risti, meie ei taha niisuguſt Õnnistegijat! Ja päraſt, kui Apostel Paulus kuulutas, et kõik käsu teud ei aita, ei ümberleikamine ega salwimine ega paastumine ega wäljaspidised kombed; uſk aitab meid siin ükſinе, ei maksa meie oma töö, seſt Jeesus on kõik maksnud, — juba siis Juuda rahwas pahandasid ennaſt jälle ja saatsid teda minema. Eks ta ole tänapäewani nõndasamuti: rahwas tahtwad seda kuulda, et inimene oma teu läbi õndsaks saab, et ta ise ka seſt auu ja kiituſt saaks; himustawad niisuguſt Jumalateenistust, mis silmade ees ilusaste hiilgab ja kõrwade ees kenaste heliseb; mõni küsib otse imetähte taewaſt, et püha Waimu oleks näha, et saaks prohweti wiisil räägitud, unenägusi nähtud, uusi ilmutamisi kuulutud, haigid terweks tehtud. Kui seda ei ole, siis pahandawad meelt, laitwad meie wana kalli usu alwaks, sõimawad koguduſt Pabeliks ja kiitlewad oma tühja waimuliku uhkuse sees. Oh wennad ja õed, eks teie ole kuulnud ja näinud, kuida meie päiwil kõik kohad seda pahanduſt ja usu segaduſt täis saanud? — Ja teist poolt jälle, ütleb Paulus, Kreeka rahwas panewad ristilöödud Kristuſt jõleduſeks; seſt nemad ei nõua muud kui maailma tarkust. Sedagi näeme meie omal ajal ja omal maal nõndasamuti. Tarkust ja priiust ja maailma lusti aetakse taga, suurt haridust ja waimu edendust kiidetakse. Wana usu õpetus on nende meeleſt wäga kange, seſt et ta nende liha himud ärakeelab; siis hakkawad seda naeruks panema, otsegu oleks wana ennemuistne jutt, misga endisel ajal inimesi muidu kohutati; nüüd kiitwad uut aega olewad, mill rahwas ise targad küll. Nõnda kiusatakse meid mõlemalt poolt, ja maailm on seda waimu kihwti täis, mis ju mõnda kinnitamata hinge hukka saatnud. Kas meie oleme nii kindlad ja targad, et meile seda ei oleks karta? Kust saame jõudu, et wõime sellsinatsel kurjal ajal wastu seista, otsegu kalju peal, et maailma mere woud meid alla ei wautaks? Issand, kelle juure peame minema? Sinul on igawese elu sõnad! Oh hing, tunned sa seda kalliſt igawese elu sõna, mis meil pühas kirjas on? Siis hakka seſt kinni ja hüüa, nõnda kui Lutterus ütles: siin seisan mina, ei ma wõi seda jätta, — Jumal aitagu mind!

4.

Jah, Jumal aitab tõeste, ta on seda lubanud neile, kes oma nõdrust tundwad ja tema armu wäe peal üksi lootwad; ja mis tema lubanud, seda ta ka tõeks teeb ja ütleb selle peale kindlaste: Amen, jah, ma aitan teid! Seſt neile, kes kutsutud, nii hästi Juuda kui Kreeka rahwale, kuulutame meie Kristuſt, Jumala wäge ja Jumala tarkust. Waata selle mehe peale, kes Kolgata mäel ristilöödud, kuida tema on surma ärawõitnud, seſt ta on ülestõusnud ja taewa läinud, ja temale on antud kõik meelewald taewas ja maa peal. See oli Jumala wägi. Kuule, kuida ennemuiste kõik Apoſtlid ja esimeſt ristirahwaſt tagakiusati, muiſt sai wangi wiidud ja kõikipidi waewatud, muiſt tapetud ja ärapõletud; juba siis waenlaseb wahel

lootsid, et risti usk pidi hoopis saama ärakautud; aga ei ühtegi: ikka tõusis elama, ikka sai weel rohkem inimesi Kristuse poole pöördud, et maailm seda usku täis sai. See oli Jumala wägi. Ehk kuule, kuida Lutteruski kiusatust ärawõitis: esite oli peaaegu ainuüksi oma usuga; paawst ja preestrid, kuningad ja würstid wihkasid teda kangeste ja sõimasid teda saadana teendriks; päraft tõusis seft weel suur sõda, ja mõni arwas, et walgus saab wist pimeduse läbi jälle ärawõidetud; aga ei ühtegi: sai ommetigi wõimust, ei põrgu wärawad saanud seda ärahäwitada. See oli Jumala wägi. Ja seesama wägi on praegugi Jumala sõna sees; see on terawam, kui kõik maailma mõõgad, tugewam kui nende sõariistad ja müürid ja wallid. Eks sina, inimene, ole ka seft Jumala wäest aru ja osa saanud? peaksid sa aga seft kinni pidama, nõnda kui sind algmisest on õpetud: et Kristus on so eest ristilöödud! — Ja seal on ka Jumala tarkus sees: Kui mina ei teaks, et Kristus meie eest risti löödud, siis ei mõistaks mina maailma olemisest midagi, ta oleks mo ees üsna jõle ja weider asi: miks ta weel seisab? mis tarwis inimesed sünniwad ja elawad ja jälle surewad? mis seft maailmast wiimaks saab? Kui ep oleks äralunastajat, kes pattu andeks annab ja kõik wead äraparandab, kui ep oleks tema läbi igawese elu lootust, siis oleks tõeste kõik nii tühi asi, et ei maksaks elus olla. Aga nüüd: Jeesus elab, ja meie jääme tema läbi ka elama igaweste. Olgu nüüd küll siin ilmas kurwastust ja wiletsust, mingu küll maailma elu ikka kurjemaks, tulgu küll wiimaks ka surm meid kiskuma: mis nemad waenlased saawad mulle teha? Ega nad ei sa mind ärarikkuda, seft Jeesus wõidab neid ära oma tarkusega. Kes wõib mo wastu seista, kui Jssand on mo pool? Nüüd mõistan mina, mis tarwis Jumal mind on loonud: ma saan õndsaks, seft Kristus on mo eest risti löödud! Nüüd tean, mis seft segaseft ja rahutumast maailmast wiimaks peab saama: kõik riigid ja wäed peawad Kristuse päralt saama, maailm saab kalliks rahu riigiks ümbermuudetud. Tall on kuningaks saanud, küll see saab wiimaks äraräakimata auu kätte, ja kes tema poole hoidwad, need saawad temaga igawese auu õnnistuseft osa. Ja waata, kui seesama Jeesus jälle tuleb oma suure wäega ennast ilmutama, oh üks suur hulk inimese hingesid seiswad siis tema paremal käel, walged riided selgas, kuld kroonid peas, laulwad ilma lõpmata kiituse laulu: siin seisame meie, ei meie wõi seda jätta, sina Jumal oled meid aitnud! Amen.

Palugem: Armuline taewane Jssa, meie tänome sind südameft, et sa oma selget armuõpetust maailmale oled lasknud kuulutada ja tänini hoidnud, ja et sa meidki selle läbi täna jälle kinnitanud ja rõõmustanud. Küll meie oleme enne ka wäga hooletumad olnud, wahel so sõna äraunustanud, wahel oma pimeda mõttedega seda äraseganud. Ja oh kui palju on praegugi meie kogudustes, kes sinu juureft ärataganenud ja pimeduses elawad. Aga sina oled armuline ja helde, ei sa jäta meid mitte maha. Oh hoia meid edespidi ka, et meie usk ei kõiguks! Tee meid ikka kindlamaks oma püha Waimu läbi, et meie ei loobaks muu peale kui üksnes Kristuse, sinu armsa poja peale, kes meie päraft risti löödud ja jälle elawaks saanud ja elab ja walitseb igaweste. Aita kõik meie usu rahwaft siin ja igas paikas, õnnista iseäranis meie oma kogudust, ja anna meile igal ajal truuid karjatsed ja õpetajad, et igal pool saaks Kristust üksi kuulutud ja tema järel käidud. Keela kõik eksitust ja wale õpetust ära! Halasta ka nende peale, kes weel pimeduse ja rumaluse wõrkus kinni on! Saagu kõik maailm sinu auu täis, ja tulgu see auu päew kätte, mill kõik poolelikud asjad maha jääwad, ja täis asi kätte tuleb: igawene õnnistus. Amen.

Tall. l. r. Nr. 428 (184), 1—3. Tart. l. r. Nr. 321, 1—3.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 786. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 14 Марта 1888 г. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cns. II, 807. ARH AT-1420

Jutlus teisel Kristuse tulemise pühal.

Tall. l. r. Nr. 8. Tart. l. r. Nr. 6. Issand Jeesus, sa oled kurwade troost, wiletsate abi, koormatud ja waewatud hingede lootus ning wäsinud südamete hingamine. Igaüks tunneb küll omal wiga ja puudust olewat. Aga mitmed ei tea mitte, mis nende päris puudus on. Armas Õnnistegija, õpeta meid äratundma, et sina meil puudud, et igaüks meie seast sinu juure tuleks ja sinna jälle meie südamesse wõiksid tulla. Aamen.

Tunnistus: Room. 15, 4—13. Mis iial enne on kirjutud, see on meie õpetuseks enne kirjutud, et meil kannatuse ja kirja rõõmustamise läbi peab lootus olema. Aga kannatuse ja rõõmustamise Jumal andku teile, et teie üht meelt peate isekeskis Jeesuse Kristuse järele, et teie ühe meele ja ühe suuga austate Jumalat ja meie Issanda Jeesuse Kristuse Isa. Seepärast wõtke üks teist wastu nõnda kui ka Kristus meid on wastuwõtnud Jumala auuks. Aga ma ütlen, et Jeesus Kristus on ümberlõikamise teenriks saanud Jumala tõe pärast, et ta pidi wanemate tõotused kinnitama ja et ka paganad halastuse pärast pidid Jumalat austama, nõnda kui kirjutud on: Seepärast tahan mina sind kiita paganate seas ja sinu nimele mängides laulda. Ja ta ütleb tema: Olge rõõmsad paganad tema rahwaga! Ja ta: Kiitke Issandat kõik paganad ja kiitke teda kõik rahwas! Ja ta ütleb Jesaja: See peab olema Jesse juur ja kes tõuseb walitsema paganate üle, selle peäle peawad paganad lootma. Aga lootuse Jumal täitku teid kõige rõõmu ja rahuga usu sees, et teil wõiks rohkeste lootust olla püha Waimu wäes.

Armastud Issandas! Igaüks täiskaswanud inimene teab, et see ei ole üks puhas, missuguse õhu sees meie elame, kas keldris wõi hästi tuulutatud toas, kas haigete kambris wõi metsas, kas soode wahel wõi mägede peäl. Meie ihu ja meie waim tundwad seda wahet elawalt.

Niisamasugune lugu on ka waimuliku õhuga, mis meie ümber on. Need jutud, mis sa kuuled, ajalehed ja raamatud, mis sa loed, sinu seltsimeeste hea wõi paha waim ei jäta sind mitte puutumata, waid tõmbawad sind kas hea wõi kurja poole.

Üks noor mees, kes wallatuse pärast oma isamaja oli mahajätnud ja Ameerikamaale põgenenud ning seäl raske wiletsuse sisse sattunud, langes ühe halastaja Samaaria mehe kätte. See oli wana õpetaja, kes teda wastuwõttis ja tema pattu waljuste tema silmade ette seädis, aga siis ütles: Mu poeg, kõik wõib weel heaks saada, kui sa teed, mis ma sulle ütlen. Kas lubad sa seda mu kätte? Siis ma pärast sulle ütlen, mis see on. Ja häda ning õpetaja maenitsus sundisid teda selle lubamisele. Kätt andes tõutas ta sõnakuulmist. Ja mis sai ta nüüd kuulda? „Siin kingin ma sulle Piiblit, ütles õpetaja, loe selle sees igapäew üks peatükk läbi ja mõtle selle üle järele, siis saab kõik heaks minema.“ Noor mees on pärast jutustanud: „Oleks mu häda wähem olnud, siis oleksin naernud selle nõudmise üle.“ Aga ta oli lubanud ja täitis oma sõna. Ja Issand Jumal on ka tõeks teinud, mis tema patustpöörja patustele on tõutanud. Noorel mehel on küll weel mõnikord rasked päewad kätte tulnud, aga ta tundis oma patu ära ja leidis andeksandmist Jumala ja oma wanemate juurest Jeesuse were pärast. Uhipea on tubliks meheks saanud, nii hästi selle maa kui taewa kohta. Pangem nüüd tähele

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

kolm asja, mis meie õpetuseks on kirjutud ja nimelt: 1) kannatust ja kirja rõõmustamist,
2) ümberleikamise teenrit ja
3) paganate lootust.

I. Armsad wennad ja õed. Kes teie seast loeb igapäew ühe peatüki Piibli raamatust? Kui palju on siin, kes seda igapäew teewad? Issand loeb neid hingesid praegu ja igaüks teie seast saab teadma, kas ta teda ka nende sekka arwab wõi mitte. Aga wahe on ka, kuidas sa loed. Meie ei tohi Piiblit mitte lugeda kui uhked meistrid, waid kui alandlikud õppijad. Selle tarwis peame omale püha Waimu, walgustamist ja õnnistamist paluma. Siis muudab püha kiri inimest ümber, muudab ka maja ja peälegi kogudust ümber. Neid, kes Piiblit loewad, wõib wäljastpidi juba äratunda, jah, sa wõid lastest koolis aru saada, kas kodumail Piiblit loetakse wõi mitte.

Põlgagu maailm seda ära ja näitku oma wiha selle wastu üles, Piibel jääb ometi kõige raamatute kuningaks. Ei ükski muu raamat ega ajaleht wõi nõnda trööstida ja kinnitada, lootuse ja kannatusega täita, kui Piibli loud ja salmid. Wiimsel päewal saawad peästetud ja õnnsad hinged tunnistama, kui suurt kasu nemad Piiblist on saanud.

„Mis seäl sees iial enne on kirjutud, see on meie õpetuseks enne kirjutud." Peaaegu kõik wagad inimesed, kellest Piiblis juttustatse, on kannatanud ja wõidelnud, nemad on Jeesuse Kristuse peäle lootes ärawõitnud ja rohket troosti oma kannatamise wõitlemistes tunnud. Wiimaks on nemad mitmest wiletsusest läbi Jumala riiki läinud. Nii sagedaste kui ma nende elukäiki waatan, tunnen ma häbi eneses. Aga ma saan oma enese kannatamise wõitlemise sees ka lootust. Ja lootuse läbi tuleb troost südamesse. Ja troost ning lootus aitwad wälja kannatada otsani.

Et meie kannatusest ja kirja rõõmustamisest kõneleme, siis wõin teile lugemiseks wäga kinnitawat tükki soowida. Räägiks Paulus siin uuest testamendist, siis ma saaksin muidugi seda püha kannatajat teie silmade ette seädma, kes oma ilmasüüta kannatamise ja surma läbi meid on äralunastanud. Sest kes Jumala talle peäle waatab, kes maailma pattu kannab, see saab rõõmsaks lootuses, kannatlikuks kurbduses ja leiab rohket troosti. Aga apostel räägib siin sest, mis wanas testamendis on kirjutud. Nüüd tahan teile ühte peatükki nimetada, mis teie südant ülendab. See seisab küll uues testamendis, ehk küll see wanast on wõetud.

See on Ebrea raamatu üksteistkümnes peatükk, mis meie õigusega kangelaste peatükiks wõime kutsuda. Sest selle sees seisab Jumala kangelaste nimekiri, kes liikumata uskus ja lootuses Jeesuse Kristuse peäle kannatamisi ja wõitlusi on läbikannatanud, millede wastu meie rasked kurwastused ja wõitlemised weel weikesed on.

Kes seda loeb ja tähelepaneb, see tunneb ennast teise maailma sisse kantud olewat, tema hing maitseb tulewa maailma wägesid, himud ja kiusatused jäewad wait ja teine waim tuleb tema sisse. Kui näituseks Jumala mehe Moosese nägu meie ees uueste elawaks saab, kes Kristuse häbi suuremaks rikkuseks arwas, kui kõik Egiptuse waranduse ja kes parem 40 aastat

Jumala maharõhutud rahwaga wõttis ülekohut kanda kui Waarao majas selle maailma ja patu lusti maitsta: siis hakkame kõik, mis ajalik on, tühiseks arwama. Lugege ometi seda peatükki tähelepanemisega läbi ja waatke ka wanas testamendis need loud järele, mis apostel seäl meeletuletab, siis on teil mõneks nädalaks ärataw ja elustaw waimutoit käes ja teie saate kannatust ja kirja rõõmustamist omas südames tunda.

II. Jesaja sõna tuletakse meie meele: „See peab olema Jesse juur ja kes tõuseb walitsema paganate üle, selle peäle peawad paganad lootma." „Nüüd paistab meile kauniste sa koidutäht nii selgeste, sa Jesse wõsukene." Eks teie tunne seda laulu? Aga kes oli Jesse? Jesse oli Isai, see oli Taaweti isa. Et nüüd meie Õnnistegija liha pooleşt ka Taaweti sõust on tõusnud, siis oli tema kõigekallim wõsuke, mis Isai kand on kannud, jah, see wõsuke, mis nende kõikide sisse poogitakse, keda igawesse elusse kutsutakse. Aga kes saab nüüd juur olema. mille seest Isai on wäljakaswanud? Seda saame üheşt jutuşt äratundma.

Wariserid olid katsunud Issandat Jeesust wõrgutada ja kõigesuurema käsu järele küsinud. Kui see oli ärawastatud, oli Issand Jeesus nende käest jälle küsinud: „Mis teie arwate Kristusest (ehk Messiast)? Kelle poeg (ehk järgmine) tema on?" Ruttu olid nemad wastanud: „Tema on Taaweti poeg ja sellepärast Isai järgmine." „Õige," oli Õnnistegija wastanud, „aga Taawet on ometi 110. laulus temast prohweti wiisil rääkinud: Issand on öölnud mu Issandale: Istu mu parema käele, seni kui ma saan su waenlased pannud su jalge aluseks järjeks. Kuidas wõib siis Taawet oma poega ning järgmist omaks Issandaks kutsuda?" See küsimine on kõige aegade wariseride suu kinnipannud tänapäewani.

Seesama Jeesus, kes otsegu wõsuke Isai kannust on wäljakaswanud, on ühtlaşe Isai juur. Kuidas on see wõimalik? Aga Jeesus on tõsine Jumal enne aega ja enne maailma loomist Isast igaweste sündinud ja tema on tõsine inimene aja sees neitsist Mariast ilmale toodud. Oma inimliku olemise pooleşt on tema juur, mis Isai ja Taaweti kandu kannab. Jah tema on kõige Israeli rahwa juur Aabraamist saadik. Ja waatame meie inimese Jeesuse peäle: Ei iial ep oleks Taawet ega Isai, ei ka Aabraam ega Israeli rahwas olnud, iial ei oleks ka seesinane rahwas nii imelikult Jumalast juhatud saanud: kui Jumala Poeg ei oleks selle rahwa ja Isai kannu seest pidand ilmale tulema ja inimeseks saama. Nii palju on selge: Taaweti oks ja Isai õige wõsukene on ka nende mõlemate juur, ta kannab Isait hoopis enam kui Isai teda kannab.

Seesinane Jeesus Kristus on nüüd ümberleikamise teenriks saanud. Ümberleikamisega tähendab Paulus kõik Juudarahwast ja nende lepingut Jumalaga. Nii kaua kui Jeesus maa peäl tööd tegi, on ta ennast alati Juutide teenriks üles näitnud. „Mina olen aga Israeli ärakadunud lammaste juure läkitud." Selle sõnaga tõukas tema Kananeea maa naese eneseşt ära. Juuda rahwa seas on tema õpetanud ja Jumala armunõu ilmutanud, Juuda maal on tema wägewaid tegusid teinud. Juuda maal on tema oma ohwriwerd ärawalanud ja maailma Jumalaga äralepitanud. Petlemmas Juuda maal on tema maailma sisse tulnud, õlimäe peält Juuda

maalt on tema maa peält lahkunud. Oleks see Jumala nõu olnud, siis oleks ta niisama hästi wõinud Roomlaste ehk Egiptlaste seas inimeseks saada. Aga arwaste on tema Juuda maa piiri üle wäljaläinud, ja kui ta seda tegi, mitte kaugele.

Teie näete, et Jeesus Kristus täieste ümberleikamise teenriks on saanud. Neid tõutusi, mis Jumal wanematele oli annud, on tema tõeks teinud. Aga, mu armsad, „kõik Jumala tõutused on tema sees jah ja tema sees aamen Jumala auuks meie läbi.“ (2. Kor. 1, 20.).

III. „Tema peäle peawad paganad lootma.“ Et Kananeea maa naene lootust tema peäle maha ei jätnud, sai tema ja tema tütar Jeesuse imelikku abi tunda. Isa oli teda Poja juure tõmbanud püha Waimu läbi ja kui aeg oli täidetud, leidis ta teda ja tema seest igawest elu. Niisamuti on hommiku maa targad, Mooramaa kuninganna suur isand, peälik Korneelius ja mitmed muud paganad olgu ka ilmateadmata Jeesuse peäle lootnud, seni kui neile walgus tõusis. Tänapäew on paganate seas ka mittu hinge, kes teda ootwad, tema järele igatsewad ja ei tea weel, miks pärast nemad rahutumad on. Aga meie teame seda Jumala sõnast. Nemad on tema lammaste seast, mis tema päralt on, aga kes teda weel ei tunne. Aga et tema neidgi on igaweseşt ajast ärawalinud, seepäraşt on nemad tema lambad. Ja seepäraşt loodawad nemad ka tema peäle, ehk küll nemad teda weel ei tunne. Aga nende tund jõuab kätte. See tuleb, kui tema tund on tulnud. Siis peab tema neid seie tooma. Ja kui neile siis Jeesuse Kristuse sees patu andeksandmist pakutakse, saawad nemad ütlema: See asi oli, mis mul puudus. Ja kui nemad kuulutud sõnast tema armast heält wälja kuulwad, saawad nemad õiskama: Tema on minu karjane! Ja nemad andwad endid siis suure äralunastud karja juure juhatada, sest nemad ei ole mitte ilmaasjata tema peäle lootnud.

Tema on kõige troosti Jumal. Tema täidab neid, kes tema peäle lootwad, rahu ja rõõmuga usu sees, nõnda et nende lootus täieliseks saab püha Waimu läbi. Kes Jeesuse peäle loodab, sellel on elu keset surma sees.

Kiida nüüd Issandat minu süda,
Ma kiidan teda surmani.
Tõest nii kaua kui kestab elu,
Talle ma laulan otsani.
Kes ihu, hinge annud, sell'
Laulan ma kiitust ikka teäl!
Halleluuja, Halleluuja!

Õnnis, jah õnnis on inimene,
Kellel see Issand Sebaot:
Kennele rõõmustaw päewakene
Paistab ja hiilgab Jeesuses.
Tõeste kõige häda seest
Lunastab teda abimees.
Halleluuja, Halleluuja!

Aamen.

Tall. l. r. Nr. 13, 1—4. Tart. l. r. Nr. 8, 1—4.

Loe palweks: Taaw. l. 96. — Tall. l. r. Nr. 159, 1. Tart. l. r. Nr. 125, 1.

Дозволено цензурою. — Черпть, 15. Октября 1887 г.

Trükitud H. Laakmann'i juures Tartus 1887.

Cns. 11808.
ARH PT-1420

Jutlus kolmandal Kristuse tulemise pühal.

Tall. l. r. Nr. 566, 1. 2. Tart. l. r. Nr. 429, 1. 2. Issand Jeesus, sa inimeseks saanud Jumala Poeg, meie eest ristilöödud ja ülestõusnud ning nüüd Jumala auujärje peäl, läkita meile püha Waimu ja tema läbi walgust ja elu. Tee elawaks, mis surnud on, ja wala meile oma Waimu wälja meie peäle, et elu sessinatses koguduses ülesärkaks. Õnnista ka kuulutamise ametit meie seas, et see wilja saadaks elule. Aamen.

Tunnistus: 1. Kor. 4, 1—5. Nõnda arwagu meid igaüks kui Kristuse sulasid ja majapidajaid Jumala salaja asjade üle. Aga peale selle, siis küsitakse majapidajate käest, et igaüks peab truu olema. Aga ma ei pane seda mikski, et teist minu peäle kohut mõistetakse ehk inimese kohtu päewast, aga ega minagi mõista enese peäle kohut. Sest mina ei tea enese peäle ühtegi süüd; aga seepärast ep ole ma mitte õigeks arwatud; sest Issand on see, kes mu peäle kohut mõistab. Seepärast ärge mõistke ühtegi kohut enne aega, kunni Issand tuleb, kes ka pimeduse salajad asjad päewa ette tõstab ja südamete nõuud awalikuks teeb, ja siis saab igaüks Jumalalt kiitust.

Mu armsad! Meie tänane epistel paneb
kuulutamise ametit
meie silmade ette ja räägib tema auust ja tema koormast.

I. Kuulutamise ameti au saame õiete äratundma, kui meele tuletame, et tema kõigekõrgem kandja Jumala Poeg Kristus ise on, kes taewast on maa peäle tulnud. Juba wanemate päiwil on tema prohwetide läbi oma tahtmist wana seäduse rahwale ilmutanud. Kristuse Waim oli nende kuulutajate sees ja Kristuse sõna on nemad kuulutanud. Wiimaks on tema ise inimeste seas elanud. Tema on igawest tõtt taewast maa peäle toonud, Jumala armunõuu ja tahtmist, Jumala teed ja kohut, Jumala armusalausi ilmutanud. Ja Jumal Isa on ülewelt hüüdnud: „Teda peate teie kuulma!“ Muidu ei tunneks meie taewariigi salausi mitte. Kui Jumala Poeg neid Isa südame seest ei oleks kuulutanud, siis ei teaks ükski inimene sest mitte midagi. See on nüüd hallikas, see on kõige tõsise kuulutamise algus. Jumala Poeg on ise esimene kuulutaja, tema on päris külwaja, kes head seemet inimeste südame põllu peäle wäljakülwab.

Tema on truuid inimesed tunnistajateks ärawalinud ja neid oma annetega wäljaehitanud. Needsinatsed on temaga elanud, on oma silmadega

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKO

igawest tõtt waadanud ja Kristuse suust kuulnud. Apostlid ja enne neid prohwetid olid teise klassi kuulutajad. Kuulutamine on Kristusest wälja läinud, aga meie oleme seda kätte saanud apostlite läbi. Nõnda on meil kindel prohweti sõna käes. Ja meie teeme hästi, et seda tähele paneme, kui küünalt, mis pimedas paigas paistab. Seesinane sõna, mis apostlid ja prohwetid meile on kuulutanud, peab meie jala walguseks ja küünlaks meie elutee peäl jäema, seni kui päew wäljapaistab ja koidutäht tõuseb meie südames, see on, seni kui Jeesus jälle tuleb. Siis ei ole meil enam ei kirjutud ega trükitud sõna tarwis, siis on tema ise, igawene sõna meil, kes Isast on wäljaläinud.

Apostlid on jälle omalt poolt teisi mehi kuulutajateks seädnud ja nõnda on püha Waimu abiga kuulutamise amet ülewel hoitud saanud tänapäewani. Need on kolmanda klassi kuulutajad. Aga nende kuulutamise sõna, nende kuulutamise tõde ei ole mitte kolmandas klassis. Sest see on seesama tõde, mis Jumala Poeg on taewast toonud. See sõna jääb liikumata seisma, kui ka taewas ja maa hukka lähewad. Aga muidugi peawad kuulutajad tõeste Kristuse sõna kuulutama. Nõnda ei ole kuulutamise amet mitte maa peält, waid taewast tulnud, ei mitte inimesteſt, waid Jumalast. Ja see on tema suur ja kõrge au.

Senna juure tuleb weel teine asi. Kord oli üks kroonu metsawaht õpetajaga hakkanud tülitsema, ja kinnitas, et tema, kui ilmaliku riigi teener, kõrgema au sees seisab, kui õpetaja, kes kroonu ametnik ep ole. Meie ei ei taha ei ühegi inimese au wähendada. Aga kutsugu mõni kroonuametnik ennast ka würstlikuks ehk minu päraſt kuninglikuks ehk peälegi keiserlikuks, mida suurem nende isanda au on, seda suurem auupaistus langeb ka teenri peäle.

„Meid arwagu igaüks kui Kristuse sulasid," ütleb Paulus. Kristus on kõige kuningate kuningas, kõige isandate Issand. Tema on seda tõeste, see saab ka maailma ees awalikuks saama. Kes Kristust teenib, see teenib kõigewägewamat maailmas. Ja sellepäraſt on Kristuse teenril kõigesuurem au. Põlgagu usknata maailm Kristuse teenrisid ära, nii palju kui taht, ükski amet ei ole nii austud kui kuulutamise amet. Ilmalikku au ei ole temal küll mitte ja ei peagi mitte olema, aga seestpidise austuse ja suruse poolest ei ole ükski muu amet maailmas selle sarnane. Paulus oli küll maailma pühkiks ja kõikide roistuks saanud, kas teie ei usu, et tema ametil siiski hiilgaw au oli? Missugune kuningas, missugune keiser on iial ameti au poolest tema sarnatseks saanud? „Meie oleme käsud Kristuse asemel, otsegu maenitseks Jumal meie läbi." Missugune teine amet wõib seda eneseſt ütelda? Ei ole tarwis, et maailm weel oma au senna juure paneb, ta ei wõi ka ühtegi tema auust ärawõtta. Kuulutamise amet teenib otsekohe Issandat Jeesust Kristust, ja kuulutaja ehk õpetaja on Kristuse teener — kas on weel kõrgemat au maa peält leida?

Senna juure tuleb weel kolmas asi. Ameti kandjast peetakse lugu seda mööda, kas tema inimestele kasuks wõi kahjuks on. Austatud on see, kelle meelewalla all kas palju raha wõi suured mõisad, ehk õigus ehk inimeste wabadus ja omandus seisawad, kes oma sõnaga sõda wõib sünnitada

wõi rahu teha, ehk mitme inimestele ja rahwastele rõõmu wõi kurbdust walmistada.

Mis asi seisab siis õpetaja walitsuse all? Ajalikku asju ei wõi palju nimetada. Selle pooleſt ei näita tema ameti auu mitte suur olewat. Aga kõik ilmalikud ametnikud peawad kord oma meelewalda käest äraandma, jah, ihugi mahapanema. Siis on nemad nii waesed, et seda ei wõi wäljarääkida. Ja siis jäewad nemad igaweste waesiks, kui neil ei ole igaweſed warandused, kui neil ei ole meie Issanda Jeesuse Kristuse arm. Seda armu wäljajagada, nii hästi rikaste, kui santide jauks, on õpetajate asi. Ükski inimene ei wõi ise eneseſt Jeesust tunda ega tema armu kätte saada, ei ka omast wäest Jumala osasaamise sisse ja tema armulepingu sisse saada. Seda peab kuulutamise amet korda saatma, mis õpetajate käes on.

„Nõnda arwagu meid igaüks kui majapidajaid Jumala salaja asjade üle." Need on kuulutamise ameti käes. „Usk tuleb kuulutamiseſt." Seepärast kautaksid inimeſed, kui kuulutamise amet saaks nende seast ärawõetud, Issanda Jeesuse Kristuse armu ja taewast ära. Ja kui see sünniks, ei oleks neil ka enam õnn ega rahu maa peäl. Siis peab õelus ja ülekohus maa peäl wõimust wõtma, siis lähewad riigid hukka ja kõik maailm hukka. Kes oma igaweſt ja ajalikku õnne tahab hoida, peab sellepärast kuulutamise ametit kalliks pidama. Nii suur on selle ameti auu. Seda teab igaüks õpetaja ja ei lase seda auu kõige maailma ärapõlgmise läbi mitte ärariisuda. Seſt kui ta seda auu ei tunneks, ei wõiks ta mitte selle tähtsa ameti koormat kanda, milleſt meie nüüd peame rääkima.

II. Preisi waga kuningas Friedrich Wilhelm IV. ütles, seſt et ta seda ise omas elus oli tunda saanud: Kuningad käiwad teed täis kibuwitsu. Nõnda on ka kuningate ametil tema auu kõrwal raske koorem. Kuidas wõiks siis kuulutamise amet koormast ilma olla? Jah, mida kõrgem amet on, seda raskem tema koorem. Ja õpetaja elus on palju päiwi, kus tema ameti koorem suurem on, kui tema au.

Kust see tuleb? „Nõnda arwagu meid igaüks kui Kristuse sulaſid." Kus isandaſt lugu peetakse, seisab ka tema teener auu sees. Nüüd on Issand Jeesus Kristus maailma silmis ärapõlgtud ja ristiinimeſed häbenewad omast Äralunastajast. Mis ime, kui siis pisut neid on, kes tahawad Kristuse teenistusse astuda. Kristuse ärapõlgmine langeb ka tema sulaste peäle. Seda koormat ei taha mitmed mitte kanda.

Peälegi arwawad mitmed uskumist wäga hõlpsaks asjaks ja siiski ei ole usk mitte igaühe asi. Waid usk on inimesel nii raske, et ta omast wäest ja meelest ei wõi Issanda Jeesuse Kristuse sisse uskuda. Kuulutajad on majapidajad Jumala salaja asjade üle. Needsinatsed on inimesel arusaamata, kui tema 1) usinaste jutlust ei kuule, 2) waewa ei näe seda äramõistma, 3) walgust ülewelt ei palu ega saa ja 4) Kristuse sõnakuulmises ei ela. Aga milleſt inimene aru ei saa, seda arwab tema jõleduseks. Senna juure tuleb weel, et Jumala salaused, mis kuulutatakse, inimese loomu wastu käiwad. Seſt need on Jumala tõde, mis inimese himu, walet ja pattu hukka mõistab. Seepärast ei salli inimeſed kuulutamist mitte ja wihkawad õpetajat. Niisuguſt koormat kanda, ei ole mitte kerge.

Mis peab siis õpetaja kuulutama? Tema on selle üle oma eeskirja kätte saanud. Jumala sõna peab ta kuulutama, kui ta ei taha oma eneſe õnnistuſt ärakautada. Issand nõuab, et ta selle poolest peab truu olema. Aga Jumala sõna on käsu ja armu õpetus. Kuulutab tema armuõpetuſt, siis tunnistab tema Issandaſt Jeesusest Kristusest ja patu andeksandmisest, mis tema meile on ärateeninud. Kui nüüd õpetaja omas jutluses muud ei tea, kui ristilöödud Jeesuſt Kristuſt, siis ütlewad mõningad: Õpetaja on muidu hea mees, aga ta ei peaks mitte ühtepuhku Jeesusest kuulutama. Üks ütles: Kui ma kirikule tulen, ei taha ma mitte tõsist, waid rõõmulikku asja kuulda. Jah, kui sull rõõmusõnum Kristusest mitte rõõmustaw ei ole, mille läbi sulle patu andeksandmist ja õnnsust pakutakse, siis mine parem näitelawale ehk ahwide maja juure.

Kuulutab õpetaja Jumala püha käsu õpetust, noomib tema rahwast patu pärast, siis ei ole see jutlus jälle mitmede meele pärast. Nemad ei taha teda enam kuulda. Aga häda sel õpetajal, kes aga seda kuulutab, mille järele inimeste kõrwad sügelewad. Ta peab tõtt kuulutama, sest tema on Kristuse teener ja majapidaja Jumala salaja asjade üle. Selle sees peab ta truudust ülesnäitma.

Kui nüüd õpetaja ennast suure hoolega on ettewalmistanud ja südameliku armastusega kuuljate wastu kirikule tuleb ja näeb, et mõni nägu, mis temal armas on, ei ole paraku mitte platsis, ja siin ja seäl on mõned platsid tühjaks jäenud, siis kaub tema rõõmus meel ja kuulutamine läheb temale raskemaks kui siis, kui kirik täis tähelepanejaid kuuljaid on. Ja kui õpetaja hakkab kuulutama ja tunneb mõne näust ära, et ta mõtleb: See on mull igaw, seda ma ei taha kuulda; ja kui peälegi mõned une sisse wajuwad: oh, siis on kuulutaja, kes waimustusega kirikule oli tulnud, maharõhutud ja ühe linnu sarnane, kelle tiiwast kuul on läbi käinud ja kes selle pärast ilmaasjata püüab üleslennata, aga enam ei saa.

Kuuljate laiskus ja wastupanemine wõib nende tööd ülewäga takistada ja maharõhuda. Seepärast ärge mõistke kohut, seni kui Issand tuleb. Tema saab tulema! Ja siis saab tema kohut mõistma kuulutajate peäle seda mööda, kuidas nemad oma ametit on toimetanud, aga — ja seda ärge unustage mitte ära — ka kuuljate peäle seda mööda, kuidas igaüks neist kuulutamist on wastuwõtnud! Aamen. Tall. l. r. Nr. 202, 1. Tart. l. r. Nr. 165, 1.

Loe palweks: Tall. l. r. Nr. 196. Tart. l. r. Nr. 168. — Tall. l. r. Nr. 207. Tart. l. r. Nr. 444.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 15. Октября 1887 года.

Trükitud H. Laakmanni juures Tartus 1887.

11779. ARK PT-1420

Jutlus neljandal Kristuse tulemise pühal.

Tall. l. r. Nr. 9, 1—4. Tart. l. r. Nr. 4, 1—4. Õnnistegija tuleb! Oh sa kõigekallim Õnnistegija, sulle olgu igawene tänu, et sa oled tulnud ja weel tuled. Kas sina oled tõeste see, kellele Serawimid „püha" laulwad? Jah, sina oled see, keda kõik inglid kummardawad. Ja meie ei peaks mitte rõõmuga sind omaks Issandaks ning Jumalaks kiitma? Issand Jeesus, meie kiidame sind nii palju, kui meie sees surelikus ihus jõuame kiita. Wõta meie kiitust wastu, taewas peab see paremaks saama! Aamen.

Tunnistus: Wil. 4, 4—7. Olge ikka rõõmsad Issandas, ta ütlen mina: Olge rõõmsad. Teie järeleandmine saagu teadwaks kõige inimestele; Issand on ligi! Ärge muretsege ühtegi; waid laske kõigis omad palumised palwe ja õhkamise läbi tänuga Jumalale teada saada. Siis Jumala rahu, mis ülem on kui kõik mõistus, hoiab teie südamid ja teie meeli Kristuse Jeesuse sees.

Armsad Issandas! Nende wiimiste sõnadega, mis teie praegu olete kuulnud, astuwad kõik meie usu õpetajad kogudusele rahu soowides ja ühtlasi rahu Jumalalt paludes igal ühel pühapäewal kantsli pealt maha. Mis on siis Jumala rahu? Mu armsad. Kes Jeesuse süles ja tema südame küljes hingab, kes tema sees on patu andeksandmise saanud ja tema osasaamiseks on nuendatud: sell on Jumala rahu. Seda ei wõi ükski ingel neile seletada, kes seda ei ole maitsnud, nii pisut, kui keegi wõib teistele wõõra roa magu etteseletada, mis nemad ep ole iial söönud. Sest see rahu on ülem kui kõik mõistus. Ja siiski wõib liht tuu inimene, jah lapsedgi sest aru saada, kui neil aga Jumala rahu on. Kes Jumala rahu maitseb ja tunneb, see teab, mis see on, ei ükski muu mitte.

Mis saadab Jumala rahu korda?

Nõnda wõtkem täna küsida.

I. Jumala rahu tuleb Issandast Jeesusest Kristusest. Kes seda ep ole Jeesuse juurest leidnud, see on sest ilma. Ükski pagan ega juut, ei ka ükski patustpöörmata ega uskmata ristiinimene ei wõi Jumala rahust ennast kiitelda. Jumala rahu on neil otsegu tundmata maa. Kes Jumala rahus läbi maailma kõnnib, on teine kui nemad, elab, mõtleb, armastab teistwiisi kui nemad ja nõuab teisi asju taga, kui nemad. Seepärast ei saa nemad

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOG

niisuguseſt inimeseſt mitte aru. Paljalt seda mõistawad nemad ära, et temal midagi käes on, mis neil puudub. Ja nemad peawad seſt ilma jäema, seſt et nemad ei taha endid Issanda Jeesuse poole pöörda. Jumala rahu tuleb Jeesuseſt, seält leiab igamees seda, kes õiglase meelega tema poole hoiab.

See rahu hoiab teie südamid ja teie meeli Kristuse Jeesuse sees. Küll on see kallis asi, kui selle elu tülis, wõitlemises ja kannatamises Jumala rahu meil on. Aga kõigekallim asi on, et see rahu südant ja meelt Kristuse sees hoiab.

Mu armsad. Kui teie inimest näete, kes kõige selle elu töö ja mure, kannatamise ja wõitlemise sees ikka ja alati otsegu nägemata sideme läbi Issanda Jeesusega ühendud jäeb, siis wõite julged olla, et sel inimesel on Jumala rahu. See rahu hoiab õnnes ja õnnetuses, töös ja hingamises, walwamises ja magamises, kodumail ning wäljal südant ja meelt Kristuse Jeesuse sees. Jeesuseſt ta tuleb ning juhatab jälle Jeesuse juure ning kinnitab armusidet temaga ikka kindlamaks.

Kellel Jumala rahu on, see teab, mis temal on, ja wõib sesſinatses maailmas mõneſt õnneſt ilma jäeda ja mõnda õnnetust ärakannatada. Seſt Jumala rahu annab temale tasumiſt ning jõudu. Aga see rahu kaub ruttu südame seeſt ära, nii pea kui inimene maailma lustiſt kinni hakkab. Aga kes sesſinatses ilmas täis silmawet kord Jumala rahu on maitsnud, ei taha enam seſt ilma jäeda. Enne annab ta kõik ilmalikku rõõmu käeſt ära, kui seda rahu. Nõnda sünnib see, et Jumala rahu südamid ja meeli hoiab Kristuse Jeesuse sees.

Kui edespidi neid sõnu kuulete, kui õpetaja kantsliſt mahatuleb, siis paluge igaüks omas südames: Issand sinu rahu hoidku minu südant ja minu meelt Kristuse Jeesuse sees! Kui teie seda igakord südameſt teete, siis saate peagi tundma, et asjad paranewad koguduses ja majades ning kirikus.

II. Jumala rahu on teine kui inimeste rahu. Mõni leplik hing wõib küll rahus inimestega elada ja siiski ilma Jumala rahuta olla. Ja teisel jälle on wõitlemine, riſt ja häda igapäew käes ja siiski ka Jumala rahu. Kõik selle maailma õnn ei wõi Jumala rahu mitte anda ja kõik eluäpardused ei wõi seda mitte ärawõtta.

„Ärge muretsege ühtegi!“ ütleb Jeesuse Kristuse apostel. Kellel ei ole weel muret olnud? Ja kes on weel neiſt ilma? Mured ei lõpe ära, seni kui elu õhk otsa saab. Jah, mitmel inimesel hakkawad mured siis alles õiete peäle, kui õelate kerge meel ärakaub. Ükspäinis usklikud, kellel Jumala rahu on, saawad muretseſt wõitu. Olgu wõitlemine ka palaw, Jumala rahu wõidab mured ära. Mõllagu wäljaſtpoolt ka torm, silmawee all hiilgab Jeesuse armupaistus ometi südames. Ja see on Jumala rahu.

Kuidas lööb Jumala rahu ka kõigeraskemaid muresid maha? Siin seisab see: „Kõigis laske omad palumised palwe ja õhkamise läbi tänuga Jumalale teada saada.“ Kellel Jumala rahu on, see käib Issanda Jeesusega ümber. Tuleb nüüd weewoog otsegu Peetrusele mere peäl, tõuseb mure ja ahastus, siis on süda juba Jeesuse juures, waatab Jumala palet, tema wäge ja armu — ja ahastus ning mure andwad Jumala rahule südames maad. Kestawad mure ja ahastus weel, siis laske omad pa

lumised ärdaks palweks ja südamelikuks õhkamiseks saada ning ärge unustage iseäranis tänamist mitte, siis saab Jumala rahu südant uueste täitma ja täieste waigistama.

„Ma olen seda juba temale ütelnud!" Nõnda rääkis üks waga mees igakord, kui õnnetus tema peäle tuli ja tema süda tundis waigistamist ning meel sai kindlaks. Kui isa oma lapsega käib, kes isa käest kinni hoiab, siis waatab laps kohe, kui koer augub ehk kui müristab, isa silmisse ja tunneb, kui isa ilma mureta edasi käib, rahu ja uut julgust omas südames. Nõnda on ka lugu Jumala lastega. Nemad waatwad Jeesuse palesse ja ütlewad temale, mis neile muret teeb. Ja tema püha hingamine annab waewatud hingedele uut rahu. Kas wõime siis tõeste Issanda Jeesuse palet näha? Jah Jumal olgu tänatud, nii kui Taaweti 32. laul seda näitab. Jhuliku silmadega ei näe meie seda küll nüüd weel mitte, aga kellel Jumala rahu on, see wõib seda ometi püha Waimu läbi. Ja kes seda ei wõi, sellel ep ole mitte Jumala rahu.

III. Loomu poolest on inimene sagedaste wali teiste inimeste wastu ja mõistab ilma kutsmata kohut nende peäle. Niisuguse südame sees ei ela mitte Jumala rahu, sest see rahu teeb järeleandjaks. Kes Jumalast ametit on saanud, teiste peäle kohut mõista, pattu nuhelda, see peab tõe ja õiguse pärast ka waljust pruukima. Aga kui tema rahulaps on, siis ei wõi tema ka kõigewaljuma kohtuotsuse ja kõigeraskema nuhtluse juures mitte oma südame järeleandmist ärapeita. Sa wõid tema walu äratunda, mis ta ise selle üle tunneb, et waljust tarwis on. Kellel Jumala rahu on, ei ole mitte warisеer ega iseennast täis, ta leiab oma enese rindus weel patu pidalitõbe küll. Ja just sellepärast, et Jumala rahu tema südant ja meelt Jeesuses hoiab, tunneb tema oma enese pattu ning oma kurje mõttid ära ja see teeb teda järeleandjaks.

Nõnda äratab Jumala rahu järeleandmist meie südames inimeste kannatamise ja häda wastu.

„Teie järeleandmine saagu teadawaks" ei mitte paljalt sugulastele ja sõpradele, kes teile head jälle tasuwad, ega paljalt usuwendadele, waid „kõige inimestele." Seks on meil igapäew asja. „Waesid on ikka teie juures." Häda ja puudus ei lõpe mitte otsa. See peab nõnda olema, et armastuse ning järeleandmise jõgi mitte ei tarretaks, waid ikka edasi woolaks. Kui tule sisse enam puid ei panta, kustub tuli ära. Kui puu enam wäljapoole punge ei aja, sureb ta ära. Kes armastust ikka uueste ei harjuta, laseb seda külmaks minna. Armastuse jõgi saab nõnda jääks. Juba sellepärast peab häda olema, et armastus otsa ei saaks.

Wennad ja õed. Talw on käes ja külm. Kui järeleandmist ei oleks leida, peaksid mitmed külma ja nälja pärast otsa saama. Mu armsad. Issand on ligi! Jumala kõigesuurema järeleandmise püha on ukse ees. See maenitseb meid järeleandmist ülesnäitama, häda wähendama ja head meelt ning rõõmu wäljalautama. Ja ükski ep ole nii waene, et ta selle poolest ühtegi ei wõiks teha. Kellel Jumala rahu on, see tunneb Issanda Jeesuse ligiolemist. Ja kes wõib ütelda, kas ei ole wahešt Issanda tule-

mine aun ſees ka ligi jõudnud? Jeeſuſe päraſt ſaagu teie järeleandmine teadawaks kõige inimestele!

IV. Ma arwan, et maa peäl ei ole ſuuremat kunsti kui alati rõõmus olla. Niiſugune rõõmus meel on wäga aruldane aſi. Inimeste ſuurem hulk on aga ſiis rõõmus, kui nende käſi hästi käib. Siis ei ole mitte raske, rõõmſat meelt üles näidata. Aga ruttu katwad jälle mure pilwed nende pale rõõmu uueſte ära. Aga Jumala rahulapſed tundwad ka ſiis, kui raske riſt neid koormab, rõõmu ſelle üle, et ſee ei ole weel raskemaks läinud ja et ſee ep ole warem ehk hiljem tulnud ja et ſee aga nende eneſte peäle on langenud ja nende armukeſi on puutumata jätnud.

„Olge ikka rõõmſad, ta ütlen mina: Olge rõõmſad!“ Kas apoſtel nõnda ütleb? Ei mitte, waid ta ütleb: „Olge ikka rõõmſad Iſſandas.“ Iſſand on Jeeſus Kriſtus. Kiitku maailm ſeda ja teiſt ſuureks rõõmuks, kui Jeeſuſel ſeſt oſa ei ole, ei taha ma ſeda mitte. Seſt ilma temata on rõõm paljas aur, mis ruttu ärakaub, ja unenägu, mis petab. Jäädawat rõõmu leiame ainuükſi ſelle ſees, kelle ſeeſt Jumala rahu meile tuleb ja kelle juure tema jälle juhatab. Õppigem ſeda ſuurt ja püha kunſti, Jeeſuſe ſees olla, et meie iial tema nägu ſilmiſt ega tema kätt käeſt ära ei kauta. Siis ei ſaa meil rõõmuſt enam puudus olema.

Mida jäedawam inimeſe rõõm on, ſeda parem riſtiinimene tema on. Mida ſagedamalt keegi waikſet rõõmſat meelt ärakautab, ſeda wähem on temal Jumala rahu. Kes Iſſandat Jeeſuſt kõrwale jätab, ei ſaa jäedawat rõõmu mitte kätte. Iſſandas peame olema. Seda peame tagaõudma. Süda ja meel Kriſtuſe Jeeſuſe ſees. Rohkem ei ole meil elus ega ſurmas tarwis. Siis ei jää meie mitte rõõmuſt ilma ei ajalikult ega igaweſte, Jeeſuſe juures on rõõmu rohkeſte ja lõbuſaid aſju lõpmata. Jumal olgu tänatud, rõõm on olemas, mis igaweſte keſtab, aga ainuükſi Jeeſuſe Kriſtuſe ſees.

Iſſand on ligi! Kuulge ſeda, kes teie tema järele igatſete. Aga kuulge teiegi ſeda, kes teda mitte ei taha. Iſſand on ligi omakſidele, ſeda teadku ſõbrad ja waenlaſed, ſõbrad omaks trooſtiks ja waenlaſed omaks maenitſuſeks, et Jeeſuſe ſõbrad ep ole iial mitte mahajäetud ega ilma abita. Iſſand on meiega nüüd ja igaweſte! Aamen. Tall. l. r. Nr. 271, 1—3. Tart. l. r. Nr. 213, 1—3.

Loe palweks: Taw. l. 103. — Tall. l. r. Nr. 9, 5. Tart. l. r. Nr. 4, 5.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 15. Октября 1887 года.

Trükitud H. Laakmann'i juures Tartus 1887.

Cns. 11825. ARH PT-1420

Jutlus neljandamal Kristuse tulemise pühal.

Tall. l. r. Nr. 409, 1—6. Tart. l. r. Nr. 155, 1—6. Arm olgu teile ja rahu sest kes on ja kes oli ja kes tuleb — meie Issandast Jeesusest Kristusest, kellele olgu au ja wägi igaweste. Amen!

Tunnistus: Wil. 4, 4—7. Olge ikka rõõmsad Issandas; ta ütlen mina: Olge rõõmsad. Teie järeleandmine saagu teadawaks kõige inimestele; Issand on ligi! Arge muretsege ühtegi; waid laske kõikis omad palumised palwe ja ohkamise läbi tänugu Jumalale teada saada. Siis Jumala rahu, mis ülem on kui kõik mõistus, hoiab teie südamid ja teie meeli Kristuse Jeesuse sees. Amen!

Armsad hinged Issandas! Kui teil üks kallis sõber ehk armas sugulane on, kes kirja ehk teiste inimeste läbi teid juba ammugi lubas waatama tulla, kui see nüüd tõeste teie eluajal weel tuleb, keda nii kaua juba ootasite, kelle tulekut mõned ei jõudnud näha saada, waid pidiwad enne seda hauda minema — oh mis üpris suur on siis teie rõõm; kuidas walmistate siis teda wastuwõtma, kuidas ehitatakse ja ilustatakse siis tema kambrikest, kus kallis wõõras peab elama; kuidas muretsetakse siis kõige paremad road laua peale, et sõbr head kehakinnitust leiab; kuidas kantakse siis hoolt selle eest, et wastuwõtmine kõikis ilusaste kordas on. Ja nõnda teie walmistate ennast juba ühe sõbra ja sugulase tulemise wastu. Eks rõõm ei pea sada korda suurem olema ja wastuwõtmine tuhat korda lahkem, kui üks taewalik sõber ja jumalik sugulane teid tahab waatama tulla? kui see tuleb, keda juba wanast usklikud himuga ootanud ja mitu aastasada igatsenud? Jah! ristikogudus, see kallis wõõras on nüüd tulemas ja täna said sina sõnumed, kus öeldakse: Issand on ligi! sest weel mõni pääw edasi ja kallis Jõuluaeg on käe; siis tuleme jälle kokku ja kuuleme Jõulukuulutust, et täna on meile Õnnistegija sündinud, kes on Issand Kristus! Kui see tõeste nõnda on, et Issand on ligi, ja seda kuulutatakse meile juba neli pühapäewa järges, siis on asja küsida:

Kuis pean wastuwõtma
Sind armas Jeesuke?

Ja ka meie, armsad wennad ja õed, tahame täna sellepärast küsida:
Kuidas peame Issandat Jõulupühal wastuwõtma?
Meie tänane püha kirja tunnistus juhatab meid ja wastab meile

1) suure rõõmuga
2) ilma mureta
3) püha rahuga.

Issand aita, Issand lase hästi korda minna, et meie õiete oleme walmistatud sind wastuwõtma, kui sa meie juure tuled omal kallil pühal ja aset tahad teha meie südames. Amen!

I.

Meie peame Issandat Jõulupühal enese juures wastuwõtma suure rõõmuga. „Olge ikka rõõmsad Issandas" nii maanitseb meid tänane pühapääw. Aga mispärast peame siis rõõmsad olema? Waata, ristikogudus, seda ütleb juba tänane pühapäew, mis neljandaks Kristuse tulemise pühapääwaks nimetakse. Et Jumal meie liha ja werd wastuwõtab ja inimese pojaks sünnib — see on rõõmu wäärt

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

uulutus, sellepärast kästakse meid rõõmsad olla. Kõige kõrgem ja ausam wõeras tuleb meid waatama, eks siis asja ei ole rõõmustada tema tulemisest ja ka juba tema ligi olemisest. Ja mis meie rõõmu weel suuremaks teeb, on see, et Issand Jeesus Kristus mitte üksnes meid ei tule waatama, waid et tema meile ka wäga kallid kingitusi toob Jõulupühadeks.

Missuguseid kingitusi? küsid sa. Kuule! Tema annab meile andeks meie patud, tema pühitseb meie südant ja kõik meie elu ja annab meile igawese elu lootust. Oh seda imelikku inimeste sõpra! Iseennast kingib ta meile Jõulupühiks; seepärast, inimesed, „olge rõõmsad," sest teie olete Issaga lepitud ja teie wõlg on mahakustutud. „Olge rõõmsad", sest teie olete peastetud surmast ja wiimse kohtu nuhtlusest; „olge rõõmsad," teie olete õigeks mõistetud Jumala ees Jeesuse Kristuse õiguse läbi, teie olete saanud jälle Jumala lasteks ja igawese elu pärijateks.

Eks seepärast ei peaks laulma:

Rõõmustes mu süda kargab,
Sest et nüüd kallist hüüt
Ingli wägi laulab.

Kuulgem, kuulgem rõõmu hüüdmist,
Ilmamaa Hüüab ka:
Kristus sündis meile.

Aga niisugune rõõm ei pea üksnes meie südames walitsema, waid meie peame ka teiste wastu oma rõõmu awaldama, sest kui tuli ahjus, siis on korstnast ka suits tõusmas. Ja kui sull õiget rõõmu Issandas südames on, siis sa soowid ka sellest rõõmust teistele jagada ja näitad oma Jõulurõõmu kõigepealt seeläbi, et sa waestele ja kehwadele head teed. Nüüdsel talwisel ajal on mõni kaaswend, mõni waene lesk suures hädas, sest tööd on wähe saada ja elutarwitused on suuremad kui suweajal. Oh siis mõtle selle peale, kui rohkeste meid Jumal Kristuse läbi on õnnistanud. Ja kui sina üht waest inimest tead, kes hädas ja wiletsuses on sell kõigeilma rõõmu pühal — sinna mine ja kuiwata tema silmapisaraid ja kergita tema häda, sest sa oled ju „rõõmus ja rõõmsat andjat armastab Jumal. Meie peame aga oma rõõmu Jõulupüha õnnistuse pärast ka näitama seeläbi, et meie südamesse wõtame Apostli maanitsust: „Teie järeleandmine saagu teadawaks kõige inimestele." Issand on tulnud kui tasane ja alandlik ja sina, inimene, tasandust ja alandust ei tunne, waid elad pahanduses ja riidlemises ligimestega Issand on wihawaenu sinu ja Jumala wahel lõpetanud ja sind Jumalaga lepitanud ja sina, inimene, tahad ikka weel oma kaaswenda ehk kaasõde wihkada? sina ikka weel ei taha leppida, järele anda, rahus elada? Oh wõta ligimest, kellega sa riidus oled, kättpidi ja palu teda: eks meie ole Jumalaga lepitud, seepärast lepigem ka meie mõlemad ja tehkem rahu. Issand on sulle kõik sinu suured ja rasked patud andeks annud ja sina ei tahaks mitte andeksanda oma wennale tema eksitused ja wõlad? Issandal on sinuga palju kannatust ja pitka meelt olnud ja sinul ligimese nõdrusega ühtegi kannatust ei ole? Nii kui Jumal teile kõik andeks annud Kristuse Jeesuse sees, nii peate ka teie kõigile andeks andma. Mees ja naene, wanemad ja lapsed, naabred ja sõbrad, leppige ära! sest Issand on ligi, Jõulupüha on käe, Issandat on tarwis wastuwõtta suure rõõmuga, seepärast ka 2) **ilma mureta.**

II.

Oh, õhkab mõni wend ehk mõni õde: hea on küll käskida: „Ärge muretsege ühtegi", aga kas wõin mina siis rõõmus olla ja ilma mureta, kui minu käsi nii halwaste käib. Teistel on pühadeks rohkeste elutoidust muretsetud ja ihukatet ostetud, uus kasukas, kuub ja rättik, neil ei ole küll enam tarwis küsida: Mis peame

meie sööma? ehk mis peame meie jooma? ehk misga peame endid katma? Sest neil on sest kõigist küll, mõnel enam kui tarwis läheb, kunni minul kõigest selleſt warandusest puudus on! Jah — teised on terwise juures ja õnnekoos, ükski mure ega leinamine neid ei koorma, kunni mina raskeste waewatud ja koormatud olen. Kas mina siis ei peaks muretsema ja kaebama? Ei ommetegi mitte, sest pane tähele! „Ärge muretsege mitte“ ütleb see mees, kes ise Rooma linnas wangitornis kest sõjameeste seas istub, Juda rahwa poolt tagakiusatud ja paganatest wihkatud ja ommetegi on tema süda ikka weel nii täis rõõmu, et ta ka Wilippi rahwast rõõmule jõuab üleskutsuda, et nemad omad mured mahajätwad. Seepärast olgu sull häbi, armas sõber, kes sa nii nurised ja kaebad, et küll Jõulu püha ukse ees! Sest niisuguse muretsemise läbi rikume ju Jõulupüha rõõmu. Meie muretsemine midagi ei aita, see on ilmaasjata ja raskendab ainult südant. Kuule parem, sõber, seda kuulutust: „Issand on ligi!“ sest ta on ka ligi sind aitama, tema tunneb ja teab ju kõik meie tarwitused ja meie õhkamine ep ole tema eest warjul. Küll tema siis rutab ise meile appi, kui see meile aga tulus on ja hingele kasulik! Seepärast jätkem kõik mured, „waid laske kõikis omad palumised palwe ja õhkamise läbi tänuga Jumalale teada saada“. Waatke, seda käsib Apostel muretsemise asemel teha: Paluda, õhkada, tänada. Paluge s. o. rääkige Jumalaga nii kui oma kõige armsama sõbraga, awaldage temale need mured, mis teid koormawad, küll tema teab abi.

Mis waewab sinu südant | Sell', kes on meie Issand,
Mis iial nõuab ka | Kõik hooleks anna sa!

On, mu armsad lugejad, teie seas mõnda, kes toiduse ja ihukate eest peab muretsema, — eks sa ei tea, armas hing, et Issand ka seda on lubanud sulle anda, kui sa teda palud? Mispärast loed sa siis neljandat palwet: „Meie igapääwane leib anna meile tänapääw?“ Wõi on sull üks teine mure, mis sind koormab, eks selle wastu jälle teist palwet ei oleks? Ja eks Issa taewas ei tea, mis sinu rahule tarwis läheb? Oh sa nõbrausuline, siis ei oleks ju mitte üht kõigewägewamat ja armulist Jumalat taewas, kui waene nõbr inimese laps asjata omas hädas tema nime appi hüüab, asjata tema abi peale loobab. Ja weel enam: kui sinu palwe mitte midagi ei aitaks, tühi ajawiitmine oleks et sa palud, siis waletaks ju meie Issand ja Õnnistegija, kes ütelnud on: „Paluge, siis peab teile antama, otsige siis peate teie leidma, sest igaüks, kes palub, see saab ja kes otsib, see leiab.“ Siis oleks meie kallis ristiusk üks wale usk, siis waletaksiwad kõik wagab ja Jumala kartlikud inimesed, kes Jumala abi nii mitu korda juba omas elus ütlewad tunda saanud olewad, kui Jumal ei kuuleks nende õhkamisi, kes ööd ja pääwad tema poole kisendawad.

Seepärast jääge kindlaste palwesse ja oma palwet laske tänuga Jumalale teada saada; tänage selle eest, et teil niisugune Jumal on, kellele teie julgeste oma häda wõite kaebata; tänage teda kõige eest, mis head ta teile juba teinud ja mis teie tema lahkest käest juba rohkeste olete kätte saanud; tänage teda kõigepealt selle armu eest, et ta oma ainusündinud Pojast ei hoolinud, waid teda teie eest läkitanud maailma, et teie elu ja kõik rohkeste peate saama ja et see Poeg nüüd jälle tulemas on ja õnne teile pakkumas. Jah, mu armsad, paluge teda uskus, ärge kahtlege mitte, et Jumal teid kuulda ei wõta, waid selles kindlas lootuses, et taewa Issa teie palwet kuuleb, lõpetage julgeste oma palwet sõnaga „Amen“, sest see tähendab: jah, jah, see peab tõeste nõnda sündima.

Seepärast, mu armsad hinged, ärge muretsege ühtegi, sest

Ei aita liiad mured, | Sest Jumal tahab palweid,
Ei maksa kurbdusgi, | Siis aitab heldeste!

Ilma mureta ja südamelikku palwega mingem siis rõõmsaste Jõulu püha wastu, et Issandat ka wõiksime wastuwõta 3) püha rahuga.

III.

Apostel maanitseb: „Jumala rahu, mis ülem on, kui kõik mõistus, hoiab teie südamid ja teie meeli Kristuse Jeesuse sees.“ Kui Jumala rahu meie südames on, küll see meid siis hoiab Kristuse sees, et kui ta meie juure tuleb, meie siis tema sisse jääme ja tema meie sisse. Oh oleks meil kõigil ommetigi niisugune püha rahu! Kus seda leida on? maailm seda ei wõi mitte anda, sest ta on ise ilma rahuta. Maailm pakub oma lastele küll mõnda asja, mõnda rõõmu ja lusti, aga rahu anda, seda ei ole maailmal wõimalik. Sest kui mõni midagi anda tahab, sell peab ommetigi ise seda olema, mida ta pakub. Ja maailmas ei ole mitte rahu, sest kus patt walitseb, ega seal rahu ei ole leida ega rahu seal ei wõi kosuda, sest patt lahutab meid ju Jumalast ja Jumala rahu siis meie südames ei wõi olla, kui seal juba teine sundija walitseb. Seepärast, mu armsad, kui meidgi Jumala rahu peab hoidma Jeesuse Kristuse sees, siis peab patt meie sees ka häwitud olema. — Oh, õhkab mõni inimene, seda ma ammugi juba igatsen, see on mu kõige suurem soow, patust lahti saada, aga mill wiisil? Ma jookse ja wõitlen küll — aga ommetigi rahu ei leia, sest ma olen lihalik ja patu alla müüdud, tahtmist on mull küll, aga head teha ei leia ma mitte! Kuule, wend, kui sa patust tahad lahti saada, siis pead sa oma Issandale oma pattu ülestunnistama ja teda alandlikult ja kahjetsedes andeks paluma, sest siis on tema ustaw ja õige, et ta meile patud andeks annab ja meid puhtaks teeb kõigest ülekohtust. Siis astub nägemata wiisil sinu Õnnistegija ka sinu ligi ja annab sinu südamele seda troosti: „Ole julge, minu poeg, minu tütar, sinu patud on sulle andeks antud, sest sellepärast olen ma ju maailma tulnud ning nüüd jälle tulemas, et suur rahupõlw on taewa all.“ Ja seda Jumala rahu kuluks meile kõigile ära ja mõne kurwa ligimesele meie seas oleks ta kõige paramaks rohuks tema haawade peale, siis kauks kõik kurbdus ja mure, siis wõiksime rahuliku südame- ja meelega Issandat wastuwõtta, kui ta Jõulupühal tuleb.

Jah, mu armsad lugejad, walmistagem siis oma südamid selle püha wastu, mis juba ligi on: kallist rõõmu, kindlat palwet ja püha rahu — seda olgu meie seas leida, sest Issand on ligi! Seepärast: Teie wärawad! tõstke omad pead üles ja teie igawesed uksed! laske endid ülestõsta, et auu-kuningas wõib sisse tulla armu — ja tõega! Amen.

Palugem: Oh armas taewane Jesa, walmista nüüd ka meie südamid kalli Jõulu püha wastu, et seda õigel wiisil pühitseme. Täida meid suure rõõmuga oma põhjaluma armu pärast, sest nüüd on meil üks Õnnistegija, kes meid peastab ihulikust ja waimulikust hädast. Nüüd wõime ka elu hädas ja haiguses ning surmas rõõmsad olla, sest sa oled ligi, sa truu Jeesuke! Anna õiget armastust meie südamesse meie wendade wastu, et meie ka oma waenlastega äralepime. Ja kus ühes majas weel riidu ja wihkamist mehe ja naese, wanemate ja laste wahel on — seal anna, et kõik äralepiwad, et rahu saagu. Sa kallis rahuwürst, tule ja pane oma rohtu meie haawade peale, et sinu muhkude läbi ka meile terwis tuleks! Amen. Tall. l. r. Nr. 9, 1—3. Tart. l. r. 4, 1—3.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 2989. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18 Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ms. 11826. ARH pt- 1920

Jutlus esimesel Jõulu pühal.

Tall. l. r. Nr. 33, 1—5. Tart. l. r. 26, 1—5. Auu olgu Jumalale kõrges ja rahu maa peal ja inimesteſt hea meel. Amen.

Tunnistus: Tit. 2. 11—14. „Seſt Jumala arm, mis õnnistuſt saadab, on ilmunud kõigile inimestele, ja juhatab meid, et meie peame äraſalgama Jumala-kartmata elu ja ilmalikud himud ja peame mõiſtlikult ja õiete ja Jumala-kartlikult elama ſesſinatſes maailmas, ja ootma õnniſt lootuſt, ja ſuure Jumala, ja meie Õnnistegija Jeeſuſe Kristuſe auu ilmumiſt, kes iſeennaſt meie eeſt on annud, et ta meid pidi äralunastama kõigeſt ülekohtuſt, ja puhastama eneſele iſe-rahwaks, mis uſin on hea tööle.“ Amen! —

Armſad sõbrad! Täna oleme küll oma ihuga ſiin üheskoos ſoojas kambri-keſes, talwe õhu ja tuule eeſt warjul, aga meie uſk ſoowib ſüdamele häid tiiwu, mis meie ſüdant peawad kandma üle wõõra maade, merede, mägede, lõuna poole, ühe waeſe lauta, ühe sõime juure täis põhku ja sõime ſees hingab üks kaunis ilus ja imelik lapſuke. Ja ſee laps on Jumala Poeg ja laut on Petlema laut, ſeal lauda üle paistab kena täht ja Jumala inglid hüüdwad: „Auu olgu Juma-lale kõrges ja rahu maa peal ja inimesteſt hea meel.“

Ristiinimeſed! Kas teate ka, mis ſee kõik tähendab? Meie äralunastamine on hakkamas, Jumala õnnistus on ilmumas, Jõulu püha rõõm on tõuſemas. Waatkem, mu armſad wennad ja õed, ſeda lapſukeſt ja olgem rõõmſad. Seſt täna kuulutawad meile rõõmu: täht Petlema lauda üle, karjatſed wälja peal, inglid taewa all, Jooſep ja Maria sõime juures: kõik kuulutawad rõõmu püha tulemiſt. Seepäraſt tahame ka meie täna rõõmustada, et ſee kallis Jõulu-tere-tus ka meile kõlab: „Waatke, ma kuulutan teile ſuurt rõõmu!“ — Aga mis-ſugune on ſee ſuur rõõm, mis meile kuulutatakſe? Seda ütleb meile tänane püha kirja tunnistus: „Jumala arm on Jõulu-pühal meile ilmunud!“ See teeb Jõulu-püha nii ſuureks, ſee ajab meid rõõmule.

Kui päike wara hommikul tõuſeb, ſiis hirmutab ta öö pimeduſt ära ja kõik tõuſeb uue elule. Nii on ka Jõulu pühal Jumala armu päike meile tõusnud ja ſee päike kautab ka ära kõik pimeduſt, mis meid pimestas, ja toob taewaliku elu ja igaweſt lootuſt patu ſees ſurnud inimeſe ſoule. Petlema sõim on ſee elu-hallikas, milleſt elawa wee jõed jookswad, kus Jumala arm on ilmunud kõigile inimestele. Räägigem ſiis ka täna ſeſt ſuureſt Jõulupüha rõõmuſt ſ. o. „Ju-mala armu ilmumiſeſt“ ja küſigem

1) Mill wiiſil ta ilmub?
2) Mis ta meie käeſt nõuab?
3) Mis ta meile annab.

Sind aga, armuline taewa Iſſa, täname ſüdameſt ſelle ſuure armu eeſt, mis Sa täna meile laſed kuulutada ja milleſt meie kõik wõime rõõmustada. Oh anna ſeepäraſt, et Sinu arm meie wastu kõigile elawalt ſüdamesſe paistaks ja kõik pimeduſt kautaks, et auu-kuningas wõiks ſisſe tulla. Õnnista ſelleks oma püha sõna meile kõigile, kes Sinu armu tahakſime kuulda. Amen!

1) Mill wiiſil on Jumala arm ilmunud?

Sõna ſai lihaks ja wõttis kui ühes majas meie ſeas elada ja meie nägime tema auu, kui Iſſaſt ainuſündinud Poja auu, täis armu ja tõtt. Kuulge! nii on Jumala arm ilmunud kõigile inimestele. Seſt meie ſeaſt ei ole ſeda inimeſt

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

leida, kellel Jumala armu tarwis ei oleks. Patt on rahwale tigedaks asjaks; ja patused oleme meie kõik. Patt wiib meid needmise ja hukatuse sisse ja teeb meid kõlwatumaks igawest elu pärida. Aga armuline Jumal tahab meie peale halastada ja juba 4000 aastat kunni Kristuse sündimiseni laseb Tema oma Jõulu-armu prohwetide läbi ettekuulutada, ja kui Tema arm 1887 aasta eest ilmus Juuda maal Petlema lautas, siis oli kõik ettewalmistatud, siis oli õigete loot-mine täidetud ja wana needus kadunud, mille all inimeste sugu õhkas. Sest see lapsuke sõimes awaldas Jumala armu meie wastu; Ta oli läkitud maailma kui meie wahemees ja lepitaja. Et küll see Jumala arm meile juba mitu korda ilmunud, siisgi ilmub ta ikka weel uue jõuu- ja wäega. Sest see'p see suur Jumala arm on, et ta iial mitte wanaks ei lähe, waid ikka uueks jääb. Sest Jumala armu ilmumine on täna weel niisama tähtsas kui 1887 aasta eest, sest inimeste sugu on ka täna weel üks waene, patune sugu ja meie seas ei ole seda, kes mitte patune ei oleks. Aga Jumala arm, mis õnnistust saadab, on ilmunud kõigile inimestele, ka meile. Kui mõni ka mitu aastat juba ilma Jumalata oleks oma teed käinud, ilma tema sõnata ja sakramentita; kui mõni ka mitu korda oma ristiinimese seisust ja kohut oleks ärasalganud; kui sa-ka wales ja liha himus oleksid elanud, inimese laps; kui sinu patud ka on kui elepunased riided, siiski peawad nemad walgeks saama kui lumi. Kõik patt on Kristuse läbi kinnikaetud, kõik wõlg tasutud, kõik ülekohus ärakustutatud ja surma ning põrgu wõimus häwitud. Waatke — see on Jumala armu ilmumise suur õnnistus, et ta meile kõik seda toob ja annab. Ja meile kõigile on ilmunud Jumala arm, rikastele ja tarkadele, waestele ja nõdradele ja kõige pealt neile, sest mis nõdr on maailma ees ja mis ärapõlatud, seda on Jumal wäljawalitsenud. Aga mitte üksi Israeli rahwale ei ole see arm ilmunud, waid kõige maailma rahwale on Õnnistegija sündinud. Jah, täna, 1887 aasta pärast kõlab wiies maailma jaus Jõulu-ewangelium, saab 300 keeles maailma rahwastele, mustadele inimestele Ahwrikas ja walgedele Euroopas, kollastele Asijas ja punakastele Amerikas ja Australias kuulutatud: „Jumala arm, mis õnnistust saadab, on ilmunud kõigile inimestele." Seepärast rõõmusta ka sina, Eesti rahwas, tõuse üles, saagu sa walgustatud, sest sinu walgus tuleb. Jah, Jumala arm on ka meile ilmunud. Kas see tõeste nõnda? Jõulupüha on tulnud, aga kas meie oleme kõik ka Jõulu lapsed, kas paistab ka imetäht meie südamesse, kas ka meie Petlema sõime juure tõttame ja seda kaunist ilust lapsu-kest oma rinna wastu wõtame? Waatke, siis on see Jõulu-õnnistus ka meie päralt, kui meie täidame, mis tänane püha kirja tunnistus meie käest nõuab. Küsigem seepärast 2) „Mis nõuab Jumala armu ilmumine meie käest?" „Et meie peame ärasalgama Jumala kartmata elu ja ilmalikud himud."

Meid kästakse mahajätta Jumala-kartmata elu, hoopis kautada südamest kõik ilmalikud himud. Misfugune inimene aga on juba nii kaugele jõudnud, et ta kõik ilmalikud himud mahajätab ja kautab? Suuga on küll mõni seda juba teinud, aga südame — ja eluga kui wähe!? Oh kui waene ja kurblik on niisuguste ini-meste elu, kes liha himus elawad! Lihalikud himud ja ilmlikud waranduseb — nende järele joaksewad ja nende pärast wõitlewad, waewawad ja tüüitawad endid. Nii kui liblikas lilleft lille juure lendab, nii ruttab mõni üheft rõõmupaigaft teise hüüdes: „Söögem ja joogem, sest homme oleme surnud." Nii kui mutt ennast maa sisse tuhnib, niisama ka mõni inimene oma ilmliku wara sisse, ilma et ta Jumala walguft ülewelt enesele soowib.

Kuhu sa waatab ja läheb, igas kohas on inimesed nõnda ilmliku himu kinni. Tõeste lihalik inimene on üks nõdr loom. Kas sest aga sünnib Jõulupühal rääkida? Mispärast on siis Jumala arm ilmunud, kui mitte selle tarwis, et ilmlikust ja lihalikust inimestest Jumala ja Kristuse inimesi teha? Et lihalikud himud meie peale käiwad, seda ükski ei wõi keelata, nii kui ükski seda ei wõi keelata, et warekseb tema üle pea lendawad, aga et nad aset wõtawad ja omale pesa teewad, seda sa, armas sõbr, küll wõid keelda — waata, nii on liha himudega ka lugu. Et nad sinu südames aset ei wõta, on sull woli keelda, sest uuesündimises ja ristmises on sull ju mõõk antud kurja wastu wõidelda. Seepärast palu igapääw: Loo mulle, Jumal, üks puhas süda ja uuenda mu sees üks kindel waim.

Teiseks aga nõuab Jumala armu ilmumine meie käest, et „meie peame mõistlikult ja õiete ja Jumalakartlikult elama sessinatses maailmas" s. o. meie peame oma kohut iseenese, ligimese ja Jumala wastu täitma; sest „mõistlikult" oleme iseenese, „õiete" ligimese ja „Jumala-kartlikult" Jumala wastu. Ristiinimese külges ei pea ühtegi kortsu olema, sest kus Jumala arm tõeste on ilmunud ühes südames, seal paistab te ma ka elust wälja, nii kui päikene klaasist läbi. Kes meie seast wõib seda eneselt ütelda, et tema elu nii selge ja puhas on? Oh mõtle ommeti selle peale, kui sagedaste sa oma liha himu oled täitnud, missuguse roojastuse ja kiimaluse teed sa juba mõnikord oled käinud ja kuidas sa Jumala nägu enese sees oled teutanud! Ja kuidas ligimese kohta oma kohut oled täitnud? Tee peal oleme küll mõlemad, aga kui sagedaste unustame seda soutumaks ära! Ja Jumala-kartliku eluga on ka wilets lugu, sest kui sagedaste kardame ja armastame teisi asju ja ka inimesi enam kui Jumalat ja heidame nende peale oma lootust. Jumala nimi ja tema pühapääw ei ole meil ka mitte ikka püha olnud, sest kui sagedaste oleme tema nime roojastanud ja laiskuse ja leiguse pärast kirikust eemale jäänud, kus tema sõna kuulutatud saab. Oh kui patune ja roojane meie elu on! Sest kas seisame ikka püha Waimu juhatuse all? Kas teeme ikka ligimesele õigust? Kas on Jumala-kartus meie ehe ja ilu? „Oh, Issand Jumal, ära mine mitte oma sulasega kohtusse, sest ükski elus inimene ep ole õige sinu pale ees!"

Jumala armu ilmumine nõuab aga ka meie käest, „et peame ootma õnnist lootust, ja suure Jumala ja meie Õnnistegija Jeesuse Kristuse auu ilmumist." Mitte ükski julgeste selle päewa wastuminna, kus meie Issanda kohtu järje ees seisame, kästakse meid, waid seda pääwa ka oodata, et see pea tuleks! Kes selle pääwa ilmumist meie seast ootab? Meie ei tahaksgi mõtelda selle pääwa peale ja nääksime seda hea meelega, et ta sugugi ei tuleks. Sest ta hirmutab meid sellepärast, et meie äratunneme, kui patused weel oleme, kui roojased ja ülekohtused, et meie ikka weel pole mahajätnud Jumala-kartmata elu ja lihalikud himud — ja ommeti on Jumala arm ka sinule ja minule ilmunud!

Aga missugune suur õnnistus see on, tunneme siis ära, kui meie

3) küsime: „Mis annab siis Jumala armu ilmumine meile?" —

Jõulu pühal on kõikis paikus see pruuk, et kingitusi ja andid, kallid ja odawaid, suuri ja weiksid, wäljajagatakse ja palju on neid, kes nende andide üle seda päristt Jõulu-annet ära unustawad. Aga missugune see siis on? See on Jeesus Kristus, „kes iseennast meie eest on annud, et ta meid pidi äralunastama kõigest ülekohtust."

Waatke, kui seda annet ei oleks, siis jääksiwad waesed ja kehwad inimesed

hoopis ilma kingituseta Jõulu pühal, sest andid wõiwad ainult rikkad ja jõukad inimesed üks teisele kinkida. Aga Jumal tahab täna kõiki inimesi rõõmustada, seepärast kingib ta seda kallist annet, oma ainusündinud Poega, kes meid pidi äralunastama kõigest ülekohtust, ja seda annet tarwitawad kõik, kui rikkad nad ka on. Sest mis tähendawad kõik teised andeb ja kingitused selle ande wastu? Mis on kõik muu rõõm ilma selle rõõmuta?

Ütle ise, armas hing, täna on Jõulu püha ja Jumal tahaks sulle ka midagi kinkida, üht annet ehk rõõmu asja, mis sa siis kõige enam soowiksid ja igatsekssid omale? — Waene ütleb: kui ma oleks suurt ja rikast pärandust saaksin, kui mõni mulle sada rubla raha kingiks, siis kaoksiwad kõik leiwa mured ja toidu puudused, see oleks mulle kõige parem anne Jõulu pühaks!

Auu ahne jälle ütleb: Kui mulle täna seda teatataksse, et ma selle ehk teise auuammetisse olen saanud ja walitsetud, see oleks mulle kõige suurem Jõulu kuulutus.

Haige jälle wastab: Kui mõni mulle niisugust rohtu tooks, millest ma jälle terweks saan, see oleks mulle kõige kallim Jõulu kingitus!

Kurb leinaja jälle: Kui minule mu armas mees, naene, laps ehk sõber jälle tagasi kingitakse, keda ma tagaleinan, kui need kadunud armsad jälle elus ja terwise juures mu tuppa astuksiwad, see oleks mulle kõige suuremaks kingituseks.

Meie mitte ei tahaks sinuga waielda, armas hing, nende soowimiste pärast, aga ühte asja tahaksime sinult ommetigi küsida: Kõik need kingitused, kui naad täna sulle osaks saaksiwad, kas naad wõiksiwad enam wäärt olla ja maksta, kui sinu Õnnistegija, kui sinu Peastja ja Lunastaja? Kui sull ka kõige suurem warandus käe oleks, kui sa ka kõige kõrgemas auuammetis seisaksid, kui sull ka armas mees, naene, laps, sõber elus oleks — eks sa ommetigi ei oleks nagu enne, üks waene patune inimene, kellel üht asja tarwis on, mida kõik maailm sulle ei wõi anda?

Kuulge — seda annet kingitakse nüüd täna, seda ilmutab Jumala arm nüüd sulle: Jeesust Kristust, kes meid on äralunastanud kõigest ülekohtust. Sest oleme rõõmsad, sest Petlema sõime üle on kullaste tähtedega kirjutatud:

„Nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on annud, et ükski, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene elu temal peab olema. Amen! —

Palugem: Armas taewane Issa ja Jumal! Meie täname sind, et sa oma armu meile nii rohkeste oled ilmutanud ja meile oma Poega Jeesust Kristust läkitanud, kes meid pidi lunastama. Mis oleks see talwine aeg ilma Jõulu pühata, mis oleks kõik meie elu, kui Petlema sõim sind, armas lapsuke, ei oleks wastuwõtnud? Seepärast wõta wastu meie südameliku tänu ja ärata meid, et usinad oleme hea tööle ja sinu armu ilmumist iial ei unusta, waid selle pärast rõõmsad oleme elus ja surmas. Amen.

Tall. l. r. Nr. 26, 6—8. Tart. l. r. 10, 6—8.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. — С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.
Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.
№ 2998
Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18 Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Ms. 11827. ARH PT-1420

Jutlus teisel Jõulu pühal.

Tall. l. r. Nr. 13, 1—5. Tart. l. r. 8, 1—5. Kiidetud olgu Issand, Israeli Jumal, et ta on tulnud katsma ja äralunastamist saatnud oma rahwale. Amen!

Tunnistus: Tit. 3, 4—7. „Aga kui Jumala, meie Õnnistegija heldus ja armastus inimeste wastu ilmus, siis on tema meid õndsaks teinud ei mitte õiguse tegudest, mis meie olime teinud, waid oma halastuse pärast, uuesündimise pesemise ja püha Waimu uuendamise läbi, keda tema on wälja walanud meie peale rohkeste Jeesuse Kristuse, meie Õnnistegija läbi, et meie tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaiks pidime saama lootuse järele. Amen!

Armsad hinged Issandas! kui meie esimesel Jõulupühal kõigist sest rääkisime, mis meile on antud ja kingitud, siis tuleb täna selle rohke Jumala armu ilmumise peale waadates, teda tänada kõige selle eest, mis meie oleme saanud. Pühad lõpewad otsa, mis on siis meil weel rääkimist ja tegemist? Kui wanemad lastele head teewad ja Jõulu rõõmuks neile mõnda weikest kingitust andwad, siis soowiwad nemad, et lapsed ka selle eest tänawad. Igaüks inimene, kes teisele midagi, ka ilma hinnata, annab, tahab, et ta ommeti selle eest tänu saab — ja waatke, nii on Jumalaga ka lugu. Tänu Jumala wastu ei tohiks küll keegi unustada, sest ta on sind loonud inimeseks, sulle ihuliikmed ja meeled annud ja pealegi weel kõik ihu ja elu tarwidust ja toidust rohkeste ja igapääw; juba see kõik peaks sind ajama südamest temale tänu andma. Aga sest heldusest ja armust ei ole weel küll, Jumal on rikas heldusest ja see helduse rikkus ajab teda sulle weel enam andma, sest täna on Jõulu püha ja see Jõulupüha on Jumala armu meile kõige nähtawalt ilmutanud. Küsigem siis: „Mis asja eest ristiinimene Jõulu pühal kõigepealt peab Jumalat tänama?" Tänane epistli sõna wastab:

1) halastuse eest, mis Ta meie wastu üles näitab,
2) püha Waimu eest, mis Ta meile annab,
3) igawese elu eest, mille pärijaiks ta meid teeb.

Oh! wõtkem Jumalat
Suust. südamest nüüd kiita,
Kes suuri asju teeb,
Ja temale auu näita,
Kes ema ihust ju
Meil teinud palju head,
Ja praegu hoidwad weel
Meid tema armu käed. Amen!

I.

Meie peame täna Jumalat tänama iseäranis halastuse eest, mis ta meie wastu üles näitab. Tema suurt halastust nääme sest kõigepealt, et ta oma ainusündinud Poega meie õndsuseks äraannab. Ja seda teeb tema ei mitte õiguse tegude pärast, mis meie ehk olime teinud, waid oma halastuse pärast. Kui wanemad oma lastele lahke käega mõnda kingitust kinkiwad, siis teewad nemad seda küll sellepärast, et laste usinust ja sõnakuulmist tasuwad. Waata, ütlewad nemad lapse wastu, sina oled oma usinuse ja tähelepanemise läbi koolis, oma sõnakuulmise ja hea elukorra läbi kodu meid rõõmustanud, seepärast tahame sulle selle andega seda tasuda. Aga, mu armsad, ärge arwage mitte, et Jumal just sellepärast

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

meid tahab õndsaks teha, et seda olekſime teeninud. Tema annab meile küll Kristuſes ülewäga ſuurt kingituſt; aga kas tema seda teeb ſellepäraſt, et meie seda wäärt oleme ja et ta nüüd meie waewa kõik taſuda tahab? Tema ei tee seda mitte, armſad wennad ja õed, õiguſe tegude päraſt, mis meie olime teinud, ſeſt mis asja läbi meie waeſed ja wiletſad inimeſed wõime nii ſuurt annet teeniba? Pangem ommeti paramine oma elu ja teud tähele, küll ſiis igaüks pea äratunneb, et naab mitte õiguſe teud ei ole. Kõige ülem käſuſõna on ſee: „Sina pead Iſſandat, oma Jumalat, armastama kõigeſt omaſt ſüdameſt ja kõigeſt omaſt wäeſt ja oma ligimeſt kui iſeennaſt!“ Kuidas ſa, ſõber, näituſeks täidad seda kõige ülemat käſuſõna? Kas ſee on Jumala armastus, kui ſa tema ſõna ei taha kuulda? kui ſa parem ſinna läheb, kus kõrtſi lori räägitakſe, kui ſinna, kus ſulle teed igaweſe kodumaale juhatatakſe? Jumala ſõna ütleb: „Minge kõige maailma ja kuulutage armuõpetuſt kõige loomale“ — kas ſa ka ſelle tarwis oled palju teinud, et ſee käſk ſaab täidetud? Kui ſuured on ſinu Miſſioni andeb aastas? Mina seda ſulle küll ei wõi öölda, aga arwud räägiwad ſelgemine ja naab ütlewad ainult seda: waewalt tuleb üks kopikas meie maal igaühe ewangeliumi uſu liige pealt Miſſioni heaks? Kas need on õiguſe teud? Kui ommeti seda ka mõni teada ſaaks, kui palju ſa patu teenistuſe ja himuasjade kätte ärakulutad, kui palju ſa joomiſe ja praſſimiſe eeſt wäljaannad, waata, ſiis oleks ſelgeste näha, kas ſinu teud on õiguſe teud wõi mitte? Wõi kas ſee peaks õiguſe tegu olema, kui ſina Jumala andid wastu wõtad ilma temale tänu andmata; kui mõni pääw mööda läheb, ilma et ſa eneſele aega wõtad tema peale mõtelda? Kas need on õiguſe teud, kui inimeſed hommiku ülestõuſewad ja õhtu magama heitwad ja igapääw lauda istuwad ilma oma Looja peale mõtlemata, kelle leiba nemad ſööwad, kelle õhku nemad hingawad, kelle maa neid kannab, kelle taewas neid katab, kelle halastus neid elus hoiab ja kelle arm neid tahab õndsaks teha? Ja kuidas on ligimeſe armaſtuſega lugu? Oh ſelle pooleſt on lugu weel kurwem! Palju peawad alles weel õppima, kes õieti nende ligimene on. Igaüks on oma ligimene, teiſed ei puudu temaſſe, ei mitte wanemad ega lapſed, mees ega naene. Miſpäraſt ſiis on abielus nii palju häda ja riidu leida, miſpäraſt ſiis laſte ja wanemate wahel nii wähe armaſtuſt, aga nii palju wiha? Sellepäraſt, et palju mitte ſedagi ei tea, et need tema kõige ligemad on ſiin maa peal! Kuhu jääwad ſiis nende õiguſe teud? Ja weel enam, kui ſina ka omakſid armaſtad, kas ſinu armaſtus ulatab ka kaugemale? Nende peale, kellega ſa ühes käid rändamiſe tee peäl taewa iſa maa poole? Kas oled juba ſeſt ſuureſt mäejutluſe kuulutajaſt õppinud: „Armaſtage oma wihamehi, õnniſtage neid, kes teid ärawannuwad, tehke head neile, kes teid wihkawad ja paluge nende eeſt, kes teile liiga teewad ja teid tagakiuſawad?“ — Oh, mu armſad õbrad, meie tegude pealkiri ei ole mitte „õiguſe teud“, waid „ülekohtu ehk roojaſtuſe teud.“ Ka wägew Jumal taewas neile teiſt nime ei wõi anda, aga ommeti on tema meile nii ſuurt kingituſt annud — miſpäraſt? „Oma halaſtuſe päraſt on tema meid õndsaks teinud“ ütleb Apoſtel. Tema nägi meie waeſt ja wiletſat olekut ja elu, ja halaſtas meie peale, oma Poega meile läkitades, kes meid pidi ärapeäſtma ſeſt hirmſaſt hädaſt. Oma ſuure halaſtuſe päraſt tõi tema meile jälle elu ja õnniſtuſt. Sellepäraſt, uhke inimene, jäta kõik oma uhkuſt ja kõik oma poolikud õiguſe teud ülesarwamata, ſeſt naad ommeti midagi ei maksa, meie õigus on kui roojane kuub ja meie kõige paremad teud ei wõi nii ſuurt kingituſt nõuda. Seepäraſt nüüd, et meil ühtegi teenistuſt ega õiguſt ei

ole, mispäraſt Jumal oma Poega meile läkitama peaks, waid et ta ſeda teeb ſelgeſt puhtaſt halastuſeſt, on meie kõige eſimene kohus teda tänada, ſeſt „tänu“ on üksnes ſee ohwer, mis ta meelepäraſt on, küll ſee param on Jehoowa meeleſt kui härg ehk wärs, kell ſarwed ja sõrad on. — Eks ſiis ka meie ei pea teda röömſaste täna kiitma ja tänama kõige halastuſe eeſt, mis ta meile awaldanud ja 2) püha Waimu eeſt, mis ta meile annab.

Meie teame, inimene oli loodud Jumala näu järele. Tema waim oli täis tarkuſt ja mõistuſt Jumala tahtmiſt äratundma; tema tahtmine käis hea peale, tema süda oli täis Jumala rahu ja tema ihu ilma haiguſeta, waba kõigeſt waluſt ja hädaſt, waba ka ſurmaſt. Nii oli inimene loodud Jumalaſt ja elas paradiiſi aedas. Aga niiſuguſt inimeſt ei ole enam kõige maailma pealt leida, meie oleme kõik Jumala näu kautanud oma süü läbi. Nüüd ekſib meie waim ja on pimeſtatud, nüüd on meie tahtmine kuri ja roojane, nüüd tunneb meie süda needmiſt, mis meie peal hingab ja meie ihu täis walu ja haiguſt on ſurma oſaline. Aga Jumala heldus ja armaſtus tahab meid ſeſt wiletſaſt olekuſt peaſta ja uuendab meid jälle Jeeſuſe Kriſtuſe ſees ja kadunud Jumala nägu, mis inimeſel oli, annab ta jälle tagaſi. Seſt ſee inimeſe poeg, kes Petlemas ſündis, kandis jälle Jumala nägu eneſe külges; Ta oli ilma patuta ſaadud ja ſündinud, ilma patuta oli tema terwe elu ſurmani. Aga tema oli weel enam: Ta oli ka elawa Jumala Poeg, ſeſt tema ſees elas kõik Jumala olemiſe täijus ihulikult. Seepäraſt wõib tema meie hinge ka uueks teha ja teda jumaliku eluga täita. Seda tema teeb aga püha Waimu wäe läbi. Seſt kui ta maailmaſt lahkus, läkitas ta meile oma püha Waimu, kelle läbi ta ſuurt uuendamiſe tööd meie kallal tõeks teeb. Seſt juba lapſepõlwes ſaame meie püha Waimu riſtmiſe läbi, mis on uueſündimiſe peſemine ja ſee arm on meile kõigile wälja jagatud, ſeſt meie oleme kõik riſtitud. Oh tunne ära, armas hing, misſugune ſuur õnn ja õnnistus ſee on, et ſa kui riſtiinimene oled ſündinud! Ja ſee tuli ſelgeſt, puhtaſt armaſtuſeſt, ilma et ſa iſe ſeks midagi oled teinud, ſeſt ſa olid wäeti laps, kui Jumal oma püha Waimu ſulle andis. Eks ole ſeepäraſt ſinu kohus Jumalat tänada iſeäranis Jõulu pühal, ſeſt meie uueſündimiſe pääw on Õnniſtegija ſündimiſe pääw meie ſüdames. Kui Jeeſus meie ſüdames on ſündinud, ſiis on patu öö meie ſees mööda läinud, ſiis tõuſeb meie waimus pääwa ſelgus, ſiis hakab meie tahtmine ennaſt heaks pöörma ja meie süda Jumala rahu jälle tundma. Seda kõik teeb Jeeſuſe Kriſtuſe ilmumine meie ſees ja teeb meid õndſaks uueſündimiſe peſemiſe ja püha Waimu uuendamiſe läbi.

Seſt riſtirahwas tänage	Seſt püha Waimu andjaſt:
See ſuure armu päraſt,	Oh wõta wastu tänu ſa
Ja ſüdameſt ka paluge	Et ſa meid wõtnud lepiba!

3) aga tuleb meil Jumalale tänu anda igaweſe elu eeſt, mille pärijaiks ta meid teeb.

Apoſtel ütleb: „et meie tema armu läbi õigeks tehtud, igaweſe elu pärijaiks pidime ſaama lootuſe järele.“ Oh mis wilets ja waene oleks küll meie elu ſiin maa peal, kui meie ilma lootuſeta peakſime ſiit maailmaſt lahkuma, kui meie mõtlema peakſime: meie elu on ſurmaga otſas, meie ihu ſaab jälle mullaks ja hing kaub ſoutumaks ära maailma õhkus. Siis oleks, Iſſandas armſad hinged, kui meil lootuſt ei oleks, ſurm ju meile kõige hirmſamaks elujuhtumiſeks, ta lahutaks

meid igaweste oma armsateſt, kes meie eele läinud. Kui meil igaweſe elu lootuſt ei oleks: misſuguſe ſalwiga wõiksime siis nende haawu parandada, kes oma wanemate, laste, sõbrade haudade juures leinawad? Millega wõiksime siis nutjate silmapiſaraid kuiwatada? Misſuguſe elu sõnaga wõiksime siis surejat tema wiimſes wõitlemiſes kinnitada? Kuidas wõiksime siis neid õndſaks kiita, kes hingawad omaſt waewaſt, kui meil ei oleks ühtegi lootuſt? Kuhu jääks siin kõik Jumala riigi heaks tehtud töö ja waewa kaſu? Ilma igaweſe elu lootuſeta oleksime kõige waeſemad loomad siin maa peal. Aga nii waene on weel kõik pagana rahwas, seſt et temal seda kalliſt ülestõusmiſe lootuſt ei ole. Nii ilma lootuſeta on weel palju neid, keda ristiinimesteks hüütakse, kes täis kurbduſt ja meelt äraheites siin maailmas rändawad ja omad himud ja oma lihaliku meelt teeniwad. Kui sina, waene inimeſe laps, ka niiſuguſes kahtluſes ja umbuskus wingerdad, waata, sinu Õnnistegija tahab sinu sees õiget, elawat lootuſt äratada. Seſt tema iſe on taewaſt mahatulnud, kus ta igaweſeſt ajaſt Jsſa süles oli, ja jälle taewa tagaſi läinud ja meile seal aſet walmistanud, seſt ta ütleb: „Minu Jsa majas on mitu eluaſet. Ja kui ma saan läinud ja teile aſeme walmistanud, siis tulen mina jälle ja tahan teid eneſe juure wõtta, et teie ka olete, kus mina olen.“ Seda lootuſt teeb Jeeſus Kristus meie südametes elawaks. Seſt ta teeb meid oma wäe läbi Jumala lasteks, ja kui meie lapſed oleme, siis oleme ka pärijad. Tema teeb meid oma ihu liikmeteks, kui meie aga liikmed oleme, siis saame meie ka seal olema, kus tema, meie pea, on.

Kui siis meie Jsſand Jumal kõik seda teeb, et ta meie peale halastab, meid uuendab ja uueste sünnitab ueks eluks Jumala näu järele, et meil elawat lootuſt igaweſe elu päranduſe peale on — eks see kõik ei ole üks ütlemata suur armutöö ja armulugu, mille eeſt meil tuleb teda tänada kõigeſt südameſt, meeleſt ja wäeſt?

Jah, armas taewane Jsſa, wõta siis ka täna minu waeſe põrmukeſe südameliku tänu wastu! Amen.

Palugem: Jsſand Jumal, Jsſa taewas! Meie täname sind, et sa meile oma ainuſündinud Poega oled kinkinud ja seda õndſaks tegewat rõõmu kuulutuſt ikka ja ikka weel laſed meile kuulutada. Oh kui suur on sinu halastus! Oh kui rikas on sinu armastus! Ja suurt rõõmu laſed sa meile täna ja igapääw kuulutada omas pühas kirikus. Anna meile alandlikuid südamid, et seda rõõmu äratunneme ja ka wastu wõtame. Jah, armas Jsſand, et sa seda armu kõige maailma rahwale oled tõutanud, seepäraſt palume sind: läkita oma sulaſid kõige maailma, et kõik inimeſed seſt sinu suureſt armutööſt kuulekſiwad ja rõõmuga ootakſiwad Jeeſuſe Kristuſe tulemiſt ja sündimiſt. Sinu meeleſt, oh halastaja Jumal, ei ole meie kiitus ja tänu mitte liig wähe, sa wõtad seda armuſt wastu juba siin häda orus, kunni ükskord sind wõime Jeeſuſe Kristuſe läbi tänada seal ülewel oma Jsſa majas. Amen.

Tall. l. r. Nr. 19, 1—2. — Tart. l. r. 24, 1—2.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. — С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.

Вице-Президентъ Генераль-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 2993. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18 Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cns. 11827. ARH. PT - 1490

Jutlus pühapäewal päraft Jõulu püha.

Tall. l. r. Nr. 26, 1—5. Tart. l. r. 10, 1—4. Kiidetud olgu Jumal, ja meie Issanda Jeesuse Kristuse Issa, kes meid on õnnistanud kõige waimuliku õnnistamisega Kristuse sees. Amen!

Tunnistus: Kal. 4, 1—7. „Aga mina ütlen: Nii kaua kui pärija wäeti laps on, ep ole tema ja sulase wahel ühtegi wahet, ehk ta küll kõige päranduse isand on; Waid tema on järelekuulajate ja ülewaatjate all seks ajaks, mis isast on seatud. Nõnda ka meie, kui meie wäetimad lapsed olime, siis olime meie kui salased esimeste maailma seadmiste all. Aga kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma Poja, et ta pidi naeset sündima, ja käsu alla saama, et tema neid, kes käsu all olid, pidi äralunastama, et meie pidime laste õigust saama. Aga et teie nüüd lapsed olete, on Jumal oma Poja Waimu teie südamesse läkitanud, see kisendab: Aba, Issa: Seepäraft ep ole sina enam sulane, waid laps; aga kui sa oled laps, siis sa oled ka Jumala pärija Kristuse läbi." Amen.

Issandas armsad hinged! Mõne päewa eest oleme meie kalliſt Jõulu püha pühitsenud ja rõõmsat kuulutust selle lapse sündimisest kuulnud, kellest prohwet Jesajas ütelnud: „Üks laps on meile sündinud, üks poeg on meile antud, kelle õla peal ta walitsus on, ja temale pannakse nimi: imelik, nõuuandja, wägew Jumal, igawene isa, rahu würst." Tänase pühapäewa peale paistab weel Jõulu püha walgus, tema kiired langewad weel tänase pühapäewa peale ja seepäraft on tänaseks pühaks juba wanast ajast saadik epistliks wäljawalitsetud püha kirja tunnistus, mis meie Issanda tulemisest liha sisse räägib. Andku Jumal, et meie weel Jõulupüha waimus seisaksime ja rõõmuga weel ükskord tunnistust Jeesuse Kristuse sündimisest kuuleksime. Sest see lugu, et meile Õnnistegija on sündinud, on ju nii tähtjas, imelik, wastuwõtmise ja kuulmise wäärt lugu, et temast keegi liig palju ei wõi kuulda saada, sest see tõeste sündinud lugu, et Jumala Poeg on maailma tulnud, awaldab ju nii suurt Jumala armastust, tarkust ja halastust, et sada jutlust wõiks selle imelou üle teha ja ommetigi oleks ikka weel uut ütlemist küll, sest meie mõistus ei ulata iial nii kaugele, et see kallis Jõulu lugu wõiks äraarutatud saada. See imelugu jääb kaewuks, kus wett küll on, ükski jutlus ega kõne seda kaewu täis eluwett ei wõi tühjaks teha. Kuulgem siis uueste seda imewäärt asja, millest tänane epistli sõna räägib:

„Jumal on oma Poja läkitanud". Meie küsime:

1) Mill ajal?
2) Mill wiisil?
3) Mispäraft?

Sind aga, Issand Jumal, palume meie, anna meile ikka paremine äratunda ja mõista seda imewäärt asja, et sa nõnda oled maailma armastanud, et sa omast ainusündinud Pojast ei ole hoolinud, waid teda oled meie eest äraannud, et meie, kui sinu lapsed, elu ja õnnistust tema sees ja tema läbi pidime saama. Pühitse meid oma tõe sees, sinu sõna on tõde. Amen!

Meie küsime 1) Mill ajal läkitas Jumal oma Poja? —

Neljandama salmi alustuses ütleb Apostel, et Jumala nõu ja tarkus ka Poja ündimise aega ette määras, et kõigist pidi Jumala imelik walitsus äratuntama.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

Jumal läkitas oma Poja „kui aeg täis sai", see tähendab: kui see aeg täis sai, mida tema oma igawese tarkuse järele oma armunõuu täitmiseks oli wäljawalitsenud ja ettewalmistanud. Jumal kuulutas oma nõuu ja tahtmist, inimeste sugu ainusündinud Poja läbi peasta kohe päraft patulangemist paradisi aedas, sest ta ütles mau wastu: „Ma tahan wihawaenu tõsta sinu ja naese wahele ja sinu seemne ja tema seemne wahele, seesama peab su pea rõhuma, ja sina wõtad temale kanna rõhuda". Naeseft sündinud seeme saab ommeti ükskord kurja üle wõimuft, see oli esimene rõõmu-sõna patuse inimeste soule, sai aga alles mitu tuhat aastat päraft täidetud. Jumalal ei ole mitte niisuguft kannatamata meelt, nii kui seda inimestel on; Jumal wõib oodata ja kannatada kunni õige aeg kätte tuleb; aga tema ei oota mitte ilma tööta selle õige aja peale, waid ta muretseb ise imelikul wiisil, et paras aeg ka ettewalmistatud saab. Aga küsib ehk mõni inimene: Mispäraft Jumal ei ole Poega mitte kohe patulangemise järele läkitanud? Mispäraft pidiwad weel 4000 aastat mööda minema, enne kui paradisi tõutus sai täidetud? Mispäraft wiibis armuline Jumal nii kaua oma armunõuu täitmisega? Jumala mõtted ei ole mitte meie mõtted ja Jumala teed ei ole mitte meie teed, — see oleks kõige parem wastus nende küsimiste peale. Kui meie niisuguse mõttega neid Jumala mõttid ja teesid katsume äratunda, ehk siis natuke Jumala suureft tarkuse nõuuft ka meile saab awalikuks. Kuulge seepäraft: Inimene pidi alles õnnistuse wastu ettewalmistatud saama, sest et ta priitahtlikult patu sisse oli langenud, ise oma meelega pattu oli walitsenud, seepäraft ei wõinud tema ka mitte õnnistusele sunnitud saada; waid et ta ise õnnistuft taganõuab ja otsib, pidi tema seks alles kaswatatud saama. Inimesed pidiwad alles enne tundmisele jõudma, et naad ka patused on ja patu palka, häda, wiletsust ja surma, oma süü läbi kandwad. Aga siis oli ka waja, et nemad äratundsiwad, et oma jõuu ja tarkuse läbi sest patu hädaft lahti ei pease ja igaweste tema alla ära müüdud on. Igatsemine õnnistuse järele pidi nii täieste nende sees äratatud saama, et inimesed Paulusega õhkaksiwad: „Oh minu wiletsat inimest! kes peastab mind sestsinatsest surma ihust" — wõi õndsa Luterusega laulaksiwad:

Kõik meie nõu on tühine,
Ei mõju meie wägi,

See wõib meid aita õiete,
Kes patust lahti tegi.

Selle tundmisele wõis aga inimeste sugu saada alles pitka aja otsimise ja wõitlemise järele, ekfituste, kiusatuste ja karistuste järele, mis nende peale käisiwad, sest Jumal laskis neid sügawa umbusu, ebausu ja patu häda sisse sattuda, et nad Tema armu, mis Ta omal ajal Poja läbi tahtis pakkuda, suure himuga ka wastuwõtaksid. Nii kui ärakadunud poeg, isa südameft wõerustatud, isaliku waraga kaugele maale saab minna lastud, nii saab ka inimestele luba antud oma teesid käia. Kui wara isa majaft wõtawad nemad kaasa endise põlwe mälestused ja tõutused ning käsuõpetust, nende südametesse kirjutatud. Ja ärakadunud poeg, kui ta kaugel maal oma wara oli ärapillanud ja oma kõhtu tühjest lestideft, mis sead sõid, oli püüdnud täita, tuli tagasi, kui waene ja wilets isa majasse ja sai rõõmuga jälle wastuwõetud. Ja ärakadunud inimeste sugu, kui ta oma wiletsust rohkeste oli maitsenud ja nii õnnistuse äratundmise wastu kaswatatud, igatses ka Issa majasse, Eedeni aeda, tagasi, milleft patt neid oli wäljaajanud. — „Aga kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma Poja" — sest Poja läkitamiseks oli ka waja, et maailm ühe walitsuse keppi all seisis ja et üks maailma keel kõikis paikus

walitses, mille läbi armuõpetus ruttu ja kergelt wõis laiale lautatud saada. Suur Rooma riik ja Kreeka maailma keel aitasiwad nii omalt poolt õnnistust, mis Jeesuse Kristuse sees on, kõigile inimestele pakkuda. Aga õnnistuse ettewalmistamiseks walitses Jumal ka ühe rahwa, Israeli rahwa, maailma rahwahulgast wälja; temale andis Ta oma käsuseadust, mis üks juhataja Jeesuse Kristuse peale oli, et Israeli rahwas riist pidi olema, mille läbi armuõpetus kõikide inimeste juure sai kantud.

Waatke, nii oli kõik igatipidi ja igal poolel tee ettewalmistatud selle arstile, kes üksi suure patu hädale, mille all inimeste sugu õhkas, abi wõis anda ja patule otsa teha, — Jeesusele Kristusele. Nüüd alles läkitas Jumal oma Poja imelikul wiisil ja meie küsime

2) Mill wiisil see sündis?

„Et ta pidi naeseist sündima ja käsu alla saama."

Üks suur ja kõrge mees tuleb ka kõrguses ja suuruses, seepärast arwas Israeli rahwas, et ka tema tõutatud Messias kui Jumala Poeg jumalikkus auus ja kõrguses tuleks, — aga Jumala Poeg tuleb maailma, mitte taewaliku auuga ega jumaliku kõrgusega, waid madaluses ja alanduses. Tema alandas iseennast ja saab, mis Ta iial weel mitte ei ole olnud, inimeseks ja jääb ka, mis Ta enne oli, tõsiseks Jumalaks! Tema ei wõta mitte ürikeseks ajaks, nii kui inglid, inimese näu eneselе, waid naene toob teda ilmale kui tõsist inimest ihu ja hinge poolest. Jeesuse Kristuse sees oleme meie inimesed jumaliku olemisega täieste ühendatud. Waatke, nõnda on Jumal maailma armastanud, et Tema oma ainusündinud Poja äraandis. Ja see Poeg tuleb alanduses ja madaluses maailma, „et ta pidi käsu alla saama." Tema saab needmiseks meie eest, sest tõeste, Jumal ei hoolinud mitte omast ainusündinud Pojast. Kristus kannab nuhtluse, mis käsuseadus meie peale paneb, sest tema on meie üleastmiste pärast haawatud ja meie ülekohtu pärast ärarõhutud. Ja weel enam! Et ta kahekssamal päewal ennast laseb ümberleigata, wõtab ta sellega ühtlase enese peale kõik seadust täita, sest see, kes ümberleigatud saab, peab ka, kui täieline Israeli koguduse liige, kõik seadust täitma ja tema ütleb ise eneseст: „Mina ei ole mitte tulnud käsku kautama, waid tõeks tegema". Ja tema on seda tõeks teinud omas elus ja surmas, sest ta sai sõnawõtlikuks surmani, pealegi risti surmani; Tema on käsuseadust täitnud meie eest täieste. Nii oleme siis meie peastetud, ei mitte tühja kulla- ega hõbedaga, waid tema püha kalli werega ja ilmasüüta kannatamise ja surmaga. Nii oleme siis ka peastetud käsu needmiseст, sest wõlg on tasutud ja kurati wägi häwitatud; nii oleme ka peastetud käsusõna nõudmisteст, sest meil ep ole enam tarwis õnnistust enesele teenida käsutäitmise läbi, seda ei oleks keegi meist jõudnud teha ning seepärast oleksime meie kõik pidanud hukka minema, waid Kristus pidi käsu alla saama, ei mitte, et tema maailma pidi hukkamõistma, waid et maailm Tema läbi pidi õndsaks saama.

Ja sellega, armsad wennad ja õed, jõuame juba oma wiimse küsimise juure:

3) Mispärast läkitas Jumal oma Poja?

Wastuseks selle peale loeme oma epistli sõna wiiendamat salmi: „Et tema neid, kes käsu all olid, pidi äralunastama, et meie pidime laste õiguse saama." Loomu poolest on kõik inimesed, Juuda mehed nii hästi kui paganad käsu ja tema needmise all, sest Israeli rahwale oli Jumal oma tahtmist awaldanud käsuõpetuse läbi ja paganatele seda südamesse kirjutanud, nii kui nende südame tun-

nistus seda tunnistab. Et mõlemad seda awaldatud käsku ei jõudnud täita, oli igawene needmine ja hukatus neil osaks. Aga armuline Jumal tahtis waest inimeste sugu peasta ja läkitas seepärast oma Poja ja Jeesus Kristus on meid, kes käsu all olime, äralunastanud oma were läbi. Tema läbi peame siis Jumala lapsiks saama ja meie saame ka, kui teda uskus wastuwõtame, sest „nii mitu, kui teda wastuwõtsid, neile andis tema meelewalla Jumala lapsiks saada, kes tema nime sisse uskwad."

Tõeste — see on üks ütlemata suur õigus — niisugune laste õigus! Ja see saab meile weel kinnitatud see läbi, et Jumal oma Poja Waimu meie südamesse on läkitanud, see kisendab: „Alba, Issa!" Sest püha Waim annab meile seda usujõudu ja usuröömu julgeste kõikis hädas Taewa-Issa juure minna ja teda appi paluda, sest sisseminek Jumala juure on waba ja meil on see eesõigus nüüd tema Poja täiusest wõtta küll armu armu päralt. Kui meie aga niisugused armsad lapsed nüüd oleme, siis oleme ka pärijad Kristuse läbi — igawese elu pärijad.

Waatke ja kuulge, mu armsad, see on Jõulu rõõm ja Jõulu kuulutus ja seepärast on Jumal oma Poja läkitanud, et meil elu ja õnnistus tema läbi peab olema.

Aga sina, mu hing! kiida Jehoowat, ja kõik mis minu sees, tema püha nime. Mu hing! kiida Jehoowat, ja ära unusta mitte tema heategemisi ära. Tema on see, kes kõik su ülekohut andeks annab, kes äraparandab kõik su wigadused. Kes su elu lunastab hukatusest, kes sind ehitab helduse ja halastusega kui krooniga. Kes sinu suu täidab heaga, et su iga uueks saab kui kotkal. Hallelujah! Amen!

Palugem: Issand Jumal, armas taewane Issa! Sa oled meile jälle nii suurt armastust Jõulu pühal näitnud oma Poja tulemise läbi. Mis meie waesed Sulle, kõigewägewamale, wõime pakkuda selle rohke halastuse eest kui tänu ja kiitust? Oh ära põlga seda mitte ära, Sa kõrge Jumal, waid waata armuga meie peale ka edespidi ja lase meid ikka selgemalt ja elawamalt tunda, et meie oma jõuu — ja tarkusega ikka eksituse peal käime ja Sinu tahtmist ei jõua täita ega Sinu meele päralt elada. See tundmine ajagu meid igapäew Sinu juure, ja Sina, taewa Issa, waata oma Poja päralt meite, kui oma armsa laste, peale. See teadmine, et meil Sinu lapse õigus on, andku meile siis ka usujõudu ja usuröömu Sinu juures ikka olla ja jääda. Seks puhasta ja pühitse meid oma tõe sees ja tule ikka uueste jälle oma armuga meie südamesse elama, et meie, kui Sinu lapsed, Sinu Poja täiusest elu ja kõik rohkeste wõime saada. Amen!

Tall. l. r. Nr. 159, 1—4. — Tart. l. r. 125, 1—4.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 3001. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18 Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cns. 11842. ARH RT- 1420

Jutlus Nääri pääwal.

Tall. l. r. Nr. 40, 1—5; Tart. l. r. 27, 1—5. Meie Issanda Jeesuse Kristuse arm ja Jumala Issa armastus ja püha Waimu osasaamine olgu teie kõikidega! Amen.

Kirjatunnistus: Kalat. 3, 23—29. Aga enne kui usk tuli hoiti meid käsu all, ja meie olime kinnipandud usu peale, mis pidi ilmutadama. Nõnda on käsk meie juhataja olnud Kristuse juure, et meie usu läbi pidime õigeks saama. Aga et usk on tulnud, ep ole meie mitte enam juhataja all. Sest teie olete kõik Jumala lapsed usu läbi Kristuse Jeesuse sees, sest mitu teid Kristuse sisse on ristitud, teie olete ennast ka Kristusega ehitanud. Ep ole Juudameest ega Kreekameest, ep ole sulast ega wabat, ep ole meest ega naest, sest teie kõik olete Kristuse Jeesuse sees; aga kui teie Kristuse päralt olete, siis olete teie ka Abraami sugu ja pärijad tõutuse järele. Amen.

Armsad hinged Issanda sees. „Issand oh aita! Issand lase korda minna!" Selle soowimisega astume uue aasta sisse. Meie oleme wanal aastal tunnud, et kõik nõutlemine ja muretsemine ilma Issandata tühine on. Meie oleme tunnud, et kõik, mis meie ilma Issandata oleme ette wõtnud teha, on selge patt olnud ja meid on rahutuma elu sisse saatnud. Jah, wana aasta on meile palju õpetust annud, ja sa wõiksid hea tükki targemaks saada, kui sa kõik seda tahaksid õiete tähele panna.

Mine aga perede sisse, ja pane tähele nende elu, kes Issandast lugu ei ole pidanud. Kes oma Issandat awalikult ehk salaja on mahajätnud, nende terwe elu on ilma rahuta! Wõi mine ja pane tähele, kuidas Issand nii mitmed pered just wäljastpidise häda all on kalli rahu ja rõõmuga ehitanud. Seal sa wõid palju õpida. Wõi mine wälja surnuaeda, kus kõik need mitmed ristid, suured ja wäikesed, sind maanitsewad, et kord ka sinu aastad kõik wanaks jääwad, ja et sinule peab ka uus aeg tulema, — missugune? Kas igaweseks eluks wõi hukatuseks? Noh, Jumal andku, et sina wanal aastal oled seda tarkust õpinud, mis sind juhatab Issanda Jeesuse juure.

Jah, Jumala abiga on wana aasta mööda läinud, Jumala abiga astume uue aasta sisse. Jeesuse nimel hakagem seda peale! Seks maanitseb meid juba tänane Ewangelium, mis meile uueks aastaks muud waranbust ei paku, kui aga Jeesuse nime. Selle nime sees peawad kõik rahwa sugud õnnistatud saama, selle nime sees õnnistagu Jumal meidgi sellesinatsel uuel aastal. Sellepärast tahame ka kõik tühjad õnnesoowimised maailma lastele jätta; tõsised ristiinimesed soowiwad teine teisele uueks aastaks

Issandat Jeesust Kristust

sest tema sees saawad kõik soowimised täidetud ja kõik mured waigistatud.

1) Tema sees oleme käsust kui juhatajast, lahti.
2) Tema sees oleme Jumala lapsed.
3) Tema sees oleme taewariigi pärijad.

Palugem: Armuline Jumal, armas taewane Issa! Kes sina meid omaks lasteks oled wastuwõtnud ja nii mitmed aastad juba oma armu meie üle oled wäljawalanud, ehk meie küll seda wäärt ei ole olnud; meie palume sind, õnnista täna jälle oma sõna, et see mitte ilmaasjata meile ei saaks kuulutud, waid kinnita tema läbi meie usku, et meie, kui sinu õiged lapsed uue aasta hakkame ja elada wõiksime sinule auuks ja enestele igaweseks õnnistuseks. Amen.

I.

Issanda sees oleme käsust kui juhatajast lahti.

Armsad hinged. Nii mitu korda räägib Apostel Paulus sest, et ristiinimene peab uskus kaswama, just nagu inimene ka ihu poolest kaswab. Mõned on oma usu poolest weel kui wäetimad lapsed, kes muud weel ei mõista wastuwõtta kui selget Ewangeliumi piima; teised on jälle täiskaswanud inimeste sarnatsed, kellele juba raskemat toitu wõib anda. Ja et Jumal sulle täna jälle uue aasta on annud, siis tuletab ta sinulegi meele, et sina peab kaswama uskus ja kõigesuguses kristlikus tundmises. Aastad lennawad mööda, — ja sina

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

isegi jääb wäljaſtpidiſe inimeſe pooleſt iga aastaga ikka wanemaks; aga kuidas lugu on ſeeſtpidiſe inimeſega, ei mitte wana Aadamaga, waid ſelle Jumala lapſega ſinu ſees, kelleks ſina ristimiſes ſündiſid? Kas ſeeſama ka on kaswanud?

Pane aga tähele! Apostel ütleb: „Aga enne kui uſk tuli, hoiti meid käſu all, ja meie olime kinni panbud uſu peale, mis pidi ilmutadama.“ Seda ütleb tema ſiin Israeli rahwa kohta! „Enne kui uſk tuli“, ſee oli wana ſeaduſe aeg, ſiis hoiti Israeli rahwa käſu all. Küll ſee oli kibe ja kange juhataja. Seſt kes käsku ei täitnud, ſelle peale langes käſu needmine. Kaua, kaua hoiti Israeli rahwa ſelle juhataja all. Tema all pidi rahwas kaswama ſeeſtpidiſe inimeſe pooleſt, ja täieealiſeks ſaama, et ta oma taewa Iſa pärandust ja armu täiuſt mõiſtaks wastuwõtta. Ja kui nüüd juhataja aeg täis ſai ja Jeeſuſe ſündimiſe läbi Jumala armaſtuſe täius kõige rahwale ilmus, ſiis ilmus ka üks täieste uus aasta ja uus aeg Israeli rahwale, ſeſt Jeeſus tegi neid käſu needmiſeſt lahti, ja wõttis neid oma armu ſeaduſe alla. Ja ſeeſama lugu on ka igaühe inimeſe eluga. Igaühel tuleb ſee aeg, et teda weel käſu all peetakſe. Siis tema muud kui käsku ei tunne. „Sa *pead* Jumalat armaſtama, ſa *pead* tema käſu järele tegema!“ Kas teie, armſad hinged, olete ka ſeda tunnud? Sa tundſid ära, et Jumala käſk õige ja püha on; ſa tundſid ka ära, et ſinu elu hukka läheb, kui ſina weel oma liha himu ja maailma teenima jääd. Ja igal uuel aastal wõtſid nõuuks: Nüüd tahan uut elu hakata, ſeſt ma ei ſuuda enam ſeda kanda, et igapäew jälle käſk ja mo oma ſüdametunnistus minu hukka mõiſtwad. Ja ſa hakkaſid uut elu peale, — aga kui kauaks? Tulid pühade ajal head naabred ja sõbrad ja kutſuſid ſind ſenna ja wedaſid ſind tenna, — ja olid ſa ſuutäie wõtnud, warsti jälle wana Adam wõttis wõimuſt, — ja patu elu ſai jälle hakatud. Ja jälle tuli käſk, nuhtles ſind ja ütles: „Äraneetud olgu, kes ei pea kõik ſelleſinatſe käſu õpetuſe ſõnu, kes nende järele ei tee!“ Mis ſiis? Siis wõtab waſt keegi kõik oma asju ja head wiiſid, ehitab ennaſt nendega, ja arwab; nüüd on õige tee käes. Ta tõttab edaſi, — aga taewa uks on lukkus ja ukſe ees ſeiſab käſk ja ütleb: „Armas sõbr, nõnda ſa ei wõi taewariiki tulla, ſeſt ſu patud pole ju andeks antud!“ „Mis“ ütleb tema „patud? mis pattu mull ſiis on? eks ma ole auuſaste elanud?“ „Noh“ ütleb käſk, „ſina paned aga ſeda tähele, mis ſa iſeeneſeſt arwad, ja mitte ſeda, mis ſa õiete oled! Waata aga tagaſi.“ Ja mis ſa näed? Otſata ſuur pikk patu riba, teine teiſe järel astuwad patud ſu ette ja ütlewad: „Tere tere, meie oleme wanaſt juba tutwad ja ei taha ſinuſt lahkuda.“ — Ja ta pöörab tagaſi ja otſib teiſt teed. Ta teeb palju head, läheb kiriku, hoiab roppuſt patuſt eemale, ja arwab „Nüüd ſee läheb mulle korda.“ Aga jälle käſk ütleb: „Ei armas sõbr, nõnda ſee ei lähe, lõö ſilmad aga tagaſi; Waat', kõik ſu patud käiwad ka ſu järel. Sa pole weel Jumalaga lepitud, ſu patud pole weel andeks antud.“ Mu armas hing, mitu korda ſina ſiis oled juba ſedawiiſi käſu ette astunud? Iga uus aasta kuulutab ſulle: „Lõö ſilmad tagaſi, ennäh kõik ſu wana aasta patud ſinu järele, oh mis pikk riba!“ Eks ſa ſiis ommeti kord ära ei tunne, kuhu käſk ſind tahab juhatada? Iſſanda juure, Jeeſuſe juure, ſeal ſa leiad pattude andeksandmiſt, ſeal ſa leiad rahu Jumalaga. Iſſand wõib ſind lahti mõiſta kõigeſt patuſt ja olgu nende riba ka kuigi pikk. Nüüd hakka jälle teele, aga õige teele, mis on Iſſand Jeeſus; uſu kindlaste: „mull pole muud kui patud, aga Jeeſus on minu oma werega õigeks teinud.“ Ja nüüd lõö ſilmad jälle tagaſi, ja ennäh imet! patu riba jääb ikka lühemaks, kuni ta wiimaks koguni ärakaub, ſeſt Jeeſuſe Kriſtuſe, Jumala Poja weri teeb meid puhtaks kõigeſt patuſt.“ Nüüd läheb taewariigi uks ſu eeſt lahti, käſk ei wõi ſind enam keelda ſiſſe astumaſt!

Uue aasta uks on laiali lahti! Sealt lähewad täna tuhandeb läbi wanaſt aastaſt uue ſiſſe! Kas taewariigi uks on ka lahti ſinu ees? Kas ſina ka täna läheb wanaſt eluſt uue elu ſiſſe, käſujuhatuſe alt uſu alla ja Jeeſuſe oſaſaamiſe ſiſſe? Tule aga! Heida ära kõik tühjad lootuſed maailma ja tema õiguſe peale, tule, wõta Iſſandat wastu, ja waata, „tema on ſinu ette annud ühe lahtitehtud ukſe, ja üksi ei wõi ſeda kinni panna.“ See on ſee uks, mis ſind ſaadab Jumala armaſtuſe ja Jeeſuſe oſaſaamiſe ſiſſe.

II.

Seſt Iſſanda ſees olete teie kõik Jumala lapſed.

Nõnda ütleb Apostel: „Seſt teie olete kõik Jumala lapſed uſu läbi Jeeſuſe Kriſtuſe ſees, ſeſt mitu teed Kriſtuſe ſiſſe on ristitud, teie olete ennaſt ka Kriſtuſega ehitanud. Teie olete *kõik* Jumala lapſed“! Kas tohib ſeda tõeſte teie kõikideſt öölda? Jah, tohib! Seſt teie kõik

olete ristitud Kolmainu Jumala sisse! Aga ommeti Jumala lapsed on mitmesugused: Teised on ärakadunud, teised jälle ülesleitud lapsed; teised on näetimad, teised jälle täieealised; teised on juhataja all, teised juba Jeesuse juure juhatud. Aga ärakadunud ja näetimad Jumala lapsed, kes weel juhataja all on, ei näita weel nii selgeste oma Jumala lapse seisust üles. Sest „nii kaua kui pärija näeti laps on, ep ole sulase ja tema wahel ühtegi wahet, ehk ta küll kõige päranduse isand on.“ Mis wahe on sulase ja peremehe poja wahel? Wäga wähe! Lapse põlwes mõlemad mängiwad kodu, mõlemad käiwad koolis, mõlemad käiwad karjas, mõlemad on weel juhatuse all. Ja ommeti on teine sündimise pooleşt kõige päranduse pärija, aga teisel pole ühtegi. See wahe näitab aga ennast siis wast üles, kui nemad täieealisteks on saanud. Just seesama lugu on Jumala lastega. Teie kõik olete Jumala lapsed ristimise läbi! Aga nii mitu elawad siiski weel nagu sulaselapsed, nagu maailma lapsed, nagu paganad! Ehk neil küll Jumala laste õigus on, ehk neil küll osa on kõigest Jumala armu õnnistusest, pat ude andeksandmisest, õndsast osasaamisest Jumalaga, siiski naad panewad seda ei miksi, ja elawad sessamas waimu waesuses kui paganad, naad ei tunne oma Õnnistegijat, oma waranduşt mitte, ega himustagi teda tunda! Oh armsad hinged, jälle on üks aasta mööda läinud, jälle olete üks aasta wanemaks saanud, eks teie ei taha siis ka oma Jumala laste seisuses wanemaks, targemaks, täieealiseks saada? Eks teie ommeti ei taha oma näetima lapse põlwest wäljaastuda ja eneste peale wõtta kõik armu rikkust, mis Jumal teile juba ristimises on annud? Teie olete ju kõige päranduse isandad, tulge, wõtke oma päranduşt wastu! „Sest teie olete kõik Jumala lapsed usu läbi Kristuse Jeesuse sisse.“ Ja nagu teie nüüd olete wanast aastast uue sisse astunud, nõnda astuge ka wälja wanast elust uue sisse, wälja maailmast taewariigi sisse, wälja juhataja alt Issanda Jeesuse Kristuse sisse. „Oh“, ütled sina, „minu usk on nii nõdr, sagedaste ei tunnegi ennast Jumala lapse olewat.“ Aga armas hing, eks Issand sulle just su nõdra usu pärast ei ole suurt kinnitust annud? „Sest mitu teid Kristuse sisse on ristitud, teie olete ennast ka Kristusega ehitanud!“ Sind on ju ristitud, miks sa siis kohkud nii ära? Õppi ommeti oma ristmise armu peale lootma! Kas sa seda nüüd tunned wõi mitte, sina oled Jumala laps ristmise läbi. Jumal on oma armsa Poja sinule ristmises kinkinud, tema on sind oma Pojaga ehitanud, nõnda et sina usu läbi tema sees, ja tema sinu sees on. Jah, tule aga, usu aga Issanda sisse, wõta teda wastu! Seep ju see õnnistus on, mis Jumal sulle iga aasta uuesti pakub, ja ka täna jälle. Olgu Issanda õigus sinule auu kuueks, olgu tema weri sulle kõige kallimaks krooniks ja kõige ülemaks ehteks, kellega sa oma elu ehitad! Ehita ennast Issandaga, olgu ta sulle armsam kui taewas ja maa, siis ka mu wiimne soowimine uuel aastal peab tõeks minema

III.

Et teie ka pärijad olekşite Issanda sees!

Kes on siis need õndsad taewariigi pärijad? Kas sina Eestirahwas? wõi kas Saksa ehk Wene rahwas, wõi kas keegi muu rahwas? Ei mitte, sest „ep ole Juudameest ega Kreekameest, ep ole sulast ega wabat, ep ole meest ega naest, sest teie kõik olete Kristuse Jeesuse sees; aga kui teie Kristuse päralt olete, siis olete teie ka *Abraami sugu, ja pärijad* tõutuse järele!“ Jumala ees see ei maksa ühtegi, kas sa oled eestlane wõi wenelane wõi saksalane, Jumal ei armasta mitte üht rahwast enam kui teist, tema ees see ei maksa, kas keski rahwas on suur wõi weike, wägew wõi näeti; tema ees ei maksa, kas sa oled sulane wõi peremees, naesterahwas wõi meesterahwas, rikkas wõi waene, noor wõi wana; Jumal küsib aga seda: „*Kas sa oled Abraami sugu?*“ Sest ükşipäinis Abramile on Jumal seda tõutust annud: „Sinu sees peawad kõik suguwõsad maa peal õnnistud saama.“ Aga Abraami sugu on igaüks, kes Kristuse päralt on. Siis on peaasi, kas sa oled Kristuse sees, ja Kristuse päralt! Kui oled, — siis sa oled Jumala rahwas ja pead taewariigi pärima, olgu sull maa peal rahwa nimi mis tahtes. Kes Kristuse Jeesuse sees on, see peab juba maapealses elus tundma kõik Jumalariigi rõõmu ja abi ja kinnitust. On so elu Issanda Jeesuse sisse warjule pandud, siis sa elades ei pea häbi sisse saama; — ja kus iial rahwast leitakse, kes Jeesust armastab ja teda ükşipäinis kummardab, seda Jumal ka raskel ajal maha ei jäta! Ehk nüüd küll „Abraami pärandus, Israeli õnnistus, rahuwürst, Immanuel, neitsi poeg on ilma peal“ siiski meie ommeti taewariigi täie rõõmu ja päranduse alles igaweses elus kätte saame! Seal ei pea tõeste enam muu rahwast olema kui aga Jumala rahwas; seal peawad kõik maapealsed keelemurred kaduma, ja kõik waew, mis meil nende pärast on, lõpema, sest

seal saame Jumalat kiitma uue keelega! Aga ehk nüüd küll Jumal seda on seadnud, et siin maa peal peawad mitmesuguseд rahwa sugud olema, siiski ta tahab, et nemad kõik peawad üks olema Jeesuse Kristuse sees. Kus iial inimeseд ehk rahwa sugud selleſinatſe maailma auu taganõudwad, selleſinatſe maailma wäge ja wara ja õnne tahtwad pärida, seal nende asi läheb wiltu, seal on riid ja waen ja wiha! Sellepärast tuletab täna ju Apostel nii hoolsaste meie meele, et meie Abraami sugu ja taewa pärijad oleme! Kristuse sees on ükſipäinis kõik taewariigi pärandus leida: tema sees meil on rahwa ühenduſt, rahu ja rõõmu! Sellepärast, armsad hinged, ärge unustage mitte, et teie kõik olete Jeesuse sisse ristitud. Tema sees tehkem oma tööd. Tema sees aitagem, toetagem, kinnitagem teine teist! Jääge truuiste Jsſanda Jeesuse sisse, seſt ükſipäinis „kui teie Kristuſe päralt olete, siis olete teie ka Abraami sugu ja pärijad tõutuse järele.“ Kes Jeesust mahajätab, see ei ole Abraami sugu, see ei pea taewariigi pärima! Tõtagem siis Jsſanda poole! Ärge andke oma päranduſt mitte eneste käest ärariisuda! Pakkugem teine teisele kätt, tõmbagem teine teist Jsſanda poole, rikkas ja waene, sulane ja peremees, isandad ja teenijad, meesterahwas ja naesterahwas, — seſt meie oleme ju kõik Kristuse Jeesuse sees! Oh seda õnne! Meie oleme kõik üks pere Jeesuse sees, ühe Jsſa lapseд, — Jumala lapseд, — ühe riigi sees elamas, — Jumala riigis! Siin on pühade osaſaamine. Kui üks liige kurb on, — warsti teine on walmis teda rõõmustama! Kui üks liige haige, — warsti teine teda aitamas! Kui keegi waene on, — siis on ka seda, kes temale annab! Ja, mis kõige parem on: Kui üks palub, seal paluwad kõik teiseд temaga ja tuhat palweд jõudwad Jumala ouujärje ette, ja kui tuhandeд Jumala lapseд paluwad, kas siis taewane Jsſa ei peaks kuulma? Õnnis see rahwas, see kogudus, see pere, kus see kõik juba on korda läinud! See on tõeste Kristuse päralt, see on tõeste pärija tõutuse järele!

Mis mina siis muud weel, armsad hinged, teile wõin uueks aastaks soowida, kui et teie kõik Kristuſe päralt olekſite! Amen!

Palugem: Oh armas Jsſand Jeesus! Meie täname sind, et sina meid, kes meie olime kui ekſiad lambad, jälle oled otsinud ja leidnud, ja meile õnnistuſt pakkunud! Sina oled meie üle wäljawalanud kõik oma taewa waranduſt! Sa oled meile usku annud ja meid igawese elu lasteks ja pärijateks teinud! Ja nüüd palume sind: hoia meile ja meie lastele oma Ewangeliumi kallid anded ja ära waata mitte meie tänamata meele peale! Ja kui meie sinuſt ära ekſime, siis wõta meid jälle karistada ja saada meid jälle õige usu sisse! Ole sina meiega uuel aastal ja hoia meie südameд äralangemaſt; anna meile rahu ja terwiſt, ja anna head kasu wiljale! Hoia meid kurati kawaluse eest, et meie ikka wõikſime kindla lootusega ja usuga „Aba Jsſa“ paluda ja sind uskus kiita ja auustada! Amen!

Tall. l. r. 46, 1—6; Tart. l. r. 31, 1—6.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18 Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cns. 11841. ARM PT- 1420

Jutlus pühapäewal päraſt Nääripäewa.

Tall. l. r. Nr. 218, 1—5; Tart. l. r. Nr. 176, 1—5. Meie Jſſanda Jeeſuſe Kriſtuſe arm ja Jumala armaſtus ja püha Waimu oſaſaamine olgu teie kõikidega! Amen!

Kirjatunnistus: Rom. 6, 3—4. Ehk eks teie ei tea, et, mitu meid Kriſtuſe Jeeſuſe ſiſſe on ristitud, et meid tema ſurma ſiſſe on ristitud? Siis oleme meie temaga mahamaetud ristimiſe läbi ſurma ſiſſe, et, otſegu Kriſtus on ülesäratud ſurnuiſt Jſſa auu läbi, meie ka nõnda peame uudes elus käima." Amen.

Armſad hinged Jſſanda ſees. Meie ſaime Nääripäewal Jumala ſõnaſt kuulda, mis õnnis Jumala laſte elu on. Apoſtli ſõna tuletas meile meele, et meie ristimiſe läbi Jumala lasteks ja kõige tema armaſtuſe ja armu pärijateks oleme ſaanud, et meil nüüd igapäew rohkeſte pattude andeksandmiſt on, ja et meie nüüd Jeeſuſe päraſt Jumala meeleſt armſad oleme. Jumalale armas! kas tead, armas hing, kui magus ſee on?

Ometi ſa Jumala lapſe täie päranduſe mitte korraga kätte ei ſaa, waid mida ſuuremaks ja wägewamaks uus inimene ſinu ſees läheb, ſeda enam ſaad ſa Jumala armu tunda! Kui ſa ſeda ſoowid, ſiis hakka warsti tööle. Meie tänane Epiſtel kutſub meid tööle, ſeſt ta ſeletab meile

Kuidas Jumala laps täieealiſeks kaswab,

ja õpetab meid tähele panema:

1) Jumala lapſe eluwäge!
2) Jumala lapſe elulugu!
3) Jumala lapſe elukrooni!

Palugem: Armas taewane Jſſa, kes ſa meid ristimiſe läbi oma laste hulka oled wõtnud, aita ja juhata meid ka täna oma püha Waimu läbi, et meie äratunneme, mis nõdrad meie ikka weel uſu pooleſt oleme, et meil õiget himu oleks ikka täiemaks ſaada ja kaswada ſinu armu ſees! Amen.

I.

Jumala lapſe eluwägi.

Armſad hinged. Apoſtel ſeletab meile Jumala lapſe eluwäge üteldes: „Ehk eks teie ei tea, et mitu meid Kriſtuſe Jeeſuſe ſiſſe on ristitud, et meid tema ſurma ſiſſe on ristitud?" „Ehk eks teie ei tea", ſeda ma tahan ka teid, armſad hinged, küſida, ehk teie küll kõik ristiinimeſed ja ristitud olete. Seſt Rooma rahwas, kellele Apoſtel Paulus ſeda oma kirja ſaatis, oli ka ristirahwas, ja ſiiski ta neid nõnda küſib; ſeſt ta pidi neid ſelle küſimuſega äratama, et naad jälle pidid oma riſtmiſt meele tuletama, mis terwe uue elu põhi on. Seda läheb küll tarwis, ſeſt ristimine on nii wäga kõige inimeſe mõistuſe wastu ja käib üle ta mõistuſe, et ta ſagedaſte ristimiſe tähenduſt äraunuſtab. Ilmlik inimene katſub ſiis ristimiſega leppida, nõnda, kuidas ſee kõige enam tema ilmliku meele järel on. Seſt ma ei taha ſuuremat rääkida, et mitmedel ristimiſe juures warrud ehk ſöömine ja joomine ja lakkumine pea aſi on. Aga mitmed arwawad, et ristimine on paljas „nime alla panemine." Kui aga ristimine muud ühtegi ei oleks, kui „nime alla panemine," ſiis ep oleks ei Jumalal ega ka koguduſel midagi tegemiſt ristimiſega. Ei, ristimine on palju ſuurem aſi! Noh, ſiis ütlewad mõned targemad, kes iſeeneſeſt ka lugu pidawad: „Jah, ristimiſel on ilus tähendus: nagu laps nüüd puhta weega kaſtetakſe, nõnda ta peab ennaſt ka päraſt ikka puhaſtama pattudeſt."

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

Jah, mis aga ristimine siis sind aitab, kui ta aga wõib meele tuletada, et sa pattu peab põlgama, — kui ta sulle mitte ka jõudu ei anna, pattu mahajätta ja Jumala meele päraſt elada! Paganad kaſtwad ja peſewad ennaſt ka weega, täheks, et nemad, nagu nende ihu nüüd pühas on, ka hinge ja waimu pooleſt püüdwad pühaks ſaada! Aga, mis kõik püüdmine aitab, kui ſull jõudu ei ole ſeda, mis ſa püüad, ka kätte ſaada ja kinnipidada.

Jah, kuſt peab aga paljas weſi ſeda jõudu wõtma, kui Jumal iſe oma ſõna läbi ei tahaks ſeal juures olla ja ſeda jõudu anda? Sina tead ſeda küll, et ilma Jumala ſõnata weſi paljas weſi on, ja ei mitte ristimine, siis pane nüüd ka tähele Jumala ſõna, mis nii ſuured asjad wõib teha, et tema paljaſt wett teeb üheks uueſündimiſe peſemiſeks.

Waata, tänaſes Epiſtlis ſa wõid nüüd lugeda need ſõnad, mis ristimiſe wäge üles näitawad: „mitu meid Jeeſuſe Kristuſe ſisſe on ristitud, neid on tema ſurma ſisſe ristitud.“ See'p ſee on, ſee on ristimiſe jõud ja wägi: Jeeſuſe Kristuſe ſurm. Tema ſurmaſt peab meile eluwägi tõusma. Meie oleme Jeeſuſe Kristuſe ſisſe ristitud, iſäralikult tema ſurma ſisſe. Seſt ſee oli ju Jſſanda ülem püüdmine maa peal „oma hinge anda lunaſtamiſe hinnaks mitme eeſt.“ Selle Jſſanda ſisſe oleme ristitud, kes ſeal Petlemas kui wäeti inimeſe laps ilmale ſündis, „kes pidi oma rahwa äralunaſtama kõigeſt nende pattudeſt;“ kes on kannatanud Pontſiuſe Pilatuſe all, ristilöödud, ſurnud ja mahamaetud, ſeſt et ta tahtis meid äralunaſtada kõigeſt patuſt, ſurmaſt ja kurati wäeſt oma püha kalli werega ja oma ilmaſüüta kannatamiſe ja ſurmaga,“ „et meie tema omad pidime olema.“ Waata, ſee on ristimiſe jõud ja wägi. Jah kui ſa nõnda oled Jſſanda Jeeſuſe ſisſe ristitud, tema äralunaſtaja ſurma ſisſe, et ſina tema ſees hingad, nagu waene, wigane haige terwiſe wee hallika ſees, — kas ſa ſiis mitte ei peaks terweks ſaama, ja uut elurammu ſaama, et ſa pattu wõid ärawõita ja oma elu Jſſandale pühitſeda? Seſt ſiis ſa oled ju Jumala Jſſa, Poja ja püha Waimu oſaſaamiſe ſisſe iſtutud. Ilma Jumala abita oleks ſee küll liigjulge, kui keegi tahaks omaſt wäeſt pühaste elada, aga kui ſull kolm, nii ſuured, wägewad abimeheb on, kui Kolmainus Jumal, kes omaſt ſuureſt armaſtuſeſt iſeennaſt Poja ſees ſulle on kinkinud, — jah ſiis ei ole ükſki aſi ſull enam wõimatu!

„Jah“ ütleb waſt keegi, „ſaagu ſeſt aru, kes ſaab!“ Aga armas hing, ſina ei pea ju ega wõigi oma rumala rikkutud inimeſe mõistuſega ſeſt aru ſaada; kes ſeda katſub, ſee teutab ristimiſt ära! Siin ta kustutab ſõnakeſt ära, ſeal ta pöörab ſõnakeſt piſut teiſite, ſeal ta liſab ſõnakeſt juure, ja ütleb wiimaks: „Noh jah! eks ma ole ütelnud, ristimine on paljas „nime alla panemine“ ehk puhaſtamiſe täht.“

Ei, uskuma peab ſa! uskuma peab ſa, et ſa tõeſte Jeeſuſe ſurma ſisſe oled ristitud, ſee tähendab, et Jſſand *ſinu* eeſt on ſurnud, et ta *ſinule* ristimiſe läbi pidi andma pattude andeksandmiſt ja ſind lunaſtama patuſt ja kurabi wäeſt, — wõi, ühe ſõnaga, et ta ſind pidi Jumala lapſeks tegema. Ja kui ristiinimeſe eluwägi on, et ta Kristuſe Jeeſuſe ſurma ſisſe on ristitud, mis muud ſiis

II.

Jumala lapſe elulugu

wõib olla, kui ſee, mis apoſtel Paulus weel ütleb: „Siis oleme meie temaga mahamaetud ſurma ſisſe,“ — ehk nagu meie õnnis uſuiſa Lutherus ſeda ſeletab: „ristimine tähendab, et wana Adam, ſee on meie patune ſüda, peab igapääwaſe kahetſemiſe ja patuſtpöörmiſe läbi ärauputatud ſaama ja ſurema.“ See on ristiinimeſe elulugu. Kas ta kerge on? Oh, ei mitte! Igaüks, kes patu ſisſe on langenud, igaüks, kellel üks iſeäralik armas, kiuslik põuepatt on, ſee teab ka kui raske ſee on, juſt ſeda pattu mahajätta; ja ehk ta küll jõuab ennaſt ſeſt patuſt mõneb pääwad eemale hoida, — kas ta jõuab pattu ka ſüdameſt kahetſeda ja wihata? Wana patune ſüda ikka jälle uuesti himuſtab oma armſa pattu! Ei, ſee pole kerge aſi! Aga kui ſa tahad õndſaks ſaada, ſiis ſa peab igapääw patuſt pöörma! Üks wana waga mees ütles: „Õndſa hingedele ſaab ſee ſuureks rõõmuks olema, et naad oma Jumalalapſe elulugu kiites kuulutawad, kuidas nemad Jumala abiga igapäewaſe kahetſemiſe ja patuſt pöörmiſe läbi wana Adama ärauputaſid ja igapäew jälle wõimuſt ta üle ſaid; aga hukkamõiſtetud inimeſte nuhtlus põrgus ſaab olema, et naab ühtepuhku peawad oma Jumalalapſe ſurmalugu kuulutama, kuidas naab Jumala armupakumiſt on halwaks pannud

ja kuidas naad pattu enam armastasid kui Jumalat." Kas sina nüüd tahad eneseſt ühte elulugu wõi ſurmalugu kuulutada? Kui tahad oma elulugu kõige pühade ees kuulutada, siis ſureta nüüd wana Adama enese sees ära.

Siis hakka nüüd warsti peale! Wana inimene peab ſurema ehk ta küll elab! Uus inimene peab elama ehk ta küll ſureb! Kui ſa igapääw wana Adama ſuretad, siis ſa wõid igapääw uudes elus käia! Kui ſa igapääw südameſt oma pattude päraſt nutad ja kahetſed, siis ſa wõid iga pääw õieti rõõmus olla! Kahetſemine ja kiitmine, nutt ja naer, — kuidas ſee sünnib kokku? Jah, lihaliku inimeſel on kõik Jumala tarkus jõleduſeks, ja Jumala sõna mõistatuſe sõnaks. Siin ei aita muud, kui uſk.

Armas ristiinimene, sina peab ju tunnistama, et ſa lapſepõlweſt ſaadik oled pattu teinud; sinu südametunnistus on ſind nuhelnud ſo pattude päraſt ja on ſind maanitſenud, omad patud mahajätta! Jah, kui ma hakkan oma patud meele tuletama ja kahetſema, — oh, ſee on siis juſt nagu ſaaksin ma suure kurbduſe sisſe mahamaetud — patu wiletſus, nuhtluſe kartus, hirm Jumala kohtumõistmiſe päraſt, ſee kõik lööb mind maha, ma olen otſekui ſurnud, — kuidas ma peaksin julgema seda iga pääw teha, kuſt ma jõudu seks wõtan? Siis tuleta oma meele, et sina Jeſandaga oled mahamaetud ſurma sisſe! Meid on tema ſurma sisſe ristitud ja mahamaetud. Otſe kui ſurnukeha mulla sisſe ſaab maetud, nõnda et muld teda igapidi katab; juſt nõnda meie oleme ristimiſe läbi mahamaetud Jeſanda ſurma sisſe, nõnda et Jeſanda ſurm meid igapidi katab. Siis on nüüd Jeſanda ſurm meile otſe kui raudriie ja kilp kõige kurbduſe ja hirmu wastu! See ſaab ſulle siis õiete õndſaks elulouks, kui sina Jeſanda abiga igapäew oma patud maharõhud. See sünnib Jeſanda ſurma wäes! Kui patud ſind hirmutawad, kui sina tunned, et patud ſind hukka mõiſtwad, siis heida ennaſt Jeeſuſe haawadesse, uſu et Jeeſuſe Kristuſe, Jumala poja weri ſind puhtaks teeb kõigeſt patuſt, — ja ſa oled oma pattude üle wõimuſt ſaanud, naad ei walitſe mitte enam sinu üle, seſt Jumal on ſu patud andeks annud, nagu ei oleks neid enam olemas! Nii ſuur on Jeeſuſe ſurma wägi! Ja ei ühegi muu hinnaga ſa ei wõi ennaſt patu palgaſt ehk igaweſeſt ſurmaſt lahti osta. „Jeſanda ſurm on see lunastamiſe hind, mis ükſipäinis Jumala ees makſab. Oh seda Jumala armastuſt, kes meile ristimiſe läbi on armu waranduſe kambreb lahti teinud! Nii sagedaste kui patt ſind waewab, ja sina õhkad „oh mind wiletſat inimeſt, kes peastab mind seſtſinatſeſt ſurma ihuſt", siis mõtle ſee peale, mis Jumal iſe ſulle on ütelnud: „Waata, ma olen sinu ette annud ühe lahtitehtud ukſe, ja üksi ei wõi seda kinni panna." Mine, siruta oma uſukätt wälja, wõta uſklikult armuwaranduſeſt lunastamiſe hinna, mis ſind wõib „ärapeasta seſtſinatſeſt ſurma ihuſt." Ja kui sina kord oled hakanud armu waranduſeſt wõtma, siis sina iialgi enam wõtmaſt ära ei wäſi! Ja ſee on ristiinimeſe elu et ta igapäew wõtab armu armu päraſt.

Ja siis wõid sina ka igapäew rõõmſaste

III.

Jumala lapſe elu krooni

oodata! Seſt otſegu Kristus on ülesäratud ſurnuiſt Jeſa auu läbi, nõnda meie ka peame uudes elus käima!" Nõnda kõneleb Apostel õndſaſt uueſt eluſt. Oled ſa pattu eneſe sees ſuretanud, siis oled ſa oma hinge tapja ſuretanud ja oma elu ſurmaſt peaſtnud. Aga ära arwa nüüd mitte, kui ſa Jumala abiga oled patule äraſurnud, et sina siis oma abiga ja omaſt wäeſt wõid uudes elus käia. See on üks wale arwamine, aga siiski ſelle ekſituſe sisſe palju ſattuwad. Seda wõime lühidelt Wariſeeri meeleks nimetada. Kellel niiſuguſt meelt on, ſee arwab: „Pattude andeksandmine jääb Jumala hooleks, minu hooleks jääb head teha ja uudes elus käia!" Mõne poolt hea töö päraſt, arwawad naad ennaſt wagad olewad. Seal ſa wõid kuulda, kuidas abielurikkuja ennaſt wagaks kiidab, seſt et tema ei ole warastanud; ja waras, et tema ei ole mõrtſukas, ja mõrtſukas, et tema ei ole ahne! Ja mõni jälle kiidab ennaſt õiete wagaks ristiinimeſeks: „Ma tänan ſind, Jumal et mina ep ole nõnda kui muud inimeſed, riiſujad, ülekohtuſed, abielurikkujad; waid mina käin iga pühapäew kirikus, kolm kord aastas lauale, ſagedaste lugemiſele, annan ka waeſtele korra päraſt omad andid." See oleks muidu hea küll, kui ta aga Jumalale tahaks auu anda, ja ei mitte eneſele. Seſt kui Jumal ſind ſuurema pattu eeſt armuga on hoid-

nud, ega siis iseenesele ei sünni auu anda, waid Jumalale? Ja kui Jumal sinu südant on armastusega ligimese wastu täitnud, ega siis iseenesele ei sünni auu anda, waid Jumalale. Seda tunnistab ka terwe püha kiri tõeks! Apostel ütleb: „Kõik on pattu teinud ja Jumala auust ilma!“ (Rom. 3, 23.) Sedasama tunnistab ka meie tänane Epistel: „otsegu Kristus on ülesäratud surnuist Jssa auu läbi, nõnda kaa meie peame uudes elus käima!“ Nagu Jssand Jeesus Jssa auu läbi on ülesäratud, nõnda meie ka peame ja wõime aga Jssa auu läbi uudes elus käia! Ja „kui meie Kristusega oleme surnud, siis usume et meie kaa temaga peame elama!“ Jah, Jumala päralt on kõik au, sest tema on meid elawaks teinud, tema on meid pühitsenud! Mis sina siis oled, kui Kristus sind oma Waimu läbi uueks loomaks ei tee? Mis wilets ja nõdr on sinu usk, armastus, lootus? Mis waesed on su palwed! Mis kange lihalik meel, au ja raha ahnus! Jah meie peame Jumala auu läbi uudes elus käima!

Aga kui sina nüüd wõid tunnistada: „Ma elan, aga ei mitte enam mina, waid Kristus elab minu sees,“ jah, siis sa tunned ka õiget rõõmu oma elu pärast, siis sa alles aru saad, mis õiete elu on! Scepärast on kõrge ristiinimese elu ots ja ülem püüdmine Jssand Jeesus Kristus! Ilma temata sa ei wõi patule surra, ilma temata sa ei wõi uudes elus elada! Nõnda sa õppid nüüd Jeesuse käest kõik otsima ja paluma! Jumaliku tarkust oma pimeduse wastu, Kristuse õigust oma pattu wastu, Kristuse pühitsemist kõige oma roojuse wastu, Kristuse ärapeastmist, wäge ja wõimust surma, põrgu ja kurati wastu, — lühidelt ütelda: sa õppid kiites tunnistama: „Kristus on mu elu!“ Kui sa seda mõistad, siis sa pead juba siin maa peal Jssa auu otsegu enese ümber tundma!

Aga mida auusam ja kaunim peab meie waimuliku elu ots ehk kroon taewas olema, kus meie Jssa auu mitte enam usu läbi ei tunne, waid oma silmadega näha saame! Oh seda õnnist tunnikest, millal meie täieste nõnda kui Kristus oma taewase Jssa auu läbi saame haudadest ülesäratatud; siis peame igaweste uudes elus käima, sest et meie siis täieste Jssandaga oleme ühendatud! Jah, uues elus sa pead käima ühest auust teise, kuni sa wiimaks taewas oma Jssanda sees leiad oma elu igawese krooni!

Palugem: Oh Jssand Jumal, armas taewane Jssa! Sina oled oma Poja surma sisse äraannud, ja Teda meile teinud tarkuseks, õiguseks, pühitsemiseks ja äralunastamiseks, sest ristimise läbi oled sa meid oma Poja surma osalisteks teinud! Hakka nüüd ka oma armutöös meie hingede sees, ja saada seda korda meie elu otsani, et kui sinu Poeg tuleb, tema meid äratunneb ja omakste sekka wastu wõtab! Loo meie sees üks puhas süda ja uuenda meid meie meele waimus, et meie ka mõistaksime sinu abiga uudes elus käia! Sa rahu Jumal, pühitse meid läbi ja läbi, et kõik mis meil on, waim ja hing ja ihu saaks hoitud ilmalaitmata meie Jssanda Jeesuse Kristuse tulemiseks! Amen.

Tall. l. r. Nr. 294, 1—2; Tart. l. r. 244, 1—2.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. — С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18 Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cns. 11849. ARH pT - 1420

Jutlus esimesel pühapäewal päraſt Kolme kuninga püha.

Tall. l. r. Nr. 301, 1—5; Tart. l. r. Nr. 308, 1—5. Kirjatunnistus: Rom. 12, 1—6. Seepäraſt maenitſen mina teid, wennad, Jumala ſuure ſüdameliku halaſtuſe läbi, et teie annate omad ihud elawaks, pühaks ja Jumala meelepäraliſeks ohwriks, ſee olgu teie mõiſtlik Jumalateenistus. Ja ärge wõtke mitte ſeeſinatſe maailma ſarnatſed olla; waid muutke ennaſt oma meele uuendamiſe läbi, et teie wõiksite katſuda, mis Jumala hea ja meelepäraline ja täis tahtmine on. Seſt ma ütlen ſee armu läbi, mis mulle on antud, igaühele, kes teie ſeaſt on, et tema ei arwa ennaſt targemaks, kui ſünnib arwata, waid et igaüks eneſeſt arwaks nõnda, kui kohus on arwata ſeda mööda, kui Jumal igaühele uſu mõõdu on jaganud. Seſt otſegu meil ühe ihu ſees palju liikmeid on, aga kõigil liikmetel ep ole üheſugune töö: nõnda on meid palju üks ihu Kristuſe ſees; aga igaüks eneſe kohal oleme meie teine teiſe liikmed. Aga meil on armuannid, mis ſeda armu mööda, mis meile on antud, mõneſugused on. Amen.

Iſſanda ſees armſad hinged. See on üks wägew maenitſuſe ſõna, mis meie täna Apoſtli ſuuſt kuuleme. Tema oleks ka wõinud ütelda: „Mina wannutan teid Jumala ſuure ſüdameliku halaſtuſe läbi.“ Suur on ka ſee aſi, mis ta meilt pärib: mõiſtlik Jumala teenistus, ſee tähendab, et meie endid täieſte peame Jumalale ohwriks andma ihu, hinge ja eluga, ehk endid täieſte tema kätte andma ja tema ſiſſe uskuma. Niiſuguſel maenitſuſel peab ka oma kindel põhi olema. Ja ongi; 11-ma peatüki wiimne ſalm käib ſedawiiſi: „Seſt tema ſeeſt, tema läbi ja tema ſiſſe on kõik asjad!“ Armſad hinged, teie teate küll, kes ſeeſama „Tema“ on; ſa tead ju, kelle ſeeſt kõik õnnistus tuleb, ſa tead, kelle läbi meie õndſaks ſaame, ſa tead, kelle juure kõik ristiinimeſed igatſewad ſaada! See on Iſſand, ſinu Jumal, tema ſeeſt, tema läbi ja tema ſiſſe on kõik asjad. Eks ſee ſinu meele ei tuleta Nääripääwa, millal meie lubaſime Iſſanda Jeeſuſe Kristuſe wastuwõtta omaks ainſaks warjuks, rõõmuks, ärapeaſtmiſeks ja õnnistuſeks? Jah, ſeda tahab ſee tänane Epiſtel meie meele tuletada. Sa ei pea mitte unuſtama, mis ſina ſelle aasta eſimeſel pääwal oled tõutanud. Nagu Tema iſeennaſt on ſinule äraannud, nõnda anna iſſennaſt ka täieſte tema kätte! On Tema ſind teeninud oma elu ja ſurmaga, jah kõigega, mis temal on, ſiis teeni nüüd ſina teda ka kõigega, mis ſinul on ja mis ſa oled. See olgu ſinu mõiſtlik Jumalateenistus. Seſtſamaſt

Mõiſtlikuſt Jumalateenistuſeſt

räägib nüüd terwe tänane Epiſtel, ja ſeletab, kuidas ſee peab ſündima:

1) Andke omad ihud Jumalale ohwriks.
2) Andke omad ſüdamed Jumalale ohwriks.
3) Andke oma elu Jumalale ohwriks.

Palwe: Iſſand Jumal, armas taewane Iſſa! Sina oled meid ärawalitſenud ja ärapeaſtnud oma armſa Poja läbi, et meie ſind peame teenima ihuſ ja hingega, kõige oma eluaja. Walgusta meid oma püha Waimu läbi, et meie ſinu ſõna õiete mõiſtame, anna meile jõudu, et meie ſeda wastuwõtame ja tallele paneme ja õpeta meid ſind teenima nõnda, kuidas ſee ſinu meele päraſt on! Amen.

I.

Andke omad ihud Jumalale ohwriks

Iſſanda ſees armſad hinged. „Mõiſtlikuſt Jumalateenistuſeſt räägib meie tänane Epiſtel. Mõiſtlik Jumalateenistus! Eks ſee ole ſiis üle kõige inimeſe mõiſtuſe, pealegi koguni inimeſe mõiſtuſe wastu, et keegi ühes teenistuſes peab „oma ihu ohwriks andma,“ nagu Apoſtel ſeda pärib? Seda juſt maailm koguniſte ei taha, maailm arwab ſeda päris-jõleduſeks, kui keegi kopikaſtgi ära annab Jumala teenistuſes, ſeſt ta ütleb: „See kopikas on ärawiſatud raha, tema kaſu ei ſaada!“ Aga, minu armſad, ſee ei puudu meitesſe, ſeſt meie teame ju, kuidas maailm kõik, usku, armaſtuſt, Jumalateenistuſt tühjaks ja jõledaks arwab. Ewangeliumi ehk armuõpetuſe jutlus ſaab maailmale ikka jõledus olema.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

Aga kas *sina* siis tead, mis seesama „mõistlik Jumalateenistus“ on? Mine aga ja küsi ühe sulase käest: „mispärast sina teenid oma peremehe nii suure hoolega, ehk sa küll seal juures palju waewa näed!“ Ta wastiste sulle wastab: „Ma pean seda tegema, et mull oleks elada!“ Eks see ole mõistlik wastus ja ka mõistlikult tehtud! Ja kui mina nüüd sind, kes sa ju Jumala sulane oled, küsin: „Mis pärast sina siis teenid Jumalat?“ Eks see siis ka ole ainus mõistlik wastus: „Mina teenin Jumalat, et ma mõiksin elada, siin ajalikult ja seal igaweste!“ Eks see ole mõistlik Jumalateenistus? Ja niisuguseks Jumalateenistuseks tahabgi Apostel meid ülesärataba, kui ta ütleb: „Seepärast maenitsen mina teid, wennad, Jumala suure ja südameliku halastuse läbi, et teie annate omad ihud elawaks, pühaks ja Jumala meelepäraliseks ohwriks, see olgu teie mõistlik Jumalateenistus. Oh, see on üks wägew maenitsus! Sina tead ju weel armsast Jõuluajast, mis suur ja südamelik Jumala halastus on. Jumala halastus on suur: tema laskis kuulutada *suurt* rõõmu, mis *kõige* rahwale pidi saama. Tema tahab unustada kõik hirmsa pagana ebajumalateenistust, tema tahab äraunustada kõik Israeli hirmsad äralangemised; tema tahab ka sinu suurt äralangemist unustada ja ei taha waadata sinu pattude ja üleastmiste peale, sest tema halastus ei ole mitte ükspäinis suur, waid ka südamelik, sest tema annab ju oma kõigekallimat warandust sinu eest ära, oma armsa ainusündinud poja ta saadab ahastuse ja surma sisse. Ja Issand Jeesus ei ole mitte oma maapealse elu waewa ja walu tähele pannud, — waid tema aga nägi sind, kui wilets, waene ja nõdr sina olid, kuidas sina juba põrgu hundi hammaste wahel olid, sa waene ärakadunud lambuke! Ja tema hakas kurja waenlase wastu, tema andis ennast ärateutada, oma ihu peksta, siduda, risti lüüa, läbi pista, surmata, — ja sina ei tahaks nüüd mitte, teda teenides ka hea meelega oma ihu äraanda elawaks pühaks ja Jumalameelepäraliseks ohwriks? Eks Issanda armastus, kes iseennast omast suurest südamelikust halastusest sinu eest on surma sisse annud, — eks see ole ka sind ärawõitnud, et sa ennast tema jalgade ette mahawiskad ja ütled: „Jah Issand, sinule ma tahan ennast ohwriks anda, sinule ma tahan iseennast täieste äraanda, sind ma tahan teenida kõige oma ihuga!“

Sest mis siis „ohwriks andma“ muud tähendab, kui iseennast täieste kellegi kätte ehk kellegi eest äraanda. Jumal andis oma Poja sinule ohwriks, see tähendab, ta andis teda sinu pärast surma sisse. Siis anna nüüd sinagi oma ihu temale ohwriks, löö oma liha risti tema pärast, sureta ja uputa wana Adamat tema pärast! Seesama wana Adam on aga just sinu ihu sees ja tema liikmetes wägew, nii mitu liikmed, nii mitu patutegijaid! Seal on su *silmad*, mis kõiksugused ropud asjad waadata tahtwad ehk ilusad riided ja muud uhkust himustawad. Seal on su *kõrwad*; mis naad enam armastawad kuulda, kui ropud laulud, keelepeksmist, kurjad kõneb ligimese wastu! Seal on su *suu*, — ropud sõnad, wale, petmised, wandumine, suurustelemine on tema ülem rõõm! Seal on su kõht, kes prassimist ja lakkumist himustab, ja sinu käed on walmis petma, peksma, pühapäewa teutama. — Kuidas sa tahad nüüd Jumalat teenida, kui sinu ihu kõige oma liikmetega Jumalat teutab? Sellepärast sa Jumalat mõistlikult ei wõi teenida, muidu kui et sina oma ihu kõige liikmetega Jumalale ohwriks annad! See ei tähenda nüüd mitte: sina pead oma pea, kus suu, silmad, kõrwad sees on, ehk omad käed, jalad maharaiuma ja sedawiisi neid Jumalale ohwriks andma, — ei, sest sina ei pea su oma ihu mitte surnuks waid elawaks ohwriks andma, sina pead ju oma liikmetega weel maa peal Jumalat teenima. Aga sureta kõik kurjad himud, mis ihu üle walitsewad, pühitse omad liikmed Jumalale teenistuseks, *siis* sa oled oma ihu annud pühaks ja elawaks ohwriks, ja see on Jumala meele pärast. Kui keegi nüüd wõib ütelda: „Waata, seesama käsi, seesinane suu, needsamad silmad, kõrwad, mis nii kaua pattu on teeninud, needsamad peawad nüüd Jumalat teenima,“ — see on tõeste üks elaw püha Jumalameelepäraline ohwer, — üks mõistlik Jumalateenistus, sest kes sedawiisi Jumalat teenib, see saab ka armupalka kätte, et tema wõib elada siin ajalikult ja seal igaweste.

See ei wõi nüüd mitte muidu sündida, kui et sina ka

II.

Oma südant Jumalale ohwriks annad.

Sest sedawiisi kirjutab Apostel weel: „Ja ärge wõtke mitte seesinatse maailma sarnatsed olla; waid muutke ennast oma meele uuendamise läbi, et teie wõiksite katsuda, mis Jumala hea ja meelepäraline ja täis tahtmine on.“ Oma südant pead sina ka Jumalale ohwriks andma, see on, tema kätte uskuma, nõnda, et sina südamest teda teenid. Sellepärast maenitseb ka

Apostel: „Ärge olge mitte seesinatse maailma sarnatseb.“ Sest seesinane maailm ei mõista mitte südamest, tõega ja truusega teenida. Kui kõik hästi ja õnnelikult korda läheb, kui igaühel rohkeste teenistust on, kui igaühel on küllalt süüa ja juua, jah, siis on maailmalgi sile ja ilus nägu, jah temal sagedaste on peaaegu Jumala sulase nägu. Aga tuleb waew ja häda, teutus ja tagakiusamine tema peale, siis tõmbab maailm kulmu kortsu ja sina tunned siis ära, et maailm ei Jumalat ega ka kedagit muud südamest ei ole teeninud. Hädas tallab maailm Issandat jalgadega ja ütleb „mina ei tunne sind,“ ja muud ta ei küsi, kui aga: „mis mulle ilmalikuks kasuks tuleb?“ Armsad! Jumala suure ja südameliku halastuse pärast maenitsen mina teid, ärge wõtke mitte selleesinatse maailma sarnatseb ollv. Neid on palju, kes tahtwad kristlikud peremehed olla, aga noore rahwa hulkumist ööse! naad ei taha keelda „see on meile liiga suureks tüliks, ja pealegi on see wanast olnud, ja mis meie ise oleme teinud, seda ei wõi meie oma lapseb keelda; meitest on sellegipooleest tublid peremeheb tulnud,“ — nõnda naad wabandawad ennast, aga panewad ennast selleesinatse maailma sarnatseks. Ja nõnda on weel mitmed ilmalikud wiisid ja ropud naljaheitmiseb pulmades, warrudel ja kus joobud on, ja kõik saab wabandatud: „See on wanast wiisiks jäänud rahwa seas, ja meie esiwanemad on juba sedawiisi elanud.“ Aga kelle läbi on siis Jumal oma käsku annud, kas Moosese läbi, wõi sinu esiwanemate läbi? Wõi kes on siis sinu Jumal, Jehoowa wõi sinu rahwa wiisid? — Oh, need on ju kõik tühjad wabandamiseb, seda sa isi küll tead; aga see'p see asi on: nii mitmed tahawad just maailma sarnatseb olla, ja otsiwad sellepärast wabandamist, olgu ta ka kuigi tühi ja rumal.

Aga teie ei pea ju mitte maailma sarnatseb, waid Jumala sarnatseb olema! Oma näu järele on ta sind loonud, ja ehk küll patt seda Jumala nägu sinu sees on ärarikkunud, siiski on Jumal sind ommeti ristimise läbi jälle oma lapseks wastuwõtnud! Ja nagu tema siis ristimise läbi sind on muutnud omaks lapseks, „siis muutke ennast nüüd oma meele uuendamise läbi, et teie wõite katsuda, mis Jumala hea ja meelepäraline ja täis tahtmine on.“ Muutma sa pead ennast, sa pead hoopis teiseks saama; sina ei pea mitte enam, nagu maailm, silmakirjaks Jumalat teenima oma ihuga ehk wäljaspidiste kombede ja kummardamistega, sinu süda ei pea mitte Jumalast kaugel ära olema; waid nagu sa wäljastpidi oma ihuga Jumalat teenid, nõnda peab su süda ka täieste Jumala päralt olema, et süda muud ei himusta, kui teda teenida, tema meelepärast olla, et ei ühtegi sull armsam ei ole, kui üsna Issanda ligi olla! Sest nagu Jumal oma suure südameliku halastuse läbi oma Poja mitte ükspäinis silmakirjaks ei ole sinu eest surma sisse annud, waid tema on suurt ihuliku walu ja hirmsaid hingeahastusi, jah surmahirmu tunnud, nõnda sinagi pead iseennast temale täieste ohwriks andma, ihu ja hingega ja kõigest südamest. Jumala halastuse pärast palun ja maenitsen mina teid, andke ka teie omad südamed Jumalale elawaks, pühaks ja meelepäraliseks ohwriks!

Aga kust ma seks jõudu wõtan? Noh, armsad hinged, seesama suur ja südamelik Jumala halastus, kelle läbi tema meid maenitseb oma elu muuta, seesama annab meile ka jõudu, et meie selle maenitsuse järele wõime teha. Waata aga ikka oma armsa Issanda Jeesuse peale, kuidas tema sündimiseest surmani ühtegi muud ei ole otsinud kui sinu hinge. Waata see on sinu jõud! Laf' ta sõna tungib su südame sisse, ära ole laisk, Jumala sõna kuulmast; ära arwa mitte: küll seest saab, kui Jumala sõna käib mu üle; ei, waid see peab, nagu kaheterane mõõk, sinu sisse tungima! Ja oled sina nüüd oma äralangemist Jumalast ja oma pattu äratunnud, siis waata aga Jeesuse were peale, seesama peseb sind puhtaks kõigest pattudest. Aga ära waata mitte ükspäinis selle peale, waid mine ka lauale, mis Jumal sulle on walmistanud kõige su waenlaste nähes, sealt wõta ja söö ja joo meie Issanda Jeesuse Kristuse ihu ja werd! Tõeste, sa pead maitsma Jumala suurt südameliku halastust, ja tundma, kuidas see sulle uut jõudu annab, et sa wõid uudes elus käia. Jah, siis sa annad ka oma südant temale elawaks, pühaks ja meelepäraliseks ohwriks selle palwega:

Tappa siis ja sureta
Minu himud meeled ka,
Südameest kõik mis mo oma
Ehk teeks tuhat walu, tõmma!

Ihu, hinge mis mull on
Hoopis sulle ohwriks toon;
Oh et nüüd ei mingisugust
Toomata jääks enam minust.

Ja kui sina nüüd oma ihu ja oma südant Issandale oled ohwriks annud, eks sa siis ka.

III.

Oma terwe elu Jsſandale ohwriks ei anna?

Seſt räägib Apostel: „Seſt ma ütlen ſee armu läbi, mis mulle on antud, igaühele, kes teie ſeaſt on, et tema ei arwa ennaſt targemaks, kui ſünnib arwata, waid et igaüks eneſeſt arwaks nõnda, kui kohus on arwata ſeda mööda, kui Jumal igaühele uſu mõõdu on jaganud. Seſt otſegu meil ühe ihu ſees palju liikmid on; aga kõikil liikmetel ep ole üheſugune töö; nõnda on meid palju üks ihu Kristuſe ſees; aga igaüks eneſe kohal oleme meie teine teiſe liikmed. Aga meil on armuannid, mis meile ſeda armu mööda, mis meile on antud, mõneſuguſed on.“ Jah, armſad hinged, mis mina nüüd weel palju mõistan ſinna juure liſada! Kes oma ihu ja hinge Jsſandale on ohwriks annud, ſee on ju ka oma terwe elu Jsſandale pühitſenud? Kuidas niiſugune wõiks ennaſt targemaks arwata, kui ſünnib, ſeſt ta teab ju, et temal eneſel on ſelge rumalus, ja et temal aga nii palju tarkuſt on, kui palju Jsſand Jeeſus tema ſees elab, kui palju Jumal igaühele uſu mõõdu on jaganud. Seal ſee on ſedawiiſi: Temaga on lugu, nagu Paulus ütleb: „Seſt otſegu meil ühe ihu ſees palju liikmid on, aga kõikil liikmetel ep ole üheſugune töö; nõnda on meid palju üks ihu Kristuſe ſees; aga igaüks eneſe kohal oleme meie teine teiſe liikmed.“ See on pühade oſaſaamine. Seal on ſee tõſine mõiſtlik Jumalateenistus. Oh, ſee on üks kaunis Jumalateenistus, kus teine liige teiſt aitab Jumala ſuure ſüdameliku halastuſe päraſt. Oh et meie kõik ommeti äratunneksime, et meid mitte palju ihuſid ei ole, waid et meie üks ihu oleme ja et kõik ristiinimeſed ſelle ühe ihu liikmed on. Aga ſelle ühe ihu pea on Kristus. Kui ſa ſeda tunneksid, ſiis ſa kannataksid ka oma ligimeſega, kui tema kannatab; ſiis ſa ei annaks oma elu mammonale ega maailmale ohwriks, ega ei tarwitaks oma elurammu mammonateenistuſes ja lihahimudes ära; waid ſiis ſa himustaksid oma elu ohwerdada Jumalateenistuſes, ſiis ſa annaksid oma elu Jsſanda ihule ohwriks, mis on kogudus.

Armſad hinged, kellel weel elu eneſe ſees on, ſee tulgu ja aitku, ſee andku oma elu koguduſeteenistuſele ohwriks! Tulge ommeti, teie elawad ristiinimeſed, ſee on elaw ohwer, kui teie ennaſt ihu, hinge ja eluga Jumalale ohwriks annate. See on õiete mõiſtlik Jumalateenistus. Tulge ja aitke! Waatke, Kristuſe ihu liikmed on laiali pillatud, maha kistud, weriſed ja täis wermid maas! Naad peawad hukka minema, kui meie neid kokku ei korja ja jälle ihu juure ei too! Oh ärka uſklik kogudus! Waata, ſu ſilmad, ſu kõrwad, ſu käed, ſinu liikmed on äraraiutud! Kogu neid kokku, paranda neid, muidu ſinagi pead hukka minema! Oh hakagem jõudſaste tööle! Igaüks hakagu oma mõneſuguste andede mõõdul tööd tegema! Tänaſeſt päewaſt ſaadik otſi ja wii Jsſanda juure ſeda, mis on ärakadunud, ma palun ſind Jumala ſuure ja ſüdameliku halastuſe päraſt! Amen.

Palwe: Jsſand meie Jumal, kes ſina oma ſuure ſüdameliku halastuſe päraſt oma Poega, meie Jsſandat Jeeſuſt Kristuſt, oled äraannud, et meie ſinu lasteks ja igaweſe elu pärijaiks peame ſaama, aita ja walmiſta meid, et meie ſind ſüdameſt mõiſtaksime teenida ja oma ihu hinge ja elu ja kõik mis meil on, ſinule ohwriks anda! Anna meile armaſtuſe waimu, et meie ka koguduſes mõiſtaksime ſind õieti teenida, et meie teine teiſt aitame ja taewa poole juhatame. Täida oma koguduſt ikka uueſte kõige armuandidega, ja aita, et meie iſekeskis ſeda mis ärakadunud on, ſinu juure mõiſtame ſaata, ſeda, mis kõigub, kinnitada, ſeda, mis on langenud, ülestõſta! Oh aita, et ükſki ſinu ihu liikmeteſt laiſk ei oleks ſes, mis ta peab tegema, waid et meie kõik ühtlaſi Sioni mäele tõttame ja wiimaks lahutamata oma Peaga, ſinu armſa Pojaga, ſaaksime ühendatud! Amen.

Tall. l. r. Nr. 410, 1—4. Tart. l. r. Nr. 310, 1—4.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18 Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Gn. 11945. ARH PT-1920

Jutlus [illegible]endamal pühapäewal päraſt kolme kuninga püha.

Tall. l. r. Nr. 555, 1—5. Tart. l. r. Nr. 229, 1—5. Oh Jſand Jumal, kes ſina meile armuſt kõik head annid jagad, meie palume: Täida ſina meie ſüdamid ja meeli ja elumajaſid ſelle õige elu Waimuga; anna, et hoolt kanname, et Jeeſus meie elu põhi ja juhataja oleks, ſeſt iga maja Temata on waene pime kole ka. Õnnista ſiis ka armuſt oma ſõna tähelepanemiſt, walgusta ja pühitſe ſüdamid ja meeli. Amen.

Tunnistus: Kol. 3, 12—17: Seepäraſt ehitage endid kui Jumala ärawalitſetud, pühad ja armaſtud ſüdameliku halaſtuſega, heldusega, alandusega, taſandusega, pitka meelega; kannatage üks teiſega, ja andke andeks üks teiſele, kui kellelgi on midagi kaebamiſt teiſe peale; kui Kriſtus teile ka on andeks annud, nõnda tehke ka teie. Aga peale kõige ſelle ehitage endid armaſtuſega, ſee on õige tugew ſide. Ja Jumala rahu walitſegu oma wõiduanniga teie ſüdametes, ſeks olete teie ka kutſutud ühe ihu ſees, ja olge tänulikud. Kriſtuſe ſõna elagu rohkeſte teie ſees kõige tarkuſega; õpetage ja maanitſege iſe endid mängi ja kiituſe lauludega ja muu waimuliku lauludega; laulge kauniſte Jſandale omas ſüdames. Ja kõik, mis teie üal wõtate teha ſõna ehk tööga, ſeda tehke kõik Jſanda Jeeſuſe nimel, ja tänage Jumalat ja Jſa ſa tema läbi. — Amen.

Armſad hinged Jſandas! Tõſiſed riſtiinimeſed kaebawad õigusega, et meie päiwil kriſtlikuſt oſaſaamiſeſt ja ühenduſeſt piſut leida on ja ſedaſuguſt äparduſt on nemad waluga tundmas. Niiſamuti on ka inimeſte ſuuſt ſee kaebdus kuulda, et elumajas, külas, ja waldas rõõmu ja rahu aſemel alati tüli ja nääklemiſt, kiſa ja riidu, wiha ja waenu leida on. Mõlemate kaebduſte wastu on head rohtu muretſetud. Aga wõib olla, et oſaſt ſee rohi tundmata ja teadmata on, oſaſt ſeda põlatud ſaab ehk pruukimata jääb. Jah ſiis on raſke haigele abi ſaata, kui ta tohtri juure ei lähe abi otſima; ja pole ka imeks panna, kui haigus raſkemaks ja walu ſuuremaks kaswab. Nii on ka lugu nende kahte kahjutegewa ja kurwa asjadega. Tahad ſina kriſtlikut oſaſaamiſt ja ühenduſt maitſeda ja omalt poolt neid kaswatada; tahad ſa omas majas ja külas, waldas ja kihelkonnas rahus ja rõõmus elada, ſiis wõta meie Epiſtli maanitſuſt ſüdamesſe ja walitſe Jeeſuſt oma elu-maja iſandaks; külap ſa ſiis näed, misſuguſeks ſinu elu läheb, külap ſa näed, et kriſtlikuſt oſaſaamiſeſt, ega rõõmuſt ja rahuſt puudu ei ole. Pangem ſiis nüüd oma Epiſtli ſõna mööda tähele:

Elu-maja, kus Jeeſuſe waim walitſeb.

Armſad hinged! Seep ſee pea aſi on, misſugune waim ühes riigis walitſeb. Kui riigis õiguſe, rahu ja kindla meele waim walitſeb, nii et kurjuſt nuheldakſe, aga hea kord ja ſeadus walitſemas on, kus rahwas uſu ja haridusſe pooleſt keelmata wõib kaswada ſeal edeneb rahwa elu, ſeal koſub riik ja ſeiſab auu ſees maailma ees. Igaüks elumaja on nüüd ka üks iſe riik, kus iſa ja ema laſte ja perekonnaga ühes elawad. Ka elumajas on walitſejad ehk käſuandjad ja alamad ehk ſõnakuuljad. Misſugune waim nüüd neid kõiki täidab ja juhatab, ſeep ſee pea aſi on. Meie ei wõi ſeda ſalata, et mõni elumaja ühe riigi ſarnane on, kus ühenduſt leida ei ole, ſeſt et õiget ſeaduſt ei ole olemas, ja ſee wäike riik iſekeskis riidus on. Kui lapſed, näituſeks, ſõnakuulmata on ja ſulaſed wastu panewad — ja ſeda kaebduſt on küllalt kuulda — ſiis ei walitſe weel mitte ehk mitte enam ſee õige waim elu-majas. Elu-maja ja ſeega küla, walla, kihelkonna ja wiimaks terwe riigi waim peab Jeeſus Kriſtus olema. Miſpäraſt? Waatkem järele. Meie Epiſtli ſõna näitab ſeda, ſeſt kus Jeeſus walitſeb, ſeal on õige tugew ſide kõiki kokkuhoidmas, ſeal on inimeſed endid Jeeſuſe armaſtuſega ehitanud. Mis ſee tähendab? — Apoſtel ütleb: Ehitage endid ſüdameliku halaſtuſega, heldusega, alandusega, taſandusega, pitka meelega.“ See on küll kurb lugu, aga tõſi, et rahu mitmes elu-majas rikkutud on. Mis läbi? Olgu et mees ja naene nääklemas ehk riidus on, olgu et lapſed oma ſõnakuulmata oleku läbi wanemaid pahandawad, olgu et teenijad wastu panewad ja wihale äritawad, olgu et peremees ehk

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

perenaene liig waljud on ja ilma aegu käratsewad. Mõni kord tuleb ka teiste inimeste läbi lahutus ja riid, tüli ja nuker meel tühja, rumala juttude ehk kiuste läbi elumajasse. Selle wastu on tarwis ennast ehitada õige Jeesuse armastusega, mis keelab rahu rikkumast. Meie teame, et Jeesus südameliku halastusega haigi[illegible] wigasid terweks tegi, patusid õige teele juhatas, nutjaid ja kurbe trööstis. Nõnda peawad ka wanemad oma lapsi wäsimata ja tüdimata südameliku halastusega noo[illegible] põlwest saadik juhatama ja õpetama, peawad nii palju kui wõimalik, sulaste wastu heldeb ja lahkeb olema. Mõnikord on muidugi just sõitlemise ja maanitsuse sõna armastuse tunnistus ja seepärast ka kibedaste tarwis, sest kui sina liig pehme oled, siis see on laste ja teenijate kahjuks. Jeesus maanitses ka kõwaste kirjatundjaid ja rahwast, kui ta neid kõwera kahju tegewa tee peal nägi. Halastust ja heldust nõutakse wanemate ja perewanemate käest, et rahu elu majas õitseks ja walitseks. Aga lapsed ja sulased peawad südameliku alandusega ehitatud olema, kui oma ülemate wastu. Waatke ja õpige teie lapsed, kõik teie teenijad Jeesusest Kristusest. Waatke kui alandlik Jeesus oli, ta alandas ennast oma taewa isa tahtmise alla kõikipidi ja oli sõnawõtlik surmani. Jeesuse roog oli see, et ta isa tahtmist tegi ja seepärast olid ka isa ja poeg täieste ühendatud. Ja seepärast peawad ka wanemad ja pereisandad truuiste selle peale waatma, et sõnakuulmine ja alandus ei kau. Wana sõna ütleb: kes tuult külwab, leikab tormi." See tähendab siin: kes laste käest sõnakuulmist ja sulaste käest alandust ei nõua, see ei tohi imeks panna, kui lapsed täis oma tarkust ja uhkust wanemate sõna ja juhatust põlgawad ehk wastu haukuwad, kui sulased trotsides wastu panewad ja oma tahtmist mööda elawad, nii et seeläbi wanemad ja pereisandad wihastatud ja pahandatud saawad, aga elu-majast rahu ja rõõm põgenemas on. Aga elumaja rahu ja rõõmu hallikas on ka majalt leida. On üks liige wigane, siis on terwe ihu seda tundmas. Oh üks elumaja liige rahutu ja rõõmuta, pahane ehk wihane, tige ehk riiakas, siis on terwe elumaja seda tundmas ja seda enam, mida tarwilikum ja ülem see liige on. Kõige tarwilikumad ja ülemad elumaja liikmed on isa ja ema ehk ütleme pereisand ja pereemand. Seepärast on ka üks peaasi see, et mees ja naene kõige esite ja kindlaste rahus ja armastuses, ühes nõuus ja tahtmises elawad. Et nüüd mehel ja naesel oma ise töö ja ammet, ühtlasi ka ühendatud töö ja ammet on, et teiseks mees nii hästi kui naene inimesed on, see on patused, puuduliseb, nõdrad ja igal ühel oma hea jagu wanast Adamast on, siis peawad mõlemad tasanduse ja pitka meelega ehitatud olema. Tasandusega, et õigel ajal järele annawad, pitka meelega, et teine teisega kannatawad ja tasandusega, õige armastuse see on Jeesuse juure teine teist saadawad, kes ka elumajas see õige abimees, juhataja ja parandaja on.

Aga kui ka igaüks püüaks oma kohut täita niisuguses armastuse waimus, siiski läheb mõnikord rahu rikki. Ja siis on lugu waene; sest niisuguses elumajas on kurati ja kurja waimu nisu õitsemas. Kui ühendus ja rahu kadunud on, siis tõusewad kõiksugused pahad mõted ülesse otsekui soost paks külm udu. Nii kui Jumala ja Israeli rahwa wahel üks ärakautaw asi oli pärast Jeeriku linna ärawõtmist, kunni Akan oma pattu oli ülestunnistanud, nii on ka elumajas mõnikord üks ärakautaw asi inimeste sekka kippunud. Nukra meelele, walju sõnabele, nääklemisele, tigedusele, wastupanemisele, taplemisele ja läila waidlemisele on ukseb ja aknad lahti tehtud ja miba enam need kõik tõusmas on ja walitsewad, seda rõõmsam on kurat, seda enam läheb niisuguses elumajas elu ja lugu hukka. Kristlikus elumajas, kuhu Jeesust walitsejaks palutakse, saab seepärast nii ruttu kui wõimalik rikutud rahu ja ühendust endise hea järje peale seatud. Aga kuidas? Mill wiisil? Seda õpime sõnadest „kannatage üks teisega ja andke andeks üks teisele, kui kellelgi on midagi kaebamist teise peale; kui Kristus teile ka on andeks annud, nõnda tehke ka teie." Waatke üks Jeesuse waimust ja armastusest walgustatud inimene palub andeks ja annab andeks, nii pea kui ta oma ülekohut on äratunnud. Ehk see küll näitab ise enesešt mõista olewat, ommeti just andeks anda ja paluda on inimesel wäga raske. See wana uhkus ja iseõigus on ikka weel liikumas ja tõusmas ja keelab alati andeks palumast ja andmast. Ja kui nüüd näitusteks naese ja mehe wahel tüli on, ja südameliku lepitust ei ole tehtud, kas on siis imeks panna, kui südamed külmemaks lähewad ja igaüks wiimaks oma käe peal ja oma tahtmise järele, teisest hoolimata, hakkab elama? Ja kas wõib imeks panna, kui terwest elumajast rahu ja rõõm kadunud on? — — Wõta pisut happutaignat ja sega seda jahu sekka, kõik taigen läheb happuks; sega

kaewu põhja ja kõik wesi saab sopaseks. Ja just nii on lugu majaeluga. Tüli ja nääklemine, nuker ja paha meel on otsekui happutaigen, kui segatud wesi. Kui ühes hoones pragu ehk riie tükis [illegible] on, siis sina parandab seda, kui sa mõistlik oled, nii rutu kui wähe wõimal[illegible]t kahju suuremaks ei lähe. Nõnda teewad ka inimesed, kes Jeesust walitsejaks [illegible]nud, nemad kannatawad üks teisega ja annawad üks teisele andeks, kui kellelgi on [illegible]ubagi kaebamist teise peale. See ep ole mitte kerge asi; aga mõtle selle sõna peale: „kui Kristus teile ka on andeks annud, nõnda tehke ka teie.“ Naljalt sina ei ole ka mitte õpind paluma „Anna meile andeks meie wõlad, nõnda — see on sellsamal mõõdul — kui meie andeks anname oma wõlglastele. Kristuse ja oma eneste pärast peame seda tegema, et rahu walitseks oma wõiduanniga südametes ja elumajas, seks on meid kutsutud, sest see on meie, kui Jumala ärawalitsetud ja armastatud inimeste kaunis ammet ja kutsmine. Ja nüüd armas hing, mõtle järele ja katsu hoolega südant ja oma elumaja läbi, kuidas lugu on. — Waatkem siis weel edasi.

Seal kus Jeesus elumajas walitseb, seal elatakse selle maanitsuse järele: „Kristuse sõna elagu rohkeste teie sees kõige tarkusega; õpetage ja maanitsege iseendid mängi ja kiituse lauludega ja muu waimuliku lauludega; laulge kauniste Issandale omas südames.“ Oh waatke! Eks ole niisugune elu kaunis rõõmus asi? Pühapäiwitil minnakse püha kotta seltsis, et Jumala sõna kuulda, sest Jumala sõna rõõmustab hinge, õpetab hea õpetusega inimest, wanu niihästi kui noori, harib meelt ja waimu ja juhatab igawese elu poole. Jumala sõna trööstib ka ja maanitseb, ülendab ja alandab omal ajal; Jumala sõna on, lühidelt öeldud, õige elu leib. Seepärast ehitawad ka ristiinimesed hea meelega pühi kodasid üles, kannawad Jumala sõna kuulutajate, oma õpetajate, ülespidamise eest tänuga hoolt, sest et need neile hinge leiba, rõõmsa elu toitu ja rahuliku elumaja kindlat põhja pakkuwad. Pühas kojas leiab inimene usu kinnitust just ka see läbi, et tema sealt leiab ühendust ja kristlikut osasaamist. Ja oh mis kauniks läheb kodune elu. Seal on pereisand kodune ülem preester. Tema juhatuse all saawad homiku ja õhtu palwe tunnid peetud. Talwe ajal, kui enam aega on ja kõik tule walgel istuwad, siis teewad sulased ja tüdrukud oma tööd ehk parandawad riistu ehk riideid ja lõbustuseks on armast juttu kuulda ehk Jumala sõna lugemist ja laulmist. On lapsed koolist tagasi tulnud ehk alles kodu koolis, siis ka õhtu ajal õpetawad isa ja ema lapsi, ja õpetades õppiwad ise ja tuletawad meele need kallid katekismuse tükkid ja armsad piibli loud. Ja mõni hea tera leiab ka sulaste ja tüdrukute südametes aset. Tulewad sõbrad, naabrid ehk sugulased kokku ja westawad sest ja teisest juttu, siis ei jää see üks asi, mis tarwis on ja südant liigutab, mitte rääkimata ja sell wiisil elab Kristuse sõna rohkeste elumaja sees, sell wiisil läheb iseeneseest maanitsus „õpetage ja maanitsege iseendid“ tõeks. Niisugune elu rõõmustab palju enam inimest kui muu elu; sest tühja kõrtsu lora ei ole kuulda ja himu tantsimise ja näitemängu järele ei ole olemas. Noor rahwas, kui elumaja neile head lõbustust ja rõõmu jagab, ei saa mitte nagu nüüd Jumal paraku lugu on, alati öö ajal hulkuma, karjuma ja kõiksugu tühja ehk kurja ja pattu tegema. Sest kus Jumala sõna rohkeste elab, senna tuleb ka õige tarkus, see tarkus, mis tänuga kõik Jumala head annid wastuwõtab ja jäädawat rahuandjat, rõõmu ja närtsimata krooni ülewelt otsib.

Aga sest ei saa weel mitte, et meie Jumala sõna suhu wõtame ja kes Jeesust on omale walitsenud Issandaks, ei leppi ka sellega mitte sest nemad teadwad, et seesama suhu wõtmine poolik asi on, ja seepärast naad teewad apostli maanitsust mööda: „Ja kõik, mis teie iial wõtate teha sõna ehk tööga, seda tehke kõik Issanda Jeesuse nimel.“ Aga just sest on palju puudu ja sest näeme ka, kui arwaste Jeesus elumajas ja südametes walitseb. Ütle, mis sina wõtad ette Jeesuse nimel? Kui palju — mis sa arwad — kui palju neid on leida, kes künni ehk muud põllu tööd, ehk rohtu sisewõtmist, ehk muud igapäewast tööd Issanda Jeesuse nimel ettewõtawad? Kas mitte suur hulk ei mõtle „Ega Jeesust siin tarwis ei ole“ ehk ka „mis pärast Jeesust ilmaaegu iga asjaga äratülütada“? Jeesus ei tüdine mitte ära, Jeesus, mu armsad, tahab seda, et teda palume, ta ütleb ommeti „kõik mis teie iiol ettewõtate.“ See on kõik, kõik wiimne töö ja tegu wõta Jeesuse nimel ette, siis saab ka sinu töö ja tegu õnnistatud olema, sest sina auustad see läbi Jeesust. Waata seal teeb mõni pale higi sees tööd hommikust õhtuni, aga tema töö on otsegu tahaks keegi sõõla weega täita. Kust see

tuleb? Tööl pole õiget põhja ega hakatust. Õige põhi ja hakatus on Jeesus Kristus. Tema ainuükſi wõib tööd õnnistada ja teule abi anda. Eks ſee ole kole näha, mill wiiſil inimeſed oma elumaja aſutawad ja abielusſe astuwad? Küll naad tulewad õpetaja juure kihlamiſele, et neid mahakuulutatakſe ja päraſt laulata[illegible] Aga kui mitmed teewad ſeda ſilmakirjaks. Ja kui mitmed on juba enne patu ehk [illegible] läbi kihlatud, kui mitmed mõtlewad küll hea koha ja wara, ſauna ehk loomade peale, [illegible]ga ei mitte ſelle peale, kas Jumal ka nende ettewõtmiſt wõib õnnistada, kas ſüdamed ka uskus ja armastuſes ühendatud on. Kas on imeks panna kui ſiis abielus rõõmu ega ühenduſe ja armastuſe wili ei kaswa? Waata häſti järele, armas hing, kelle nimel wõtad ſina oma töö ja tegu, olgu mis iial tahes, ette? —

Ja kui nüüd töö ja tegu on tehtud; mis ſina ſiis teed? Kas ſeiſab ſee ſulle ſüdameſſe kirjutatud: „Ja tänage Jumalat ja Jeſa tema läbi“? — Waata, kus Jeeſus tõeste elumajas walitſeb, ſeal on tänu ja kiituſt kuulda ja näha; Seal antakſe, kui Jumal tööd on õnnistanud, tänu ohwrid ſuu ja teuga. Aga tänuandmiſt on arwa kuulda ja näha. Jeeſus peab ka täna weel kaebades küſima „kus on need üheksa?“ Miſpäraſt küll? Seepäraſt et inimeſed Jeeſuſe käeſt abi ja õnnistamiſt ei palu; ſeepäraſt et naad ära unuſtawad, et Jeeſus ihu ja hinge ülespidaja ja töö ja teu abiandja on. Aga kuidas ſee on wõimalik? Kuſt ſee kurb lugu tuleb? Seſt mu armſad, et inimeſed uhked ja kangekaelſed on ja omad patud ja hukatuſt ei taha äratunda. Mida enam keegi omad patud tunneb, ſeda enam ta tunneb ka ära, et tema elu tarwiduſt ja toiduſt ja hinge wara mitte määrt ega teenind ei ole, waid et Jumal ſeda kõik teeb ja annab iſalikuſt jumalikuſt armuſt ja heldueſet, ja et ſeepäraſt tema kord ja kohus on, teda paluda ja kui Jumal on annud kiita ja tänada. Ka ſina, armas hing, oled palju head ſaanud ja igapäew wastu wõtmas. Kas ſina tänad Jumalat ſüdameſt? Kuidas on lugu ſinu elumajas tänuga? Amen.

Oh Iſſand Jeeſus, meie täname ſind, et ſina meile nii palju head oled teinud ja annud, et ſina oma ſõna, armu abi ja rahu waimuga tahad igal pool ja igal ajal meie juure tulla ja jääda ja elumajaſſe aſet teha. Meie palume, jää meie juure, ole ſina meid walitſemas ja ſaatmas, et ſina ſiin maa peal meie juures ja meie ſeal taewas kord ſinu juures wõikſime igaweste ühendatud rõõmus ja rahus elada. Amen.

Tall. l. r. Nr. 393, 9—12. Tart. l. r. Nr. 160, 9—12.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лалландъ.

№ 2992. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18 Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cns. 11967. ARH PT-1420

Jutlus kuuendamal pühapäewal päraſt Kolmekuninga püha.

Tall. l. r. Nr. 453, 1—8. Tart. l. r. 246, 1—5. Oh Jeeſus, kes ſa meile igapidi eesmärgiks oled ſaanud, täida meid oma Waimuga, et meie wõime täita, mis meie kohus ja kord on nii hästi ſinu kui ligimeste wastu, ſeſt ſina ſaad aru nõudma ja järele waatma, kas meie ustawad ſulaſed oleme olnud wõi mitte. Oh tee meid kõlblikuiks ustawaiks ſulasteks! ſeks õnnista armuſt ka nüüd oma ſõna tähelepanemiſt. Pühitſe meid oma tõe ſees, ſeſt ſinu ſõna on tõde. Amen.

Püha kirja tunnistus Kolosſ. 3, 18—4, 1. Naeſed, kuulge oma meeste ſõna, nõnda kui kohus on Iſſanda ſees. Mehed, armastage oma naeſi, ja ärge ſaage wihaſeks nende wastu. Lapſed, kuulge oma wanemate ſõna kõige asjade ſees; ſeſt ſee on Iſſanda meele päraſt. Iſad, ärge äritage mitte oma lapſi, et nemad meelt ära ei heida. Sulaſed, kuulge kõikis asjus nende ſõna, kes teie iſandab on liha pooleſt, ei mitte ſilmakirjaks, kui need, kes inimeste meele päraſt püüdwad olla, waid waga ſüdamega, Jumalat kartes; Ja kõik, mis teie iial wõtate teha, ſeda tehke ſüdameſt, nõnda kui Iſſandale, ja ei mitte inimestele: Ja teädke, et teie Iſſanda käeſt päranduſe palga peate ſaama, ſeſt teie teenite Iſſandat Kriſtuſt. Aga kes ülekohut teeb, peab eneſe kätte ſaama, mis ta on ülekohut teinud, ja ſiin ei peeta lugu ei üheſtki enam kui teiſeſt. Iſandad, tehke ſeda ſulastele, mis õige ja kohus on, ja teädke, et ka teil Iſſand on taewas. —

Armſad hinged Iſſandas! kümne käſu ſees on Jumal täieste kõik käskind ja ütelnud, mis inimeſel tuleb teha ja tegemata jätta, nii et inimene ſelgeste wõib teada, mis tema püha kord ja kohus on. Ja kui inimeſed need püha 10 käsku kui peegli pruukimad, ſiis nemad näewad ja teadwad üsna ſelgeste, misſuguſed Jumala ſulaſed ja ligimeſe kaaſulaſed nemad on: Aga et need püha 10 käsku üksnes lühidelt inimeſe püha kohut nimetawad ja ſelle peale juhatawad, aga inimeſed hooletumal wiiſil ja wäljapoolt ſelle tõe peegli ſiſſe waatawad, ſeepäraſt on Jeeſus uudes Testamentis weel need 10 käsku ſeletanud ja iſeäranis Mäejutluſes näitnud, kuidas inimeſed kümne käſu järele oma elukombed peawad läbikatſuma ja misſuguſes Waimus need püha 10 käsku antud on. Ka meie tänane kirja tunnistus ſeletab ühe tähtſa tüki ära, ſeſt ta näitab, mis mehe ja naeſe, wanemate ja laſte, iſandate ja ſulaſte kord ja kohus on. Et meil nüüd ka ſell ehk teiſel wiiſil ſellega tegemiſt on, ja mõni ennaſt waſt ka petab, arwates, et ta oma kohut hästi ja täieſte täidab, ſiis pangem Jumala abi ja armuga tähele:

Kriſtlik elumaja peegel.

Armſad hinged Iſſandas! Ühes elumajas on enamiſte neljaſuguſt elaniku elamas; mees, naene, lapſed ja teenijad. Igaühele paneb apoſtel ſiin ette, mis tema kord ja kohus on ja ſeletab ſell wiiſil neljat ja kuuet käsku. Meie peame ſiis kui peeglisſe waatama ja eneſte käeſt küſima, kas meie apoſtli maanitſuſe järele oleme elanud wõi mitte. Apoſtel ütleb kõige eſite: „Naeſed kuulge oma meeſte ſõna, nõnda kui kohus on Iſſanda ſees.“ — Naeſt nimetakſe kõige enne, ſeſt naene peab ühe elumaja kroon ja eha, maja lukk olema. Naene peab oma taſaſe waimuga, oma tegewa kätega kõik korrale ſeadma ja heas korras ja puhastuſes hoidma. Ta peab otſegu maja hea waim olema ja ſeal walitſema. Oh teie naeſed! Jumal on teid nõdru wäga kõrge auu ametiſſe pannud ja ſuurt asja teie kätte uskunud. Teie käe on, elumajale nägu moodi anda. Misſuguſed teie olete, niiſugune on ka teie maja, ſeſt kui mees wäliſt tööd toimetab ehk waimu-

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

liku, kirjaliku töö läbi elutarwiduſt muretſeb, ſiis peab naene ſell ajal maja üle mehe meele ja tema tahtmiſe järele walwama ja walitſema. Aga kuidas ſee on naeſel wõimalik teha? Sell wiiſil, et ta teeb, mis apostel nõuab: „Naeſed kuulge oma meeste ſõna, nõnda kui kohus on Iſſanda ees.“ Eks ſee lugu näita imeliku olewat? Mehe ſõna kuuldes, peab naene maja kroon ja lukk olema. Kas ſee wõib olla? Kas apostel ei ole mitte waheſt ekſinud? Kuidas wõib keegi mehe ſõna kuuldes, ometi elumajas walitſeda? Apostel ei ole mitte ekſinud. Kui Jumal Paradiiſis abielu ſeadis, ſiis Ta ütles naeſe wastu: Ja ſinu himu peab ſu mehe järele olema ja ſeeſama peab ſinu üle walitſema. Mees on naeſe pea ja peab ſeks jääma, ſee on Iſſanda tahtmine. Meeſt teenides, on naene mehe abi ja kaawalitſeja majas, ſeſt ſell wiiſil täidab naene Jumalaſt ſeatud kohut. Kui jüngrid kord waidleſid tee peal käies, kes neiſt ſuurem pidi olema, ſiis ütles Jeeſus: „kui keegi tahab eſimene olla, ſee olgu kõikide ſeaſt wiimne ja kõikide teener.“ Ja ſeda wiiſi peab ka naene eſimene olema majas ja walitſema, oma meeſt teenides ja tema ſõna kuuldes. See ei tähenda mitte, et naene mehe tüdruk ja ori peab olema, waid naene on mehe abikaaſa. Juba nimi näitab, et mees ja naene üheſuguſes auus Jumala ja inimeſte ees peawad ſeisma, et teine teiſele abiks peawad olema. Aga ſelle eeſt hoidku ſiis naene kõige pealt, et ta mitte ei taha majas mehe pea olla. Seſt tõuſeb pahandus ja riid, ja üheſt riiakaſt naeſeſt ütlewad õpetuſe ſõnad. „Järgne läbitilkumine ſau ajal, ja riiakas naene, need on üheſuguſed.“ Ja ſee läbi rikkub naene Jumala ſeaduſt ja wiskab oma naeſe auu ja ilu ära. Aga ütleb mõni: „Jah, mis teha, kui mees joodik ehk ärapillaja on, kui mees wigane ja haiglane on?! See on ſiis küll waene lugu; aga „Miks ſina niiſuguſe joodikule ehk raiskajale oled mehele läinud?“ „Aga ta on päraſt, abielus ſeks ſaanud“ wastab ſina. Siis ütlen mina: See on ka waſt ſinu ſüü; miks ſina naene ei ole oma maja mehele armſamaks ja kallimaks teinud kui kõrtſu? Ja kui ommeti ilma ſinu ſüüta niiſugune waene lugu mehega on, ſiis naeſel weel milgi kombel ei ole õiguſt, ka Jumala ſeaduſt mahajätta. On mees wigane ehk haiglane, ſiis peab naene ſeda truuim meeſt teenima ja tema mõiſtliku tahtmiſe järele tegema; peab ſeda uſinam ja agaram kõik toimetama, et haiget ja wigaſt meeſt wõiks rõõmuſtada ja tema häda kergitada. — Noh, armſad naeſed, kuidas on teiega lugu? Kas täidate Jumala tahtmiſt? Oma püha kohut? Mis ütleb apoſtli peegel teile? mis nägu teie näete enestel olewat? — Aga ütleb mõni waſt „Miks ſiis meie naeſed peame oma meeſte ſõna kuulma ja neid teenima? mis mees ſiis parem ja enam on?“ Wõi nii?! Waat, kuſt ſalajad pahad mõtted wäljapaiſtawad! Kas ſee on ſiis ülem aſi? Ülem aſi on ſee, mu armſad, et meie Jumala tahtmiſe järele teeme ja ſee on Jumala tahtmine: „Teie naeſed, kuulge oma meeſte ſõna, kui Iſſanda ſõna.“ Aga peale ſelle olge rahul naeſed, mees ei tohi ka mitte elada ja olla kuida ta tahab, waid tema peab ka püha kohut täitma ja nimelt: „Mehed, armaſtage oma naeſi ja ärge ſaage wihaſeks nende wastu.“ Mehed peawad oma naeſi ſüdameſt armaſtama, neid armſaks ja kalliks pidama, nende eeſt hoolt kandma; peawad ikka meeles pidama: naene on minu kätte uſtud, minu warju ja kaitſmiſe alla antud. Mehed peawad ſeda meeles pidama, et kodune igapäewane töö ja tallitamine naeſele palju muret ja tüli teeb; mees peab ſeepäraſt lahke olema, naeſt aitama nõuu ja jõuuga. Et naene mehele kõige ſuurema maapealſe rõõmu kingib, lapſi, ſiis peab ka mees ſell ootamiſe ajal ettewaatlik olema; tema ei tohi mitte naeſe käeſt liiga nõuda,

waid peab teda kahju eeſt hoidma. Olgu küll mees naeſe pea, aga waata, armas mees järele, kuida Eweſuſe koguduſele kirjutatud raamatus lugeda on, mis ſee tähendab, mees on naeſe pea. Nii kui Kristus on koguduſe pea ja on kogudust armastanud ja iſeennaſt ſelle eeſt äraannud, nõnda peawad ka mehed oma naeſi armastama, kui oma eneste ihuſid; kes oma naeſt armastab, ſee armastab iſeennaſt. Üks harimata toore meele ja ſüdamega mees pruugib oma meelewalda ja wäge kurjaste, ſee läbi, et ikka jälle tunda annab: mina olen pea. Üks haritud ſüdame ja meelega mees, kes teab, et tema kui ülempreester majas peab walitſema ja Jumalale aru andma, ſee on õigel wiiſil pea, ſee on: tema on eſimene ja pea kõige hea pooleſt, ta annab head armaſtuſe eeſmärki; ta juhatab ja õpetab naeſt; ta jagab temale omaſt waimulikuſt waranduſeſt, ſeſt mehed õpiwad, näewad ja kuulewad enamiſte enam kui naeſed. Mees on kannatlik. Ja nüüd armſad mehed, waatke ka teie õige truuiſte järele, mis teile apoſtli peegel näitab ja ütleb. Mis nägu teie näete? Kuida olete oma naeſte wastu oma püha kohut täitmas? Kas peab waſt naene kaebama, et ſina kõrtſujooksja, riiakas, wali ehk tige oled? Kas olete naeſega ühendatud uskus ja armaſtuſes? Wõi keelab ſina naeſt, püha kotta tihti minemaſt? Kas ſina wõtab tema rõõmuſt ja mureſt osa? kas otſib temaga ſeltſis ſeda, mis ülewelt on ja jäädawat rõõmu ja waranduſt annab? Oh teadke, et igaüks peab waſtuſt andma, kuida tema oma püha tõutuſt, oma „jah“ kui laulatud ſai, on täitnud. —

Kui Jumal abielu õnniſtab ja elumajale rõõmu jagab, ſiis kingib tema lapſi. Lapſed on eſiotſa ihu pooleſt wäga õrnad taimed ja tarwitawad truui hoolekandmiſt. Kaswawad nemad ſuuremaks, ſaawad nemad ihu ja waimu pooleſt tugewamaks, ſiis ſaawad õiged wanemad tunda, et ſee wana ſõna tõſi on: „Wäikſed lapſed wäikſed mured, ſuured lapſed ſuured muret. Seſt laſte kaswatamine pole kerge aſi. Ehk meie küll kuuleme rääkiwat ilmaſüüta laſteſt ja laſte ſeiſuſeſt, aga ſiis ſee pole mitte õige. Lapſed on ſündimiſeſt ſaadik patuſed ja päris patt on ka nende ſiſſe tikkund; ſeſt kui ſee nõnda ei oleks, kuſt wanemad inimeſed ſiis ſaakſid kurja ja pattu? Et laſtega niiſugune lugu on näeme ka, kui järele waatame, mis nende kohus on ja kuidas nemad ſeda täitwad. Apoſtel nõuab: „Lapſed kuulge oma wanemate ſõna kõige asjade ſees, ſeſt ſee on Iſſanda meele päraſt.“ Selle ſõna alla on kõik kokku wõetud, mis laſte käeſt nõutakſe. Lapſed peawad ſõnakuulelikud olema. Kui wanemad midagi ütlewad ja käſiwad, ſiis laps ei tohi mitte palju küſida „Mispäraſt, mis tarwis, mis ſaab mull ſeſt j. n. e.? waid wastupanemata peab laps ſõnawõtlik olema. Neljandamaſt käſuſt ſaame kuulda, et Jumal ſõnawõtlikud lapſi õnniſtab; ta ütleb: „Et ſinu käſi hästi käib ja ſina kaua elad maa peal.“ Teie lapſed õpige Jeeſuſeſt Kriſtuſeſt, ſeſt wagaſt lapſeſt. Jeeſus ei olnud mitte, nagu nüüd mõningad lapſed, ninatark; tema ei mõtelnud ega ütelnud mitte: „Kirjatundjad, need õpetatud mehed ja targad on mind kooliſt lahti laſknud Jeruuſalemas ja wäga kiitnud minu mõiſtmiſt ja koſimiſte päraſt, nüüd mull pole enam tarwis wanemate ſõna kuulda ega õpida.“ Ei, Jeeſus läks alla Naatſareti linna ja kuulis wanemate ſõna, ja ſeepäraſt ta kaswis armus ja tarkuſes. Mis on teil armſam, kallid lapſed! kiitus wõi laitus? kuulda, et inimeſed ütlewad. „Oh mis waga hea armas laps“, wõi „oh on ſee küll pahur laps! Tahate kiituſt, ſiis pidage meeles: „Lapſed kuulge oma wanemate ſõna kõige asjade ſees“, muud kui „Jumala ſõna peab enam kuulda wõetama, kui inimeſe ſõna. Kas olete ſõnakuulelikud, teie noored ja wanemad lapſed? Mis näga näitab teile apoſtli peegel? Seda kaebduſt on palju kuulda ja, Jumal paraku, ka küllalt awalikult näha, et lapſed ſõnakuulmata on. Palju süüd on ka teil, armſad wanemad. Teie unuſtate apoſtli ſõna: „Iſad, ärge äritage mitte oma lapſi wihale, waid kaswatage neid karistamiſes ja Iſſanda maanitſemiſes“. Oh armſad wanemad! mis Juku on õppinud, ſeda Juhan ei unuſta. Teie peate ſõna kuulmiſt laſte käeſt nõudma, Jumala ja oma laſte päraſt. Kes wanemate ſõna ei ole õppind kuulma, ſee päraſt ei karda ei Jumalat ega inimeſi Sellepäraſt, ärge wiitke aega, ärge laske kalliſt kaswatamiſe aega mööda minna. Wana puu ei anna paenduba, wanaks läinud iſetahtmine ei anna ka mitte palju järele. Enamiſte wõib kaswatamiſe tööga juba ſiis peale hakata, kui laps weel aastane ei ole, ſeſt ſee on üks pea wiga, kui laſtega eſimeſed aastad liig pehmeſte ümberkäiakſe, ja päraſt liig waljuſte. Wits ja muu hirmuandmine peakſid juba ſiis liig asjad olema, kui laps kooli tuleb, nii et ſõna läbi kaswatamiſeſt küll ſaab. Karistamiſes ja Iſſanda maanitſemiſes kaswatage oma lapſi. See on: wanemad peawad armaſtuſega, truuſega, lahkuſe ja heldusega lapſi kaswatama, aga küll ühtlaſi meeles pidama ſõna: „kes oma witſa ei pruugi ſee wihkab oma poega; aga kes teda armaſtab, ſee wõtab teda aegſaſte karistada.“ Juſt ſiis wõtawad lapſed wanemaid auuſtada ja ſõnawõtlikud olla. Wiimaks weel üks ſõna, armſad wanemad. Hoidke oma lapſed wale ja paha kurja ſõimu ſõnade eeſt, kui kihwti ja tule eeſt. Mis uſs õunale ja koi riiele,

rooste rauale teeb, seda teeb wale ja paha kuri sõna lapse südamele. Seepärast armsad lapsed ja wanemad, ärge unustage mitte ära apostli peeglisse tihti waatamast. Ja Jumal hoidku teil rõõmust ilusat nägu! Elumajas elawad enamiste ka teenijad ja sulased. Waatkem seepärast wiimaks weel järele, mis apostli peegel neile näitab ja ütleb. Meie loeme: Sulased, kuulge kõikis asjus nende sõna, kes teie isandad on liha poolest, ei mitte silmakirjaks, kui need, kes inimeste meele pärast püüdwad olla, waid waga südamega, Jumalat kartes; ja kõik, mis teie iial mõtate teha, seda tehke südamest, nõnda kui Issandale, ja ei mitte inimestele: Ja teadke, et teie Issanda käest päranduse palga peate saama, sest teie teenite Issandat Kristust. Aga kes ülekohut teeb, peab enese kätte saama, mis ta on ülekohut teinud, ja siin ei peeta lugu ei ühestki enam kui teisest." — Sest asjast oleks palju rääkimist, sest just sulased ja teenijad, kui ka peremehed ja isandad kaebawad palju teine teise üle. Kust tuleb see alatine kaebdus: „Sulastega ja teenijatega pole enam läbisaamist" ja peremehega ei saa toime? Maailm on hukka minemas. Truudus, sõnakuulmine, Jumala kartus on üle pea kadumas. Igaüks tahab Jumala ja inimeste seadusest lahti, oma isetehtud seaduse ehk ütleme parem oma himude järele elada. Seda näeme näituseks ka sest, et teenijad paigale ei jää, waid ühte puhku kohta wahetawad. Mispärast? kõik tahawad suurt palka ja kerget teenistust, ja iga töö juures, mis pole just nimetatud, kuuleb sina: „See pole minu asi". Aga ka: „himu on täis" on üks wastus, teine: „ei saa toime". Jälle teine kord pole see ehk teine asi ehk elu meele järele. Keelda ja õpetada sina ka palju ei tohi, siis on silmapilk wasturääkimine ja waidlemine käes. Sest noored sulased ja teenijad ei ole mitte üksnes uhkust ja kiitlemist täis, waid sulased ja teenijad käiwad ka hooletumal wiisil ja ettewaatmata peremehe wara ja riistadega ümber; hoidmist pole; silmakirjaks nemad teeniwad enamiste, ei hoia isandate poole, ei ole truuid. „Waga südamega Jumalat kartes teenige" ütleb apostel. Aga wagadust on pisut leida. Pühapäewal on kirik, argipäewal Jumala sõna lugemine ja kuulmine kõrwaline asi, aga kõrts ja muu, nõnda nimetatud, rõõmu otsimine, öö ajal hulkumine ja tühi wedelemine, kaarta mängimine ja tantsimine on pea asi. Ja kes peab nende rõõmu ehk ütleme patu kulud kandma? Isandad. Kas see küll wale peaks olema? Kas see on liia paksu musta wärwiga maalitud pilt rahwa elust? Oh katsuge endid läbi, armsad sulased ja teenijad. Mis sina ei taha, et sulle tehakse, seda ära tee ka mitte teisele. Ja mitu teie seast saab kord ka peremeheks. Aga katsuge endid läbi, sest ülem asi on: „Mõtle Jumala peale, mis tema ütleb ja sinult nõuab. Kes oma maapealse isanda ustaw sulane ei ole, see ammugi Jumala sulaseks ei kõlba. Kes piskus truu ei ole, teda ei sünni üle palju panna. Sulased ja teenijad teeniwad ja auustawad Jumalat see läbi, et oma isandat waga südamega truuiste teeniwad. Kristuse sulased oleme meie kõik, aga kes ülekohut teeb, peab enese kätte saama, mis ta on ülekohut teinud, aga kes waga südamega Jumalat kartes teeniwad, need peawad Issanda käest päranduse palga saama". See on ka teile, armsad isandad ühtlasi õõldud; sest ehk teie küll siin maa peal isandad olete, siiski on teil üks Issand, kes teie käest aru nõuab. Mõtelge selle tähendamise sõna peale halastamata sulasest. Ja see juhatagu teid, „et teie seda sulastele teete, mis õige ja kohus on." Sulane sallib küll, et ta isand wali on, aga kui isand õiglane mees ei ole, siis on raske ja kibe lugu. Ole hea ja lahke, aga kui tarwis maanitse ka. Sulane elab isanda leiwast ja palgast, isand sulase tööst ja teenimisest. Käsi käes peawad mõlemad elama ja tegema, mis õige ja kohus on. Ja selle järele katsuge endid läbi. Igaüks täitku oma püha kohut, siis saab elu ilusaste edasi minema, siis ei ole muud wahet nende neljasuguse elumaja elanikude wahel, kui see, mis Jumal ise oma tarkuses inimeste õnnistuseks on seadnud. Kõik saawad, kui kristlik elumaja peegel südames ja peas on, ühendatud Issanda Jeesuse Kristuse ees ja sees olema ja teda teenima, siin ajalikult, seal igaweste. Ja seda andku Jumal ka sinu elumajale ja südamele armust. Amen.

Palwe. Oh Jeesus, meie täname sind, et sina helde rikas peremees meile omast armu waranst jälle oled rohkeste jaganud õpetust ja meie meele tuletanud, mis meie püha kohus on. Anna siis abielu rahwale südame ühendust ja armastust, wanematele õiget tarkust, lastele sõnakuulmist, sulastele truust ja wagadust, isandatele õigust südamesse, et elumaja peegel näitaks ilusat lahket Jumala meelepärast nägu ja et kõik, kes siin ühes elawad, seal taewas ka ühendatud jääksid. Amen. Tall. l. r. Nr. 287, 3—5. — Tart. l. r. Nr. 234, 3—5. —

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 2991. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18 Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cns. 11996. ARH PT-1420

Jutlus Palwe päewal.

Tall. l. r. Nr. 242 (113) 1–5. Tartu l. r. 190, 1—5. Palugem: Issand oh anna meile walgustatud silmad ja tõsist patust pöörmise meelt, et meie nähes näeme ja kuuldes kuuleme, mis sull oh Issand meitega rääkimist on. Anna meile üks rusuks pekstud waim, et sinu sõna õnnistatud oleks, sest sinu sõna on tõde. Amen.

Püha kirja tunnistus. Jerem. 14, 19—21. Kas sa oled Juuda rahwo koguni ärapõlgnud? Kas su hing tülkab Siioni wastu? Mispärast oled sa meid peksnud, et meie ei wõi terweks saada? Rahu oodetakse, ja pole head, ja parama põlwe aega, ja waata, hirmutus on. Jehoowa! meie tunneme oma õälust, oma wanemate ülekohut, et meie su wastu oleme pattu teinud. Ära põlga meid mitte oma nime pärast, ära teuta mitte oma auujärge: tuleta meele, ära tee tühjaks oma seadust meiega. Amen. —

Issandas armastatud hinged! Weel ei ole see Jumalast seatud ja Jeesuse Kristuse läbi walmistatud jooksmise wõidu and käes, sest weel on patt ja patu palk, surm, walitsemas ja awalikult näha ja patu wägi igal pool silma ees. Seepärast ei ole ka weel mitte aeg käes patust pöörmise päewa pühitsemist ja patustpöörmist mahajätta. Ühtlasi pattu ja patu wilja kõrwas nääme aga ka igal pool Jumala armu tööd ja annid tegewad olewat, iseäranis Jumala kallist sõna ja need pühad Saakramentid mis meie Issand Jeesus Kristus on seadnud. Seepärast sünnib küll weel palwe päewa pühitseda. Ja et meie täna igaaastase patustpöörmise ja palwe päewa pühitseme, siis wõtkem püha kirja tunnistuse järele endid läbikatsuda ja teine teisega tähele panna seda küsimist:

Mis peame praegusel ajal tegema?

Armsad hinged! Kui meie tahame teada saada, mis meie praegusel ajal tegema peame, ehk mis Jumal meie käest nõuab, siis peame kõige esite selgeste teadma, mäherdune meie aeg on. Meie aeg käib peaaegu Juuda rahwa ajaga prohweti Jeremija ajal ühte, kui ta omast ajast ütleb: Rahu oodetakse ja pole head, ja parama põlwe aega ja waata hirmutus on.“ Käes oli Juuda riigi wiimne aeg, lõpetuse hakatus, kui prohwet Jeremija, Jumalast läkitud, kuningate, preestride ja rahwa wastu ülestõusis ja kui üks ükstk jumalakartlik sammas Jumala kohtumõistmist kuulutab. Nõnda kui mustad pilwed ja walgu tule läikimine kõuu müristamist kuulutab ja ettetähendab, nõnda oli ka Jumal sõnade ja tähtede läbi maanitsenud ja palunud. Wiimne jumalakartlik waga kuningas, Josija oli surnud sõjas Egiptuse rahwa wastu. Kuninga pojad tegid tühjaks, mis isa Jumala nimel ja auuks oli ettewõtnud, sest nemad elasid kurja elu ja käisid teede peal, mis Issanda meele pärast ei olnud ja sell wiisil tuli ots ruttem ligi. Hommiku maal oli Paabeli riigi rahwas wägewaks saanud. Juba olid mõningad Juuda rahwa seast wangi wiidud, juba olid kaks tema kuningaist nuhtluse witsa tunda saanud. Küll tulid ka weel Jumala armust paremad päewad, et rahwas nagu Waarao hingada said; aga nemad löid nagu Waarao oma südame kangeks, ja kuulsid ikka jälle wale prohwetide sõna, kes neile ilmlikust suurusest ja endisest ausst ette pajatasid. Nõnda oli lugu sell ajal, millal meie prohweti sõna sai kuulutud. Rahu ja head oli loota ja oodata ja parandamist endisest raskest ajast, aga waata, kõik rahwa lootus ja ootus läheb tühjaks, nõnda et tõeks läks prohweti Jeremija sõna: „Rahu oodetakse ja pole head, ja parama põlwe aega ja waata hirmutus on.“ Ja kas meie praegune aeg ei ole selle sarnane? Kas see on

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

tühi arwamine, et Issand wägewaid suuri asju meie kohta walmistamas on? Eks ole eelkäijaid ja maanitsejaid olnud? Lühikese aja jooksul oleme palju ja mitmesugust koledat ja kohutawat hirmutust näha saanud. Auujärjed ja riigid on langenud, mässamist ja wastupanemist on olnud; pimeduse wäed on wäsimata tööd tegemas, et wana aeg ja Jumala selge puhas sõna kauks; mõni kiwi on juba lahti ja praud on igalpool wäljapaistmas. Mine, kuhu sa tahad ja pane tähele — kiriklik elu, kristlik usk, elukombed, sõnakuulmine, kõik on kõikumas. Ka meil kodumaal pole puudu wale prohwetidest, pole puudu musta pilwetest, mis kokku kogunwad, pole puudu pahast elu kombetest ja kes silmad lahti teeb, wõib näha, kuida siin ja seal, sell ja teisel wiisil wälgu löömine maanitsedes paistab ja küsib „mis sa pead tegema? mis nõuab Jumal sinu käest? — Waat, need Jumala kohtu maanitsejad ja eelkäijad tahawad meid äratada, et eneste sisse ja ülesse Issanda poole waatame, kes taewas on, et õpime armu otsima. Sest meil on püha Jumalaga tegemist, taewa Isaga, kes oma sõnakuulmata laste peale wihane on. —

Aga mis meie peame tegema? Mis pärib Isa oma laste käest? Mis ta tahab? „Kui meie omad patud ülestunnistame, siis on tema ustaw ja õige, et ta meile patud andeks annab ja teeb meid puhtaks kõigest ülekohtust", ütleb püha kiri, sest Jumal annab siis armu õiguse asemel. Ja prohwet Jeremija tegi nõnda. Ta tunnistas oma ja rahwa nimel Issandale oma ja rahwa patud üles üteldes: Jehoowa, meie tunneme oma õlust, oma wanemate ülekohut, et meie su wastu oleme pattu teinud." — Oh kui tarwis oleks ka meile niisugune tunnistus! Praegusel ajal peaksime südamest tunnistama: Meie kõik, suured ja wäikesed, wanad ja noored, rikkad ja waesed, kõik ilma wahet pidamata oleme pattu teinud sinu wastu, oh Issand Jumal, ja rohkeste eksinud teine teise wastu." Prohwet Jeremija, prohwet Taaniel, apostel Paulus nemad ei tee wahet eneste ja rahwa wahel, nemad ei ütle mitte, nagu wariseer: Meie oleme puhtad. Ja kas sina, armas wend ja õde, oled puhas ja ilmasüüta?! Kes julgeks ütelda: Mull pole rahwa süü ja patuga tegemist? Kes tahaks oma õiguses ütelda: Mina tänan sind, oh Jumal, et mina ep ole kui muud inimesed? Kes julgeks omad käed pesta, nagu Pilatus, ja ütelda: mull pole tema weres süüd? Olgu ka sinu ja teiste inimeste patud teised ja pealt waadates wähemad; aga kes on siis Jumala sõna walguses ja Jumala pale ees ilmasüüta ja õige? Kellel ep ole oma jagu süüd, et ajad niisugused kurjad on? Eks meie ole üks teise liikmed ja wennad? Eks ole rahwa süü ja patt ka meie, sinu ja minu patt, sest et meie rahwa wõsud oleme? Ja mis see aitaks, kui meie teine teise peale süüd lükkaksime ja ennast püüaksime puhtaks pesta? Kas asi ja loud saaksid see läbi ja sell wiisil paramaks? Oh minu armsad! ärgem unustagem mitte ära, et meie Jumala ees üks ihu oleme, mis sugust ja seisusest meie ka oleme; ja et meie Jumala ees kõik pattu oleme teinud ja sest auust ilma oleme, mis meil Jumala ees peaks olema. Kas sull ehk mull enam süüd on, kes meie seast suurem patune on, seda aru ja wahet meie ei wõi ega mõista teha. Ja seesugune wahet-tegemise himu läheb koguniste kaduma, nii pea kui meie südamest tunnistame: Jehoowa, meie tunneme oma õlust, meie patt on meie ees alati. Pattu oleme igaüks teinud, kas rohkem ehk wähem. Surm on patu palk ja on kõikide sisse läbi läinud ja eks surm räägi ka meile selgeste küll? Kas Jumal teeb ülekohut, kui ta ütleb meid süüalused olewat? Kas see on liig, kui ta meid üheks ärapöördud rahwaks hüüab? Eks meie ole tema isaliku jumaliku walitsuse all rohkeste head ja armu igapäew saanud? Aga kus on meie tänu andmine? Kus meie lapselik armastus? Jumal on meie käsuandja. Kus on meie sõnakuulmine? Jumal annab meile oma sõna ja püha Saakramenti läbi seda kallist õndsaks tegewat röömustawat armukuulutust! kus on meie elaw usk, kus uus elu armastuses? Kas wõime salata, et meie meel ja olemine Jumalast on ära pöördub? Sest, mis jääb järele, kui wäljapoolt tõsidust, wäljapoolt wagadust ja kristlikud kombed meilt ärawõetakse ja meie

nüüd oma igapäewase elu ja töö, meele ja südame põhja peale peaksime waatma? Õnnistatud palwe päewa wõib üksnes see inimene pidada, kes kõige pealt oma patu süüd tunneb ja seda üles tunnistab. Seepärast katsugem ja kiusagem endid läbi! Jätkem maha petist ise õigust ja uhkust. Ikka ligemale jõuab meile see päew ja tund, millal Jumal kohut peab ja wiimist otsust teeb, sest tema wisklabidas on tema käes ja tema wõtab oma reialust pühkida ja omad nisud aita kokkupanna, aga haganad wõtab tema kustutamata tulega ärapõletada. —

Wõtkem ka oma wanemate ülekohut äratunda; mitte et neid hukkamõista ja nende peale süüd tõsta, waid meele tuletamiseks, et wanemate käest needmist ja õnnistamist oleme pärinud ja meie ka oma lastele needmist ehk õnnistamist päranduseks jätame. Õppigem heast kinni pidama, kurja mahajätma, wead ja puudused parandama. Seepärast et Israeli ja Juuda rahwas Jumala maanitsused kuulmata jätsid ja patu elu edasi elasid, tuli arutegemise päewal hirmus ots nende peale, ja nemad läksid täieste hukka. Mis on meid ootamas? Mis lugu saab meitega olema? Oh wõtkem tões ja Waimus patust pöörmise päewa pidada! Tunnistagem iga päew: Jehoowa meie tunneme oma õälust, oma wanemate ülekohut, et meie su wastu oleme pattu teinud."

Kui meie südame tunnistus niisugune on, siis tohime ka weel palwe päewa pidada, sest, kui meie niisuguse tunnistusega Jumala ette astume, siis on meil luba prohweti Jeremija palwe omaks palweks teha ja ütelda: „Ära põlga meid mitte oma nime pärast, ära teuta mitte oma auujärge; tuleta meele, ära tee tühjaks oma seadust meiega." Ja waatke, armsad hinged, seep see teine asi on, mis meie praegusel ajal peame tegema. Kolmesugust asja palub nende sõnadega prohwet. Kõige esite ta palub: Ära põlga meid mitte." — Israeli rahwas oli Jumala käest tõutust saanud, et Taweti auujärg pidi igaweste seisma. Prohwet mõtleb nüüd selle peale, et Juuda riigi isewalitsus ja priius pidi otsa lõpema, kuninga auujärg langema. Ja oh! mis häda tähendas see rahwale; oh seda häbi! kui tema, see Jumala rahwas paganatele saagiks sai ja Paabeli wõimuse ja wäe alla langes. See on otsegu ütleks prohwet: Kus jääwad siis kõik sinu tõutused ja armu käekirjad, oh Jumal!? Ta arwab Israeli ja Juuda rahwa teutamist Jumala enese teutamise olewat, sest et Israeli rahwas Jumala esimene sündinud poeg ja ärawalitsetud rahwas oli. Meile ei ole Jumal küll mitte isetõutust annud, et meie omal kodu maal peame iserahwaks jääma; aga kui üks rahwas ehk rahwa kild saab ühest teisest äraneelatud, siis see on ikka terwe rahwale ja maale suureks kahjuks ja wiletsuseks, ja seepärast wast ka meie tohime prohwetiga paluda: „Issand ära põlga meid, ära teuta meid mitte." Aga weel enam tohime prohweti teist palwet omaks palweks teha. Jumal elas Israeli rahwa seas. Ta oli oma koda Jeruusalemas ülesehitanud, sest tempel tähendas Jumala eluaset rahwa seas. Uue seaduse ajal on Jumal oma auu ja auustusega, oma armu ja halastusega elamas ja walitsemas ristikogudustes. Pealt waadates ei näita lugu küll mitte nõnda olewat, sest ristikogudus on nii lahutud, nii alwaks peetud, põlatud ja wäljapoolt näuta; nii mitmesugused ususeltsid seisawad teine teise wastu ja ühendust pole näha; nii mitmesugused kurjad ja kahjutegewad waimud ja wäed on ristikogudusse sekka pesitanud ja see läbi iseäranis saab ristikogudus teutatud, et nii palju nimekandjaid leida on. Aga ommeti elab Issand tõeste ristikogudustes. Tema ei ole elades omast rahwast taganenud, sest weel meil on Tema selge sõna, Tema puhas õpetus ja jutlus; weel jagatakse pühad saakramentid Jeesuse seadmist mööda ja seepärast on Issand omas kogudustes walitsemas ja Tema eluase ka meie seas. Meie oleme weel Tema auujärg. Aga meil on asja paluda: „Ära teuta mitte oma auujärge." Uskumata inimesi ja Jumala salgajaid on ka enne olnud, aga meie päiwil on uskumata meel liig julgeks läinud. Ta kisub ja närib iga asja kallal, mis risiinimese meelest püha on. Aga eks meie ise ole süüalused? Eks meie ise ole Tema auujärje ja nime teuta-

nud? Seſt oh! kuidas kuuleme Tema püha ſõna? kuidas palume? kuidas käime kalli armulaual? kas ſee oleks ülekohus, kui Jumal ütleks: „Teie maja peab tühjaks jäätama, ſeſt teie olete palwe koda rööwli auguks teinud?“ Kas ſiis mitte praeguſel ajal ei ole tuhandete ſüda hooletu, kergemeeleline, eht ka täis wiha ja waenu piibli raamatu, risti uſu, kiriku ja püha ſaakramentide wastu? Tõeste, meie aeg on wäga tõſiſe näuga aeg! Meie aeg on läbikatſumiſe ja ſõelumiſe aeg. Meie kõik, kes meie Jumala ſõna ja Jeeſuſt armastame ja õnnistuſt nõuame peakſime, kokku hoidma ja teine teiſele kätt pakkuma abiks. Meie kõik peakſime enam ja ſüdameſt paluma: Tuleta meele, ära tee tühjaks oma ſeaduſt meiega“. Kui Jumala armuſeadus Jeeſuſe ſees meiega ei lõppe, ſiis meil pole enam ühtegi waja. Ja mis meie ſuuremat tahame kui ſeda kinnituſt? Et Jeeſus oma Waimu ja armuga ei taganeks, ſee olgu meie ſüdamelik palwe, ſeſt Tema ohi ja nõu, Tema tugi ja arm on meil kõikidel tarwis. Tema armuſeadus ei tee meid mitte ülſipäinis kõlblikuks oma pattu ja muret, oma koormat ja kannatamiſt kanda, waid ka rahwa pattu ja süüd kandes ja tundes, ommetigi röömſaste pea ülestõsta ſenna mägede poole, kuſt meile abi tuleb. Igaüks peab täna palju Jſanda ja ligimeſe käeſt andeks paluma; tehkem ſeda wisſiste! Üks kõikide eeſt, kõik ühe eeſt kandkem omad palwed Jſanda ette. Aga kuſt wõttame ſeda julguſt ja luba oma pattudega ſeda teha? Prohwet näitab meile teed, kuſt meie uſu julguſt niiſuguſe ettewõtmiſele ſaame, üteldes ja paludes: „Oma nime päraſt.“ Jah ſeep ſee pea aſi jälle on. Jumala nime päraſt tohime meie paluda. Jeeſus Kristus ainaükſi peab meie palwe põhi, meie palwe wastuwõtja ja ebaſiſaatja olema, ſeſt meie ei heida mitte oma ſuure õiguſe päraſt oma alandlikud palwe ſu palge ette maha, waid ſu wäga ſuure halastuſe päraſt. Kui ſina oma wagaduſe eht õiguſe peale oma lootuſt ja palwe paned, ſiis oled ſina liiwa peale oma hoone ehitanud. Kui ſina oma pattu peale waatad, ſiis peab ſu ſüda araks ja ſinu palwe ſuus külmaks minema ja äralämmatub ſaama. Aga waatad ſina Jeeſuſe peale, on Tema ſinu patuſt pöörmiſe ja palwe päewa pühitſemiſe põhi, ſiis oled ſina kalju peale ehitatud, ſeſt Jeeſus alandab küll, aga ülendab ka. Ja Jeeſuſe eeſtkoſtmine, ſee makſab, ſeſt Kolgata mäe peal on Tema ſinu wahemeheks ja käemeheks ſaanud. Jeeſus on ſee Jumala tall, kelleſt Jumalal hea meel on. Oh ſeepäraſt kirjuta oma ſüdamesſe „Oma nime päraſt.“ — Amen!

Palugem: Oh Jſand, ſina oled täis armu ja halaſtuſt! Oh kuule meid oma nime päraſt, kui meie ſinu poole hüüame ja ſüdameſt õhates palume: Jſand heida armu meie peale, Jſand halasta, Jſand jää meie juure, ſeſt päew weerib ja õhtu on ligi tulnud! Jſand anna meile tõſiſt meele parandamiſt ja õiget uſku! Jſand hoia meile oma ſelge puhas ſõna ja pühad ſaakramentid; ära jäta meid mitte maha, tee meid terweks, ſiis ſaame terwiſt ja rahu. Ära põlga meid mitte, oma nime päraſt, oh Jſand Jumal! Amen.

Tall. l. r. Nr. 187 (316) 1—4. Tart. l. r. Nr. 223, 1—4.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 2 Декабря 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 3563. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 10 Декабря 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cns- 11801. ARH AT-1420

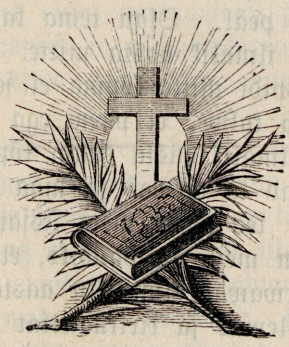

Jutlus esimesel Kristuse tulemise pühal.

Tall. l. r. Nr. 1, 1—5. Tart. l. r. 1, 1—5. Issand Jeesus, sa äraräägimata armastus, sa tuled meile patustele. Meie täname sind põrmus ja kummardame sind. Hosianna kõrges! Anna meile oma õnnistust. Oh õnnista meid uuel armu aastal oma tulemise läbi. Aita ka oma sulast, et tema sinu kogudust õiete juhataks ja sinu juure saadaks. Issand Jeesus, anna meile sel tunnil head tahtmist ja hoia seda läbi aasta. Amen.

Tunnistus: Room. 13, 11—14. Et meil teada on aeg, et tund on, et meie ju oleme ülesäratud unest, (sest nüüd on meie õnnistus lähem kui siis, kui meie usklikuks saime: Öö on mööda läinud, aga päew on ligi tulnud) seepärast heitkem enesteſt ära pimeduse teud ja ehitagem endid walguse sõjariistadega. Elagem auusaste kui päewa ajal, ei mitte prassimises ega liiasjoomises, ei mitte abielu äräteutamises ega kiimaluses, ei mitte riidus ega kadeduses, waid ehitage endid Issanda Jeesuse Kristusega ja ärge kandke oma liha eest hoolt, nõnda et himud sest tõuswad.

Armastud Issandas! Täna öösel on tähtsas asi sündinud. Ei lastud küll mitte püssiga, mis ka muidu tarwis ei ole. Ei hüütud ka mitte: Head õnne uueks aastaks! Pisut oli ka neid, kes Jumala pale ees palusid: Issand Jeesus, sa tuled ka mulle ja oma rahwale ja anna meile armuaastat ja ühenda meid ikka enam enesega! Nõnda on wistist wäga pisut meie seast palunud. Ja siiski on sel öösel aasta alganud, millest meie ei tea, kas meie weel elus oleme, kui see otsa saab.

Mu armsad. Kaks wenda kõnniwad ikka läbi maa, teine on waimulik, taewane ja jumalik, aga teine on ilmalik. Mõlematel on üks Isa. Ja Jumal waatis kõige peale, mis ta oli teinud, ja waata, see oli wäga hea. Kiriku aasta ja ilmalik aasta on ka mõlemad head. Seepärast käiwad nemad ka käsi käes läbi maailma. Aga teine neist wendadest tõstab oma heält, wõtab maad ja kõik inimesed auustawad ja teeniwad teda. Teine käib wagusi ja alandlikult oma teed läbi maailma. Miljonid inimesi ei tea temast ühtegi, teised põlgawad teda ilmaasjataks. Kui tema ilmalik wend teda ei toetaks ega ülewel ei peaks, siis ei wõiks ta enam ühesgi kõndida, waid langeks maha. Nõnda mõtleb maailm.

Aga nõnda ep ole lugu koguni mitte. Wägew wend ei kanna mitte nõtra, waid nõder peab wägewat ülewel. Sest wägew ep ole mitte wägew ja nõder ep ole mitte nõrk. Sest temaga käib kõigewäeline ja selle nimi on Jeesus. Jeesus on kõige kiriku aasta armupäew, tema abirikas nimi

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

seisab uue aasta wärawa peäl. Olgu tema ka näutu — kui kirikuaastat ei oleks, ep oleks ka enam ilmalik aasta mitte. Tõsi on küll, nii kaua kui maailm seisab, „ei pea edespidi mitte lõpma ei seemendamine ega lõikus, ei külm ega palaw, ei sui ega talwe, ei päew ega öö." See tähendab kõigil maailma päiwil ei pea ilmalik aasta enam lõpma. Aga kui kord kirikuaasta enam ei tule, lähewad ka taewas ja maa hukka.

Jumal olgu tänatud, kes meile meie Issanda Jeesuse Kristuse armuaastat jälle annab! See on meile ka pandiks, et ka ilmalik aasta jälle peab kätte tulema. Inimesed arwawad ilmalikku aastat wanemaks wennaks, sest see on loomisest saadik olemas ja kirikuaastat arwawad nemad nooremaks wennaks, sest see on äralunastamise läbi tulnud. Siiski on Jumala suured tõutused ja esimese sündimise õigus kirikuaasta päralt, sest tema kohus on oma ilmalikku wenda waimu ja eluga, walguse ja armuga täita. Kui see sünnib, saab tema ja meie käsi hästi käima.

Jeesus tuleb; mis tahame meie teha?

Selle kuulutamisega teretan teid tänasel pühal ja seda küsimist panen ma teie ette. Pangem

I. seda kuulutamist tähele: „Jeesus tuleb!"

„Tema tuleb!" Seda kuulutati 4000 aastat maailma sündinud lugudes. „Tema on tulnud, tema tuleb nägemata kombel ikka weel ja saab wiimaks nähtawalt tagasi tulema." Nõnda tunnistab maailma sündinud lugude elu nüüd juba peaaegu 2000 aastat. Jah, 4000 aastat oli ootmine maailma sündinud lugudes elaw: Tema tuleb! Ja kui aeg oli täis saanud, on tema ka tõeste tulnud. Otsegu waene poisikene oli tema sõimes maas, 33 aastat on ta meie seas elanud ja armu ning elu wäljalautanud, ja patu ning surma ärawõitnud. Wiimaks on tema jälle taewa läinud ja on Jumala auujärje peäl aseme wõtnud. Sest ajast saadik on maailma sündinud lugude wägi see: Tema on tulnud, tema oli siin, nüüd walitseb tema kõigewägewamalt taewas ja maa peäl ja kaitseb omakssid ning saab nähtawalt jälle tulema.

Sündigu maa peäl mis taht. Ühed loodawad, teised kardawad, kui neile ööldakse: Tema tuleb! Kus iial maailmas riid on, seäl on riid õiguse ja ülekohtu wahel. Kes õiguse järele igatseb, see igatseb kas teades wõi teadmata Issanda Jeesuse Kristuse järele. Õigus peab ometi õiguseks jäema! See on tõsi, aga mitte sessinatses maailmas, waid alles siis, kui Issand tuleb. „Õiguse järel käiwad kõik," aga mitte kõik inimesed, waid aga need kõik, „kes õiglase südamega on." (Laul 94, 15). Sest õigus, täieline õigus ei leia enne maa peäl maad, seni kui tema tuleb ja õigust mõistab. „Sest tema tuleb kõige maale kohut mõistma; ta mõistab kohut maailmale õiguses ja rahwale omas tõsiduses." (Laul 96, 13.). Kus keegi nutab kannatatud ülekohtu üle, et teised temale on liiga teinud ja teda maharõhunud; kus inimesed ehk rahwasoud weikeste ehk suurte wägiwaldsete walitsejate üle õhkawad; kus keegi wiletsuses äralõpeb ja sureb, enne kui tema lootus tõeks saab, — seäl oodetakse ikka kohtumõistjat, kes tuleb. „Jehoowa teeb õigust ja annab kohut kõigile, kellele liiga tehakse." (Laul 103, 6.).

Aga kus üks süda kurb on oma patu pärast ja inimene enesega rahul ep ole, kus keegi patuandeksandmist ja püha Waimu palub wagasema elu tarwis, — seäl loodetakse Jeesuse peäle, kes patuärakustutaja on ning püha Waimu ülewelt läkitab.

Mu armsad. Inimeste suurem hulk ei aimagi mitte, et kõige maailma tegude seest, olgu nemad wagad wõi õelad, ja kõige õige ja ülekohtuse kannatamise seest ikka üks ja seesama õhkamine tõuseb: „Tule Issand Jeesus ja saada kõik korda ning ehita oma riiki üles!" Jah, mõistmata loomadgi ootwad ägades ja igatsedes ilmateadmata tema tulemist. Nemad igatsewad Jumala laste wabaduse ilmumist, kui Issand tuleb. Seda ei ole mina loodud asjade õhkamise ja loomade wiletsuse ning surma seest wäljakuulnud, waid üks suurem mees on sest aru saanud ja selle nimi on Paulus.

Kes on nüüd õiete see, kes tuleb? Tema on elu päew ja maailma walgus. Kõrgeste walgustatud Joannes ütleb temast: „Tema on tõsine walgus, kes walgustab kõiki inimesi, kui ta maailma sisse tulnud." Ka paganad, katku ka pilwete mäed nende silmaringi kinni, saawad ometi oma walgust Jeesuse käest, kes maailma walgus on. Tema on igalpool elu walgus, aga paganad ei tea seda mitte. Ka mitmed ristiinimesed ei tea seda mitte, kes ometi sest walgusest elawad. Inimesed ei wõi mitte ilma Issanda Jeesuseta olla, needgi mitte, kes teda wihkawad ja teda tahawad maailma seest wäljatõukada.

Kui Jeesus nende tahtmise järele maailmast ärataganeks, siis kauks ruttu kõik armastuse päewa paistus maailmast ära ja inimesed hammustaksid teine teist ajaliku waranduse pärast nõnda, kui need juba teewad, kes ilma Jeesuseta elawad; siis ei leiaks ka waesed ja wiletsad ning langenud inimesed ja kurwastud patused enam pelgupaika ega trööstimist. Wõtke Jeesust maailmast ära, siis puhub külm surmaõhk kõikide peäle ja äramädanemise hais täidab weel ürikeseks ajaks kõik õhku. Ilma Jeesuseta! See mõte juba hirmutab. Kes tahaks ilma sõbrata taewas, kes maa peäl nõnda olla?

Wennad ja õed, Jeesus tuleb! Olge rõõmsad. Kui meie ihusilmad teda ei näe, elu päew paistab meile ometi, ja kõikidele, kes seda tahawad, annab tema elu ja armu ning patuandeksandmist, et meie rahuga wõime siit ilmast lahkuda ja õnsaste surra. Seda on tema juba oma esimese tulemise läbi korda saatnud kõige oma tegude ja kannatamiste läbi. Seda saadab tema ikka weel korda Jumala auujärje peäl istudes ja kui tõsine walgus maailma sisse paistades, kui ta omakssitele püha Waimu annab. Seda õnnistamist saab tema täieste korda saatma, kui tema teistkorda saab tulema suure auuga.

II. Mis tahame meie nüüd teha? „Tõuskem üles unest!" Mu armsad, katku ka pilwed silmaringi ära, walgus seisab ometi ülewel kõrges. Peaaegu kõiges maailmas pakutakse Jeesust ja tema õnnistust inimestele, nõnda kuidas see ei ole iial enne seda weel sündinud. Meil ei ole küll mitte nii suuri Jumala mehi nagu Mooses ja prohwetid, apostlid ja ewangelistid olid, aga nii suurt usutunnistajate hulka, kes püha Waimu wäes tööd teewad, kui nüüd, ei ole maailm weel mitte näinud. „Armu-

õpetust peab kuulutadama kõiges maailmas." Seda wiimse päewa tulemise märku on Jumala Poeg etteütelnud ja see sünnib nüüd. Ta ei ütelnud mitte: Armuõpetust peab wastuwõetama kõiges maailmas, waid „seda peab kuulutadama tunnistuseks kõige rahwale." Seda wõime nüüd silmadega näha.

Kas tohime siis magada? Ei tund on käes, et meie jo oleme ülesäratud unest. Meie õnnistus ja meie Õnnistegija on nüüd lähem kui meie enne oleme arwanud. Magamise aeg on möödaläinud ja Issanda tähtjas päew on lähemale jõudnud. Seda kuulutadakse täna juba kõiges maailmas, kas meie tohime sest wait jääda? Seepärast palun ma teid, sest et ma teie hingede eest pean hoolt kandma: Tõuskem unest üles!

Ja teiseks: „Heitkem enestest ära pimeduse teud!" Pimedus on igalpool, kus inimesed Jeesust, selle maailma walgust ei tunne. Seäl wõtab liigsöömine ja liigjoomine maad ning himud tõuswad sest ja mitmed wiletsad lapsed on niisuguste pimeduse tegude läbi, nagu kiimalus ja abieluärateutamine on, juba elusse saanud. Ärapimestud hinge sees wõtwad kadedus ja riid maad. Jumala rahu ei walitse seäl mitte, kus naaber naabriga, wend wennaga, jah peälegi lapsed oma elatand wanematega protsessiwad, kellele nemad ülespidamist peawad andma.

Oh kui Issand meile sel uuel armuaastal annaks, et need nimetud pimeduse teud meie kogudusе seest ärakaotsid, siis oleksime, kui Jumal meid weel laseb elada, täna aasta pärast head sammu edasi astunud.

Aga sest ei ole weel küll, et meie magamise riided mahapaneme. Paulus maenitseb meid: „Ehitage endid Jeesuse Kristusega!" Kuidas teeme seda? Ta näitab meile seks teed. „Ehitagem endid walguse sõjariistadega." Nende seas on nimelt palwe nimetada. Mu armsad. Kes söögilaua juures tõeste Jumalat palub, see jääb liiasöömise ja liiajoomise eest täieste hoitud. Kas on söögipalwe teie majas igapäewane tuttaw asi wõi kas wõõras? Kas teie annate endid juba hommikul, kui ülesärkate, palwes Issanda Jeesuse kätte? Kas uuendate palwes oma ristmise lepingut kolmainu Jumalaga? Kas seisab Õnnistegija risti peäl teie waimusilmade ees ja kas hiilgab ka tema taewane au teie silmisse? Kas teie otsite palwes patuandeksandmist ja ehitate endid meie Issanda Jeesuse Kristuse armuga? Kas teie otsite tema armukaitsmist uue päewale ja ehitate endid Jumala armastusega? Kas teie otsite püha Waimu osasaamist, et tema teid patu eest hoiaks ja Jeesuse näo järele uuendaks?

Nõnda ehitage endid Issanda Jeesuse Kristusega Jumala Waimu wäes. Kas tahate seda igapäew teha? Kes seda teeb, see saab tundma, et õnnistus temale tuleb sel uuel aastal. Seda andku Issand Jumal meile armust. Amen. Tall. l. r. Nr. 9, 1. 2. Tart. l. r. Nr. 4, 1. 2.

Loe palweks: Tall. l. r. Nr. 14. Tart. l. r. Nr. 7. — Tall. l. r. Nr. 13, 5—9. Tart. l. r. Nr. 8, 5—9.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 15. Октября 1887 г.

Trükitud H. Laakmann'i juures Tartus 1887.

Lm. 12025. ARH PT- 1920

Jutlus palmipuude pühal.

Tall. l. r. Nr. 73, (389) 1—5. Tart. l. r. Nr. 51, 1—5.

Tunnistus: Wilippi r. 2, 5—11. Seesamasugune meel olgu teie sees, mis Kristuse Jeesuse sees ka oli, kes, kui ta Jumala näul oli, seda ei arwand saagiks, et tema Jumalaga ühesugune oli; waid alandas iseennast, ja wõttis sulase näu enesele, ja sai inimeste sarnatseks, ja leiti wäljastpidiselt kombest kui inimene, ja alandas iseennast, ja sai sõnawõtlikuks surmani, pealegi risti surmani. Seepärast on ka Jumal teda wäga ülendanud, ja on temale annud ühe nime, mis üle iga nime on, et Jeesuse nimel kõik nende põlwed peawad endid nõtkutama, kes taewas, ja maa peal, ja maa al on. Ja kõikide keel peab ülestunnistama, et Jeesus Kristus on Issand, Jumala Isa auuks." Amen.

Armsad hinged! Täna on palmipuude püha. Selle päewaga hakkab üks nädal, kelle sarnast terwes aastas enam ei ole. See nädal nimetakse suureks, sest et ta suurem ja püham on kui ükski teine, suur ja püha Jumala püha armastuse suure imeteu läbi, mis selle sees sündinud on. Meie tänane ewangelium näitab meile, kuidas meie Õnnistegija tuleb, meie eest kannatama. Meie näeme, kuida tema nuttes õlimäelt alla läheb sügawa Kiidroni orgu, ja siis jälle ülese Jumala linna, ja püha mäe poole, kus Jumal ise oma rahwa seas elas. See Issanda tulemine tähendab tema oma, ja ka meie eluteed ära, kuidas meie tänane epistli sõna seda selgeste meie waimu silmade ette paneb: Esite alla kõigesügawama sügawuse, kannatamise, teutuse ja surma sisse, — ja siis ülese taewa ülendamise ja auu sisse. See oli Issanda tee, ja niisugune peab ka meie tee olema. Sest „kus mina olen", ütleb Issand, „seal peab mu teener ka olema." Seepärast hüüab täna apostel meie wastu: „Seesamasugune meel olgu teie sees, mis Kristuse Jeesuse sees ka oli!" Mu järel, hüüab Jeesuke, kõik ristirahwas käige! Oh et igaüks meie seast täna seda Issanda healt südames kuuleks ja tähele paneks, kui meie nüüd räägime:

Kristuse ja tema jüngrite teest:

1) alla sügawa alandamise sisse, ja 2) siis ülese ülendamise ja auu sisse.

Issand Jeesus Kristus, sa oled meie pärast ennast alandanud, et meie wõiksime ülendatud saada. Oh tõmba sa meid selles suures nädalas oma armastuse wäe läbi enese juure, et sinu risti all wana uhke meel meie sees sureks ja kõik uueks saaks. Issand! tõmba meid oma alanduse sisse, et sa meid ka oma auu sisse wõiksid tõsta. Amen.

I. Meie Issanda Jeesuse alandamise põlwest räägib tänane Jumala sõna esite; sest kui tema meie Õnnistegijaks pidi saama, siis pidi tema esite meie madaluse sisse astuma, et tema meid madalusest ülese auu sisse wõiks tõmmata. Kui meie nüüd Kristuse alandamist tahame õiete mõista, siis peame esite tähele panema, kes see on, kes meie eest ennast alandab. Seda tähendab meie tunnistus nende sõnadega: „Kes, kui ta Jumala näul oli, seda ei arwand saagiks, et tema Jumalaga ühesugune oli." Need sõnad kinnitawad seda, mis Issand Jeesus iseenesest tunnistab, kui tema ütleb: „Kes mind näeb, see näeb Isa," ja: „Mina ja Isa oleme üks"; nad kinnitawad seda, mis kõik wana ja uue seaduse raamatud tunnistawad, et tema on, „Immanuel", s. o. Jumal meiega, et tema on tõsine Jumal, ja igawene elu. Tema, kes meile Õnnistegijaks tuleb, on Jumala ainussündinud Poeg, kes alguses oli Isa juures, ja ise Jumal. Oh õndsad oleme meie, et meile niisugune abimees on tulnud, sest tema wõib lõpetada seda suurt tööd, mis ükski teine ei wõi teha, tema wõib kõik patust maailma Jumalaga lepitada!

Tema, Jumala Poeg ja ise Jumal, on see, kellest meie tunnistus ütleb: „Kes seda ei arwand saagiks, et tema Jumalaga ühesugune oli." Kellele ei peaks siin meele tulema see sõna, mis madu Paradiisis inimeste wastu ütles: „Teie saate kui Jumal", ja kuidas inime-

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

Inv. 12025.

ed seda saagiks arwasid, et nemad Jumalaga ühesugused pidid olema! See läbi on pat maailma sisse tulnud, ja see on ka nüüd weel kõige patu juur, et meie mitte Jumalale seda auu ei anna, mis tema päralt on, waid ise Jumala asemel tahame olla ja oma auu otsime. Nõnda on meie wiis. Aga Issand Jeesus ei arwand seda saagiks, et tema Jumalaga ühesugune oli. Tema ei ole mitte kui Jumala auu riisuja tema riigi sisse tunginud, tema ei ole mitte Jumala auu ja suurust enese poole kiskunud, et tema sellega maailmas awalikuks ja auustud saaks, nagu kõik Jumala auu riisujad teewad. Tema ei kiskunud enesele, waid mis igawesest ajast tema oma oli, seda heitis tema enesest ära. Sest tema tuleb meie pattu kandma, seepärast ei wõi tema mitte Jumala auu sees tulla, waid madaluses. Häda meile, kui tema Jumala auuga oleks tulnud, sest siis oleks ta meile kohtumõistjaks tulnud, elaw Jumal ei wõi ju mitte patuga lepida. „Aga Jumal ep ole oma Poega mitte läkitanud maailma, et tema maailma pidi hukamõistma, waid et maailm tema läbi pidi õndsaks saama.“ Sellepärast läheb Jeesuse tee sügawa alandamise sisse.

Küll on tema iseennast sügawaste alandanud! Sest loeme meie: „Tema alandas iseennast, ja wõttis sulase näu enesele, ja sai inimeste sarnatseks, ja leiti wäljastpidisest kombest kui inimene“. Waata Issanda Jeesuse elutee peale, kuidas püha kiri sest räägib, sealt saad sa näha, kuidas need sõnad tõeks saanud on. Meie näeme, kuidas tema, kes kõikide Issand on, kui inimene sulase näul oma teed käib: waest wiisi tuleb tema maailma, ja waest wiisi ta elab maailmas; lapse põlwes kuuleb tema oma wanemate sõna, ja kesk ea sees heidab tema maapealse ülemate ja inimeste seadmiste alla. „Ei olnud temal nägu ega auustust! Ei teda pandud mikski, ja tema oli kõigealwem meeste seast.“ Mitte suurust ja auu ei otsi tema, waid kõik tema elu on alandlik teenimine. „Inimese Poeg ep ole tulnud, ennast laskma teenida, waid ise teenima ja oma hinge andma lunastamise hinnaks mitme eest.“ Oh kuidas on tema selle tee peal suure kannatusega oma jüngrite nõdrusega, ja rumalusega kannatanud, kuidas on tema oma waenlastegi wasturääkimise, nende naermise ja teutamisega kannatanud, ja ommeti oleks ta wõinud iga silmapilk ühe sõnaga neid maha rõhuda! Armsad! kummardagem seda Issanda alandust, kannatust ja armastust patuste wastu!

Aga weel sügawama alandamise sisse läheb tema tee: „Tema alandas iseennast, ja sai sõnawõtlikuks surmani, pealegi risti surmani.“ Tema sai sõnawõtlikuks! Sest et meie sõnakuulmata lapsed oleme, ja Jumala tahtmist ja käsku oleme üleastunud, on Jeesus meie eest kõikis sõnawõtlikuks saanud, temal oli see meel: „Ärgu sündku minu, waid sinu tahtmine, Issa!“ Nõnda oli lugu Ketsemane aedas, nõnda ka Kolgata mäel! Ehk tema ise küll elu on, ja temal surmaga tegemist ei ole, siiski saab tema sõnawõtlikuks risti surmani. Kui tall, mis wiiakse äratappa, ei tee tema mitte oma suu lahti, ta jääb sõnawõtlikuks surmani, ja surma tunnil ja põrgu piina hirmul kisendab ta küll: „Mu Jumal, mu Jumal, miks sa mind oled mahajätnud?“ aga ta andis oma Waimu Issa kätte, ja heitis hinge. — Siin seisame Jumala armastuse kõigesuurema imeasja, ja Jumala Poja kõigesügawama alandamise ees, ja meie ei wõi muud teha, kui imeks pannes maha heita, ja kummardades auu anda sellele, kes meid nõnda on armastanud surmani, ja oma elu meie eest jätnud! Ristiinimene, waata senna! Seal risti külges, needmise puu peal ripub sinu wahemees, sinu Õnnistegija, kes kõik, kõik sinu heaks teeb! — oh lase ennast tõmmata tema juure! õppi temast, sest ta on tasane, ja südamest alandlik!

Sest Jeesuse tee peab ka meie tee olema; temaga peawad ka tema jüngrid alla minema sügawa alandamise sisse. Iseäranis täna, millal kõik Issanda kannatamise tee meie silmade ees seisab, tahab Issand meid enese järele tõmmata. Meie ei wõi küll mitte teha, mis tema on teinud, meie ei wõi teiste eest kannatada, et meie neid Jumalaga lepitaksime; aga „seesamasugune meel olgu teie sees, mis Kristuse Jeesuse sees ka oli“, seep see on, mis meie peame taga nõudma.

Misſuguſt meelt ſiis Jsſandal Jeeſuſel oli? See meel, mis Jeeſuſe ſees elab, ſee wägi, mis teda ajab, on armastus, üks imelik armastus, mis iſeennaſt äraunustab, ja iſeennaſt meie eeſt ohwerdab. Ja armastuſes peame ka meie tema järelkäijad olema. Seepäraſt maenitſeb meid apostel: „Ärgu waatagu ükski ſee peale, mis tema oma kaſuks tuleb, waid igaüks waatagu ka ſee peale, mis teiste kaſuks tuleb.“ S'ep juſt meie kõige ſuurem wiga on, et meie oma kaſu otſime, et meie ikka eſite eneste peale mõtleme, ja Jumalat ja oma ligimeſt äraunustame, ja mahajätame. Ei, ſee küll mitte Kristuſe meel! See peab teiſeks minema, ſee wõib paremaks minna, ja ſaab ka paremaks igaühe juures, kes Jeeſuſe oma on. See wõib Jumala armu läbi ſündida. Jumal tänatub, juba ſagedaste on ſündinud, et waeſed patuſed mitte enam enestele ei ela, waid et Kristus elab nende ſees; et nemad elawad teiste kaſuks, ja armastawad oma wihamehigi, ja wõiwad pealegi teiste päraſt oma elu jätta, nagu Jeeſus meie eeſt oma elu on jätnud.

„Seeſamaſugune meel olgu teie ſees, mis Kristuſe Jeeſuſe ſees ka oli!“ Aga meie ſaame Jeeſuſe ſügawaſt alandamiſeſt ka tema alanduſt tunda; ja kes tema omad on, neeb on ka alandlikud. Küll on ſuur wahe tema alanduſe, ja meie alanduſe wahel. Tema alandus on ſeſt näha, et tema äraheibab, mis temal on; meie alandus ei ole muud ühtegi, kui et meie oma waeſuſt tunneme; ſeſt mis meil on, kelle päraſt meie tohikſime kiitelda! Ja ſiiski — kui palju uhkuſt, kui wähe tõſiſt alanduſt on ka weel nende ſeeſt leida, kes Jeeſuſe järelkäijad tahawad olla! Oh! meie arwame enestele ſeda teenistuſeks ja auuks, mis Jumala armuſt oleme ſaanud! Meie tahame küll hea meelega ſuured ja auustud olla, aga ei mitte teenida, wäikeſed olla ega iſeennaſt äraſalata! See ep ole mitte Kristuſe meel! See peab teiſeks ſaama! Kes Kristuſe õigeb jüngrid on, neeb on ka alandlikud!

„Seeſamaſugune meel olgu teie ſees, mis Kristuſe Jeeſuſe ſees ka oli!“ Kolmandamaks näitab tänane Epistel meile weel Jeeſuſe täit ſõnakuulmiſt. Kes Kristuſe omakſeb on, neeb käiwad ka uues ſõnakuulmiſes. Aga ka ſiin peame jälle oma waeſuſt ja häbi äratundma! Oh kuidas käime nii ſagedaste liha meele järele, ja kuuleme maailma hääli, kes meid oma poole meelitawad, ja jätame kohtlaſe lapſeliku ſõnawõtmiſe teeb maha! Meie wastu meelt on, Jumala teeb käia, kui nad meie mõtete ja ſoowimistega ühte ei lähe, ja risti alla ſaadawad! ei ſee pole mitte Kristuſe meel! See peab teiſeks ſaama! Kes Kristuſe õigeb jüngrid on, neeb on ka ſõnawõtlikud ristikandjad!

Aga kuidas ſünnib ſee? Kuidas ſaame Jeeſuſe ſarnatſeks? Ei mitte teiſtwiiſi, kui aga Kristuſe risti all ſeistes. See ei ole meile mitte ükſipäinis eesmärgiks antud, waid ſee annab meile ka uue elu jõudu. Waata aga ſinna oma ristilöödud Õnnistegija peale, laſe oma ſüdamesſe tungida tema armastuſt, kes ka ſind tahab õndſaks teha, — ſeal, tema risti all ükſipäinis wõid ka ſina ueeks inimeſeks ſaada, kes Jeeſuſe ſarnane on, ja kelle ſees Jeeſuſe meel elab. Küll mitte ühe korraga kõik ueeks ei ſaa. On uus elu ſinu ſees hakanud, ſiis ta ei lähe teiſtwiiſi edaſi, kui aga igapäewaſe raske wõitlemiſe läbi. Waata, kuidas Jsſand Jeeſus oma tee peal wõitleb ja waewa näeb, kunni ta wiimaks wõimuſt ſaab. Seepäraſt ära karda ka ſina igapäewaſt wõitlemiſt Jeeſuſe järelkäimiſes, ka ſina peab wiimaks wõimuſt ſaama!

II. Seſt alandamiſe järele läheb Kristuſe ja tema jüngrite tee ülesſe ülendamiſe ja auu ſiſſe. Seda õpetab meid teiſeks meie tänane Jumala ſõna.

„Seepäraſt“, loeme ſeal, „on ka Jumal teda wäga ülendanud“. Suure reede pimeduſe järele tuleb ülestõusmiſe hommiku rõõmus walgus. Seal ſaab awalikuks, et Jeeſuſe ſuur armastuſe töö, ja kannatamiſe waew mitte asjata ei ole olnud. Tema, kes needmiſeks oli ſaanud meie eeſt, ja kui inimeste teutus risti peal oli rippunud, tema tõuſeb hauaſt üles, kui ſurma äratõitja oma jüngritele rõõmuks, oma waenlastele hirmuks. Ja nüüd läheb tema tee järk järgult ülesſe, ikka ſuurema ülendamiſe ja auu ſiſſe. 40 päewa näitab Jsſand ennaſt

omakstele, ja kinnitab nende usku, siis tuleb taewaminemise päew. Siis sai teda, kes igawene Jumal on, ka kui inimene taewa auu sisse ülendatud. Siis on tema Jumala parama käele istunud, ja temale on antud kõik meelewald taewas ja maa peal.

Ja kui siis nelipühiks püha Waim tuli, Jeesust inimeste südametes auustama, ja hakkas patuste seas Jeesusest tunnistama, siis hakkas ka see sõna tõeks saama: „Ja Jumal on temale annud ühe nime, mis üle iga nime on, et Jeesuse nimel kõik nende põlwed peawad endid nõtkutama, kes taewas ja maa peal ja maa all on. Ja kõikide keel peab ülestunnistama, et Jeesus Kristus on Issand, Jumala Isa auuks." Sest päewast saadik läheb sõna Jeesuse ristist, ja Jeesuse armastusest, ja ühtlase selle sõnaga, Jeesuse nime kiitus ikka edasi ja edasi ühest rahwast teise, ja peab ikka edasi minema, kunni wiimaks kõikide keeled temale auu annawad, ja teda Issandaks tunnistawad. Kes seda siin maa peal ei tee, kes teda ei taha kummarbada, need peawad wiimaks siiski tema ette endid alandama, ja wärisemise ja ulumisega temale auu andma. Sest tema, kelle peale inimesed siin kohut mõistsid, tuleb wiimaks tagasi kui kõige maailma kohtumõistja. Siis on Jumala Tall saanud lõukoeraks Juuda soust. Siis jääb wait kõik wasturääkimine, mis nüüd weel kõiges maailmas tema wastu kuulda on, sest Jumal paneb kõik tema waenlased tema jalgealuseks järjeks.

Armsad hinged, s'ep on Jeesuse tee, ja seesama peab ka meie tee olema. Tema walitseb, ja temaga peawad ka walitsema kõik need, kes siin temaga ristiteed on käinud. Jeesus wõtab omakseb enesega ülendamise ja auu sisse, sest sellepärast just on tema ennast nii wäga alandanud, et ta meid ülendamisele saadaks. On tema, meie kuningas, taewas, siis peame meie, tema rahwas, ka seal olema. On kuningas peale wõidusaamist taewa linna wärawatest sisse läinud, siis tohib tõeste ka tema sõawägi, ja ka kõigealwem tema omaste hulgast, sisse minna. S'ep see õnnis siht on, mis tänane Jumala sõna meile silmade ette paneb. Mu pea, Jeesus, mind ei taha, oma liiget jätta maha." Siis kandkem aga selle eest hoolt, et meie tõeste tema liikmed oleme, et Kristus meie sees elab, ja et seesamasugune meel meie sees on, mis Kristuse Jeesuse sees ka oli! Kandkem hoolt, et Issand Jeesus meid kui omakssid wõiks tunda, — siis ei wõi tema meid mitte mahajätta, ja kus tema on, seal peame meie ka olema. Jookskem wäsimata selle tee peal, mis meile seatud on, ja ärgem tüdigem mitte ära! Ja tahad sa ärawäsida, ja araks minna alandamise tee peal, siis waata üles tema, oma kuninga poole, ja ütle enesele: „Tema juure läheb minu tee", siis mõtle Jumala linna, taewa Jerusalemma linna peale, kus Jumal ise oma rahwa seas elab, ja õndsa hingamise peale, mis Jumala rahwal weel ees on, ja pane tähele, kuidas see, kes ka sind tahab õndsaks teha, sind kutsub: „Mu järel', hüüab Jeesuke, kõik ristirahwas käige!" Amen.

Tall. l. r. Nr. 329 (491), 1—6. Tart. l. r. 285, 1—6.

Palugem: Oh armas Issand Jeesus, meie täname ja kiidame sinu püha nime selle suure nädala hakatuses, sest et sa tulnud oled, meie nuhtlust enese peale wõtma, ja oled meie eest ennast alandanud, ja sõnawõtlikuks saanud risti surmani. Oh õpeta sa meid nüüd ka ise, sinu armastuse tööd oma hinge õnnistuseks tähele panema, et sinu armastus ka meie südames hakkaks põlema, ja sinu risti all ka meie sees kõik wanad asjad mööda lähekssid, ja kõik uueks saaks. Anna meile armu, et meie täna ja igapäew sind auustakssime, ja rõõmuga ülestunnistakssime, et sina oled meie Issand, Jumala Isa auuks. Amen.

Tall. l. r. Nr. 65 (49), 9—11. Tart. l. r. 47, 9—11.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 2 Декабря 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 3573. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 10 Декабря 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cns. 11995.
ARH PT-1420

Jutlus esimesel paastu pühapäewal.

Tall. l. r. 56 (271); Tart. l. r. 41. Jeesus Kristus, sa Jumala tall, kes maailma patud ärakannab, heida armu meie peale ja anna meile oma rahu. Amen!

Kirjatunnistus: 2. Korint. r. 6, 1—10: Aga meie kui abimehed maanitseme teid ka, et teie Jumala armu ei pea asjata wastuwõtma. Sest tema ütleb: Mina olen sind armsal ajal kuulnud, ja olen sind õnnistuse päewal aidanud. Waata, nüüd on õige armas aeg, waata, nüüd on õnnistuse päew. Meie ei anna ühegi asja sees ei ühtegi pahandust, et meie ammet ei saa äranaertud; waid kõigis näitame meie endid wälja kui Jumala teenrid, suures kannatuses, mitmes wiletsuses, mitmes hädas, mitmes ahastuses, haawus, wangis, mässamistes, mitmes töös, mitmes walwamises, mitmes paastumises, puhastuses, tundmises, pitkas meeles, helduses, pühas Waimus, armastuses, mis ep ole salalik; tõe sõnas, Jumala wäes, õiguse sõariistade läbi paremal ja pahemal pool, auu ja häbi läbi, kurja kõne ja hea kõne läbi; kui eksitajad ja siiski tõsised, kui tundmata ja ommeti küll tuttawad, kui need, mis surewad, ja waata, meie elame, kui need, keda karistatakse, ja keda ommeti ei surmata, kui kurwastatud, aga ikka rõõmsad, kui waesed, aga kes palju rikkaks teewad, kui need, kellel midagi ei ole, ja kelle käe ommeti kõik on. Amen.

Armsad õed ja wennad! Apostel Paulus wõtab prohweti Jesaia sõna suhu ja kinnitab: Waata, nüüd on õige armas aeg, waata nüüd on õnnistuse päew! See sõna maksab alles tänapäew, ja maksab paastu ajal, mis nüüd käe on, kahe wõrra. Kõik aeg, mis uue seaduse walguses elatakse, on üks õige armas aeg, Jumala arm, mis õnnistust saadab, kuulutatakse ja pakutakse nüüd kõigile, kes aga õndsaks saada himustawad. Ja lijati paastu aeg on õige armas, nüüd mälestame ju iga päew Issanda armu tööd ja waewa, mis meid patust, surmast ja kurabi wäest on peastnud, et meie ärakadunud ja hukka mõistetud inimesed Jumala riiki wõime püüda. Mis sõna kuluks meile siis paastu aja hakul enam ära kui see: Aga meie kui abimehed maanitseme teid ka, et teie Jumala armu ei pea asjata wastuwõtma! Sest armu saajad oleme meie kõik, sest et ristikoguduse liikmed oleme, kõigile on pühas ristimises armu wara kätte antud, kõigile on armuõpetus kuulutatud. Mis meie siis kui abimehed paremat wõime soowida ja käskida kui seda, et üksi ei peaks Jumala armu asjata wastu wõtma, see on: ilma et see temale wõiks õnnistust saata. Pangem siis tähele, mis meie peame tegema, et meie Jumala armu asjata wastu ei wõtaks. Apostel tähendab kolm asja: 1) et peame meeles pidama, mis aeg see on, mis praegu käes on ja 2) et meie ühegi asja sees ei pea pahandust andma, waid 3) endid kõigis asjus wäljanäitama kui Jumala teenrid. Aga Issand andku, et sest tähelepanemisest kasu tuleb ja Jumala arm meist wastuwõtmata ei jääks. Amen.

Armsad hinged! Muidu inimesed on targad küll, seda wastuwõtma ja oma kasuks pruukima, mis neile heast südamest antakse. Kui keegi sulle leiba pakub, siis pistad sa seda suhu, täidab oma kõhu ja ei wiska seda mitte maha. Kui sulle riie kingitakse, siis wõtad selle wastu, katad sellega oma ihu ja ei wiska seda sõnniku peale. Kui sulle raha kingitakse, siis sa seda hea meelega pruugid oma tarwiduseks ja ei mata seda mitte mulda. Kes nõnda ei tee, seda arwatakse nõdrameeleliseks. Aga Jumala armuga on lugu hoopis teine. Jumal pakub inimestele hinge leiba, nemad wõtawad selle ehk kõrwaga wastu, aga kas panewad siis südamesse hinge toiduseks, kuida kohus oleks Jumala sõnale teha? Ei paraku mitte, nad jätawad kalli Jumala ande maha, nagu tee peale, kus liha meel seda äratallab ja himud, kui pahad linnuleseb wiimse põrmukse ära nopiwad. Jumal pakub patustele, kell muud ei ole hinge taga kui patu häbi ja alastus ja mõned tühjad õiguse hilbud, kalli auu kuue, Kristuse were ja õiguse, et nemad sellega oma teutawa alastuse peawad katma ja selle peale oma lootuse panema. Aga mis teewad patused? Kas ehitawad nemad endid selle kuuega, kas jääwad rõõmsaste selle peale lootma, et nemad Kristuse armu läbi üksi peawad õigeks ja õndsaks saama? Oh paraku, ei mitte! Jumala sõna nemad kuulewad, armu lauale nemad

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOO

tulewad, aga armu peale ei wiitsi nemad loota, waid kiitlewad oma tühja õigusega. Jumal soowib inimestele suurt, kallist warandust, mis taewasse nende jauks on tallele pandud, igawest elu ja õnnistust, — see kallis lootus peaks neid elu otsani rõõmustama ja kinnitama, — aga kust wõtta? See lootus saab hoolimata maailma murede ja elu himude alla ära maetud ja inimesed jääwad sest ilma. See on õiete pime rumalus ja meelenõdrus, aga kas arwad neid, kes nõnda teewad, nõdrameelelised olewat? Eks nemad pea targad olema ja teised, kes Jumala armu pärast mures on, rumalad! Hoopis nii paha ei olnud lugu wist Pauluse ajal weel mitte, selleaegsed ristiinimesed pidasid oma usku ja lootust kallimaks kui praegused enamiste. Sitski tundis Paulus mitmest asjast, et lihameel hakkas wõimust wõtma, selle pärast kirjutas tema ka: Meie kui abimehed maanitseme teid ka, et teie Jumala armu ei pea asjata wastu wõtma. Meie päiwil kulub niisugune manitsus weel enam ära kui sell korral, sest lihameel ja tuimus on aega mööda wäga kergeks saanud ja suurem hulk ristiinimesi on selle rumaluse wõrgus kinni, et nemad küll Jumala armu sou pärast wastuwõtawad kirikus ja laual käies, Jumala sõna lugedes ja kuuldes, aga nemad ei mõista ega taha seda oma hinge kasuks pruukida, nii et see asjata peab kaduma. Eks olegi siis meie kohus, kes meie abimehed oleme, kelle hooleks Jumala armu kuulutamine ja jagamine on antud, ühtepuhku kõiki ristiinimesi paluda ja maanitseda: Ärge wõtke Jumala armu asjata wastu, waid kandke kõigest südamest hoolt, et teie selle läbi tõeste õndsaks saate! Kui siis küsitakse: Mis peame meie tegema, et meie Jumala armu asjata wastu ei wõtaks? siis pangem tähele, mis Apostel Paulus tähendab. Tema õpetab meid esiteks meeles pidama, mis aeg see on, mis sees meie praegu elame. Ta tuletab meele, mis prohweti Jesaia raamatus sest on öeldud: Mina olen sind armsal ajal kuulnud ja olen sind õnnistuse päewal aidanud! ja ütleb: Waata, nüüd on õige armas aeg, waata, nüüd on õnnistuse päew. Jumal oli prohweti läbi armsa aja tulemise ette kuulutanud, kus tema patuste ohkamist pidi kuulda wõtma ja õnnistuse päewa ette tähendanud, kus tema neid pidi aitama patust peasedа ja õndsaks saada. Ja see armas aeg, see õnnistuse päew on nüüd tulnud sest saadik, kui Jeesuse Kristuse sees Jumala armu, mis õnnistust saadab, kõigile inimestele on ilmunud. Et inimesed sest nii wähe aru saawad, see on peasüü, mis pärast Jumala arm nii palju asjata peab kaduma. Nemad ei pane aega tähele, missugune see on ja mispärast see neile on antud, nemad ei taha ka aru saada, et see õige armas aeg otse nüüd on. Ühed arwawad, et eluaeg muud ei ole kui kibe lööja mure-aeg, et nende ülem kohus olla igapäew ihu toiduse pärast orjata ja nõuda, mis ajalikuks eluks tarwis on ja nende meele ei tulegi, et ülemaid tarwidusi on kui kõhu tarwidust ja et elu Jumalast inimesele palju kallima kasu pärast on antud kui selle pärast, et ta siin mõned aastad ennast waewab. Teised jälle mõtlewad, et eluaeg liiati luetipidamise ja rõõmsaste elamise jauks on antud ja et eluaeg siis õiete saab pruugitud, kui nemad õige rõõmsaste ja suureste saawad elada. Jälle teised on küll mõistnud, et ajalik elu iseäranis igawese elu nõudmise pärast meile Jumalast on kingitud, ja teadwad ka, et see armu aeg on, kus hinge õnnistuse eest peame muret pidama, aga nemad ei taha naljalkki sest aru saada, millal õiete nende õnnistuse päew on. Apostel ütleb: nüüd, Taawet kinnitab: täna, — aga nemad arwawad ikka: homme, tunahomme, aasta pärast, üleüldse pärast, ja ennegu nemad sest aru saanud, on armuaeg juba mööda läinud ja arm on asjata nende kätte raisatud, sest et nemad ilmaski nüüd ei tahtnud meelt parandada, waid ikka pärast. Oh ärgem olgem ommeti rumalad, waid mõistkem, et eluaeg liiati armu aeg on. Sa wõid põllu harida ja oma muud tööd ära toimetada, aga ära unusta ilmaski, et sellepärast Jumal sulle elupäiwi ei olegi annud; need on paljad kõrwalised asjad, mis äratallitada tulewad, kuida aeg annab, — peaasi on ikka, et sa igawese elu eest hoolt kannad, sest seks on elu aeg sulle antud, see on armuaeg. Ja need, kes siin eluajal oma head põlwe otsiwad, tuletagu ommeti rikka mehe lugu meele ja kuida temal pärast põrgus kahju oli, et ta õigel ajal ei olnud kuulnud, mis Moses ja prohwetid räägiwad. Meil on enam kui Moses ja prohwetid, meil on Jesand Kristus ja tema pühad apostlid, need pakuwad meile pattude andeksandmist, igawest elu ja igawest õnnistust ja häda meile, kui ajalik ja tühi lust ja rõõm meile kallimad näitawad olewat kui see kõige kallim Jumala arm. Ärgem arwagem ka mitte, et nüüd meie õnnistuse päew on, et meie meeleparandamist ja armu wastu wõtmist ei tohi wiiwitada, kunni hiljaks jäänud, waid et meie warsi meele parandamisega peame peale hakkama, kui aga tundmine südamest tõusnud, et nüüd armu meile pakutakse. Kes täna, kui ta Jumala healt kuuleb, oma südant kõwaks teeb, ei tea mitte, kas temale weel teist korda

armu pakutakse. Ja meeleparandamist on tarwis, kui Jumala arm ei pea asjata kaduma. Wana lihalik inimene wõtab armu ikka asjata wastu, uueks peame meie saama oma meele waimus Jumala armu wäe läbi, siis wõib ka täis armu kasu meie kätte tulla. — 2. Seep see teine asi on, mis apostel meile meele tuletab iseennast meile märgiks pannes. Tema ütleb: Meie ei anna ühegi asja sees ei ühtegi pahandust, et meie ammet ei saa äranaertud. Inimesed tahaksid ehk küll Jumala armu saada, aga pahanduste eest ei mõista nemad endid enamiste hoida, sest et nemad tõsise meeleparandamise ja patustpööramise waewa kardawad. Mitu kiidawad endid Jeesuse Kristuse sisse uskuwat, käiwad hoolega kirikus, kuulewad ja loewad hea meelega Jumala sõna, paluwad igapäew Jumalat ja kui sa neid pühapäewal kirikus ehk teiste uskliku ristiinimeste seas näed ja kuuled, siis pead sa mõtlema, et nemad wist õigeb Jumala armu wastuwõtjad on. Aga pane nende argipäewast olemist ja tegemist tähele, siis su mõte jääb waleks. Nad teeniwad niisamuti mammonat ja peawad ahnust kui need, kes Jumala armust sugugi ei hooli, nad waletawad, wannuwad, pekśawad keelt otse nii kui maailma lapsed, kiusawad ja wihkawad oma ligimesi otse nõnda, kuida maailma wiis on, nad suurustelewad ja on iseendid täis niisamuti kui uskumata rahwas, ja kõigest paistab, et Jumala arm, mis nemad suuga kiidawad, midagi wilja nende sees ei saa kanda. Eks ta siis ole jälle asjata wastuwõetud? Mis aitab, et sa kuigi hoolsaste Issand Issand ütled, Issanda sõna kuuled, Issanda ees sööd ja jood, kui sa ei taha oma Issa tahtmise järele teha, kes taewas on? Ega seda wiisi Jumala arm wõi oma kasu saata ja sind õndsaks teha. Ei wana Adam päri Jumala riiki, waid inimene, kes igäpäew kitsast meeleparandamise wärawast läbi läheb ja waewalist pühitsemise tööd otsani käib. Niisugune salalik ja meeletu wiis teeb weel enam kahju, ta saab teistele pahanduseks, et nemad ka ekśiteele satuwad, ja tuleb üleüldse ristinimele ja Jumala armule teutuseks. Kui su lapsed ja kodakondsed näewad, kuida sina teed, eks nad siis jää mõtlema, kas ei oleks õndsaksśaamiseks muud tarwis kui kirikus ja laual käia, ja Jumala sõna ja nime õige rohkeste suhu wõtta, aga elust ei olla lugu ühtegi, misśugune see on. Nõnda oled sa omastele pahanduseks saanud, et nemad sedasama sigimata ja kasuta usku hakkawad pidama, mis nad sinust näewad, ja sinu paha märgi pärast peawad hukka minema. Aga maailm hirwitab ja naerab sinu kõlwatumat elu nähes ja laidab sinu pärast ristiusku, et ta üks tühi usk olla, midagi kasu ei saata, ja teutab Jumala nime, kes selle armu meile annud, Oh, see pärast hoidkem, mu armsad, et mitte meie tuima patustpõõrmata südame pärast Jumala armu kasu meist ei peaks asjata kaduma, ega meie läbi teised pahandatud, ega Jumala püha nimi teutatud saama. Kõik Jumala arm, mis selle kätte saab, kes ei taha meelt parandada, ega pühitsust nõuda, on asjata raisatud ja nõnda läheb paraku palju armu raisku ja ei saada neile, kes seda wastuwõtnud, kasu, waid kaswatab aga nende hukatust. Ärgem olgem nii jõledad, et armust kasu loodame, kui meie patust ei taha lahkuda; see tuleb aga siis, kui meie patust põõrame ja kõige pahanduste eest hoiame ja kui meie endid kõigis asjus kui Jumala teenrid wäljanäitame. 3. See oli kolmas asi, mis õigeks armuwastuwõtmiseks tarwis läheb: waid kõigis näitame meie endid wälja kui Jumala teenrid, — ja siis seletab apostel weel pitkalt, mis asjus meie endid nõnda peame wäljanäitama. Jeesus Kristus on meid oma püha kalli werega lunastanud, et meie tema oma peame olema, ja tema riigis tema all elama ja teda teenima, — meie oleme siis kõik Issanda teenrid, tema sulased ja ümmardajad, ei mitte aga apostel Paulus ja teised apostlid, mitte aga õpetajad ja armuõpetuse lautajad, waid kõik ristiinimesed peawad Jumala teenrid olema. Ja see on Jumala tahtmine, et meie endid ka kui õigeb teenrid peame wäljanäitama, muidu ei tule tema arm meile õnnistuseks. Ega naabri sulane ehk tüdruk ei wõi sinu käest palka päriba, sest nad ei ole ju sind, waid naabrit teeninud, kuida wõib siis see Jumala käest armu palka loota, kes ei ole Jumalat teeninud, kelle teenriks ta ristimises oli seatud, waid ennemine kuratit, maailma ja oma liha. Tahame õndsaks saada, siis ei ole muud nõuu, kui et meie Jumalale ustawaiks teenriks heidame ja tunneme, et meie kohus on, kõik oma eluaja sellele elada ja seda teenida, kes meie eest on surnud ja meid enesele kalli hinnaga on ostnud. See ei ole küll kerge ja lahke asi, sest Jumala teener ei tohi siin maa peal palju head ja hõlpu loota, sest ta on ju selle järelkäija, kes, kui ta wõis rõõmu tunda, risti ärawalitses, ja sulane ei ole ülem kui tema isand. Häda, waew, rist, teutus, häbi on sagedaste ristiinimese osa siin maa peal. Aga armu kasu tasub ju ajalikus elus rohkeste kurja, mis meie tema pärast peame kannatama ja igaweses elus saab kasu nii suureks, et tõeste sellesinatse aja kannatamised selle wastu ühtegi wäärt ei ole. Aga siiski annawad en-

bib mitu risti läbi armuſt ärahirmutaba, et ſee neile asjata peab jääma. Häil päiwil tahaks mõni küll armu nõuda ja kinnipidaba ja ennaſt ſelle waral kui Jumala teener wäljanäidata. Aga tulewad kurjad päewad, ſiis himu ſaab täis, ſiis Jumala teenimine läheb raskeks, ſiis heidetakſe ſagedaste lootus ära. Suurt kannatuſt tarwitawad Jumala teenrid, et häda ja waew neid ei ſaaks Jumala armuſt ärapelta, waid ennemine neid ſes armus kinnitaba. Teiſeks peawad Jumala teenrid endid wäljanäitama puhastuſes, tundmiſes, pitkas meeles, heldusſes, pühas Waimus, armastuſes, mis ep ole ſalalik, tõe ſõnas ja Jumala wäes, õiguſe ſõariistade läbi paremal ja pahemal pool, auu ja häbi läbi, kurja kõne ja hea kõne läbi. See kõik peab Jumala teenri ehe ja walmistus olema, ſeda tahab Jumala arm tema ſees korda ſaata. Kõik roojus, rumalus, ebauſk, tigedus, lihameel, wale, hooplemine jäägu temaſt maha, ſee on kurati ja maailma ſulaſe ehe ja walmistus. Mis inimeſed temaſt räägiwad, ſeſt ei tohi Jumala teener hoolida, kas nemad teda kiidawad wõi laidawad, kas nad head räägiwad wõi kurja, ſee on üks puhas, ta on Jumala teener, ei mitte inimeste ſulane, ja tema ülem mure olgu, et tema igas asjus Jumala meele päraſt wõiks olla. Kui ekſitajad ja ſiiski tõſiſeb, kui tundmata, ja ommeti küll tuttawad, kui need, kes ſurewad ja waata, meie elame; kui need, keda karistatakſe, aga keda ommeti ei ſurmata; kui kurwastatud, aga ikka rõõmſad; kui waeſed, aga kes palju rikkaks teewad, kui need, kellel midagi ei ole, ja kelle käe ommeti kõik on. Nii imelik on Jumala teenri lugu, maailmale jääb ta naeruks, aga ſeeſtpidi hiilgab tema elu, Jumala meeleſt on ta wäga armas ja auus, ſeſt Jumala arm on tema ſees täie wõimuſe ſaanud ja näitab oma wäge üles. Seſt oleks weel palju rääkida, aga ſaagu ſeſt ſeks korraks, nii palju olema ſeſt ikka tunnub, et wõime äraarwata, kas meie õigeb Jumala teenrid oleme. Ja oleme meie tunnub, et meie niiſuguſeb weel ei ole, ſiis mõiſtkem, et meile ſeepäraſt weel armuaega antakſe, et peame hoolt kandma ja Jumala armu hinge kaſuks wastu wõtma.

Jsſand Jeeſus Kristus, kes ſa meie eeſt oled kannatanud, anna meile armu, et meie elakſime, otſe kui ſina oled ja ikka enam ſinu ſarnatſeks ſaakſime. Aita iſe, et ſinu arm meie ſees tühine ei oleks, waid ſeda meie ſees korda ſaadaks, mis ſinu meele päraſt on ja meie hinge kaſuks tuleb, ja et meie ſinu õigeb teenrid olekſime, kes igaweste ſeal on, kus ſina oled. Amen.

Tall. l. r. 446 (285), 1. Tart. l. r. 338, 1.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 2 Декабря 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 3562. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 10 Декабря 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cens. 11993. ARH AT-1420

Jutlus seitsmendamal pühapäewal enne Kristuse ülestõusmise püha.

Tall. l. r. 66 (298), 1—5; Tart. l. r. 61. Issand Jeesus Kristus, wala oma armastus meie südamesse wälja püha inimeste läbi, et õpikime armastama, et olekime tõeste sinu jüngrid. Amen.

Kirjatunnistus: 1. Korint. r. 13: Kui ma inimeste ja inglite keeltega räägiksin, aga mull ei oleks armastust, siis oleksin mina wask, mis kumiseb ja kelluke, mis heliseb. Ja kui ma wõiksin prohweti wiisil rääkida ja teaksin kõik salajad asjad ja kõik tundmise, ja mull oleks kõik usk, nõnda et ma wõiksin mägesid asemelt äratõsta, aga mull poleks armastust, siis ei oleks minust ühtegi. Ja kui ma kõik oma wara ärajagaksin, ja kui ma oma ihu annaksin ärapõletada, ja mull ei oleks armastust, siis ei oleks minul sest ühtegi kasu. Armastus on pitkameeleline ja näitab oma heldust üles, armastus ei ole kade, armastus ei tee wallatust, tema ei suurustele, tema ei näita ennast kurjaste, tema ei otsi oma kasu, tema ei saa wihaseks, tema ei mõtle kurja peale, temal ei ole rõõmu ülekohtust, aga tõe pärast on temal teistega rõõm, tema sallib kõik, ta usub kõik, ta loodab kõik, tema kannatab kõik, armastus ei wäsi iial ära. Aga olgu prohweti kuulutamised, need lõppewad ära, olgu keeled, need jääwad maha, olgu tundmine, see lõppeb ära. Sest pisut on, mis meie tunneme, ja pisut on, mis meie prohweti wiisil räägime. Aga kui täis asi tuleb, siis lõppeb see ära, mis poolik on. Kui ma wäeti laps olin, siis rääkisin mina kui wäeti laps, ma olin tark kui wäeti laps, ja mull olid wäetima lapse mõtted; aga kui ma meheks sain, siis jätsin mina maha wäetima lapse kombed. Sest meie näeme nüüd kui ühes peeglis mõistetuses, aga siis palest palesse; nüüd tunneme meie pisut, aga siis saan ma äratunda, nõnda kui mina ka olen äratuntud. Aga nüüd jääb usk, lootus, armastus, need kolm; aga suurem neist on armastus. Amen.

Armsad õed ja wennad! Minewal pühapäewal saime apostli kiitlemisest kuulda, kui wäga waene ja wilets tema elu oli olnud, kui palju teda on waewatud ja taga kiusatud, kui palju häda ta igal pool ja ka oma liha sees sai kannatada. Kust wõtab nüüd see mees, kes nii kangeste sai wintsutada ja hulgustada, selle maguse armastuse kiituse, mis meie praegu kuulda saime? Armsamine ei ole wist ükski inimene ei enne ega pärast armastusest mõistnud rääkida. See 13. esimese Korintuse raamatu peatükk teenib tõeste nime, mis temale on pandud, et ta armastuse ülem laul olla. Kust wõttis see waewatud ja wihatud mees need sõnad? Ei wist mitte omast peast, waid need on tema südamest wäljakeenud, armastus, mis ta kiibab, elas tema südames. Aga miba ta kõige taga kiusamiste all weel sai armastada? Mu armsad, ta oli armastamise Õnnistegija käest õppinud. Jumal on armastus ja Jeesuse sees on Jumala armastus inimestele ilmunud. Jeesus ongi armastuse hallikas, kelle südamesse tema armastus on wälja walatud, see tunneb armastada ja seda armastust ei wõi palju wett ära kustutada ega jõed uputada. Seepärast wõis Paulus küll armastada, et teda küll wäga waewati ja kiusati. Armastuse tuli, mis Jeesusest oli süüdatud, põles tema südames ja tõi need kallid sõnad ette, mis meie oleme kuulnud. Ja ükski ei wõi ka tõeste armastada, kes seda Jeesuse käest ei ole saanud, kõik mu armastus on segane ehk salalik, ta on oma enese kasu püüdmisega segatud, ta unustab aga neid, kes teda unustawad ja head teewad; aga armastus, mis Jeesusest tuleb, see armastab ka wihamehi, ka neid, kes midagi head ei ole teinud. Pangem nüüd apostli sõnade järele armastuse kiitust tähele, tundkem: 1) et ilma armastuseta meist ja meie elust ühtegi ei ole; 2) mis nägu armastusel on ja 3) et armastus iial ei lõppe. Issand, pühitse meid oma tõe sees, sinu sõna on tõde Amen.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

1. Armsad hinged! Ilma armastuseta ei ole meist ega meie elust ühtegi. Seda tunnistab apostel kõige esite, armastuse kiitust kuulutades Kuida mina siis tahan teile armastust kiita? Kas ma enam jõuan, kui sest kallist asjust keelt murda kui väike laps? Paulus on siin ju tõeste ingli keeltega rääkinud, Jumal on temale enne keele annud, miska ta armastuse kiitust wõis ülesrääkida. Tema tahtis siis tõe pooleşt õelda: Kui ma inimeste ja inglite keeltega räägiksin, aga mull ei oleks armastust, — sest temal oli armastust. Aga kas mina waene tohin tema sõnu suhu wõtta, kes ma omast armastusest suurt ei tea kiita? Kes tahab kas armastusest õiete rääkida, kui ta mitte enne Jumala armastuse sügawust ja kõrgust ei ole saand ära tunda ja Õnnistegija südamesse ei ole waadanud, kus ta leiab suure armastuse, mis otsata? Armastusest wõib aga see õiete rääkida, kes ise palju on armastanud ja armastuse eest on pidand kannatama. Mis enamiste armastusest räägitakse, on tühi jutt. Hea on ju, kui seda kahatsedes tunneme, et meil nii wähe armastust on. Waadakem Pauluse peale, see oli üks mees, kes oma elu armastuse pärast ärakulutas, ta wõis küll nõnda rääkida, tema suur kiitus ei olnud mitte tühi jutt. Issanda Jeesuse ja ärakadunud inimeste armastus pani teda wiimaks oma elugi jätma. Ja kui meie koguni Issanda Jeesuse peale waatame, mis armastus temal oli, ja oma waest armastust selle kõrwa seame, oh, siis peame ju tunnistama, meil pole armastust ühtegi, ja peame südamest ohkama: Issand Jeesus, oh tõmba meid enese poole ja õpeta meid armastama? Sest ilma armastuseta ei ole meist ega meie elust ühtegi, meie ei kõlba kuhugi. Mis aitab, kui ma armastusest nii liigutawalt oskan rääkida, et kõikide silmad hakkawad wett jooksma, kui mull armastust ei ole? Mis maksawad mu kõige heldemad, kõige ilusamad sõnad, miska ma armastust kiidan, kui ise ilma olen? Wasel on küll kena, wali heal, kui tema peale lüüakse, ja kellade helin kostab küll armsaste tornist, kui neid pühapäewa hommikul helistatakse, need wõiwad ka meie südant rõõmustada ja liigutada. Aga kas wask ja kell sest healest midagi tunnewad, mis nad wälja annawad? Ei tunne mitte midagi. Nemad on hingetumad ja surnud, olgu nad küll ilusamad kui heal. Otse nõnda on ka selle lugu, kes armastust kiidab, aga temal enesel ei ole armastust, ta on kui wask, mis kumiseb, kui kelluke, mis heliseb, ta on surnud, kui ta ka inimese ehk ingli keeltega räägiks. Üleüldse kõige mõnusam kõne, mis inimeste südamid liigutab, kui kõnelejal ei ole armastust, ei maksa Jumala ees enam kui wase kumin ja kella helin. Otse seesama lugu on ka sellega, kes wõiks prohweti wiisil rääkida, ehk sellega, kes kõik salajad asjad ja kõik tundmise ära teaks, kui temal ei ole armastust, siis temast ei oleks ühtegi. Inimesed wõiksid temast küll suurt lugu pidada, aga Jumal ei hooliks tema prohweti tööst ja tundmisest ühtegi. Tema ees ei maksa ka imetegija usk ühtegi, mis mägesid wõib asemelt äratõsta, kui see ilma armastuseta on. Sest kõige ülemad waimu annid, kõige sügawam tundmine, kõige wägewamad teud ei ole midagi wäärt ilma armastuseta. Armastus ükski teeb meie elu kalliks ja meid endid kõlbuliseks Jumala ees. Kes ei ole armastanud, see on asjata elanud, olgu tema ka 80 aastat wanaks saanud. Apostel nimetab weel kaht asja, mis ilma armastuseta midagi ei ole. Kui ma kõik oma wara ärajagaksin ja kui ma oma ihu annaksin ärapõletada ja mull ei oleks armastust, siis ei oleks minul sest ühtegi kasu. Ka see ei maksa midagi, mis muidu armastuse kõige ülem töö on, kui meie oma terwe wara waestele ärajagame, kui meie ka oma elu ära anname, näituseks, kui meie teisi inimesi põlewast hooneşt peasta püüdes ise ära põleme, — kui see armastusest ei ole tõusnud. Ilma armastuseta on ka niisugused kuulsad heategemised hoopis tühjad. Aga kas see siis peaks wõimalik olema, et keegi oma wara ehk oma elugi ära annab, ilma et armastus teda sunnib seda tegema? Palju seda küll wist näha ei ole, aga sündida see wõib ikka, et keegi waeste heaks palju kulutab ja oma elu kulu peale teistele appi läheb, ilma et armastus teda ajab. Ta teeb seda uhkuse pärast, et inimesed tema heldust ja julget meelt peawad kiitma.

Ja seda wiisi ei ole temal sest Jumala ees ühtegi kasu, temal on tema palk käe, inimesed kiidawad seda, aga Jumal ei kiida, tema silmad ei waata teu suuruse peale, waid aga armastust ta otsib. — Mu armsad, kas oleme sest ka õiete aru saanud? Mis see on, mis inimeste meelest, nii hästi jumalakartlikude kui jumalakartmatate meelest kõige suuremad ja kallimad asjad näitawad olewat? Eks need ole need 6 asja, mis siin said nimetatud? Wägew kõne, suur tundmine, prohweti waim, wägew usk, helde meel suure rikkuse juures, mehine julgus, mis omast elust ei hooli, neid kiidetakse igal pool. Aga kõik need suured asjad on hoopis tühjad ilma armastuseta, armastus üksi teeb neid kalliks ja tähtsaks.

2. Mis nägu on siis armastusel? Meie rääkisime praegu kahest teust, kell hoopis armastuse nägu oli ja mis siiski ka ilma armastuseta wõiwad sündida. Apostel paneb siin armastuse nägu üles ja nimetab 15 tunnismärki, kelle järele igaüks oma armastust wõib läbi katsuda, kas ta tõsine on. Kui meie neid tähele paneme, siis tunneme, et selle armastusega näu pooleşt kõige enam weel ühte läheb ema armastus oma lapse wastu. See on ka üks ime asi, mis jumaliku armastuse kõige selgem pilt ja tähendus on. Ema armastus lapse wastu on ka pitkameeline, mõnikord liig pitka meeleline lapse wallatuse kohta. Ta näitab ka lapse wastu oma heldust üles, ta ei ole ka mitte kade lapse wastu, ega tee temaga wallatust, waid soowib lapsele kõik head. Ja millal ema armastus on suurustelenud oma waewaga, mis ta lapse eest ööd ja päewad on pidand nägema? Ema näeb ju hea meelega waewa, sest et ta last armastab, ja ta armastab seda, sest et ta sest järele ei saa, see on tema sisse loodud. Ema ei näita ennast ka kurjaste lapse wastu. Kas hea ema, kui laps midagi wastu oksa teinud, selle eest temale peaks päewade kaupa happu, tigedat nägu näitama? Ei wist mitte, ta ei otsi ka mitte oma kasu, waid püüab, nii palju kui ta mõistab, lapse kasu, et lapsel hea põli oleks. Niisugune on ema armastus lapse wastu, ja ommeti ei ole ka seegi armastus selge, ommeti on ka temal liha magu juures. Ema armastab last, sest et see liha tema lihast on ja seepärast et ta iseennast armastab. Sagedaste see armastus kestab aga nii kauaks, kui laps alles wäike on. Saab ta suureks, ja on ta kõlwatumaks saanud, siis lõppeb sagedaste armastus otsa, ja otse siis peaks ta ülesnäitama, et ta tõsine armastus on. Sest see on ikka tõsise armastuse tunnismärk, et ta oma kasu ei otsi, et ta üleüldse midagi ei otsi enesele, waid hea meelega selle eest, keda ta armastab, kõik ära annab, ka oma elu. Nii kaua kui meid wastu armastatakse, ei ole armastus weel saanud ülesnäidata, kas ta tõsine ja selge on. See pole suur asi, neid armastada, kes armastust armastusega tasuwad. Siis wast näitab tõsine armastus ennast üles, kui ta oma hea soowimise ja heategemiste eest peab kurja kannatama. Sest see on tema wiis, et tema wihaseks ei saa ega kurja peale ei mõtle. See oleks wale mõtlemine, kui arwame, et meie siis, kui meie armastust külwame ja teiste kasuks jendid kulutame, muud midagi, kui armastust ja tänuu ei pea leikama. Ei koguni mitte! waid maailmas on paraku see seadus: mida enam armastust, seda enam tänamata meelt, seda enam asja wihastada ja kurja kurjaga tasuda. Maailm ei salli tõsist armastust, sest see on taewa sugust ja ei passi sellepärast neile, kes oma walearmastusega armastada tahtwad. Sellepärast on see tõsise armastuse proow, et ta ei anna ennast wihaseks teha tänamata meele ja kurja läbi, mis ta hea eest tunda saab. Ta ei anna ennast kurjast ärawõita, waid püüab ennemine kurja heaga ärawõita ja teeb ka neile head, kes seda ei teeni. Temal ei ole rõõmu ülekohtust, mis teised teewad, aga tema ise ei taha ka kurja kurjaga makstes ülekohut teha. Ta rõõmustab aga tõe pärast ja hea pärast ja teeb sellepärast alati tõde ja head. Sellepärast ta sallib ka kõik, ei anna ennast mitte ülekohtust ärawäsitada. Weel kiidab apostel armastusest, et ta kõik usub. Mis see on? Kas armastus peaks tõeste kõik walet ja jampsi, mis temale räägitakse, uskuma? Ei mitte, waid ta usub, et Jumal ka kõigetigedama ja tänamatama inimese südant weel wõib põõrata

ja sellepärast ta loobab kõik. Ta loobab, et see, kellele tema head teinud ja kes seda kurjaga on tasunud, weel meelt wõib parandada ja uueks, õndsaks inimeseks saada. Ja sest et temal see usk ja lootus on, kannatab tema ka kõik. Raske see küll on, aga tõsisel armastusel on ka suur jõud. Niisugune on, armsad hinged, armastuse nägu, ta on liiati pitkameeleline ja kannatab kõik, ja kannatus on tema päris tuum. Lõppeb kannatus otsa, siis lõppeb ka ühtlasi armastus otsa ja mis sa tahad teha, kui sull ei ole armastust?

3. Nüüd paneme weel tähele, et armastus iial ei lõppe. Kõik muud lõppeb otsa, ütleb apostel, aga armastus ei lõppe mitte. Mu armsad, et Jumalat on olemas, seda wõime meie maailmast, mida tema on loonud, selgeste tunda. Ja loodusest tunneme ka, et Jumal kõigewägewam ja kõige targem peab olema. Teda ennast, tema meelt, tema wiisi ei wõi loodus meile mitte ilmutada, sest ta elab ühes walguses, kus keegi ei wõi ligi saada. Seepärast on Jumal meile piibli raamatu annud, kus sees ta oma meelt ja oma wiisi ja oma mõttid meile teada annab, et meie teda sealt seest paremine peame tunda saama. Ilma Jumala sõnata ei teaks meie Jumalast õiete ei midagi. Aga Jumala sõna on nagu peegel, kust seest meie Jumala kuju ja wiisi näeme ja see paistab sealt ka kaunis selgeste meie silmi, sest et püha kirja juures ju püha Waim ise on, ja et Jumala sõna üks elaw sõna on. Siiski jääb ka see Jumala tundmine, mis meie pühast kirjast saame, ikka puudulikseks, mitu asja, mis meie sealt loeme ja kuuleme, jääwad meile otsegu mõistatuseks, meie ei saa nende selget aru weel kätte. Meie näeme nüüd Jumalat kui ühes peeglis mõistatuses. Mis meie Jumalast tunneme on alles pisut ja poolik asi, niisamuti saame ka tema nõudest aga poolikult aru ja ka prohweti kuulutused on poolikud ja ei anna mitte selget tundmist. Mis meie siis Jumalast ja taewalikust asjadest räägime, on aga nagu wäetima lapse keele murdmine, mis meie neist mõistame, on nagu wäetima lapse tarkus, mis meie neist mõtleme, on nagu wäetima lapse mõtted. Siiski on piibli raamat üks kindel sõna, mis peale meie nüüd oma usku ja lootust julgeste wõime rajada ja kelle seest meie nii kaua oma Jumala ja tema armu nõõude tundmist peame otsima ja kaswatama, kui meie teda weel palgest palgesse ei näe. Aga kui meie kord Jumalat ja oma Õnnistegijat, keda meie ilma nägemata oleme armastanud, palgest palgesse näha saame, siis pole meile enam piibli raamatub tarwis, siis poolik asi on otsa lõpenud, sest et täis asi on tulnud. Siis näeme meie Issandat oma silmaga, siis saame kõigist Jumala saladusest ja teedest selgeste aru, siis lõppeb praegune poolik, wäeti tundmine otsa. Ja siis lõppeb ka usk otsa, sest mis meie weel seda peame uskuma, mis meie oma silmaga palju paremine ja selgemine näeme! Siis lõppeb ka lootus otsa, sest mis meie Jumala sõna järele lootsime, on siis kõik tõeks saanud ja kätte tulnud. Aga kas armastus peaks siis ka otsa lõppema? Ei tõeste mitte! Armastus üksi ei lõppe mitte otsa, kui täis asi tuleb, waid see saab siis wast õige selgeks ja hakkab wast õiete peale. Kõik kommistused, mis tema liikumist ihu põlwes palju takistasid, on kadunud, ta wõib ennast siis ilma keelamata ülesnäidata. Sest siis on Issanda riik auu sees tulnud ja see on üks tõsise armastuse riik, kus enam midagi salaliku meelt ega silmakirja armastust juures ei pea olema. Sest õndsaks saama peame küll usu läbi, aga õndsad olla wõime aga armastuse läbi, kui meie ilma segamata Jeesust, oma Õnnistegijat ja kõiki, keda tema arm on õndsaks teinud, wõime armastada. See on siis armastuse kõige ülem au, et ta iial otsa ei lõppe, siin hakkame sellega peale, seal ta saab täieks, armastuses elamine on igawene elu, sest Jumal on armastus. Sest saadik jääb usk, lootus, armastus, need kolm, aga suurem neist on armastus, — armastus jääb igaweste. Amen.

Oh Jumal, kes sa armastus oled, õpeta meid armastama. Ilma armastuseta ei kõlba meie elu ühtegi, ilma armastuseta oleme meie wiletsad ja rahutumad ja uut igawest elu ei ole meie sees. Seepärast õpeta meid armastama, wala oma armastust wälja, kaswata meie usku et sinu armastust ikka selgemine tunnetsime ja maitsetsime, siis õpime armastama. Amen.

Tall. l. r. Nr. 395 (507) 1—3. Tart. l. r. Nr. 228, 1—3.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 2 Декабря 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 3567. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 10 Декабря 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Ms. 11968, ARH AT-1420

Jutlus ühekſamal pühapäewal enne Kristuſe ülestõusmiſe püha.

Tall. l. r. Nr. 340 (337), 1—5. Tart. l. r. 279. Oh ſa halastaja Õnnistegija, ſa ütled: Palju on kutſutud, aga piſut ärawalitſetud. Ärata meid üles, et oma õnnistuſt taga nõuakſime kartuſe ja wäristuſega. Amen.

Kirjatunnistus: 1. Korint. r. 9, 24—10, 5: Eks teie tea, et, kes wõitu jookſewad, need jookſewad küll kõik, aga üks ſaab jooksmiſe wõiduanni? Jookske nõnda, et teie ſeda kätte ſaate. Aga igaüks kes wõitleb on kõigis asjus kaſin; nemad on küll ſeepäraſt kaſinad, et nemad kaduwa krooni ſaawad, aga meie ſaame hukkaminemata krooni. Seepäraſt jookſen mina nüüd nõnda, ei mitte kui teadmata asja peale, ma wõitlen nõnda, ei mitte kui ſee, kes tuult peksab; waid mina ſunnin oma ihu ja tallitſen ſeda, et mina muile jutluſt ei ütle ja iſe ei ſaa kõlwatumaks. Aga mina ei taha mitte, wennad, et teil peab teadmata olema, et meie wanemad kõik on pilwe all olnud, ja on kõik mereſt läbikäinud, ja on kõik Moſeſe peale ristitud pilwe ja mere ſees, ja kõik on üheſuguſt waimuliku rooga ſöönud, ja on kõik üheſuguſt waimuliku joomaaega joonud, ſeſt nemad jõid waimulikuſt järeletulewaſt kaljuſt, aga ſee kalju oli Kristus; — aga ſuurem hulk nende ſeaſt ep olnud mitte Jumala meele päraſt, ſeſt nemad on kõrbe mahalöödud. — Amen.

Armſad õed ja wennad! See on üks äratamiſe ſõna, mis ristirahwale, liiati meie päiwil, wäga ärakulub. Hooletuſt ja walejulguſt tunnukſe nüüd igal pool ja kui ſa tähele paned, kuida ſuurem hulk ristiinimeſi praegu oma õnnistuſe eeſt hoolt kannawad, ſiis peakſid ſa mõtlema, et teiſt kergemat asja ei olegi, kui õndſaks ſaada. Sõna: Palju on kutſutud, aga piſut ära walitſetud, mis meie tänaſeſt ewangeliumiſt kuuleme, näitab üsna tühi ſõna olewat, inimeſed teewad otſe nõnda, kui oleks Jſand öölnud, et palju on ärawalitſetud. Aga ſee on muidugi nende oma wale mõtlemine; kell kõrwad on, ſee kuulgu, mis tänane epiſtel ſelle Jſanda ſõna ſeletuſeks ütleb, ja andku ennaſt aegſaste oma walelootuſeſt ja walemõtlemiſeſt peaſta. — Meie hakkame takka otſaſt peale ja paneme epiſtli wiimſeſt jauſt eſiteks tähele, mis walelootus on, ja ſiis eſimeſeſt jauſt, mis tõſiſe lootuſe põhi on. Aga Jumal andku armu, et meie mitte paljad kuuljad ei oleks, waid ſõna järele ka teekſime. Amen.

Armſad hinged! Kõige eſite pidime tähele panema, mis walelootus on, et need, kes ſiitſaadik endid ſellega petnud, tunnekſid karta ja eneſte lootuſe põhja parandada. Apoſtel tuletab ristirahwale Israeli rahwa wanaaegſed loud meele, kuida Jumal nende wanemad kõrge käega Egiptuſe orjuſe kojaſt oli wälja wiinud, et nemad Kanani maal hingamiſe pidid leidma, aga ſuurem hulk ei ſaanud Kanaani maale, waid ſaid kõrbe mahalöödud. See lugu on wäga tähtis! Terwe Israeli rahwas, 600000 meeſterahwaſt ja peale ſelle weel naeſed ja lapſed, ſaid Jumala käſu peale Moſeſe läbi Egiptuſe maalt wäljawiidud, et nemad Kanaani maale pidid ſaama, mis Jumal Abraamile oli tõutanud. Kõigile, kes Egiptuſe maalt wälja läkſid, oli pilwe ja tule ſammas, mis neid oli ſaatmas, ja imeline mereſt läbi käimine ſelgeks tunnistuſeks, et Jumal neid oli kutſunud, tõutatud maad pärima. Kõigile oli Moſes ärapeaſtjaks ſeatud, kõik ſaid kõrwes ime wiiſil mannaga ſöödetud ja kalju weega joodetud. Aga kas kõik ka tõeſte on Kanaani maale ſaanud? Ei ole, aina kaks meeſt, Joſua ja Kaleb, ſaid ſinna, kõik muud ſaid kõrbe maha lööbud, ennegu nende ſilmad tõutatud maad olid näha ſaanud. Jumala nuhtluſed ja haiguſed olid neid neljakümne aaſtaſe rändamiſe ajal lõpetanud. Miks ſündis nõnda? Eks kõik olnud Kanaani maa hingamiſele kutſutud, eks kõik olnud mereſt läbi käinud, eks kõik olnud mannat ſöönud ja kalju wett joo-

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

nud, miks sai siis suurem hulk maha löödud? Nemad ei olnud Jumala meele pärast, nende südame lugu ja elu wiisid olid kõlwatumad, sellepärast nemad ei wõinud tõutust kätte saada, nende kutsumine läks nurja, see oli asjata. Sest lousi wõime, m. a., näha, mis see on: palju on kutsutud, aga pisut ärawalitsetud. Ja see on kaa meile ettetähendamiseks sündinud ja manitsuseks kirjutatud, et meie mitte walemõttemise läbi ei pea hukka minema. Mis Israeli rahwas sell korral oli, on nüüd ristirahwas, Jumala ärawalitsetud rahwas, muud kui et ristirahwale tõsine, täis armu wara on antud, senni kui Israeli rahwal aga tulewa hea asjade wari oli. Nemad said Egiptuse orjuse kojast peastetud, et Kanaani maal pidid hingamise leidma. Aga see Kanaani maa, et ta küll piima ja mett jookfis, oli ikka weel sessinatses maailmas, kus häda ja waew rahwast olid ootamas ja wiimaks surm neid oli tabamas. Ristirahwas peab maailmast hoopis peastetud saama, ta on kutsutud Jumala igawest riiki pärima, mis ei ole enam sestsinatsest maailmast ja kus kaa enam häda, waewa ja surma ei olegi. Israelile oli pilwe ja tule sammas teejuhiks ja Moses ärapeastjaks seatud; meie ärapeastja on Jumala poeg ise ja tema waim ja tema püha sõna on meile teejuhiks antud, mis patu pimedusest meid kui tulesammas juhatab ja walgustab ja kiusatuse palawas kui pilwesammas jahutab ja kinnitab. Israeli lapsed olid pilwe ja mere sees Mosese peale ristitud, meie oleme weest ja waimust Jumala lasteks sündinud ja Kristuse peale ristitud. Nemad söid kõrwes mannat ja jõid ime wett, meil on kallim toit, Jeesus Kristus on meile elu leiwaks, tema sõna, tema ihu ja weri altari saakramentis söödawad ja joodawad meid igaweseks eluks. Nii on siis ristirahwa loud wäga Israeli rahwa lugude sarnatsed, muud kui et meil palju kallim lootus, palju kõrgem seisus, palju ülemad armuannid on, meil on asi ise, Israelil asja wari. Sellepärast peaks meil ristiinimestel muidugi kaa palju suurem mure olema, et meie tõutuse kätte saame. Alati peaksime kõigest südamest seda nõudma, et wõiksime Jumala meele pärast olla. Aga ons asi tõeste nõnda? Oh paraku, ei ole mitte! Suur hulk neid, kes risti nime kannawad, ei hooli omast kutsumisest sugugi. Maailma liha potib on neil armsamad kui ülewaltse Kanaani piim ja mesi, neil pole midagi lootust, nad muud ei otsi ega armasta kui maailma kasu ja Jumala kutsumine, tema sõna, tema armuannid on neil üsna tühjad asjad. Neil ei ole walelootustki, neil pole mingisugust lootust, ja nad lähewad hukka, sest et nemad ise paremat ei taha. Aga nii surnud ei ole ommeti kõik inimesed, neid on kaa olemas, kes omast kutsumisest, omast risti nimest hooliwad ja küll tahaksid tõutuse kätte saada. Aga neistki petab ennast kõige suurem hulk wale-lootuse-põhjaga ja ei saa usu otsa kätte, waid saab teistega maailma kõrbe maha löödud. Sest mis see on, mis peale suurem hulk ristiinimesi oma lootust panewad? Mill wiisil nemad püüawad Jumala armu, mis õnnistust saadab, kätte saada? Räägi üles, a. h., mis waewa näed sa selle pärast, et sa Jeesuse Kristuse läbi wõiksid igawest elu päriba? Sa ütled: ma kuulen Jumala sõna, käin kirikus ja laual, palun Jumalat ja elan auusaste. Ja see ütlemine on õige, suurem hulk ristiinimesi ei teaks tõeste sinna juure midagi lisada, mis nad peale selle weel oma õnnistuse nõudmiseks peaksid tegema. Kirikuskäimine, laualkäimine, pisut kodust jumalateenistust on kõik, mis nemad oma hinge kasuks wiitsiwad teha ja sellega loodawad nemad õndsaks saawat. Aga kas see peaks õige lootus olema? Kas õndsaksaamiseks tõeste muud midagi ei peaks tarwis olema kui kirikus ja laualkäimist, Jumala sõna lugemist ja palwe pidamast? Need on kõik wäga head, kasulised asjad, mis Jumal meile on soowinud, et meie siin maa peal nende waral oma hinge õnnistust peame taganõudma. Pilwesammas, manna, kaljuwesi olid ka wäga head, kasulised asjad, kelle waral Israeli rahwas kõrwest läbi Kanaani maale pidi peasema. Aga kas siis kõik, kes pilwesamba juhil teed käies mannat sõid ja kaljuwett jõid sellepärast Kanaani maale said. Ei mitte, suurem hulk sai maha löödud. Ega siis ka need,

kes kirikus ja laual käiwad, Jumala sõna kuulewad, palwet peawad, ju sellepärast peawad õndsaks saama. Jeesus Kristus ütleb: Ei saa kõik, kes Issand, Issand ütlewad, taewariiki, waid kes minu Issa tahtmise järele teewad, kes taewas on, ja nende wastu, kes weel kohtu päewal oma wale lootusega kiitlewad ja ütlewad: Issand, Issand, meie oleme sinu ees söönud ja joonud ja meie uulitsate peal oled sa õpetanud, tahab tema öelda: Taganege minust ära, kes teie ülekohut teete, mina ei tunne teid mitte. Kui hinge õnnistus tõeste nii kerge kaubaga oleks saada, mis tähendawad siis Issanda sõnad kitsast wärawast ja waewalisest teest ja et Jumala riigi peale peab wägise käima, ja et palju on kutsutud ja pisut ärawalitsetud, mis tähendab apostli sõna, et õnnistus tahab taga nõuda kartuse ja wäristusega? Siis oleks ju kõige ülem kasu, igawene õnnistus, hõlpsam saada kui mõned rahakopikad, mis eest sa palge higi sees pead tööd tegema. Aga see on inimeste wale mõtlemine, kui nemad loodawad pisku wäljastpidise jumalateenistusega igawese elu päriwat, nad petawad endid wäga, kui nad hinge muret naeruasjaks panewad, kui tuleks igawene elu üsna muidu kätte. Aga ehk ütleb nüüd mõni: Ega ommeti keegi igawest elu ei wõi oma töö ja waewaga ärateenida, see on ju armuand ja pärandus, mis meile aina armu pärast saab kingitud. See on tõsi küll, ükski ei wõi omast wäest igawest elu enesele teenida. Kui see meile ei saaks armust antud, siis jääksime temast igaweste ilma, waewame meie endid tema pärast ka werest saadik. Et Kristus meie üleastumiste pärast sai äraantud ja meie õigekssaamise pärast ülesäratatud, see on meie ainus õnnistuse põhi ja kes Kristuse sisse usub, see saab pattude andeksandmise, õiguse, igawese elu kui armuanni Jumala käest. Siiski peame waewa nägema ja wõitlema, et meie selle armu õiete saaksime wastu wõtta ja kui see wastu wõetud, et seda siis saaksime kinni pidada ja enestele hoida, sest meie liha, maailm ja kurat ei salli õiget usku ja püüawad seda iga wiisi ärasegada ja kautada. Kes nende wastu kõigest wäest ei pane, see jääb pea usust ilma ja õnnistusest ka. Aga sellepärast jääb igawene õnnistus ikka armuanniks ja ei saa töö palgaks ja kes usu wõitlemist wõitleb, selle meele ei tule wist arwata, kui peaks ta selle wõitlemise läbi enesele igawese elu ära teenima, ta tahab see läbi aga Jumala meele pärast teha, kes temale nii kalli armu Kristuse sees on kinkinud. Kes muidu oma wäljastpidise teenistuse peale loodawad ja ilma wõitlemata tahawad läbi saada, need ei wõi Jumala meele pärast olla, need saawad, et naad küll wäljastpoolt näitawad usklikud olewat, oma palga uskumata rahwaga ja lähewad hukka.

Wõtkem nüüd kuulda, kui apostel tõsist lootuse põhja seletab. Ta tähendab waewa, mis ristiinimene oma hinge õnnistuse pärast peab nägema, wõidu jooksmisega ja wõidu wõitlemisega, kuida see Kreeka rahwa juures pruugitaw oli. Ta ütleb: Eks teie tea, et kes wõitu jookſewad, need jookſewad küll kõik, aga üks saab jooksmise wõiduanni? Jookske nõnda, et teie seda kätte saate! Korintuse rahwas teadsid seda muidugi, sest nende linna ligidal said wanast ajast saadik niisuguſed wõidu mängid peetud. Rahwas tulid hulgaliste kokku waatama, kuida tugewad ja osawad mehed nende ees oma rammu ja osawust üles näitasid olgu wõitu joostes ehk wõibeldes ehk lauldes ja kes teised ära wõitsid, said ühe puu oksest punutud krooni palgaks ja nende kiitust kuulutati igal pool rahwa seas. Selle krooni ja kiituse järele olid Kreeka mehed nii maiad, et nemad mingisuguſt waewa ei kartnud, prassijad jätsid kõik maiuse road maha, wiina armastajad ei wõtnud nädalate kaupa ei wiina tilka suhu, kiimalised hoidsid kangeste kõige hoora töö eest ja naad olid kõigis asjus kasinad, kui nemad endid wõidu mängide wastu walmistasid, sest nad teadsid, et prassimine, wiina joomine ja liha himud ihu rammu kahandawad, mis neile ommeti wõitlemiseks ja wõitmiseks hädaste tarwis oli. Ja seda kõik nemad kannatasid ja tegid tühja krooni ja kiituse pärast. Meil on palju kallim wõiduand tõutatud, palju ülem kroon ette seatud, see on igawene elu, igawene õnnistus, igawene au Jumala riigis. Kas meie selle krooni pärast ei

peaks seda sama jõudma, mis teised oma tühja krooni pärast jõudsid? Kes selle pärast ei raatsi waewa näha, see on ise enese peale kohut mõistnud, et ta wäärt ei ole igawest elu pärima. Aga paraku maailma lapsed on oma sou rahwa seas mõistlikumad kui walguse lapsed. Mis nemad suureks kasuks panewad, selle eest on nemad ka walmis suurt waewa nägema ja suurt kulu kandma. Ristiinimesed tunnewad ja kiidawad küll hinge õnnistuse kõige suurema kasu olewat, aga waewa selle pärast näha ei taha nemad mitte, see peab muidu tulema, ja see on jõle wale lootus. Paulus ise ei olnud nii jõle, ta paneb iseennast Korintlastele märgiks: Seepärast jooksen mina nüüd nõnda, ei mitte kui teadmata asja peale, ma wõitlen nõnda, ei mitte kui see, kes tuult pekśab, waid mina sunnin oma ihu ja tallitsen seda, et mina muile jutlust ei ütle ja ise ei saa kõlwatumaks. Kes õndsaks saada tahab, see peab wõitlema, jooksma, waewa nägema, ja sest ei ole weel küll, ta peab ka õiete wõitlema ja jooksma, et sest kasu tuleb. Paljas silmakirja wõitlemine ja umbes jooksmine ei aita mitte. Muidugi on see wõidu jooksmine üks waimulik jooksmine igawese elu poole. See ei ole kerge, sest wäraw on kitsas ja tee on waewaline sellele, kes oma Adamaga kimbus on, sest see tee läheb ühte puhku Jumala sõna kaudu, aga wana Adam armastab liha kaudu käia. Kes selle tee otsani tahab ära jooksta, see peab ennast igapäew waewama ja kahetsemise ja patustpööramise läbi kõik patud ja kurjad himud äraśalgama ja surmama. Ta ei tohi ei ühegi patuga leppida, mis ta on tunnud patu olewat, olgu see ka liha meele arwates kuigi wäike ja tühine. Jumala sõna kuulmine ja lugemine peab sulle aga selle kasu saatma, et sa ikka paremine äratunneb, mis Jumala tahtmine on, ja ikka täiemalt selle järele saab teha. Alati peab sa walmis olema hinge waenlaste wastu wõitlema, sest need ei seisa sinust, nii kaua kui sa elad, ja tahawad sind langetada, kui sina neid maha ei löö. Ära pekśa tuult, ära wõta muidu nõuuks patust pöörata, waid pööra tõeste, ära hellita oma liha, waid raiu kõik liikmed ära, mis sind pahandawad, muidu saad sa kõlwatumaks ja kõik su Jumala sõna tundmine, su Issand, Issand ütlemine, su kirikus käimine, su laua korrad ei peasta sind mitte hukatusest. Aina see ei ole oma lootust liiwa peale rajanud, kes Jeesuse Kristuse sisse usub ja oma usku igapäew pühitsemise läbi ülesnäitab, kes alati armastuses, alandluses, tasandluses, kasinuses Jeesuse järel püüab käia. Raske see küll on, aga kes wõib raskust karta, kui ta oma kutsumise wõiduandi hoolega meeles peab ja teab, et ta, kui ta seda kätte ei saa, igawese hukatuse sisse satub. Parem nüüd mõned aastad waewa näha ja pärast igaweste hingata, kui nüüd hõlpu otsida oma lihale ja pärast igaweste waewa ja walu tunda. Seepärast, kes mõistlik on, see waadaku Jeesuse peale, wõidelgu, jooksku, salaku ära, kandku oma risti, siis ta ei saa hukka, waid pärib igawese elu, sest ta on oma kutsumise ja ärawalitsemise kinnitanud, tema lootus ei ole tühine. Amen.

Tall. l. r. Nr. 340 (337), 8. 9; Tart. l. r. Nr. 279, 7. 8.

Loe palweks: Tall. l. r. Nr. 329, 1—7. Tart. l. r. Nr. 285, 1—7.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 2 Декабря 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 3569. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 10 Декабря 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Cns. 11992.
ARH AT-1420

Jutlus kahekſamal pühapäewal enne Kristuſe ülestõusmiſe püha.

Tall. l. r. 187 (316), 1—5; Tart. l. r. 223. Meie Jssa taewas, pea meid kui oma lapſi, anna hirmu ja pekſa meid, kui ſee meile ärakulub, et ſinu armuwägi aga meie ſees täie wõimuſe ſaaks. Amen.

Kirjatunnistus: 2. Korint. r. 11, 19—12, 9: Seſt teie ſallite rumalaid heal meelel, et teie mõiſtlikud olete. Seſt teie ſallite, kui teid keegi ſulaſiks teeb, kui keegi teie oma ära ſööb, kui keegi palka wõtab, kui keegi ſuurusteleb, kui keegi teid wastu ſilmi lööb. Teutuſe päraſt mina räägin ſeda, kui oleſime meie nõdraks läinud. Aga mis peale keegi julge on, (ma räägin rumaluſes) ſee peale olen mina ka julge. Nemad on Ebrea meheд, mina ka; nemad on Jsraeli lapſeд, mina ka; nemad on Abraami ſugu, mina ka; nemad on Kristuſe teenrid, (ma räägin rumalaste) mina olen ülem; ma olen enam waewa näinud, palju enam hoopa ſaanud, enam wangis ja ſagedaste ſurma hädas olnud. Juda rahwa käeſt olen mina wiis korda ſaanud ühe hoobi wähem kui nelikümmend. Kolm korda olen ma witstega pekſetud, üks kord kiwidega wiſatud, kolm korda on laew käeſt ära hukka läinud, terwe öö ja päewa olen ma ſügawas meres olnud. Sagedaste on mull teekäimiſi olnud, ma olen olnud jõgede peal mitmes hädas, mitmes hädas mõrtſukate ſeas, mitmes hädas oma rahwa ſeas, mitmes hädas paganate ſeas, mitmes hädas linnas, mitmes hädas kõrwes, mitmes hädas mere peal, mitmes hädas walewendade ſeas, töö ja waewa ſees, ſagedaste mitmes walwamiſes, nälja ja janu ſees, ſagedaste paastumistes, külmas ja alustuſes. Peale ſee, mis wäljaſt on, käib mure kõikide koguduste eeſt hulgal mu peale. Kes on nõdr ja mina ei peaks nõdraks ſaama? Keda pahandatakſe, ja mu ſüda ei peaks ſees põlema? Kui peab kiitlema, ſiis tahan mina neiſt asjuſt, mis minu nõdruſes on, kiidelda. Jumal ja meie Jſſanda Jeeſuſe Kristuſe Jſſa, kes on igaweste kiidetud, ſee teab, et ma mitte ei waleta. Damaskuſes hoidis Areta kuninga pealik Damaskuſe rahwa linna ja tahtis mind kinni wõtta, ja mind lasti aknaſt korwi ſees maha müüri mööda, ja mina peaſeſin tema käeſt. — Kiitlemiſeſt ei ole mull küll kaſu, ſiiski tulen mina nägemiſi ja Jſſanda ilmutamiſi ülesrääkima. Ma tunnen üht inimeſt Kristuſe ſees, keda neljateiſtkümne aasta eeſt, (kas tema ihu ſees olnud, ei tea mina, ehk kas ta ihuſt ära olnud, ei tea ma mitte, Jumal teab) kiſti kolmandamaſt taewaſt ſaadik. Ja ma tunnen ſedaſama inimeſt (kas ta ihus ehk ihuſt ära olnud, ei tea ma mitte, Jumal teab); teda kiſti paradiſi ſiſſe, ja ta kuulis ſõnu, mis ei wõi ülesrääkida, mis inimeſele ei ſünni rääkida. Seſtſamaſt tahan ma kiidelda; aga iſeeneſeſt ei taha ma kiidelda muidu, kui aga oma nõdruste ſees. Seſt kui mina ka tahakſin kiidelda, ei ole mina ſeepäraſt rumal, ſeſt ma tahan tõtt rääkida; aga ma jätan ſeda nõnda, et ei ükſki minuſt ei arwa enam, kui ta mind näeb olewat, ehk mis ta minuſt kuuleb. Ja et ma ülewäga ſuurte ilmutamiſte päraſt ei pea ſuurustelema, on mulle liha ſiſſe wai antud, ſaadana ingel, et ta mind peab ruſikaga lööma, et mina mitte ei ſuurustele. Seeſama päraſt olen mina kolm korda Jſſandat palunud, et ſee minuſt peaks äralahkuma; aga tema on mulle õelnud: Sulle ſaab küll minu armuſt, ſeſt mu wägi ſaab nõdruſe ſees täie wõimuſe. Seepäraſt tahan ma palju enam oma nõdruſte ſees kiidelda, et Kristuſe wägi minu üle wõiks warjata. Amen.

Armſad õed ja wennad! Inimeſed naerawad neid, kes iſeendid kiidawad, ja aſi on tõeſte naeru wäärt. Siiski annawad inimeſed endid ka hõlpſaſte julge

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

kiitlemise läbi petta, nagu seda meie päiwil igaüks, kell aga silmad on, wõib näha. Kui keegi aga õige julgeste peale ajab ja ennast õige häbemata kombel wälja kiidab, siis teised mõtlewad, ega see wõi wale olla, ja hakkawad niisugusest hooplejast enam lugu pidama, kui ta wäärt on. Seda moodi on ju nõnda nimetatud rahwa mehed endid kuulsaks teinud ja enestele kiitjaid kogunud, sest peale kõlawa sõnade ja iseeneste kiitlemise ei ole neil muud head ühtegi rahwale näidata ja pakkuda. Et see uus tarkus ei ole, tunneme sest, et loud Korintuse koguduses p. Pauluse ajal otse seda moodi olid. Wale apostlid olid sinna tulnud suure kiitlemise ja käraga, olid oma sugu were, ammeti ja oma waimu annetega wäga suurustelenud, olid priskeste Korintlaste wara söönud, neilt palka wõtnud ja nagu suureb isandad nende wastu prassiwad. Ja Korintlased olid seda kõik sallinud ja arwanud: Eks need üsna teised mehed ole, kui waene, alatu Paulus, see ei tohtind mitte nõnda rääkida, sell oli ennemine sulase kui suure apostli nägu. Paulus oleks selle põlgamisega rahul olnud, sest tema oli südamest alandlik, aga tema pidi kartma, et temaga ühtlasi ka tema õpetus saaks põlatud ja seepärast hakkab ta ka iseennast kangeste kiitma: Teie sallite rumalaid, et teie mõistlikud olete, hea küll, ma mõistan ka rumal olla ja kiidelda. Ja siis kiidab ta ennast täie suuga. Aga mis kiitlemine see on." Ta kiitleb sest, mis pärast teine häbeneb, kaebab, nuriseb, — ta kiitleb enese ärateutamisest, enese waewa nägemisest, enese madalusest ja nõdrusest, need on need asjad, mis peale tema tahab julge olla, mis teda tunnistawad Kristuse teenri olewat. Kui siis mõni tahab kiidelda, — parem on, kui see hoopis tegemata jääb, — siis kiidelgu tema Pauluse wiisil, sest ei ole kahju karta, kõik muu kiitlemine wõib hinge kõrkuse läbi ärarikkuda. Pitkemalt ma täna kiitlemisest ei taha rääkida, ma palun aga, et hoidku igaüks nende eest, kes endid liiga kiidawad ja suurte sõnade ja julge pealeajamisega tema juure tulewad, olgu suu sõnadega ehk trükitud sõnadega, need on petjad, kes midagi kasu pole saatnud, waid aga oma kasu püüawad. Meie tahame täna ennemine teist tähtist asja tähele panna, mis meie epistli wiimsest jaust leiame, kus Paulus suurtest ilmutamistest räägib ja waiast liha*s* ja mis Issand temale selle pärast õelnud. Sest tahame tunda, kui imelikult Issand omaksid saadab, kuida ta neid puhu ülendab, puhu alandab ja ülendamise ja alandamisega aga seda nõuab, et tema arm inimese sees peab wäge wõtma. Aga Issand ise andku meile armu, et õpiksime tema wägewa käe alla alandama, et tema meid wõiks ülendada õigel ajal. Amen.

Armsad hinged! Usklik ristiinimene on üks õnnis inimene, temal on Kristuse sees, kelle sisse tema usub, pattude andeksandmine, ja igawene elu on temale päranduseks tallele pandud. Aga kes nüüd peaks arwama, et temal sellepärast maa peal aina head päewad on, et ta ühte puhku maguśat õnne on tundmas, ja et tall liha nõdrusega ja hädaga enam midagi tegemist ei ole, — kes nõnda arwab, see eksib wäga. Aga seda wiisi eksiwad sagedaste need, kes usus ja usu elus on hakatust teinud. Nende arwates peaks siis, kui usk täiemaks ja selgemaks saanud, kõik wiletsus, teutus, häda, nõdrus hoopis otsas olema ja inimene ei peaks muud tundma, kui ühtepuhku rahu ja rõõmu püha Waimu sees, ja kallis armutundmine peaks kõik elu kibeduse äraajama. Aga kui siis asi teist moodi tuleb, kui liha nõdrus ja wiletsus neist ei taha lahkuda ja õnnis tundmine otsa lõppeb, siis nad lähewad araks ja kahtsipidimõtlemine tõuseb südamesse. Aga niisugused mõtted on täieste tühjad. Tõsise ristiinimese elus ei paista koguni mitte alati päike, seal juhtub ka wihma ja sadu tormi küllalt olema, seal tulewad kordamisi walgus ja pimedus, kurwastus ja rõõm, ülendamine ja alandamine. Sest see on Jumala tahtmine, et ristiinimene kannatades peab auu sisse saama, nagu Õnnistegija ise meile selle pooleśt on märgiks saand. Alalist walgust, rõõmu, auu, ühte puhku häid päiwi ei kannataks meie mitte nii kaua,

kui meie siin ihu põlwes elame, see tooks meie hingele kahju, teeks meid uhkeks ja paneks meid eneste peale lootma ja unustama, et meie aina armust peame õndsaks saama. Püha Pauluse st saame õiete näha, kuida Jumal oma lapsi kaswatab ja juhatab. Tema oli wist üks tõsine ristiinimene ja Kristuse jünger, kell mitte enam oma elu ei olnud, waid Kristus elas tema sees usu läbi; ta oli pealegi üks suur apostel, kell enam waimu walgust oli kui muil ristiinimestel. Aga kas ta sellepärast alati otsegu taewas on elanud, kas ta muud ei saand tunda kui paigal taewa auu ja õnne, kas ta nõdrust ja wiletsust midagi ei teadnud? Kes seda mõtleb, see petab ennast wäga. Küll teab ta est kiita, kuida teda kolmandamast taewast saadik kisti, paradisi sisse, kus ta sõnu kuulda ja as ju näha sai, mis ei wõi ülesrääkida, sest et ühegi inimese silm neid enne polnud näinud, ega ühegi kõrw enne kuulnud, mis ka ühegi inimese südamesse enne polnud tõusnud. Aga kas see õnn, see üliwäga kallis armutundmine temale eile ehk tunaeile oli sündinud? Ei mitte, waid neljateistkümne aasta eest oli see sündinud, siis oli Jumal temale kord igawese elu õnnistuse annud ette maitsta, siis oli ta tükiks ajaks saand oma ihu nõdrust peastetud, et ta kallist taewa rõõmu pidi tundma. Pärast seda olid 14. aastat mööda läinud, kus ta sellesarnast õnne enam ei kordagi tunda ei saanud. Selle asemele oli temale wai liha sisse antud, saadana ingel wõis teda rusikaga lüüa. Ja see ei olnud mitte aga 14. aasta eest sündinud üheks korraks, ja oli siis jälle mööda läinud; waid see oli üks waew, mis kõik need 14 aastat tema külles oli olnud, mis teda, kes ommeti õppinud ristikandja oli, nii kangeste piinas ja tülitas, et ta 3 korda Issandat oli palunud, et see temast saaks ära wõetud, — aga ei wõetud mitte. Mis asi see wai liha s oli, ei tea meie mitte, muud kui seda tunneme küll, et see mõni raske, walus ja teutaw ihu haigus wõis olla, mis teda wäga waewas ja tema töötegemist wäga takistas. Waadake, m. a., nii rasket koormat pidi suur apostel kannatama, kellele Jumal nii suuri ilmutusi oli soowinud. Ja Jumal oli seda tema peale pannud, et ta nende suurte ilmutamiste pärast ei pidand suurustelema, waid ennemine alandusesse jääma. Sest wõtkem õpetust ja tundkem ära, kuida Jumal omastega teeb ja kuida ta selle eest hoolt kannab, et nemad ei pea suurustelema, kui ta neid on õnnistanud, ega ka araks minema, kui ta neid karistab ja alandab. Enamiste iga ristiinimese elus, kes tõeste meelt on parandanud ja usklikuks saanud, on niisugused päewad ja tunnid olemas, kus ta nagu ihust ära on, kus ihulik nõdrus ja wiletsus temast otsegu on ära wõetud, kus ta nende kammitsid enam ei tunne. Siis ta ei usu mitte ükspäinis Jumala armu, ta saab seda üsna tunda ja maitsta, ta süda on täis julgust ja rõõmu ja põleb tema sees Jumala armastuses ja armutundmises, ja maailm kõige ta tühja lusti ja hädaga on tema meelest halwaks läinud selle õnnistuse wastu, mis ta kui Jumala laps tunneb. Aga niisugused armutundmised ei ole koguni mitte igapäewased asjad, waid haruldased, mis ka ilmaski kauaks ei kesta. On ristiinimene täna otsegu taewas käinud, siis wõib küll sündida, et ju homme põrguhaud oma suu tema ees ammuli lahti ajab, kui tahaks ta teda ära neelata. Endine rõõm ja julgus on suutumaks kadunud. Eile olid sa õnnis Jumala laps, täna oled sa enese meelest kui maailma roistuks ja pühkmeks saanud, pole rõõmu ühtegi, waid aga wiletsust, pole julgust ühtegi, waid aga nõdrust ja hirmu, maailma tühi waew ja häda wõtawad sind kinni, kiusatused, kelle üle sa oma arwates ammu olid wõimust saanud, kipuwad jälle kallale, kurati tulised nooled puuduwad su külge, su süda, enne nii julge, on araks läinud ja ilma nõuuta. Sa pead ennast jälle ihu nõdrusega waewama, pead kõige wiletsama kiusatuse wastu wõitlema, saad maailma teutust, oma liha nõdrust ja saadana rusika löökisid katsuda. Süda lööb külmaks, silmade ees on pimedus, kuhu sa waatad, igalt poolt paistawad nõdrus ja wiletsus su silmi. Sa ei seleta enam midagi sest, et Jumal sind armastab, ihu ja hing nõrkewad ahastuse pärast ära, sa hüüad Jumalat appi, aga su meelest on, kui oleks taewas su kohal waseft, sinu kisendamise heal ei pease armu auujärje ligi. Ehk tõuseb siis sinu südamesse kartus, kui oleks kõik rõõm ja õnnistus, mis sa enne tunnud, paljas walemõtlemine ja silma kiri olnud. Oh, mu armsad, see on üks raske alandamine, mis läbi mõne inimese süda ju on kahtlaseks löönud ja oma lootuse äraheitnud. Kuida see wõib olla, et ma Jumala laps olen ja ommeti seda weel pean tunda saama, et ma Jumala armukene olen ja siiski nii raskeste saan häbistatud ja teutatud? Aga ärgem heitkem mitte meelt ära, waid tundkem Pauluset, et Jumal sagedaste oma kõige armsama lastega nõnda teeb. Ja ta ei tee sedawiisi õige wist mitte muidu ja naeru pärast, waid kasu pärast, et ta teab, et see nõnda kasuks tuleb. Inimene, kes oma nõdra lihaga alati kimbus on, ei suuda ühtegi muud asja nii wähe kanda kui ülendamist, auu, suurt rõõmu ja häid päiwi. Seda wõime ju siin ilmalikus elus sagedaste näha. Mõni hea, usin, ustaw sulane ehk tüdruk jääb laisaks ja hooletumaks, kui ta käsi liig hästi käib; mõni südamest alandlik inimene on ju suurelisels ja uhkeks läinud, kui ta liiga sai kiidetud ja unustatud. Peaks siis ristiinimene alati rõõmu ja õnnistust ja kerget põlwe tundma, siis saaks ta wist pea kõlwatumaks. Ta tüdiks ära patu wastu wõitlemast, mis ju surma tunnist saadik tema külles

on, ta jääks hooletumaks, unustaks walwamise ja palumise ära ja hakkaks oma õiguse peale lootma. Ta satuks kõige tigedama ristiinimese waenlase, waimuliku uhkuse kätte ja suurusteleks oma usu, oma wagaduse, oma suurte ilmutamiste pärast ja unustaks ära, mis ommeti alati tahab meeles pidada, et ta üks waene patune inimene on, kes aga Jumala armu waral wõib elada ja õndsaks saada. Seep see on, miks Jumal oma suureb ilmutamiseb aga mõnikord ja ürikeseks ajaks meile soowib, ja mispärast ta nii rohkeste meib püüab alandada ja meile meie nõdrust ja wiletsust meele tuletada. Tema paneb oma kõige armsamad lapseb kõige raskema pressi alla, saadab neile kõiksugust risti ja häda ja jätab neib nende eneste nõdruse all ägama ja ohkama. See sunnib neid alati meeles pidama, kui armutumad ja waeseb nemad iseenesteşt on, kui palju wigadusi weel nende külles, see alandab neid ja teeb neid waimust waeseks ja saadab sedawiisi korda, et Jumala arm neile ikka kallimaks saab. Sagedaste sünnib nõnda, et otse kõige kallima ülendamise järele kõige sügawam alandamine tuleb. Aga see tuleb meile heaks, sedawiisi saab südames ülestärkaw uhkus ja wale julgus äralämmatatud ja kautatud, meie saame alandlikuks, et Jumal meile jälle wõib armu anda. Ja see ongi Jumala tarkuse nõu, kui ta meid ülendab ja kui ta meid alandab. Kingib ta meile üle kalli armu tunnikese, kus meie tema armastust elawalt maitseme, siis tahab ta see läbi oma armu meie sees kinnitada ja oma armu meile kalliks teha. Alandab ta meid jälle ja annab meile meie nõdrust elawalt tunda, siis see sünnib kaa sellepärast, et ta oma armu meie sees tahab kinnitada ja seda meile kalliks teha. Sest see on peaasi, et tema arm meie sisse jääb ja meie tema armu sisse jääme kui need, kes aina armust peawad õigeks ja õndsaks saama. Sulle saab küll minu armust, sest mu wägi saab nõdruse sees täie wõimuse, — see oli wastus, mis Paulus sai, kui ta omas hädas 3 korda Jumalat oli palunud, et see waew temast pidi äralahkuma. Ja see ongi see wastus, mis ka meie kohta weel maksab, kui meie risti alla saame ja kannatama peame. Jumala arm, see on siin ajalikus elus meie kõige ülem wara, selle läbi saame õndsaks. Et Jumal armust oma poja on annud, et poeg meie patu wõla armust risti peal ärataşunud, et tema selle õiguse on ette toonud, mis ilma wigata ja täieline on Jumala ees ja mis armust sellele kingitakse, kes Jeesuse Kristuse sisse usub, see teeb, et patune inimene oma patud andeks saab, Jumala ees saab õigeks mõistetud ja igawese elu pärib. Sinna ei wõi keegi omast käest ja wäest midagi juure panna, ükski inimese töö ega headus ei aita, kõik, pattudeandeksandmine, elu, õnnistus tuleb ükspäinis Jumala armust, mis Kristuse sees on ilmunud. Ja see arm on nii suur ja kallis, et ükski armu ega õnnistuse tundmine, ükski auu ja rõõmumaitsmine seda ei wõi kaswatada ehk temast üle minna, see on ühtlasi nii kindel ja ustaw, et ükski waew, rist, walu, alandamine seda ei wõi tühjaks teha. Sest armust peab usklikku ristiinimesele küll olema, kui ta ka taewa õnnistuse saaks ette maitsta, sest see maitsmine kaub, aga arm ei kau mitte; sest armust peab inimesele küll olema, kui ta ka tuleahjus istub ja ajalik wiletsus ja häda hulgal ta peale käib. Seda armu ei wõi ju ükski asi tühjaks teha, olgu tall nimi, mis tahes, sest ta on ilmunud Jeesuse Kristuse sees, ta on üks kindel asi, mis midagi ei wõi kõigutada. Kas ma midagi head ja õnne tunnen, wõi tundmata, ja kui ma ka muud ei tunne kui oma wiletsust ja nõdrust, see arm jääb ikka kindlaks ja tõsiseks, nii tõeste kui Jeesus Kristus, Jumala ainusündinud poeg, keda Jumal meie eest patu ohwriks teinud, mulle õiguseks on saanud. Ja kui ma sest armust ka midagi ei tunne, teda on ommeti olemas, Jumala tõsine sõna kuulutab seda mulle ja mu usk hakkab temast kinni ja on temaga üsna rahul. Mida nõdremaks meie eneste meelest saame, seda enam wõib Jumala arm meie sees wõimust wõtta. Sest siis on kõik tühi lootus meist kadunud, meil pole omast käest midagi, mis peale weel wõiksime toetada, arm üksi wõib meid aidata ja armust saab meile ka küll. Õige usk ei ole mitte alaline armu ja rõõmutundmine, usk on kindel lootus Jumala armu peal, kelle ilmumist meie weel ei näe, mis meie alles ootame. Ärgem sellepärast ehmatagem, ega mõelgem kaksipidi, kui Jumal meid alandab, ja meile meie nõdrust wägewaste meele tuletab, waid õõlgem Kananea maa naesega: Jah Issand, kummatagi söövad koerukesed raasukesi, mis nende isandate laua pealt maha langewad, ja tundkem, et Jumal meid siis, kui ta meid alandab, õiete tahab suureks teha ja ülendada, ta tahab armu meie ainsaks, kõige kallimaks waraks teha. Olgu meil siis ennemine, nagu Pauluse l, hea meel nõdruste sees, teutuste sees, häda sees, kiusatuste sees, ahastuste sees Kristuse pärast, sest kui ma nõdr olen, siis olen ma wägew, — sest otse siis saab tema arm meie sees täie wõimuse. Ristiinimese tee auu sisse wiib alandamisest ja ristist läbi. Amen.

Tall. l. r. Nr. 187 (316), 6. 7. Tart. l. r. Nr. 223, 6. 7.

Loe palweks: Tall. l. r. Nr. 181, 1—7. Tart. l. r. Nr. 145, 1—7.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 2 Декабря 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 3568. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 10 Декабря 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARH PT- 1420

Jutlus eſimeſel Jõulu pühal.

Tall. l. r. Nr. 33, 1—5. Tart. l. r. Nr. 26, 1—5.

Auu olgu Jumalale kõrges ja rahu maa peal ja inimesteſt hea meel! Amen.

Luka ewang. 2, 1—14. **Aga ſee ſündis neil päiwil, et ſõna keisriſt Augustuſeſt wälja läks, et kõik maailm pidi üleskirjutud ſaama. Seeſinane kirjutus ſündis enne, kui Kirenius Siria maa üle walitſeja oli. Ja kõik läkſid, endid laſkma üles kirjutada, igaüks oma linna. Siis läks ka Joſep, Kalileamaalt Naatſareti linnaſt üles Juuda maale Taweti linna, mis hüütakſe Petlemmaks, ſellepäraſt et ta oli Taweti ſouſt ja pärismaalt, et ta ennaſt pidi laſkma üles kirjutada Maria oma kihlatud naeſega, kes oli käima peal. Aga ſee ſündis, kui nemad ſeal olid, ſai aeg täis, et ta pidi maha ſaama. Ja tema tõi oma eſimeſe poja ilmale, ja mähkis teda, ja pani teda maha ſõime, ſeſt neil ep olnud muud aſet majas. Ja ſealſamas wäljal olid karjatſed õitſes ja hoidſid ööſel oma karja. Ja waata, Iſſanda ingel ſeiſis nende juures, ja Iſſanda au paiſtis nende ümber, ja nemad kartſid üliwäga. Ja ingel ütles neile: Ärge kartke! ſeſt waata, ma kuulutan teile ſuurt rõõmu, mis kõige rahwale peab ſaama. Seſt teile on täna Taweti linnas Õnnistegija ſündinud, kes on Iſſand Kristus. Ja ſee olgu teile täheks: teie leiate lapſe mähitud ja ſõimes magawat. Ja äkitſelt oli ingliga taewa ſõjawäe hulk, need kiitſid Jumalat ja ütleſid: „Auu olgu Jumalale kõrges, ja maa peal rahu ja inimesteſt hea meel!“ Amen.**

Täna peawad kõik ristiinimeſed meie riigis Jõulud ja tunnistawad ſeega, et nad lugu peawad Iſſandaſt Jeſuſeſt Kristuſeſt, et ka neile on ſündinud Õnnistegija. Ka need, kes muidu mitte ſuurt lugu ei pea Kristuſeſt ja tema ſõnaſt, kuulewad Jõuluks jälle kord Jumala ſõna ja tunnistawad terwe ristikoguduſega, et nad kummatagi alles ristiinimeſed on. Kui meie täna pühad Jõulud peame, ſiis anname ſellega tunnistuſt, et meie uſume, et Jeſus Kristus, Jumala ainuſündinud Poeg on, kes inimeſeks on ſaanud, ja kummardame ja kiidame teda, et ta ennaſt nii wäga on alandanud. See on üks kaunis ewangelium, mis meile jutuſtab lapſukeſeſt Petlemmas, kes taewa Iſa ainus Poeg on. Meie lapſed kuulewad ſeda jutluſt hea meelega ja ka wanad inimeſed panewad rõõmuga ſelle wana tutwa lou tähele.

Tänane ewangelium räägib lühidelt üheſt käſuſt, mis Roma keisriſt Augustuſeſt olla wälja läinud, et kõik maailm pidi üles kirjutatud ſaama; ja et ſelle käſu päraſt ka Joſep ja tema kihlatud naene Maria olla Petlemma, Taweti linna, läinud, ſeſt et nad Taweti ſouſt ja pärismaalt olid. Laudas aga nad leidſid öökortri. Seal tuli ſee ſuur tund kätte, misſeſt kõik prohwetid rääkinud ja mis kõik Wana Seaduſe wagad inimeſed olid ootanud — igawene Jumala Poeg tuli ilmale waeſt ja halwa moodi, kui inimeſe lapſuke.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

Aga siis wiib tänane ewangelium meid linnast wälja waeste karjaste juure ja jutustab meile, et neile kõige esite need rõõmusõnumed olla kuulutud, et kõige rahwale Õnnistegija olla sündinud.

Ja sest, et need sõnumed tänapäewgi weel igaühel tähtsad on, pangem tähele:

Esimese Jõulu jutlust: Waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu.

1) kes jutlust tegi ja kes olid kuuljad? 2) mis on selle jutluse sisu? 3) kellele need rõõmusõnumed suurt rõõmu teewad?

Palwe: Armas Issand, juhata meid kõige tõe sisse, sest sinu sõna on tõde. Amen.

I. Kes tegi Jõulu jutluse ja kes olid kuuljad?

Esimese Jõulu jutluse tegi üks ingel taewast. Tema oli esimene, kes maailmale kuulutas, et Õnnistegija sündinud on. Need rõõmusõnumed tulewad ülewelt taewast, sest ühegi inimese meelest ja südamest ei oleks nad wõinud tõusta. Taewa Jumal ei ole mitte üksi selle armu Kristuse sees kõige rahwale soowinud ja kinkinud, waid ta kannab ka selle eest hoolt, et seda kuulutakse maailma rahwale. Esimene kuulutaja on üks ingel. Pärast pidi, Issanda tahtmise ja seadmise järel, ristikogudus ingli teenistust pidama. Ristikogudus peab need rõõmusõnumed puhtaste hoidma ja selgeste kuulutama. Ja seks on tema ristikogudusele sõna-ammeti ehk õpetaja ammeti annud See on äks õnnis ammet, sest ta tohib kuulutada Jumala armu, mis Jesuse Kristuse sees on ilmunud. Aga seda ei pea mitte üksi ammetipidaja tegema, waid iga ristiinimene wõib ja tohib ja peab omas peres seda püha teenistust pidama Jumala auuks ja ligimese kasuks. Iga pereisa peab Issanda armu kuulutama oma lastele ja perele, ka wiletsatele, haigetele ja waestele: see'p just ristirahwa püha preestriammet on.

Niisama suur ja kaunis esimese Jõulu jutluse tegija oli, niisama halwast sugust on tema kuuljad, — need olid karjatsed, waesed halwad inimesed. Aga sest wõtame seda õpetust, et Jumal mitte lugu ei pea, mis sugust keegi on; ka kõige halwemad inimesed on tema ees suurtsugu inimesed, ja kui nad weel jumalakartlikud ja wagad on, siis nad seiswad Jumala ees suure auu sees. Neist sõnadest wõtkem õppida, et Issand oma armukuulutust ka kõige waesematele ja halwematele soowib. Andku Jumal, et kõik seda wastu wõtaksid, sest need on rõõmusõnumed, mis õnnistust saadawad igaühele, kes neid ufkliku südamega omale wõtab. Nüüd pangem tähele

II. Esimese Jõulu jutluse sisu.

Selle esimese Jõulu jutluse sisu on kaunis ja tuumakas, ehk ta küll lühikene on. Jutluse sõnad on: „Waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõige rahwale peab saama, sest teile on täna Taweti linnas Õnnistegija sündinud, kes on Issand Kristus. Kus on seda inimest, kellele Õnnistegijat tarwis ei oleks? Pitkisilmi ootasid inimest Peastjat. Taewa ingel annab teada, et seesinane Õnnistegija praegu on sündinud, et tema kui wäeti lapsuke maailma sisse on astunud. Täna on üks armupäew. Täna on tund tulnud, millal kõik Jumala ettekuulutamised ja tõutused on tõeks saanud. Täna on see suur päew, kellest terwe maailm osa wõtab. Sest päewast läheb uus elu wälja terwe maailma peale, sest seiemaale oli maailm surma walitsuse all, aga nüüd on tulnud see, kelle läbi wõiwad igawest elu saada, kes seda tahtwad, ja himustawad ja usus wastu wõtawad.

„Kes on Issand Kristus", lisab ingel oma kuulutuse juure. Nende sõnadega tähendab tema selle lapsukese ammeti ja auu ära, kes seal Petlemma sõimes maas on ja magab. Tema on Kristus, see on Eesti keele ümber pandud nii palju kui „wõitud mees, Messias." Wana Seaduse ajal said wõitud ammeti peale prohwetid, ülemad preestrid ja kuningad. See päris püha Jumala prohwet on selle lapsukese sees ilmunud, kes kõige maailmale peab õpetust andma, kuidas Jumal maailma on armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on annud, et ükski, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene eln temal peab olema. Ilmunud on nüüd see õige päris ülempreester, kes on tulnud, terwe maailma lepitama Jumalaga. Ilmunud on nüüd auukuningas, kelle walitsus ilmas otsa ei lõpe, ja kelle jalgealuseks järjeks wiimaks kõik waenlased saawad pandud. See'p see kuningas on, kelle omad meiegi oleme ja kes pärib, et meie teda igaweses õiguses, wagaduses ja õnnistuses peame teenima. — Ja seesinane lapsuke on „Issand", kellele tuleb anda auu ja kiitust igawesest ajast igaweste.

Nii lühidelt räägib ingel selleſinatse Petlemma lapsukese auust ja ammetist.

Ja see suur rõõm, mis ingel kuulutab, ei käi mitte ükſi nende karjaste kohta, waid see on tulnud kõige rahwale. Jah, Jumal olgu tänatud, kõige rahwale; seepärast mitte ükſi Israeli rahwale ei ole Jumal seda rõõmu ja armu soowinud, waid kõige rahwasugudele maa peal. Sellepärast läkitas Issand ka päraſt oma jüngrid ja apostlid kõige maailma sisse, kõige rahwale armuõpetust kuulutama. Kõik rahwasugud peawad sest rõõmust osa saama, pealegi iga inimesele lubatakse sest osa anda. Ka inglitele annab Jumal sest osa. Neile ei ole küll lunastamist ja peastmist tarwis, ja igawene Jumala Poeg ei ole ka mitte inglite päraſt maa peale tulnud. Aga neil on ommeti suur rõõm, sest et nad inimeste rõõmust ja õnnest ja nende wiletsusest ja kurbdusest osa wõtawad. Sellepärast hõiskawad taewa sõjawäed ka sel pühal öösel, kui inimeste õnnistus ja elu, lunastamine ja peastmine ilmus, ja laulwad need kallid õndsad Jõulu laulu sõnad: „Auu olgu Jumalale kõrges, rahu maa peal ja inimesteſt hea meel!" Armsad hinged! wist igaüks meie seaſt himustab nende ligi laulda ja Jumalale auu ja tänu ja kiitust anda. Oh seda rõõmu, et meile Õnnistegija on tulnud, kes on Issand Kristus! Nüüd pole enam tarwis hukka minna ja hirmu ja ahastuse all seista. Anna ennaſt aga selle Jõulu lapsukese omaks, ja sa peäsed. Tõeste, ingel taewaſt on meile suurt rõõmu kuulutanud! Aga kas kõik saawad seda rõõmu maitseda? Kuulakem järele

III. Kellele saatwad need rõõmusõnumed suurt rõõmu?

See rõõm, mis taewa ingel karjastele kuulutas, pidi küll kõige rahwale saama. Aga tõe pooleſt ei saa mitte kõik inimesed selle kätte ega tea sest rõõmust mitte. Oh neid oli palju Israeliski, kes seda suurt rõõmu enesest ära lükkasid, nagu kõik wariseerid, kirjatundjad, rahwa ülemad ja suur rahwa hulk. Kes seda rõõmu wastu wõtsid, olid waesed, wiletsad, tõlnerid ja patused. Ja seks on lugu jäänud tänapäewani. Kes rikkad, kes enesega üsna rahul on, kellel omaſt õiguseſt saab, need ei taha sest suuresſt rõõmust ühtegi kuulda, sest nende arwates pole see kellegi rõõm. Püha kiri nimetab neid lihalikuks inimesteks ja ütleb: lihalik inimene ei saa mitte kätte, mis Jumala Waimu asjad on, sest need on temale jõleduseks, ja tema ei wõi neid tunda, sest neid peab waimulikult ära mõistetama. Aga Issand kiidab neid õndsaks, kes waimust waesed on, sest nende päralt peab taewariik olema. Niisugused waesed wõtawad omas waimulikus waesuses tänuga ja rõõmuga wastu, mis Jumala heldus neile annab.

Need rõõmusõnumed saadawad rõõmu neile, kes himustawad Õnnistegijat Jesust Kristust, kes ihaldawad taewa walgust ja püha Jumala õpetust, kes otsiwad pattude andeksandmist, ja endid tahtwad heita ühe kuninga ja Issanda alla, kes neid lahkeste juhatab ja wägewaste kaitseb ja hoiab ja nende üle armuga walitseb. Seda päris Jõulu rõõmu saab aga niisugune süda kätte, kes Kristust tunneb ja temale aset oma südamesse on teinud, see on, kes teda südamest armastab. Ükski inimene ei saa ristiusku kätte õppimise läbi, waid elu läbi läheb temale pitkamisi selgeks, et usk selle Jõulu lapsukese, Jesuse Kristuse sisse, õndsaks teeb ja õigust ja rahu annab, mis südamele suurt rõõmu saadab.

Kes seda on tunnud omas südames ja elus, see laulab wist ka inglite ligi rõõmu ja hõiskamise lauluside. Niisugune wast saab Jumala armu kuulutajaks, nagu taewa inglid Jõulu öösel Jumala armust rääkisid ja selle eest Jumalale auu ja kiitust andsid. Niisugune usklik inimene kuulutab suu ja sõnaga, ka teu ja eluga, et tema on armu saanud. Tema laulab ja annab tunnistust Issanda Jesuse Kristuse auust ja rahust maa peal, mis Issand Jesus inimestele on saatnud. Tema teab, et Jumalal meitest inimestest hea meel on. Tema ise on rahu lapseks saanud. Tuhat tänu selle armu eest meie kalli Jumalale. Amen.

Palugem: Halastaja Jumal! armas taewane Isa! meie täname sind, et sa oma armu meile nii rohkeste oled ilmutanud, ja meile oma Poega Jesust Kristust oled läkitanud, kes meid pidi lunastama. Mis maksaks kõik meie elu, kui Petlemma sõim sind, armas lapsuke, ei oleks wastu wõtnud? Seepärast wõta wastu meie südamelikku tänu, ja ärata meid, et usinad oleme kõige hea tööle, ja et meie sinu armu ihuumist iial ei unusta, waid selle pärast rõõmsad oleme elus ja surmas. Amen.

Tall. l. r. Nr. 26, 6—8. Tart. l. r, Nr. 10, 6—8.

Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удостовѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи препятствій не имѣется.

Ревель, Вышгородъ, 19-го Сентября 1897 г.

№ 1216.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.

за Секретаря: А. Келеръ.

Дозв. ценз. — Юрьевъ, 31 Октября 1897 г. — Печатано въ типографіи А. Миквица въ Ревелѣ.

ARH PT- 1420

Jutlus
neljandamal Kristuse tulemise pühal.

Tall. l. r. Nr. 5, 1—4. Tart. l. r. Nr. 8, 1—5.

Arm olgu teile ja rahu Jumalast meie Isast ja Issandast Jeesusest Kristusest. Amen.

Joannese ev. 1, 19—28: **See on Joannese tunnistus, kui Juda rahwas läkitasid Jerusalemmast preestrid ja Lewitid et nemad temalt pidid küsima: Kes sa oled? Ja ta tunnistas ja ei salanud mitte ja tunnistas: Mina ep ole mitte Kristus. Ja nemad küsisid temalt: Mis siis, oled sina Elias? Tema ütles: Pole mitte. Oled sina prohwet? ja tema kostis: Ei mitte. Siis ütlesid nemad tema wastu: Kes sa siis oled? et meie wastuse wõime wiia neile, kes meid on läkitanud, mis sa ütled iseenesest? Tema ütles: Ma olen hüüdja heal kõrbes: tehke tasaseks Issanda tee, nõnda kui prohwet Jesaia on ütelnud. Ja need, kes olid läkitud, olid wariseeride seast. Ja nemad küsisid temalt ja ütlesid tema wastu: Miks sina siis ristid, kui sa ep ole Kristus ega Elias ega prohwet? Joannes kostis neile ja ütles: mina ristin weega, aga see seisab kesk teie seas, keda teie mitte ei tunne; see on seesama, kes pärast mind tuleb, kes enne mind on olnud, kelle kinga paela lahti praastma, mina wäärt ep ole. See sündis Betabaras, teine pool Jordanit, kus Joannes ristis. Amen.**

Jõulud on ligi; Issand on siis maailma sisse tulnud. Sest saadik tahab ta iga inimese südamesse tulla, nagu ta ütles: „waata, ma seisan ukse ees ja koputan; kui keegi minu healt kuuleb ja ukse lahti teeb, selle juure ma tahan sisse minna." Tema koputamine ja palumine on mitmesugune. Minewal pühapäewal koputas tema kolmesuguse manitsusega, täna kolmesuguse küsimisega. Pange täna tähele

Kristuse tulemise aja kolm küsimist

1) Mis sa ütled iseenesest. 2) Mis sa arwad Kristusest. 3) Mis on sinu ammet?

Palwe: Armas Issand Jesus, juhata meid kõige tõe sisse, sinu sõna on tõde. Amen.

I. Mis sa ütled iseenesest?

Ristija Joannes on Jumala käsu peal kõrbes, Betabaras, teine pool Jordanit, ja õpetab ja ristib rahwast. Tema kuulutas: Parandage meelt, sest taewariik on ligi tulnud!" Palju rahwast läheb tema juure wälja ja laseb ennast ristida. Ülemkohus Jerusalemmas, kelle kohus ja kord oli, läbi katsuda, mis õige ja mis wale õpetus oli, läkitas preestrid ja Lewitid tema juure ja laseb küsida: „kes sa oled?„ oled sa Elias? oled sina prohwet? Ja kui Joannes kostis: „ei mitte;" siis küsisid nemad ja ütlesid: kes sa siis oled? et meie wastuse wõime wiia neile, kes meid on läkitanud, mis sa ütled iseenesest?" Pange tähele, mis Joannes neile wastab. Ta ütleb: „mina ep ole mitte Kristus, mitte Messias, kes maailma sisse peab tulema."

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

Rahwas arwas teda Messia olewat. Aga tema paneb selle auu wastu. Oled sa Elias? sest kirjutud on prohweti Malekia raamatus: waata, ma tahan läkitada prohweti Elia, enne kui Issanda suur ja hirmus päew tuleb. Sellepärast lootsid rahwas ja ülemad õigusega, et prohwet Elias Messiase eel pidi käima, ja nad arwasid Joannest Elia olewat. Ja selle poolest ei eksinud nemad ka mitte, sest Issand ise ütleb selge sõnaga: ta on Elias, kes peab tulema." Aga nemad ootasid Elia ihulikult maa peale tulewat. Sellepärast ütles Joannes neile: „ei mina pole Elias." Siis nad küsiwad: „oled sina prohwet?" Rahwas ootas prohweti Jeremia tulewad. Ja kui nad jälle küsiwad: „kes sa siis oled? mis sa ütled iseenesest?" siis ta wastab neile ja ütleb: Ma olen hüüdja heal kõrbes: tehke tasaseks Issanda tee. Waatke, kui selgeste Joannes ennast ja oma tööd tunneb, tema ei taha sugugi enam olla, kuidas ta Jumala tahtmise järel on. Seesama alandlik meel tegi teda nii suureks Jumala ees, et ta wõinud Issanda teed walmistada.

Kui meie tahame Issandale teed walmistada omas südames, siis peame meie enne seda ennast tundma. Sest tuleb suurt lugu pidada, mis wastust teie annate, kui teilt küsitakse: „kes sa oled, mis sa ütled iseenesest? Neid on palju, kes endid arwawad Kristuse olewat. Ärge arwake mitte, et ma rumalaste räägin, sest neid on küllalt leida, kes arwawad iseennast wõiwat peasta patust ja hukatusest; kes arwawad, et nende õiglane elu, nende Jumala kartus, nende kiriku käimine, palwe ja armuandid neile taewariigi teeniwad. Eks niisugused ei ole oma eneste Peastjad ja Lunastajad? Palju on, kes endid arwawad prohweti olewat. Eks ole neid küllalt leida, kes Jumala sõna ei usu, ehk seda põlgawad, ja arwawad, et nende Kristus sest sõnast ülem on; kes ennast ei alanda sõna alla ega seda kuulda ei wõta? Mõni waheft mõtleb eneses: „See ei käi minu kohta, sest ma armastan Jumala sõna ja tahan selle alla ennast heita; ma usun Jesuse sisse, et ta mu Õnnistegija on, ja selle usu juure tahan mina jääda surmani." Aga usu ja usu wahel on wahe. Seda mööda wõetakse Õnnistegijat wastu, kuidas inimene ennast tunneb. Kes alandliku südamega on, see wõtab Jesust wastu. Aga mis on üks alandlik süda? Siis oleme alandliku südamega inimesed, kui meie tõeste tunneme endid patused, ärakadunud ja hukka mõistetud inimesed olewat, kes selget nuhtlust ja Jumala wiha on teeninud; kui meie tunneme ja usume, et meie ennast ei saa aidata ega peasta. Siis sirutame meie käed wälja tema poole ja õhkame südamest, et halastaja Jesus meid peaks aitama. Andku Jumal, et teie sel kallil ajal õppikšid tundma kõik oma patu häda ja wiletsust. Külap teie siis rõõmuga wõtate wastu need kallid Jõulu sõnumed: „waata, mina kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõige rahwale on sündinud, sest teile on täna Õnnistegija sündinud." Aga teie rõõm kaswab seda suuremaks, mida paremine teie selle Jesusega tutwaks saate. Sellepärast küsime meie

II. Mis sa arwad Kristusest?

Joannes tõstab suure kohtu saadikute peale süüd üteldes: „See seisab kesk teie seas, keda teie mitte ei tunne." Ja siis ta annab tunnistust Jesusest. Tema, kes kõige suurem oli nende seast, kes naeseft sündinud, ütleb: „See on seesama, kes päraft mind tuleb, kes enne mind on olnud, kelle kinga paela lahti peastma mina wäärt ep ole." Nende sõnadega tunnistab tema, et Issand Jesus tõsine Jumal on ja tunnistab tema auu üles, et ta mitte wäärt ep ole teda teenima kui kõige halwem sulane. See seisab kesk teie seas, keda teie ei tunne. See on neil raskeks süüks, et nad teda ei tunnud. Neil oli tempel ja jumalateenistus, mis Kristuse peale juhatasid; neil oli Jumala sõna, mis temast räägib. Ja ommeti nad Kristust ei tunnud, sest muidu ep oleks nad mitte teda

risti löönud. Ka ristiinimestel wõiwad kõik tundmiseb üsna selged olla, ja ommeti nad weel Kristust ei tunne. Seda rasket süüd wõib praegugi weel ristirahwa peale tõsta. Tema sõna on meie peretes ja kuulutakse puhtaste ja selgeste. Pühad sakramentid saawad meie seas õieti jagatud; tema nime kiidetakse meie seas; tema rist seisab meie kirikute ja surnuhaudade peal. Tema elab ja walitseb meie seas oma wäe ja auu, armu ja heldusega. Ta seisab kesk meie seas. Ja ommeti tuhandeb inimest teda ei tunne. Ma ei tahagi neist räälida, kes teda põlgawad ja tema sisse ei usu Ma räägin wast neist, kes teda arwawad tundwat. Kui meie tema Jumala wäge õieti tunneksime, siis meie teda hoopis suurema tänuga kiidaksime, et ta ennast meie eest nii sügawaste on alandanud. Kui meie teaksime, et ta kõik teab, näeb ja meeles peab, külap meie hoopis suurema hoolega wõtaksime läbi katsuda omad mõtted, sõnad ja teud. Kui meie tunnekisime teda püha olewat, siis oleks kõik meie Jumala teenistus hoopis puhtam ja püham, meie palwed ärdamad ja kõik meie elu püham. Kui meie õieti tunnekisime ja teaksime, teda meie Õnnistegija olewat, kes meid on lunastanud, ja meie kuninga olewat, kelle riikis kelle all meie elame ja keda meie peame teenima; teda meie kohtumõistja olewat, kelle kohtu järje ees meie kõik ükskord peame awalikuks saama, — tõeste, meie wõtaksime teda selsinatsel armu ajal hoopis teist wiisi wastu, meie saaksime wist teiseks inimeseks; meie põõraksime kõigest südamest tema poole ja saaksime uueks loomaks Kristuse sees.

Halastaja Jumal õnnistagu meile seda kallist aega, et meie õieti tunnekisime tema igawest wäge ja auu, ja tunnekisime, et meie ühtegi wäärt ep ole. Meie, mu armsad, wõtaksime teda wist nõnda wastu, kuidas ta tahab. Aga kui meil see tahtmine on, siis peame ka tähele panema, mis täna weel meilt küsitakse.

III. Mis on sinu ammet?

Joannes teab, mis tema ammet on. Ta ütleb: „mina olen hüüdja heal kõrbes: tehke tasaseks Issanda teed.“ Tema muud ei taha olla, kui aga heal, mis kisendab, käskjalg, kes tema eel käib, temast tunnistust annab ja tema juure kutsub. Ja kui preestrid ja Lewitid teda jälle küsiwad: Miks sina siis ristid, kui sa ep ole Kristus ega prohwet? siis ta kostab neile ja ütleb: „Mina ristin weega!“ see on: ma ei taha muud ühtegi, kui aga ristimise läbi inimesi Kristuse wastu walmistada. Tema saab teid püha Waimuga ja tulega ristima. Minu ristimine peab aga teid kutsuma meeleparandamise juure. Kristus Jesus aga wõib teile anda püha Waimu ristimist, mis teie südamed puhastab ja uuendab. Nõnda tahab Joannes oma ammeti ja seisuse, oma jutluse ja tööga aina Jesust teenida.

Seda moodi peate teie ka tegema, armsad ristiinimeseb. Ärge arwake mitte, et see aga õpetajate ammet peaks olema, sest nemad ei ole ka mitte muud kui hüüdja healed kõrbes, nagu Joannes ennast ütles olewat. Nemad kutsuwad Jesuse juure; kõik nende jutlused ja nende ammet pole muud kui tunnistus tema nimel ja auuks. Aga see'p ka teie ammet on, sest teie olete see ärawalitsetud sugu, kuninglik preestri ammet, püha rahwas, et teie peate kuulutama selle heategemisi, kes teid on kutsunud pimedusest oma imelisu walguse juure. Ka teie peate tasaseks tegema Issanda teed. Kõige esite peate Issandale teed tegema oma südame sisse. Oh tehke seda hoolega, ja sellepärast kuulge ja lugege hoolega ja wäsimata Jumala sõna. Pruukige hoolega püha sakramenti Paluge hoolega, et Issand teid wõtaks õnnistada ja teile kinkida patustpöörmist, meeleparandamist ja usku. Aga siis peate ka tasaseks tegema Issanda teed ka oma peresse ja külasse. Usklik peremees peab omas peres ja külas olema hüüdja healeks kõrbes. Tema peab tõsise mee-

lega ja ſuure truuwuſega Jſſanda tööd tegema, teeb walmistades. Seda teeme meie oma alandliku tunnistuſe läbi, nagu Joannes tegi. Meie peame tunnistama, et meie omaſt meeleſt ja wäeſt ühtegi wäärt ei ole, ega ühtegi ei ſaa tehtud, et aga Kristus ſee kõigewägewam Jumal ja arm ja armastus iſe on, kes meid wõib õndſaks teha. Seda peame tegema ſõnade ja eluga, et üks ſüda teiſe järel Jeſuſele ſaaks lahti wõetud. Aga teie peate ka Jſſanda teed taſaſeks tegema paganate ja Jutite juure. Need on tõeste kõrbe maa ſarnatſed, ſeſt nemad ei tunne weel mitte Jeſuſt, kes elu on Seda tehke oma armastuſe andidega ja palwetega. Paluge uſkliku ſüdamega paganate ja Juutite ümberpöörmiſe eeſt. Ja ſeda tehke niiſama ſuure hoolega, nagu Joannes ſeda tegi oma rahwa ſeas.

Seks äratagu Jſſand meid ja ſeks õnnistagu tema meid. Ja Jſſand kuuleb palwed. Need inimeſed, kes ſiin Joanneſe juure tulid, olid wariſeerid, kes oma uhkuſe ja iſeõiguſega Jeſuſe wastu panid. Aga Joanneſe tunnistus ei jäänud ilma wiljata, ſeſt meie loeme ewangeliumi lõpul: „ſee ſündis Petabaras, teine pool Jordanit, kus Joannes ristis", ja Joanneſe ewangeliumi 10. peatükis on lugeda, et Jeſus jälle läks teine poole Jordanit ſinna, kus Joannes oli ristinud ja jäi ſinna ja palju tulid tema juure ja ütleſid: „Joannes ei teinud imetähti, aga kõik, mis Joannes temaſt on rääkinud, on tõſi; ja palju uskuſid tema ſiſſe." See'p ſelle truwi tunnistuſe wili oli. Oh et meie kõik truwiste oma ammetit peakſime, Jſſand ei jäta meid mitte õnnistamata. See on tõeste tõſi. Amen.

Palugem: Halastaja taewa Iſa, meie täname ſind, et ſa ikka weel meie õnnistuſe peale mõtled meid õpetades ja manitſedes; ja palume ſind, et anna meile tarkuſt, et saakſime ſinu küſimiste peale wastada, kes meie õieti oleme, mis meie Kristuſeſt arwame ja mis meie ammet on. Mis meie muud oleme, kui patuſed inimeſed, kes arwawad ja uſuwad, et Jeſus neid õndſaks teeb, kui nad iſe oma õnnistuſt taga nõudwad kartuſe ja wäristuſega. Aga aita ſina meid Jeſuſe läbi. Amen.

Tall. l. r. Nr. 11, 1—4. Tart. l. r. Nr. 7, 1 – 4.

Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удостовѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи препятствій не имѣется.

Ревель, Вышгородъ, 19-го Сентября 1897 г.

№ 1220.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.

за Секретаря: А. Келеръ.

Дозв. ценз. — Юрьевъ, 30 Октября 1897 г. — Печатано въ типографіи А. Миквица въ Ревелѣ.

Ins. 12091. ARH. PT-1420

Jutlus kuuendamal pühapäewal pärast Kristuse ülestõusmise püha.

Tall. l. r. Nr. 108 (71), 1—5. Tart. l. r. Nr. 81, 1—5.

Meie Issanda Jeesuse Kristuse arm ja Jumala armastus ja püha Waimu osasaamine olgu meie kõikidega! Amen.

Kirjatunnistus. 1. Peetruse r. 4, 7—11. Olge mõistlikud ja walwsad palwetele. Aga kõigeenamiste pidage isekeskis ühtepuhku armastust; sest armastus katab pattude hulga. Olge isekeskis woõraste wastuwõtjad ilmanurisemata. Seda mööda, kui igaüks on armuanni saanud, nõnda aidake üks teist sellega, kui Jumala mõnesarnatse armu head majapidajad. Kui keegi räägib, kui Jumala sõna rääkigu tema seda, kui keegi teenib, see teenigu kui jõuust, mis Jumal annab, et kõikis Jumal saaks auustatud Jeesuse Kristuse läbi, kellel on au ja wägi igaweste igaweseks ajaks. Amen.

Armsad wennad ja õed Issanda Jeesuse Kristuse sees! Meie teame pühast kirjast, et Jeesuse jüngrid pärast Kristuse taewaminemist iga päew olid ühel meelel üheskoos palwes ja palumises, et nad Kristuse käsku mööda ootasid selle tõutuse tõeks saama, mis Jeesus neile oli annud. Nad walmistasid endid selle wastu, et see rõõmustaja ja trööstija neile pidi tulema; see tõe Waim, kes meid pidi juhatama ja walgustama.

Ka meil on see püha tulemas, et seda päewa mäletame, millal püha Waim jüngrite peale sai wäljawalatud. Meie küll peaksime igal ajal walmis olema, püha Waimu kutsumisele maad andma omas südames ja tema sõna kuulutamist wastu wõtma, siiski peab see aeg iseäranis seda jälle meie meele tuletama, et meie ilma püha Waimu abita ei wõi mitte õndsaks saada. Kui see tunnistuse sõna kolmandamas õpetuses, et meie usume, et meie omast meelest ja wäest ei wõi mitte Jeesuse Kristuse oma Issanda sisse uskuda, ega tema juure saada, waid püha Waim on meid kutsunud, walgustanud ja õige usu sees pühitsenud ja hoidnud, — kui seesama tunnistuse sõna mitte ei pea üks tühine suu tunnistus olema, siis peame ka, nagu jüngrid, endid walmistama, et püha Waim ka meie sees wõiks aset teha. Ja iseäranis nüüd, enne Nelipühi, peame seda meeles pidama; siis see kallis püha wõib meile õnnistuseks, igaweseks hinge õnnistuseks olla. — Meie oleme pühas ristimises püha Waimu Jumala armu läbi saanud, aga meie peame ka ikka uueste teda jälle Jumala käest paluma, muidu ta ei jää meie juure ja kuri waim, mis Jumala püha Waimu wastu seisab, wõrgutab ja eksitab meid. — Ka jüngrid olid juba püha Waimu enne Nelipühi saanud; sest kui Jeesus, pärast ülestõusmist, nendega koos oli, siis ta puhus nende peale ja ütles neile: „Wõtke püha Waimu." Aga kõige täiusega tuli püha Waim alles Nelipühil nende peale. Nõnda on see ka nagu püha Waimu seeme, mis ristimises meie sisse külwatakse, aga et see seeme kaswaks, läheb tarwis, et püha Waim ikka uueste jälle meie sisse tuleb, ja et meie ka walmis oleme, teda wastu wõtma.

Apostel Peetrus annab meile meie tänases epistli sõnas juhatust ja tunnistust, mis meie poolt tarwis on, et püha Waim ka meie sees wõiks elada ja tema töö meie südametes kaswada.

Wõtkem siis täna püha Waimu abiga küsida:

Kuidas walmistame endid õigel wiisil, püha Waimu wastu wõtma?

Selle küsimise peale kostab meile meie tänane kirjatunnistus kolmesuguse maanitsusega. Sest apostel Peetrus maanitseb meid:

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

1) olge mõistlikud ja walwsad palwetele! 2) pidage isekeskis ühtepuhku armastust! ja 3) aidake üks teist armu andidega.

Oh sina püha ja õige walguse Waim! Meie palume sind, tule ka meie juure ja täida meid oma tulega, et meie kõikide südamed ja meeled mõikšid täis saada armust meie Õnnistegija ja meie ligimise wastu. Juhata meid igal ajal, et meie alati mõistaksime seda teha, mis sinu meele pärast on, ja seda tegemata jätta, mis sinu tahtmise wastu on. Ole kaa nüüd kesk meie seas, et sinu püha sõna meie südametes head maad leiaks ja wilja kannaks igawesseks eluks! Amen.

I. „Olge mõistlikud ja walwsad palwetele" see on esimene maanitsuse sõna, mis püha Peetrus meile ütleb, see on esimene asi, mis meie poolt tarwis läheb, kui tahame püha Waimule aset walmistada omas südames. — Meie peame mõistlikud olema. Üks mõistlik inimene suudab palju teha maailmas; kes mõistlikult elab, kes mõistusega kõik seab, selle elu läheb enamiste hästi korda: ta hoiab ennast lija söömise ja lija joomise eest, ta ei raiska ega kuluta ilma asjata oma raha ja wara. Temal on seepärast siis parem põli, kui sellel, kes mõistmata on, kes üheštgi asjast ei hooli, kõik ära raiskab, ja oma ihu ja hinge eest hoolt ei kanna. Aga üksi inimene oma mõistliku elu läbi seda rahu ei leia, mis tema hingele tarwis on. Mitte ajaliku asjade eest kõige enam muretseda, waid oma hinge õnnistust kõige esiteks taganõuda, see on õige mõistus. Sest ajalikud asjad on kaduwad asjad; nad kauwad nagu suits tuule kätte. Aga meie hing peab igaweste elama. Seepärast peame mõistlikud oma hinge õnnistuse eest hoolt kandma. Oma mõistusega wõime pea eksida, seepärast et meie oma mõistus ja südametunnistus on tuimaks ja pimedaks saanud patu läbi. Aga kui Jumala püha Waim meid walgustab, siis meie tunneme ka ikka enam elu ja õnnistuse teed ära. Seks peame walwsad olema palwetele. „Walwage ja lugege, et teie mitte kiusatuse sisse ei saa" oli Jeesus weel oma jüngritele Ketsemani aedas ütelnud. Meie wana liha ei ole koguni alati walmis, palwid lugema, ja kurat ja maailm püüawad kõigest wäest meid palwetegemise juures eksitada. Meie oma liha on laisk ja wastane, Jumalat paluma, sest tema ei taha mitte Jumala tahtmise alla heita, waid tahab aga oma himude järele elada. Kurat püüab meid kõigesuguse tühja ja ilmaliku mõttede läbi segada, kui palwed teeme, ja maailm paneb seda naeruks, kui ristiinimene iga päew palwet tehes, ennast Jumala ette alandab.

Oh armsad hinged! Wõidelgem nende waenlaste wastu, et nad meid mitte eksitada ei saa, olgem walwsad palwetele, et nemad meid mitte oma wõrkude sisse ei tõmba! See on ju üks kallis õigus, mis meile Jumalast on antud, et wõime teda paluda; see on ju meie armas lapse-õigus, mis Jeesus meile oma surma läbi on saatnud, et meie, Jumala ette astudes, kõik oma muret tema hooleks wõime jätta ja temale kõik ülesräägida, mis meie südant koormab ja waewab. Sest palwe on ju: kõne Jumalaga. Palwet tehes meie astume waimus Jumala palge ette ja tema kuuleb kõik, mis meie temale räägime, olgu nüüd, et meie teda kiidame ja täname kõige nende heategemiste eest, mis tema meile ihu ja hinge pooleşt on ülesnäitanud, olgu et meie teda appi hüüame omas hädas ja tema käest abi nõuame omas mitmesuguses mures ja waewas. Aga kas sünnib siis kõiki asju Jumala käest paluda? Jah, sünnib küll, kõik Jumalast paluda, mis aga mitte tema tahtmist wastu ei ole. Aga kõigeesmalt peame waimuliku asju paluma ja neist jälle kõigeenam püha Waimu. Katsugu igaüks ennast läbi ja küsigu:

kas meie palume ka kõige pealt Jumalalt püha Waimu? Kas ſa oled, armas hing, Jumalat ka kord juba ſüdameſt palunud, et tema oma püha Waimu ſulle läkitaks? Oma ſuuga oled ſa ſeda küll teinud, iga kord kui ſa „Iſa meie" palwes need ſõnad oled lugenud: „Tulgu meile ſinu riik," ehk kui ſa jumalateenistuſe ajal kõige kogudusega paluſid: „juhata ja walitſe meid oma püha Waimu läbi, et kõigeſt ſüdameſt ſinu ſõna kuuleme ja wastu wõtame," ſiis ſa oled küll Jumala käeſt püha Waimu palunud, aga tõeste, ſeſt ep ole ſulle ühtegi kaſu olnud, kui ſa mitte ſüdameſt ſeda ei ole palunud. Kes teab, ehk ſu mõtted lendaſid ſenna ja tenna ajaliku asjade juure, kui neid ſõnu loeti ehk lauldi. Oh ſeepäraſt palugem, jah palugem Jumalat, et ta meile igal ajal rohkeste oma püha Waimu wäge ja wõimuſt annaks. Palugem teda ſüdameſt pühas kojas, palugem teda kodu omaste- ja pererahwaga üheskoos, palugem teda omas kambris, üksi olles.

II. „Olge mõiſtlikud ja walwſad palwetele" nõnda oli apoſtli Peetruſe eſimene manitſuſe ſõna; aga ſeſt ei saa weel mitte küll, kui tahame õieti walmis olla, püha Waimu ſüdames wastuwõtma. Peetrus maanitſeb weel teiſeks ja ütleb: „Aga kõigeenamiste pidage iſekeskis ühtepuhku armastuſt." „Seſt, ütleb tema, armastus katab pattude hulga; olge iſekeskis wooraste wastuwõtjad ilma nuriſemata.

Otſegu meie ajalik wäljaspidine elu mitmeſugune on, nõnda on ka meie waimulik hinge elu mitmeſugune. Palwid peame tegema. Aga kui meie palwed mitte ei pea tühjad ja ſurnud olema, ſiis peame ka armastuſes elama oma ligimistega ehk, nagu püha Peetrus ütleb, meie peame armastuſt pidama ühte puhku iſekeskis. Jumal ütleb omas ſõnas apoſtli Joanneſe läbi: Kui keegi ütleb: ma armastan Jumalat ja wihkab oma wenda, ſee on walelik; ſeſt kes ei armasta oma wenda, keda ta nääb, kuidas ſee wõib Jumalat armastada, keda tema mitte ei nää. Ei ükski wõi ſüdameſt Jumalaga kõneleda, kellel wiha ſüdames oma wenna wastu on. Ei ükski wõi ka omas ſüdames püha Waimule aſet walmistada, kes oma ligimeſega ei taha leppida. Nõnda meie peame kõik wihamõtted, kõik wihanõuud ſüdameſt wälja ajama, aga peame ka armastuſt üles näitama, üks teiſega kannatades, rahu pidades, andeks paludes ja andeks andes. See on õige armastus, mis ristiinimeſel peab olema, ſeeſugune armastus, kuidas Jeeſuſel oli, kes ei ſõimanud wastu, kui teda ſõimati, kes ei ähwardanud, kui ta kannatas, waid oli eeſtkoſtjaks Iſa juures nende eeſt, kes tema tapjad olid. Otſegu tema meid on armastanud, nõnda peame ka meie iſekeskis armastuſes elama. Iſekeskis — ſeſt meie oleme kõik ühe ihu liikmed, oleme kõik ristikoguduſe liikmed ja meie pea on Kristus. Õige armastus tuleb uſuſt, ja õige armastus kinnitab ka jälle meie uſku. — See teeb meid wahwaks ja kindlaks, kui meie tunneme ja teame, et meiega üheskoos on palju teiſi, kes ka armastuſes püüawad elada. —

Üks kallis tõutus on ſell armastuſel, ſeſt temaſt ütleb apostel Peetrus, et ta katab pattude hulga. Armastus on käſutäitmine ja armastuſe päraſt on Jeeſus oma püha werd meie eeſt ärawalanud ja meie wõlad tapnud, meie patude hulga kinnikatnud. Ja ka ſee armastus, mis Kristus meie ſüdames ligimiſe wastu äratab, katab ka teiste patud kinni, nõnda et meie mitte ikka teiste wigaſed ja pattuſid tähele ei pane, waid et meie ka ſeda head, mis teistel on, walge ette toome, neiſt mitte kurja ei räägi ega neid ſõitle ega naera, waid kõik head neiſt räägime ja kui ſee tarwis on, neid armastuſes maanitſeme; mitte kadeduſega teiste peale ei waata, waid nende rõõmuſt ja õnneſt ka rõõmuſtame.

Kui apostel Pcetrus selle raamatu kirjutas, siis oli küll ristikoguduſel raske aeg; mõned olid pagana rahwa walitſuſe all, teiſed Juuda rahwa walitſuſe all. Kui ka pagana rahwas siis weel mitte ristiinimeſi awalikult taga ei kiusanud, siiski nad põlgaſid ja teutaſid neid. Aga Juuda rahwas wihkaſid neid südameſt, seſt seesama sõna ristiſt oli neil pahanduſeks. Seepäraſt pidid ka ristirahwas ühemeeleliſed olema ja üks teiſe eest seisma. Ka nüüd ep ole ristirahwal mitte üks kerge ja hea põli siin maailmas: Seſt patu wõimus kaswab, maailma laste kurjus läheb ikka suuremaks ja ikka enam leitakſe neid, kes tegudes ja kõnedes oma ristiusku äraſalgawad. Seepäraſt maanitſeb ka meid Jumala sõna, armastuſt pidada iſekeskis, et saakſime igal ajal üks teiſe eeſt seista ja üks teiſe eeſt palwet teha. Seeſugune armastus on siis ka lahke nende wastu, kes temal weel wõõrad ja tundmata on, nagu apostel Peetrus ütleb: Olge iſekeskis wõoraste wastu wõtjad ilma nuriſemata.

III. Kui meie nõnda armastuſes iſekeskis elame, siis oleme hästi walmistatud püha Waimu wastu wõtma ja püha Waim kaswatab iſe seda armastuſt meie südames ja õpetab meid teistele abiks olla. Selle maanitſuſe annab meile weel wiimaks meie epiſtli tunnistus. Seſt nõnda kirjutab apostel Peetrus: Seda mööda, kui igaüks on armuanni saanud, nõnda aidake üks teiſt sellega, kui Jumala mõneſarnatſe armu head majapidajad. Kui keegi räägib, kui Jumala sõna rääkigu tema seda, kui keegi teenib, see teenigu, kui seſt jõuuſt, mis Jumal annab. Ärgu ütelgu üksi: „kuidas mina wõin teistele weel abiks olla, mull eneſel ep olegi nii palju, kui ma tarwitan". Aidata wõime ikka. Abi läheb siin ilmas palju tarwis. Seesinane maailm, mis sees meie elame, on üks nutu ja waewa paik. Pattu läbi on tema seks saanud, mis ta on. Mitmeſugune on see häda ja waew, mis siin ilmas leitakſe: haiguſt ja waeſuſt, ahastuſt ja kurwastuſt, hinge häda ja ihu waewa ja walu on siin üleliiga palju. Kes aga tahab, wõib küll head teha ja aidata. Seks on Jumal kõik rohkid armuandiſi meile annud. Seſt ka kõik, mis meil ihu pooleſt on, on tema armuand. Tehke enestele sõbru ülekohtuſeſt mammonaſt, ütleb Jeeſus, et kui teie kõigiſt lahti saate, see on, kui teie üksкord siit ilmaſt peate lahkuma, nemad teid wastu wõtawad igaweste majadesse. Majapidajad peame meie siin maa peal olema. Armuſt oleme kõik saanud, armulikud peame siis ka teiste wastu olema ja ajaliku waranduſt seks pruukima, et Jumala riik siin maa peal kaswaks. Igaüks aidaku oma jõudu mööda. Jumal wõib ka kõigewähema armuandi õnnistada, kui seda oga rõõmuga ja palwega antakſe.

Aga mitte üksi ajaliku waranduſega ja rahaga peame Jumala riigi kaswamiſt aitama, waid iſeäranis ka waimuliku armuandidega, mis Jumal meile on annud. Jumal ep ole mitte üksi ihu meile loonud, ja kõik liikmeb, waid on ka selle ihu sisse meile hinge loonud ja mõistuſe ja kõik meeleb. Seepäraſt peame hoidma, et meie neid mitte kurjaste ei pruugi pattu tehes; mitte ligimeſe kahjuks, waid ligimeſe kaſuks peame neid pruukima. Sellepäraſt maanitſeb ka püha Peetrus meid, ütelbes: kui keegi räägib, kui Jumala sõna rääkigu tema seda, kui keegi teenib, see teenigu kui jõuuſt, mis Jumal annab. Mis ta muud õpetuſt meile sellega tahab anda, kui et peame kõnedes ja tegudes hoolſab olema, endid hoidma kõigeſuguste kurja kõnede eeſt ja seda taganõudma, et meie ka omas kõnedes Jumala nime pühitſeme. Inimene wõib oma keelega palju kurja teha, aga wõib ka palju head teha, ja kellel aga tõſiſt tahtmiſt on, ka see läbi Jumala meele päraſt elada, teda püha Waim ka juhatab, et tema õigel ajal õigid sõnu leiab, mis teiſel kaſuks ehk troostiks ja rõõmuks saawad. — Nõndaſamuti ka tegudes. Meie kõik oleme siin ilmas teenijad, alamad, ja mida suurem kellegi ammet on, seda enam wastamiſt on temal Jumala ja inimeste ees, seda suurem ja raskem on ka tema teenistus. Kes nüüd oma eneſe jõuu- ja wäega seda kõik püüab täita, mis tema kohus, see iialgi sellega korda ei saa, aga kes seda teeb seſt jõuuſt, mis Jumal annab, see tunneb, et taewa Issa ka teda oma Waimu riistaks on kutſunud. — Ja kes truu ja ustaw on omas ammetis, see ei tee mitte üſipäinis oma ligimiſele head sellega, waid weel enam, ta auustab seega Jumalat, nagu Peetrus ütleb: et kõikis Jumal saaks auustatud Jeeſuſe Kristuſe läbi, kellel on auu ja wägi igaweste igaweſeks ajaks. Ja Jeeſus tahab ükskord õelda: Mis teie iial olete teinud ühele nendeſinaste mo wähemate wendade seaſt, seda olete teie mulle teinud. Issand aidaku, et meie ka wõikſime teda auustada igal ajal oma elu läbi, et tema meid ka wõiks wastuwõtta oma igaweſe auu sisse! Amen. Tall. l. r. Nr. 108 (71), 6—8. Tart. l. r. Nr. 81, 6—8. Palugem: Loe palweks Tall. l. r. 116 (404), 1—7. Tart. l. r. 88; 1—7.

Къ непечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

712.№ Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 12 Марта 1888. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARH PT-1420

Jutlus seitsmendamal pühapäewal enne Kristuse ülestõusmise püha.

Tall. l. r. Nr. 181, 1—5. Tart. l. r. Nr. 145, 1—5.

Arm olgu teile ja rahu Jumalast meie Isast ja Issandast Jesusest Kristusest. Amen.

Luka ewang. 18, 31—43: Aga tema wõttis need 12 enese juure, ja ütles neile: Waata, meie läheme üles Jerusalemma, ja kõik peab lõpetatama, mis prohwetite läbi on kirjutatud inimese Pojast. Sest teda antakse ära paganate kätte, ja teda naerdakse ja teutakse ära, ja tema peale sülitakse, ja kui nemad teda saawad piitsaga peksnud, siis tapawad nemad teda ära, ja kolmandamal päewal peab tema jälle ülestõusma. Aga nemad ei mõistnud sest midagi, ja seesinane kõne oli nende eest warjul, ja nemad ei mõistnud mitte, mis öeldi. Aga see sündis, kui tema Jeriku linna ligi sai, siis istus üks pime tee ääres ja kerjas. Aga kui ta rahwast kuulis möödaminewat, kuulas tema, mis see pidi olema. Aga nemad kuulutasid temale: Jesus Naatsaretist läheb mööda. Siis kisendas tema wäga ja ütles: Jesus, Taweti poeg, heida armu minu peale. Aga need, kes eel käisid, sõitlesid teda, et ta pidi wait olema; aga tema kisendas palju enam: Taweti poeg, heida armu minu peale! Aga Jesus jäi seisma, ja käskis teda enese juure tuua: aga kui tema ligi sai, küsis ta temalt ja ütles: Mis sa tahad, et ma sulle pean tegema? Aga tema ütles: Issand, et ma wõiksin näha. Ja Jesus ütles temale: Et näe jälle: Sinu usk on sind aidanud! Ja sedamaid nägi tema jälle, ja käis tema järel Jumalat ausstades. Ja kõik rahwas, kes seda nägi, andis Jumalale kiitust. Amen.

Tänase pühapäewa nimi on Paastu-püha, see on: Tuha-päewal, hakkasid wanal ajal ristiinimesed paastuma. Kõik see aeg, Kristuse ülestõusmise pühast saadik, kannab nimi: Paastu aeg ehk Kristuse kannatamise aeg. Tänapäewane ewangelium räägib Kristuse kannatamisest ja surmast, sest Jesus wõttis need 12 enese juure ja kuulutas ise neile ette, et ta pidada kannatama ja surema. Paastu-aeg on igale ristiinimesele üks kallis aeg, aga ta on ühtlase ka üks kurb aeg igaühele, kes oma Õnnistegijat armastab. Kiriku aasta jooksul saadame meie oma Issandat Jesust tema sündimisest taewaminemisest saadik. Wõtkem siis täna tähele panna, mis ta meile räägib sest, et ta ülesse Jerusalemma tahab minna, seal kannatama ja surema.

Waata, meie läheme ülesse Jerusalemma.

1) mis meie näeme? 2) mis see waatamine ja nägemine meid ajab tegema?

Palwe: Oh Issand Jesus, juhata sina ise meid kõige tõe sisse, sinu sõna on tõde. Amen.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

I. Mis meie näeme Issanda minemise juures Jerusalemma?

Nõnda ütleb Issand oma jüngritele: „Waata, meie läheme ülesse Jerusalemma!" See sõna „waata" tahab meie meele tuletada, et meie õieti hoolega peame tähele panema, mis Kristuse minemise juures Jerusalemma näha on. Esimene asi, mis meie näeme, on Issanda Jesuse Kristuse prohweti au. Seetsinatseest omast wiimseest teekäimiseest annab Issand oma jüngritele õpetust, ja seletab neile prohwetite sõnad ära, kes ju kõik on ette kuulutanud, mis tema pidi näha saama ja mis temaga pidi tehtama maa peal. Prohweti ammeti töö on ju õpetama. Tema tuletab jüngrite meele, mis prohwetid temast on ette kuulutanud, aga ühtlase kuulutab tema ka eneseest ette ja ütleb jüngritele, et teda saada antud paganate kätte, saada naertud, ärateutud ja tema peale sülitud. Ja kõik on tõeks saanud. Seesama tema ettekuulutamine tunnistab meile, et Jesusel prohweti ammet on olnud. Jesus Kristus on taewa prohwet, keda juba Moses oli ette kuulutanud ja ütelnud: teda kuulge!

Ja kui ta jüngritega Jeriku linna ligi sai, siis istus üks pime, Partimäus nimi, tee ääres ja kerjas. Kui ta kuuleb, et Jesus Naatsaretist mööda läheb, tõstab ta oma healt ja palub, et Issand, Taweti poeg, teda peaks aitama ja silma seletust jälle andma. Ja waata, Issand teeb teda terweks. Nõnda tunnistab tema ka oma imewäge üles, ja prohweti ammet peab kinnitatud saama imetähtede ja imetegude läbi. Nõnda tunnistab Issand oma wiimase teekäimise korral Jerusalemma linna ennast prohweti olewat ja näitab oma prohweti auu üles.

Waata, meie läheme ülesse Jerusalemma. Jesus Kristus läheb ülesse Jerusalemma, kui püha ülempreester, kes kätte wõtab, suurt äralepitamise ohwrit ohwerdama risti altari peal. See'p see on, mispärast ta ülesse läheb. Ega see ei sündinud mitte kogemata ega sundmuse waral, waid see sündis üsna priitahtlikult, selgest armust ja heldusest. Ega ükski teda sinna püha Jerusalemma linna ei weda, waid tema ise läheb sinna ülesse, sest et ta meie eest püha ohwri, iseennast tahab ohwerdada. Tema annab ise ennast paganate kätte, ja kannab kõik teutust ja naeru meie eest ja meie heaks. Seda peame meie teadma ja seda peame meie alati meeles pidama. Aga seesinane tema püha ohwer peab meid tõsise meeleparandamise juure kutsuma, sest et tema ju läheb sinna Jerusalemma, meie pattu lepitama ja soutumaks ära kautama. Aga tema ohwer peab meile ka suureks õndsaks troostiks olema. Tema on äralepitus meie pattude eest.

Waata, meie läheme ülesse Jerusalemma. Seal saame näha tema äramõistmata suurt armastust. See on ju tema selge armastus, et ta omad jüngrid walmistab selle raske aja wastu, mis neile nüüd tulemas oli. See on ju selge Jumala armastus, et ta pimedat Partimäust nii armulikult aitab ja terweks teeb. See on selge armastus, et ta ülesse Jerusalemma läheb, meie heaks selle kalli ohwri ohwerdama, mis meid wõib õndsaks teha, ja õndsaks teeb igaüht, kes ennast laseb õndsaks teha. Kõik tema elu, tema teud, tema sõnad ja kõndimine on paljas armastus ja halastus. Aga kõige selgemine paistab meie silmi tema armastus tema kannatamise seest. See'p see siis on, mis meie näeme, kui meie teda waimus Jerusalemma linna saadame ja temaga sinna ülesse läheme. Meie näeme tema prohweti auu, tema püha ülemapreestri ohwri ja tema äramõistmata suurt armastust ja heldust.

II. Mis see kõik meid peab ajama tegema?

Kõige pealt peab see meid ajama ja sundima, usus tema armu ja abi otsima ja wastu wõtma. Oh kui palju on tema kulutanud ja maksnud, et ta meid sai

peasta ja lunastada kõigest patust, surmast ja kurati wäest. Sellepärast wõtke kõige hoolega seda kallist armu otsida, ja kui tema teile seda annab, siis wõtke seda tänuga wastu. Meie wõime palju õppida pimedast Partimäusest, kellest tänapäewane ewangelium räägib. Tema tundis ja teadis oma häda ja wiletsust ja otsis Jesuse abi. Tema ei pannud mitte tähele ega hoolinud sest sugugi, et inimesed teda keelasid kisendamast ja palumast, waid ta kisendas nii kaua, kunni Issand teda ese juure laskis tulla ja tema käest küsis, mis wiga tal pidi olema, ja mis ta tahtis.

Siis peama ka meie kõige esite oma häda ja wiletsust tundma, ja peame mõistma ja aru saama, et meile abi tarwis läheb, muidu läheme meie hukka. Kui meie selle tundmise oleme kätte saanud, siis meie igatseme ja otsime hea meelega Jesuse Kristuse armu ja meie wõtame rõõmu ja tänuga Issanda armu ja heldust wastu. Aga paraku, neid on palju, kes rikkad on ja kiidawad entil küll olewat. Räägi nendega Jumala halustusest ja armust — nemad põlgawad seda, sest nemad ju mitte kerjajad ei ole, kes paljas armu annist elawad. Räägi nendega patust ja ülekohtust, siis saab nende meel pahaks ja nad panewad ennast õigeks ja ütlewad: ega meie pole aitasid lõhkumas käinud, pole meie ka mitte abielu ära rikkunud, ega kedagit tapnud. Manitse neid, et nad oma õnnistust hakkawad taga nõudma kartuse ja wäristusega, siis nad panewad imeks, et neile seda weel tarwis peab olema, sest neid peab Jumal muidugi taewa wõtma. Niisugused ei tunne oma häda weel mitte; nad ei nõua ega otsi mitte Issanda abi. Sellepärast lasewad nii ja nii mitu Issandat mööda minna, kui ta oma sõnaga nende ligi kord astub; nad ei tee healt, ega nende meelegi ei tule paluda: „Jesus, Taweti poeg, heida armu meie peale!“ Inimese loom igatseb ja himustab siis wast Issanda abi, kui ta kibeda waluga on ära tunnud oma häda ja wiletsust, et ta hukka läheb, kui mitte keegi teda peastab ja lunastab. Oh kui palju waewa teeme meie oma Õnnistegijale, enne kui sest aru saame, et meile kibedaste abi tarwis läheb!

Kui meie Jesust näeme, kuidas ta meie heaks ülesse Jerusalemma läheb, oma ohwri ohwerdama ja oma lunastamise tööd tegema, siis peaksime meie ju temale tänu ja kiitust andma, iseäranis tema halastust kiitma ja imeks panema. Armas hing, miks sina nii wait seisad, kui sinu Issand ja Õnnistegija sind on wälja kiskunud hädast? kui ta sulle andeks andis sinu patud, kui ta ära parandas su wigadusi? Waata pimedat Partimäust ja pane tähele, mis tema tegi! Kui Issand teda oli terweks teinud, et ta jälle nägi, siis ta kiitis Jumalat ja tänas Issandat. Nõnda tegi ka rahwas, kes selle imeteu nägi. Tema auustas Jumalat ja kiitis Issandat. Jah, nõnda peame meie ka tegema. Eks meie ole küllalt Issanda armu ja heldust tunda ja näha saanud pühas ristimises, elusõnas, altarisakramentis? Kas ta meid pisut on tellinud ja palunud: andke ennast Jumalaga ära lepitada? Kas ta meile mitte ei annud patud andeks, kui meie rõhutud südamega pihtil käisime ja usus pattu temale üles tunnistasime selle palwega: oh Jumal, ole mulle patusele armuline? Kas Issand meid eluajal weel mitte ei ole tröstinud ja rõõmustanud, kui süda raske oli? Kas meie ei ole elades weel mitte tema käest rahu saanud? Kallid ristiinimesed, mis wiletsad teie ommeti olete, et teie neid Jumala armuandeid weel ei ole saanud. Aga kui teie ühte ehk teist neist olete saanud, kus pool on siis teie tänuandmine jäänud? Wõi nii harimata ristiinimesed teie alles olete, et teie ei oska tänada!

Aga kui meie Jumala armu wastu wõtame ja temale selle eest tänu ja kiitust anname, siis teeme meie sedasama, mis pime Partimäus tegi. Kui ta oli terweks saanud, siis tema ei tahtnud oma heategijast mitte enam lahkuda. Ta käis tema järel. Nõnda wõtkem ka meie teha. Ja see on ka Issanda oma tahtmine,

et need, kes tema omad ja päralt on, tema järel käiwad. Meil on ju asju küllalt ja küllalt, mispärast meie oma Issanda järel peame käima. Meil on neid rohkem, kui pimedal oli. Sest Jesus Kristus ei ole meid mitte ükspäinis silma pimedusest peastnud ja meid terweks teinud, et meie nähes nüüd näeme tema heategemisi, waid ta on meid ka peastnud waimulikust pimedusest ja igawese surma pimedusest, see on igawesest hukatusest. Ja meie oleme temale lubanud ja tõutanud pühas ristimises ja õnnistamise korral, et teda tahtsime truuwiste teenida ja tema järel käia elu otsani. Ja ommeti ei käi meie, oh nii sagedaste, mitte tema järel, waid maailma ja oma liha tahtmise järel. Kes nende järel käib, peab igaweste hukka minema, aga kes Kristuse järel käib, selle pärisosaks peab igawene elu olema.

Armsad ristiinimesed, et käigem Jesuse järel! Amen.

Palugem: Issand Jesus, meie täname sind, et sa ka meie heaks oled ülesse Jerusalemma läinud, meie eest ohwri ohwerdama, mis igaweste maksab. Anna meile oma püha Waimu ja armu, et meie seda armastust ära tunneme ja sulle selle eest tänu ja kiitust anname. Ole meile ka selle poolest abiks, et meie igal ajal sinu järel käime ja ei mitte maailma ega oma liha järel ei käi, et meie mitte igaweste hukka ei lähe, waid sinu rahu ja rõõmu sisse wõime minna. Amen.

Tall. l. r. Nr. 186, 1–4. Tart. l. r. Nr. 155, 1—4.

Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удостовѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи препятствій не имѣется.

Ревель, Вышгородъ, 3-го Октября 1897 г.

№ 1405.

Ассессоръ: І. Графъ Игельстромъ.

за Секретаря: А. Келеръ.

Дозволено ценз. — Юрьевъ, 29 Ноября 1897 г. — Печатано въ типогр. А. Миквицъ, Ревель.

Cns. 2024. ARH PT-1420

Jutlus wiiendamal pühapäewal paastus.

Tall. l. r. Nr. 78, (334) 1—5. Tart. l. r. 41, 1—5. Seſt ſeeſugune ülem preester läks meil tarwis, kes pidi olema püha, ilmaſüüta, puhas, patusteſt äralahutud ja kõrgem kui taewas. Seepäraſt wõib tema ka alati ja tõeste õndſaks teha neid, kes tema läbi Jumala juure tulewad. Läkita oh Jumal, oma walguſt ja oma tõde, need juhatagu meid, need ſaatku meid, et meie wõime tulla Jumala altari juure, Jumala juure, kes meie üpris ſuur rõõm on, ſind tänama, oh Jumal, meie Jumal. Amen.

Püha kirja tunnistus. Ebr. r. 9, 11—15. Aga Kristus on tulnud, kui tulewa hea asjade ülem preester ja ühe ſuurema ja täiema telgi läbi, mis ei ole kättega tehtud, ſee on, mis ei ole ſeda wiiſi ehitud. Ja ei mitte ſikkudega ega waſikate were läbi, waid oma were läbi on tema ükskord ſenna püha paiga ſiſſe läinud, ja igaweſe äralunaſtamiſe leidnud. Seſt kui härgade ja ſikkude weri ja lehma tuhk, mis nende peale, kes roojaſeks ſaanud, riputakſe, pühaks teeb liha puhaſtuſeks; kui palju enam Kristuſe weri, kes igaweſe Waimu läbi ennaſt iſe ilma wigata Jumalale on ohwrinud, puhaſtab teie ſüdame-tunnistuſe ſurnuiſt tegudeſt, elawat Jumalat teenima. Ja ſeepäraſt on tema uue ſeaduſe wahemees, et need, kes on kutſutud, igaweſe päranduſe tõutuſe pidid ſaama, päraſt ſeda, kui Kristuſe ſurm ſai olnud äralunaſtamiſeks ekſituſiſt, mis eſimeſe ſeaduſe all olid. Amen.

„Mina uſun, et Jeeſus Kristus minu Iſſand on, kes mind ärakadunud ja hukkamõistetud inimeſe on peaſtnud ja lunaſtanud kõigeſt patuſt, ſurmaſt ja kurati wäeſt, ei mitte kulla ega hõbedaga, waid oma püha kalli werega.“ Nõnda tunnistame teiſes õpetuſes Jeeſuſe ülemapreestri tööſt. Seda tahab ka tänane pühapäew meil uueſte meeletuletada. Jeeſus pidi püha ja igawene ülempreester olema, muidu ep oleks tema ſaanud igaweſe äralunaſtamiſe leida. Waata, ſeal ſeiſab tema, nagu meie tänapäewane ewangelium jutuſtab, ja küſib: Kes teie ſeaſt wõib pattu minu peale tõeks tunnistada? Ei ükski, koſtame meie, ſeſt tema on püha Jumala Poeg, iſe püha Jumal. Kuule, ſeal ta tunnistab: „Tõeſt, tõeſt, mina ütlen teile, enne kui Aabraam ſai, olen mina!“ Jah, tema on igaweſe Jumala Poeg, iſe igawene Jumal. Nüüd ſaab tema igaweſe äralunaſtamiſe leida ja ſellega on wana ſeaduſe ülema preeſtri ammet, ohwrid ja ſeadused lõpend. Ommetigi on need kõik meil õpetuſeks ja ettetähendamiſeks Jeeſuſe ülema preeſtri ammetis. Nende läbi pidi wana ſeaduſe ajal lepitus ſündima püha Jumala ja patuſe rahwa wahel ja ſeks juſt on Jeeſus Jumalaſt ülemaks preeſtriks ſalwitud. Ja otſegu wana ſeaduſe ajal üks püha paik ja weri Jumalaſt oli ſeatud, nõnda peab neid ka uue ſeaduſe lepituſel olema. Tänapäewaſeſt epiſtliſt leiame ſeda. Tema õpetuſe järele tahame tähele panna

Jeeſuſe ülemapreeſtri ammetit, ja rääkida:

1. Uue ſeaduſe kõige pühama paigaſt. 2. Uue ſeaduſe pühaſt wereſt. 3. Uue ſeaduſe lepituſeſt.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

1. Juba kõrbes Siinai mäe juures on Jumal ülema preestri ammetit seadnud. Aron, Moseše wend, sai esimeseks ülemaks preestriks salwitud. Ja kus üks ülem preester on, seal peab ka üks püha paik olema, kus tema ohwerdab. Nii kaua, kui Israeli rahwas kõrbes elas ja ka päraſt weel Salomoni ajani oli neil üks telk, mis Moses Jehowa plaani järele oli ehitanud. Taweti poeg alles sai luba, Jumalale üks püha tempel ehitada. Seal olid wõlwitud hooned, ja õued, ja eeskojad ja üks püha ja üks kõigepüham paik. Ees olid teised preestrid teenimas, aga kõige pühama paika sai üksnes ülempreester, ja ka paljas üks kord aastas suurel äralepitamise päewal sisse minna. See oli täidetud Issanda auuga; seal elas Jumal kesk oma rahwa seas ja seal sai igaaastane lepitus Jumala ja rahwa wahel tehtud. „Aga Kristus on tulnud, ütleb apostel, „kui tulewa hea asjade ülem preester ja ühe suurema ja täiema telgi läbi, mis ei ole kättega tehtud, see on, mis ei ole seda wiisi ehitud.“ Kus on siis see kõigepüham paik, kuhu Jeesus meie ülempreester läinud? Ta on ülese läinud taewa, senna kus püha Jumala elu koht. Seal püha aujärje ees, mis igaweseſt ajaſt igaweste kinnitatud, seisab Jeesus, meie ülempreester, ja kostab meie eest. See ei ole mitte kättega tehtud, ega nõnda ehitud, kui telk ja Salomoni tempel. Jumal ise on seda iseeneſele walmistanud igaweseks auu kojaks. Ja senna ette on seatud kõik need teised taewad, kus pühad inglid teeniwad, nagu eeskojad ja pühad paigad. Neist kõikidest on Jeesus läbi läinud otse püha Jumala trooni ja silma ette. Oh, kui palju suurem ja täiem on siis see telg, kui ka kõige auusam Salomoni tempel! Nüüd ei ole meil tarwis wana seaduse usklikudega pühiks Jerusalemma rändada, ei ole ka seatud teised pühad mäed ehk paigad, kuhu uue seaduse rahwas peab minema kummardama. Kui, meie tõstame silmi üles taewa poole, siis meie hing lendab waimus sennaüles püha auujärje ette, ja meie oleme oma ülemapreestri Jeesuse juures. „Pauluſt kisti kolmandamaſt taewaſt saadik ja ta kuulis sõnu, mis ei wõi ülesrääkida, mis inimesele ei sünni rääkida.“ Mis peab siis seal weel näha ja kuulda olema, kus Jumal ise elab? Waatke, see on see uue seaduse kõige püham paik. Juba seſt näeme, kui palju ülem uue seaduse preestri ammet peab olema. Seſt tunneme oma Jumala äraarwamata suurt heldust, et tema meile niisuguse ülemapreestri saatnud, kes senna tema püha palge ette wõib minna. Ei ta keela patustel inimestel oma Poega andmaſt; ei ta pane oma auu elu kohta meie eest kinni. Ta teeb oma südame uſt lahti ja seab senna halastuse ja armu hallikat, kuſt igawene elu ja õnnistus kõikidele oowab. Oh, kes wõib tema heldust ja tarkuse sügawuseid äramõeta?

2. Aga ülempreester ei pidand tühja käega senna kõigepühama paika minema. Oli tema ihu ehitud, siis pidi tema suitsetamise rohu tule peale panema ja patu ohwri märsi were riputamise läbi äralepitamise kaane wastu ja ette äralepitamiſt tegema eneſe eest ja oma pere eest. Päraſt seda läks tema rahwa patu päraſt ilmawigata noore siku werega teiſt korda kõigepühama paika, rahwa äralepitamiſt tegema. See tallekene oli liisu läbi Jehowale pühitsetud. Teine pidi saama kõrbe lahti lastud. Ja nende pea peale oli ülempreester rahwa patud pannud, nõnda et süüta tallekene rahwa patu kandis ja rahwa patu eest äratapetud sai. Selle werega, mis rahwa patu eest oli ärawalatud, läks ülem preester kõige pühama paika, teda senna riputama ja nõnda rahwa ja Jumala wahel lepituſt tegema. „Aga Jeesus ei ole mitte sikkude ega wasikate were läbi, waid oma were läbi on tema ükskord senna püha paiga sisse läinud.“ „Jeesus on igaweſe Waimu läbi

ennast ise ilma wigata Jumalale ohwrinud." Jeesus, see ülem preester, on ise see ilmawigata ohwritall, keda püha Jumal ise inimeste seast seks ärawalitsenud ja seadnud. „Waata, see on Jumala tall, kes maailma patud kannab," ütleb ristija Joannes, sõrmega tema peale näidates. Tallekene on mõistmata, ega tema ei tea sest ühtegi, et patud tema pea peale saawad pandud; ei tema sest aru ei saa, mispärast teda tapetakse ja pole temal seks tahtmist. Tema sallib, mis temaga tehakse. Jeesus teab, mis maailma patud tähendawad. Ta hakkab wärisema ja ahastust tundma ja on kolm korda Isa ees põlweli maas, kui tema karika tema käest wastu wõtab. Jeesus teab, et tema oma ristisurmaga äralunastamist pidi tegema. Tema oleks wõinud ärapõgeneda kõige selle eest. Süüd temal ei olnud. Ta oli õige ja püha. Aga tema ise tahtis ennast ise ilma wigata Jumalale ohwerdada. Otsegu tema ühte sõnagi ei rääkinud, ega ühte teugi teinud omast jõuust ja wäest, waid kõik püha Waimu läbi, ja nõnda kui püha Waim kõikis tema juhataja ja saatja oli, kelle sees ja kelle läbi kõik tema elu siin maa peal sündis, nõnda on tema ka selle samma igawese Waimu läbi oma tahtmist ja oma soowimist ärawõitnud, iseennast ärasalganud ja sõnawõtlik olnud risti surmani. „See on minu roog, et mina selle tahtmise teen, kes mind on läkitanud." Isa käest tema wõttis maailma patud enese peale. Isa kätte andis tema oma ihu, mis Jumal temale loonud et tema pidi seda ohwerdama. Tema ihu maailma rahwa ihu eest, ja tema weri nende hingede eest. Sai Jeesus nõnda oma ihu ja werd patu ja süü ohwriks ristisamba külges äraannud, ja ärawalanud surma sees, siis on tema päralt ülestõusmist oma püha, kalli were läbi ükskord senna püha paiga sisse läinud. Kui Jeesus, kes uue seaduse wahemeheks heitnud, meie ülempreester ei oleks olnud, ja kui temal tema püha, kallis weri ei oleks olnud, mis maailma patu eest ärawalatud ja Jumala ees enama maksab, kui kõik patud, siis tema ep oleks wõinud senna kõige pühama paika minna ja ei oleks kaa igawese äralunastamise leidnud. See on Jeesuse Kristuse Jumala Poja weri, sellepärast on tema nii kallis püha Jumala ees. Oh sa Jumala tall, kes maailma patud kannad, heida armu meie peale! Waata nii kalli hinnaga oleme meie lunastud. Ei mitte kulla ega hõbedaga, waid Jumala Poja, kui ühe ilmawigata talle were läbi.

Kui sa küsid inimesi: „Mis peame tegema, et õndsaks saaksime? siis üks kostab: „Meie ei pea enam pattu tegema." Jah, see on tõsi, aga kust saab üks jalutu rammu käia? Teine ütleb: „Meie peame pattu kahetsema ja tunnistama." Hea küll! Aga kas noor tüdruk saab oma kibeda silmaweega oma auu jälle kätte, kui ta rikutud. Weel teine ütleb: „Kui ma jõuan paluda, siis annab Jumal andeks." Kas sa oma palwega äratad teda üles, keda sa oma käega maha lõõnud? Jälle teine katsub maksude ja ohwride, auusa elu ehk waga teuga süüd kustutada. Oh, sa sõge, kas sina tahad oma ohwriga Jeesuse ohwert tühjaks teha. Mis ohwert siis tahab püha Jumal sinu käest? Ei sinu wabandamine, ei sinu unustamine, ei aeg ega ükski muu asi ei wõi sind lunastada. Üks ainus rohi on, see on Jeesuse, Jumala Poja, weri, see kosutab ja jahutab, ja hinge patust puhastab.

3. Juba oleme teise jäu wiimse otsa peal hakkanud uue seaduse lepitusest rääkima. Kas härgade ja sikkude weri wõib tõeste inimesi nende patudest lunastada ja Jumalaga lepitada?" Ei mitte. Kas siis oleks tarwis olnud iga päew ja iga aasta itka jälle uueste loomade werd ohwerdada? Püha Jumal on wana seaduse ohwrid seadnud, et tema rahwa patud tahtis kannatuse alla panna, senni

kui see mees pidi tulema, kellel tõutuseb antud. Jumal lepis ja kannatas, et tema wiha ja nuhtluseb mitte ei pidand rahwast ärahukkama. Ja lehma tuhk, mis nende peale, kes roojaseks saanud, riputati, tegi pühaks liha puhastuseks. Oli lehma tuhk nende peale riputud, siis roojastud inimeseb tohtisid jälle rahwa sekka astuda, ja nõnda oli ka muu ohwri läbi ühe inimese patt nii palju lepitud, et tema Jumala rahwa sekka jälle sai wastu wõetud. Aga kõik need puhastamiseb ep olnud muud kui wäljaspidiseb. Tõeste pattu kustutada, täieste Jumalaga lepitada ei saa loomade weri ja tuhk. Seda teeb üksnes Jeesuse weri. Jeesus Kristus on tulnud, kui tulewa hea asjade ülempreester. Tema on igawese äralunastamise leidnud. Selle ühe ohwriga on tema kõik wana seaduse ohwrid tühjaks teinud ja igawese lepitamise hinda Jumalale maksnud. Tema ohwer on nii täieline, et selle ühega kõige maailma patud äralepitud. Ei surm ei wõi nüüd suretada, ei põrgu haud äraneelata, ei suur kohtu päew igaweste hukkamõista kõiki, kes Kristuse were läbi tõeste lepitud. Surm on kautatud ja elu ja hukkamine mata põli walge ette toodud. Igawene elu ja igawene õnnistus on Jumala armu and Jeesuse Kristuse sees. „Sest Jeesuse, Jumala Poja weri teeb meid puhtaks kõigest patust.“

Jeesuse surma ja lepitamise pärast annab püha Jumal nüüd kõik patud andeks neile, kes Jeesuse sisse usuwad. Püha Jumal mõistab Jeesuse sõnawõtliku käsutäitmise ja risti surma pärast kõiki õigeks, kes tema sisse usuwad. Jeesuse kannatuse ja were ärawalamise pärast kustutab püha Jumal meie wõla kirja, ja meie süüd, et meie patud on andeks antud ja tema silma eest kautud, nõnda et ep ole neid enam tema ja meie wahel. Nad on igaweseks ajaks äraheidetud.

Ja Jeesuse weri puhastab meie südame tunnistuse surnuist tegudest, elawat Jumalat teenima. Mitte üksnes patu süüst waid ka tema walitsuse alt oleme peastetud. Nii kaua kui patt andeks andmata, oleme weel patu surma all ja patu orjad, kes ühtegi elawat teu ei wõi teha, misga elawat Jumalat teenime. On patud andeks antud, siis on kõik uueks läinud. Uus süda, uus meel, uus armastus, uus sõnakuulmine, uus jõud ja uus elu. Kes Kristusega ülestõusnud, need wõiwad ja peawad ka uudes elus käima. Siis on ka nende roog, et nemad oma Issa tahtmise tegewad, kes taewas on. Ja ots on igawene elu. Need on need tulewad head asjad. Nüüd olema Jumala lapseb lootuses, siis saab pärandus meie kätte jagatud, ja meie peame Jeesuse Kristusega pärima. Tema were ja tema õigusega kaetud, tema ohwri läbi äralepitud, läheme temaga igawese auu ja elu sisse. Lapsukeseb, seda kirjutan mina teile, et teie ei pea mitte enam pattu tegema. „Aga kui keegi on pattu teinud, siis on meil üks eestkostja Jeesus Kristus, kes õige on.“ Teda uskugem. Amen.

Palwe: Oh Issand Jeesus, aita et sinu püha ohwer meie eest ilma asjata ei oleks ohwerdud. Astu iga päew ka meie pärast püha Jumala ette. Riputa iga päew oma werd meie peale, et meie sinu were läbi äralunastud, sind auustamal siin ajalikult ja seal igaweste. Amen.

Tall. l. r. Nr. 272, 130) 1. 2; Tart. l. r. Nr. 214, 1. 2.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 2 Декабря 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 3572. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. —Дерптъ, 10 Декабря 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARH PT-1420

Jutlus teisel Kristuse ülestõusmise pühal.

Tall. l. r. Nr. 101, 1—5. Tart. l. r. Nr. 84, 1—5.

Arm olgu teile ja rahu Jumalast meie Isast ja Issandast Jesusest Kristusest. Amen.

Luka ewang. 24, 13—35. Ja waata, kaks nende seast olid minemas selsamal päewal ühte alewisse, mis Jerusalemmast ligi 60 wagu maad oli, selle nimi oli Emmaus, ja nemad rääkisid isekeskis kõigist asjust, mis olid sündinud. Ja see sündis, kui nemad teine teisega juttu ajasid ja teine teiselt küsisid, siis tuli ka Jesus ise nende juure ja käis nendega. Aga nende silmad peeti, et nemad teda mitte ei tunnud. Ja tema ütles nende wastu: Mis kõned need on, mis teie isekeskis kõnelete käies ja olete kurwanäulised? Aga üks, Kleopas nimi, wastas ja ütles temale: Sinaks üksi kui wõõras elad Jerusalemmas, ja ei ole teada saanud, mis neil päiwil sealsamas on sündinud? Ja tema ütles neile: Mis siis? Aga nemad ütlesid temale: Seda, Jesusest Naatsaretist, kes oli prohwet, wägew tegudest ja sõnast Jumala ja kõige rahwa ees, kuida meie ülemad preestrid ja wanemad teda on surma kohtu alla ära annud, ja teda risti löönud. Aga meie lootsime, et ta pidi seesama olema, kes Israeli rahwa pidi ära lunastama, ja peale kõige selle on täna kolmas päew, kui see on sündinud. Aga ka mõningad naesed meie seast on meid ära ehmatanud, kes wara hommiku haua juures olid olnud, ja kui nemad tema ihu ei leidnud, tulid nemad ja ütlesid, endid ka inglite nägemist näinud, kes ütlewad teda elawat. Ja mõningad meie seast läksid haua juure, ja leidsid nõnda, kui naesed ka ütelnud, aga teda ennast ei näinud nemad mitte. Ja tema ütles nende wastu: Oh! teie rumalad ja südamest pitkaldased seda kõik uskuma, mis prohwetid on rääkinud. Eks Kristus seda pidanud kannatama ja oma auu sisse minema? Ja tema hakkas Mosesest peale ja kõigist prohwetitest, ja seletas neile ära kõige kirjade seest seda, mis temast oli kirjutatud. Ja nemad said alewi ligi, kuhu nemad läksid, ja tema tegi ennast eemale minema. Ja nemad palusid teda wägise, ja ütlesid: Jää meie juure, sest õhtu jõuab, ja päew weereb; ja tema läks sisse nende juure jääma. Ja see sündis, kui ta nendega lauas istus, wõttis tema leiwa, õnnistas ja murdis ja andis neile. Siis peasid nende silmad lahti ja nemad tundsid teda, ja tema kadus nende eest ära. Ja nemad ütlesid teine teise wastu: Eks meie süda meie sees ei põlenud, kui ta meiega rääkis tee peal ja kui ta meile kirju ära seletas? Ja nemad tõusid selsamal tunnil ülesse, ja läksid tagasi Jerusalemma, ja leidsid need 11, ja neid, kes nende juures olid, koos olewat, kes ütlesid: Issand on tõeste ülestõusnud ja ennast Simonale näidanud. Ja nemad rääkisid seda üles, mis tee peal oli sündinud, ja kuida nemad teda leiwa murdmisest olid tunnud. Amen.

Esimese püha ewangelium kuulutab meile Jumala suurt imetegu; teise püha ewangelium aga räägib sest, kuidas Issand ennast on ilmutanud kahe jüngrile tee peal Emmause poole. Nõnda tahab tema igal ajal tänini omakste ligi olla ja

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

ennast neile ilmutada oma armastuse ja armu sees. Tema, kes taewa Isa paremal käel istub, on küll kõiges paikus oma wäega, aga wahe on wäe ja armu wahel. Kui kõigewägewam Jumal on tema kõiges paikus, aga oma armu ja halastusega on tema aga omakste ligi. Tõeste, see on üks kaunis asi, et Jesus oma armuga meie ligi on. Sest rääkigem täna laiemalt, tähele pannes.

Et Issand Jesus heldeste meie ligi on.

1) Kes saab tunda, et Issand oma armuga tema ligi on? 2) mis kasu meil sest tema ligiolemisest on?

Palwe: Oh Issand Jesus, juhata sina ise meid kõige tõe sisse, sinu sõna on tõde. Amen.

I. Kes saab seda tunda, et Issand oma armuga tema ligi on?

Seda on kibedaste tarwis küsida, sest meie saame ju siis kuulda, mis meie peame tegema, et sestsamast Jumala armust osa saame. Need 2 jüngrit on tee peal Emmause poole. Jerusalemmas oli pühadeks palju rahwast liikumas. Need 2 meest olid linna kära ja lärmi eest ära põgenemas, nad läksid kurwa südamega alewi Emmause poole, kus waiksem lugu oli. Tee peal nad rääkisid sest, mis nende süda täis oli. Tee peal astus korraga Issand nende juure. Nemad ei tunnud teda mitte, sest nende silmad peeti kinni, aga nende süda hakkas põlema, kui tema nende ligi oli ja nendega rääkis.

Kes Issanda ligiolemist tahab ära tunda, see põgenegu maailma käest ja larmist eemale. Kes alati maailmas elab ja kellel alati tegemist on tema toimetamiste ja muretega, tema lusti ja rõõmuga, see ei tunne mitte, et Jesus tema ligi on. Ristiinimene peab siis mõnikord maailmale ja tema kärale selga pöörma ja peab ühte waikse paika minema. Seal pöörab hing Jumala poole ja ta saab tunda, et Issand tema ligi on. Jumal on meile ju muretsenud niisuguse waikse paiga, kus meie wõime wakka seista, oma südant läbi katsuda ja Issanda hoole alla endid jälle paluda ja anda. See on pühapäew, see kallis hingamise päew, oma taewa luhwtiga ja Jumala armuga. Kes pühapäewa pühitseb, see saab Issanda ligiolemist tunda. Aga Issandal on weel muid Emmausi, waiksid kohtasid. Niisugune waikne koht on haige woodi. Seal peab sa tundma õppima, et Issand sind tahab õnnistada. Kannatamise ja haiguse ajal on Issanda Jesuse ligiolemine meile kõige magusamaks troostiks.

Jüngrid käisid mööda teed ja rääkisid isekeskis kõigist neist asjust, mis Jerusalemmas olid sündinud. Siis astus Jesus nende juure Waata, nõnda ta ilmutab taas tänapäewgi weel oma kaunist ligiolemist neile, kes teiste seltsis Issandast juttu ajawad ja teda mäletawad. Kus 2 ehk 3 minu nimel üheskoos on, seal olen mina kesk nende seas. Ja seesinane tõutus on tänapäew weel õige ja tõsi. Selle asja jauks on Issand meile armsad pühapäewad annud. Oh, et meie neid õieti hoolega pruugiksime. Jüngrid ei tunne Issandat mitte, nende silmad peeti. Aga sõnad, mis Issand neile rääkis, jahutab ommeti nende hinge, ehk ta küll neid nende uskumata meele pärast peab sõitlema. Nemad wõtawad tema noomimist wastu, heidawad nende kange sõnade alla ja panewad hoolega tähele selle imeliku teekäija sõnad, ja nende süda nende sees põles, sest tema sõnad ja ligiolemine liigutasid nende südant.

Sest wõtke omale õpetust, et meie Issanda ligiolemist siis tunneme, kui meie

tema sõna kuuleme. Olgu ka sõnad waljud ja kanged meeleparandamise sõnad, ikka peame neid heal meelel wastu wõtma, sest nad tulewad selle käest, kes ise armastus on. Kes Issanda sõna tähele ja tallele paneb, külap see saab tundma tema ligiolemist, aga kes seda enesest ära lükkab, sellele Issand oma armu ei wõi ilmutada. Wäga mõnusaste jutu ajades, said kolm teekäijad Emmausse. See imelik wõõras teekäija tahab edasi minna. Aga mõlemad jüngrid palwad teda ja ütlewad temale: „Jää meie juure!" Ja ta wõtab nende palumist kuulda ja jääb nende juure ja astub nende tuppa. Kui ta nüüd nendega lauas istub ja otsegu oleks tema majaisa, leiba wõttis, murdis ja tänas, nagu nad mitu korda olid näinud Jesust tegewat, siis tundsid nad korraga teda ära. — Kui jüngrid teda mitte ei oleks palunud, et ta nende juure jääks, tõeste, ta oleks siis nende juurest ära läinud ja nendest lahkunud. Jah, seda pidage teiegi ikka meeles, et meie palwes ja paludes tema ligiolemist ja osasaamist peame otsima. Tema jääb wastu rääkimata ja ilma sundimata nende juure, kes seda temalt palwad. Iseäranis on tema siis meie ligi, kui meie armulaual käime, kui ta meile leiba murrab, mis tema oma ihu on. Tema on ju see, kes meile seda õnnistud leiba ja seda armurikkast karikat annab. Kõik usklikud laualkäijad saawad tema ligiolemist tunda.

II. Mis kasu meile sest ligiolemisest tuleb?

Wõtkem wastust selle küsimise peale jüngrite käest otsida, kes Emmausse läksid. See on ju küll tõsi, et meie seda kasu ja õnnistust mitte ei saa sõnadega täieste seletada, mis Jesuse ligiolemine saadab. Kui Issand nende eest oli ära kadunud, siis ütlesid jüngrid teine teise wastu: „Eks meie süda meie sees ei põlenud, kui ta meiega rääkis tee peal ja kui ta meile kirju ära seletas?" Nende süda on üpris wäga rõõmus ja rõõmu pärast liigutud ruttawad nemad Jerusalemma tagasi läbi ööd, neid rõõmusõnumid apostlitele ja muu usklikudele wiima, et Jesus Kristus on üles tõusnud surnust ja et ta elab.

Kui Jesus meie ligi on ja meie tema ligi oleme, siis saame meie rõõmu ja rahu tunda. Kes seda rõõmu tunneb, see ei hooligi enam sest waesest kaduwast rõõmust, mis maailmal anda on. Aga paraku ei ole seesinane waimulik rõõm siin maa peal mitte täieline, sest et meie ikka ja ikka jälle uueste ennast laseme Issanda küljest ära kiskuda. Maailm ja meie oma liha kisuwad meid ja nendega on meil ju alati tegemist. Aga õndsas taewariikis saame ükskord täit rõõmu kätte, sest seal on meil lahutamata ja takistamata osa Jesusega. Kes Jesuse Kristuse ligiolemist tunneb, sellel on troosti kannatamise ajal ja wiletsuse all. Seda said need kaks jüngrit tunda omas kurwastuses. Ja seda wõime meiegi tunda saada sellesinatse maailma elu mitmesuguste kiusatuste, wiletsuste ja kannatamiste all. Kes aga Jesuse Kristuse ligiolemist otsib, ja kes tema juure tuleb, kui ta teda kutsub, külap see seda tunda, näha ja kätte saab. Kristuse sõna maksab tänapäewgi weel, mis ta kord ütles: „Tulge minu juure kõik, kes teie waewatud ja koormatud olete, mina tahan teile hingamist saata!" Aga teine aidaku teist selle tulemise juures. Räägigu ristiinimesed ommeti ka neist asjust, mis Jesus neile on teinud ja palugu teine teise eest.

Jüngrid olid kurwa südamega ja kurwanäulised; nende süda oli arg. Aga kui nad tundsid, et Jesus nende ligi oli, siis leidsid nad kinnitust ja süda sai jälle julgemaks. Kui nad teda leimamurdmisest olid ära tunnud, siis nad ruttasid ilma kartmata ja ilma hirmuta läbi ööd Jerusalemma tagasi, ehk küll sel ajal inimesed seda teed öösel ei käinud röömlite pärast, kes selle wahe peal palju hulkumas olid.

Ja nõnda annab Jesuse ligiolemine iga uskliku ristiinimesele rõõmust julgust, ja kinnitab teda selleſinatse elu wõitlemise ja wiletsuse all. Kes selle peale üsna julge on, et Issand Jesus Kristus ikka tema juures on, ja kes teab, et temal alati osa temaga on, temale ei tee enam hirmu ei maailm, ei liha ega põrguhaud kurati suure tigedusе ja kawalusе ja wäega.

Aga Jesuse ligiolemine täidab meie südant ka kalli lootusega. Juba see on meile kalliks ja suureks troostiks, et meie siin maailma madalusеs ja nõdrusеs tunda saame, et ta meie ligi on. Tema siis ei pea liig halwaks meie wiletsat elu ja meie waest elupõlwe. Aga mis saab siis weel olema, kui ülestõusnud Issand saab jälle tulema oma taewa wäe ja auuga! Kas ta oma ärawalitsetud jüngrid siis kohtupäewal peaks ära unustama, maha jätma ehk neist häbenema? Ei wist mitte, waid tema lubab meid tunnistada Isa ees, kui meie teda siin maa peal oleme tunnistanud inimeste ees.

Mu armsad hinged! meie kõik ju loodame selle tema wiimase ilmutamise peale. Meie loodame ju selle peale, et tema omas auuriikis igaweste meie ligi saab jääma, ja meie tema ligi, nõnda et wõime ütelda: Mina elan, aga ei mitte enam mina, waid Kristus elab minu sees. Aga mis meie nüüd elame lihas, seda elame meie usus Jumala Poja sisse, kes meid on armastanud ja iseennast meie eest ära annud.

Seesinane lootus kinnitab ja jahutab meie hinge kõige selleſinatse elu häda ja waewa sees. Oh andke endid selle wägewa armsa Jesuse kätte, et tema ajalikult ja igaweste meie ligi oleks ja meie tema ligi jääksime. Amen.

Palugem: Issand Jesus, anna meile siin maa peal oma heldet ligiolemist rohkeste tunda ja maitseda. Kingi meile sellega ka rõõmu ja rahu, troosti ja kinnitust, jahutamist ja lootust. Jää meie juure, halastaja Issand, kui meie elu õhtu jõuab ja rõõmu päew weereb ja kurwastuse öö meid tahab katta. Jää meie juure igapäew maailma otsani, ja wõta meid ükskord enese juure oma igawese rahuriiki, kus meie sinu ligiolemist täieste saame maitseda ja sinu armu walguses wõime rõõmsad olla lõpmata igawesest ajast igaweste. Amen.

Tall. l. r. Nr. 104, 1—5. Tart. l. r. Nr. 75, 1—5.

Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удостовѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи препятствій не имѣется.

Ревель, Вышгородъ, 3 го Октября 1897 г.

№ 1395.

Ассессоръ: І. Графъ Игельстромъ.

за Секретаря: А. Келеръ.

Дозволено ценз. — Юрьевъ, 2 Декабря 1897 г. — Печатано въ типогр. А. Миквицъ, Ревель.

12069. ANH ÕT-1420

Jullus teisel pühapäewal päraſt Kristuſe ülestõusmiſe püha.

Tall. l. r. Nr. 329, (491) 1—5. Tartu l. r. Nr. 285, 1—5. Oh armas Issand Jeesus, sa meie hea karjane, kes sa meid seks oled kutsunud, et meie sinu jälgi mööda peame käima, anna meile armu, et meie, sinu eksijad lambad, pöörame oma hingekarjatse ja ülewaataja poole. Seks anna meile oma püha Waimu, kes meid kõige tõe sisse juhatab. Amen.

Kirjatunnistus: 1. Peetr. 2, 21—25. Sest seks olete teie kutsutud, et ka Kristus on teie eest kannatanud, ja teile tähe jätnud, et teie peate tema jälgi mööda käima, kes ep ole pattu teinud, ja kelle suust pole petust leitud; kes ei sõimand wastu, kui teda sõimati; kes ei ähwardand, kui ta kannatas; waid andis selle hooleks, kes õiete kohut mõistab. Kes meie patud ise on kannud omas ihus üles puu peal, et meie pidime patust ära saama ja õigusele elama, kelle wermete läbi teie olete terweks saanud. Sest teie olite kui eksijad lambad, aga nüüd olete teie pöördud oma hinge karjatse ja ülewaataja poole.

Armsad hinged! Lihawõte ehk Kristuſe ülestõusmise mälestuse pühad on möödas, aga meie ülestõusnud Issand tahab igapäew meie juures olla, ehk ta küll mitte enam maa peal ei ela. Ja ka täna on ta oma tõotuse järel kesk meie seas, — andku Jumal, et meie teda siin usu kätega kinni peame. Tema, meie Õnnistegija ja elumürst elab ja meie, tema lunastud hinged tohime julgeste loota, et ta meid hoiab, kaitseb ja õnnistab. Tema elab ja on meie hea karjane, nagu tema tänases Ewangeliumis ütleb: „Mina olen hea karjane.“ Õnnis igaüks, kes tema juhatamise alla ennast igal ajal annab. Ja selle ainuwa hea karjatse juure juhatab meid täna Apostel Peetrus. Ta kutsub teda hinge karjatseks ja ülewaatajaks. Sest kauniſt trooſtlikust nimest wõtkem täna laiemalt rääkida:

Jeesus Kristus on meie hinge karjane ja ülewaataja.

Meie küsime 1) kuida wiisi? 2) kes tohib loota, sest kasu saawad?

I. Kuida wiisi on Jeesus Kristus meil hinge karjatseks ja ülewaatajaks? Tema on meid terweks teinud kõigehirmsamast tõwest, patust, mis wana seaduse pidalitõwe sarnane on, nagu Peetrus ütleb: Kristus on teie eest kannatanud, ja on meie patud ise kannud omas ihus üles puu peale, et meie pidime patust ära saama, ja õigusele elama, kelle wermete läbi teie olete terweks saanud. Patu palk on surm. Aga Jumal ei tahtnud mitte, et waesed patused inimese loomad puhas kõik pidid igawest surma ehk igawest põrgu piina saama. Sellepärast tema oma ainusündinud poeg meie eest surma on läinud, ja hukkaminemata elu wolge ette toonud. Niisugune on meie hea karjane, — oma elu on ta meie eest jätnud. Ta on omale karja kalli hinnaga ostnud. Seepärast ep ole meie mitte enam eneste päralt, waid tema päralt; meie oleme Kristuse meeles üks armas warandus, mis nii kalli hinna wäärt on, et ta oma ihu ära andis ja oma werd ärawalas meie eest. Ega tema palgaline ei ole, waid lambad on ta omad. Et ta meie hinge karjane ja ülewaataja on, nääme tema eesmärgist — ta on meile tähe jätnud, et meie tema jälgi mööda peame käima. Mis täht see on? 1. täht on, et ta täieste püha on. Tema ei ole pattu teinud, ja tema suust pole petust leitud. Tema terwe elu oli püha, ilma patuta. Tema waenlasedgi ei wõinud mitte ta peale ühe patu tõeks tunnistada. Kõik tema süda ehk olemine on armastus ja heldus, arm ja tõsidus. Armsad! selle tema tähte ja jälgi mööda käigem, olgem pühad, sest püha on tema!

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

Teine täht, mis ta meile on jätnud, on tema kannatus kannatamise sees. Tema ei sõimand wastu, kui teda sõimati, ta ei ähwardand, kui ta kannatas, waid andis seda kõik selle hooleks, kes õiete kohut mõistab. Jeesuse kannatus ja pitkmeel on meil troostiks, ja täheks ehk eesmärgiks. Maa peal on nõdrust ja pattu, kurwastust ja wiletsust üleliiga palju. Kuida saaksime seda kõik kanda, kui meie mitte ei tahaks kannatada? Ja kust wõtame kannatust muidu, kui selle käest, kes ise kannatus on? Kui meie usk ja armastus on nõdraks läinud, ja meie mitte enam ei saa sedawiisi elatud ega tehtud, kuida päritakse — kes on, kes meid siis aitab? kes on, kes meie usku sügawamaks ja meie armastust palawamaks teeb? Eks see ole Jeesus Kristus, kes meile ütleb, et meie peame kannatlikult kannatama? eks ole Jeesus Kristus, kes lubab nõdrade sees wägew olla? Ja kui patt meie sees mõllab, ja meie südame rahu kautab, siis meie õhkame ja ägame, meie kisendame Jumala poole, otsegu hirw weeojade järele. Ja hinge karjane ja ülewaataja nääb ja kuuleb oma talleketse häda ja kisendamise healt ja tuleb tale appi — aga, hing, kannata, ära jookse mitte selle Jumala katsumise alt ära. Tõsta kannatlikult omad silmad üles nende mägede poole, kust abi tuleb! ja kui Jumala tund käe, siis ta kisub sind sest hädast wälja. Sina aga ära lepi patuga! pane patu wastu uskliku palwega! pruuki Jumala sõjariistad, mis ta sinu kätte on annud. Ja kui sa kurb oled, sest et so Jumal sind mitme ristiga peab katsuma; kui sa waene, haige, põdur oled, siis ära heida mitte meelest ära! mõtle ikka: seda kõik on minu Jumal mulle saatnud, et ma kaswan õiguses ja wagaduses. Üks Jumala laps wiletsusest ja ristist ilma ei wõi olla — nõnda käib üks seadus Jumala riigis, sest mitmest wiletsusest peame läbikäima, kui meie taewariiki tahame saada. Jeesus on meile nüüd tähe jätnud, et meie tema jälgi mööda peame käima. Tema ep ole pattu teinud, — ära tee sina ka mitte enam pattu! Tema suust pole petust leitud, — ärgu waletagu, ärgu petku ka sinu suu mitte enam! Tema ei sõimand wastu, kui teda sõimati — ära sõima sina ka mitte enam! Tema ei ähwardand, kui ta kannatas — ära ähwarda sina ka mitte enam! Tema andis selle hooleks, kes õiete kohut mõistab, — anna sina ka Jumala hooleks kohtumõistmist ja karistust! Siis saab sinu juures tõeks see sõna: Õnnis see mees, kes kiusatust kannatab. Sest kui tema saab läbikatsutud saanud, siis peab ta elukrooni saama. Sinu Jumal, kes kõigewägewam, suudab sind peasta ja peastab sind ka omal ajal. Ning, ära ole mitte uskumata, waid usklik! Kui juba üks ema oma last mitte hädasse ei jäta, kuis siis Jumal, meie hinge karjane ja ülewaataja, peaks mõiraja lõukoera kätte jätma oma tallekest? Ons siis kellegil häda ja wiletsust, siis omas ahastuses hüüdku ta appi oma hinge karjast ja ülewaatajat, ja lootku kindlaste selle Jumala sõna peale, mis nõnda käib: Hüüa mind appi ahastuse päewal, siis tahan mina sind sest wäljakiskuda, ja sina pead mind auustama!

Jeesus Kristus, meie hinge karjane ja ülewaataja on alati meie juures. Ta on omas ristikoguduses, ja ei salli mitte, et tema kogudusele, mis ju ta ihu on, kahju tehakse ehk häda saadetakse. Tema küll kannatab tüki aega oma waenlastega, aga wiimaks saawad naad oma nuhtlust kätte. 40 aastat pärast Issanda ristisurma sai Jerusalemma linn ärahäwitud, nõnda et kiwi kiwi peale ei jäänud seisma, sest et Issanda waenlased oma pattu ei kahetsenud, ega tema sisse ei uskunud, waid tema kogudust tagakiusasid. Meie hinge karjane, ja ülewaataja on praegugi omas koguduses, ehk küll meie ihu silmad teda ei nää, aga usk nääb ta jäljed igal pool. Ja ta on igaühe

juures ja teeb armu tööd ta kallal. Ta kutsub meid enese juure oma sõna läbi; ta saadab ja juhatab meid õiguse jälgede peale; ta noomib ja karistab neid, kes ta wastu panewad; ta otsib, mis ärakadunud on; ta saadab õige tee peale tagasi, kes on äraeksinud; ta teeb terweks, kes haiged on; ta kannatab nõdradega ja teeb neid wägewaks ja tugewaks; ta äratab uueks eluks üles, kes surnud on. Kalli rohumaa peale asutab ta meid oma sõna ja sakramentite läbi. Ja seda oma kogudust on ta selle pärast maa peal asutanud, et ta meid selle sees paramine saaks hoida, ja meie eest hoolt kanda ja muretseda. Kes siis kogudusest taganeb, see taganeb ühtlase ka õnnistusest ja taewariigist, sest koguduse kätte on koguduse pea ja ülewaataja omad andid, sõna ja sakramentid, annud, ja nende läbi, kui meie uskus neid wastuwõtame, wõime meie aga õndsaks saada. Jätab keegi kogudust maha, see jätab ühtlase Jumala sõna ja sakramentid maha, — siis ta ka kuskilt enam abi ega nõuu ei leia.

Ja wiimaks tahab Issand Jeesus Kristus kõiki, kes tema karjatse healt wõtwad kuulda ja endid ta ülewaatamise alla andwad, igawese rahu majasse ehk taewa lauta wiia, kus paljas rahu, rõõmu, õigust ja õnnistust liikumas on. Seal kinkib ta meile hukaminemata igawest elu. Waatke, seal õndsas taewariigis saame teda wast õiete tunda, kui oma hinge karjatse ja armsa ülewaataja.

Noh, armas hing, ole julge, sinu Issand Jeesus Kristus on praegugi weel sinu hinge karjane ja ülewaataja, hoiab ja kaitseb sind, kannab so eest hoolt, ja muretseb ja ei salli mitte, et sind üleliiga saab kiusatud. Käi tema järele tema jälgi mööda, ja sinagi peab õnnist tee otsa kätte saama. Aga pangem laiemalt tähele seda II. küsimist: Kes tohib loota, sest Kristuse hoolekandmisest ja tööst kasu saawad? Kõik need, kes endid andwad tema poole pöörda. Tema on ju kõikide heaks maailma sisse tulnud; meil kõikidel on teda kibedaste tarwis, sest meie oleme oma sündimise ehk liha poolest niisama rumalad ja sõgedad kui eksijad lambad. Ja tema kutsub kõiki enese juure, tema ei pea wahet inimeste wahel, ega pea lugu sest, mis sugust keegi on. Õnnis see inimene, kes ennast annab Jeesuse poole pöörda. Aga kes need on? Need on need ristiinimesed, kes oma pattu tundwad, nende pärast kurwad on, neid kahetsewad ja Kristuse pärast armu ja rõõmustamist ihaldawad, — niisugused andwad endid põõrda Jumala poole. Seda patustpöörmist kulub meile kõikidele ära, sest et meie kõik oleme pattu teinud, ja sest auust ilma oleme, mis meil Jumala ees peaks olema, ja meie omast meelest ja wäest ei saa Jeesuse Kristuse sisse uskuda, ega saa tema juure. Seda patustpöörmist saadab meile Jumal püha Waim. Ja püha Waim tuleb meie juure ja meie sisse Jumala sõna läbi, mis kuulutakse, olgu ehk meie isi piiblist loeme, olgu et keegi muu meile seda äraseletab. Kui nüüd inimene mitte Jumala sõna wastu ei pane, siis põõrab püha Waim teda Jumala poole. Seepärast, mis Jumala sõna sind käsib, seda tee; mis Jumala sõna sind keelab, seda jäta tegemata; noomib sind Jumala Waim, siis wõta heaks, ja põõra omast eksitusest; kui ta sind kutsub, siis kuule, — siis wast wõib püha Waim sind Jumala sõna läbi põõrda. Sellepärast ütleb ka kiri: „sõnakuulmine on parem kui ohwer", mis sa oma pea järel Jumalale ehk tahad ohwerdada. Niisugune põõrmine on meeleparandamine, et sinu haiglane meel saab parandud ja terweks tehtud. Ja meeleparandamine saadab rahu ja õnne. Kui sa nõnda ennast lased põõrda oma hinge karjatse ja ülewaataja poole, siis saad sa wiimaks rahulapseks. Seep see tee on, mis sa peab käima. Et see tee kitsas, ja ühtlase ka waewaline on, seda näitab sulle see sõna: „jäljed." Kes esimene lume angest peab läbi minema, nääb palju waewa, kes pärast tulewad, leidwad jäljed ees, ja saawad kergemine läbi, ehk küll tee ikka kitsas ja waewaline on. Jeesus oli esimene, kes maailma patu angest läbi läks, ja patt on tale waewa küllalt teinud; meil on juba hoopis

kergem, tema jälgi mööda käies. Aga maailma laste meeleſt on ſeeſugune tee liig kitſas; naad ſellepäraſt oma õnne ja rõõmu majalt otſiwad. Aga ainuükſi Jeeſuſe Kriſtuſe jälgi mööda käies leiab inimeſe loom jäädawat õnne ja rõõmu. Käib ta teiſt teed, ſiis ta ekſib, ja ei leia rahu ega õnnistuſt, waid hirmu ja hukatuſt.

Aga ſeſt ei ſaa weel mitte, et inimene patuſt pöörab, ja ükskord meelt parandab, waid ta peab ſelle meeleparandamiſe juure jääma elu otſani. Igapäew käiwad maailm ja patud meid ſegamas, — ega nemad ei ſalli, et meie Jeeſuſe Kriſtuſe, hinge karjatſe ja ülewaataja juure ſaame. Naad katſuwad meid, Jeeſuſe küljeſt ärakiskuda, naad meelitawad meid igati wiiſi, ja paraku, ſaawad naad ka mitu korda meie üle wõimuſt. Aga ärgu jäägu ſinu hing mitte ſelle ekſitee peal. Kui ſa õhtu enne magama heitmiſt ennaſt läbi katſud, ja ſa leiad ennaſt ekſinud olewad, ſiis pööra jälle ümber, oma ekſituſt ja pattu oma hinge karjatſele ülestunnistades. Nõnda peame igapäew uueste tema juure tagaſi pöörma, ehk nagu Katekismus õpetab: patune ſüda peab igapäewaſe kahetſemiſe ja patuſtpöörmiſe läbi meie ſees ärauputud ſaama ja ſurema, kõige patu ja kurja himudega, ja iga päew jälle ette tulema ja ülestõusma ſee uus inimene, kes õiguſes ja puhastuſes Jumala ees peab igaweste elama.

Jah! meie peame oma truuwi hinge karjatſe järele käima. Tema on meile *tähe* jätnud. *Ülekohtuſt taganegu igaüks, kes Kristuſe nime nimetab*, nõnda maenitſes apostel Paulus Timooteuſt. Ja kui keegi Kriſtuſe ſees, ſiis on ta üks uus loom, kirjutab ſeeſama apostel Korintlastele. Iſand ſeega weel ei lepi, et meie teda kummardame ja appi hüüame, waid meie peame ka tema *järele käijad* olema. Aga neid truuwid järele käijad on wäga piſut! Ja ſee käimine on ka raske ja pärib alati wõitlemiſt. Kui keegi omaſt wäeſt ſeda tahaks katſuda, ſee ei ſaaks ſellega ilmas mitte toime, ſeſt inimeſte juures ei ole ſee mitte wõimalik, aga Jumal wõib kõik teha. Meie hinge karjane ja ülewaataja annab meile ſeks jõudu ja wäge. Ja ſeda jõudu ja wäge annab ta meile oma ſõna läbi, ſeſt Jumala ſõna ſees on warjul uue elu wägi; ja weel tugewamat jõudu ja eluwäge ſaame meie altari ſakramenti ſeeſt. Sellepäraſt peame meie teda uskus wastu wõtma, aga uſk peab õige olema, ſeſt mitte iga uſk ei aita, waid ainu ükſi õige tõſine uſk, mis oma elu ſeda wiiſi ülestunnistab, et ta käib Jumala jälgi mööda. Kui elaw uſk meie ſees on, ja meid juhatab ja ſaadab õiguſe jälgede peal, ſiis waſt ſuudame ja ſaame Kriſtuſe jälgi mööda käia. Kes ſiis õiget troosti ja rõõmuſtamiſt hinge karjatſe käeſt himuſtab, ſee peab ennaſt tema juhatamiſe alla andma, ja ennaſt laſkma hariba, hoida, kaitſeda, parandada ja arstida. Tema ei ſunni meid mitte, ega ta wägiſe meie kallale ei tule, ega oma abi wägiſe meile ei topi, waid ta pakub meile ſeda, ja meelitab meid armſaste ja heldeste. Aga paraku käime meie oh wäga ſagedaſte oma tehtud teed, ja kuuleme ſeda, mis maailm kurjaſt meeleſt ſoowib, ja mis meie oma wana himukas paha ſüda ütleb ja õpetab. Aga mida enam meie endid Jeeſuſe Kriſtuſe juhatamiſe alla anname, ſeda ſuurema õnne ſaame meie, ſeda ennemine ſaame meie rahu Jumalaga. Aga ſee on küll tõſi, et tema meid ſagedaſte teiſt teed ſaadab, kui meie meele päraſt on, aga wiimaks peame ommeti tema nõuu kiitma, ſeſt et ta hea on olnud meie hingele. Seda ſaab igaüks näha ja tunda, kes tema hoole ja juhatamiſe alla ennaſt annab. Sellepäraſt on õnnis ſee ristiinimene, kes waikſel wiiſil ja alandlikult ennaſt truuwi hinge karjatſe kätte annab, ja tema juhatamiſt ja ſaatmiſt uſub. Aga ſeda ſaab aga ſee kätte, kes Jeeſuſelt ſeks jõudu ja wäge wõtab.

Nõnda wiib tema truu tugew käſi meid ſelleſinatſe maailma rahutumaſt eluſt ja wõitlemiſeſt läbi, kunni meid ſünnib rahuriiki wõtta, kus enam leinamiſt, walu ega ſurma ei ole, waid rahu ja rõõmu, õnnistuſt ja hukkaminemata elu.

Seepäraſt, armſad hingeb, hakage ſeſt hinge karjatſeſt ja ülewaataja ſt kinni, tema wõib meid aidata ja wiib meid tõeſte ſeſtſinatſeſt hädaoruſt eneſe juure taewariiki. Pea kinni, mis ſull Jumalaſt on antud, et ükſki ſinu krooni ei ſaa wõtta! oh ole uſtaw ſurmani! Amen.

Palugem: Tuhat tänu olgu ſulle, armas Iſand Jeeſus Kriſtus, et ſa ſeda raſket hinge karjatſe ja ülewaataja ammetit eneſe peale oled wõtnud, ja meid ſeks kutſunud, et ſinu jälgi mööda käima. Aga anna meile armu, et ſeda teed ſaame käia ja ſinu ſarnatſeks ſaame, ja wõime õiguſes ja puhaſtuſes elada ſinu palge ees. Seks anna meile oma püha Waimu. Kuule meid, oh Iſand, oma püha nime päraſt. Amen.

Tall. l. r. Nr. 361, (503) 1—3. Tart. l. r. 281, 1—3.

К. непечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 708. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 12 Марта 1888. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARM PT-1920

Jutlus kolmandamal pühapäewal päraſt kolmekuninga püha.

Tall. l. r. Nr. 283, 1—4. Tart. l. r. Nr. 161, 1—4.

Arm olgu teile ja rahu Jumalaſt, meie Iſaſt ja Iſſandaſt Jeſuſeſt Kriſtuſeſt. Amen.

Matteuſe ewang. 8, 1—13. Aga kui tema mäelt alla läks, käis palju rahwaſt tema järel. Ja waata, üks pidalitõbine tuli ja kummardas teda ja ütles: Iſſand, kui ſa tahad, wõid ſa mind puhtaks teha. Ja kui Jeſus oma käe ſai ſirutanud, puutus tema temaſſe ja ütles: Mina tahan, ſaa puhtaks! Ja ſedamaid ſai tema pidalitõweſt puhtaks; ja Jeſus ütles tema wastu: katſu, et ſa ſeda ühelegi ei ütle, waid mine, näita ennaſt preeſtritele, ja wii and, mis Moſes on käskinud, neile tunnistuſeks.

Aga kui Jeſus Kapernauma ſiſſe läks, tuli üks ſõjapealik tema juure, palus teda ja ütles: Iſſand, minu ſulane on alwatud kodu maas ſuures walus. Ja Jeſus ütles tema wastu: Mina tahan tulla, ja teda terweks teha. Ja ſõjapealik kostis ja ütles: Iſſand, mina ep ole mitte wäärt, et ſa minu katuſe alla tuled, waid ütle aga üks ſõna, ſiis ſaab minu ſulane terweks. Seſt mina olen ka inimene walitſuſe all, ja minu all on ſõjamehi, ja mina ütlen ühe wastu: mine, ſiis läheb tema, ja teiſe wastu: tule, ſiis tuleb tema, ja oma ſulaſe wastu: tee ſeda, ſiis teeb tema. Aga kui Jeſus ſeda kuulis, imeteles tema ja ütles nende wastu, kes järel käiſid: Tõeſte, mina ütlen teile, ei Israeliſtki 'pole mina nii ſuurt uſku leidnud. Aga mina ütlen teile: mitu tulewad hommiku ja õhtu poolt ja istuwad lauas Abrahami ja Iſaaki ja Jakobiga taewariigis. Aga kuningriiki lapſed lükatakſe wälja kõige ſügawama pimeduſe ſiſſe, ſeal peab olema hulumine ja hammaſte kiristamine. Ja Jeſus ütles ſõjapealiku wastu: Mine ja ſulle ſündigu nõnda, kui ſina oled uſkunud. Ja tema ſulane ſai terweks ſelſamal tunnil. Amen.

Minewal pühapäewal panime tähele Iſſanda Jeſuſe eſimeſt imetegu. See oli ſündinud pulmas, kus tema rõõmus oli rõõmſatega. See oli waſt imetegude hakatus, päraſt on ta neid ära arwamata palju teinud. Kõik need imeteud ja imetähed peawad kinnitama Iſſanda prohweti ammetit. Ja nad peawad meid manitſema ja meelitama, et meie tema ſiſſe hakkame uskuma ja tema armu abi otſima, kui häda ja waewa all ägame. Sellepäraſt on ka Kriſtuſe imetegude loud wäga kallid ja täis maguſat troosti. Iſſand wõtku ka tänaſe imeteu ſeletuſt õnnistada. Pange tähele:

Jeſus Kriſtus on abimees kõige häda ſees.

1) häda 2) abimees kõige häda ſees 3) kuidas meie tema abi peame otſima.

Palwe: Oh Iſſand Jeſus, juhata meid kõige tõe ſiſſe, ſinu ſõna on tõde. Amen.

I. Häda on mitmeſugune, mis meie maa peal näha ſaame.

Tänapäewane kirjatunnistus räägib kaheſt inimeſeſt, kes Jeſuſe abi paluwad. Teine on pidalitõbine mees, kes Jeſuſe Kriſtuſe juure tuleb. Pidalitõbi on üks hirmus haigus, — pealaeſt jalatallani on kõik ſelle inimeſe keha haige ja ükski ei

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

tea rohtu selle wastu. Peale selle hakkab haigus nii kangeste teiste inimeste külge kinni, et need waesed haiged kõigist muist inimestest peawad eemal üksikus kohtades elama, ka kõige lähemad sugulased peawad neist eemale hoidma. See'p see haigus oli, mis seda haiget meest Jesuse juure ajas.

Ka pealiku majas oli haiguse häda. Üks tema sulastest oli raskeste haige maas suures walus. Tema ise ei saanud Jesuse juure minna. Ja waata imet! tema suurtsugu peremees, üks polkownik, läheb Jesust paluma sulase pärast. See on heaks tunnistuseks mõlematele, sulane oli wiisakas ja herra lahke ja helde südamega mees.

Mu armsad, hädast pole ka meie seas mitte puudu, Haigus on üks kuri paha külaline, keda meie oma jõuu ja wäega ei saa ära ajada. Oh kui palju on sest kurjast külalisest kuulda. Sealt kaub kõik rõõm ära ja saab nutuks muudetud, kus haigus aset wõtab. Kas küll peaks meie seas olema seda peret, kus weel ilmas keegi haige 'pole olnud? Tahab wist pisut olla. Kellel on üsna wõõrad ja tundmata need walupäewad ja uneta ööd, mis haiguse häda meile saadab. Oh mis pitkad on niisugused ööd, mis meie haigewoodi juures oleme pidanud wiitma!

Aga ka muust hädast pole maa peal puudus. Waesus, kurwastus, wiletsus, õnnetus, surm on wast mõned häda nimed, missest meie eluajal kuuleme. Maailm on häda-org, taewariik aga on õnnistuse mägi. Aga mispärast on lugu siin maa peal nii kurb ja wilets? kelle süü see on? kust see tuleb? Kõige wiletsuse ja häda hakatus ja hallikas on patt. Ja patt jälle on kõige suurem ja kibedam häda, mis meid waewamas käib. Mõtle hing, kui korraga sinu elust kõik patt kauks, kas sul siis mitte paljas rõõmupõli ei oleks? Kes oma ja inimeste elu tunneb, see peab seda tõeks tunnistama, et kõige sügawam ja suurem wiletsus ja kurwastus maa peale patu läbi tuleb. Sellepärast on nii palju wiletsust ja häda, kurwastust ja rahutumat lugu abielus, sest tulewad kõik riid ja hukatus maa peal. Patt teeb kõik meie elu ja eluteed pimedaks ja wiletsaks. Seesama häda on pidalitõwest ja kõigest haigusest hirmsam ja suurem.

Aga kust poolt leiame meie abi selle häda wastu? Tänapäewane Jumala sõna näitab meile

II. Õiget abimeest kõige häda sees.

Selle õige abimehe juure läheb pidalitõbine. Tema wist enne ühtegi suuremat Jesusest ei teadnud. Wõib olla, et mõni temale paar sõna tema heldusest on rääkinud. Häda ja wiletsus olid teda waewamas ja olid tema südant pehmeks teinud. Ja ta mõtleb eneses: mis ta siis ka wõib mulle teha, kui ma teda lähen appi paluma? Mis muud, kui et ta mind ära ajab, nagu kõik inimesed teewad. Aga kus selle rõõmu ots on, kui ta mind peaks terweks tegema! Siis ta kuuleb, et Jesus suure hulga rahwaga mäelt alla tuleb, kus ta mäejutluse oli pidanud. Ja ta kuuleb ka, mis nimi tal on — selle imetegewa abimehe nimi on Jesus Kristus. Siis ta astub Jesuse ligi ja palub ärdaste, teda kummardades ja ütleb: „Issand, kui sa tahad, wõid sa mind puhtaks teha. Ja Issand aitab teda, nagu loeme: Kui Issand oma käe sai sirutanud, puutus ta temasse ja ütles: mina tahan, saa puhtaks. Ja sedamaid sai tema pidalitõwest lahti. See sõna: „mina tahan" on küll üks wägew sõna. Kes julgeb sedamoodi rääkida? Kui Jesus ütles: „mina tahan", siis on juba tema tahtmine sündinud, ja abi on käes. Selle sõna seest paistab üsna selgeste tema Jumala wägi wälja.

Ka sõjapealiku wastu ütleb tema wägewa sõna. See suurtsugu mees halastab

oma haige sulase peale ja palub Jesuselt armu ja abi temale. Ta ütles: „Issand, minu sulane on alwatud kodu maas suures walus. Ja Jesus ütles: mina tahan tulla ja teda terweks teha. Jälle seesama sõna: „mina tahan." Kes see on, kes nõnda ühe haige wastu wõib rääkida? Kellel on seda tarkust ja wäge, et ta wõib ühe sõnaga haigust suruda ehk üsna ära kautada. See on Issand Jesus. Tema ütleb sõjapealiku wastu: mine ja sulle sündku nõnda, kui sina oled uskunud. Jah, kui Jumal, meie Õnnistegija räägib, siis see sünnib. Sulane saab terweks tema sõna wäe läbi. Tõeste, Issand Jesus on õige päris abimees kõige häda sees.

Ja seks on ta jäänud tänapäewani. Tema sõna 'pole tänini weel mitte jõuutumaks läinud. Ja ta 'pole ka mitte kaugel meitest eemal, waid ta on ütelnud, et ta tahta igapäew meie juures olla maailma otsani. Sellepärast tohime meie selle peale julged olla, et ta oma armu ja abiga alati meie ligi on. Meite poolt jälle tuleb seda kõige ülemaks asjaks arwata, et meie tema abi otsime. Häda ajagu meid ikka tema juure. Inimesed, paraku, ikka ennemine abi otsiwad inimeste juurest, kui Jumala enese käest. Aga nende abist kasu ei ole, sest neil seda jõudu ei ole, et nad wõiksid tõeste aidata. Mispärast siis tahate nii palju ringi sõita ühest inimesest teise, kui abi otsite? minge ommeti otsekohe Jesuse juure, kelle nimi ju Peastja, abimees on. Tema tahab teid aidata ja mis weel sinna juure tuleb, ta wõib ka aidata. Ajagu siis iga häda teid abimehe Jesuse juure, külap teie awitaja armu näha saate. Ja kes tema abi on tunda saanud, sellel 'pole ka mitte enam troostist puudu. Iseäranis kõige rängamas hädas on Issand meile tõsiseks abimeheks, see on patu-hädas. Sellepärast just on ta tulnud meie madaluse ja liha sisse, et ta meid peastaks meie hädast. „Mina tahan", see sõna on üks troosti sõna. Oh wõta tema lahket abi wastu, mis ta sulle pakub!

Jah tõeste, kui meie aga oma kõige suuremat häda õieti tunneksime, siis meie laseksime endid küll aidata. Aga neid 'pole ristiinimeste seas mitte palju, kes seda tunnewad; kuidas nemad siis peawad abi otsima minema? Terwise hakatus on patu-häda tundmine. Igaüks wiletsus ajagu meid selle tundmise juure! Issand lubab ja tahab meid aidata ihu ja hinge häda sees, kui meie aga tema juure tuleme. Nüüd kuulakem lõpetuseks weel järele

III. kuidas meie tema abi peame otsima.

Seda wõtkem õppida nende käest, kes tänases ewangeliumis abi otsiwad Issanda juurest! Kolm asja juhatab kirjatunnistus meile kätte. Esimene asi on palwe. Pidalitõbine tuleb paludes ja kummardades Issanda juure. Paludes tuleb ka sõjapealik. Nõnda peame ka meie tulema paludes ja kummardades, sest Issand wõtab hea meelega meie palwid kuulda. Aga sõjapealikust õpime meie iseäranis weel seda, et Issand hea meelega ka meie eestpalwid wastu wõtab. Andku Jumal, et meie ikka truuwimad oleksime paludes ja eestpalwed tehes kõige wiletsate ja haigete eest! Pidalitõbine mees ja sõjapealik tulewad mõlemad alandliku südamega. Pidalitõbine annab kõik Issanda hooleks, ilma et ta just nimetab, et tema tahaks puhtaks saada. Sõjapealik jälle ütleb, et ta mitte wäärt ei ole Issanda ette astuda. Küll kaunis ja ilus asi on niisugune alandus. Kahju, et seda nii arwaste aga leitakse. Mu armsad, ajage seda taga, et teie nende alandliku palwemeeste sarnatseks saate.

Aga kolmas asi, mis neil mõlematel on, on kõige kaunim ja kallim, see on

uſk. Usku leiame meie mõlemate juures. Kui ſa tahad, wõid ſa minb puhtaks teha, ütleb uſklik pidalitõbine mees. Tema ei mõtle mitte ſugugi kakſipidi, waid ta uſub kindlaste, et Jsſand, kui ta aga tahab, teda oma ſuu ſõnaga wõib puhtaks teha pidalitõweſt. Aga tema uſuſt weel kaunim ja tugewam on ſõjapealiku uſk, kes ju pagana uſu mees oli. Ta ütleb: mina olen paljas inimene, ſina oled enam. Mina olen walitſuſe all, aga ſina oled Jsſand, iſe walitſeja. Minu walitſuſe all ſeiswad ſõjameheb, aga ſinu walitſuſe all ſeiswad wiſt kõik taewa ja maailma wäed ja wallad. Niiſuguſed on ſõjapealiku mõtted ja ſellepäraſt ta ka ütleb: „ütle aga üks ſõna, ſiis ſaab minu ſulane terweks.“ Kas niiſugune uſk ei ole kallis ja taganõudmiſe wäärt? Oh Jsſand! anna ka meile niiſuguſt usku!

Ja Jsſand iſe kiidab ſeda usku. Ta 'pole Jsraeliſtki, kellel ju prohwetid ja käſk olid, mitte niiſuguſt usku leidnud. Ja mis üliwäga tarwiline aſi uſk on, ſeda näeme meie ju ſeſt, et need hinged waſt oſa ſaawad Jumala rahwa tõutuſeſt, et Abrahami ja Jſaaki ja Jakobiga peawad taewariigis istuma lauas, kes uſuwad, ja uſus Jsſanda poole pöörwad ja Jsſanda käeſt abi paluwad.

Jsſand, meie helde Õnnistegija, andku meile armuſt usku ja uſu läbi oſa igaweſeſt eluſt taewariigis. Amen.

Palugem: Halastaja Jsſand Jeſus, kelle peal karistus ſeiſis, et meil pidi rahu olema, ja kelle muhkude läbi meie terweks oleme ſaanud, anna oma püha Waimu läbi meile usku, et ka meie ſinu abi wõime ſaada ihu ja hinge häda ſees, ja ſiis kinnita meie usku, mis igapäew jälle nõdraks kipub minema. Kuule meid oma ſuure helduſe päraſt. Amen.

Tall. l. r. Nr. 282, 1—6. Tart. l. r. Nr. 225, 1—6.

Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удостовѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи препятствій не имѣется.

Ревель, Вышгородъ, 19-го Сентября 1897 г.

№ 1221. Ассессоръ: І. Графъ Игельстромъ.

за Секретаря: А. Келеръ.

Дозволено цензъ. — Юрьевъ, 1 Ноября 1897 г. — Печатано въ типогр. А. Миквицъ, Ревель.

ARH AT-1420

Jutlus kolmandamal Kristuse tulemise pühal.

Tall. l. r. Nr. 7, 1—6. Tart. l. r. Nr. 5, 1—6.

Meie Issanda Jesuse Kristuse arm, ja Jumala Isa armastus ja püha Waimu osasaamine olgu teie kõikidega. Amen.

Kirjatunnistus: 1. Peetr. 2, 6—10. Waata, mina panen Sionisse ühe ära walitsetud wäga kalli nurgakiwi, ja kes tema sisse usub, see ei pea mitte häbisse saama. Teile nüüd, kes teie usute, on ta kallis, aga neile, kes uskmata, on seesama kiwi, mis hoone-ehitajad kui kõlwatuma on ära heitnud, nurga-peakiwiks saanud, ning wastutõukamise kiwiks ja pahanduse kaljuks saanud, kes endid wastu sõna tõukawad ja ei wõta sõna kuulda; seks on nemad ka pandud. Aga teie olete ära walitsetud sugu, kuninglik preestriammet, püha rahwas, päris rahwas, et teie peate selle wägewaid nõnusid kuulutama, kes teid pimedast on kutsunud oma imelisse walguse juure, ja kes teie ennemuiste ei olnud rahwas, aga nüüd olete teie Jumala rahwas, kes ennemuiste armu ei olnud saanud, aga nüüd olete teie armu saanud. Amen.

Mu armsad hinged! Jõulud jõuawad ligemale. Kas teie ootate lange südame igatsemisega oma Õnnistegija Jesuse Kristuse tulemist, nagu armsad lapsed oma armsa isa tulemist ootawad? Kristus ei tule ju küll mitte enam awalikult liha sees maailma peale, aga ta tuleb waimulikult meie südame sisse. Sina, wana inimene, kas usud sa seda weel? Oh neid on palju ristirahwa seas, kes lapse põlwes küll Jesust armastasid, aga pärast temast on pahandanud, ehk temale wõõraks on jäänud. Mitu on hakanud kakspidi mõtlema maailma kiusatuste all ehk maailma tarkuse läbi, nõnda et nad sedasama wiisi kui ristija Joannes küsiwad: „Kas oled sina see, kes peab tulema, wõi peame meie teist ootama?“ Jesus Kristus juhatas Joannest oma tegude peale, mis ta rahwa seas tegi ja ütles: „Pimedad näewad jälle ja jalutumad käiwad, pidalitõbisi tehakse puhtaks ja kurdid kuulwad, surnuid äratakse üles ja waestele kuulutakse armuõpetust!“ Seda kõik nägid Joannese jüngrid Jesust tegewat ja olid sellepärast head tunnistajad. Meie näeme ju ka, et waimu poolest pimedad hakkawad nägema, waimu poolest surnuid üles äratakse, ja waimu poolest kurdid kuulma hakkawad. Aga et Jesus Kristus seda kõik korda saadab, seda meie mitte ei näe ega mõista, kui meid kakspidi heidetakse. Mis asjast saame meiegi tänapäew weel tunda, et seesama Õnnistegija ikka ja ikka jälle meie juure tuleb ja meie sees oma tööd teeb? Wastus on: „Ristikogudusest.“ Eks ta ole maa peal asutanud kogudust, mis temast tunnistab. Jah, seesama ristikogudus, tema armu asutus, on ka tema tulemise kuulutaja. Jumala sõna ütleb (Jesaj. 40, 9): „Sion, kes sa häid sõnumid kuulutad, astu üles kõrge mäe peale; Jerusalem, kes sa häid sõnumid kuulutad, tõsta waljuste oma healt, ära karda mitte; ütle Juda linnadele: „Waata, teie Jumal tuleb“. Jah, ristikogudus annab wägewat tunnistust Kristusest ja tema tulemisest. Sest wõtkem täna rääkida:

Ristikogudus on Kristuse tulemise kuulutaja.

1) Kristus on ristikogudusе kindel põhi ja alus. 2) Kristusest tunnistab ristikogudusе töö ja ammet.

Palugem: Oh hoia kogudust sa weel, Et külm ja kõwa meie meel, Ja oma sõna õnnista, Et temast täis saaks ilma maa. Amen.

I. Kristus Jesus on ristikogudusе kindel põhi ja alus.

„Maa peal enam imeteud ei sünni“ ütlewad meie päiwil maailma targad ja maailma rumalad lapsed. Ja selle põhja peal ei usu nemad ka mitte enam, et Jesus Kristus, kui ta maa peal elas, imetegusid on teinud. Aga eks ole see mitte üks kaunis ja kallis Jumala imetegu, et sesinatses kurjas maailmas üks Jumala kogudus on olemas? Seesinane Kristuse kogudus seisab liikumata põhja peal maailmas, otsegu kalju kesk mere sees. Tema alus ja põhi peawad küll tugewad ja kindlad olema, muidu oleks ristikogudus ammu juba soutumaks maa pealt kadunud nagu kõik asjad ära kaowad, mis inimesed on teinud. Suured uhked linnad on ammu juba kiwiwaremsek saanud, nagu Ninive, Pabel. Wägewad kuningriigid on

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

saanud asutud ja on mitu saba aastat seisnud, aga kus nad täna on? Kadunud ja kadunud, inimesteſt ära häwitud. Ma nimetan teile aga mõned tutwad nimed: Asſuri, Egiptuſe, Babeli, Rooma riik. Babeli tornid, mis inimeſed oma mälestuſeks ehitawad, lagunwad ära. Üks asutus aga jääb ja kaswab ikka suuremaks ja tugewamaks, laiemaks ja kangemaks, see on Jumala riik maa peal, elawa Jumala tempel, see on Jeſanda ristikogudus, Sioni tütar, keda Jeſand omale maailmaſt on wälja walitſenud. Kas seesinane Sion mitte otſegu mõistatus meie silma ees ei seisa, keſt kurja maailma sees? Kuidas sai Sion kurja tagakiusamiste wastu? Kas põrgu wäed pisut tema kallal on käinud! Mis on Jeſanda kogudust nii tugewaks ja wägewaks teinud, et ka põrgu wärawad tema üle pole wõimust saanud? Kus on taewa wäe juured, kus on tema jõuu hallikad? Ei nad ole tema eneſe sees. Wõi kas pole see jälle mitte tõſt, et waenlaſed kangeste ja tuliſe wihaga ristikogudust peale on käinud? Oh küll on waenlaſed kangeb olnud — maailma riigid on wäljaſtpoolt ja mitmeſuguſed kiusatuſed on ſeeſtpoolt tema kallal käinud ja katſunud teda häwitada ja temale otſa peale teha. Aga kuida wiiſt ſai Sion, ristikogudus, ikka jälle wõimust nende üle? Mis asja läbi ſaib pimeduſe wäed ikka jälle häbiſſe ſelle põlatud Sioni ees? Temal eneſel seda jõudu ja wäge ei ole. Seſt tänapäewgi weel on ristikogudusel seesama wärk, mis tal apoſtlite ajal oli, ka tänapäew „ei ole mitte palju tarku liha pooleſt, ei mitte palju wägewaid, ei mitte palju ſuurt ſugu rahwaſt tema ſees, waid mis jõle on maailma ees, seda on Jumal ära walitſenud.“ Seda wiiſi kirjutab tark apoſtel Paulus. Miſpäraſt on Jumal nõnda wiiſi teinud? Sellepäraſt, et üksi liha tema ees ei pea kiitlema, ja et Jumal tarkabele häbi teeks, kes eneſte meeleſt targemad tahtwad, kui Jumal; ja et Jumal häbi teeks ſellele, mis wägew on, ſeſt Jumala imelik nõu ja tee käib nõnda: „alandlikudele annab tema armu, aga ta paneb ſuureliſte wastu“. Ristikogudusſe tugewuſeks on see kalju, kelle peale ta on rajatud. Ristikogudus ſeiſab ühe liikumata kalju ja põhja peal. Ja see **kalju, alus ja põhi on Jeſus Kristus**, nagu kirjutatud on: „**Waata, mina panen Sionisſe ühe ära walitſetud wäga kalli nurgakiwi, ja kes tema ſisſe uſub, ſee ei pea mitte häbisſe ſaama.** Juba enne maailma aſutamiſt on Jumal walmiſtanud seda, mis ta maailmale tahtis ilmutada ja maailma ees awalikuks teha, kui aeg pidi täis ſaama. Tema on igaweſeſt ſaadik nõuuks wõtnud, oma Poega Jeſuſt Kristuſt maailmale Peaſtjaks ja Õnnistegijaks läkitada. Nurgakiwi ja aluskiwi, keda prohwet Jeſaja 700 aastat enne Kristuſe ſündimiſt ette kuulutab, on Jeſus Kristus, kõige ettekuulutamiſte ſiſu ja tuum.

Sionisſe paneb Jumal seda nurga- ja aluskiwi! Sion on ju Jumala eluaſe, kus ta oma wäge ja auu on ilmutanud. Sioniſt paiſtab Jumala au wälja. Seal Sionis peawad kõik maailma rahwaſugud ja kõik inimeſed kobaniku õiguſt leidma. Kes ſeal Sionis elawad ja tema päralt on, neid hüütakſe Sioni tütreks ehk Sioniks.

Kui ſiis Jehowa Jumal oma prohweti Jeſaja läbi (28, 16) ütleb: **Waata, ma olen ſee, kes tahab Sionis aluſe kiwi panna, ühe ära katſutud kalli nurgakiwi, mis aluſeks hästi on kinnitud; kes uſub, ei ſee tõtta teiſe juure,**“ ſiis ta lubab ja tõutab oma uſkliku rahwale üht liikumata aluſt, kelle peale nad wõiwad toetada ja alustada, et nad häbiſſe ei ſaa. Aga Jeſaja ettekuulutamine käib ju Jeſuſe Kristuſe peale. Kristus on see kalju, kelle peale uue Seaduſe Sion on alustud ja ehitud Jumala eluaſemeks waimus.

Jah, tõeste seesinane elaw nurga- ja alus kiwi on ära walitſetud, ta hoiab kokku terwe õnnistuſe hoone. Nurgakiwa on palju maailmas, aga üksi ei ole nii tugew, kui tema. Ja mis kallis ta weel on! Teie, mu armſad hinged, wõite ju seda tõeks tunnistada. Miſsuguſed teie nüüd olete, ſeks olete teie ſaanud tema läbi. Ilma temata ep ole teie midagi, tema on teie A ja O, teie algus ja ots. Ilma temata pole teil kinnitust ega wäge, aga temaga on teil tuge, tugewust ja aluſt. Eks seisa kõik teie waeste patuste uſk, armastus, lootus, kannatus, headus, ainuüksi tema peal? Kristuſe sees olete teie ſaanud Jumala rahwaks; Kristuſe läbi olete Jumala käest armu ſaanud. Mis on kõik ristiust muud, kui et meie rajatud oleme ſelle ära walitſetud, wäga kalli nurgakiwi peale Sionis? Seſt et kogudus Kristuſe peale on rajatud, ſellepärast elab tema ka. Ja see on Sioni uſk, et ta ikka uueste jälle ennast ehitab Kristuſe peale.

Waadake, juba see läbi on kogudus Kristuſe tulemiſe tunnistaja. Kogudus elab Kristuſe sees ja tema läbi. Kes ristikogudust näeb, see wõib õigusega ütelda: „Meie nägime tema auu, kui Jumala ainuſündinud Poja auu täis armu ja tõtt.“ Ilma ſelle Kristuſeta, kes on tulnud maailma ſisſe ja ikka jälle meie juure ja meie ſisſe tuleb, ei wõiks ristikogudus mitte maa peal olla ja elada. Uſklikude kogudus on ſiis Kristuſe tulemiſe kuulutaja ja tunnistaja.

Pange ommeti tähele ja waadake, kuida waenlaſed kõige oma wäega ja suure kawaluſega ſelle hoone peal käiwad ja tema wastu ſõdiwad. Aga nende kuri nõu ei lähe iial tõeks, waid nad peawad oma asjata ja tühja ſõdimiſe läbi tunnistajaks olema, et Kristus seda

kogudust on asutanud. Waenlased katsuwad küll püha ristikogudust ära wõita, aga nende tigedus ja kurjus ei tee temale mitte häda, waid seda enam wõiwad usklikud oma usu wäge näidata ja oma usu rõõmu ja usujulgust kõige maailmale awalikuks t.ha ja ilmutada. Nõnda on just tagakiusamise ajal ewangeliumi walgus kõige selgemine paistnud, ja tema tõstdus ennast kõige paremine ilmutanud.

Kes nüüd sestsinatsest kaljust pahandawad ja selle wastu ennast tõukawad, näitawad seega, et seesinane kalju mitte sestsinatsest maailmast ei ole. Sest et nemad maailma enam armastawad, kui Jumalat, on Israeli laste hoone ehitajad, rahwa ülemad, seda nurgakiwi enesest ära heitnud. Neile oli ta wastutõukamise kiwiks ja pahanduse kaljuks saanud, ehk küll Issand neid seks oli kutsunud, et nad pidid kui esimesed endid alustama ja ehitama selle nurgakiwi peale, mis Sionisse oli pandud. Aga ommeti pidid needsinatsed kõlwatumad hoone ehitajad, wastu tahtmist, Jumala nõuu aitama tõeks teha, kui Jumala handlangrid. Kui nad teda risti külge kinni panid ja ära tapsid, siis on nad Jesust just liikumata nurga- ja aluskiwiks Sionis teinud. Nad pidid tõeks tegema, mis kirjutud on: „See kiwi, mis hoone ehitajad on ära põlanud, see on nurgakiwiks saanud." Eneste arwates nad liskusid Jumala hoone maha, aga Jumal käänas seda nende kurja nõuu nõnda, et nad pealegi pidid aitama, hoonet ehitada. Ja praegugi weel saab waenlaste wägi ja tigedus, kawalus ja kuri nõu Jumala riigi kasuks ja auuks. Kes sest kiwist pahandawad ja selle wastu endid tõukawad, eks nad tunnista oma usimata meele ja paha elu läbi, et ainuükst Jesuse Kristuse sees kõik õnnistus on ilmunud ja warjul seisab? Kes mitte selle kalju peale oma elu ei raja, see läheb hukka, sest kellegi muu sees õnnistust ei ole kui aga Jesuse Kristuse sees. Kes teda ära põlgab, teda põlatakse jälle ära. Kes selle nurga- ja aluskiwi peale ennast ehitawad, see on, kes tema sisse usuwad, need on ka Kristuse tulemise elawad tunnistajad. Tõeste, see on üks wäga kallis õnnistuse alus- ja nurgakiwi, mis igawene Jumal oma Sionile, ristikogudusele, Kristuse sees on kinkinud. — Ja mis teeb Issand nendest, kes tema peale rajatud on? Kuidas lugu on uskliku kogudusega maa peal? Mis töö on usklikudel, kes Kristuse peale on rajatud. Pangem nüüd seda tähele:

II. Ristikogudusе tööd ja ammetit.

Mis ristikogudusе töö ja ammet on, selle peale annab apostel Peetrus wastust, üteldes: „Teie olete ära walitsetud sugu, kuninglik preestri ammet, püha rahwas, päris rahwas, et teie peate selle wägewaid nõuusid kuulutama, kes teid pimedusest on kutsunud oma imelisku walguse juure." Kas need sõnad ka meie kohta peaksid käima, kas nad ka meile peaksid maksma? Jah makswad küll. Sest apostli ajal ei olnud ristikogudus ja pühad kogudusе liikmed ka mitte ilma patuta. Ka neile kulus weel ära kinnitust ja jõudu, noomimist ja peale hüüdmist. Ka nemad pidid weel enesest ära heitma kurjust, petust, salalikku meelt, kadedust, tagarääkimised ja weel muud patud. Ka nemad pidid weel hoidma lihalikku himude eest, mis hinge wastu sõdiwad. Kui praegu sündinud lapsed pidid nemadki himustama Jumala sõna selget piima, et nemad selle läbi saanud kaswada. Nende mitmesuguste pattude pärast oleks Jumal neidki pidand ära heitma, ja siiski on Jumala ära mõistmata arm neid igawesest ajast saadik Kristuse sees ära walitsenud omaks pühaks rahwaks. Kristuse pärast on Jumalal hea meel Sionist. Kristuse läbi on nad puhtaks pestud, pühitsetud, õigeks mõistetud. Oma werega on Jesus Kristus neid omale omaks ostnud, nad on nüüd tema päralt, tema päris omad. Kes siis usus Jesuse Kristuse peale lootwad ja tema peale toetawad, need on Jumala ära walitsetud rahwas ja sugu. Sellepärast hüütakse uues Testamentis alati neid, kes Jesuse Kristuse sisse usuwad, pühaks. Jumal ei näe neid mitte enam nende pattude sees, waid ta näeb neid oma armsa Poja, Jesuse Kristuse sees. Nõnda saawad ära lükatud inimesed Kristuse sees ära walitsetud, roojased saawad puhtaks, hõelad saawad pühaks ja jumalakartlikuks ja wagaks.

Jah, Jesuse Kristuse sees on usklik ristikogudus üks kuninglik preestri ammet ja sugu. Kristus, kes meid on armastanud surmani, ja meid on puhtaks pesnud meie pattudest oma werega, on meid teinud kuningaiks ja preestriteks Jumala oma Isa ees. Kristuse were läbi hukatusest peastetud ja wälja kistud, saame meie Kristusega were-sugulasiks ja sellepärast oleme meie ka kuninglikust sugust. Enne olime patu pärast orjad, kes pimeduse ahelate alla ägasid ja õhkasid, aga Kristuse sees oleme meie kuningaiks saanud, kes nüüd patu, surma ja maailma üle walitsewad, sest et meie i eid Kristuse abiga täieste oleme ära wõitnud.

Aga usklikud kogudusе liikmed on ühtlase ka Jumala preestrid selle õige ülempreestri, Jesuse Kristuse läbi, kelle ihu liikmed nemad on. Kui preestrid wõiwad ja tohiwad nemad püha paika, Jumala juure minna ja wõiwad waimulikud ohwrid ohwerdada Jumala meele heaks Kristuse Jesuse läbi. Nad wõiwad ja tohiwad palwid, palumisi ja eestpalwid ikka ilma

keelmata Jumala ette wiia. Nad tohiwad julgeste Jumalale kõik rääkida ja nimetada, mis nende südame peal on ja mis nende hinge rõhub. Ja seda kõik wõiwad nad sellepärast teha, et nad Jesuse Kristuse nimel paluwad, kui need, kes selle elawa alus-kiwi peale Sionis on rajatud.

Kes ennemuiste mitte rahwas ei olnud, kes ennemuiste olid ära ekſinud, on nüüd Kristuse Jesuse sees üheks preestri rahwaks saanud. Nende töö ja ammet on nüüd, selle wägewaid nõuusid kuulutada, kes neid pimedast on kutsunud oma imeliku walguse juure. Ja teist moodi ei wõi nad ju ka mitte teha. Kelle juure Kristus on tulnud, need peawad tema auu ka kuulutama, ja peawad teda kiitma kõikide kuuldes. Sest nõnda on Kristuse tahtmine — ta tahab usklikude läbi oma imelikud nõuud kuulutada. Ja seesinane kuulutamine ei seisa mitte ükſi sõnas, waid kristlikus elus. Nõnda peab maailm nägema, mis see Sioni nurgakiwi üheſt inimesest, kes patu sees surnud oli, wõib teha. Mis usklikud kogudusе liikmed õieti wõiwad teha ja korda saata selle läbi, kes neid wägewaks on teinud, Kristuse Jesuse läbi, seda peawad nemad nõnda wiisi näitama ja tunnistama, et nad nõnda püüawad elada, kuidas Kristus neile tähte on jätnud. Nad peawad Kristuse tarkust, õigust, armastust, tasandust, kannatust, kasinust, heldust ja headust üles näitama oma kõnede ja tegude sees. Kristuse püha elu, kes neid on kutsunud pimedast oma imeliku walguse juure, peab wälja paistma tema usklikude eluſt ja oluſt. Nõnda peab, Jumala püha tahtmise järele, Kristuse armuõpetus saama maailmale ette elatud ja otsegu ette armastatud. Jumala laste, usklikude walguse elu peab ka Piiblis olema, mis ka hõelab maailma lapsed peawad ja wõiwad lugeda.

Aga kuidas saawad patused inimesed seda teha, kuida wiisi nad saawad sellega korda? Ainuükſi **Kristuse sees**. Kes ennast laskwad kindlas usus rajada selle õnnistuse aluse peale ja kes ennast laskwad kuningaks ja preestriteks teha, need wõiwad ja tohiwad ka Jesanda auu ja tema wägewaid kõnesid kuulutada. Tema pühitseb ikka ja ikka jälle uueste usklikuid, keda ta enesele on ära walitsenud oma Waimuga ja täidab neid oma wäega kõrgest. Keda tema kuningaks teeb, neile annab tema ka jõudu, nagu kuningad elada, — söömine, joomine, maja, riided, kõned, teud, elu ja olu peawad näitama, et nad kuningad ja preestrid on, et nad Jesanda Jesuse pühad hinged on

Kas Jesandal meie päiwil ei peaks olema neid, kes teda nõnda wiisi kuulutawad kõnega ja terwe eluga? Kas mitte igal pool, kus Jumala sõna selgeste ja puhtaste kuulutakse, ka tema rüügi alamad ei ela? Kas mitte usklikud hinged, ehk neil küll alles patuga palju tegemist on, oma rahu ja rõõmu ja õigusega maailmas ei ole Kristuse tulemise tunnistajad? Waadake ommeti ja pange tähele, mis Kristus waesest ära kadunud patusest wõib teha! Kurwastub nad saawad, ja ommeti on nad igal ajal rõõmsad; waesed nad on, ja ommeti saawad nende läbi palju rikkaks. Seep see on: „Nüüd on nemad põhja leidnud, mis nende ankrut kinnitab!“ Neil on püha auupõli käes Kristuse läbi, kes neid selle wastu on walmistanud, nõnda et nad wõiwad tõega ütelda: Kristus, uskliku kogudusе pea, on see, kes pidi tulema, neile pole tarwis, teist oodata. Õ on mööda läinud, päew on kätte tulnud kõigile, kes Sioni nurgakiwi omale on walitsenud aluseks ja põhjaks. Uueste jälle tahab tulla Kristus oma ristirahwa juure, ta pakub ennast ka meile. Kõikide juure tahab ta tulla, kes aga iial teda himustawad. Oh tulge tema juure, kes teid surmani on armastanud! Uskuge tema sisse, rajage ja toetage endid tema peale. Üksi ärgu jäägu tagasi. Ta tahab teid kõiki oma eluraamatu sisse kirjutada, et teie peate olema tema ära walitsetud sugu, tema kuninglik preestri sugu, tema püha rahwas. Tulge aga Jesuse juure, tema sees on teile kõik, ka elu ja õnnistus kingitud. Amen.

Palugem: Meie täname sind helde kallis Õnnistegija Jesus Kristus, et sa ka meid oma kogudusе liikmeks oled teinud ja meile lased kuulutada oma armu nõuu ja tahtmist, meid õndsaks teha. Meie palume sind, anna meile armu, et meie ennast tõeste sinu kätte anname, et sina meid wõiksid walmistada enesele iserahwaks, mis usin on hea tööle. Amen.

Tall. l. r. Nr. 8, 1—4. Tart. l. r. Nr. 6, 1—4.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуется, что въ нижеслѣдующемъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и символическихъ книгъ лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ, 30-го Іюня 1894 г.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Ігельстромъ.

№ 951. За Секретаря: Р. Гофманъ.

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 7 Сентября 1894 г.

Печатано въ Типографіи Авг. Миквица въ Ревелѣ.

AAR RT-1420

Jutlus kolmandamal pühapäewal päraſt kolmainn Jumala pühal.

Tall. l. r. Nr. 416, 1—5. Tartu l. r. Nr. 305, 1—5.

Arm olgu teile ja rahu Jumalaſt meie Iſaſt, ja Iſſandaſt Jeſuſeſt Kristuſeſt. Amen.

Kirjatunnistus: Ewef. 2, 11—18. **Tuletage oma meele, et teie, kes ennemuiste liha pooleſt paganad olite, ja keda ümber loikamata rahwaks hüüti neiſt, keda öeldi ümber leigatud olewat, mis kätega tehakſe, et teie ſel ajal ilma Kristuſeta olite, kaugel ära Israeli koguduſe õiguſeſt, ja wõorad tõotuſe ſeaduſeſt, ja teil ep olnud lootuſt, ja teie olite ilma Jumalata maailmas. Aga nüüd olete teie, kes teie ennemuiste kaugel olite, Kristuſe Jeſuſe ſees ligi ſaanud Kristuſe were läbi. Seſt tema on meie rahu, kes mõlemad on üheks teinud, ja on ſelle aja waheſeina maha kiskunud, kui ta oma liha ſees kaotas waenu, ſee on käſuſõnade käſu tema kombetega, et tema need kaks eneſe ſees üheks uueks inimeſeks pidi looma, rahu tehes, ja mõlemad Jumalaga ära lepitama ühes ihus risti läbi, kui ta waenu ſeal ristipuu küljes ſuretas. Ja tema on tulnud ja rahu kuulutanud teile, kes teie kaugel olite, ja neile, kes ligilähedal olid; ſeſt tema läbi wõime meie mõlemad ühes waimus ligi minna Iſa juure.** Amen.

Mu armſad! ühe mõistatuſe tahan teile ette panna, — ſee käib: Kes on kõige rikkam? Otſus on: ſee, kellel rahu on. Maailma kuningriigid kulutawad iga aasta ligi 1000 Miljoni rublad, et neil aga rahu aeg oleks. Ja ometi neil rahu ep ole. Riigi alamad ägawad ſelle koorma all ja loppewad peaaegu otſa, aga tõſiſt rahu neil ſiiski ei ole. Rahu on üks taewa and ja warandus, mis inimeſed mitte raha eeſt ei ſaa, ſellepäraſt ei ſaada need koledad kulud mitte ſeda kaſu, mis inimeſed himuſtawad. Rahu, mis ülewelt rahuwürsti käeſt tuleb, ei maksa raha ega tee kulu, waid teeb inimeſt ja rahwaſugud nii rikkaks, et neil ühtegi waja ei ole Nii pea kui rahwas ſelle rahu kätte ſaab, on ta rikas ja tal pole ühtegi enam waja. Mis rahu ſee ometi peaks olema? Seſt räägib apoſtel Paulus Eweſuſe rahwale, ja meie tahame järele kuulata, mis õpetus meiegi ſeſt ſõnaſt omale wõime wõtta, ſeſt kõik Jumala ſõna on ju meile õpetuſeks ja parandamiſeks antud. Räägigem ſiis täna ſeſt, et

Kristus on meie rahu.

1) Ilma Kristuſeta 'pole rahu. 2) Kristus on meie rahu. 3) Kristuſt, kes iſe rahu on, kuulutakſe meile ewangeliumis. 4) Õnnis on, kes wõib ütelda: Kristus on minu rahu.

Palugem: Oh helde rahuwürſt, Jeſus Kristus, ſa ſoowid ju oma inimeſe laſtele oma rahu ja annad ſeks oma Püha Waimu neile, meie palume ſind, halastagu ſu Waim ka meie peale, et ſina meile rahukuningaks ſaakſid ja meie ſinu rahu riigi tõſiſed alamad wõitſime olla. Amen.

I. Ilma Kristuſeta 'pole rahu.

Apoſtel kirjutab ſiin eſite paganate kohta ja ütleb: „teie olite ilma Kristuſeta, kaugel ära Israeli koguduſe õiguſeſt ja teil ep olnud lootuſt, ja teie olite ilma Jumalata maailmas.“ Paganatel rahu ei olnud, ſellepäraſt nad ka nii waeſed. Juba Wana Testamenti raamatuteſt loeme alati ſõdadeſt, mis paganad ſõdiſid Israeli rahwa wastu, nagu on Sodoma rahwas, Moabi, Ammoni, Amori, Wiliſti, Aſſuri, Egiptuſe, Pabeli rahwas. „Nende kõikide jalad olid nobedad werd walama.“ Ja kes teie ſeaſt on Läti Hindreku raamatu lugenud, ſee teab ka, et meiegi eſiwanemad alati sõjas elaſid. Seeſama lugu on praegugi alles paganate ſeas — üks rahwas teiſe wastu, üks rahwa ſuguaru teiſe wastu, üks ſugukond teiſe wastu, iſa poja wastu ja poeg iſa wastu. See tuleb ſeſt, ütleb apoſtel, et nad ilma Kristuſeta elaſid ja elawad. Wana ſeaduſe aja jauks oli Jumal, enne kui Kristus oli tulnud, Israeli rahwale oma käsku ja tõotuſt annud, et ſelle läbi pidid õigeks ſaama,

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

ja nii kaua rahwas seda pidas, oli tal rahu; kui ta sest kõrwale läks, tuli sõda ja Jumala nuhtlus. Ja rahwas lootis üksna kindlaste oma Jumala peale. Sest ei teadnud paganad mitte sugugi, sellepärast neil ka lootust ei olnud. Kartuse ja hirmu all nad elasid lapsest saadik surmani. Nad olid ju ilma Jumalata maailmas. Jumal neid küll ikka weel kaitses ja hoidis, ja muretses isalikult nende eest, aga nad ise olid Jumalat maha jätnud ja oma liha teed käinud. Jumalat olid nad ära unustanud ja ära kautanud, siis tegid nad ise enestele jumalaid oma mõtte järele, keda nad kummardasid ja teenisid ja kelle peale nad oma lootust heitsid. Aga mis rahu wõib kiwi ehk puutükk ehk nikerdud kuju inimesele anda? Jah, rahu puudus tuleb ju sest, et inimene elawast Jumalast, kes ise rahu on, oma südamega ära lahkub. Seesama lugu tuli iga kord ka Jutite kätte, kui nad rahu Jumalat maha jätsid ja ebajumalaid hakkasid kummardama. Ja seesama lugu tuleb meiegi kätte, kes meie ristiinimesed ja Jumala lapsed oleme, kui meie patule maad anname omas südames ja Jumalat põlgame. Häbi küll on tunnistades, et ka ristiinimestel suuremast jaust rahu ei ole, sest et nad pattu ja maailma enam armastawad, kartwad ja nende peale lootwad, kui elawat rahu-Jumalat. Patt teeb seda lahutust meie ja Jumala wahele; patt teeb meid Jumalale wõõraks, ja teeb Jumala meele meie peale wihaseks. Sest kes pattu teeb on kuratist. Mis Kristusel tegemist on Pelialiga? Need wihkawad teine teist. Nõnda wihkab ka igaüks, kes pattu teeb, Jumalat, ja Jumala käsk ja tahtmine, mis meie pühitsemine on, on tema wastu meelt. Seesinane wastane meel meie sees rikub kõik rahu ära, mis Jumala ees maksab. Patu orjal ei wõi rahu olla, sest Jumal pole temaga rahul ja ei wõta teda kuulda, ega anna temale ka mitte õigust ega usku, kelle tütar ju rahu on. Aga sa ütled: ometi räägitakse palju rahust, ja maailma lapsed näikse mitu korda üksna rahul ja rõõmsad olewat, külap neil wist ikka ka üks rahu wõib olla? Jah, see on tõsi küll, maailma lastel, ehk param ütelda, patu-orjadele näitab küll ka rahu olewat, aga nende rahu pole muud kui silmakirjaks, nad petwad ise endid, sest et nad ei tea, mis see sõna „rahu" Jumala ees õieti tähendab. Patu orjad nimetawad seda rahuks, et neil just seekord riidu ega riidlemist teistega ei ole. Ega see weel Jumala rahu ei ole, nad ju riidlewad Jumalaga ja panewad tema wastu. Ja kas mitte waheşt Jumalal ei ole ka midagi nende wastu? Kas on nad armsad Jumala lapsed, kes selle peale hoolega waatawad, et nad Jumala käsusõna peawad? Ja mine waatama nende kodust elu, nende töötegemist, nende teeläimist, kaubaajamist; mine kuulma nende jutud ja koned, mis nad isekeskes ajawad — kas niisuguseid peaksid rahu lapsed olema, kes kodu omakstega riidlewad, töö juures kurja hüüdwad, tee peal ennast täis lakuwad, kauba juures oma ligimest petwad, kelle jutud ja koned ropud ja walega roojastud on? Ei milgi kombel. Ja pane tähele, kuidas niisuguseid aelewad surma käes, neil ju patutundmist ega armutundmist ei ole, neil kohta ehk paika teada ei ole, kuhu nende hing wõiks minna pärast surma. Kus niisugustel rahu on?

II. Kristus on meie rahu, sest tema on meile rahu teeninud kalli hinnaga.

Patu orjadel 'pole sellepärast mitte rahu, et neil Kristust ei ole. Sest rahu on Kristus, ja Kristus on meie rahu. Kristus on meid ära lepitanud Jumalaga, kui ta paganate ja Jutite eest kannatas ja oma elu ristipuu peal nende eest jättis. See Kristus on meie eest maksnud meie wõlad, hind oli tema weri. Were sees on elu, siis on Kristus oma Jumala elu meie patuste elu eest annud, et meid lepitada püha wihaga Jumalaga. „Ühes ihus on ta meid ära lepitanud Jumalaga, kui ta waenu seal ristipuu küljes suretas," kirjutab Paulus. Siis on ta selle oma ühe ihu läbi paganad ja Jutid üheks ueks rahwaks, Jumala rahwaks teinud, kes nüüd õiguses ja wagaduses, pühitsuses ja õnnistuses tema ees igaweste peawad elama. Ta suretas ehk tappis waenu ära seal ristipuu küljes, mis Jumala ja meie wahel on. Seda on ta teinud, ja tema töö maksab kõigile, kes maa peal praegu alles elawad ja edespidi saawad elama.

Sest tema on ka meie eest seda ohwrit ohwerdanud, sest Jumala weri ja ohwer maksawad kõigile ja maksawad igaweste, ka sinule ja minule. Sest tema kautas oma liha sees waenu, see on käsusõnade käsu tema kombetega, et tema need kaks, paganad ja Jutid, enese sees üheks ueks inimeseks pidi looma, rahu tehes. Waatke, tema läbi on kadunud Jumala waen meie wastu, mis ta sellepärast peab, et meie tema käsusõnad ei ole pidanud. Waen teeb wõõraks, rahu teeb sõbraks. Sest et rahu on walmis tehtud Kristuse läbi, siis olete teie, kes teie ennemuiste kaugel olite, Kristuse Jesuse ligi saanud Kristuse were läbi. Jumal olgu tänatud ja kiidetud, et tema meid kõiki üheks ueks inimeseks on teinud, et tema waheseina on maha kiskunud, mis alles meie ja Jumala wahel seisis. Nüüd wõib iga patune, kes aga oma patu pärast kahju tunneb ja patust tahab peaseda, ilma keelmata Jumala juure minna selle Kristuse läbi, kes temagi eest on maksnud were hinna.

Hõiska, sa waene hing, kellel patu pärast rahu ei ole, nüüd wõid sa rahu saada, sest Kristus on meie rahu. Jah, anna igapäew tänu ja kiitust Jesusele selle armu eest sõna ja teuga. Räägi Jumalaga omast wiletsusest, wõta tema käest kinnitust ja jõudu, mis ta lahkeste ja hea meelega igaühele annab, kes usus teda palub, et sinagi kui uus inimene hakkaksid elama, et sinu silmad, kõrwad, jalad ja käed uued oleksid, ja nad mitte enam wana wiist pattu orjaksid.

Aga paraku, meie unustame seda wäga holpsaste jälle ära. Aga, oh seda heldet Jumalat! tema ei jäta meid mitte, ta teab mis suguſt meie oleme, ta ikka jälle läheb meid otſima ja kutſub meid oma Püha Waimu läbi eneſe juure. Ta paneb meie ſilmade ette ja meie ſüdame peale oma õndſakstegewat, aga ühtlaſe ka ära neetud ristipuu, kelle otſas ta on rippunud, ja oma hinge heitnud. See peab ikka uueste meie meele tuletama tema wereteenistuſt, muidu jäätſime meie, lihalikud loomad, hooletumaks. Aga küll on ſeeſama riſt raske ja preſſib ja muljub meie wiletſate süda, aga tema, kelle nimi teda ennaſt ära tähendab, ja kelle nimi on: Jeſus — Ärapeaſtja, Kristus — Meſſias, wõitud mees, kuningas, ülempreester ja prohwet, teeb ſelle risti kergeks, ja tuletab ikka meie meele, et meie kui rahuwürsti lapſed peame rahu taga nõudma. Seep ſee tee ja wiis on, kuidas ta rahu meile wõib anda ja hoida.

Aga paganad ja uskumata ristiinimeſed ei tea ſugugi ſeſt Jeſuſeſt Kristuſeſt; ehk nad ka midagi temaſt on kuulda ſaanud, ſiis on ſee kõik nende ſees ſegatud ja ſolgitud. Aga Jumal ei taha mitte, et needki peakſid hukka minema. Pane nüüd imeks oma Õnniſtegija hoolekandmiſt nende eeſt.

III. Kristus, meie rahu, laſeb ennaſt ewangeliumi ſees kuulutada kõige maailmale.

Muidugi teada, et maailm Jeſuſeſt Kristuſeſt ühtegi ei teaks ega temaſt oſa ſaaks, kui mitte temaſt ei oleks ſaanud räägitud, kui kuulutajad teda ei oleks kuulutanud kõige maailmale. Sellepärast kirjutab Paulus Ewesuſe kogudusſe rahwale: Tema on tulnud ja rahu kuulutanud teile, kes teie kaugel olite, ja neile, kes ligi lähedal olid. Sellepärast tema iſe eluajal Juutitele kuulutas rahu- ja röömu-ſõnumeb, ja ütles neile liht ſõnadega, et tema ſees neil igawene elu pidi olema, et tema iſe olla tee ja tõde ja elu, õnniſtus, walgus, elu-weſi ja elu-leib. Ja ſedaſama laſeb tema nüüdki weel kuulutada kõige maailmale. Ja ſee kuulutamine käib ka meie kohta. Sellepärast on Kristus ſeadnud ristikogudust ja ristikogudusſes opetaja ammetit. Sellepärast on tema ſelle kogudusele annud oma õndſakstegewat ſõna, mis ei ekſi, ja on ſelle ammeti kätte uskunud meelewalda patud andeks anda, lapſi ristida, tema ihu ja werd wälja jagada. Jah, rahu, rahu peawad inimeſed, paganad, Juutid, Mohameti uſuliſed, ristiinimeſed kätte ſaama nende röömuſõnumete läbi, mis Jeſus laſeb kuulutada kõige maailmale. Rahu, rahu peab ſinagi omale omaks ſaama. Kas ſa hakkad aru ſaama ſeſt üliwäga ſuurest Kristuſe armuſt? Waata, mis rikkaks ta ſind tahab teha! Mis maailma kuningriigid oma 1000 Miljoni rubla kuluga ei ſaa korda ſaata, ſeda lubatakſe ſulle ilma rahata ja hinnata, üsna armuſt kinkida, kui ſa aga peakſid raatſima oma patud käeſt ära andma ja Jeſuſe käeſt armu paluma. Mine ſiis, ja ole ſelle rikkuſe püüdmiſe juures niiſama kerm ja hoolas, kuida ſa kerm ja hoolas oled oma ihutoiduſe ja tarwiduſe eeſt muretſema ja tööd tegema ja waewa nägema. Oh ära põlga ſelle rikkuſe mitte, waid wõta ſeda tänuliku ſüdamega wastu, ja kui ſa ſeda oled kätte ſaanud, ſiis pea kinni, mis ſul on, et üksi ſinu krooni ei ſaa wõtta.

Nüüd aga teab igamees, et, mis ſüda täis on, ka ſuu räägib. Kui ſinu ſüda täis on Jumala armu ja heldust, mis ſa oled ſaanud, ſiis rääkigu ka ſu ſuu ſeſt. Aga kellele? Neile, kes oma patu päraſt waewatud ja koormatud on, et nad hingamiſt ſaakſid. Kanna ſelle eeſt hoolt, et haiged ja ſurejad seda ka ſaawad kuulda oma hinge kinnitamiſeks. Ja ſiis ära unusta mitte ära kõige wiletſamate eeſt muretſemaſt, need on waeſed paganad ja Jutid, kellel wäga kange hirm on ſurma ja põrgu eeſt ja kõigeſt ſüdameſt rahu igatſewad ja hirmu alt tahakſid peaſeda. Aga nemad rahuwürstiſt ühtegi ei tea, ja õnniſtus on neil üks üsna wõõras aſi. Seiſku ſinu igapäewaſe palwe ſees ka Miſſioni töö paganate ja Jutite ſeas. Kui ſa Iſa meie palwet loed, ja jõuad teiſe palwe juure, ſiis mõtle ka nende peale, kes weel mitte ristiinimeſed ei ole, ja palu, et Jumala riik ka neile tuleks.

IV. Kisttus on meie rahu! õndſad on need, kes ſeda ſaawad ſüdameſt tunnistada.

„Kristus on meie rahu.“ Õnnis ſa oled, kui ſa ſeda wõid töſiſeſt ſüdameſt tunnistada, kui ſul enam hirmu ei ole Jumala wiha ega põrgu piina ja ſurma eeſt, waid kui ſa wõid Pauluſega ütelda: „Ma himuſtan ſiit lahkuda ja Kriſtuſega olla, ſeſt Kristus on mu elu ja ſurra mu kaſu!“ Ja ſeda wiiſi wõid ſa tõeſte tunnistada, kui ſa ſelle Jeſuſe Kriſtuſe ſiſſe, kes ſinu rahu on, uſud; kui tema ſinu oma on ja ſina tema oma oled; kui ſa wõid ütelda: Kriſtuſe õigus on minu õigus, Kriſtuſe rahu on minu rahu, Kriſtuſe õnniſtus on minu õnniſtus, taewariik on minu taewariik, tema wõidukroon on minu wõidukroon, tema Iſa on minu armas Iſa; kui ſa wõid tõeſte ütelda: „mina elan, aga mitte enam mina, waid Kriſtus elab minu ſees; ja mis ma nüüd elan lihas, ſeda ma elan uſus Jeſuſe Kriſtuſe ſiſſe, kes mind on armaſtanud ja ennaſt minu eeſt on ära annud.“ Oh hing, armas hing, wõta teda wastu, tee tale aſet oma ſüdamesſe. Siis oled ſa ära lepitud Jumalaga, ſinu patud ei ſeiſa mitte enam kui waheſein ſinu ja Jumala wahel. Waata, ſiis oled ſina, kes ſa ennemuiſte kaugel olid, Kriſtuſe ſees ligi ſaanud Kriſtuſe were läbi, mis ſa oled ſaanud tema püha ſakramentis. Siis wõid ſa tema läbi ühes Waimus ligi minna Iſa juure, ſeſt waen on Iſal kadunud ſinu wastu tema Poja, ſinu Õnniſtegija, läbi, kes ſinu eeſt ennaſt

on ohwriks ohwerdanud, ja nüüd sinu eest kostab ja sinu wõlad maksab. Kui lugu sinuga niisugune on, siis pole sul troostist ilmas waja. Tulgu su peale kuigi ränk häda ja waew, sattugu sina kõige raskema kiusatuse alla, ja tehku kurat sulle kuigi suurt hirmu sinu patu pärast, sina kipud ruttades oma Õnnistegija ja Ärapeastja juure, hüüab teda appi ja palub tema käest nii palju rahu ja abi, kui sulle tarwis läheb. Ja ta peastab sind tõeste, sest tema sõnad ja tõutused on tõsised, ja mis ta lubab, seda ta ka peab. Külap siis pitkamisi ära kaub kõik tühi lootus meie oma jõuu ja tarkuse peale, ja ega meie siis ilmas enam üksi sõtta ei lähe kiusaja wastu, waid meie palume teda seltsiks ja abiks, kes mau pead on rõhunud, kes kõikis on kiusatud otsegu meie siiski ilma patuta ja kes oma liha on lasknud risti lüüa ja ära tappa, et meie tema teenistuses jõudu ja kinnitust saaksime wõtta oma liha wastu. Seda rahu wõib igaüks inimene saada, nii kaua kui ta alles maa peal elab. Ärgu ütelgu ükski patu ori, kes juba wana ja elatand on: „Mina enam rahu ei wõi saada, sest ma olen liig palju pattu teinud, ja olen ka oma Jesust liig kaua lasknud oodata!“ Tead sa ka, wanake, et pühas kirjas ülewel on üks sõna Jumala suust, mis nõnda käib: „Armastus katab pattude hulka?“ Jah, kui meil pattu oleks nii palju, kui liiwa mere ääres, siiski wõib Jumala armastus neid sootumaks ära kautada. Ärgu ütelgu ükski wana waras ehk hoor ehk inimesetapja ehk keelekandja: „mu patt on nii suur, et Jumal seda wist mitte enam andeks ei anna.“ Waata, mis sest tuleb, et inimene Jumala sõnast ei hooli. Kui sa Jumala sõna teaksid, ja seda uskksid, siis sa ei räägiks mitte nii ustumata wiisil, waid sa hakkaksid sest Jumala sõnast kinni, mis prohweti Jesaja raamatust loeme (1, 18); seal on lugeda: „Kui teie patud on kui helepunased riided, siisti peawad nemad walgeks saama kui lumi, kui nemad punased on kui werekarwa riie, peawad nemad ometi walge willa sarnatseks saama.“

Meie rahu on Issand Jesus Kristus. Püüdku siis iga inimene, kes tahab rahu kätte saada, seda kõigest hingest, südamest, meelest ja wäest. Muidugi siin maa peal on kõik asjad poolikud, nõnda ka rahu on poolik. Aga teises ilmas Jumala palge ees saame ükskord täit rahu kätte. Selle jäädawa täielise rahu wastu peab seesinane eluaeg meid walmistama.

Oh armas hing! ära ole mitte hooletu ega pitkaldane, seda taga ajama! Amen.

Palugem: Oh helde Issand, kelle nimi on rahuwürst ja Ärapeastja, meie täname sind, et sa meile rahu oled walmistanud oma ilmasüüta kannatamise ja surma läbi, ja palume sind, anna meile abi ülewelt, et meie ka sinu rahust osa saaksime ja sinu rahu-lapsed woiksime olla ja seks jääda igaweste. Amen.

Tall. l. r. 415, 1—5. Tart. l. r. 314, 1—5.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и символическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ, 27 Апрѣля 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: І. графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Ринне.

Довв. Ценз. — Юрьевъ, 3 Іюня 1894 г. — Типогр. А. Миквица, Ревель.

ARH AT- 1420

Jutlus Palwe päewal.

Tall. l. r. № 268, 1—5. Tartu l. r. № 196, 1—5.

Meie Issanda Jesuse Kristuse arm ja Jumala Isa armastus ja Püha Waimu osasaamine olgu teie kõikidega. Amen.

Kirjatunnistus: Matteuse ewang. 5, 3—6. **Õndsad need, kes waimust waesed, sest nende päralt on taewariik. Õndsad need, kes kurwad on, sest nemad peawad saama rõõmustatud. Õndsad on tasased, sest nemad peawad maad pärima. Õndsad need, kellel nälg ja janu on õiguse järele, sest nemad peawad täis saama.** Amen.

Mu armsad hinged! Jehowa Jumal oli oma rahwale seadnud, et nad üks kord aastas, suurel äralepitamise päewal, pidid Jerusalema kokku tulema, seal oma patud tunnistama Jumalale, ja ohwrid temale ohwerdama, et nad andeksandmist saaksid. Nõnda tuleb ka meie Ewangeli-Lutteruse usu kogudus ükskord aastas kirikus kokku, ennast Jumala ette alandama. Patu kahetsedes ja patust pöördes tulewad nemad Jumala pale ette ja paluwad teda, et ta weel lepitust nendega teeks. Ka meile on öeldud: pühitsege Jumalale pühad! Aga koguduses on ükskõik inimesed, kes tema liikmed on. Iga ühe koguduse liikme patt waiub terwe koguduse peale ja iga ükskõik inimese patt wõib koguduse peale suurt õnnetust saata, — mõtlege aga Akani warguse peale, mis terwe Israeli rahwale õnnetuseks sai. Sellepärast manitsetakse täna igaüht ristiinimest, et ta patust pööraks ja meelt parandaks, ja kutsutakse igaüht palwele, et Jumal peaks jälle oma armupalet pöörma meie poole ja meile andeks andma meie patud ja süüd. Meie oleme oma patu läbi Jumalat kangeste wihastanud ja teda wihale äritanud. Parem oleks niisugusele, kes teist, pealegi Jumalat, on wihastanud, et ta koguni ei oleks sündinud. Hirmus on, elawa Jumala kätte langeda. Kes pattu teeb, see on kuratist, aga kurati lapsi taewa ei woeta. Siis jääb inimene, kes pattu armastab, õnnistusest ilma. See'p see on, mispärast meie patust peame pöörma, seda kahetsedes, muidu läheme meie halastamata hukka ja warastame Jumala käest tema waewa palga, oma hinge õnnistust ära. Kuida Jumal seda pattu meile wõib andeks anda? meie pögeneme ju isi tema eest kõrwale. Ükski asi nii kallis ei ole, kui õnnistus; kellel seda ei ole, see on waene, ära kadunud ja hukka mõistetud. Aga Jesus Kristus, kes meid ära kadunud ja hukka mõistetud on lunastanud ja peastnud, tahab igaüht jälle õnnistuse tee peale tagasi pöörata. Sellepärast ta laseb täna oma kogudusele nimetada:

Kuida wiisi ära kadunud ja hukka mõistetud inimesed jälle wõiwad õndsaks saada.

1) kui nad waimust waesed on, 2) kui nad kurwad on, 3) kui nad tasased on, 4) kui neil nälg ja janu on õiguse järele.

Palugem: Su poole, Issand, südamest Ma tõstan oma heale, Mind peasta patu häda seest, Ja halasta mu peale! Sest, kui sa tahad arwata Kõik wõlgu, mis mul teadmata, Kes siis su ees wõib seista? Seepärast sinu peale nüüd, Mu Jumal, mina loodan, Mu südames muud ühtegi, Kui et sust abi ootan, Mis sinu sõna tõutab, Mis minu hinge õnnistab, See peale olen julge. Amen.

I. Õndsad need, kes waimust waesed, sest nende päralt on taewariik.

Waimust waene ei ole mitte seesama asi, mis rumal, koolitamata, ehk loll on, waid waimust waene on see, kes enesel teab Pühast Waimust puudu olewat ja sellepärast himustab, ikka rohkemine Püha Waimu andi saada. Laulu salm seletab seda waesust õieti küll ära, kui ta käib: „Ma ise küll, mu elu, Ei kõlba kuhugi, Mis Kristus mulle annud, See maksab alati." Waimust rikkad on need, kellele Püha Waimu enam tarwis ei ole, sest et neile omast waimust küll saab. Niisugused waimust rikkad mehed olid: Nikodemus, rikas noormees, Wariseerid. Nende oma õigust pidi Kristus pihuks lööma, muidu nad ei oleks wõinud õndsaks saada ja taewariik ei oleks mitte wõinud nende päralt olla. Aga kes teab, et tema õigus muud ei ole, kui üks roojane kuub, kes enesest ühtegi lugu ei pea, waid alandlik on oma meeles nagu tõlner templis, ja kurjategija risti peal, see on waimust waene. Kõik inimesed, olgu ristitamata wõi ristitud, on wihalapsed, ja on sest auust ilma, mis neil Jumala ees peaks olema, nemad on waesed, sest Jumala arm aga teeb rikkaks. Meie ei suuda ega jõua ka ühtegi teha. Meie nõdrus teeb meid waeseks. Aga tõeste waesed oleme wast siis, kui oleme selle tundmise kätte saanud, et meie pattu oleme teinud. Meid waesi ei saa ükski inimene trööstida ja rõõmustada selle patu koorma all, muidu kui Jumal wõib seda teha. Ja Jumal tahab just rõhutud waimu ja rusuks pekstud südant, need on Jumala meelepäralised ohwrid. — Kas teie olete niisugused

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

waesed? Kas tunnete oma südant tühja ja Jumala armust ilma olewat? Kas on teil kange wiha selle patu pärast, mis teie rindus on? Kas lööte oma wastu rindu, nagu tölner? Siis teie ka sest Jumala tõutusest ilma ei saa jääma, mis nõnda käib: „nende päralt on taewariik.“ Kas oled sina, armas kogudus, waene wõi rikas: Ütled sa wahešt: mull on küll, ma olen rikas, mulle saab iga pühapäew selgeste Jumala sõna kuulutud ja sakramentid jagatud; mull on usklikud koguduse-liikmed; minu pereisad ja emad on usklikud laste-kaswatajad, ja elawad isekeskis rahus ja armastuses. Oh waata sa hoolega järele, kas tohid tõeste sedawiisi rääkida! Kes teab, ehk oleks parem, kui sa oma wastu rindu lööksid ja ütled: oh Jumal, ole mulle patusele armuline? Jumal annab neile andeks, kes waimust waesed. Oh mis kallis warandus on pattudeandeksandmine, ehk küll inimeste silmi sest waimulikust rikkusest palju ei paista. Ka see inimene oli üliwäga rikas, kellele Jumal järele jättis 10000 naela wõlgu, ehk tal taskus mitte üks rubla ei olnud. Maailm naerab sedasugust rikkust, sest ta aru ei saa. Aga kas suuremat rikkust peaks olema, kui seda, et Jumal jälle meile Isaks tahab olla ja et meie wõime ütelda: „Jehowa on mu karjane, ei mulle pole ühtegi waja?“ Kus pattude andeksandmine on, seal on ka rikkust küll, sest kus pattude andeksandmine on, seal on ka elu ja õnnistus; ja kelle käe need on, nende päralt on taewariik. Siin maa peal on ju meie kõige ülem rikkus, et meie rahul oleme seega, mis meil on. Kes nõnda rahul on, see on ka alandlik ja alandlikudele annab Jumal armu, niisugused on waimust waesed. Niisugused saawad teises ilmas igawešt elu ja õnnistust kätte.

Kui palju oled sa mööda läinud aastal seda waimuliku waesust taga nõudnud? Kui sa aga pisut seda oled taga nõudnud, siis on Jumal sulle aga pisut wõinud anda oma taewariigist; sest ei saa, terwe taewariigi soowib Jumal sulle. Katsu et sa seda kätte saad, waimust waene olles.

II. Õndsad need, kes kurwad, sest nemad peawad saama rõõmustatud.

Tark kuningas Salomon kirjutab Koguja raamatus: „ma nägin kõiki neid, kellele liiga sündis ja waata, seal oli nende silmawesi, kellele liiga tehti ja neil ep olnud tröösti jat.“ Sellepärast on maa peal nii palju silmawett. Kus waimuliku ehk ilmaliku waesust on, seal on ka puudust, wiletsust, kurwastust ja silmawet. Siis ütleb Issand Jesus, meie tröösti ja: Õndsad on kurwad, sest nemad peawad saama rõõmustatud. Wiletsust ja häda on palju maa peal. Mitte ükspäinis leseb naeseb ja waesed lapsed ei ole kurwad, waid ka muud inimesed. Alatine õnn teeb hingele hõlpsaste häda. Sellele peawad tugewad õlad olema, kellel alati õnne päewad on. Mispärast? Seda wiisi ei saa ju waimulik ja lihalik uhkus ja suurustamine mitte surutud ja rõhutud. Aga häda ajab paluma. Kurwastus wõib rõõmu ja rahu saata, aga mitte igaühele, waid neile aga, kes oma hinge pärast kurwad on, see on oma patu ja süü pärast, kui nad eksitust on tundma õppinud. Niisugused mehed olid Tawet ja Peetrus; neil oli kurwastust Jumala pärast, mis saadab meeleparandamist õnnistuseks, mis ei kahetseta. Siis oleme õieti kurwad, kui patt südames põleb, süda patu-unešt ärkab ja Jumal meitega hakkab aru pidama ja meie temale mitte ühte wastuse ei wõi anda tuhat küsimiste peale. Seesinane waimulik kurwastus saadab rahu Jesuse Kristuse sees.

Aga waimulikus wõitlemises kurati, liha, patu ja maailma wastu langed sina, ja waenlane wõidab sind ära. Ja see wõitlemine on ristiinimese igapäewane töö. Siis peame meie igapäewases kahetsemises ja meeleparandamises Jumala käest omale paluma pattudeandeksandmist. Oh nii mitmel seisab kurwastus üsna salaja südame põhjas nõnda, et ükski seda ei tea. Oma Jumalale ta kaebab oma häda ja süüd, oma Jumala ees on ta põrmus maas ja alandab ennast tema ette maani, oma Jumala armu ja halastuse peale tema loodab, ja tema käest palub ta silmaweega andeks. Niisuguse juures saab Issanda sõna tõeks: õndsad need, kes kurwad on, sest nemad peawad saama rõõmustatud. Kui Jumal niisugust on peastnud tema südame ahastusest ja hädast, siis teeb ta tema südant rõõmsaks, sest ta saab ju hingata omast waewast. Aga see'p see rist on, mis meie oma Issanda järele peame kandma, et meie Kristuse risti alla ennast alandame ja tunnistame, et meie oma pattudega Kristust oleme risti löönud.

Teistsugu kurwastus on see, mis wanemad oma ära kadunud lapse, ehk mees ja naene oma uskumata abikaasa pärast tunnewad. Iga usklik u inimese südа jääb kurwaks, kui ta uskumata inimesega kokku saab — tema kalli Jesuse armastust saab nõnda halwaks peetud ja põlatud. Ja et ka meie oma wana leige süda mitte nõnda ei oska Õnnistegijat armastada, kuidas kohus ja kord on, kurwastab meid igapäew. Aga halastaja Issand tahab meid kinnitada ja tröösti da, sellepärast ta tõutab: „nemad peawad saama rõõmustatud.“ Jumal on meid seks loonud, et meie rõõmsad peame olema. Kui siis kurwastus seda on korda saatnud, mis ta pidi korda saatma, siis wõtab Jumal seda meilt ära, nagu seda näeme haigete, waeste, leskete ja waeste laste juures — ta saadab imelikult abi. Ja ära kadunud poegade ja tütredega käib Jumal praegu weel niisugust teed, nagu tema tähendamise sõnas ära kadunud pojaga käis, et nad wiimaks kätte wõtwad ja Isa juure tagasi lähwad. Aga mõnekord jääb troost ja rõõmustamine tulemata, — mis siis? Siis pidage Jumala tõutusest kinni: „mina tahan teda tröös-

tiba, nagu üks ema oma last tröstib.“ Jumalal on meitega rahu-mõtted ja ei mitte õnnetuseks. Sellepärast tröstige, tröstige minu rahwast, ütleb Issand, ja Püha Waim, kelle nimi on rõõmustaja ehk tröstija, tröstib Jumala sõnaga iga kurwa hinge. Tema teeb kõrwad lahti, kuulma troostiks Jumala sõna; ja terwe Uus Seadus kannab nime: ewangelium ehk rõõmu-sõnumed. Seda troosti saame meie wisiste omale, kui meie Jumala sõna õieti pruugime. Kui piibel tolmune on su majas, siis pole sull troosti. Aga kui meie Jumala sõna mõistame palwe odaks ja troosti mõõgaks teha, siis pole meile troostist puudu. Ja kui palwe hallikas umbseks läheb, siis on meil weel Jumala pühad sakramentid käes. Oh pruukige Jumala sõna ja palwe, pruukige Jumala sakramentid! Teie peate saama rõõmustatud; sest kes wõib Jumala tahtmist teiseti pöörata?

III. Õndsad on tasased, sest nemad peawad maad pärima.

Kurwastuse ja wiletsuste juures on ülem asi, et meie neid õieti, see on ilma nurisemata kanname. Kurbe on palju maa peal, aga pisut on neid, kes heal meelel kurwastust kanatawad. Issand aga ütleb: õndsad on tasased, sest nemad peawad maad pärima. Tasandus on see, et meie walmis oleme, andeks andma neile, kes meie wastu on eksinud, ja et meie neid sellesama armastusega armastame, miska meie neid armastasime, enne kui nad meile liiga tegid. Kust saab seda tasandust? Jesus ütleb: „õppige minust, sest mina olen tasane.“ Tasanduse koorem on kebja. Apostel ütleb: „wõtke tasase meelega sõna wastu, mis teie sisse on istutud ja wõib teie hinged õndsaks teha.“ Mis raske asi see on, tasase meelega Jumala sõna wastu wõtta, seda näeme Nikodemusest ja Weliksest. Jumala sõna on ju kaheterane mõõk ja lõhub ihu ja hinge. Sedasama lugu näeme meie praegu weel Jumala sõna kuulmise juures. Jumala sõna noomib meid meie suurelise meele, waletamise, hooruse, tagarääkimise, uskumata meele ja leige armastuse pärast. Opi seda tasase meelega wastu wõtma! Weel raskem on, Jumala tahtmise alla tasase meelega heita. Jumal tahab meid oma halastuse pärast mitmesuguse häda ja risti läbi taewariigi wastu walmistada. Oh kuis kisendakse ja ägatakse selle tema tahtmise all! Jah! omast meelest ja wäest ei saa ükski sest jagu, sest inimene on loomu poolest wäga kannatamata. Kannatust on rohkeste tarwis selle Jumala nuhtluse all; ja mitu neid peaks olema, kes usuwad, et nad nii sandid on, et nad seda nuhtlust ja weel 10 korda rohkem on teeninud? Ja ometi meie peame tasased olema, muidu meie mitte maad ei päri. Seda tasandust õpime meie Kristuse risti all. Kristus, ilmasüüta Jumala Tall, ei teinud oma suu lahti, kui ta kannatas ja ei sõimanud kui teda sõimati. Noh, waata, sina pead Kristuse jälgi mööda käima, nüisuguse tähe on ta sinule jätnud. Jumala käe alla alandab inimene ennast waheset weel, aga kas ka inimeste alla? Siis kohe kuisaja wäljas: maksa kurja kurjaga, silma silma wastu, sõimamist sõimamisega, hamba hamba wastu! Kas seda wiisi saaks küll käia Kristuse jälgedes? Ei wist mitte, waid see sõna on tõe sõna: „pitka meelega inimene on parem, kui see, kes wägew, ja kes oma wihase meele üle walitseb, on parem, kui see, kes linna kätte saab.“ Aga kes on, kes seda taga nõuab? Kristus pole mitte sõimamist sõimamisega maksnud, ja Peetrus ütleb: „selle wastu õnnistage, sest et teie teate, et teie seks olete kutsutud, et teie õnnistust peate pärima,“ ja Kristus ütleb: „tasased, need peawad maad pärima.“ Maa peal on küll see lugu liikumas, et wägiwaldsed maad päriwad ja Jumala lapsed hädasse jääwad. Aga selle wastu wõtke troostiks, et wägiwaldsed Jumala waenlased mitte jäädawalt maad ei päri, waid pea ära kauwad oma mälestusega tükkis. Aga tasased peawad maad pärima. Meie ootame uusi taewaid ja uut maad, kus õigus sees elab. Kannatamine maa peal on aga üriseks ajaks, aga tasaste au jääb igaweste. Meie wiletsus, mis on silmapilkmise ajaks, saadab meile ülewäga suure auu. Siin käime usus ja oleme seega rahul, et ihu ja hing rõõmsad on elawa Jumala sees. Aga aeg tuleb, millal meie seda näeme, mis oleme uskunud, siis saame maad, taewa, pärima, — see'p tasaste pärandus on! Kas oled sina tasase meelega inimene? Oh nõua seda taga ja ühtlase seega oma õnniskust!

IV. Õndsad need, kellel nälg ja janu on õiguse järele, sest nemad peawad täis saama.

Mu armsad hinged, kui teie mõtlete kõige oma pattude peale, mis teie wiimsest Palwepäewast saadik jälle olete teinud, siis wõtate wist ristija Joannese manitsuse heaks: parandage meelt! Aga see sugu, patt, ei lähe muidu mitte wälja, kui aga palwe ja paastumise läbi. Meie kõik oleme patused, ja patu palk on surm. Meie hing peab nälga surema, sest et meie, pattu tehes, oma hingele Kristust ei anna. Aga Kristus halastab meie peale ja ütleb: õndsad need, kellel nälg ja janu on õiguse järele. Just õiguse järele peab meil nälg ja janu olema. Ulekohut on üleliiga palju maa peal. Kes nõdrad, need saawad waewatud neist, kes tugewad. Palju nutjaid on maa peal ja abimeest ei ole. Oh kui palju õhkamist tõuseb Jumala poole inimeste ülekohtu pärast — neil kõigil on nälg ja janu õiguse järele. Aga kes waimust waene, alandlik ja tasane on, see ei tõsta mitte üksi süüd teiste peale, waid ta leiab palju süüd oma südames, oma liha ja were sees. Meie kõik oleme roojased ja oleme sest auust

ilma, mis meil Jumala ees peaks olema. Juba meie oma elu näitab meile, et meil mingisuguſt õiguſt ei ole, waid et patt meie hukatus on. Kes seda wiisi enesega on tutwaks saanud, see palub südameſt: „oh armas, taewane Isa, kata mu patud kinni Kristuse wereteenistusega," — ta tunneb enesel nälga ja janu olewat õiguse järele.

Aga ka maailma laste ülekohus paneb meid janutama Jumala õiguse järele. Meie süda peaks kõige selle untrehti ja ülekohtu all ära närtsima ja hukka minema, mis ta näha saab, kui meie mitte Jumala õiguſt ei saaks. Küll oleks kallis lugu, kui inimeste elu niisama laitmata oleks kui Sakaria ja Eliſabeti elu! Aga see'p see on! Teine asi on jälle see, kas inimesed, kellel janu ja nälg on õiguse järele, seda ka kätte saawad? Seſt inimesed otsiwad õiguse wäga mitmesugusel wiisil, — paganad ohwerdades ja ennast weega puhastades, ristiinimesed ennast ihu pooleſt waewades ja piinates, ehk suurt kulu kulutades — mõlemad katsuwad seda õiguſt ise omale teenida. Ja kui mõne ristiinimese käest küsitakse: kuidas sa arwad õndsaks saawad? siis saab sagedaste kuulda: kui ma aga 10 käsku pean; kui ma küllalt jäksan paluda j. n. e. See oleks õige küll, kui meie süda teine oleks. Aga meie süda on täis ülekohut ja ei saa mingisuguſt head teha. Kes arwab omast wäest wõiwat õndsaks saada, langeb ehk liigjulguse ehk meele äraheitmise sisse. Esimesed lepiwad wäljaspidise õigusega, nad andwad waestele, piibu nad ei põleta, kombe pärast nad käiwad kirikus ja armulauale, õhkawad ja teewad wagaduse näu, aga Jumala õiguſest nad ei puutu mitte sõrmegagi. Aga nii pea kui niisugune kord oma südame sügawust läbi katsub, siis heidab ta meeleſt ära oma patu koorma pärast. Jumal niisuguſt mitte häda sisse ei jäta, ta tuleb temale appi ja annab temale nälga ja janu õiguse järele, ja tema peab wiimaks täis saama.

Ja kui meil nälg ja janu on õiguse järele, siis ütleb Kristus meile: kellel janu on, see tulgu minu juure ja joogu. Mis nad j u u a saawad? Issand ütleb: minu liha on tõeste üks roog ja minu weri tõeste üks joomaaeg. Tema ise kautab nälga ja janu, seſt see õigus, mis meie süda igatseb, on ju Jesus Kristus ise. Kristus tuleb nende juure, keda patt jõuutumaks ja nõdraks on teinud ja saadab neile jahutamiſt, hingamiſt ja rõõmustamiſt, seſt tema on meile Jumalaſt saanud tarkuseks, õiguseks, pühitsemiseks ja lunastamiseks. Siis wiimaks meile õeldakse: ole julge, sinu patud on sulle andeks antud. Waat' siis on meil õigus käes, mis Jumala ees maksab ja kes usus õige on, see peab elama. Oh seda rahu, mis seesinane Kristuse õigus meile saadab. See sõna Jumala õiguseſt Kristuse sees on eluleib. Nii ja nii mitu haigid teadwad seſt kosutawaſt taewa leiwaſt rääkida, nõndasamuti ka laualkäijad. — Ja kui süda on õigeks saanud, siis ta katsub ka oma elu seda mööda seada. Kui Kristus südames elab, siis on kõik wanad asjad mööda läinud, waata, kõik on uueks saanud. Kui keegi Kristuse sees on, siis on ta uus loom. Kristus teeb meid kõlbawaks kõige hea tööle ja meie wõime siis Jumalat tänada ja kiita sõna ja teuga. Usuõiguse kohta käib see sõna: „nõudke esite Jumala riiki ja tema õiguſt"; eluõiguse kohta see teine sõna: „nõudke eneste õnnistust taga kartuse ja wäristusega." Aga inimene mitte ühe korraga senna ei saa, et ta enam patuga tegemiſt ei tee, waid meie langeme ikka jälle. Siis on kahetsemine küll kibe, ja süda tunneb seda kangemat igatsemiſt täie õiguse järele, ja ütleb: „millal ma saan sinna, et ma Jumalat palgeſt palgesse näen?" Waadake, see nälg ja janu peab ükskord täis saama, seſt „meie ootame uusi taewaid ja uut maad, kus õigus sees elab," kus Jumal kõik on kõikide sees.

Mu armsad hinged, pöörge tõsises meeleparandamises Issanda poole, tema tahab teile seda kõik anda, mis teil alles waja on; ta kutsub täna jälle: „tulge, sööge ja jooge," ja kui teie näljas ja janus olete söönud ja joonud, siis ta ütleb wiimaks: „tulge tenna, mu Isa õnnistud, pärige seda kuningriiki, mis teile on walmistud maailma asutamiseſt." Oh ruttage õiguse hallika, Jesuse Kristuse juure ja andke endid jahutada Jumala armu läbi. See Issand õnnistagu täna ja igapäew meie patu-tunnistust ja andku meile armu ja rahu. Amen.

Palugem: Oh armas taewane Isa, kellel mitte hea meel ei ole patuse surmaſt, waid et ta meelt parandab ja elab igaweste, aita ka meid, et meie oma pattu tunneme, kahetseme, üles tunnistame ja Kristuse pärast armu ja rõõmustamiſt ihaldame, et sina ka meile wõikſid ütelda: ole julge, mu poeg, mu tütar, sinu patud on sulle andeks antud, sinu usk on sind aitanud, mine rahuga. Oh tee seks meid ka waimuſt waesiks, patu pärast kurwaks, meele pooleſt tasaseks ja saatku sinu magus arm meile nälga ja janu sinu õiguse järele, et taewariik meie päralt oleks, meie süda rõõmsaks saaks, meie maad päriksime ja meie hing täis õiguſt ja õnnistust saaks. Oh halasta meie peale. Amen.

Tall. l. r. № 271, 1—5. Tart. l. r. № 213, 1—5.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и симфолическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ, 17 Ноября 1893 года.

Ассессоръ Консисторіи: І. графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Ринне.

Дозв. Ценз. — Юрьевъ, 23 Ноября 1893 г. — Типогр. А. Миквица, Ревель.

ARA PT-1420

Jutlus kahekſamal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. 120, 1—8. Tartu l. r. 92, 1—8.

Meie Iſsanda Jeſuſe Kriſtuſe arm ja Jumala Iſa armaſtus ja Püha Waimu oſaſaamine olgu teie kõikidega. Amen.

Kirjatunniſtus: Roma r. 11, 11—22. Seepäraſt ütlen mina: Ons nemad komiſtanud, et nemad pidid langema? Ei paigaſt mitte! Waid nende langemiſe läbi on paganatele õnniſtus ſaanud, et paganad Juda rahwaſt pidid hoolſaks tegema. Aga kui nende langemine on maailma rikkus, ja nende kahju paganate rikkus; kui palju enam peaks ſee paganate heaks tulema, kui nemad kõik wõtawad uskuda. Seſt ma räägin teile paganatele; ſeſt et mina paganate apoſtel olen, annuſtan mina oma ammetit, kas ma wõiksin oma liha hoolſaks, ja mõningad nende ſeaſt õndſaks teha. Seſt kui maailm on lepitatud ſee läbi, et Juda rahwas on ära lükatud; mis ſee on, kui neid wastu wõetakſe muud, kui elu ſurnuilt ſaama? Aga kui eſimene uudne wili on püha, ſiis on ka taigen püha, ja kui juur püha on, ſiis on ka okſad pühad. Kui nüüd oksteſt mõningad on ära murtud, aga ſina kui metsõlipuu oled nende aſemele poogitud, ja õige õlipuu juureſt ja mahlaſt oſa ſaanud: Siis ära kiitle mitte okste wastu; aga kui ſa nende wastu kiitled, ſiis mõtle, et ſina ei kanna juurt, waid juur kannab ſind. Ütled ſina nüüd: Okſad on murtud, et mind pidi ſiſſe poogitama. Õige küll, nemad on ära murtud oma uskumata ſüdame läbi, aga ſina ſeiſad uſu läbi: ära ole ſuureline omas meeles, waid karda. Seſt kui Jumal ep ole armu annud loodud okstele, katſu, ehk tema ſinulgi ei anna armu. Seepäraſt waata Jumala heldust ja hirmu; hirmu küll nende wastu, kes on langenud, aga heldust ſinu wastu, kui ſa jääd helduſe ſiſſe, muidu ſindki maha raiutakſe. Amen.

Minewa pühapäewa jutlus ſeletas meile ära Jumala ſuurt kalliſt armu, mis patuſeb on ſaanud, ja ütles meile, et ſee üks ustaw ja kõige wastuwõtmiſe wäärt ſõna pidi olema, et Kriſtus Jeſus maailma ſiſſe on tulnud, patuſid õndſaks tegema. Selleſama kalli Jumala armu päraſt ei tohi meie ilmas mitte liig julgeks minna. Jumala armu ei tohi meie mitte tigeduſe katteks teha. Ja kui meie ſeda armu oleme ſaanud, ſiis ei pea meie mitte ſuureliſed olema ſelle päraſt ega uhked olema teiſte wastu. Seſt meie wõime hõlpſaſte ſeda armu jälle ära kautada ja temaſt üsna ilma jääda. Arm on ju üks Jumala kingitus, mis aina nende kätte jääb, kes ſeda mõiſtwad kinni pidada ja hoida. Sellepäraſt manitſeb apoſtel Paulus meid täna, kõige eeſt hoida, mispäraſt meie Jumala armuſt ehk wõikſime ilma jääda ehk ſeda ära kautada. Ja ſeſt et tänapäewgi weel kurat ristiinimeſte käeſt Jumala armu püüab ära riiſuda, neid mitmet wiiſi kiuſades, wõtkem täna Pauluſe manitſuſt tähele panna, mis nõnda käib:

Hoia ſa, armu laps, liia julguſe ja ſuurustelemiſe eeſt.

1) Waata Jumala hirmu Israeli rahwa wastu. 2) Waata Jumala heldust eneſe wastu. 3) Waata Jumala ähwardamiſt.

Palugem: Meie täname ſind, armas taewane Iſa Jeſuſe Kriſtuſe läbi, et ſina oma armu oma laſtele annud ja kõige rahwale pakud. Aga meie palume ſind, hoia ſina iſe meid ſelle eeſt, et meie mitte liig julgeks ei lähe ega hakka ſuurustelema ſelle armu päraſt, mis ſa meile oled annud. Tee meid alandlikuks. Amen.

I. Waata Jumala hirmu Israeli wastu.

Apoſtel Paulus kirjutab: „Waata Jumala hirmu; hirmu küll nende wastu, kes on langenud.“ See ſõna „kes on langenud“ käib ſelle päris õlipuu kohta, mis on Israeli rahwas. Selle rahwa peale oli Jehowa Jumal Abrahami päraſt ſuurt armu heitnud. Tema oli ſelle rahwa omale pühaks rahwaks ära walitſenud Abrahami ſees. Abraham oli kui eſimene uudne wili. Ja ſeda oli Jehowa pühitſenud ja õigeks teinud. See ſündis Jumala poolt ſelgeſt armuſt, aga Abrahami poolt uſu päraſt. Kui Abraham uskus, ſiis arwati ſeda temale õiguſeks. Apoſtel Paulus paneb nüüd ſiin Israeli rahwa püha õlipuu ſarnotſeks. Tema juur on need wanad kolm uſuiſa, Abraham, Iſaak ja Jakob. Nende uſu päraſt ſai nende ſugukond ära walitſetud, ja nende uſu peal ſeiſis terwe rahwa uſk. Ikka räägib Jumal Abrahami, Iſaaki ja Jakobi uſuſt. Ja kui palju head on Jumal teinud ſelle

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

rahwale nende kolme usuisabe päraſt! Ma tuletan aga teie meele mõneb Jumala heategemiſeb, nagu on nälg Kanaanis ja Joſepi poolt abi; rahwa wäljarändamine Egiptuſe maale ja Jumal andis neile kõige parema maakonna elupaigaks. Kui rahwa waew liig ſuureks läks, läkitas Jumal Mooſeſt Peaſtjaks ja wiis neid Egiptuſe maalt wälja. Kõrbes ſõõtis Jumal rahwaſt mannaga taewaſt; ta andis rahwale Sinai mäe peal 10 käsku ja wiis neid wiimaks Joſua läbi Kanaani, tõutud maale. Ta ſeadis neile templi ja preeſtrid, kes neid Jumalaga pidid äralepitama. Ta ſaatis neile prohwetid, kes ikka uueste jälle rahwale ilmutaſid Jumala tahtmiſt; ſoowis neile kuningad ja kõige wiimaks andis ta neile weel oma Poega Jeſuſt Kriſtuſt Õndſakstegijaks ja hinge arſtiks. Seda armu oli Jumal 1000 aasta ſees oma rahwa wastu üles näidanud.

Aga wana tutaw aſi on, et inimene ſellega wilub, mis ta alati kuuleb ja mis temal alati käe päraſt on. Nõnda oli lugu ka Israeli rahwa juures. Neid oli palju, kes neeb Jumala armu kingituſeb mitte kinni ei pidanud. Neile ſai ſeſt juba küll, et nad ärawalitſetud rahwa liikmeb olid ja et neil Abraham iſaks oli. Nad pöörſid Jumala käsku wäljaspidiſeks asjaks, kirja täheſt aga pidaſid nad lugu, waimuſt nad ei hoolinud. Sellepäraſt nad jäid ka uhkeks ja ſuureliſeks ja põlgaſid teiſi ära, nagu meie ſeda iſeäranis ſelgeste Wariſeeriſt näeme, kes templis palwet tegi. Kõik teiſeb rahwaſugud olid halwab nende meeleſt, ja nad pidaſid ſuurt wahet Juutite ja muu rahwa wahel. Küll katſuſid prohwetid neid parema järje peale ſaata, aga neid wiſati kiwidega ſurnuks ehk tapeti muu wiiſil ära. Seeſinane uhkus, ſuureline meel ja liig julgus tegid ſeda, et Jumal neid wiimaks oma pale eeſt ära heitis ja õlipuu ära murdis.

Aga ſee on meile manitſuſeks ja noomimiſeks kirja pandud. Seſt Jumal on tänapäew niiſamaſugune wägew ja püha Jumal, kui ennemuiste. Kui ſa oled armu ſaanud, ja kui Jumal ſinuga on ſeiemaale kannatanud, ſiis ärgu mingu ſu ſüda mitte ſuureliſeks. Ükski ärgu olgu ſee peale liig julge, et ta ristitud inimene, et ta Kriſtuſe kogubuſe liige on, et teda hüütakſe ristiinimeſeks. Küll ſee on üks ſuur arm ja heldus, et ſa ristiinimene oled, aga ſeda rohkem päritakſe ka ſinu käeſt. Sinult päritakſe, et ſa kui Jumala laps pühaste ja õieti elad. Nimeſt „ristiinimene“ pole ſul weel kaſu, waid ſiis on ſul kaſu, kui ſa elad kui ristiinimene. Kes mitte ſüdameſt truu ja uſtaw ep ole, ſee ſaab ſedaſama näha, mis Israeli rahwas näha ſai, — teda murtakſe, raiutakſe maha ja wiſatakſe ära. Sina ſeiſad aina uſu läbi, — ära ole ſiis ſuureline oma meeles, waid karda. Seſt Jumal paneb ſuureliſte wastu, alandlikudele annab tema armu. Ära põlga Israeli rahwaſt, keda Jumal on ära murdnud tema uskumata meele, tema uhkuſe ja liia julguſe päraſt. Aga kui ſa teiſte wastu kiitled, ſiis mõtle, et ſina ei kanna juurt, waid juur kannab ſind. Kes ei uſu, teda peab hukka mõiſtetama. Seeſinane Kriſtuſe ſõna käib meie, ristiinimeſte, kohta. Hukka mõiſtma ja ära murdma on üks ja ſeeſama aſi. Küll on hirmus, elawa Jumala kätte langeda.

Waatke, ſeep ſee Jumala hirm on nende wastu, kes on langenud ja patu ſiſſe hea meelega jäänud elama. Selle eeſt wõtku Jumal meid oma ſuure armu ja heldуſe päraſt hoida.

Nüüd pangem tähele:

II. Jumala heldуſt, mis tema meie wastu üles näitab.

Seepäraſt waata Jumala heldуſt! — heldуſt ſinu wastu, kui ſa jääd heldуſe ſiſſe. — Israeli rahwas oli ſuurt armu ja heldуſt ſaanud. Üks wastane, trotslik rahwas, panib nemad ikka Jumala wastu. Mis tüli on nad Jumala ſulaſele Mooſele teinud! Andis tema neile Jumala nimel käsku, ſiis hakkaſid nemad wastu. Manitſes tema neid, ſiis naerſid nemad teda. Andis Jumal Moſeſe palwe peal rahwale patuſt andeks, ſiis jäid nad ſeda julgemaks ja wiimaks nad tahtſid teda pealegi kiwidega maha lüüa, uue juhataja omale wõtta ja Egiptuſe maale tagaſi minna. — Oh kui ſügawaste langes rahwas kohtumõiſkjate ajal, nad jäid peaaegu paganateks ja kummardaſid mitmes paigas ebajumalaid. — Kui kuningas Salomon oli ſurnud, ſiis lõid kümme ſuguaru rahwaſt Jumalaſt walitſetud kuninglikuſt ſuguſt lahti. Israeli riigi kuningad ſeadſid wõõraid Jumalaid, keda rahwas ſiis teeniſid ja kummardaſid, kuni Jumal iſe oma wiha ſees rahwa ja tema kuningriigi ära kautas. Aga peale 400 aastat ta kannatas oma heldуſe päraſt nendega, ja ſõõmiſt ja joomiſt ta neile ei keelanud. Ja ka Juda kuningriigis oli rahwa meel hõela kuningate läbi wiimaks nii palju ſegatud, et Jumal neidki pidi Pabeli wiima, kus nad 70 aastat wangis olid. Aga ikka jälle andis Jumal neile prohwetid, kes nende peale hüüdſid ja neid õige tee peale püüdſid juhatada. Ja kus on weel ſelle Jumala heldуſe ja armu ots, et ta oma ainuſündinud Poja andis, et üksi, kes tema ſiſſe uskus, ei pidand hukka minema, waid et igawene elu temal pidi olema. Jehowa Jumal oli Abrahami ſugu omale pühaks õlipuuks wälja walitſenud, ja on ſelle eeſt wäga truuwiſte hoolt kannud tuhandeb aastab.

Aga meile ristirahwale on Jumal suuremat armu annud. Tema on meid teinud taewariigi pärijaiks Jesuse Kristuse, oma Poja läbi; tema on meid söötnud ja jootnud, meid kaswatanud ja juhatanud, meid hoidnud ja kaitsenud, et meie armuaeg mitte enne aegu otsa ei lõppe. Ja seda kõik on ta teinud selgest isalikust armust ja heldusest. Kes on meie seast seda teeninud, ehk kes on seda wäärt? Tema on meid, metsõlipuud, istutanud päris hea õlipuu kännu sisse, et meie pidime tema sees kaswama, õitsema ja wilja kandma. Õlipuu oksad murti maha, sest et Jutid uskumata olid ja Jumala armu wallatuseks pöörsid ja oma tigeduse katteks pruukisid. Nende asemele pandi meid selle juure peale kaswama. Ja mis suuri asju on Jumala heldus weel meie õnnistuse pärast teinud! Tema on meile warjupaigaks ja kaitsmiseks oma Püha Waimu läbi seadnud, et üheskoos wõime elada ühes suures kogudu'ses, kelle nimi on ristikogudus. Selle koguduse peaks ja aluseks on Jesus Kristus ise. See aluskiwi on nii kindel ja liikumata, et ka põrgu wärawad teda ei saa asemelt ära lükkata. Tema on siis selle ristikoguduse kätte uskunud kõiksuguseb taewa andid, miska wõime ära wõita kõik kurati kawalust ja tigedust. Ta on oma koguduse liikmetele annud oma sõna, mis õndsaks teeb igaüht, kes seda usus wastu wõtab, ja on käskinud, seda õndsakstegewat sõna kuulutada kõige rahwale, et kõik tõe tundmisele saaksid. Tema on oma koguduse kinkinud oma sakramentid, — ristimist ja altari sakramenti. Ristimise läbi istutatse noori metsõlipuid hea õlipuu sisse, et nad kaswawad Jumala auuks. Ja altari sakramenti on tema täiskaswanud koguduse liikmetele annud, et need jõudsamine kaswaksid, õitseksid ja walmist wilja kannaksid. Waadake ometi ja pange imeks seda Jumala heldust! Meie ihu ja hinge õnn seisab ühte wiisi tema meeles, ja kui truu isa kannab ta oma laste, ristiinimeste, eest hoolt!

Aga hoidku Jumal meid, et seesinane suur Jumala heldus ja arm meid mitte uhkeks, suureliseks ega liigjulgeks ei tee. Oh pidagu iga ristiinimene meeles, Jumal paneb suureliste wastu! Jumala arm ja heldus peawad meid ajama, truuwiste hoidma ja kinni pidama, mis Jumal meile on annud. Siin peame ikka motlema selle sõna peale: „Nõudke eneste õnnistust taga kartuse ja wäristusega. Wäga hõlpsaste wõime seda armu ja heldust ära kautada ja laste õigusest ilma jääda. Kui Jumal mitte pole armu heitnud oma ärawalitsetud Israeli rahwa peale, waid on neid ära murdnud ja ära heitnud, miks ta meitega, ristiinimestega, mitte sedasama ei pea tegema? Ja meie pole ju muud ühtegi, kui metsõlipuu oksad, mis õlipuu juure sisse on saanud istutatud! Küll on armas, kaunis asi, kui üks ristiinimene wõib tõeste südamest ütelda: „Ma olen armu saanud, minu patud ja süüd on mulle andeks antud, mul on rahu Jumalaga.“ Aga eks ta ole nutu wäärt lugu, kui meie Jumala armu oleme kautanud, kui meie patud meile saawad kinnitatud, ja rahu meil enam ei ole. Rahu kadund, kõik kadunud. Seesugune lugu paneb kõigetugewama mehe wärisema ja meelest ära heitma.

Kes siis seda Jumala armu ja heldust tõeste tahab omale pidada, see hoidku truuwiste Jumala sõna ja sakramenti poole, ja olgu truu ja walwas palwele. Loe Jumala sõna, armas hing; kuule Jumala sõna ja jutlust, nii kaua sa weel saad. Pea meeles ja pea kalliks oma ristimise õigust, et sulle anti ristimises pattudeandeksandmist, peastmist surmast ja kurati wäest ja igawest õnnistust. Käi tihti armulaual, tunnista oma patud üles, ja kergita seda wiisi oma südant. Räägi oma hingekarjatsega omast patust, et tema sulle patud andeks annaks, nagu Issand Jesus seda on käskinud ja selle meelewalla tema kätte on uskunud. Siis räägi ka kõik oma ilmlikud ja waimulikud asjad, hädad ja waewad, kurwastuseb ja rõõmustuseb, wiletsuseb ja õnnistuseb, oma Jumalale ette, palwet tehes. Tema on ju käskinud paluda, ja on tõotanud, meid kuulda, kui meie aga usus palume. Ja jää oma Issanda Jumala külge kinni, otse kui laps oma ema külges. Sest sa peab teadma, et Jumal ka karistab neid, kes temast taganewad, ja tema nuhtlus on otsata ja wõib hirmus olla.

III. Waata Jumala ähwardamist.

„Muidu sindki maha raiutakse“, kirjutab apostel Paulus tänases kirjatunnistuses. Küll see on üks hirmus ähwardamise sõna! Jutite juures on see ähwardamine täieste tõeks saanud. Jumal on neid maha raiunud, neil pole templit ega ohwrid, neil pole preestrid ega Jumala teenistuseb, neil pole usku ega lootust, neil pole elawat Jumalat, sest et nad Jesust Kristust mitte ei ole wastu wõtnud. Jumal on nende riigi nende käest wõtnud, nad hulguwad praegu mööda terwet maailma ja pole neil kodumaa. Nad peawad surema ja lähewad ilma nõuuta ja lootuseta siit ära, ka taewa ukseb on nende ees kinni. Aga seesinane ähwardamine on tõeks saanud ka mõne ristikoguduse juures, nagu Ewesuse, Laodikea, Jerusalemma koguduse juures. See ähwardamine on tõeks saanud mõne kuningriigi juures, nagu on Israeli ja Juda kuningriikide, Rooma riigi, Kreeka riigi juures. See wõib ka tõeks minna meie usukoguduse ja meie maarahwa juures, kui meie Jumala armu ja

helduse juure ei jää. Ja see ähwardamine wõib ka üksikute inimeste juures tõeks minna, nagu seda näeme Judase, Anania ja Sawira, Demase, Wigelduse ja Hermogenese juures. Hing, ära ole nii palju isseennast täis, et sa enese eest ei karda. Apostel ütleb: „Ära ole suureline omas meeles, waid karda!“

Jah, sedasinast ähwardamist tuleb tähele panna hoolega ja kartusega meie päiwil, millal ristirahwast kangeste kiusatakse uskumata meelega, liiausuga ja maailma armastusega. Oh kui palju on seda raha ahnust ja ihnust, maailma lusti ja lihahimu, maailma rõõmu ja silma himu, uhkust ja elukõrkust, mille eest hinge õnnistust nii kerglase meelega ära müüakse. Ja kui pisut on neid leida, kes tõeste usuwad Jesuse Kristuse, oma Õnnistegija sisse ja waga elu elawad? Seiemaale on Jumal ikka weel kannatanud oma wana Seaduse rahwaga. Aga kes päewa ja tundi teab, millal tema kannatus ja meie armuaeg otsa lõppewad ja tema kange ähwardamine hakkab tõeks minema? Ja mis nende ots saab olema, kelle juures tema ähwardamine hakkab tõeks minema? Nad peawad maha raiutud saama, nad peawad ära kuiwama ja igawese hukatuse sisse minema, mis püha kiri ka igaweseks tuleks nimetab.

Sina, armas hing, seisad ehk praegu usu läbi, — oh ära ole suureline omas meeles, waid karda. Pea kinni, mis sul on, et üksi sinu krooni ei saa wõtta. Ära kauta suurelises meeles ja uhkuses Jumala armu ära; sest kui sa suureline oled, siis paneb Jumal sinu wastu ja wõtab sedagi ära, mis sul on. Ja ära jää mitte liig julgeks! Ära teeb Jumala armu ja helbust mitte omale tigeduse ja kawaluse katteks. Sest kui Jumal ep ole armu annud loobud okstele, katsu ehk tema sinulegi ei anna armu. Seepärast nõudke eneste õnnistust taga kartuse ja wäristusega, ja paluge ärdaste ja alati, et kuri waenlane mitte teie üle wõimust ei saa. Amen.

Palugem: Armuline Issand Jumal, kes sa meid metsõlipuud oled pooginud selle hea õlipuu juure peale, et meie peame sinu auuks kaswama ja wilja kandma, meie täname sind selle sinu armu ja helduse eest. Aga palume sind, õpeta meid tähele panema ja meeles pidama sinu hirmust wiha, miska sa hukka saadab kõiki, kes jääwad sinu waenlasiks. Oh hoia meid ja kõik ristirahwast, et mitte su hirmus ähwardamine meie juures tõeks ei saa; waid saada oma Püha Waimu meile appi, et tema läbi meie hing peaseb. Amen.

Tall. l. r. Nr. 325, 1—4. Tart. l. r. Nr. 269, 1—4.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и символическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ, 27 Апрѣля 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: І. графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Ринне.

Дозв. Ценз. — Юрьевъ, 8 Іюня 1894 г. — Типогр. А. Миквица, Ревель.

Cens. 12190. ARH PT- 1410

Bibliotheca Universitatis Tartuensis

Jutlus kahekſamal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 438 (260), 1—5. Tart. l. r. 332, 1—5.

Tunnistus: Rooma r. 8, 12—17. „Seepäraſt nüüd, wennad, ep ole meil wõlgu lihaga, et meie peakſime liha järele elama. Seſt kui teie liha järele wõtate elada, ſiis peate teie ſurema; aga kui teie Waimu läbi ihu teud wõtate ſuretada, ſiis peate teie elama. Seſt nii mitu kui Jumala Waimu läbi juhatakſe, needſinatſed on Jumala lapſed. Seſt teie ep ole ſaanud ſulaſe põlwe waimu, et teie jälle peakſite kartma, waid teie olete lapſe põlwe Waimu ſaanud, kelle läbi meie kiſendame: Abba, Iſa! Seeſama Waim tunnistab meie waimuga, et meie oleme Jumala lapſed. Oleme meie nüüd lapſed, ſiis oleme meie ka pärijad, nii hästi Jumala pärijad, kui Kriſtuſega pärijad, kui meie temaga kannatame, et meie ka temaga auu ſiſſe ſaame.“ Amen.

Armſad hinged Iſſandas! Suuremat ja õndſamat põlwe ei wõi inimene kätte ſaada, kui Jumala-lapſe põlwe. Seſt kus oleks üks iſa, kes ſuurem, ja kes enam meie armaſtuſe wäärt oleks, kui Iſa taewas? Ja kui juba ühe maapealſe kuninga lapſel ſuur au on, kui palju ſuurem on ſiis taewa kuninga laſte au! Kas meie oleme ſiis ka Jumala lapſed? nõnda peab ſeepäraſt igaüks iſeennaſt küſima. Meie tänane tunnistus tahab meile õiget waſtuſt anda ſelle küſimiſe peale, kui ta ütleb: „Nii mitu kui Jumala Waimu läbi juhatakſe, needſinatſed on Jumala lapſed.“ Keda Jumala Waimu läbi juhatakſe, need on ſeda õnniſt põlwe kätte ſaanud, need teadwad ſeda, et nad Jumala lapſed on. Seepäraſt peab igaüks, kes õndſaks tahab ſaada, ennaſt teiſeks küſima: „Kas minb juhatakſe ſiis ka Jumala Waimu läbi? Ja laske minb nüüd täna igaüht teie ſeaſt küſida:

„Kas ſind juhatakſe Jumala Waimu läbi?“

Meie tänane tunnistus õpetab meib: 1) kes need on, ja 2) mis õndſad need on, keda Jumala Waimu läbi juhatakſe.

Armas taewane Iſa, kui ſuur on ſinu arm, et meie ſinu lapſed ja pärijad peame olema! Aga ſa teab ka, kui waeſed ja nõdrad meie oleme, kuidas meie küll mõnekord püha Waimu läbi endid laſeme juhatada ja ſiis jälle liha järele elame. Oh anna meile lapſe põlwe Waimu ja kuule meid, kui meie tema läbi kiſendame: Abba, Iſa, halasta meie peale! Amen.

1) „Nii mitu kui Jumala Waimu läbi juhatakſe“, ütleb apostel, „needſinatſed on Jumala lapſed.“ Mis ſee tähendab? Kes on ſiis need, keda Jumala Waimu läbi juhatakſe? Jumala lasteks oleme meie ju kõik riſtmiſe läbi ſaanud ja kõikide ſees, kes riſtitud on, teeb ka püha Waim oma tööd. Ja ſiiski ei räägi apostel ſiin mitte kõikideſt riſtiinimeſteſt, nemad kõik ei ole mitte Jumala lapſed. Seſt ſiin meie ei pea mitte aga ſeda tähele panema, kas püha Waim inimeſt tõmbab ja tema ſees tööd teeb, waid palju enam ſeda, kas inimene ennaſt ka laſeb tema läbi juhatada. Kes ennaſt Waimu läbi laſewad juhatada ſeespidi ſüdames ja wäljaspidi sõnades ja tegudes, kes Waimu juhatamiſt kuulwad ja ſelle järele elawad, nendeſt aga ütleb apostel, et neid Jumala Waimu läbi juhatakſe, need aga on Jumala lapſed. Teiſed olib ka Jumala lasteks ſaanud, aga nad on taewa Iſa jälle mahajätnud ja ei ole ſeks jäänud, mis nemad olid.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

Aga kuidas saame aru sest, kas Jumala Waim ehk üks teine waim meid ajab ja juhatab? Kuida ja kuhu juhatab siis püha Waim? Pangem tähele, mis meie tunnistus sest ütleb. Seal loeme esiteks: „Kui teie liha järele wõtate elada, siis peate teie surema," ja õpime sest sõnast, et need, kes liha järele elawad, mitte Jumala lapsed ei ole. Sest Jumala lapsed ei sure mitte; nad elawad igaweste kui Jumal; aga kes liha järele elawad, need peawad surema. Sest saame selgeste tunda, mis suur wahe Jumala laste ja nende wahel on, kes mitte Jumala lapsed ei ole, waid maailma lapsed. Maailma lapsed ei lase ennast mitte Jumala Waimu läbi juhatada, sest nemad elawad liha järele, ja liha ja Waim on teine teise wastu. Lihalik meel walitseb nende sees ja juhatab neid. Nad käiwad wana inimese himude järele ja mis tema meele pärast on, seda teewad nemad. Nõnda elawad nemad ja surewad sagedaste ka lihalikus hooletuses; sest nemad wabandawad ennast sellega, et nemad patused on ja selle pärast peawad liha järele elama, et siin maa peal mitte wõimalik ei ole, Jumala tahtmise järele elada. Oh ära lase ennast nende sõnade läbi ekstitada! Sest kui see nõnda oleks, kuida nemad ütlewad, et ükski Jumala tahtmise järele ei wõi elada ja et meie peame liha järele elama, siis ei wõiks ka ükski igawest elu kätte saada. Juba wiimse pühapäewa epistel õpetas, et patu sulaste ots surm on, ja täna ütleb apostel jälle selgeste: „Kui teie liha järele wõtate elada, siis peate teie surema."

Meie oleme nüüd kuulda saanud, et need mitte Jumala lapsed ei ole, kes liha järele elawad. Kes on siis Jumala lapsed? Seda õpetawad need sõnad: „Aga kui teie Waimu läbi ihu teub wõtate suretada, siis peate teie elama." Siin näitab apostel selgeste, mis Jumala laste tunnis-märk on, misest meie tunda saame, keda Jumala Waimu läbi juhatakse. Kes ihu teub, see on patuse ihu ehk liha teub suretawad, need on Jumala lapsed. Siin pead sa aga tähele panema, et apostel mitte aga mõned ihu teub nimetab, otsegu peaksime aga liigjoomist ja hooratööd, tapmist ja wargust ja teised suured ja awalikud liha teub mahajätma, waid meie peame kõik ihu teub, suured ja weiksed, see on kõik lihaliku elu, mis Jumala wastu on, suretama. Ja see suretamine peab püha Waimu läbi sündima; sest omast wäest ei wõi meie seda mitte, ja mis püha Waim meie sees ei tee, see ei maksa ühtegi Jumala ees. Selle pärast kui sa Jumala lapseks tahad saada, siis pead sa palwega Jumala Waimu otsima ja Jumala sõna püha hoolega tähele panema, et Waimu and sinu sees kinnitub saaks. Kui meie seda teeme, siis saame ka pea tunda, kuidas Waim meie südame külge kopputab, meid liigutab, meie südame tunnistust äratab ja kõiksugu head tahtmist meie sisse annab. Aga nüüd on mõned sellega rahul, et püha Waim nende ligi tulnud ja neid liigutanud on, ja jääwad seisma, ilma et nad püha Waimu juhatamise järele teekside. Nemad on see peale julged, et nad Jumala lapsed on, ja loodawad lihaliku julgusega Jumala armu ja Kristuse teenistuse peale. Oh mis hirmus ekstitus see on! Sest kui sa oma wana tee peale jääd ja liha järele elad, siis ei ole sull sest ühtegi kasu, et püha Waim sinu sees tööd teeb, sa ei ole ommeti mitte nende seas, keda Jumala Waimu läbi juhatakse, sa ei ole ommeti mitte Jumala laps. Seepärast, kui sa tunned, et püha Waim sind äratab, siis pead sa ka kohe tööle minema ja seda aega kalliks pidama, kus tema sinu sees tööd teeb. Siis pead sa suretama, mis sa just sell ajal liha himudest enese sees leiad; olgu see laiskus ehk uhkus, äkiline meel ehk kasu püüdmine, umbusk ehk nurisemine Jumala wastu, üks puhas, kõik seda pead sa ilma armuta surma sisse andma. Ja otsegu Abraam hommiku wara teele läks, kui Jumal teda käskis oma poja ohwerdada, nõnda ei tohi sa ka mitte aega wiita, kui püha Waim sind juhatab. Äraneetud on, ütleb Issand, kes Jehoowa tööd kawalaste teeb!"

Ja nüüd küsi enese käest: kas sa lased ennast Jumala Waimu läbi juhatada, ehk elad sa weel liha järele? Oh kui mitu elawad otsegu oleks neil wõlgu lihaga, ja teewad alati,

mis liha-meel neid käsib! Aga mis läbi on liha seda auu teeninud? Liha ei saada sellele, kes teda teenib, muud ühtegi, kui sulase põlwe, häbi ja surma; tema ei anna mitte, mis meie soowime, ehk mis meil wõiks kasuks tulla. Mispäraſt elab sa siis, otsegu oleks sull wõlgu lihaga? Eks nüüd ole siis paras aeg, liha teenistust mahajätta? Aga Jumala Waimuga on meil wõlgu, et meie peame waimu järele elama. Tema ei taha muud ühtegi, kui meid Jeesuse juure saata ja Jumala lasteks teha; tema teeb meid wabaks ja õndsaks. Ja kui wäsimata on tema selle tarwis meie lapse põlweſt saadik meie järel käinud ja on meid kutsunud ja maenitsenud ja tõmbanud ja juhatanud! Meie oleme tema wõlglased, meie kohus on, tema juhatamist kuulda. Seepäraſt ärka üles ja anna ennast nüüd tema kätte! Ehk oled sa weel kahe wahel? Tahad sa weel oodata? Oh kui mitu on juba niisuguse wiibimise läbi igaweste hukka läinud! Et seepäraſt meie kõikide nõu liha suretada ja waimu järele elada kinnitub saaks, siis õpigem tänasest tunnistusest teiseks:

2) kui õndsad need on, keda Jumala Waimu läbi juhatakse. Jseeneſest ja kõikidest, keda Jumala Waimu läbi juhatakse, kirjutab apostel: „Seesama Waim tunnistab meie waimuga, et meie oleme Jumala lapsed.“ Siin kuuleme meie, et needsinatsed, keda Jumala Waimu läbi juhatakse, Waimu tunnistuse läbi ka teadwad, et nemad Jumala lapsed on, — ja seda teada on õnnistus. Ja mida enam nemad ennast kõikis asjus Waimu läbi laskwad juhatada ja mida enam nemad walwawad, et nad liha tegude läbi teda ei kurwasta, seda enam tunnistab ka Jumala Waim nende sees, et nemad Jumala lapsed on, ja seda suuremaks saab nende rõõm. — Aga nüüd see wõib küll ka sündida, et mõned Jumala lapsed lapse põlwe õnnistust ja rõõmu südames ei tunne, ja siiski on nemad Jumala lapsed. Siis wõib Jsandal sinuga see nõu olla, et tema uhkuse eest sind tahab hoida; ehk see wõib ka sest tulla, et sa enne ei ole õiete Jsanda poole hoidnud, et sa ei ole tahtnud temaga kannatada ja oled sellepäraſt enam maailma poole hoidnud. Sellepäraſt katsub tema sind nüüd seespidise kurwastuse ja kartusega. Kui sa siis nüüd omas südames rõõmu ei tunne, waid sa tunneb kurwastust ja walu selle päraſt, et su süda nii külm oma Jumala ja Õnnistegija wastu on, siis see on tunnistuseks, et sa kindlamine Jumala lapse põlwes seisad, kui sa ise tead, ja et sind enam Jumala Waimu läbi juhatakse, kui sa ise arwad. Sest keda Jumala Waim mitte ei juhata, need ei tunne ka waewa niisuguste asjade päraſt. Siis jää aga kindlaste palwesse, kunni Jumal ka sulle kinnitust annab, et sa tema laps oled, ja sa teda õndsa rõõmuga wõid tänada.

Jah õndsad need, keda Jumala Waimu läbi juhatakse, sest nemad ei ela enam sulase põlwe kartuses, waid lapse põlwe wabaduses. Apostel kirjutab: „Teie ep ole saanud sulase põlwe waimu, et teie jälle peaksite kartma, waid teie olete lapse põlwe Waimu saanud.“ Kellel Jumala Waimu ei ole, see peab alati kartuses elama. Kartma peab tema Jumalat, sest et ta tema käskusid üleastunud ja nuhtlust teeninud on. Kartma peab tema surma, kelle eest ta ei wõi põgeneda. Kartma peab tema kõiksugu õnnetust, mis temale ja tema omastele igapäew wõib juhtuda. See kartus teeb teda sulaseks. Ja kui tema ka suure hoolega püüab wäljaspidi auusaste elada, kartus ei jäta teda mitte maha, tema ei wõi ommeti Jumalat mitte oma Jsaks kutsuda, sest et ta tema laps ei ole. Ja kui tema ka maailma laste seltsis ja himude teenistuses seda kartust wõib tük aega unustada, siiski tõuseb ta ikka jälle tema südamest ja ei anna temale rahu. Hoopis teine lugu on nendega, kes Jumala lapsed on ja keda Jumala Waimu läbi juhatakse. Seal on kartus otsa saanud. Siis tunneb ja armastab sa oma taewa Jsa ja teeb tema tahtmise järele, mitte enam käsu sundmuse päraſt, mitte enam kartuse päraſt nuhtluse eest, waid hea meelega armastuse päraſt. Siis oled sa sulase põlwest peastetud ja tõsist wabadust kätte saanud. Siis oled sa kinnitust saanud, et

ſu Iſa igal ajal ſinu kaſu otſib, ſa ei karda enam õnnetuſt, waid teab, et kõik peab heaks tulema neile, kes Jumalat armastawad, kes tema lapſed on.

Jah, õndſad on Jumala lapſed, keda tema Waimu läbi juhatakſe, õndſad ka ſelle pärаſt, et nemad mitte Iſaſt lahutud ei ole, waid wõiwad paluda ja teewad palwet. Meie loeme tänaſeſt tunnistuſeſt: „Teie olete lapſe põlwe Waimu ſaanud, kelle läbi meie kiſendame: Abba, Iſa!“ Kellel Jumala Waimu ei ole, ſee ei wõi mitte paluda, tema ei wõi Jumalat Iſaks kutſuda; ſeſt ſeda ei wõi muidu, kui aga püha Waimu läbi. Keda Jumala Waim ei juhata, needſinatſeb ei tea, kuhu nemad oma hädaga peawad minema, kuſt abi leidma, ſeſt Jumala peale ei looda nemad, ja kui kord ka palwe ſõnad nende ſuuſt wälja lähewad, ſiiski nad ei tungi mitte Iſa ſüdamesſe. Mis õndſad on ſelle wasta Jumala lapſed! Nemad armastawad taewa Iſa ja loodawad tema peale ja teadwad, et tema neid armastab. Nemad elawad õndſas armastuſe oſaſaamiſes temaga, nende „Abba, Iſa“ tõuſeb igapäew nende uſklikuſt ſüdameſt üles Iſa ſüdamesſe ja nemad ſaawad tunda, et taewa Iſa neid kuuleb ja neile annab, mis nemad palluwad. Ja miba enam nemad ſeda tunda ſaawad, ſeda julgemine palluwad nemad, ſeda enam ſaawad nemad kõigeſt mureſt peaſtetud, ſeda õndſamad on nemad juba ſiin maa peal.

Jah, õndſad need, keda Jumala Waimu läbi juhatakſe; ſeſt otſegu neile nende lapſe põli kinnitud on, nõndaſamuti ka nende lapſe pärandus. Oleme meie nüüd lapſed, ütleb apoſtel, ſiis oleme meie ka pärijad, nii hästi Jumala pärijad kui Kriſtuſega pärijad.“ Kellel Jumala Waimu ei ole, need ei tea mitte, mis päraſt ſurma neile peab tulema; täis kartuſt peawad nemad ſurmas otſegu wõõrale maale minema, ja nende pärandus on igawene ſurm. Selle wastu on Jumala laſte pärandus. See on kõik, mis Kriſtuſe oma on, mis tema ſõna neile tõutab, mis inimeſe keel ei wõi wälja rääkida. Jah, ſee on Kriſtus iſe, kes ſiin juba nendega ühendatud on ja kelleſt ſeal üksi enam neid ei wõi lahutada.

Nõnda on Jumala lapſed õndſad ſiin ja ſeal. Kas ſa ei himuſta ſiis ka ſeda õnnistuſt kätte ſaada? Siis ära unuſta aga ühte asja, mis apoſtel weel nimetab: „Kui meie temaga kannatame, et meie ka temaga auu ſisſe ſaame.“ Jah, kannatame peame meie ſiin Jeeſuſega, otſegu tema on kannatanud, ſurema peame temaga, ſiis peame ka temaga elama. Wäljaspidi peame maailmas ei mikski pandud ja häbi ſees olema, ſiis wõime ka temaga auu ſisſe ſaada. Aga kannatamine ſiin maa peal on lühikene, au ſeal taewas igawene! Oh et ſiis Jumala Waim ſügawaste meie ſüdamesſe kirjutaks need ſõnad: „Kui meie temaga kannatame, et meie ka temaga auu ſisſe ſaame.“ Amen. —

Tall. l. r. Nr. 448 (523), 1. 2. — Tart. l. r. 372, 1. 2.

Palugem: Armas taewa Iſſa, heida armu meie peale, anna ka meile lapſe põlwe Waimu ja õpeta meid, alati tema juhatamiſt kuulma ja liha teub ſuretama, et meie elakſime ſinu ſees. Oh Iſſand Jeeſus, tunnista ſa oma Waimu läbi meie ſees, et meie Jumala lapſed oleme, ſureta ſa kõik patu armastuſt meie ſüdames, aita meid, et meie „Abba, Iſa“ ſinu nimel alati taewa poole tõuſeks ja Iſa ſüdant liigutaks, ja ſaada meid ſelle aja kannatamiſteſt läbi Jumala laſte pärandуſe ja igaweſe auu ſisſe. Amen.

Tall. l. r. Nr. 448 (523), 7. 8. — Tart. l. r. Nr. 372, 7. 8.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется. С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 780. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 12 Марта 1888 г. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARH PT-1420

Jutlus seitsmeteistkümnemal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Tall. l. r. Nr. 287, 1—5. Tart. l. r. Nr. 234, 1—5. Issand räägi, seſt sinu sulane kuuleb. Meie tahame kuulda, mida sinul, kõigekõrgemal prohwetil, seletada on. Tee meie südamed sügawa põhjaga maaks, ärgu mingu ükski sõna-seemne terake hukka, sellepäraſt paiſtku Püha Waimu walgus minu südamesse, seda kosutama ja palju wilja saatma. Amen.

Tunnistus. Luuka ewangelium 14, 1—11. Ja see sündis, kui Jeesus ühe hingamise päewal ühe Wariseride ülema kotta tuli leiba wõtma, siis wahtsid nemad teda. Ja waata, üks weſitõbine inimene oli tema ees, ja Jeesus waatas ja rääkis käſutundjate ja wariseride wastu ja ütles: Kas hingamise päewal sünnib terweks teha? Aga nemad jäid wait. Ja tema hakkas temaſt kinni ja tegi teda terweks ja laskis teda minna. Ja tema wastas neile ja ütles: Kes on teie seast, kelle eesel ehk härg kaewu langeb, et ta teda warsti wälja ei tõmba hingamise päewal? Ja nemad ei wõinud temale see peale mitte wastata. Aga tema ütles neile, kes olid kutſutud, tähendamise sõna, et tema mõistis, kuida nemad walitſeſid ülema paika istuda, ja ütles neile: Kui sa kelleſtki pulma oled kutſutud, siis ära istu mitte ülema paika maha, et ei oleks waheſt keegi auusam sind temaſt kutſutud, ja see, kes sind ja teda on kutsnud, tuleks ja ütleks sulle: Anna sellesinatsele maad! ja sina siis peaksid häbiga alama paika iſima. Aga kui sina oled kutſutud, siis mine ja istu alama paika maha, ja kui see tuleb, kes sind on kutſunud, ja ütleb sulle: Sõber, mine sinna ülemale, siis on sull auu nende ees, kes sinuga laudas iſtwad. Seſt igaüks, kes ennaſt ise ülendab, teda piab alandatama, ja kes ennaſt ise alandab, teda peab ülendatama.

Issandas armsad hinged! Selle tunnistuse läbi teeb Issand meile seletuſt pühapäewa pühitsemiſeſt, sellepäraſt peame meiegi hoolega selle asja peale mõtlema, seſt see aſi on wäga tähtjas olgu ükſiku inimese ehk terwe rahwa elu kohta. Nii kaua kui inimene pühapäewa weel meeles peab, seisab Jumal tall ka meeles, aga kellel pühapäewa enam ei ole, waid seda töö- ehk hulkumise-päewaks raiskab, see inimene on suutumaks lihalikuks läinud. Tema on iſe oma Jumala-lapse auu ära teutanud; seſt see on meie ülem auu, et meie mitte paljalt selle maa jauſt ei ole, waid päris taewa riigi pärijad oleme, ja kui Jumala-lapsed tuletame meie pühapäewal oma päris oſa meele. Pühapäewal peaſame meie ajalikuſt hädaſt ja mureſt, ilmalikuſt edewuſeſt ja lihalustiſt, pühapäewal jahutatakſe meie hinge taewaliku rahuga, et meie uue kinnituſega oma taewaſe ſihi poole rändame. Rahwas, kellel pühapäewa enam ei ole, ei jõua tõſiſes hariduſes enam edeneda, waid peab ihu ja hinge elu rikuma. Prantſuſe rahwas häwitas üksкord pühapäewa ja ſeadſiwad, et kümnes päew pidi üks wahe ja puhkamiſe oäew olema. Küll oli meeletu töö. Mis muud, kui tegiwad Jumalat ka lahti, pandſiwad Jumala aſemele ühe naesterahwa „mõiſtuſe kujuks“ altari peale iſtuma. Aga Jumal on neid selle eeſt raskeſte karistanud ja nemad pidid pea jälle Jumala päewa pidada wõtma.

Aga ma ei tahtnud mitte ſelleſt rääkida, kuidas wäga tarwis olla pühapäewa pidada; ma loodan, et teie seda kõik iſegi teate. Aga kui käſtakſe ja lubatakſe pühapäewa pühitſeda, siis tuleb seda ka küſida, kuidas wiiſi seda sünnib pühitſeda. Seda juſt seletab Issand meile tunnistuſes. Ühel hingamise päewal läks Issand ühe wariſerite ülema kotta leib wõtma. Mida seal seletati ja räägiti, see on wäga tähtjas pühapäewa pühitſemiſe kohta, ja seſt saab igamees aru, kui wäga rumalaſte wariſerid pühapäewa pühitſeſiwad, ja seal õpetas Issand Kristus, kuidas meie riſtiinimeſed pühapäewa peame õiete pühitſema. Seepäraſt on meie kõne

Pühapäewa pühitſemiſeſt.

Eſiteks räägime meie wariſeride wastu oksa pühitſemiſeſt ja tõiſeks tõſiſeſt kriſtlikuſt pühapäewa pühitſemiſeſt.

I. Wariſeride pühapäewa-pühitſemine. Ei see olnud mitte õige. Küll nad püüdſiwad seda päewa kangeſte pidada, nad arwaſiwad seda ſuureks patuks, kui inimene hingamiſe päewal kõigewähemat tööd tegi, ehk sammu rohkem kõndis, kui ſeatud oli. Seiſa paigal, käed rüppes, — ſiis on Jumala käſk peetud. Aga

TARTU ÜLEKOOLI PAAMMUKOGU ARHIIVKOO

seda ei arwanud nemad mitte patuks, hingamise päewal töist wahtida, töisele auku kaewada, ei nemad pane seda mitte patuks, pühapäewal teise ette tükkida, oma südame uhkuses auu otsida. Meie saame ka ruttu aru, mikspärast nende pühitsemine õige ei olnud. See oli neil pealtpidi, wäljaspidine asi, südames ei olnud pühitsemist. Jumal on hingamise päewa seadnud, et tema loodud inimene *tema* sees elaks ja hingaks, — aga nende südames ep olnud hingamist ühtegi, seal oli kadeduse ja auuahnuse tüli. Nemad pidasiwad nõuu pühapäewalgi, kuidas nad Issadat kinni wõtaksid. Wariseride wiga on see, et nad wäljaspidiste tegudega temale ette tulewad, tahtwad Jumalat petta, on lubjatud haudade sarnatsed, on pealtpidi ilusad ja seestpidi täis paha haisu ja surma roojust.

Meie peame nende Wariseride wiga nende südames õige lühikselt waatma, Issand näitab meile seda ära. Üks wariseride ülem oli teda lauale palunud, ei mitte armastuse pärast, ei mitte auustamise pärast, waid nemad wahtisid teda, et nemad asja tema wastu leiaksid. Õige kawalad on nemad omast arust olnud. Nemad oliwad ühe weetõbise sinna tellinud. Nüüd mõtlesiwad nemad: kui ta haiget näeb, siis teeb ta teda wissite terweks. Siis on neil asja tema peale kaebada. Sest nad tundsiwad küllalt tema lahket südant, et tema wiletsat mitte hooletuse sisse ei jäta. Aga Jeesus sai nende tigedast kawalusest joonelt aru, noomis neid suu sisse ja küsis: Kas hingamise päewal sünnib terweks teha? See oli tema awalik wastus nende salaja waretsemise peale. Ja kui nemad ei mõistnud sõna lausta, siis tegi tema teuga otsuse ja hakkas haiget kinni ja tegi teda terweks. Seega andis tema tunnistuse, et sünnib hingamise päewal terweks teha. Ja selle peale tegi tema seda ka sõnadega teeks, et nemad aru saaksiwad. *Kes on teie seast*, ütles tema, *kelle eesel ehk härg kaewu langeb, et ta teda warsti wälja ei tõmba hingamise päewal?* Nemad jäiwad jälle wait, nemad ei tahtnud seda teeks tunnistada, mis igamees teadis, et ei ole kedagi, kes oma looma hädakorral ei hoia, olgu peale pühapäew. Nii, kui ja oma looma mõistad hoida ja kahju ei taha kanda hingamise päewa pärast — ega siis ole ka mitte patt, kui hingamise päewal wiletsat inimest peastetakse. Armutöö ei riku mitte pühapäewa, sest armu töö on Jumala teenistus. Ons hingamise päew Jumala-teenistuse tarwis seatud, siis on armutöö just paras hingamise päewa töö, ja ei ilmaski laiduwäärt.

Minu armsad, asi on iseenesest nii selge, et meie sugugi aru ei saa: kuidas wõisiwad wariserid seda arwata keelatud olema? Kas ei teadnud nemad mitte, et see ülem kohus on, oma ligimest aitada ja teenida? Nad teadsiwad seda küll, aga oliwad seda koguni kõrwalisteks asjaks järele jätnud. Wäljaspidine hingamise päewa pühitsemine oli neil rohkem loomu järel ja meelt mööda. Seda moodu lootsiwad Jumalat auusaste teenida, ja seepärast pidada ligimene kõrwale jääma. Aga Jumalat teenida ja ligimest teenida, ega see ei ole mitte kaks teenistust, kus töine töisest lahutud ja töine töisest tähtsam, waid üks ja seesama arm ajab Jumalat ja ligimest teenima. Sa pead Jumalat armastama, ja pead ligimest armastama, see on üks ja seesama käsk, ja Jumala wastu armastus saab alles tegewaks armastuses ligimese wastu. Selleşt ei saanud Wariserid mitte aru.

Mõistke siis: Jumalat teenida ja oma wenda teenida — see on Wariseride arust kaks isepaigas käsku. Jumala teenistusel on nende arust oma kord ja toimetatakse hingamise päewa pühitsemise, ohwri tallituse ja muu kombede läbi. Kes neid korralikult tallitab, see teenib Jumalat. Pealtpidised teenistuse kombed on nende meeleşt ülem asi. Paigal seismine, seatud kumardamine, suitsutamine, sõnade lugemine, paastumine — see oli nende suur wagadus, see oli nende suur auu, seda pidi täidetama; aga oma wenda aidata, haiget terweks teha alam käsk, seda palju selle käest ei nõuta, kes Jumalat teenides täieste waga ja õige on.

Aga Wariser wõiks wastada: „Kui Jumala teenistus see on, et ma oma ligimest pean teenima, siis ei ole ju enam waja, kiriku minna, Jumala sõna kuulda ja palweid lugeda? Kas see kõik enam ühtegi ei maksa?" Oota raasike! Küll on see palju wäärt ja seda üsna tarwis, aga ära seda mõtle, et sina sellega Jumalat teenid, Jumalale midagi head teed ja midagi korda saadad, mis suurema hinna all seisaks kui armuheitmine ligimese peale. Seep see Wariseri eksitus on: nad pidawad hingamise päewa, lugewad palweid ja täitwad kõik seaduşt, aga see on kõik pealiskaudu

töö, ja arwawad selle läbi wagad olla ja Jumalale head teha, ja selle eest pidada Jumal neid õigeks möistma ja neile palka andma.

Missugust wilja seesugune täitmine saadab, seda on Wariseridest näha. Ega see kogemata ei olnud, et wariserid sealsamas riidlesiwad, kes ülewal kohal pidi istuma, ja üks töisest ette tükkisiwad. Seal sai awalikuks, mis wilja nende Jumalateenistus saatis, see oli uhkus. Sest kui Jumalateenistus muud ei ole kui wäljaspidiste kombede tallitus, kui seda mööda inimest wagaks arwatakse, siis ei arwata mitte enam inimesest selle järele, missuguseks ta süda wendade wastu ennast näitab, waid ainult selle järele, kuidas Jumalateenistusel käitud ja oltud on. Ja suurem häda on see, et seesugune käija ja lugeja ja Jumala käskude pidaja mitte oma südant tähele ei pane ega läbi ei katsu, waid üksnes oma wäljaspidist olekut. Nõnda tekkib talle uhkus, waimulik uhkus, sest suur on seesuguse mehe arust tema wagaduse warandus, kes on tema wääriline! Et nad hingamisepäewa kangeste pidasiwad, itka ohwriteenistusel käisiwad, alati seatud päewal paastusiwad, kõigest kümnest maksiwad, pitkaid palweid lugesiwad, oma käsi pesesiwad, seepärast arwasiwad Wariserid endid wäga pühaks, ja igamees oli omas mõttes esimene. Aga kui pühapäewa pühitsemine ja Jumalateenistus inimest uhkeks teeb, siis ei ole see wist mitte õige pühitsemine, sest püha Jumal annab ju üksnes alandlikuile armu.

II. Tõsine kristlik pühapäewa pühitsemine. Selleşt ütleb Apostel: Puhas ja laitmata teenistus Jumala ja Isa ees on see: Waeste laste ja leşknaeste järele kuulama nende wiletsuses ja iseennast ilma wigata maailmas pidama. Jumalat ei teenita mitte olgu mis taht wäljaspidise teu ehk kõigesuguste kombetega, waid inimene teenib Jumalat armastuses, kui ta armastuses ligimest teenib.

Aga mida siis tähendab Jumala teenistus kirikus, mikspärast sunnitakse siis jutlust ja Jumala sõna kuulma, laulma ja lugema? Ega see ep ole siis enam Jumala teenistus?

Mis sa arwad, armas hing, kas on wiimati neil õigus, kes seda kõik ei ütlegi tarwis olewat, kui aga inimene õiguşt teeb, ja kedagit ei pahanda, sest olla küll?

Kes seda wiisi ütlewad, need eksimad töisele poole jälle teest kõrwale; Wariserid ühele poole, nemad jälle töisele poole. Wariserid kiitlewad armastuşest Jumala wasta ja ei pane ligimest tähele, teeniwad Jumalat ilma oma wenda teenimata — ja needsinatsed tahtwad jälle ligimest armastada ilma Jumalat armastamata, teeniwad oma wenda aga ei mitte Jumalat. Eksitus on niisama suur. Üksnes kes Jumalat armastab, möistab ka oma wenda armastada, sest ligimese wastu armastus tuleb Jumala wastu armastusest. Jumal on see ainus armastuse hallikas. Jumalat armastama õpib jälle ainult see, kes Jumala armu teada on saanud, kellele Jumala armastus on mõjunud. Jumal on meid Kristuses armastanud, kui ta meid iseenesega on ära lepitanud, ja seda oma armastust laseb ta meile kuulutada armuõpetuses, ja seda oma armastust laseb ta meile jagada püha ristmise ja altari sakramendis. Kui meie nüüd tuleme, tema sõna kuulma ja tema armuandid wastuwõtma, siis tuleme meie ju tema armastuse rohkest kaewust uueste endale armu tõstma. Ega meie Jumalateenistusel midagi Jumalale ei too, waid meie tuleme Jumala teenistusele midagi wõtma, sest Jumal pakub ja annab meile oma armu andid Jumala teenistusel. Jumalateenistuses ei teeni meie Jumalat, waid Jumal teenib meid. Kes Jumala armuteenistuse on wastu wõtnud, kelle südames Jumala arm on mõjunud, see alles on walmis Jumalat jälle teenima, ja seda toimetab ta sell kombel, et hakkab oma ligimest teenima. Palwe läbi Jumalaga kihlatud süda on alles usin ennast ligimesele ohwerdama.

Kui wäga wastu olsa on seepärast nende jutt, kes ühtegi lugu ei pea Jumalateenistusest, Jumalasõna kuulmisest, pühapäewa pühitsemisest, palwest ega kirikust, aga armastusest kiitlewad, mis neil olla wendade wastu. See kiitlemine on tühi, sest nemad pakuwad wiljapuust, kellel mitte juurt ei ole. Nemad tahawad anda, mida nemad saanud ei ole. Oh mu armsad, saagem ometi aru, mis tarwis meile pühapääw antud on. See ei ole mitte pääw surnud kombete tallituse peale, et meie seda ära teeksime pühapäewal, et meie siis nädal läbi maailma ja iseendid wõiksime teenida, — waid see on päew, millal meie Jumala sõnast jõudu wõtame, et meie igapäew kõiges omas tegemises Jumalat ja oma wende wõime teenida; see on see päew,

millal meie Jumala armastuseſt kinni hakkame, tema armu kaewuſt eluwet tõstame, et ſiis tema arm mõjuwaks wäeks ſaaks kõige meie elu aja; ſee on ſee päew, millal meie tüliſt ja tööſt, hädaſt ja mureſt, mis maapealne elu meile ſaadab, peaſeme, millal meie oma Iſa juure, tema kotta läheme, uueste ſelleſt rõõmuſtama, et meie tema lapſed oleme; ſes rõõmus wõime meie ſiis kõik wastuwõtta, mis meile nädalas juhtub ja ſõnakuulmiſes toimetada kõik, mida tema meid käſeb.

Muidugi on ſiis õige pühapäewa pühitſemiſe ülem aſi üks waikne alandlik ſüda. Wariſeride uhket ettetükimiſt noomides paneb Iſſand ſeda ſeaduſeks: *Igaüks, kes ennaſt iſe ülendab, ſeda peab alandatama; ja kes ennaſt iſe alandab, ſeda peab ülendatama.* Kui meie Jumalateenistuſel kõige pealt wõtma peame, ſiis peab meil ju muidugi puudus olema. Kui armuõpetus meile Jumala halastuſt kuulutab, eks ole nõnda: alandlikudele annab Jumal armu. Ja kui Jumala arm meie ſees jälle tõſiſeks armuhallikaks peab ſaama, ſiis ei ole ſee meiteſt waid Jumalaſt tema auu kiituſeks. Mis kaſu oli Wariſeridel ſeſt, et nemad Iſſandat Jeeſuſt oma kotta oliwad palunud? Kui wäga õnnelik oleks ſee päew neile wõinud olla, kui Iſſand Jeeſus nende laual istus. Elu leib nende laual. Aga nemad oliwad ennaſt täis ja uhkedel ei olnud ühtegi waja, ja Jumala elu ſai neile ſurma haiſuks.

Ja kui ma nüüd weel lühidelt peaks kokkuwõtma ja ütlema, misſugune ſiis õige ja kriſtlik pühapäewa pühitſemine on, ſiis ütlen ma: Alandliku ſüdamega peame meie Iſſandat Jeeſuſt paluma, et ta meile tuleks, ſeie meile tuleks, Jumala kotta ja meie oma majaſſe; et meie alandliku ſüdamega tema ſõna kuuleme ja tähele paneme, et meie temaga ühendakſime, uſus kaswakſime, armaſtuſes koſukſime, tema eluſt oſa wõtakſime, et ſiis Jumala armaſtus, mida meie maitſnud oleme, meie ſees armaſtuſeks mõjuks wendade waſtu, ja kõik meie elu, meie igapäewane elu kõige tallituſega alatiſeks Jumala teenistuſeks ſaaks.

Ei mitte otſegu peakſime meie ſell päewal ööni ühtepuhku Jumala ſõna kuulma, laulma ja paluma, nagu oleks kõik muud aſjad pühapäewal keelatud. Iſſand Jeſus on iſe pühapäewal wõõraspeule läinud. Pühapäew on ka rõõmuks antud. Puhaſt, Jumala-meelepäraliſt rõõmu ſallib ta küll ja ſoowib ſeda. Aga kõik, mis meie ettewõtame pühapäewal, peab puhas ja püha olema, ſeſt Jeeſus on ligi. Tema peab meie keſkel olema, meiega laual istuma, meiega käima kõige meie teede peal. Siis ſaab rahu õhk meid pühapäewal jahutama, ja meie oleme otſekui oma taewaſe Iſa majas ära käinud ja kinnituſt leidnud oma rändamiſele.

Kas on pühapäewad meile nii õnnistatud päewad? Oh minu armſad, kui wäga kahju on ſee, kui meie ſeſt õnnistuſeſt ilma oleme. Seſt Jumal on meile ütlemata palju head ſelle päewa läbi ſoowinud. Ära mõtle üksnes aga käſu peale, kui pühapäewaſt kõnet on, et ſa *pead* pühapäewa pühitſema. See on ju ennem Jumala armu lubaus, et meie ütlema peame: Sulle *antakſe luba* pühapäewa pühitſeda. Jumalale olgu kiitus ja tänu! Jumala inimeſt ei ſunnita mitte kui lojuſt alati ikka all käima, ühte puhku oma koormat kandma, mulle antakſe luba tööſt puhkada, ilma tüliſt peaſeda, ſüdant, meelt ja mõtted taewa poole pöörda. Iga pühapäew peab mulle jahutuſe ja kinnituſe tunniks ſaama rändamiſe teel, et Jumala ſõna ja ſakrament uut jõudu mulle ſaadakſiwad teele, mis mull käia on. Iga pühapäew, millal ma koguduſega ühes Jumala juure tulen, toob mulle tõutuſe: Jumala rahwal on weel üks hingamiſe aeg ees, mina pean ka üks kord ſelle hinguſele tulema.

Jah, Jumal andku meile õnnistatud pühapäiwi, ja nende läbi kinnitatud ſüdameid igapäewaſes elus ja wiimaks õnnistatud wäljaminemiſt ſiit ilmaſt ja ſiſſetulemiſt igaweſe hinguſele, mida meie ootame. Amen.

Tall. l. r. Nr. 301, 1. 2. 5. Tart. l. r. Nr. 308, 1. 2. 5. Loe palweks Tall. l. r. Nr. 204. Tart. l. r. Nr. 240. — Tall. l. r. Nr. 294. Tart. l. r. Nr. 244.

Дозволено цензурою. — Дерптъ. 19. Августа 1887 г. Trükitud H. Laakmann'i juures Tartus 1887.

44. ARA PT-1420

Jutlus neljandamal pühapäewal päraſt kolmekuuninga püha.

Tall. l. r. Nr. 452, 1—4. Tart. l. r. Nr. 347, 1—4. —

Püha kirja tunnistus. Rooma raam. 13, 8—10. Ärgu olgu teil ühtegi wõlgu kellegagi, kuid et teie üks teiſt armastate. Seſt kes teiſt armastab, ſee on käsku täieste pidanud. Seſt ſee: „ſina ei pea mitte abielu ärarikkuma, ſina ei pea mitte tapma, ſina ei pea mitte warastama, ſina ei pea mitte ülekohut tunnistama, ſina ei pea mitte himustama", ja kui weel üks teine käſk on, — ſee pannakſe ſelleſinatſe ſõna ſiſſe ühte: „ſina peab oma ligimeſt armastama kui iſeennaſt." Armastus ei tee ligimeſele kurja. Siis on armastus käſu täitmine. — Amen.

Palju inimeſi on olemas, kes arwawad, et õndſaks ſaamiſeks muud tarwis ei ole, kui et waheſt kirikus ja laual käiwad. Aga lugu ep ole nõnda. Waid Iſſand ütleb: „ei ſaa kõik, kes minu wastu ütlewad „Iſſand, Iſſand", taewariiki, waid kes teewad minu Iſa tahtmiſe järele, kes taewas on." Kes hea meelega pattude ſees elab ja oma elu ei püüa parandada, ſee mingu iga pühapäew kombe päraſt kiriku ja tulgu kümme korda aastas armulauale, — ei ta ſeeläbi ommeti õndſaks ei ſaa. Seſt ta ütleb küll pühapäiwil „Iſſand, Iſſand," aga ei tee mitte, mis Jumala tahtmine on. Armſad hinged! elaw uſk kannab ka wilja ja ſünnitab uut elu. Et Jumala lapſed oleme, peab wälja paiſtma meie eluſt, iſeäranis meie kouſelamiſeſt naeſe ja lastega, ülemate ja alamate, naabrete ja üleültſe kõige ligimestega. Meil on üks ſuur wõlg oma ligimestega, mis igapäew jälle uueſte peab taſutud ſaama. Seda wõlga unuſtame ſagedaſte ära meeles pidamata. Seepäraſt tuletagu apoſtel Paulus ſeda jälle meie meele. Seſt ſee aſi, kelleſt ta tänaſes epiſtlis räägib, on

meie ſuur wõlg ligimestega.

Ja meie tahame tähele panna:

1) mis wõlg ſee on?
2) kuidas peame ſeda maksma? —

Õnnista, armuline Jumal, oma püha ſõna, et meie aru ſaakſime ſeſt wõlaſt, mis meil oma ligimestega on; ja anna meile jõudu ja tarkuſt, ſeda wõla äramaksta, kui alles tänapäew on. Amen.

1. Apoſtel ütleb: „ärgu olgu teil ühtegi wõlgu kellegagi" Ristiinimene, olgu tal mis ſeiſuſt ehk ammetit tahes, peab truuiſte tegema, mis tema kohus on teha, ja igaühele andma, mis ſelle kohus on, tema käeſt nõuda. „Andke keiſrile, mis keiſri kohus, ja Jumalale, mis Jumala kohus on." Aga nõndaſamuti andke igaühe ligimeſele, mis tema kohus on. Leiwawanemad andku oma teenijatele nende palka, mis nende kohus on pärida. Teenijad jälle tehku hoolega ſeda tööd, mis leiwawanemad nende käeſt päriwad. Kellel teiſega rahawõlg on, ärgu jätku ſeda maksmata. Ja nõnda andku üleültſe igaüks igapidi igaühele, mis tema kohus on. Kes kõigewähemas ustaw on, ſee on ka ſuures ustaw. Ja Jumal hoolib ka kõigewähemaiſt aſjuſt. Ärge arwage mitte: „kui mull teiſega piſut wõlgu on, ega ſeſt pole wiga." Seſt apoſtel ütleb otſekohe: „ärgu olgu teil ühtegi wõlgu kellegagi."

Ja ſiiski, mu armſad, oleme ühe aſja pooleſt alati teiſte wõlglaſed; ſiiski on meil üks ſuur wõlg teiſte inimeſtega, kelleſt meie ſurmani lahti ei peaſe: ſee on armaſtuſe wõlg. Selle wõla kohta ei wõi meie ilmaſki öölda: „nüüd olen teiſele küllalt armaſtuſt üles näidanud; ei ta nüüd enam wõi minu käeſt

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU
RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

armastust pärida; nüüd pole mull edespidi enam tarwis, teda armastada." Waid armastuse pooleſt oleme oma ligimeste wõlglaſed ſurmani. Seepäraſt ütleb ka apostel: „ärgu olgu teil ühtegi wõlgu kellegagi, — kuid et teie üks teiſt armastate."

Ka lihalik inimene armastab. Aga tema armastab ükſipäinis iſeennaſt. Ja ka uſklik inimene peab walwama ja wõitlema, et tema ſüdames mitte ei hakka walitſema armastus ükſipäinis iſeeneſe wastu. Hoia, et ſa mitte ei hakka mõtlema, et kõik maailm aga ſinu päraſt on loodud ja kõik muud inimeſed aga ſelle tarwis elawad, et ſull neiſt kaſu oleks. Seſt kui ſee mõte ühe inimeſe ſüdames wõimuſt wõtab, ſiis hakkab ta igatiwiiſi, ka patuga, oma eneſe kaſu taga nõudma, — ſeſt hoolimata, kas ta ka teiſi ſeeläbi õnnetuſe ja kahju ſisſe weab. Niiſugune inimene ei küſi mitte, kui ta midagi ette wõtab, kõige esmalt: „kas ſee on hea wõi patt?" waid tema eſimene küſimine iga asja juures on ſee: kas ſee on mulle kaſuks wõi mitte?" Aga, mu armſad, kes mitte muud, kui oma eneſe wäljaspidiſt ajaliku kaſu taga ei nõua, ſeſt ſaab ka pea petja, waras, riiſuja, tapja ja muu kurjategija.

Kes nüüd Jeeſuſe jünger ja tõſine riſtiinimene tahab olla, peab meeles pidama, et kõik inimeſed üks ſugu ja otſegu üks ſuur pere on. Seſt meil kõigil on üks Iſa taewas. Jumal on eſiteks ühe inimeſe loonud, ſeſt ta tahtis, et kõik inimeſed ſugulaſed pidid olema. Ja kõik inimeſed, kes iial on elanud ja weel elawad, on ju Aadama ſugu. Kas nüüd need, kes üks ſugu on, peawad üks teiſele kahju ja kurja tegema? — Maailmgi arwab ſeda patuks, kui ühe iſa lapſed ei taha kokku leppida ja kui wend wenda wihkab. Mida enam on ſee raske patt Jumala ees, kui inimeſed, kes kõik wennad on iſekeskis, rahus ja armaſtuſes ei ela. Meie peame üks teiſt armaſtama, ſeſt meil on üks Iſa taewas.

Aga mitte ükſi loomiſe waid weel enam äraluna ſtamiſe läbi oleme wennad. Meil kõigil on üks Iſand Jeeſus Kriſtus, kes oma werd on ära walanud mitte ükſipäinis ſinu ehk minu, waid meie kõikide pattude päraſt. Ja ſee Iſand, kes meid on armaſtanud ſurmani, nõuab ka meie käeſt, et meie üks teiſt peame armaſtama. Nagu ta iſe ütleb: „ſeſtſamaſt tunnewad kõik, et teie minu jüngrid olete, kui teil armaſtus on iſekeskis." Ja kui Jumal maailma nõnda on armaſtanud, et ta oma ainuſündinud poja on annud, — kas ta ſiis tahab, et meie üks teiſt peame wihkama? — Kui Jumal meile Jeeſuſe Kriſtuſe läbi ſeda kõige ſuuremat head teinud, mis aga wõib arwata, — kas ta ſiis tahab, et meie üks teiſele peame kurja tegema? — Ei tõeſte mitte. Jumal on armaſtus, ja ka need, kes tema lapſed tahawad olla ja õndſaks ſaada, peawad üks teiſt armaſtama. Kes ligimeſt ei armaſta, ei kõlba Jumala riiki. Seſt ſee on üks riik, kelle ſees armaſtus walitſeb. Ligimeſe armaſtus on Jumala laſte tundemärk. Sellepäraſt räägib ka püha kiri nii ſagedaſte armaſtuſeſt.

Jumal on meid eſite armaſtanud ja meile waeſte patuſtele oma armu kinkinud Jeeſuſe Kriſtuſe läbi. Meie ep ole ſeda wäärt, ep ole ſeda ka mitte teeninud. Meil on ſeepäraſt ſuur wõlg Jumalaga, mis meie ilmaſki ei wõi maksta. Siiski nõuab Jumal meie käeſt, et piſut ſeſt wõlaſt peame taſuma: nimelt oma ligimeſte kätte. Ja ſeda head, mis ſa armaſtuſe päraſt oma ligimeſele teed, wõtab Iſſand nõnda waſtu, nagu olekſid ſa ſeda otſekohe temale teinud. Seſt ta ütleb: „mis teie iial olete teinud ühele nendeſinaſte mu wähema wendade ſeaſt, ſeda olete teie mulle teinud." Seepäraſt peab juba tänumeel Iſſanda waſtu, kes meid

esite on armastanud, meid ajama, ka oma ligimesi armastama. Ja see armastus ei tohi ilmaski lõppeda. Sest armastus on meie suur ja eluaegne wõlg ligimestega.

2. Kuidas peame nüüd seda wõlga maksma? — Seeläbi, et meie omas elus mitte üksi oma eneste peale ei mõtle, waid ka oma ligimeste ja nende kasu peale. „Sina pead oma ligimest armastama kui iseennast." Tee oma ligimesele seda, mis sina ise soowiksid, et teised sulle teeksid, kui sa tema asemel oleksid. Ja püüa oma ligimest kahju eest hoida nagu iseennast. „Kes teist armastab", ütleb apostel, „on käsku täieste pidanud." Sest kes oma ligimesi armastab, teeb neile head ja hoiab ülekohtu eest. Seepärast ütleb apostel ka edasi: „see: sina ei pea mitte abielu ära rikkuma, mitte tapma, mitte warastama, mitte ülekohut tunnistama, mitte himustama, ja kui weel üks teine käsk on, — see pannakse sellesinatse sõna sisse ühte: sina pead oma ligimest armastama kui iseennast." Kui seda teeme, siis maksame oma suure wõla ligimestega. Käsud on mitmed, sest et armastus ennast mitmet wiisi peab üles tunnistama. Aga apostel ei nimeta siin mitte kõiki käskusid, waid üksipäinis neid, mis meie kouselamise kohta iseäranis tähtsad on.

Kõige esite nimetab ta kuuendama käsu: „sina ei pea mitte abielu ära rikkuma." Abielu on Jumalast seatud püha põli. Seepärast tunnistab ligimese-armastus ennast seeläbi, et abielu pühaks peetakse. Armastus peab walitsema abielurahwa wahel. Mees ja naene on kõige ligemad ligimesed. Seepärast on ka neil iseäranis suur armastuse wõlg teine teise wastu. — Kuues käsk on ka wallalise rahwa kohta antud ja käsib üleültse kõiki kasinaste ja puhtaste elama. Kes oma ligimest armastab, see ei talla teise auu oma jalgade alla ega wea teist häbi ja patu sisse. Kes ropuste elab, sellel ep ole armastust. See ei ole ka mitte Jeesuse jünger ja ärgu lootku mitte, et õndsaks saab, kui ta meelt ja elu ei paranda. Sest püha kiri ütleb selgeste: „seda teate teie, et ühelgi hoorapidajal ega ropul ep ole pärimist Kristuse ja Jumala riigis" (Ewes. 5, 5). Seepärast näidakem armastust üles kõigeesmalt seeläbi, et kasinaste ja puhtaste elame kõnede ja tegude sees ja et abielu pühaks peame.

Aga ka ligimese elu kohta peame armastust üles näitama. „Sina ei pea mitte tapma", ütleb wiies käsk. See käsk keelab muidugi mitte üksi mõrtsukatööd, waid üleültse kõik kahjutegemist ligimese ihule, kõik peksmist ja löömist. „Sina pead oma ligimest armastama kui iseennast." Siis ära tee tema ihule üleültse mitte kahju, nagu sa, kui mõistlik oled, ka oma enese ihule mitte meelega kahju ei tee.

Ligimese-armastust pead sa ka üles näitama tema wara kohta. Kõik wargus on ära keeldud seitsmendamas käsus. Aga just patud selle käsu wastu näitawad, kui wähä tõsist ligimese armastust ristirahwa seas leida on. Nõnda öölda „jämedat" wargust peetakse küll patuks. Kes öösel ust ehk akent lõhub ja ligimese wara ära wiib, teda nimetab igaüks wargaks. Aga peenemast wargusest ei peeta enamiste suuremat lugu. Suur hulk ristiinimesi on harjunud, mõnda asja, mis Jumala ees selge wargus on, ei mikski arwata. Kui näituseks teenijad oma leiwawanemate wiljast ehk muust warandusest muist kõrwale wiiwad ja enestele wõtawad, — eks see ole nõnda, et palju seda ülekohtuks ei tahagi arwata? — Ja siiski, mu armsad, on seep see kõige hullem wargus. Sest muu wargate eest wõib inimene weel oma wara hoida. Aga kui need, kellega ta ühe

katuse all elab ja kes temaga üheſt leiwaſt ſöömad ja kelle kätte ta oma wara oſalt peab uskuma, — kui need teda petawad ja riiſuwad, — eks ſee ole ſee kõige raskem wargus! — Aga Jumal ei anna ennaſt ka ſelle pooleſt mitte pilgata, waid nuhtleb juſt warguſt wanemate ja laste kätte, kui nad patu-teed maha ei jäta. Wana ſõna räägib tõtt, et „ülekohus ei ſeiſa kotis.“ Olgu küll, et mõni ſuurt wara omale kokku warastanud ja petnud. Ei ſee pole temale õnneks. Mitte ükſi, et ta oma hinge ära müüb kurati kätte, kes ju ſee eſimene petja ja waras on. Waid ka juba maapealſes elus ei ole niiſuguſel õnnistuſt omaſt waraſt. — Ligimeſe-armastus peab meid hoidma ka kõige peenema ülekohtu eeſt ligimeſe wara pooleſt. Jſand andku, et juſt ſelle pooleſt ka meie rahwa ſeas lugu paremaks lähäks.

Kes oma ligimeſt tõeste armastab, ſee püüab ka, nagu kaheksas käſk ſeda nõuab, tema *auuſa nime* hoida. Oh kui palju pattu tehakſe juſt wale tunnistuſe, tagarääkimiſe, keelepeksmiſe, laimamiſe läbi! Aga kui juba igaüheſt *tühjaſt* ſõnaſt, mis oleme rääkinud, kord peame aru tegema, — mida enam igaüheſt kurjaſt ja wale-ſõnaſt!

Ja wiimaks: kes oma ligimeſt armastab, ſee ei *himustagi* ſeda, mis ligimeſe päralt on; ſee wõitleb juba iga himu wastu, mis temale kahju ehk kurja wõib teha. Ja kõik wõitlemine patu wastu peab juba wõitlemiſega himude wastu peale hakkama. —

Nõnda oleme ſiis tunda ſaanud, et *armastus* tõeste igapidi *käſu täitmine on*. Armastus on meie ſuur wõlg ligimestega. Kas püüame nüüd ka kõigeſt ſüdameſt ſeda wõlga taſuda? Oh, armſad hinged, kui endid Jumala käsku mööda läbi katſume, ſiis tunneme küll, kui palju meil weel tõſiſeſt ligimeſe-armaſtuſeſt puudu on. Aga kui ſeda tunneme, ſiis meie ei tohi kerge meelega rahul olla, waid peame kõigeſt ſüdameſt püüdma, täielikumaks ſaada. Kuſt ſaame ſiis tõſiſt ligimeſe-armaſtuſt oma ſüdamesſe? Ükſipäinis Jeeſuſe käeſt, kes meid eſite on armaſtanud. Muidugi ei pea ega wõi meie omale igaweſt õndſuſt teenida käſutäitmiſe läbi. Aga kui uſume, et armuſt peame õndſaks ſaama oma Jſſanda Jeeſuſe Kriſtuſe läbi, ſiis kihutab ſee uſk meid juba, et ikka enam armaſtuſe pooleſt püüame Jeeſuſe ſarnatſiks ſaada. *Armastus on meie ſuur wõlg ligimestega.* Jumal iſe õpetagu meid armaſtama, ſeſt tema on armaſtus! Amen.

Tall. l. r. Nr. 452, 5. 6. Tart. l. r. Nr. 347, 5. 6.

Palugem: (loe palweks) Tall. l. r. Nr. 295, 1—5. Tart. l. r. Nr. 267, 1—5.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 2996. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18 Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARM AT-1920

Jutlus ühekſamal pühapäewal enne Kristuſe ülestõusmiſe pühal.

(Septuageſimae.)

Tall. l. r. Nr. 187, 1—4. Tart. l. r. Nr. 223, 1—4.

Meie Iſanda Jeſuſe Kristuſe arm ja Jumala Iſa armastus ja püha Waimu oſaſaamine olgu teie kõikidega. Amen.

Kirjatunnistus: Apoſtl. tegude r. 10, 1—6. Aga Keiſarea linnas oli üks mees, Kornelius nimi, ſelle wäe pealik, mis hüüti Italiſeks, waga ja kartis Jumalat kõige oma perega, ja jagas rahwale palju andeid, ja palus alati Jumalat. See nägi nägemiſes awalikult, arwata ühekſamal päewa tunnil, Jumala ingli eneſe juure ſiſſe tulewat, ja eneſele ütlewat: Kornelius. Aga ta waatis ükſſilmi tema peale, ehmatas ära, ja ütles: Iſand, mis ſee on? Aga ta ütles temale: „Sinu palwed ja ſu annid on tõusnud üles Jumala ette üheks mälestuſeks. Ja nüüd läkita mehi Joppe ja laſe kutſuda Simona, kelle liignimi on Peetrus; ſeeſinane on aſet nahkru Simona juures, kelle koda on mere ääres, ſee peab ſulle ütlema, mis ſa peab tegema. Amen.

Mu armſad hinged! Jumala riigis maksab aga ükſipäinis **arm**. Senna kutſutakſe meid Jumala ſõna läbi üsna **armuſt**, et meie Jumala lapſiks ſaaksime. Aeg, mis meile ſiin maa peal on antud elada, on **armuaeg**; ſee wiinamäe töö, mis Jumal meie kätte uſub, on aga **armutöö**; ja mis ta muud on, kui **armupalk**, mis truuwi töötegijatele antakſe, kui päewa palawus otſas on, ja truu ſulane omaſt waewaſt wõib hingada Jumala auujärje ees. Seda peame meie, ſiin maa peal elades, hoolega meeles pidama — paljas armuſt ſaame kõik. Siis waſt ſaame meie ka õieti aru omaſt eluſt ja ſiis waſt hakkame käima eluteed õigel wiiſil. Siis waſt ſaame igal ajal õiget jõudu ja wäge ülewalt, et meie käime ja ära ei wäſi. Seep ſee on, mis tänapäewaſeſt ewangeliumiſt, töötegijateſt wiinamäel, peame õppima. Ja ſeſtſamaſt Jumala armuſt tahab meie praegune kirjatunnistus pagana uſu põjapealikuſt meile õpetuſt anda. Pangem tähele

Mis üks elu armu ſees on.

1) Mis niiſugune armu elu meilt pärib. 2) Mis ta meile tahab anda.

Palugem: Armas Jumal, helde Õnnistegija, ſina ju ei taha, et patune oma patu ſees peaks ſurema, waid et ta meelt parandaks ja elaks igaweste. Meie palume ſind, tee meid ka nii truuwiks, oma õnnistuſt taga nõudma, nagu põjapealik Kornelius truu oli. Ja ſeks õnnista tänapäewaſt jutluſt, oma püha ſõna. Amen.

I. Mis niiſugune armu-elu meilt pärib.

Wahemere rannas ſeiſis wanal ajal rikkas ja kena Keiſarea linn. Herodes oli ſeda laſknud ehitada ja temale Keiſri Augustuſe nime pannud. Suured uhked majad kaunistaſid linna; ta oli kõige ſuurem, kõige rikkam ja uhkem linn tõutud maal. Linnas elaſid küll mõned tuhat jutit, aga paganaid oli palju rohkem. Uhked toredad ebajumala templid ſeiſid linnas igalpool. Keiſareas elas põjapealik Kornelius. Seſt meheſt teab püha kiri kauniſt lugu rääkida. Keſk pagana uſu pimeduſes elades, oli temale tõe walgus tõusnud. Ta oli tunnud, et ebajumala teenistus tühine oli ja oli hakanud hoidma Israeli rahwa elawa Jumala poole, kes taewa ja maa oma ſõna läbi on teinud. Meie küll ei tea, kuida wiiſi temale uſu hakatus oli tulnud, aga ſeda teame üsna ſelgeste, et ta oli ümber pöörnud ja usku ſaanud ainuükſi Jumala armu läbi. See Jumala arm oli juba wana Seaduſe ajal miilmele paganale ilmunud. Ma tuletan aga teie meele mõned, kellele Jumal oma armu on ilmutanud: Abrahami kõrwas näeme preeſtri-kuninga Melkiſedeki, elawa Jumala põbra. Nõnda Rahab ja Rutt. Taweti kõrwas ſeiſab Tiruſe kuningas Hiram, kes Jehowa nime tundis ja kiitis. Nõnda kuninga emand Seba maalt, kes Salomoni tarkuſt tuli waatama. Prohweti Elia ajal oli põjapealik Naman. Siis on targad hommiku maalt, ſiis Kananea maa naene ja Kapernauma pealik. Nõnda on ka pealik Kornelius Jumala armu elaw tunnistaja, kes teda pagana uſu pimeduſeſt on kutſunud oma walguſe poole ja teda õige Jumalateenistuſe juure on ſaatnud ja juhatanud.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

Seßsamaß Korneliuseß wöib öigusega ütelda, et tema Jumala armu sees elas. Jumala arm ei ole tema juures mitte ilma asjata olnud. Jumala kiri ütleb temaß: Tema oli waga ja kartis Jumalat kõige oma perega, ja jagas rahwale palju andeid, ja palus alati Jumalat. Kas suuremat ja kallimat asja küll wöib üheß inimeseß rääkida? See oli tema südame rööm, et ta Jumala poole hoidis ja Jehowa Jumala peale lootis. Tema oli waga mees, kes häil ja kurjel päiwil tunda sai, mis püha kiri Jumalaß ütleb, et Tema on halastaja, armuline, pitka meelega ja rikas heldueß. Sellega ühtlaß oli tema ka jumalakartlik mees. Tema püüdis tõßse meelega Jumala teed käia ja Jumala käßußõna pidada, tema terwe elu, sõnad ja teud tunnistaßid seda üles. Ja kõik tema pere oli tema elu omale märgiks wõtnud, ja oli ka waga ja kartis Jumalat. Ja et tema oma südant oli lahti teinud maailma waraß ja rahaß — küll üks raske aß — näeme seß, et ta palju andeid andis rahwale. Aga seda kõik tehes ja pidades, ei leidnud tema mitte öiguß ja rahu Jumalaga. Sellepäraß ta ka palus alati Jumalat. Palwes tema tänas Jumalat kõige tema armu eeß, mis ta ihu ja hinge pooleß oli saanud, ja ohwerdas Jumalale oma tänuohwri. Ja palwes tema ennaß ikka uueste andis Jumalale ja tõutas ikka uueste jälle, teda teenida ja tema sõna ja käsku kuulda; ja tema palus, et Jumal teda pidi ikka edaß aitama igaweße elu-tee peal.

Mu armßad, ärge uuustage, seda kuulges, mitte ära, et Kornelius weel mitte ewangeliumi walguß ei olnud saanud ega maailma Õnnistegijat weel ei tunnud. Oh, mis hoopis rikkamad oleme meie kõik lapseß saadik. Kõigewaeßemal lapsel meie seas on rohkem teada õnnistuseß ja hoopis rohkemine antud armu, kui selle suurtsugu rikka mehele. Jumala arm on juba risimiseß saadik meie sees oma tööd teinud ja meile oßa annud tema riigiß ja taewa wäeß. Jumala arm on meid Jumala sõna läbi, mis meie lugeßime ehk õppißime, iga jutluse läbi, mis meie kuulßime, uueste kutßunud. Jumala arm on meid kaitßenud ja hoidnud kiußatuße ajal, et Jumala tahtmine meie juures tõeks saaks, see on meie pühitßemine. Jumal arm on meile pühas õhtußõõmaajas ikka jälle pattudeandeksandmiß, elu ja õnnistuß annud, et meie elutee peal ikka paremine saakßime edaß astuda ja wiimaks wõidukrooni Jßanda käeß wastu wõtta. Jah, ristiinimeße terwe elu, sündimiseß surmani, saab eluteeks Jumala walguße sees ja Jumala armu järele. Oh armßad, kandke ometi selle eeß hoolt, et teie mitte ßiin maa peal ega teiseß maailmas selle pagana usuliße Korneliuße kõrwas häbiße ei jää. Seeßinane Jumala arm pärib meilt, et meie niißamaßugußed wagad ja jumalakartlikud peame olema, kui Kornelius ja kõik tema pere. Kõik selleßinatße maailma wara, au, rööm, luß ei wõi meie suremata hingele mitte rahu saada ega teda tõeste rõõmßaks teha. Seepäraß ei tohi meie mitte sallida, et nad meie ßilmad petwad ja segawad ega meie südant wangi wõtwad. Meil peab kõigeülemaks waraks, auuks, lußtiks ja rõõmuks olema, et oma Jßandat Jumalat kõigeß südameß otßime, kõigeß hingeß armastame ja kõigeß wäeß teenime. Õnnis see inimene, kes südameß wõib tunnistada ja ütelda: seep minu rööm on, et ma Jumala poole tohin hoida ja Jeßuße peale loota. Wagadus ja Jumala kartus peawad lahutamata üheskoos olema. Wagadus annab Jumala kartuße õiget jõudu, ja Jumala kartus annab wagaduße õiget wäärtolemiß. „Waga ja jumalakartlik," see olgu meie elu teejuht. Siis meie kõigeß wäeß ja kõige armastuße, tarkuße ja kannatusega selle eeß muretßeme, et ka kõik meie pere Jumalat teenib. Külap meie ßis ka wagaduß ja Jumala kartuß üles näitame halastuße ja armastuße tegude läbi, nagu Kornelius tegi, ikka Apoßli sõna peale mõteldes, mis nõnda käib: „Kes oma wenda ei armasta, keda ta näeb, kuidas see Jumalat wõib armastada, keda ta mitte ei näe?" Õndßad on armuliseb, seß nemad peawad armu saama." Seeßinane wagadus ja Jumala kartus saab ßis ka alati meie ßilmad ja südant pöörma senna mägede poole, kuß meie abi tuleb, Jehowa Jumala poole, kes taewas on. Palwe tegemine saab ßis meie kõige armßam töö ja rööm olema. Jah, ßis meie saame tänu andma Jumalale kõige tema heategemiste eeß, mis meie igapäew tema käeß rohkeste saame. Palubes anname endid igapäew uueste tema hoole alla. Palubes wõtame ßis ikka uut jõudu, troosti ja walguß enestele. Seep see on, mis Jumala arm meilt pärib, kas olgu ßa mees ehk naene, rikas ehk waene, suurt sugu inimene ehk halwaß sugu§ Hoidku Jumal meid selle hirmßa patu eeß, et meie Jumala armu wastu ei wõta. Aidaku Jumal meid, iga hommiku ja iga õhtu tunda, et see juß meie püha kohus ja kord on. Oh, et meie ikka peakßime seda tahtma, Jumal tahab seda ammu juba, ßis saab meie elu tõeste eluks, mis armu sees elatakße. Nüüd waadakem järele

II. mis see armu-elu meile tõutab anda.

Astuge minuga pealiku Korneliuße palwekambri üheksamal päewa tunnil, mis meie kella järele oleks kella kolm päraß lõunat. See oli Jutite palwe tund. Kornelius on palwet tegemas Jumala ees ja on omale palunud jõudu ja armu, elu ja õnnistuß. Korraga näeb ta ßilmanähtawalt oma tuppa astuwat ühe inimeße. Sel inimeßel on üßna imelik nägu, täis wal-

guse ja taewa ilu. Kornelius höörub silmi, waatab ikka üksisilmi tema peale, ei see wõi kellegi inimene olla. Ta ei ole ka mitte kaua enam kahe wahel, ta teab ja näeb selgeste, et see üks Jumala ingel on, kes temo, patuse inimese, tuppa on astunud. Jumala inglid ei näita ennast meie päiwil küll mitte enam nähtawal kombel, aga meie siiski teame ja usume kindlaste, et Issanda inglid neid aitamas on, kes Jumalat kartwad ja tema käsusõnad peawad. Meie teame ja usume, et inglid on teenijad waimud, ja et Jumal neid tänapäewgi weel wälja läkitab, neid teenima, kes õnnistust peawad pärima. Meie teame ja usume seda kindlaste, et Jumala inglid tänapäewgi weel meie juure tulewad, kui meie palwes oleme, ja meile taewast õndsad terwikseb toowad. Meie teame ja usume seda kindlaste, et Jumala inglid alati meie järele waatawad, ja meid hoidwad kõige meie teebe peal ja meid kaitsewad meie waenlaste ja kõige häda ja waewa eest. Kas meie ei peaks julgeste Jumala teed käima, teades, et taewa sõjawägi meid juhatamas on, kes wiimaks ka meie hinge Jumala juure kandwad, kui meie aga usku oleme pidanud otsani. Juba see usk teeb südant julgeks ja eluteed kergeks. Aga tähtsam sest, et üks Jumala ingel awalikult Korneliuse juure tuleb, on ingli teretamine, mis Kornelius oma kõrwadega kuuleb. Ingel ütleb: „Kornelius.“ Ta kutsub teda nime pärast. See peab sõjapealikule märgiks ja täheks olema, et tema nimi taewas on kirja pandud, et Jumal ja taewa inglid tema nime teadwad ja teda ennast tundwad. Waadake, armsad hinged, see on jälle üks kallis warrandus, mis Jumal on tõutanud selle elule, mis Jumala armu sees elatakse. Jesus, meie hea karjane, ütles jüngritele, et ta oma lambaid nimepidi pidi tundma. Ristiinimene, kes Jumala armu sees elab ja kõnnib, peab tugewaste sest tõutusest kinni, sest ta usub kindlaste, et temagi nimi taewa on kirja pandud ja et tema Jumal ja Õnnistegija teda nime pidi kutsub. Kui Jumal teda tunneb, siis ta tunneb ka tema nõdrust ja kõik tema wigadused, tarwidused, südame igatsemised ja ihaldamised. Ja nüüd ta usub ka kindlaste, et armas Õnnistegija, kes ise armastus on, kõik tema elu ja elujuhtumised nõnda seab, kuidas temale õnnistuseks tarwis läheb. Aga Jumala arm annab weel rohkem kui seda. Kui Kornelius ära ehmatab ja küsib: „*Issand, mis see on?*“ siis saab ta wastust: *Sinu palwed ja su annid on tõusnud üles Jumala ette üheks mälestuseks.* Waga sõjapealik oli seda teinud, mis Jumala Waim teda oli ajanud tegema. Ei ta wist selle peale pole mõtelnud, et ta midagi kiiduwäärt asja oli teinud, kui ta waestele armu andi andis, waid oli wist oma südames seda tunnud, et ta üks kõlwatu sulane oli, kes oma Issanda tahtmist aga waewalt saab täita ja on wist mitu kord palwes palunud, et Jumal ise peaks tema palwed ja heategemised täielikumaks ja paremaks tegema, et nad ka kõlbaksid Jumala ette. Tema eneseõt mingisugust lugu ei pidanud, ta tundis ju elawalt oma nõdrust ja oma puudust. Ja waata imet, nüüd ta saab ingli suust kuulda, et tema palwed ja annid Jumala ette olla tulnud ja et Jumal neid mäletada. Mis teie arwate, kas mitte need ingli sõnumed alandliku sõjapealiku südant ära rääkimata rõõmuga ei ole täitnud? Nüüd oli ta rõõmu saanud, mis tema süda ammu igatses. Jumal olgu igaweste kiidetud ja auustud selle armu eest!

Jumala lapsed teewad seda, mis Issanda Jesuse armastus ja Püha Waim neid ajawad tegema — ega nad sellepärast weel ei arwa midagit iseäralikut teinud olewat, waid nende meeles seisab, mis kord üks waga Jumala mees on ütelnud: „Jumal peab meile andeks andma enamiste kõik meie heategemised.“ Nad tahtsid ju kõik hoopis paremine teha ja toimetada, kuidas nüüd sai tehtud. Nad teadwad ise, et ka nende kõige paremad teud siiski muud ei olnud, kui poolikud, patuga roojastud ja sellepärast Jumala ees kõlwatumad. Aga oma eestkostja, Jesuse Kristuse, sõna peale jääwad nad uskuma, et nende palwed siiski taewa Isa meele pärast on olnud ja praegugi weel on. Ja seesama lugu on ka nende andidega; mis nad nõnda on annud, et nende pahem käsi ei teadnud, mis param käsi tegi — *need on tõusnud Jumala ette üheks mälestuseks.* Nad panewad seda Jumala heldust ja armu üliwäga imeks, et tema lubab needsamad kõlwatumad ja wäikesed andid mäletada. Ja Jumal mäletab neid nõnda, et ta neid neile tasub awalikult. Meile küll seda enam üks taewa ingliteõt ei kuuluta, waid kes ülem on ingliteõt, Jumal Püha Waim annab meile tunnistust, et meie Jumala lapsed oleme, sest et meie Kristust, Jumala armastust oleme wastu wõtnud. Tuleb nüüd meie oma süda, ja mõistab meid hukka, sest et meie palju pattu oleme teinud, pisut aga armastust oleme külmanud, ja meie usk nii wäikene ja nõdruke alles on, siis wõime südame kaebdust waigistada, teades, et Jumala arm suurem on, kui meie süda ja et Kristuse, Jumala Poja, weri puhtaks teeb kõigest patust. Ja seda teades wõime meie apostli Paulusega ütelda. „ma olen see peale julge, et ei surm ega elu, ei inglid ega würstiriigid ega wallad, ei kõrgus ega sügawus ei wõi meid lahutada Jumala armastusest, mis on Jesuse Kristuse, meie Issanda sees!“

Aga ka sellega ei lepi Jumala arm weel mitte. Kellel on, sellele peab antama, et temal küll on. Kornelius pidi Jumala armu täiuse kätte saama ja seda täiesti maitsem wist mitu korda kangeste igatsenud taewa walgust kätte saada, et ta selgeste a· Ta oli

südames, et ta Jumala juures armu on leidnud. Aga seiemaale ta seda ikka weel mitte ei olnud saanud. Aga nüüd pidi ta eluwalgust, Jesust Kristust, kätte saama. Kornelius oli wist sagedaste omale palunud palwes pattudeandeksandmist, osasaamist Jumalaga ja peastmist kõigest kurjast, aga seiemaale oli ta ikka weel ilma jäänud. Nüüd lubatakse tale seda kõik anda, sest taewa ingel ütles temale: „Ja nüüd läkita mehi Joppe, ja lase kutsuda Simona, kelle liignimi Peetrus on, seesinane peab sulle ütlema, mis sa peab tegema. Ja meie teame pühast kirjast, et Kornelius seda on teinud ja et Simon Peetrus Joppest on tulnud ja temale ütelnud, mis ta pidi tegema, ja et Kornelius ja tema pere ristimise läbi esimesed olid, kes paganate seast ristiusku heitsid, kes Püha Waimu andi ja Kristuse õnnistust said.

Mõni meie seast wahest mõtleb ehk ka ütleb: „mis Korneliusel wiga oli, kui mina ka n õiksin ühe apostli juure läkitada ja teda paluda, et tema tõe sõna mulle kuulutaks, mina wist pöörakksin ka Kristuse poole ja jääksin uskuma.“ Armas hing, meil on param pöli, kui Korneliusel oli. Meie wõime iga pühapäew oma kihelkonna kiriku minna. Seal kirikus seletab üks apostel teise järele püha kiri meile ära, Matteus ja Markus, Joannes ja Lukas, Peetrus ja Jakobus, Paulus ja Judas õpetawad meid Kristuse armu nõuust, meid õndsaks teha. Meil ei ole mitte üksi Peetrust, waid kõik apostlid, pealegi Issandat Jesust Kristust ennast, kes wäsimata tööb teewad Jumala sõna läbi meie südame kallal. Ja kes keelab meid, igapäew piibli sõnad kätte wõtmast ja neist lugemast, mis Jumal prohwetite ja apostlite läbi meile laseb kuulutada. Ja nemad kõik peawad ühte ja sedasama õpetust: „armust saate õndsaks, ainuükski usu läbi Jesuse Kristuse sisse.“ Nemad kõik juhatawad meid ühte ja sedasama teed, see on taewateed. See Jumala sõna peab sulle ütlema, mis sa peab tegema. Seda teab ka iga tõsine ristiinimene ja sellepärast ta armastab ka kirikut ja Jumala sõna.

Armas hing, kas sina juba oled kuulnud seda armu teretamist, et sind nime pidi kutsuti ja sulle öeldi: Sinu palwed ja andid on tõusnud Jumala ette üheks mälestuseks? Kas oled sa tunda saanud selle Jumala armu troosti? Kas sa oled näinud seda armu-walgust, mis sinugi elu walgustab? Kas käid ja elad sa selle walguse sees? Siis sinagi kitkad oma Jumala heldust, ja oled sellega üsna rahul, mis sinu Õnnistegija ka sulle ütleb: „Sulle saab küll minu armust, sest minu wägi saab nõdrade sees täie wõimuse.

Aga kui kõik Jumala arm sull alles üsna wõõras ast peaks olema, siis palu Jumalat: „Issand, sinu arm olgu ka minuga.“ Amen.

Palugem: Halastaja Jumal, armas taewa Isa, kes sa Korneliuse peale oled halastanud ja tema palwed ja andid mäletanud, heida ka armu meie peale, ja tee meid oma Püha Waimu läbi ka nii alandlikuks, nagu Kornelius oli, et ka meie wõiksime troosti ja rõõmustamist saada. Oh kinnita meie usku ja kingi meile armust palwe waimu, et meie igal ajal palwed teeksime usus ja usu wilja saaksime, mis on armastus. Juhata sina meid, siis jääme wist õige tee peal. Amen.

Tall. l. r. 185, 1—6. Tartu l. r. 147, 1—6.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и символическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.
Ревель, Вышгородъ 17-го Ноября 1893 года.
Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.
За Секретаря: Ринне.

Дозв. Ценз. — Юрьевъ, 26 Ноября 1893 г. — Печатано въ Типографіи А. Миквица въ Ревелѣ.

ARH AT-1420
lens. 12205.
Bibliotheca Universitatis Tartuensis

Jutlus kuueteistkümnemal pühapäewal päraſt kolmainu Jumala püha.

Laul Nr. 303 (103). Tart. l. r. 254. Arm olgu meiega ja rahu Jumala Iſa ja meie Iſsanda Jeeſuſe Kriſtuſe käeſt. Amen.

Püha kirja tunnistus. Eweſ. raam. 3, 13—21. Seepäraſt palun mina, et teie mitte ära ei tüdi minu wiletſuste ſees teie päraſt, mis teie au on. Seepäraſt nõtkutan mina oma põlwi meie Iſsanda Jeeſuſe Kriſtuſe Iſa ette, kelleſt kõiki ſuguwõſaſid taewas ja maa peal lapſiks nimetakſe, et tema teile annaks oma auu rikkuſe järele, wäga kangeks ſaada tema Waimu läbi ſeeſtpidiſe inimeſe pooleſt, et Kriſtus uſu läbi teie ſüdamete ſees wõiks elada, ja teie Jumala armaſtuſe ſees juurdunud ja kinnitud olla, et teie wõikſite äramõiſta kõige pühadega, mäherdune armaſtuſe laius ja pikkus ja ſügawus ja kõrgus on; ja tunda Kriſtuſe armaſtuſt, mis ülem on, kui kõik mõiſtmine, et teie kõige Jumala täiuſega ſaakſite täidetud. Aga ſellele, kes enam kui rohkeſte wõib teha üle kõige ſelle, mis meie palume ehk mõiſtame, wäge mööda, mis meie ſees wägew on, ſelleſamale olgu auu koguduſes Kriſtuſe Jeeſuſe ſees kõige rahwa põlwes igaweſeks ajaks igaweſte. Amen.

Kui apoſtel Paulus raamatu Eweſuſe rahwale kirjutas, oli ta juba paar aaſtat wangis. Et nüüd Eweſuſe kogudus mitte araks ei läheks ega tema wangipõlwe päraſt ewangeliumiſt ei taganeks, maenitſeb apoſtel neid, et nad mitte ära ei tüdiks tema wiletſuſte ſees. Aga ei inimene omaſt wäeſt wõi kindlaks jääda. Seepäraſt palub apoſtel Jumalat, et tema iſe Eweſuſe koguduſt kinnitaks: „ſeepäraſt nõtkutan mina oma põlwi meie Iſsanda Jeeſuſe Kriſtuſe Iſa ette, kelleſt kõiki ſuguwõſaſid maa peal lapſiks nimetakſe.“ Apoſtel palub Jumalat, nagu laps oma iſa palub, kindla lootuſega, et iſa ka kõik head annab, mis tema käeſt palutakſe.

Ja ſeda, mis apoſtel ſiin Eweſuſe koguduſele Jumalaſt palub, — eks ſeda lähe ka meile tarwis? Seeſinane elu on täis wiletſuſi, kiuſatuſi, häda ja waewa. Ja juba mõni on ära tüdind nende wiletſuſte ſees, ſeſt et ta mitte Jumalaſt õiget kinnitamiſt omale ei ole palunud. Seepäraſt, mo armſad, tahame tänaſeſt epiſtliſt õppida:

Mis meie omale peame paluma Jumala käeſt, et meie ära ei tüdi ſeeſinatſe elu wiletſuſte ſees.

Sind, armas taewane Iſa, täname, et ſa meile luba oled annud, ſind paluda, nagu lapſed oma iſa palwad. Õpeta meid iſe, häid andiſid ſinu käeſt paluma ja anna meile mis meie palume Jeeſuſe Kriſtuſe ſinu armſa Poja meie Iſsanda päraſt. Amen.

Mis peame omale Jumala käeſt paluma, et meie ära ei tüdi ſeeſinatſe elu wiletſuſte ſees?

1. Kõige esmalt peame paluma, et kangeks ſaame ſeeſtpidiſe inimeſe pooleſt Jumala Waimu läbi. Seeſtpidine inimene on ſee uus waimulik inimene, keda Jumal riſtimiſes meie ſiſſe on loonud. Seepäraſt et meie ſeda uut inimeſt filmadega ei wõi näha, nimetab apoſtel teda „ſeeſtpidiſeks“ inimeſeks. Kes nüüd kindlaste Iſsanda juure tahab jääda

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

otsani ka kõige seesinatse elu wiletsuste sees, peab kangeks saama seestpidise inimese pooleſt. Pane seda wäga tähele! Pane seda wäga tähele! Õndsaks saamiseks pole seſt koguni mitte küll, et ristimises üleültse see uus inimene so sisse Jumalast on sünnitatud. Waid seestpidine, uus inimene peab kaswama, wõimust wõtma, kangeks saama. Kui üks wäeti laps tarwilist toitu saab ja wanemad tema eest head hoolt kannawad, siis saab temast inimene. Aga kui wäetimast lapsest keegi ei hooli, siis sureb ta pea nälga. Seesama lugu on ka waimuliku ehk seestpidise inimesega. Ristimises sünnib ta küll meie sees. Aga et ta wõiks kaswada ja tugewaks saada, on temalegi toitu tarwis. Seestpidise inimese toit on Jumala sõna. Seepärast peame küll Jumalat paluma, et kangeks saaksime oma seestpidise inimese pooleſt. Aga ühtlasi peame oma seestpidist inimest ka toitma selle elusõnaga, mis meile Jumalast seks on antud.

Kõige esmalt teie, laste wanemad, kandke hoolt, et teie lapsed mitte ükſi ei kaswaks wäljaspidise inimese pooleſt. Ärge andke neile mitte ükſi seda leiba, mis jahust tehakse, waid ka seda eluleiba, mis Issand omas sõnas meile pakub. Ja paluge igapäew Jumalat, et ta ise teie lastele annaks, kangeks saada seestpidise inimese pooleſt, et nad mitte oma elu tee peal warsti ära ei tüdiks omast Issandast ja omast usust. Palju wanemaid jätawad seda ülemat asja laste kaswatamises kõrwale. Nõnda kaswawad nende lapsed siis küll ihu pooleſt suureks; aga nende seestpidine inimene on wäeti, magab, — jah, on mõni kord noores eas juba poolsurnud. Leeri õpetuse ajal ärkab ta siis ehk natuke omast unest ja tuimusest. Aga on leeriaeg möödas, siis on noorte hingede suurem hulk warsti jälle ära tüdinenud omast Issandast. Kas see siis on õpetaja süü? kas tema neid ei ole hästi leeritanud? — Armsad hinged! kõige esmalt ja kõige enam on see laste wanemate süü, kes oma laste seestpidist inimest ei ole toitnud. Sest see siis tuleb, et noor rahwas ennast enamiste kergeste annab wõrgutada maailma lusti ja liha-röömu läbi. Kes kange ei ole seestpidise inimese pooleſt, — kudas wõib see ka wastu panna nende kiusatuste wastu, mis just noore rahwale rohkeste kätte tulewad. Aga, teie nooreb, ärge eksige mitte! Jumal ei anna ennast mitte pilgata! Mis inimene iial külwab, seda tema leikab. Mida kauemine sa laia teed käid, seda raskem see on, ümber pöörda kitsa elu-tee peale. Mida nõdremaks so seestpidine inimene saab, seda raskemaks läheb see ka temale, oma kätt sirutada Issanda Jeesuse Kristuse poole. Hoia maailma kihwti eest! see suretab so hinge enne, kui sa seda arwad! Oh, walwage ja paluge ja olge hoolsad endid Jumala sõna läbi kinnitama, et kangeks saaksite Püha Waimu läbi seestpidise inimese pooleſt.

Aga seda on muidugi meile kõigile tarwis seesinatse elu kiusatustes. Meie hingewaenlane käib ju ikka jälle meie peale ja püüab meie hinge hukata. Häda sellele, kes ei jõua tema wastu panna. Omast wäest ei wõi seda küll keegi. Waid Issand ise peab meid ehitama nende waimuliku sõjariistadega, mis Paulus sessamas raamatus Ewesuse rahwale teises kohas nimetab (6, 13); need on: usu kilp, õnnistuse raudkübar ja waimu mõõk, see on Jumala sõna. Aga neid waimulikusi sõjariistu oskab ja jaksab ükſipäinis see pruukida, kes kangeks saanud seestpidise inimese pooleſt. Mõõk on üks hea sõjariist, aga wäeti laps ei wõi sellega ommeti midagi teha. Seepärast palugem Jumalat ja nõudkem seda taga, et kangeks saame seestpidise inimese pooleſt.

Siis meie ei saa ka kõige waewa, häda ja risti sees ära tüdinema. Risti ja waewa saab ju igaüks sesinatses elus tunda. Aga just siis, kui näituseks haigus ehk muu wiletsus kätte tuleb, paistab wälja, kas keegi oma seestpidise inimese pooleſt kange wõi nõder on. Mõnel ei ole, kui ta kord raskemalt haigeks jäänud, sugugi kannatust ega usku Issanda sisse. Teiste juureſt jälle wõime kohe tunda, et Issand ise neid kinnitanud oma Waimu

läbi. Nii mitu on haigewoodi peal küll ihu pooleſt ikka nõrgemaks aga hinge pooleſt ikka tugewamaks ja kangemaks ſaanud. See on waheſt otſekohe imeks panna meie inimliku mõiſtuſele, kudas mõni, kes poole elu-aja ehk enam weel pitkali maas olnud, kindel ja rõõmus on uſus ja lootuſes. Niiſugune haige wõib oma eesmärgi läbi nii mitmetele kinnitamiſeks olla ſeeſtpidiſe inimeſe pooleſt. Ja ſiin tahan ma üht asja paluda teie käeſt: kui omas külas ehk wallas kedagi teate haige olewat, ſiis minge ka waheſt teda waatama. On ta iſe kange ſeeſtpidiſe inimeſe pooleſt, ſiis wõib ta teid kinnitada. Aga kui tema nõder on oma waimuliku inimeſe pooleſt, ſiis peate teie teda kinnitama Jumala ſõna ja palwega. Ikka ſaab ſee teile enestele waimulikuks kaſuks olema. Pealegi ſaab wiimſel päewal Iſſand teiegi wastu ütlema: „mina olen haige olnud, ja teie olete tulnud minu waatama; tõeste mina ütlen teile: mis teie iial olete teinud ühele nendeſinaste mo wähema wendade ſeaſt, ſeda olete teie mulle teinud.“

Jah, kõige kannatamiste ja wiletſuste ſees on ſee üks kallis aſi, kui üks inimene kange on ſeeſtpidiſe inimeſe pooleſt. Seda on iſeäranis ſiis waja, kui inimene wanaks ſaab ja elu õhtu on kätte jõudnud. Palju wanu inimeſt on eluſt nii ära tüdind, et nende ainus mõte ſee on: peaks aga ſurm warsti tulema! Nad unuſtawad, et eluaeg üks armuaeg on, ja et Iſſand teab, mispäraſt neile weel elupäiwi tarwis läheb. — Ühe ſõnaga õelda: meie kõik, noored ja wanad, peame Jumalat paluma igapäew, et ta meile annaks oma auu rikkuſe järele, wäga kangeks ſaada tema Waimu läbi ſeeſtpidiſe inimeſe pooleſt.

Aga et kangeks ka wõikſime jääda, peame apoſtliga weel üht asja Jumala käeſt paluma:

2. Et Kriſtus uſu läbi meie ſüdamete ſees wõiks elada. „Uskuma“ ei tähenda mitte: armuõpetuſt Jeeſuſeſt aga tõeks arwama. Waid „uskuma“ on nii palju, kui: Jeeſuſt wastu wõtma oma ſüdamesſe. Seda läheb tarwis, kui õndſaks tahad ſaada. Kas Jeeſus elab ka ſinu ſüdames? Õnnis oled ſa, kui lugu nõnda. Aga kui Jeeſus ſeal ei ela, ſiis tahan ſulle püha kirja järel õelda, kes ſo ſüdames elawad: ſilma himu, liha himu ja elu kõrkus. Kus Jeeſuſt ei ole, ſeal teewad need kolm aſet ja täidawad ſüdant. Aga need ajawad inimeſt maailma laia teed käima ja ſaadawad teda wiimaks hukatuſe ſiſſe.

Iſſand Jeeſus tahab ju igaühe inimeſe ſüdames elada. Ta on ka ſinu ſüdame ukſe wastu juba ſagedaste koputanud. Kas ſa ſeda ka oled tähele pannud? — Mõne inimeſe ſüdames mõllawad ſilma himu, liha himu ja elu kõrkus nõnda, et ta Jeeſuſe healt ja koputamiſt ſugugi ei kuule. Kes ſeda tunneb, et tall Jeeſuſt weel ei ole, ſee otſigu Iſſandat ja palugu, et ta iſe tuleks ja aitaks, et ta iſe wälja ajaks ſüdameſt kõik maailma ja patu armaſtuſt. Otſige, ſiis peate teie leidma; paluge, ſiis peab teile antama!

Aga kui ſa nõnda walmis oled, Jeeſuſt wastu wõtma, ſiis anna temale ka kõik oma ſüda. Mõni jääb ſeepäraſt ilma Jeeſuſeta, et ta oma ſüdant püüab jagada Iſſanda ja maailma wahel. Aga ſee ep ole wõimalik. Nagu keegi kaht iſandat ei wõi teenida, nõnda ei wõi ka keegi ühes ſüdames walguſt ja pimeduſt koſutada. Sina pead armaſtama Iſſandat oma Jumalat kõigeſt omaſt ſüdameſt, aga mitte poole ſüdamega. Kui ſa ühte ſüdame nurkagi meelega pattu ſallid ja ſeda hellitad, ſiis ei wõi Jeeſus ſu ſüdames aſet teha ega ſenna jääda. Aga ſeda, armas hing, on tarwis, kui ſa õndſaks tahad ſaada. Seſt pole küll, nagu mõni arwab, kui ſa aga waheſt Jeeſuſt oma ſüdamesſe otſegu wõõraks palub. Palju elawad küll nõnda: kuus päewa, ſagedaste ka weel enam on ſüda täis maailma muret ja armaſtuſt; pühapäewal käiakſe ſiis waheſt kirikus, et Iſſand Jeeſus ommeti kord piſut ſüdamesſe wõõraks tuleks. Aga ei ſee inimeſt weel õndſaks ei tee. Apoſtel Paulus ei palu ka mitte, „et Kriſtus uſu läbi teie ſüdametesſe waheſt wõõraks tuleks“, waid: „et ta teie

südamete sees wõiks elada." See on hoopis teine asi. Kui Jeesus so südames elab, siis sa ilmaski ära ei tüdi seesinatse elu wiletsuste sees. Olgu et sa kõigest muust ilma jääd: Jeesus jääb ommeti su südamesse elus ja surmas. — Ja miba enam meie Jeesust oma südamesse wastu wõtame ja kinni peame, seda enam saame ka.

3. „Jumala armastuse sees juurdunud ja kinnitud olema." Et see sünniks, on see kolmas asi, mis Jumalast peame paluma ja taga nõudma. Sest pole küll, et sa wahest ka mõtled Jumala armastuse peale meie waeste patuste wastu. Waid Jumala armastus peab sulle seks põhjaks saama, kelle sees sa juurdunud oled nagu puu maa sees. — Raiu puud maha ja pista teda, ilma et tall juured all on, kuhugi mulla sisse: ei temast midagi ei saa. Tema lehed kuiwawad ära ja tuul wiskab teda maha. Aga üks puu, mis maa sisse juurdunud, seisab kindlaste ja wõtab oma juurtega maa seest ikka uut elu jõudu. Nõnda peab ka meie uus ehk waimulik inimene juurdunud ja kinnitud olema Jumala armastuse sees, et wiletsuse ja kiusatuse tuuled teda ei hukka. Jumala armu ja armastuse peale peab sa kõik oma usku ja oma lootust rajama. Jumala armastus peab see põhi olema, kelle seest ka sina igapäew omale elumäge saad. Ja kui nõnda Jumala armastuse sees juurdunud oleme, siis saame ka ära mõistma, „mäherdune armastuse laius ja pikkus ja sügawus ja kõrgus on, ja tundma Kristuse armastust, mis ülem on kui kõik mõistmine." Kes Jumala armastuse sees juurdunud on, see saab ka ikka enam „kõige Jumala täiusega täidetud."

Palugem siis Jumala käest neid kolm asju: et kangeks saame seestpidise inimese pooleks, et Kristus meie südamete sees wõiks elada ja et Jumala armastuse sees juurdunud ja kinnitud oleme. Aga see Jumal, „kes enam kui rohkeste wõib teha üle kõige selle, mis meie palume ehk mõistame", andku meile seda armust Jeesuse Kristuse pärast. Amen.

Laul Nr. 303, 8. (Nr. 103, 8.) Tart. l. r. 254, 8.

Palugem (loe palwe eest): Nr. 311 (348), 6—8. Tart. l. r. 256, 6—8.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 24 Февраля 1888 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

№ 787. Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 14 Марта 1888 года. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

Gns. 11878. AAM PT-1920

Jutlus kolmandamal pühapäewal päraſt kolmekuninga püha.

Tall. l. r. Nr. 300, 1—5. Tart. l. r. Nr. 250, 1—5. — Meie Jſanda Jeeſuſe Kriſtuſe arm, Jumala Iſa armaſtus ja Püha Waimu oſaſaamine olgu meie kõikidega. Amen.

Püha kirja tunnistus. Rooma raam. 12, 17–21. Ärge olge eneſte meeleſt targad; ärge makſke ühelegi kurja kurjaga; nõudke häid asju kõikide inimeſte nähes. Kui ſee wõib olla, ſiis pidage kõige inimeſtega rahu, nii palju kui teie poolt ſünnib. Ärge makſke iſe kurja kätte, armſad, waid andke maad Jumala wihale, ſeſt kirjutud on: „minu päralt on kättemaksmine, mina tahan kätte maksta, ütleb Jſſand.“ Kui nüüd ſinu waenlaſel nälg on, ſiis ſööda teda; kui temal janu on, ſiis jooda teda. Kui ſa ſeda teed, ſiis kogud ſina tuliſid ſüſi tema pea peale. Ära anna ennaſt kurjaſt ära wõita, waid wõida ſina kuri ära heaga! —

„Õndſad on rahunõudjad“, ütleb Jſſand Jeeſus, „ſeſt neid peab Jumala lapſiks hüütama.“ Nagu Jumal on, peawad ka tema lapſed olema. Jumal on armaſtus, ſeepäraſt peawad ka tema lapſed armaſtama. Jumal, meie taewane iſa, on üks rahu-jumal ja tema riik üks rahu-riik. Seepäraſt peawad ka need, kes Jumala lapſed tahawad olla, rahu armaſtama ja nõudma. Kuida wiiſi ſee nüüd meie kouſelamiſes ligimeſtega peab ſündima, ſeda ſeletab apoſtel Paulus ligemalt tänaſes epiſtlis. Ta räägib ſiin

rahu nõudmiſeſt

ja annab meile ſelle kohta kolm õpetuſt:

Ära ole rahu rikkuja!
Ära makſa kurja kurjaga!
Wõida kurja ära heaga!

Sina, rahu Jumal, õpeta meid oma püha ſõna läbi, kuidas õiged rahunõudjad wõime olla. Aita ſa iſe meid rahu armaſtama, et meidki ſinu lapſiks wõib hüüda. Pühitſe meid oma tõe ſisſe, ſinu ſõna on tõde! Amen.

1. Ära ole rahu rikkuja! See on ſee eſimene maanitſus, mis meie tahame tähele panna. Rahu nõudmine peab ſellega peale hakkama, et meie igaüks eneſe üle walwame, et mitte meie ſüü läbi rahu teiſte inimeſtega ei ſaa rikutud. „Kui ſee wõib olla, ſiis pidage kõige inimeſtega rahu“, ütleb Apoſtel, „nii palju kui teie poolt ſünnib.“ Meie peame omas ſüdames ära lämmatama kõik ſeda meelt, mis walmis on, rahu rikkuma.

Üks aſi, mis nii ſagedaſte rahu ſegab ja rikub, on kõrkus ja uhkus. Seepäraſt peame kõige esmalt ſelle eeſt hoidma. Uhke ja kõrgemeeleline arwab iſeennaſt paremaks ja targemaks kui kõik muid inimeſi. Mis tema mõtleb, on ta eneſe meeleſt ikka õige; mis tema räägib, on ta eneſe meeleſt ikka terwe tõſi; mis tema teeb, on ta eneſe meeleſt ikka hea ja mõiſtlik. Seda arwab ta teiſte inimeſtele ſuureks õnneks ja kaſuks, et nii tark ja mõiſtlik inimene, kui tema on, nende ſeas elab. Aga kes nõnda iſeennaſt täis on, — ei ſee wõi teiſte inimeſtega rahu pidada. Seſt kui ſiis kellelgi ühe asja pooleſt teiſed mõtted on, kui temal, ehk kui keegi midagi paremine teeb, kui tema, — ſiis on tall kohe paha meel ja rahu on otſas: Ja kui keegi niiſuguſe kõrgemeeleliſe wastu midagi lauſub, ſiis on ſilmapilk riid lahti. Seepäraſt maanitſeb apoſtel: „ärge olge eneſte meeleſt targad;“ ſeepäraſt hoidkem uhkuſe eeſt! Kui ſa rahu tahad nõuda, nagu riſtiinimeſe kohus on, ſiis ole alandlik. Kõrkus rikub rahu.

ARHIIVKOGU
TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Ja kes kõrgemeeleline ja uhke, see on ikka ka kangekaelne. Ka kangekaelus on üks rahu rikkuja inimeste kouselamises. Sest kes iseennast paremaks ja targemaks armab kui kõik muid inimesi, see soowib ka, et kõik muud aina seda peavad tegema, mis tema tahtmine on. Ja kui teised kord tema tahtmise alla ei taha heita, siis on jälle rahu lõppend ja wiha ja pahandus tõusmas. Seepäraſt hoidkem ka kangekaeluse eest! Sa ei tohi seda koguni pärida, et teised aina sinu tahtmist teewad, waid sina pead walmis olema armastusega ka seda tegema, mis teine soowib. Oh kui palju pahanduſi tõuſeb abikaasate wahel see läbi, et kumbki ei taha järele anda; et kumbki ei taha teha, mis teise meele päraſt on. Aga, mu armſad, rahu wõib ühes majas ja abielu rahwa wahel üksi siis walitseda, kui teine ka teise tahtmiſt hea meelega teeb. See on üks kõige kallim aſi, kui ühes majas ja peres rahu, leplik meel ja armastus walitſewad. Aga kui rahu kaub, wiha tõuſeb ja riidlemiſed ja pahanduſed ette tulewad, siis wõib see elu maa peal juba üheks põrgueluks saada. Ja see ep ole koguni mitte ükspuhas, kas abikaasad, kas wennad ja õed, ſugulaſed, naabred rahus üheskous elawad wõi mitte. Seſt rahu on Jumalaſt ja Jumala laste tundemärk. Aga wiha ja waen on kuratiſt.

Kui ſa nüüd üks Jumala laps ja rahunõudja tahad olla, siis hoia üleültse kõige pattu eest. Seſt iga pattu läbi ſaab rahu rikutud. Igaüks, kes omad wanemaid ei auusta ehk oma ligimeſe ihule kahju teeb ehk abielu ärarikub ehk petab ja warastab ehk kurje kõneſid tõstab oma ligimeſe peale, on üks rahu rikkuja. Nõndaſamuti on iga teenija, kes nii laiſk ja hooletu on, et ta leiwawanemad temaga rahul ei wõi olla, üks rahu rikkuja. Ja ka iga rentnik, kes oma renti ei taha maksta, ja iga leiwawanem, kes teenijale palka ei taha wälja anda, nõnda et peab kohut käima, on üks rahu rikkuja. Seepäraſt tähendab „rahu nõudma“ kõige esmalt nii palju kui: kõige pattu ja ülekohtu eeſt ligimeste wastu hoidma. „Nõudke häid asju kõikide inimeste nähes,“ ütleb apostel, — siis olete ka rahu nõudjad.

Wana sõna ütleb: „rahu koſutab, tüli kautab,“ ja see on üks tõſine sõna. See makſab eſiteks waranduſe kohta! Kes ühtepuhku tülis on oma ligimestega ja ühtepuhku nendega kohut käib, see kulutab ja kautab wiimaks oma waranduſe ſeeläbi. Aga weel hoopis ſuuremat kahju kui oma waranduſele, teeb rahu rikkuja oma hingele. Tüli ja waen koſutawad wiha, tigeduſt, kurjuſt ja kautawad wiimaks kõik head: armaſtuſt, heldust ja lahkuſt ſoutumaks ſüdameſt ära. Seepäraſt ära ole rahu rikkuja! Kes rahu rikub, rikub oma hinge; ſeſt üsna rääkimata, et ka wäljaspidine elu wilets ja õnnetu on, kui meie rahus ei ela oma ligimestega. —

Kas meie nüüd igati wiiſi peame rahu nõudma? kas tohime ka pattu teha, kui meil aga ſeeläbi teiste inimestega rahu on? — Kui need, kelle ſeltſis ſa juhtud olema, ristiusku hakkawad naerma ja pilkama, kas siis sina seda ka pead tegema, et ſull aga teistega rahu oleks? — Ehk kui ſu naaber petab ja warastab, kas siis sina teda pead kiitma ehk ka iſe petma ja warastama, et ſull aga temaga rahu oleks? — Ei tõeste mitte. Seda ei nõua ka apostel kellegi käeſt. Waid ta ütleb otſekohe: „kui ſee wõib olla, siis pidage kõige inimestega rahu.“ Need ſõnad juba näitawad ſelgeste, et ſee mitte ikka wõimalik ei ole, teistega rahu pidada. Kui teiſed inimeſed ſinu käeſt kurja nõuawad, siis ſa seda muidugi ei tohi teha, ſeſt „Jumala ſõna peab enam kuuldama, kui inimeste ſõna.“ Ja kui ſeeläbi ſu rahu teistega ſaab rikutud, siis ſee ep ole ſinu waid nende ſüü. Kui ſu iſa ehk emagi ſinu käeſt midagi nõuawad, mis Jumala käſu wastu on, siis ära tee seda mitte, olgu küll et ſu rahu wanematega ſaab rikutud. „Kes

isa ehk ema enam armastab kui mind," ütleb Issand, „see ep ole minu wäärt, ja kes poega ehk tütart enam armastab kui mind, see ep ole minu wäärt." See on raske küll, kui kõige ligemad sugulased sind wihkawad. Aga kui nad seda seepärast teewad, et sa Jeesuse jünger oled, siis pead sa seda risti kandma. Sest Issand ütleb: „kes ei wõta oma risti enese peale ja ei käi minu järel, see ep ole minu wäärt."

Nõnda peame küll rahu nõudma „nii palju kui meie poolt sünnib, aga i päinis siis, „kui see wõib olla", ilma et pattu teeme. See ülem asi meie peame taga nõudma, on ikka rahu Jumalaga. Patu ja kuratiga ei p meie ilmaski rahu pidama. Seia puutub ka see Issanda sõna: „ärge mõtelge mitte, et mina olen tulnud rahu läkitama maa peale; mina ep ole tulnud rahu läkitama, waid mõõka." Need sõnad tähendawad, et Issand Jeesus mitte ei ole tulnud, patu ega kuratiga leppima ega neile rahu andma. Waid ta on just tulnud, nende wastu sõdima ja kurati teud ära rikkuma. Nõnda peame ka meie rahu pidama ükspäinis siis, „kui see wõib olla": kui seeläbi meie rahu Jumalaga ei saa rikutud.

Aga hoia, et mitte sinu patu läbi rahu ligimestega ei saa segatud. Ära ole sina rahu rikkuja! see on apostli esimene maanitsus. —

Kui nüüd meie, nii palju kui meie poolt sünnib, rahu peame, aga maailm omalt poolt rahu rikub, meid wihkab ja taga kiusab, — kas ka siis weel peame rahu nõudma? — Jah, peame küll. Siis peame täitma, mis apostel teiseks meie käest pärib, kui ta ütleb:

2. Ära maksa kurja kurjaga! — Maailma lapsed on kohe walmis seda kurja, mis neile tehtud, kätte maksma ja kurja kurjaga tasuma. Aga ristiinimene peab ka oma wihameeste wastu rahunõudja olema ja apostli sõna mööda tegema: „ärge makske ise kurja kätte, armsad, waid andke maad Jumala wihale; sest kirjutud on: minu päralt on kättemaksmine, mina tahan kätte maksta, ütleb Jehoowa". Apostel ei ütle siin koguni mitte, et kurjad teud ja ülekohus nuhtlemata peawad jääma. Aga ta keelab meid ise kätte maksmast. Kättemaksmine ei ole mitte meie, waid Jumala asi ja ammet. Jumal on kohtumõistja, külap tema nuhtleb kurja. „Minu päralt on kättemaksmine, mina tahan kätte maksta," ütleb Jehoowa. Seda kättemaksmist on Jumal osalt wanemate, ülemate ja walitsuste kätte uskunud, kes maa peal sellepooles tema asemikud on. Nagu apostel Paulus ülemate kohta ütleb: „tema on Jumala teener sinu heaks; kui sa kurja teed, siis karda, sest ta ei kanna mõõka mitte ilmaasjata; sest tema on Jumala teener, kättemaksja, seda nuhtlema, kes kurja teeb." Kõik ülemad ja walitsejad peawad kõwaste kurja wastu seisma ja seda nuhtlema. Nemad ei pea kurjategijaid mitte hellitama waid nõnda nuhtlema, kuidas nad seda on teeninud. Kui ülemad seda ei tee, siis wõtab kurjus wõimust ja kartus ülemate eest ja sõnakuulmine kauwad. Ja kurjategijate wastu tohib ja peab ka ristiinimene ülemate juurest abi otsima. Seeläbi ei saa mitte rahu rikutud, waid just hoitud. Sest rõõwlid, wargad ja muud kurjategijad on just need, kes rahu rikuwad. Seepärast peab neid kohtu kätte antama, et rahu wõimalikult saaks hoitud.

Jumala asemikud lastele on nende wanemad. Ka nende kohus on nuhelda ja kätte maksta. Wanemad kaswatagu oma lapsi armu ja hirmuga. Piiha kiri ütleb: „kes oma witsa ei pruugi, see wihkab oma poega; aga kes teda

Ära, see wõtab teda aegsaste karistada." Kes oma last, kui see kurja teinael, karistab, see ei maksa mitte kurja kurjaga, waid teeb head oma lapsele. Muud kui hoidku wanemad äkilise meele eest! — Ära maksa kurja kurjaga! seda pidagem alati meeles. Ja kui meile kurja tehakse, siis peame seda mööda tegema, mis meie epistel wiimaks weel õpetab:

3. Wõida kurja ära heaga! — Maailma lapsed püüawad just kurja kurjaga ära wõita. Kui keegi neid sõimab, siis sõimawad nemad seda hullemine tagasi: kui keegi neid ära wannub, siis wannuwad nemad teist seda enam ära. Aga kas nad seda wiisi wõidawad neid ära, kes neile kurja teinud? Ei mitte, waid wiha ja riid lähäwad seeläbi seda suuremaks. Ja kes wastu sõimab, kui teda sõimatakse, see annab iseennastki kurjast ära wõita. Sest ta langeb ise sellesama patu sisse, mis tema wastu tehti. Seepärast manitseb apostel: „ära anna ennast kurjast ära wõita, waid wõida sina kuri ära heaga."

Mu armsad, nõnda on püha Jumal ise meile waeste patustele teinud. Kõik inimeste sugu oli patu läbi Jumalast taganenud. Aga Jumal ei tasunud meile mitte meie pattu mööda, waid läkitas oma ainusündinud Poja, et üksi, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene elu temal peab olema. Meie oleme kurja teinud Jumala wastu, aga Jumal tahab meid õndsaks teha, kui aga oma pattu kahetseme ja Jeesuse Kristuse kui oma ainsa õnnistegija sisse usume. Nõnda wõidab Jumal kurja heaga ära. Nõnda peame ka meie seda kurja, mis teised inimesed meile teewad, heaga ära wõitma. „Õnnistage neid, kes teid ära wannuwad, tehke head neile, kes teid wihkawad, ja paluge nende eest, kes teile liiga teewad ja teid taga kiusawad. „Ja kui sinu waenlasel nälg on, siis sööda teda, kui temal nälg on, siis jooda teda. Sest kui sa seda teed, siis kogud sina tulisid süsi tema pea peale." Kui sa oma wihamehele kurja heaga tasud, sis wõidad sa teda õige wist wiimaks ära, kui ta mitte üks üsna kuri ja kõwa südamega inimene ei ole. Tema südame tunnistus ei jäta temale rahu, kunni ta wiimaks ise sinu käest andeks palub ja sinuga lepib. —

Nõnda oleme siis õppinud, missugune ristiinimese rahunõudmine peab olema. Nii palju kui meie paolt sünnib, peame rahu pidama kõige inimestega, — kui see wõib olla. Saab rahu seeläbi rikutud, et uskumata inimesed meid meie usu pärast wihkawad ja kiusawad, siis see pole meie süü. Kõik kättemaksmine jäägu Jumala ja nende hooleks, kes Jumala asemikud maa peal on. Meie ei pea mitte kurja kurjaga tasuma, waid seda heaga ärawõitma. Olgem siis, mo armsad, ühed tõsised rahu nõudjad!

Ära ole rahu rikkuja,
Ära maksa kurja kurjaga,
Wõida kurja ära heaga! —

Sest Issand ütleb: „Õndsad on rahu nõudjad, sest neid peab Jumala lapsiks hüütama!" Aamen. Tall. l. r. Nr. 300, 8. 9. Tart. l. r. 250, 8. 9.

Palugem: (loe palweks) Tall. l. r. Nr. 120, 5—7. Tart. l. r. 92, 5—7.

Къ напечатанію сего со стороны С.-Петербургской Евангелическо-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

С.-Петербургъ, 30-го Сентября 1887 г.

Вице-Президентъ Генералъ-Суперинтендентъ К. Лаландъ.

Секретарь А. Самсонъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18-го Ноября 1887. — Печатано въ Эстл. Синодальной типографіи.

ARH PT-1420

Jutlus pühapäewal peale Näärі.

Tall. l. r. Nr. 41, 1—5. Tart. l. r. Nr. 33, 1—5.

Arm olgu teile ja rahu Jumalast meie Isast ja Issandast Jesusest Kristusest. Amen.

Matteuse ewang. 2, 13—23. Aga kui nemad said tagasi läinud, waata, siis näitas ennast Issanda ingel unes Josepile ja ütles: Tõuse üles, ja wõta lapsuke ning tema ema enesega, ja põgene Egiptuse maale, ja ole seal, kuni mina sulle saan ütelnud; sest Herodes püüab last ära hukata. Aga tema tõusis üles, ja wõttis lapsukese enesega ja tema ema öösel, ja põgenes Egiptuse maale. Ja oli seal, kuni Herodes sai ära surnud, et pidi tõeks saama, mis Issand on rääkinud prohweti läbi, kes ütleb: Egiptuse maalt olen mina oma Poja kutsunud. Kui nüüd Herodes nägi, et tema tarkadest oli petetud, sai tema wäga wihaseks ja läkitas wälja, ja laskis ära tappa kõik poeglapsed Petlemmas ja kõigis tema rajades, kes olid kaheaastased ja nende järgmised, seda aega mööda, mis tema hästi oli tarkadelt kuulanud. Siis on tõeks saanud, mis prohwetist Jeremiast on räägitud, kes ütleb: Ramas kuuldi healt, palju kaebamist ja nutmist ja hulumist. Rael nuttis oma lapsi, ja ei tahtnud ennast mitte lasta röömustada, sest nemad ei olnud teps elus. Aga kui Herodes sai ära surnud, waata, siis näitas ennast Issanda ingel Josepile unes Egiptuse maal ja ütles: Tõuse üles, ja wõta lapsukene ja tema ema enesega, ja mine Israeli maale, sest need on surnud, kes lapsukese hinge püüdsid. Siis tõusis tema üles ja wõttis lapsukese ja tema ema enesega, ja tuli Israeli maale. Aga kui tema kuulis, et Arkelaus Juda maal kuningas oli oma isa Herodese asemel, kartis tema sinna minna. Aga kui tema Jumalalt käsu saanud unes, põgenes tema Kalilea maale. Ja tuli ja elas ühes linnas, mis hüütakse Naatsaretiks, et pidi tõeks saama, mis räägitud on prohwetite läbi, et teda peab Naatsarenseks hüütama. Amen.

Jõulu aeg oma röömusõnumetega ja kiituse lauludega on mööda läinud, meie oleme uue aasta sisse astunud ja oleme seda alganud Jesuse nimel, kelle sees on rahu ja rõõm. Tänane ewangelium näitab meile hoopis teist lugu — ta räägib wihawaenust Issanda wastu, ta räägib kurwastusest, tagakiusamisest ja nutust. Meile tahetakse meele tuletada, et ristiinimesel mitte üksi head röömsad päewad ei ole maa peal, waid et tema ka mitmest wiletsusest peab läbi minema. Ristiusk paneb maailma wastu, sest tõuseb muidugi riid ja sõda. Esimene waenlane, kes Issanda wastu üles tõuseb, on kuningas Herodes. Pange täna tähele

Herodest ja Kristust.

1) Herodes tähendab maailma ära, mis Kristuse wastu paneb 2) kuidas Jumala laste käsi käib 3) Kristus juhatab ja kaitseb omaksid.

Palwe: Oh Issand! juhata meid kõige tõe sisse, sinu sõna on tõde! Amen.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

I. Herodes tähendab maailma ära, mis Kristuse wastu paneb.

Targad hommiku maalt olid Jerusalemma linna tulnud ja järele kuulanud ja küsinud, kus pool uus sündinud Juda rahwa kuningas pidi olema. Siis sai Herodes esimene kord Jesusest midagi kuulda. Suure kawalusega tellis tema targad, Jerusalemma tagasi tulema, et nende läbi teada saaks lapse elupaiga. Aga Jumala käsu peal olid targad teist teed koju läinud, ja ei tulnud enam kuninga juure tagasi. Sellepärast oli Herodes ülimäga wihane. Aga ta lootis sellegipärast ikka weel lapsukese kätte saada ja teda ära tappa. Ta laskis kõiki poeglapsi, kes alla kahte aastat olid, Petlemma linna ära tappa, et ta aga wissiste selle ühe saaks kautada, kes tema kuningriigile ehk oleks wõinud häda ja kahju saata.

Herodes on esimene inimeste seast, kes Jesust on wihkanud. Tema on selle suure hulga waenlaste esimees, kes pärast pool Kristuse wastu on pannud ja tema wihamehed ja waenlased on olnud. Pärast teda tulid wariseerid, ülemad preestrid, kirjatundjad ja pärast, ka meie päiwil, suur hulk rahwast. Kristuse ja tema ihu, ristikoguduse, wastu, on ikka maailm tõusnud kange wihawaenuga. Ja seda ei wõi imeks panna, sest Kristus on ju tulnud maailma ära wõitma ja oma riigi tema riigi ja walitsuse asemele panema. Seesama wihawaen saab kestma, kuni Issand täie wõimuse saab. Issand tuleb oma sõna läbi. Ja igalpool, kuhu tema sõna ulatab oma wägewa tunnistuse ja kange pärimiste ja käskudega, peab maailma wiha tõusma. Maailm tahab ju oma walitsust kinni pidada ja ei mitte uue sündinud kuninga kätte anda.

Ja nõnda peawad praegugi weel ristiinimesed walima, kumba nad tahtwad ja himustawad, kas Herodese ja maailmaga Kristuse wastu panna, wõi Kristusega mitme häda ja wiletsuse läbi Jumala riiki minna ja Herodese ja maailma wihawaenu kanda. Andku Jumal, et meie omale ikka head osa walime ja parem Kristusega kannatame, kui Herodesega walitseme.

II. Kuidas Jumala laste käsi käib.

Kristuse Jesuse kannatamine hakkas juba wara peale. Tema tahtis oma õndsa taewariiki tagasi minna, ja Jumala seadus käib ju nõnda: „meie peame mitme wiletsuse läbi Jumala riiki minema. Nõnda peawad siis ka Kristuse omad, ristiinimesed, kannatama. Seda näeme tänasest kirjatunnistusest selgeste. Oh mis madal ja halw on igawene Jumala Poeg! kui lapsukene on ta halwas weiste sõimes maas põhu peal; temal pole sõjawäed kaitsjaks. Kui Herodes tema wastu üles tõuseb, siis peab ta ära põgenema tema werejanulise waenu eest. Ta põgeneb Egiptuse maale ja peab senna jääma elama. Taewa Isa oleks oma Pojale küll wõinud läkitada enam kui 12 legioni inglid kaitsjaks, aga Issanda tahtmine oli just, meid kannatamise ja surma, waesuse ja madaluse läbi peasta ja ära lunastada. Tema kannatamine hakkas wara peale. Ja kui ta Egiptuse maalt tagasi tuli Josepi ja Mariaga, siis ta elas wäikeses põlatud Naatsareti linnas. Suure maailma kisast ja kärast kaugel eemal elab ta madaluses waikest elu. Siis sai tõeks, mis prohwetid tema madalusest olid ette kuulutanud; tema on Naatsareuseks saanud, see on Naatsareti elanikuks. See nimi tähendab nii palju kui: „nõder, põlatud wõsuke.

Mu armsad? selle tema alandamise põlwe eest peaksime meie teda kõigest südamest tänama. Ja õige tänuandmine oleks see, et meie enestele laseksime kinkida tema kannatamise ja madaluse wilja, see on, et meie laseksime endid õndsaks teha.

Aga ka muud inimesed peawad kannatama Issanda tahtmise järele. Iseäranis Josep ja Maria, aga siis ka Petlemma linna lapsed ja nende waesed wanemad. Petlemma linna ligidal oli Rael, Jakobi armas naene ja Israeli rahwa ema, saanud maetud. Waimus on prohwet Jeremias kuulnud tema kaebamist ja nutmist, siis kui Israeli rahwa wangid sealt mööda weeti wangipõlwesse Pabeli maale. Aga nüüd seesinane rahwa ema tõstab jälle nutmist ja kaebamist. Niisugune üliwäga suur ja ränk leinamine ja kurwastus on Petlemma emade peale tulnud, et ka Rael oma tütredega kaebab ja nutab.

Mispärast on Issand Jumal seda tapmist tapjatele lasknud korda minna, mispärast on ta seda kurwastust emadele saatnud? Jumal on kannatlik ja pitkameeleline ja ei karista meid mitte kohe, kui meie pattu oleme teinud. Rahwas oli oma kangusega palju pattu teinud ja raskeste eksinud oma Jumala wastu ja selget nuhtlust teeninud. Nüüd tuli jälle üks witsahoob Jumalast, nagu Herodes ülepea Juda rahwale karistuseks ja nuhtluseks oli. Lapsed pole selle waratse surma läbi mitte kahju saanud, Jumal, nende taewa Isa, on neid oma taewa auu sisse wõtnud selle Jesuse pärast, kelle pärast nemad oma elu olid pidanud jätma. Ja ka emadele oli seesinane suur kurwastus manitsuseks, et nad pidid meelt parandama ja patust pöörma.

Kristuse ja Petlemma laste ja emade kannatamine ja kurwastus tähendawad meile ära kõik need kannatamised, mis Issanda tegudes ikka ja ikka jälle maailmas on näha saanud ja weel näha saawad. Kristuse järel käies peawad kõik ristiinimesed madaluses kõndima ja elama ja maailma wihawaenu all seisma; aga nad wõiwad ka selle peale julged olla, et kõik need kannatamised ja wiletsused neile heaks tulewad, sest kõik tuleb heaks neile, kes Jumalat armastawad, ja Jumal pekšab iga poega, keda ta wastu wõtab. See'p see on, missest meie weel lõpetuseks tahame rääkida.

III. Issand kaitseb omakšid ja juhatab ja saadab neid armulikult

Herodes tahtis lapsukest Jesust ära tappa; aga Issand, meie Jumal, tahtis last hoida ja kaitsta. Inglid peawad teda teenima ja nõnda kaitseb tema oma last Jesust, imelikul wiisil. Tema wiib teda Egiptuse maale warjule. Sinna peab ta jääma, kuni kuningas Herodes sai surnud. Aga Herodese peale tuli Jumala hirmus nuhtlus, — Jumal lõi teda ühe hirmsa haigusega, et ussid teda elusast peast ärašöid, ja tema ära mädanes äraräätimata hädas, walus ja meeleäraheitmises.

Ja Jumal, kes oma ainusündinud Poega nii imelikul wiisil on kaitsnud ja hoidnud, hoiab Jesuse pärast kõiki, kes tema omad on. Olgu see meile ristiinimestele troostiks ja kinnituseks, et Jumal omakšid kaitseb ja hoiab, juhatab ja saadab. Nõnda on Issand omad lapsed tänini ikka kaitsenud kesk maailma wiha sees. Ja nõnda saab tema tegema nii kaua kui maailm seisma jääb. Ka sel uuel aastal seisawad tema lapsed tema kaitsmise ja hoidmise all. Wihawaenust ja wõitlemisest pole ilmas puudu olnud ega saa ka edespidi mitte olema. Aga keskelt tormist ja wiha laenetest läbi juhatab ja saadab halastaja Jumala wägew käsi oma ristikoguduse laewukest ja iga hinge. Jah, seda armulist kaitsemist ja juhatamist saawad kõik ükšikud hinged tunda ja näha, kes aga tema peale lootwad ja tema sisse usuwad, see on, kes tema omaks ennast on annud. Oh mis õndšad õnne lapsed on ommeti usklikud ristiinimesed!

See olgu meile õndšaks troostiks, aga waenlastele tähelepanemise wäärt manitsuseks. Siis olgem wakka ja julged kõige kurwastuse, kannatamise, tagakiusamise

ja wõitlemiſe ſees. Külap Issand Jumal kõik tähele paneb, mis kurjad inimeſed meile tahawad teha, ehk miska kurati kawalus ja tigedus meid tahab ſegada ja wintſutada. Ja Issand ei ſalli mitte, et koorem meile liiaks läheb, waid kannab ſelle eeſt armulikult hoolt, et meie ſeda ſuudame kanda. Tema iſe kannab poole koorma ja kinnitab ja rõõmustab meid nõnda, et meie oma koormat raskeks ei pane, waid ſeda rõõmuga kanname kui risti, mis meie Jeſuſe päraſt peame kandma.

Aga ſee'p ſee kunſt on, mis meie peame ſelgeks õppima; Heitke oma koorma tema peale, ja weeretage Jehowa peale omad teed ja lootke tema peale, küll tema toimetab kõik hästi. Aga jääge ſurmani Jeſuſe ſiſſe ja tema püha tõe ſõna peale uskuma! Amen.

Palugem: Armas Issand Jumal, kes ſa oma laſt Jeſuſt nii imelikul wiiſil oled peaſtnud inimeſe tapja Herodeſe käeſt, kaitſe ſina armuſt ka oma risti-kogudust ja kõiki, kes ſinu omad on, waenlaste ähwardamiſe ja tagakiuſamiſe eeſt. Juhata ja ſaada meid oma heldusega ja anna meile armu, et meie alandlikult endid heidame ſinu ſaatmiſe ja walitſemiſe alla. Tee tühjaks kõik waenlaste nõuu ja kurjuſt ja hoia omad lapſed kõige nende wõitlemiſe juures, kuni ſa neid wõid wiia igaweſe rahupaika ja oma õndſa auuriiki Jeſuſe Kriſtuſe, meie kalli Ärapeaſtja ja Õnniſtegija läbi. Aamen.

Tall. l. r. Nr. 326, 1—7. Tart. l. r. Nr. 218, 1—7.

Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удостовѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи препятствій не имѣется.

Ревель, Вышгородъ, 19-го Сентября 1897 г.
№ 1226.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.
за Секретаря: А. Келеръ.

Дозв. ценз. — Юрьевъ, 31 Октября 1897 г. — Печатано въ типографіи А. Миквица въ Ревелѣ.

ARH PT-1420

Jutlus ühekſamal pühapäewal enne Kriſtuſe ülestõusmiſe püha.

Tall. l. r. Nr. 350, 1—5. Tart. l. r. Nr. 290, 1—5.

Arm olgu teile ja rahu Jumalaſt meie Iſaſt ja Iſandaſt Jeſuſeſt Kriſtuſeſt. Amen.

Matteuſe ewang. 20, 1—16. Taewariik on ühe inimeſe ſarnane, kes majaiſand, ja kes wara hommiku wälja läks, töötegijaid palkama oma wiinamäele. Aga kui tema töötegijatega ſai leppinud ühe teenari raha peale päewa palgaks, ſiis läkitas tema neid oma wiina mäele. Ja tema läks wälja 3=mal tunnil, ja nägi teiſi turu peal tööta ſeiswat. Ja ütles nende wastu: Minge ka teie wiinamäele, ja mis iial õige on, tahan mina teile anda. Ja nemad läkſid ära. Taas läks tema wälja 6=l ja 9=l tunnil ja tegi nõndaſamuti. Aga 11=l tunnil läks tema wälja ja leidis teiſi tööta ſeiswat ja ütles nende wastu: Mis teie ſiin kõige päewa tööta ſeiſate? Nemad ütleſid temale: Meid ep ole ükski palganud. Tema ütles neile: Minge teiegi wiinamäele, ja mis iial õige on, peate teie ſaama. Aga kui õhtu ſai, ütles wiinamäe iſand oma ülewaataja wastu: kutſu töötegijad, ja anna neile nende palk, ja hakka wiimaſteſt eſimeſteſt ſaadik. Ja kui need tulid, kes 11=l tunnil olid palgatud, ſaid nemad igaüks ühe teenari raha. Aga kui eſimeſed tulid, mõtleſid nemad, et nemad pidid enam ſaama, ja needſamud ſaid ka igaüks ühe teenari raha. Aga kui nemad ſeda ſaanud, nuriſeſid nemad majaiſanda wastu ja ütleſid: Needſinatſed wiimſed on aga ühe tunni tööd teinud, ja ſina oled neid meie aruliſeks teinud, kes meie päewa koormat ja palawat oleme kannud. Aga tema kostis ja ütles ühele nende ſeaſt: Sõber, mina ei tee ſulle mitte liiga, eks ſa ole minuga ühe teenari raha peale leppinud? Wõta eneſe oma, ja mine oma teed; aga mina tahan ſelleſinatſele wiimſele anda, nõnda kui ſullegi. Ehk eks mul ole luba eneſe omaga teha, mis mina tahan? Ehk ons ſinu meel paha, et mina hea olen? Nõnda ſaawad wiimſed eſimesteks ja eſimeſed wiimasteks; ſeſt palju on kutſutud, aga piſut on ära walitſetud. Amen.

Apoſtel Peetrus oli Iſanda käeſt küſinud: Waata, meie oleme kõik maha jätnud, ja ſinu järel käinud, mis meil nüüd ſeſt on? Iſand oma wastuſes tõutab neile anda ſuurt palka, üteldes: Igaüks, kes on maha jätnud kojad, ehk wennad, ehk õed, ehk iſa, ehk ema, ehk naeſe, ehk lapſed, ehk põllud minu nime päraſt, peab ſeda ſaja wõrra ſaama ja igaweſe elu pärima. Aga ta manitſeb neid ka hoida kaſupüüdmiſe ja palga himu eeſt. Tema töötegijad ei pea mitte palga päraſt tööd tegema, waid oma Iſanda päraſt. See'p ſee aſi oli, mispäraſt ta ſelle tähendamiſe ſõna rääkis. Pange täna tähele

Wiinamäe iſandat ja töötegijaid.

1) wiinamäe iſand 2) töötegijad.

Palwe: Oh Iſand Jeſus, juhata ſina meid kõige tõe ſiſſe, ſinu ſõna on tõde. Amen.

I. Wiinamäe iſand.

Kes wiinamäe iſand on? See on Jumal. Kui meie wiinamäe iſanda tähele paneme, ſiis paiſtawad meile tema juures kaks asja üsna ſelgeſte ſilmi. Eſimene on tema ſuur

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

hoolekandmine wiinamäe eest, ja teine on tema suur heldus. Majaisand on wäga hoolas. Juba wara hommiku on tema turu peal töötegijaid palkama oma wiinamäele — hommiku maal palgatakse töötegijad tänapäewgi weel ühe töö jauks turu peal, kuhu töötegijad hommiku wara juba kokku tulewad. Ta kannab wäga ilusaste hoolt oma wiinamäe eest, ta mõtleb kõige töö peale, mis wiinamägi tarwitab, ja muretseb selle eest, et ta tublid töötegijad saab, kes sedatööd mõistawad, et wiinamäe töö suure hoolega saaks tehtud, sest ta teab, et wiinapuud siis wast kasu saatwad ja head wilja kannawad, kui nende eest kõige paremat hoolt on saanud kantud. Ta läheb siis hommiku wara wälja, töötegijaid palkama. Ja keda ta leiab, teda saadab ta oma wiinamäe tööle. Aga sest et tööd palju on, ja töötegijaid pisut, läheb ta weel kolmandamal ja kuuendamal ja ühekssandal tunnil wälja, ikka weel uusi töötegijaid palkama. Ja kui päew juba weeremise peal on, saadab tema üheteistkümnemal tunnil weel töötegijad sinna.

Aga tööd on ka palju — maad kulub ümberkaewata ja rammutada; wiinapuud tuleb lõikada ja kinni siduda; risu ja rämpa koristada ja wiinamägi puhastada. Seks on palju töötegijaid tarwis. Ja just nõndasamuti kannab Jumal, see päris majaisand, ka oma waimuliku wiinamäe eest hoolt. Seesinane waimulik wiinamägi on tema armuriik. Truuwimine ei saa ega wõi ükski tööd teha, kui tema. Ikka ja ikka jälle uueste on tema töötegijaid läkitanud sinna oma wiinamäele, need mitmesuguseid tööd tegema ja wiinapuude eest muretsema, mis senna on istutud. Juba wara hommiku on tema apostlid palganud ja päraſt neid on ta ikka jälle töötegijaid palganud. Ka meid on ta kutsunud selle töö peale. Wiinamägi on tema oma ja ta armastab seda. Tema wiinamäe nimi siin maa peal on ristikogudus. Issand usub töötegijate kätte mitu asja, otsegu olekssid need nende omad, ja pärib neilt, et nad truuwiste seatud tööd teewad. Nõnda usub ta wanemate kätte wõsud — lapsed. Ta usub ristiinimeste kätte waesed, haiged, waewatud ja koormatud; ta usub nende kätte oma sõna ja sakramentid.

Aga tema truuwi hoolekandmise kõrwas näeme ka tema heldust ja armastust. Tema lubab töötegijatele palka anda. Ja kui õhtu aeg kätte tuleb, siis ta annab kõikidele täie palga, ka neile, kes aga pisut tööd olid teinud, sest et neid hilja wast sai kutsutud. Tema heldus ei ole mitte kehwa inimese heldusе sarnane, waid ta annab rohkeste. Igawene taewa Issand on ka neile lubanud palka anda, kes tema waimuliku wiinamäe tööd teewad, ja ta annab neile seda rohkeste. Mõni ehk arwab: mis sest heldusest nii palju rääkida, muidugi on iga töötegija oma palga wäärt. Tõsi küll, aga eks ole nõnda, et ta siis wast terwe palga saab, kui tema töö seda wäärt on? Paraku, kelle töö on siis täie palga wäärt? Kõik palgad Kristuse riigis pole muud, kui armupalgad. See on Jumala heldus ja ei mitte meie teenistus, et meile palga antakse.

II. Töötegijad wiina mäel.

Iga ristiinimest kutsutakse tööle. Mis meie tänases kirjatunnistuses töötegijatest loeme, see olgu meile manitsuseks, troostiks ja õpetuseks. — Keda Issand oma wiinamäe tööle kutsub, see peab kutsumist wastu wõtma ja oma tööd truuwiste tegema. Ta peab kutsumist wastu wõtma, see'p see on, mis Issand õigusega ristiinimeste käest pärib. Nõnda tegid kord Peetrus ja Andreas, Joannes ja Jakobus, nad jätsid oma isa, omad laewad ja noodad maha ja käisid Issanda järel. Nõnda tegid kõik apostlid ja jüngrid. Ka meid on Issand kutsunud oma wiinamäele ja see sündis siis, kui meid ristiti kolmainu Jumala nime sisse. See oli hommikune kutsumine. Jälle uueste läks ta wälja kutsuma ja palkama wiinamäe

tööle, kui meid päraſt leeritamiſt kirikus õnnistati. Ta kutſub meid iga kord, kui pihtil ja laual käime. Ta kutſub meid oma ſõna läbi, mis meie kuuleme ehk loeme. Oh kui palju on neid, kes tema kutſumiſt wastu wõtmata jätwad! Oh ſeda laiska ſulaſt! Oh pange hoolega tähele Iſſanda kutſumiſt, ja wõtke ſeda wastu! Aga ſiis peame ka truuwiste tööd tegema. Seſt ei ſaa lugu peetud, kas meie kaua aega, wõi piſut aega oleme tööd teinud, waid Iſſand nõuab oma töötegijate käeſt aga ſeda, et nad truuwid on oma töö juures. Ja töö ei tee mitte wahet palga wahele. Teiſed töötegijad peawad kaewama ehk rammutuma, teiſed peawad teed puhastama, aga kõik ſaawad ſedaſama palka. Meie wõime igas eluſeiſuſes Iſſandat teenida ja truuwid olla, olgu meie õpetajad ehk mõiſa teumeheb, olgu meie mõiſawanemad ehk woorimeheb. Seſt kõik auuſad eluſeiſuſed on Jumala meele päraſt ja peawad abiks olema, et tema armuriik ſiin maa peal kaswab.

Tööſt 'pole puudu. Kõige eſite peame tööd tegema oma eneſe hinge kallal. See on kõige tarwiliſem töö. Oh kui ſagedaste ſaab juſt ſeda tööd ſandiste tehtud, kui palju hooletuſt leitakſe ſelle töö juures! Ja nii ja nii mitu ristiinimeſte ſeaſt ei teegi ſeda tööd. Kui ſa tahad ſelle töö teha oma hinge kallal, ſiis hoia Jumala ſõna ja ſakramenti poole; ole truu palwes, wõitle ja ſõdi, ja nõua oma pühitſemiſt taga ööd kui päewad; katſu püha inimeſe wiiſi pidada töö juures ja tee peal, nii kaua kui ſa elad. Ja ſa peab tööd tegema juſt ſeal, kus ſa elad, kus ſu ammet, ſu tööpõld on, olgu ſee kitſik onnike wõi ſuur uhke perekoht, olgu ſee ſu külas, ehk kihelkonnas ehk kuningriigis, olgu ſee kirikus ehk koolis. Igaühele on Jumal annud tema oſa wiinamäge, mis ta peab harima. Andku Jumal, et meie kõik oma töö juures truuwid ja ustawad olekſime. Selle tähendamiſe ſõna läbi tahab Iſſand meid manitſeda, et meie truuwiste oma tööd teeme.

Aga tähendamiſe ſõna annab meile ka trooſti tööle. Kui õhtu jõudis, laskis iſand ülewaataja läbi töötegijaid kokku kutſuda ja igaühele palka anda. Nõnda ſaame ka meie ükskord päraſt rasket töö waewa ja päewa palawuſt õhtule. Ja halastaja igawene majaiſand annab ka meile oma ülewaataja läbi, kes on Iſſand Jeſus Kriſtus, palga kätte. Kes on, kes mitte rõõmuga ei peaks ootama hingamiſt ja puhkamiſt, kui raske päewa töö ja palawus möödas on, ja tema õhtule wõib minna. Ja palgaſt ei jää töötegija mitte ilma. Helde Jumal on iga tööle, mis tema riigis ja tema riigi tuluks ja kaſuks ſaab tehtud, tõutanud palga anda; ja ta teeb lahti omad heldeb ja rohked käeb, ja täidab kõik, mis elab, hea meelega. Ja tema annab rohkem palka, kui meie olime lootnud. Iga töötegija on oma palga wäärt. Jumal annab ka kurja inimeſtele nende ihu toiduſt ja ülespidamiſt. Aga hoopis ſuuremaid andeid annab tema neile, kes tema ristikoguduſes tööd teewad, olgu ka, et nad aga piſut tööd ſaawad teha tema riigi heaks. Ta annab neile oſa omaſt ſõnaſt ja ſakramentiſt, kriſtlikuſt eluſt, kriſtlikuſt hariduſeſt ja ſeaduſeſt. Aga ſeſt ajalikuſt ilmalikuſt palgaſt hoopis ülem on igaweſe elu arm. Kellele Jumal ſelle palga wõib anda, ſee wiſt alandliku ſüdamega ära tunneb, et ta ſeda aina armuſt on ſaanud, ſeſt ka kõige truuwim töö ſelle palga ei ſaa teenida, ſeſt meie töö on patu ſees tehtud ja ſellepäraſt ka kõlwatu Jumala ees. Eks ſee ole meile kalliks trooſtiks elu waewa ja risti all — Jumal ei waata mitte meie pattude peale, waid oma ſuure armu peale ta waatab.

Kui meie oma pattu tunneme ja oma nõdra uſu peale waatame ja ſüda tahab araks minna, ſiis Jumal laſeb meile kuulutada, et ta armuſt meile kummatagi lubab palka anda

Aga nüüd pange ka tähele õpetuſt, mis ſelle armupalga ſees warjul ſeismas on ja mis Iſſand tänaſe tähendamiſe ſõna läbi meile tahab ära ſeletada. Ta ma-

nitseb meid, hoida selle eest, et meie mitte paljas palga pärast ei pea häid tegusid tegema ega oma tööd toimetama. Aga hoia ka selle eest, et sa mitte kadeda silmaga ei waata nende peale, kellele Jumal rohkem on annud kui sinule. Töötegijad, kes hommiku wara olid wiinamäe tööle hakanud, lootsid suurema palga saada, kui wiimased, kes aga ühe tunni olid tööd teinud ja päewa palga said. Sellepärast nuriseſid nemad, kui nad sedasama teenari raha said palgaks, mis teised said. Aga wiinamäe isand lükkab neid nende nurisemisega tagasi ja ütleb: „Sõber, mina ei tee sulle mitte liiga, eks sa ole minuga ühe teenari raha peale leppinud? Wõta enese oma ja mine oma teed; aga mina tahan selleſinatsele wiimsele anda nõnda kui sullegi; ehk eks mul ole luba enese omaga teha, mis mina tahan? Ehk ons sinu meel paha, et mina hea olen? Juumala riigis ei maksa lootus hea tegude peale. Jumala riigis ei maksa ka palga pärast teenimine. Kes Issanda järel käib ja tema riigi poole hoiab paljas palga pärast, see peab igawesest armupalgast ilma jääma. Tema saab küll kõik need Jumala armuandid, mis muidu ristiinimesed maa peal saawad, aga sellega on ka palk maksetud ja ta peab sellega rahul olema ja oma teed minema. Aga kes sõnawõtlikult Issanda kutsumist wastu wõtab ja selle järele teeb ja tema wiinamäel truuwiste tööd teeb ja mitte ei küsi: „mis saab mul sest?" sellele kingib helde Jumal kõik maailma palgad, mis ta igaühele töötegijale annab, kes tema riigi tööd teeb, aga peale selle annab ta temale kingituseks igawest armupalka.

Aga kes paljas kasu pärast tööd teewad, saawad wiimsed olema, ehk nad küll waheſt esimesed olid, keda tööle kutsuti. Neid ei saa arwatud nende sekka, keda Issand ära walitseb. Seda sõna ja õpetust ei pea meie mitte ära unustama, et meie mitte ei saa wiimaks kuulda selle hirmsa sõna, mis nõnda käib: „Wõta enese oma ja mine oma teed; sind sai küll kutsutud, aga sind ma ei walitse ära omale ise riistaks!" Amen.

Palugem: Issand, helde Jumal, sa oled ka meid kutsunud oma wiinamäe tööle. Oh kui pisut truuwid ja ustawad oleme meie olnud. Seda wõta meile armust andeks anda. Aga anna meile oma püha Waimu, et meie sind edespidi truuwimine teenime, et meie wiimaks, kui sa meid pärast päewa koormat ja palawat õhtule kutsud, sinu armupalga wõime kätte saada. Amen.

Tall. l. r. Nr. 347, 1—4. Tart. l. r. Nr. 154, 1—5.

Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удостовѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи препятствій не имѣется.

Ревель, Вышгородъ, 19-го Сентября 1897 г.

№ 1225.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.

за Секретаря: А. Келеръ.

Дозв. ценз. — Юрьевъ, 1. Ноября 1897 г. — Печатано въ типографіи А. Миквица въ Ревелѣ.

ARH PT-1420

Jutlus kolme kuninga püha!

Tall. l. r. Nr. 54, 1—3. Tart. l. r. Nr. 38, 1—3.

Arm olgu teile ja rahu Jumalast meie Isast ja Issandast Jeesusest Kristusest. Amen.

Matteuse ewang. 2, 1—12. Aga kui Jesus oli sündinud Petlemmas Juda maal kuninga Herodese ajal, waata, siis tulid targad hommiku poolt Jerusalemma ta ütlesid: Kus on see sündinud Juda rahwa kuningas? Sest meie oleme tema tähte näinud hommiku maal, ja oleme tulnud teda kummardama. Aga kui kuningas Herodes seda kuulis, ehmatas tema wäga ära, ja kõik Jerusalem temaga. Ja tema kogus kokku kõik ülemad preestrid ja kirjatundjad rahwa seast, ja kuulas neilt, kus Kristus pidi sündima. Aga nemad ütlesid temale: Petlemmas Juda maal, sest nõnda on prohwetite läbi kirjutatud: Ja sina, Petlem Juda maal, sina ep ole milgi kombel wähem Juda würstide seas, sest sinust peab wälja tulema see Walitseja, kes minu Israeli rahwast peab kui karjane hoidma. Siis kutsus Herodes targad salaja ja kuulas neilt õieti seda aega, mil täht oli paistnud. Ja tema läkitas neid Petlemma ja ütles: Minge ja kuulake õieti hästi lapsukest järele, ja kui teie teda leiate, siis kuulutage mulle, et ka mina tulen teda kummardama. Aga kui nemad said kuningat kuulnud, läksid nemad ära, ja waata, täht, mis nemad hommiku maal olid näinud, käis nende eel, kuni tema tuli, ja seisis kohe seal ülewel, kus lapsukene oli. Aga kui nemad tähte nägid, said nemad üpris wäga rõõmsaks. Ja kui nemad sinna kohta said, leidsid nemad lapsukese Maria tema emaga, ja heitsid maha ja kummardasid teda, ja wõtsid oma waranduse lahti, ja wiisid temale andeid, kulda ja wiirukit ja mirrit. Ning et Jumal neid käskinud unes, et nemad mitte ei pidanud Herodese juure tagasi minema, läksid nemad teist teed tagasi oma maale. Amen.

Tänapäewane kirjatunnistus wiib meid Jerusalemma ja Petlemma linna. Ta jutustab meile, et kaugelt hommikumaalt olla mõned targad mehed, wist tähtede uurijad, sinna tulnud seda sündinud Juda rahwa kuningat kummardama ja temale auu andma. Karjatsed Petlemma wäljal olid esimesed Jutide seast, kes Issandat Jesust kummardasid, aga targad hommikumaalt olid jälle esimesed paganad, kes Issandat tulewad kummardama ja auustama. Jesus Kristus on ju ka mõlematele, nii hästi Jutitele kui paganatele, Õndsakstegijaks tulnud. See'p see on, mis tänapäewane ewangeliumi sõna meile ette paneb. Meie räägime täna

Tarkadest hommikumaalt.

1) nad on meile täheks ja märgiks 2) mis nende tulemine tähendab 3) nende tulemi · olgu meile manitsuseks.

alwe: Oh Issand Jesus, juhata meid oma püha Waimu läbi kõige tõe sisse, sest sinu sõna on tõde. Amen.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

I. Targad hommikumaalt on meile eesmärgiks, andku Jumal, et meie nende märgi järel käiksime.

Kuuesuguse asja päraſt on targad hommikumaalt meile eesmärgiks. Esimene asi, mis meile iseäranis kauniks eesmärgiks ja täheks peab olema, on nende alandlik usk. Nemad elasid hommikumaal, wist Babeli maal Seal olid ükskord mitme saa aasta eest Jutid wangipõlwes elanud, ja nende seas ka prohwetid Hesekiel ja Daniel, kes kartmata olid tunnistust annud Israeli laste lootusest, ja rääkinud Messiasest, kes ükskord peab tulema. Ja sestsamast Israeli rahwa suurest lootusest oli wist mõni sõna ka paganate meele jäänud, nõnda ka sõna täheſt, mis peab tõusma paganatele walguseks. Sel ajal, kui Jesus sündis, oli ülepea paganate seas üks imelik igatsemine ja lootus liikumas, üks igatsemine abi järele, ja neid oli palju, kes lootsid, et Israeli rahwa seast õnnistus ja peastmine pidi tulema. Meie kirjatunnistus ei tea tarkade hinge luguſt mitte sugugi rääkida, aga nii palju ta teab rääkida, et nemad tähte, kelle läbi Jumal neid Jssanda juure tahtis juhatada, nägid, ja ära tundsid. et tema üks isetäht wõinud olla. Selle tähe juhatamise alla nad endid usus andsid.

Jssandal on mitmesuguſed wiisid ja teed, meid äratama ja usu poole meelitama. Aga meie ei saa, paraku, mitu korda mitte aru tema sõrmenäituseſt, ja ei käi mitte tema teed, mis ta meid selgeste küll juhatab. See tuleb aga enamiste seſt, et meie, oma tarkuſt täis, ei taha uskuda, mis Jssand meile ütleb. Alandliku usku peame meie tarkade käest õppima. Olgu nad meile selle pooleſt eesmärgiks. Teine asi, mis päraſt nemad meile eesmärgiks peaksid olema, on see, et nad himustawad Jssandat näha ja teda kummardada. Kui karjatsed ingli sõnumed olid saanud, siis wõtsid nad kätte ja läksid Jssandat otsima, et teda näha saaksid. Nõnda teewad targad ka; kui nad tema tähte on näinud, wõtsid nemad kätte, ja läksid sündinud kuningaſt otsima, et teda näha saaksid. Ja nõnda peame meie ka tegema. Kes Jesuſt otsib, see leiab teda, ja kes teda on leidnud ja usu silmadega näinud, see tunneb teda ka ära.

Kolmas asi meile eesmärgiks on, et nad liikumata jääwad oma nõuu juure. Ei ükski asi ei saa neid segada ega ekſitada. Küll oli teereis pitk ja waewaline; kõrbe maa oli palaw; päewas kõrwetas ja küpsetas päike neid ja öösel tahtis külm neid ära wõtta, seſt hommikumaal on ööd wäga külmad; kiskujad metselajad olid wist mitu korda nende peale karganud, ja röövlid ja kurjad inimesed olid neile wist palju waewa teinud. Aga nemad ei tüdinud mitte ära. Ja kui nad wiimaks Jerusalemma linna said, siis ei teadnud ükski seſt sündinud Juda rahwa kuningaſt, kelle tähte nad hommikumaal olid näinud. Aga nemad ei hakanud sugugi kahſipidi mõtlema, kui kuningas Herodes ühtegi ei teadnud seſt tähtsaſt lapsukeseſt, ja Jerusalemma rahwas ei liikunud ega röõmustanud selle sündinud kuninga päraſt. Nemad jäid kindlaste uskuma, et uus kuningas olla sündinud ja jäid kindlaste lootma, et nad teda wisſiste saawad leidma, ehk nad küll muud ühtegi ei näinud, kui tähte. Ja kes otsib, see leiab — nemad leidwad laſt Betlemma linnas. Aga mehed järele ei anna, kuni nad saawad, mis nende süda himustab, — Jesuſt näha. Oh et püha Waim ka meile peaks andma sedasuguſt kindlat meelt ja truuwuſt!

Neljas asi on nende alandus. Külap nad wist juba wanadlased mehed olid, seſt tarkade seltsi wõeti aga mehi, kes kõik koolid olid läbi käinud ja kõik maailma tarkuſt teadsid, ja see õppimine wõttis palju aega. Rikkad olid nad ka, seſt nad tõid rikkaid andeid; peale selle olid nad suurtsugu mehed, seſt tarkadeſt peeti palju lugu ja neid tõsteti suure auu sisse. Aga kõik need suured kallid asjad panewad

nemad selle lapsukese sõime ette maha, keda nad tulid kummardama. Oh seda alandust! Nõnda peame ka meie kõik, mis meie oleme ja mis meil on Jesuse jalgade ette maha panema ja ennast alandliku südamega tema teenistuse sisse andma.

Wiies asi, mispärast nad meile eesmärgiks peawed olema on, et nad nii walmis andeid ohwerdama. Selle pooleşt peaksime meie küll nende järelkäijad olema. Nad tõid rikkad andid: kulda, wiirokit ja mirrit. Oh kui laisad, pikkaldased ja wisad oleme meie, andeid Jumalale tooma! Kus on meie kuld, usk? Kus on meie palwed, mis nagu wiiroki suits Jumala ette tõuseb? Kus on meie mirrid, et kannatlikult kõik kannatame, mis usu päraşt meie peale tuleb? Jumal ei waata mitte andi suuruse peale, wait ta waatab südame peale, kas ta walmis on, heal meelel andma ja jagama şest, mis tal on.

Aga kuuendama asja ei pea meie mitte ära unustama, see on tarkade sõnakuulmine. Kui Jumal neid unes käsib, teist teed koju minna, siis wõtawad nemad ilma sõna lausumata selle käsusõna wastu. Oh kui sagedaste käime meie oma enese waimu käsu järel liha ja maailma teed, mis hukatuse sisse wiiwad, ehk küll Jumal meile oma tahtmist on ilmutanud, ja meie seda ka teame. Ja ommeti pole õndsamat asja olemas, mis rahuks tarwis läheb, kui lapselik sõnakuulmine, et meie Issanda sõnu ilma kaksipidi mõtlemata wastu wõtame ja selle järele teeme. See on päris wabadus ja priius, et meie Issanda käsku wastu wõtame ja tema sõna järele kriipsu peal teeme. Kes teda nõnda teenib, see wast on Issanda meele päraşt inimene.

II. Aga mis tähendab tarkade tulemine Jesuse juure Petlemma?

See tähendab, et Issand ka paganatele armuõpetust on soowinud, ja lubab anda, et ka nende päraşt ja nende heaks maailma Õnnistegija on ilmunud. Waestele paganatele on kibedaste abi tarwis. Ja Jumal, kes kõik maailma on armastanud, ja tahab, et kõiki inimesi saaks aidatud, saadab siin esimesed paganad Jesuse sõime juure, kes terwe maailma Õnnistegija on. See peab kõigile tunnistuseks olema, et seesinane lapsuke ka paganate Õnnistegija on.

Nõnda hakkawad targade tulemise läbi kõik need wanad tõutused ja ettekuulutamised Jumala armu läbi tõeks minema. Siin hakkab tõeks saama Abrahami tõutus, et tema seemne sees kõik kõik rahwasugud peawad õnnistatud saama. Walgus, mis terwe maailma rahwast peab walgustama, hakkab siin walgustama paganate pimeduşt. Rõõmu, mis kõige rahwale peab saama, jagatakse siin esimeste paganatele.

Ja mis Issand, meie Jumal on alganud, seda tema ka lõpetab. Selle esimese kauni hakatuse sees on juba warjul seismas, et maailma õnnistus ikka kaugemale peab tungima, kuni ta maailma otsad on täitnud, ja maailma saared Issandat on tunda saanud. Juba on şest wäikeseşt sinepiiwakeseşt suur puu kaswanud, kelle kaswamine ammu weel mitte täis ei ole. Haputaigen algab siin oma salaja töö, ja meie teame, et ta oma wäge ei kauta, kuni kõik maailma rahwas on happuks saanud; see on: Jumala armuõpetus käib oma teed edasi, kuni kõik maailma rahwasuguarud sellega on täitnud. Aga Jumala sõna wõib ka surma saata, kui seda ei saa wastu wõetud. Siis pangem tähele:

III. et tarkade tulemine meile üheks tõsiseks manitsuseks peab olema.

Kaks manitsust on, miska meid siin manitsetakse. Esimene manitsus on, et meie oma Jumalat peame tänama. Abrahami tõutus käib ju ka meie kohta, ja meie oleme selleşt ka osa saanud, şest meie ja meie esiwanemad on ristitud ja Jumala

ſiigi pärijaiks ja Jumala lapſiks ſaanud. Meie tunneme lapſeſt ſaadik juba Pet=mma lapſukeſt, ja meil on tema ſees õnnistus ja rahu, õigus ja elu. Siis peame Jumalat ommeti kõige ſelle armu eeſt tänama kõigeſt ſüdameſt, hingeſt, meeleſt ja wäeſt. Oh kui palju on meile ſeſt weel puudu! Wõi on ſinu ſüda, hing, meeled ja wäed tema omad, ja teenib ſina nendega oma Jumalat? Paraku, wiſt tahab piſut olla.

Teine manitſus on, et meie peame omalt poolt aitama, et kõik paganad, nagu targad hommikumaalt, Jſſanda Jeſuſe juure ſaawad, kelle juures ainuükſi õnnistuſt ja elu wõib leida. Seſt ſee on Jumala tahtmine, et kõiki ſaab aidatud ja et kõik tõetundmiſele ſaawad. See on Jſſanda Jeſuſe Kriſtuſe käſk, et kõige loomale ſaab armuõpetuſt kuulutud. Selle Jumala tahtmiſe ja käſu järele peawad need kõik tegema, kes Jſſanda nime kannawad, ſee on, kõik riſtiinimeſed. Seepäraſt ei ole ſeda mitte ühe ehk teiſe inimeſe woli alla antud, et ta ſeda wõib pidada ehk ka pidamata jätta, waid ſee on kõikide riſtiinimeſte püha kohus ja kord. Aga ſeks peab peale käſku meid ka ajama armaſtus waeſte paganate waſtu. Aga kuida wiiſi wõime meie aidata? Neid on ju piſut, kes iſe wõiwad minna, paganatele armuõpetuſt kuulutama. Aga kõik wõiwad palwes paluda, et Jumal wõtaks töötegijaid wälja ajada oma lõi=kuſe kallale, ja et ta nende tööd wõtaks õnnistada. Ja teiſeks wõime meie kõik ohwriandid wiia Jſſandale, et tema töö ſaaks tehtud ja tema riik ſaab wälja lau=tud. Aga ſeda pidagu igaüks meeles, et Jſſand mitte ei waata meie andide ega meie palwete peale, waid et ta waatab ſelle peale, et andid ja palwed õiglaſeſt uſk=likuſt ſüdameſt tulewad. Kõige parem wiis, kuidas Jſſanda riik ſaab wälja lautud, on ſee, et meie temale elame ja teda teenime uſus. Siis oleme Jumala kartuſe pooleſt teiſtele eesmärgiks; ja ſilm tahab parem õppija olla kui kõrw. Seks kinni=tagu Jſſand Jumal meid oma püha Waimu läbi. Amen.

Palugem: Jſſand, meie Jumal, kes ſa tahad, et kõiki ſaaks aidatud ja nemad kõik tõetundmiſele ſaakſid, lauta ommeti oma püha sõna ja armuõpetuſt ikka laiemale wälja maailma rahwa ſeas. Sina iſe tead küll, kui ſuur lõikus on ja kui piſut töötegijaid on, ſellepäraſt läkita töötegijaid wälja ja õnnista nende tööd ja waewa. Aita, et neid rohkeſte oleks, kes ſinu kutſumiſt wastu wõtawad ja nagu targad hommikumaalt tulewad Jeſuſe Kriſtuſe juure, temale auu andma, et nad tema ſeeſt leiakſid walguſt, õnnistuſt ja igaweſt elu. Amen.

Tall. l. r. Nr. 52, 1—4. Tart. l. r. Nr. 36, 1—4.

Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удостовѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи препятствій не имѣется.

Ревель, Вышгородъ, 19-го Сентября 1897 г.

№ 1219.

Ассессоръ: І. Графъ Игельстромъ.

за Секретаря: А. Келеръ.

Дозволено ценз. — Юрьевъ, 1 Ноября 1897 г. — Печатано въ типогр. А. Миквицъ, Ревель.

ARH AT-1420

Jutlus kolmainu Jumala pühal.

Tall. l. r. Nr. 135, 1—4. Tartu l. r. Nr. 106, 1—4.

Meie Issanda Jesuse Kristuse arm ja Jumala Isa armastus ja Püha Waimu osasaamine olgu teie kõikidega. Amen.

Kirjatunnistus: 1. Kor. 2, 1—12. **Ka mina, kui ma teie juure tulin, wennad, ei tulnud mitte kõrgete sõnade- ehk tarkusega, kui ma teile Jumala tunnistust kuulutasin. Sest mina ei arwanud ennast teie seas ühtegi muud teadwat, kui aga Jesust Kristust, ja teda, kui risti löödud Kristust. Ja mina olin teie juures nõtruse ja kartuse ja suure wäristuse sees. Ja minu kõne ja minu jutlus ei olnud mitte inimese tarkuse meelitaja sõnadega, waid Waimu ja wäe ülesnäitamises. Et teie usk mitte ei oleks inimeste tarkuses, waid Jumala wäes. Aga meie räägime seda tarkust, mis täieste wagade sees on, ei mitte selle ilma, ega selle ilma ülemate tarkust, kes ise ära kaduwad. Waid meie räägime Jumala tarkust salajas asjas warjule pandud tarkust, mis Jumal enne maailma algust enne on seadnud meie auuks; mis ükski selle ilma ülematest ei ole tunnud; sest kui nemad seda oleksid tunnud, siis ei oleks nemad auu Issandat mitte risti löönud. Waid nõnda kui kirjutatud on: Mis silm ei ole näinud, ja kõrw ei ole kuulnud, ja inimese südamesse ei ole tõusnud, mis Jumal on walmistanud neile, kes teda armastawad. Seda on Jumal meile ilmutanud oma Waimu läbi: sest Waim uurib kõik asjad läbi, ka Jumala sügawused. Sest kes inimeste seast teab seda, mis inimese sees on, kui aga inimese waim, kes tema sees on? Nõnda ei tea ka ükski, mis Jumala sees on, kui aga Jumala Waim. Aga meie ei ole mitte maailma waimu saanud, waid selle Waimu, kes Jumalast on, et meie wõime teada, mis meile Jumalast on armust antud. Amen.**

Mu armsad hinged! Kiriku aasta wiimane suur püha on meile täna kätte tulnud, meie peame kolmainu Jumala püha. Taewa Isa suuresti armastusest oleme rääkinud Jõuluks; Jesuse Kristuse suuresti armastusest rääkimise Paastu- ja Ülestõusmise pühadeks; Püha Waimu suuresti armastusest rääkisime minewal pühal, Püha Waimu wäljawalamise ja ristikoguduse asutamise pühal. Täna mäletame meie weel kõik Jumala tööd tänu ja auustamisega. Sest räägitakse meile ja sest peame meie rääkima. Ilma Püha Waimuta ei teaks meie mitte Jumalast rääkida, sest ükski ei tea, mis Jumala sees on, kui aga Jumala Waim. Inimene wõib küll targaste rääkida mitmest asjast, aga kui ta tahab rääkida Jumalast, siis peab temal ise-tarkust olema ja see tarkus ei ole mitte sestsinatsest maailmast, waid see on ülewalt päritud. See'p see päris tarkus on, mis seda nime wäärt on. Aga meie peame seda rääkima, mis meie süda täis on. Kui süda täis Jumala tundmist on, siis peab suu sest rääkima; aga kui süda täis maailma asjad on, siis räägib suu ka ilmlikuist asjust. Aga maailm ja tema asjad lähewad hukka. Kes Jumala tahtmist teeb, see jääb igaweste. See'p see just on, mis Jumal pärib, — meie peame Jumala tahtmist tegema, siis oleme meie targad. Juba tark kuningas Salomon on ise-raamatu kirjutanud tarkusest ja Jumala sõna ütleb, et tarkuse hakatus Jumala kartus peab olema. Rääkigem siis täna

Õigest tarkusest.

1) Mis seesinane tarkus on. 2) See tarkus on maailma ees warjul. 3) Seda tarkust ilmutakse meile Püha Waimu läbi.

Palugem: Oh sa kolmainus Jumal, seleta ise meile ära, mis taewa tarkus on, sest meie ei saa maailmast mitte seda õpetust. Ilmutagu sinu Püha Waim meile seda, et meie targaks saame õnnistuseks. Amen.

I. Mis on õige tarkus?

Apostel Paulus seletab meile esite ära, mis mitte õige tarkus ei ole, kirjutades: „kui mina teie juure tulin, ei tulnud mina mitte kõrgete sõnade- ehk tarkusega, kui ma teile Jumala tunnistust kuulutasin. Seepärast päris tarkus, mis Jumala ees maksab ja kelle hakatus Jumala kartus on, ei seisa mitte kõrgete sõnade ehk inimeste tarkuse sees. Liht sõnad aitawad liht asja seletamiseks küll. Mida kõrgem asi on, mis tuleb seletada, seda kõrgemaks ja sügawamaks lähewad ka seletuse sõnad, nõnda et liht mõistusega inimene neist aru ei saa. Aga kes himustab, et tema õpetusest teistele kasu tuleb, see peab oma tarkust nõnda seletama, et inimesed ka aru saawad ja mõistwad. Jumal tahab oma tarkusega, mis ta inimestele laseb kuulutada, kasu saata, sellepärast ta pärib, et tema tarkust nõnda saab seletatud, et iga kuulja sest ka aru wõib saada.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

Inimeste tarkus on üks hea kallis asi ja maksab siin maa peal palju. Inimesed peawad õigusega sest suurt lugu. Targa mõistusega peremees saab wiimaks ikka järje peale — pane teda ka ihu alasti kiwi otsa istuma ja aasta pärast istub ta riidis oma enese majas. Aga kas seesinane tarkus ka õnnistust wõib saata? Kas ta wõib meid ära lepitada Jumalaga? Kas ta wõib meie pattude hulga kinni katta? Ei seda ta küll ei saa. Waid seda ennemine tuleb karta, et seesinane maailma tarkus teda wangi wõtab, uhkeks ja suureliseks teeb, ja et ta oma käewars omale Jumalaks paneb. Sellepärast tuleb peeneste wahet pidada maailma tarkuse ja Jumala tarkuse wahel. Teine on selleſinatse elule hea ja tulus, aga ei wõi surma tunnil ega pärast surma ühtegi enam anda. Teisel on selleſinatse ja tulewa elu tõutus juures, sest Jumala-kartus saadab kõigile asjadele kasu. Soowige oma lastele küll head kooliõpetust, aga kaswatage ikka omad lapsed Jumalakartuses. Apostel Paulus oli oma aja kohta üks peeneste koolitud mees ja teadis palju, aga tema ei hakanud mitte selle oma pea- ja mõistuse-tarkusega rahwast õpetama, waid ta õpetas neid Jumala tarkusega. Tema kirjutab Korintlastele tänases kirja-tunnistuses: Mina olin teie juures nõtruse, ja kartuse, ja suure wäristuse sees; ja minu kõne ja minu jutlus ei olnud mitte inimese tarkuse meelitaja sõnadega, waid Waimu ja wäe ülesnäitamises. Et teie usk mitte ei oleks inimeste tarkuses, waid Jumala wäes. Ja mis oli siis seesinane Jumal tarkus? See oli risti löödud Kristus. Tema kirjutab: Sest mina ei arwanud ennast teie seas ühtegi muud teadwat, kui aga Jesust Kristust, ja teda kui risti löödud Kristust. See on ju Jumala tarkus, et ta kõige parema nõuu peab ja seda kõige sündsama ja parema wiisi mõistab tõeks teha. Jumala nõu oli inimeste õnnistus. Ja kõige sündsam ja parem wiis, seda nõuu tõeks teha, oli Jesuse Kristuse, Jumala Poja, ristisurm. Kõik inimesed olid ju hukatuse all patu pärast, ja abimeest ega peastjat ep' olnud, kes neid oleks wõinud sest wiletsusest ja hukatusest peasta. Sellepärast tuli Jumal ise maa peale, sai inimeste sarnatseks, alandas iseennast ja sai sõnawõtlikuks surmani, pealegi ristisurmani. Jesus Kristus ainu üksi saadab inimestele õnnistust. Aga temast ei oleks ju inimese sugu ühtegi teadnud, kui mitte teda neile ei oleks saanud kuulutud. Sellepärast apostel Paulus ja kõik muud apostlid muust ei tea rääkida, kui: Jesus Kristus on teile oma ristisurma läbi saatnud õnnistust, wõtke teda usus wastu! Ja see'p just õige tarkus on, et õpetakse õpetust Kristuse ristist ja sest, mispärast ta risti külges on surnud. Selle tarkuse teadis apostel Paulus ja sest ta ka rääkis Korintuse koguduse rahwale.

Aga kui ainuüksi seesinane tarkus jäädawat kasu saadab, mispärast mitte terwe maailma rahwas seda ei hakka taga nõudma, kunni ta selle kätte saab, ja ei hakka selle järele oma elu seadma? Sest rääkigem laiemalt

II. Et seesinane tarkus on warjule pandud maailma ees.

Meie peame Jumalat Waimus ja tões kummardama, sest et Jumal ise Waim ja tõde on. Ja üks teine Jumala sõna käib nõnda: „Ei sünni perlid sigade ette heita." Lihalik inimene, kes ju sestsinatsest maailmast on, ei saa mitte kätte, mis Jumala Waimu asjad on, sest see on temale jõledus ja tema ei wõi neid mitte tunda, sest neid peab waimulikult ära mõistetama. Sellepärast on Jumala tarkus warjule pandud maailma ees, nõnda et ta nähes ei näe, ja kuuldes ei mõista. Kui keegi Jumala tarkust tahab kätte saada, siis peab temal üks süda rindus olema, mis selle tarkuse kohane on, mis waimulik on ja mis tõtt armastab. Niisugust inimest hüütakse wagaks, jumalakartlikuks. Sellepärast kirjutab apostel Paulus tänases kirja-tunnistuses: „Meie räägime seda tarkust, mis täieste wagade sees on, ei mitte selleſinatse maailma, ega selleſinatse maailma ülemate tarkust, kes ise ära kauwad, waid meie räägime Jumala tarkust. Teine tarkus on südame sees, teine tarkus on inimeste käes, inimeste suus, on uulitsate peal leida. Niisugused targad inimesed wõiwad olla targad põllumehed, targad kaupmehed, targad kingsepad ja rätsepad, targad ammetimehed, kes ikka seda wiisi mõistawad kõik teha ja toimetada, et nad oma kasu leidwad. Seesinane maailma tarkus ei ole warjule pandud, waid see on üsna awalik ja paistab kõikide silmi. Seesinane tarkus pole mitte salaja asi, waid kõikide tunda, kes maa peal aset on, aga see tarkus ei seisa mitte südames, waid aga peas ja mõistuses, ja sellepärast ta ei kesta mitte kauemine kui aga surmani. Sedasinast tarkust ei ole mitte Jumal seadnud meile auuks, mis tema ees maksab. Waid meie räägime Jumala tarkust salajas asjas warjule pandud tarkust, mis Jumal enne maailma algust enne on seadnud meie auuks. Kust see tuleb, et seda maailma tarkust nii üliwäga kangeste taga nõutakse ja ajatakse? See tuleb sest, et nad ei tea Jumala tarkust ega seda kasu, mis seesinane tarkus saadab. Seda Jumalatarkust pole ükski selleſinatse maailma ülemateſt tunnud, ütleb Paulus. Nemad sellepärast seda ei tunnud, et nad oma südant maailma kätte on ära müünud, ja et nad ise ihu ja hingega maailma külges kinni on. Nende südames pole ruumi Jumala tarkusel. Iseäranis on maailma

suurtsugu inimesed selle kiusatusega kimpus, sest maailma au ja rikkus ja wägi kiusawad neid nii kangeste ja nii wägewaste, et nende meel ja süda üsna ilmalikuks läheb. Kes Jumala tarkust tahab tunda, peab ise alandlik inimene olema, ja küll wõib sellele raske olla, ennast alandada, kelle ette nii ja nii palju inimesi ennast alandawad. Aga kuidas see wõib olla, et sellesinatse maailma ülemad, kes ju muidu targad inimesed on, mitte aru ei saa Kristusest Jesusest ja tema armu nõuust? See tuleb wist sest, et nad eneste arwates üsna õiged on, et neil pattu ei ole ja et nad arwawad, Jumalale meelehead teinud olewat, kui nad neid, keda usklikuks hüütakse, piinawad ja taga kiusawad. See tuleb osast ka sest, et neil wäga kerge põli maa peal on ja et nende käsi liig hästi käib, sest sellel peawad tugewad õlad olema, kelle käsi alati hästi käib. Ja liig kerge põli teeb hõlpsaste meelt kerglaseks, et ta ennast igast õpetuse tuulest laseb kõigutada. Maailma targad on ehk Wariseerid — salalikud, ehk Saduseerid — kerglased usu poolest. Pisut küll Wariseeritest ja Saduseeritest on Jesuse poole pöörnud ja ristiusku wõtnud.

Jumala tarkust aga saab seesinane tunda, kes oma patu häda tõeste tunneb ja, nagu Paulus, inimeste seas elab nõtruse ja kartuse ja suure wäristuse sees. Kartuse ja wäristusega peame meie ju eneste õnnistust taga nõudma, ja nõdrade sees lubab Issand täie wõimuse wõtta. Kes oma nõtrust tunneb, kes teab, et ta omast meelest ja wäest ühtegi ei suuda teha, see heidab oma tahtmist ja elu üsna Jumala armu käe alla. Niisugune on alandlik, ja alandlikudele annab Jumal armu.

Kuidas selle asja pooleşt sinuga peaks lugu olema, armas hing? Kas on Jumala tarkus, see on, risti lõödud Kristus, sull alles üks warjule pandud asi on, wõi oled sa juba aru saanud omast patust ja ülekohtust, ja tunned sa juba häda selle pärast? Tead sa juba, et Issand Jesus Kristus sinu süü ja patu pärast ära neetud puu külges pidi pooma ja tunned sa sellepärast kanget häbi ja kahju? Oled sa juba tunda saanud õigust ja rõõmu ja rahu Püha Waimu sees, sest et sinu patud on andeks antud ja Jesuse Kristuse, Jumala Poja weri, sind on puhtaks teinud kõigest ülekohtust?

Oh ära ole mitte iseennast täis, ära ole mitte julge oma õiguse peale, ära ole ka mitte kerglane omas meeles. Sa wõid küll kuigi tark maailma laps olla ja ometi üsna täieste rumal olla waimuliku asjade ja oma õnnistuse pooleşt. Kui sull alles Jumala tarkus warjule pandud salaja asi on, siis oled sa praegu alles sest auust ilma, mis sull Jumala ees peab olema ja jääd sest auust igaweste ilma, mis Jumal on walmistanud neile, kes teda tunnewad, teeniwad ja teda üle kõige asjade kartwad, armastawad ja tema peale lootwad.

Kui siis ükski inimene seda tarkust omast meelest ja wäest kätte ei saa, ja ometi seda tarkust tarwis on õnnistuseks, siis waadakem weel seda järele Jumala sõnast,

III. Kuidas seda tarkust meile ilmutakse Püha Waimu läbi.

Apostel Paulus kirjutab sest Korintlastele ja ka meile: „Seda on Jumal meile ilmutanud oma Waimu läbi, sest Waim uurib kõik asjad läbi, ka Jumala sügawused. Meie saame siis selle õndsakstegewa tarkuse kätte ainuükşi Püha Waimu läbi. Ja riist, miska tema seda tööd meie südames korda saadab, on üks asi, mis koguniste mitte silmi ei paista, mis inimeste arwates üks näutu asi on. See on Jumala sõna. Seda laseb ta inimeste läbi kuulutada. Aga kuulutamise ja kuulutamise wahel on suur wahe. Apostel kirjutab esite: „Minu kõne ja minu jutlus ei olnud mitte inimese tarkuse meelitaja sõnadega, waid Waimu ja wäe ülesnäitamises," ja teiseks ta kirjutab: „Mina olin teie juures nõtruse ja kartuse ja suure wäristuse sees, et teie usk milte ei oleks inimeste tarkuses, waid Jumala wäes. Nõnda on wägew apostel Paulus ja kõik muud apostlid Jumala sõna kuulutanud. Kõne ja jutluse wäljaspidine wärk oli näutu, pealegi maailma tarkadele jõleduseks ja naeruks, aga kõne ja jutluse sisu ja tuum olid nägusad ja näitasid Jumala Waimu ja wäe üles. Apostel ise ei olnud julge oma enese tarkuse peale, waid walmistas ennast hoolega iga awaliku kuulutamise wastu, Jumalat appi paludes. Ja sest et ta ise oma nõtrust tundis, kartis ja wärises, wõttis Jumal täie wõimuse tema nõdra sees. Apostel hoidis wäga selle eest, et ta mitte inimesi ei meelitanud inimese tarkuse sõnadega, ristiusku heitma, waid et nende usk seisaks Jumala wäe peal. Sest peame entile õpetust wõtma, kuida wiisi meie Jumala sõna peame kuulutama. Meie ei pea Jumala sõna mitte kuulutama suurte kõrge tarkuse sõnadega, mis omast peast oleme wõtnud, sest siis nõdremad kuuljad sest aru ei saa; aga ka mitte liigjulgeste, oma wäega ega wõõra lihaliku tulega, muidu süütame wõõrast tuld kuuljate südames põlema ja saadame neid liiausu sisse. Waid kuulutus saagu kunlutatud Waimu ja wäe ülesnäitamises. Püha Waimu käest peame omale tarkust wõtma ja endid laskma juhatada. Aga meie peame ikka ka seda meeles pidama, et meie nõdrad, wiletsad ja wõimatumad oleme. Meie peame ikka selle kartuse sees olema Jumala sõna kuulutamise juures, et meie patune süda hõlpsaste Jumala sõna wõib rikkuda, nõnda et ta mitte seda ei saa korda saata, mispärast seda

ſaab kuulutud ja antud. Kes wäristuſe ja kartuſega Jumala ſõna ära ſeletab ja kuulutab, teades, et tema iſe üks waene patune inimene on, ſee wiſt õieti kuulutab ſeda. Nõnda on Paulus teinud, ja Jumal on teda kinnitanud mitme nägemistega ja tema kuulutamiſe tööd kinnitanud mitme imetähtede ja imetegudega, mis tema läbi ſündiſid. Küpruſe ſaare peal löi ta Jumala käſu peal Elima, kes Jumala ſõna wastu hakkas, pimeduſega. Troa linnas äratas tema Eutikuſe üles, kes ennaſt surnuks oli kukkunud. Haiged ſaid terweks, kui nad aga tema riidesſe ſaid puutunud. Tema aſutas igal pool koguduſi, kus ta Jumala ſõna oli kuulutanud, ſeſt neid oli palju, kes Jumala ſõna wastu wõtſid, mis tema neile oli kuulutanud. Seda kõik on Jumal ſelle mehele teinud, kes nõtruſe ja kartuſe ja ſuure wäristuſe ſees, aga Waimu ja wäe ülesnäitamiſes Jumala ſõna oli kuulutanud.

Jah, hoidku Jumal iga kuulutajat ſelle eeſt, et ta mitte ei hakka wahet pidama inimeste wahel, kellele ta peab kuulutama, ſeſt ei tule muud kui ſegadus ja eksitus ja lahutus. Waid kõigile ſaab ſedaſama Jumala ſõna ja armu, mis Püha Waim meile on ilmutanud Jumala ſõna ſees, kuulutud. Seeſinane Püha Waimu ilmutamine ei ole aga muud, kui Kriſtuſe armaſtus, kes on maailma ſiſſe tulnud, patuſid õndſaks tegema ja kelle weri puhtaks teeb kõigeſt patuſt. Kes ſeda Jeſuſt Kriſtuſt armaſtab, ſellele antakſe Püha Waimu ilmutamiſt kätte, nagu prohwet Jeſaja ütleb: „Mis ſilm ei ole näinud ja kõrw ei ole kuulnud, ja inimeſe ſüdamesſe ei ole tõusnud, ſeda on Jumal walmiſtanud neile, kes teda armaſtawad.“ (64, 1.) Aga meie peame ſeda wastu wõtma, mis Jumal on walmiſtanud neile, kes ennaſt täieſte tema kätte on annud ja teda omale omaks on wõtnud, kes armaſtawad oma Jeſuſt ja uſuwad tema ſiſſe. Seks annab meile tarwiliſt jõudu Püha Waim, nagu tänaſeſt kirjatunniſtuſeſt loeme: „Meie ei ole mitte maailma waimu ſaanud, waid ſeda Waimu, kes Jumalaſt on, et meie wõime teada, mis meile Jumalaſt on armuſt antud.“ Kes ſeda mitte wastu ei wõta, ſee jääb kõigeſt ſeſt ilma, mis Jumal on walmiſtanud neile, kes teda armaſtawad. Seſt ſee on Jumala armaſtus, et meie tema käſuſõnad peame, ja tema käſuſõnad ei ole mitte rasked. Tema uue Seaduſe käſk on: „armaſtus.“ Paraku, ristirahwale häbiks peame ſeda ütlema, neid on palju leida maa peal, kes ſelle wastu panewad ja kõigeſt wäeſt ſeiſwad, kes Jumalat ei taha armaſtada, tema armuſt ei hooli ega ſeſt lugu ei pea, mis ſilm ei ole näinud, ja kõrw ei ole kuulnud ja inimeſe ſüdamesſe ei ole tõusnud. Seda nad uſuwad ja ſeſt nad lugu peawad, mis nende ſilm näeb ja kõrw kuuleb, elaw ſüda neil rindus ei ole, ſeſt Jumalat, kes ainuükſi elu on ja kelle läbi meie elu ſaame, on nad ſüdameſt ära kautanud, maailma ja oma liha orjates. Nüüſuguſed on oma õiguſt täis, nagu Wariſeerid, ehk kerglaſed, nagu Saduſeerid omal ajal olid, ehk nad ei tea ſeſt ſugugi, nagu paganad, ſeſt et nad eluajal pattu on teeninud. Waimulik rumalus ſaadab wiimaks põrgu, waimulik tarkus ſaadab taewa.

Mis on, mu armſad hinged, eks meie hakka nõudma enestele tarkuſt ülewalt? Amen.

Palugem: Armas taewa Jumal, kes ſa meid Iſa wiiſil armaſtad, kes ſa meid oled lunaſtanud patuſt, ſurmaſt ja kurati wäeſt ja kes ſa meid pühitſed eneſele iſerahwaks, mis uſin peab olema kõige hea tööle, meie palume ſind ſelleſama palwega, miſka kuningas Salomon ſinu käeſt tarkuſt ja abi palus: Ma olen üks piſikene pois, ei ma mõiſta wälja minna ega ſiſſe tulla; ja ſu ſulane on ſu rahwa ſeas, mis ſa oled ära walitſenud, ſee on üks ſuur rahwas, mis ei wõi üles arwata ega üles lugeda paljuſe päraſt. Wõta nüüd oma ſulaſele anda ühe ſüdame, mis ſõna kuuleb, et ta ſu rahwale wõiks kohut mõiſta ja ära mõiſta, mis hea, mis kuri on. Jsſand, kolmainus Jumal halasta ka meie peale, ja anna meile tarkuſt õnnistuſeks. Amen.

Tall. l. r. Nr. 136, 1—4. Tart. l. r, Nr. 110, 1—4.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуетъ, что въ этомъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и симфолическихъ книгъ Лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ 25-го Января 1894 года.

Ассессоръ Консисторіи: I. Графъ Игельстромъ.

За Секретаря: Риппе.

Дозв. Ценз. — Юрьевъ, 21 Февраля 1894 г. — Печатано въ Типографіи А. Миквица въ Ревелѣ.

ARH PT-1420

Jutlus teisel Jõulu pühal.

Tall. l. r. Nr. 22, 1—8. Tart. l. r. Nr. 14, 1—9.

Meie Issanda Jesuse Kristuse arm ja Jumala Isa armastus ja Püha Waimu osasaamine olgu teie köikidega. Amen.

Kirjatunnistus: Joannese ewang. 1, 11—14. Tema tuli oma sisse, ja omakseb ei wõtnud teda mitte wastu; aga nii mitu, kui teda wastu wõtsid, neile andis tema meelewalla, Jumala lapsiks saada, kes tema nime sisse usuwad. Kes eb ole werest, ei liha tahtmisest, ega mehe tahtmisest, waid Jumalast sündinud. Ja sõna sai lihaks, ja wõttis kui ühes majas meie seas elada, ja meie nägime tema auu, kui Isast ainusündinud Poja auu, täis armu ja tõtt. Amen.

„Nõnda on Jumal maailma armastanud, et tema oma ainusündinud Poja on annud." Nende sõnadega astume meie weel ükskord Betlemma sõime juure. „Õndsam on anda, kui wõtta," aga mõlemad, nii hästi andmine kui ka wõtmine, on õndsad asjad. Jumala asi ja töö on anda, inimese asi ja töö on wõtta. Ja mis andi annab sulle sinu Jumal! oma ainusündinud Poja. Meie peame sest suurt lugu andmise juures, misuguse südamega andi antakse, — paremast südamest ükski andi ei või anda, kui püha Jumal, kes ise armastus on. Meie mõõdame andi tema wäärtuse ja suuruse järele, — suuremat ja kallimat andi ei või ükski anda, kui seda, mis Jumal on annud, tema andis oma Poega, kes enam wäärt on, kui terwe maailm ja taewas. Mis ta suuremat weel wõinud inimestele teha ja anda, kui seda, mis tema ju on teinud ja annud. Aga ta tahab ka, et meie peame usklikud olema, see on, et meie peame wõtma omale, mis ta meile on walmistanud. Ja kus peaks ka teist asja olema, mis meile kibedamine tarwis peaks olema, kui just taewa Isa and, Jesus Kristus? Kõik muud andid jääwad wanaks ja kauwab pea ära, Jumala and aga on iga hommiku uus. „Üks laps on meile sündinud, üks poeg on meile antud, kelle õla peal seisab tema walitsus ja tema nimi on: imelik, nõuuandja, wägew Issand, igawene Isa, rahuwürst." Ja niisugust andi ei peaks meile mitte tarwis olema?! Oh et Jumal meile silmad lahti teeks, nägema selle Jumala anni auurikkust ja meie õppiksime röömustama omast Õnnistegijast. Õppigem Jumala sõna seest, kuida wiisi meie Jumala andi peame wastu wõtma. Meie räägime täna:

Jesuse wastuwõtmisest.

Meie paneme tähele. 1) Auu Issandat, keda meie peame wastu wõtma. 2) Nii mitu ei wõta teda wastu. 3) Suurest õnnistusest, mis tema meile saadab.

Palugem: Helde armuline Jumal, meie täname sind, et sa meile oled annud oma Poja Lunastajaks ja Õnnistegijaks, ja palume sind, anna meile oma püha Waimu, et tema meid õpetaks, Jesust Kristust wastu wõtma, et meie hing ka peaseb ja õndsaks saab. Seks õnnista tänast jutlust. Amen.

Meie paneme tähele I. Auu Issandat, keda meie peame wastu wõtma.

Sõna sai lihaks, ja wõttis kui ühes majas meie seas elada. See'p see suur ja jumalakartuse salaja asi on, mis meile Jõuluks Jumala armu läbi ilmutakse, ja see'p ka terwe püha kirja sisu ja tuum on. Sõna, Jumala ainus sündinud Poeg, kes Jumala juures igaweste oli, kes ise tõeste Jumal, ja taewa Isaga ja püha Waimuga üks on; see Sõna, kelle läbi kõik on tehtud, mis tehtud on, on inimestele ilmunud, see on lihaks saanud. Juba inimeste sõna wõib wägew olla ja palju korda saata, aga see Sõna, mis Jumala juures oli, on üks Jumala wägi ja Jumala elu, on Jumal ise. See Sõna saab lihaks, niisamasuguseks nõbraks ja wiletsaks lihaks, kui muu inimeste liha, paljas ilma patuta. Seal sõimes on ta maas, üks wäeti lapsuke. Naatsaretis ta kaswab sõnakuulmises ja saab kangeks tarkuses, armus, wanabuses ja pitkuses. Seal ta elab oma noore ea sees, seal ta teeb oma pale higi sees tööd ja seisab käsu all. Ta oli inimeste sarnane, aga ilma patuta. Ta tunneb

Tartu Ülikooli Raamatuk
ARHIIVKOGU

inimeste wiletsust ja häda, ta tunneb haledat meelt haigede pärast ja ta maitseb surma kibedust. Ketsemane aedas wõitleb lihaks saanud Sõna ja Kolkata mäe peal kannatab Jumala Poeg, kes inimese näu omale on wõtnud. Seda Jumala imetegu meie ei mõista, sest see käib üle meie mõistust. Aga meie usume ja kummardame seda südamega, rõõmu pärast hõiskades. See Jõulu-laps Jesus on taewad ja maad jälle ühendanud üks teisega, ja on waheseina, mis Jumala ja inimeste wahel seisis, maha kiskunud. Nüüd on tee taewa poole lahti tehtud, Jesus on teed murdnud. Ja usk usub seda Jumala tunnistust, ja saab rikkaks selle Jumala suure armastuse läbi. Kes selle Jumala sõna sisse usub, see on õnnis, kes seda mitte ei usu, see on hukka mõistetud. Selle järele wõime meie ka aru saada, missugune waim inimese sees on. „Iga waim, kes tunnistab, et Jesus Kristus on liha sisse tulnud, see on Jumalast, ja iga waim, kes ei tunnista, et Jesus Kristus liha sisse on tulnud, see ei ole mitte Jumalast, ja see on Kristuse wastase waim." Jah, kes seda põlgab ja pilkab, see on üks jõle inimene; aga meie, kes ristiinimesed tahame olla, heidame tema ette maha ja kummardame teda tänu ja kiitusega.

Seesinane Sõna sai lihaks, ja wõttis kui ühes majas meie seas elada. Ta elas inimeste seas 33 aastat ja räägis Jumala sõna wagabele ja hõelatele, waenlastele ja jüngritele. Jumala auu ei wõi ju ühe sureliku inimese silm näha, sellepärast kattis Issand ka oma Jumala auu ära inimese liha ja näu alla. Ta oli tõeste inimene. Tema söi ja jõi nagu muud inimesed, ta oli rõõmus ja oli kurb, ta oli wäsinud ja tundis walu, just nagu kõik inimese lapsed. Liha ja weri, meel ja mõistus ei saanud mitte aru sest, et Jesus Kristus taewa Jumal pidi olema. Tema oli kõige halwem inimeste seas, nõnda et inimesed omad silmad tema eest kinni katsid. Aga tema jüngrid, kes teda tundsid ja kellele ta ennast oli tunda annud, tunnistasid temast: „Meie nägime tema auu, kui Jumala ainusündinud Poja auu, täis armu ja tõtt." Taewa kuningas käis ja elas maa peal oma rahwa seas näutumal wiisil ja rahwas ei tunnud teda mitte, aga tema seltsimehed saawad pea aru, mis kõrgest seisusest nende Issand on. Nõnda on jüngrid näinud tema auu, mitte ühe wägewa kuninga auu, waid ühe hoopis suurema ja kõrgema auu, Jumala ainusündinud Poja auu, täis armu ja tõtt. Kui nad tema imeteud nägid, kui nad teda nägid ära seletud olewat, kui nad tema tühja haua nägid, kui nad teda nägid taewa minewat, siis nad said tunda tema auu. Aga weel enam said nad tunda Jumala Poja auu, kui ta meid õpetas. Esiotsas nad aga uskusid seda, mis nad kuulsid, pärast hakkasid nad teda tundma. Ja ikka uueste panid nemad teda tähele, kunni nad wiimaks üsna selgeste teadsid: „Tema on Issast ainusündinud Poeg täis armu ja tõtt." Kes teda näeb, see näeb isa, tema ja isa on üks, tema sees on Jumala arm ja tõde. — Jah, Jumala arm ja tõde paistawad meiegi silmi, kui meie selle Jesuse elu lugu tähele paneme ja kõik mis ta teeb. Waata, kui lahkeste ja armulikult ja heldeste, tasaste ja kannatlikult ta tegemist teeb patustega. Kui armsaste käib ta ümber rõhutud pilliroога ja suitsetawa tahiga! Maailm häbeneb patust inimest, aga patust tal häbi ei ole. Jesus Kristus aga mõistab pattu hukka, aga heidab armu patuse inimese peale, ta wõtab teda wastu ja sööb temaga, ta palub tema eest, ta kannatab ja sureb tema eest selgest armust. Tema sõna on tõsine. Ta saadab meile tõde. Tõsine prohwet, kelle suust petust ei ole leitud, tunnistab isast, et tema meie armas taewane Isa on. Ta tunnistab iseenesest, et tema on tee ja tõde ja elu. Ta tunnistab Waimust, et ta Isast ja Pojast wälja läheb ja meie eest kostab ära rääkimata õhkamistega. Kes tõe seest on, see kuuleb tema healt ja sellele kingib Jesus oma tõde. Tema tõde ei ole mitte ükski õpetus ja sõna, waid wägi ja elu. Kellel Jumala Poeg on, sellel on elu ja tõde, aga kellel Jumal Poega ei ole, sellel ei ole seda elu mitte. Andku Jumal meile head mõistuse walgustust silmad, teda ära tundma, et tema tõe wägi ka meie pimeda südame sisse saaks tungida ja meie saaksime tunnistada ja ütelda: „Minu Issand ja minu Jumal!" Waata, Issand seisab ukse ees ja koputab, kas sa tahad temale ukse lahti teha, armas hing? Oh paraku.

II. Neid on palju, kes teda mitte wastu ei wõta.

Oh kuis oleks maailm pidand hõiskama nende rõõmusõnumete pärast: „Jumal on awalikuks saanud lihas!" Kui kaua olid maailma inimesed ootanud walgust ja tõde ja Israeli lapsed pitkisilmi abi ootanud Sionist. Nüüd on abi tulnud, nüüd on walgus ja tõde ilmunud, Jumal on awalikuks saanud lihas. Noh külap wist kõik inimesed teda rõõmuga wastu wõtnud? Meie loeme ewangeliumist: Tema tuli oma sisse, ja omased ei wõtnud teda mitte wastu. Israeli rahwas oli tema oma, seks oli Jumal teda walmistanud käsusõna ja ettekuulutamiste läbi. Suur maailma rahwas elawat Jumalat ei tunnud, aga Israeli lapsed on nii sagedaste Jumala healt kuulnud, et nad nüüd küll olekski pidand teda kohe tundma. „Israeli lapsed on Jumala imeteud ja imetähed näinud, nad olid Jumala auu

näinud pilwe ja tule sambas, Israel oleks ommeti pidanud märkama Isast ainusündinud Poega. Ja tema sai ka eſiotsas natukeſt aru temast, ta kisendas röömuga! „Hoſianna“, aga päraſt ta karjus ommeti: „löö risti, löö risti.“ Omakſed ei wötnud teda mitte wastu, waid nad wötwad teda kinni, annawad teda paganate kätte ja löowad teda risti. Tema tuli oma ſisſe, ja omakſed ei wötnud teda mitte wastu. — Aga kas mitte ſeda wiiſt praegugi alles ei wöi kaebata? Paraku, küll wöib. Jeſus Kristus on tulnud, inimeſt peaſtma ja lunaſtama patuſt, ſurmaſt ja kurati wäest. Kõik inimeſed on tema päralt, tema on ju neid loonud; pealegi ristirahwas on kahewörra tema oma, ſeſt et ta neid wee ja were läbi oma ihu liikmeteks on teinud. Kodu ja koolis on neid öpetud ja juhatud Jeſuſe juure. Leeriönnistamiſe ajal on nad iſe ennaſt Kristuſe omaks lubanud. Meie kanname kui ristiinimeſed tema nime, ſeſt tema nime peale on meid ristitud; teda kutſume oma pulma ja oma majaſſe, ja laſeme tema risti oma haua peale panna, kui meib ſaab maetud. Meie wötame ſelle ſõna omaks: Teile on täna ſündinud Taweti linnas ſee Önnistegija. Meie tahame küll, et meib tema omakſteks arwatakſe ja hüütakſe, — aga kas oleme meie teda ka tõeste wastu wötnud? Kas ta on leidnud meie juures aſet, kas ta on meie hinge ſõber ja wend, meie Önnistegija ja Jsſand, meie arm ja tõde, meie ainus trooſt elus ja ſurmas?

Jäägu nimetamata ſuur rahwa hulk, kes alles kaugel Jeſuſeſt on ja koguni ei taha, et neid wagaks hüütakſe. Meil on hale meel nende waeste päraſt, kellel tema nimi ja riſt pahanduſeks ja wastutõukamiſe kiwiks on. Meie räägime aga enesteſt, kas meie ju tõeste Jumala omad tahame olla. Oh nii mitmel on Jeſus Kristus praegugi weel täieste wööras mees. Selle wastu pole neil ühtegi rääkimiſt et Jeſus kirikus on, et ta ſiis appi tuleb, kui inimeste abi ja nõu otſas on. Aga nii pea, kui ta nende ſüdame ſisſe tahab tulla ja palub: „Anna, mu poeg, mu tütar, oma ſüda mulle,“ ſeſt minu päralt ta ju on, ſiis pole enam õiget kuulmiſt ollagi, ja Jeſus ſaab pahad ſõnad kuulda. Südame ſisſe tohiwad mitmed asjad tulla, aga Jeſus Kristus ei tohi mitte tulla, temal ruumi ſüdames ei ole. Südames leiawad ruumi ja maad mured, himud ja ihaldamiſed, patud ja ülekohus, aga kui Jeſus Kristus tuleb, ſiis pannakſe ukſed lukku. Ja kui tema ikka jälle koputab, ſiis jääb meel pahaks ja ſüda wihaſeks. Mispäraſt ſiis? Nende meeleſt on ſee liig raske, et inimene ennaſt tema armu alla peab alandama, ja et Jumala ſõna ainuükſi tõde peab olema. Nad karbawad walguſt, ſeſt nad armaſtawad pimeduſt; nad tahtwad aga eneſele elada ja eneſele ſurra. Ja kui ka heal õnne tunnil kord ſüdame ukſe temale lahti tehakſe ja inimene ennaſt tema omaks annab — kui kauaks ſee on? Meie ei heida tema ſõna ja tahtmiſe alla, ega wõta püha Waimu noomimiſt kuulda. Wilets on meie lugu. Oh wäga arwaste oleme meie oma ſüdant täieste Jeſuſele annud. Mis muud, kui palugem: Oh Jsſand, ära mine mitte minuſt ära, waid tule ikka jälle minu juure ja jää minu juure, olgu mu ſüda ſinu oma, minu ihu ſu tempel, minu maja ſinu pere, oh tule oma önnistamiſega, ja önnista mind rohkeste!

III. Suur on önnistus, mis ta meile ſaadab kui meie teda wastu wõtame.

Nii mitu, kui teda wastu wõtſid, neile andis tema meelewalla Jumala lapſiks ſaada, kes tema nime ſisſe uſuwad. „Nii mitu“ kirjutab apostel Joannes, ajatud pühaſt Waimuſt. Jumal olgu tänatud, neid on ſiis ikka ka weel, kes teda wastu wõtawad. Olgu kari ka wäikene, ta wöib kaswada, ja wiimaks ſuureks karjaks ſaada. Kes „teda wastu wõtſid“ on need, kes tema nime ſisſe uſuwad, ſee on, kes uſuwad et Jeſus on Kristus, ſee tõutud Meſſias, et ſeeſinane Jeſus ka nende Önnistegija, abimees ja önnistus on. Need ootawad tema käeſt tulewat pattudeandeksandmine, elu ja önnistus. Muud tarkuſt ega kunsti meilt ei pärita, kui aga ſeda: uskuge tema nime ſisſe. Seda tarkuſt ja kunsti on jüngrid ja wagab naeſed, kes Jeſuſe järel käiſid, ſelgeks õppinud; ſeda ſaid ka kõik need waeſed patuſed, kes tema juure tulid oma ihu ja hinge häda ja waewaga. Seda on õppinud Nikodemus ja Joſep Arimatiaſt. Seda on kõik need hinged kätte ſaanud elu ajal, kes nüüd taewariigis Jumala auujärje ees ſeiſwad. Aga kas oleme meie ka nende arus? Neile andis tema meelewalla, Jumala lapſeks ſaada. Eks meie kõik ole Jumala lapſed, ſeſt et Jumal meid on loonud? Eks meie ole Jumala lapſed, ſeſt et meie oleme ristitud? Tõſi küll, aga lapſed kannawad ju iſa näu ja wiiſt. Keda Jumala Waimuſt juhatakſe, need on Jumala lapſed, rahunõudjaid peab Jumala lapſiks hüütama. Aga kes oled ſina, kelle laps oled ſina, ſa patu ſees ſaadud ja ſündinud inimene oma liha wiiſiga, oma ſõnakuulmata meelega ja wastupaneja trotsliku waimuga, oma riiaka ſüdame ja maailma armaſtuſega? Kas ſul on õiguſt ja meelewalda, Jumala lapſe nime kanda? Ei milgi kombel. Meie wiha lapſed, patu alla ära müüdud ja hukka mõiſtetud, meil ei ole mitte enam ſeda õiguſt, ſeda kalliſt nime kanda, meil ei ole meelewald, Jumala lapſiks ſaada. Jumala lapſed ei ſünni mitte wereſt ega liha tahtmiſeſt ega mehe tahtmiſeſt, waid need on Jumalaſt ſündinud. Seks on

nab Jumalaſt ſündinud. Seks on Jumala ainuſündinud Poeg ilmunud ja meie wennaks heitnud, et ta meid jälle Iſa juure ſaaks wiia ja meile uueste laste õiguſt teeniba. Tema on äralepitus meie patude eeſt, temal on meelewald, meid lihaſt Waimu ſiſſe wiia, meid ſurmaſt elu ſiſſe ſaata, et meie mitte ükſi untrehti wiiſt Jumala laste nime ei kanna, waid tõeste ſeks ka ſaame. Seſt tema ſees on arm ja tõde, ſeſt et tema iſe armaſtus ja tõde on. Kes teda wastu wõtab, ſee on Jumalaſt ſündinud.

Armas hing! mis ſuuremat auu-põlwe ſa weel himuſtad? ſind ſaab Jumala lapſeks tehtud! Kas armſamat nime, kõrgemat ſeiſuſt, kallimat õnnistuſt peaks olema taewas ja maa peal? Jumala armukäeſt kinni pidada, tema ſilma ſiſſe waadata, tema majas elada, tema eluleiba ſüüa ja tema eluwett juua, waata ſee on rahu, trooſt, wägi, walgus, lootus elus ja ſurmas. Siis wõime täieste lugeda: „Minu Iſa, kes ſa oled taewas.“ Siis oleme täieste tema lapſed ja ſellepäraſt tema pärijad, ja kõik on hästi korda läinud. Siis oleme meie õndſad juba ſiin maa peal lootuſes ja ſaame täieste õndſaks teiſes maailmas.

Kellel meie ſeas on juba ſeda meelewalda? Neil, kellel uskn on. Kas ſina, hing, uſud juba Jeſuſe Kriſtuſe ſiſſe? Kas ſa oled teda uſus wastu wõtnud? Oh armuline Iſand, kingi meile uskn! Aga kinnita ka minu uskn, ſeſt minu uſk on nõdr. Kui meie uſklikud hingeb oleme, ſiis meie päew päewalt tema auu paremine näeme, tema armuſt ja tõeſt ikka rohkemine oſa ſaame ja ikka paremine ära tunneme Jumala ainuſündinud Poja warjule pandud armaſtuſe ja auurikkuſt. Siis ſaame tunda ja maitſeda, et Jeſus Kriſtus meie wastu tõeste helde ja armuline, pikka meelega ja rikas heldnſeſt on. Siis on lapſe põli käes. Amen.

Palugem: Igawene Jumal, helde Iſa, meie täname ſind, et ſa meid mööda läinud aastal oma armu ja wäega oled kaitsnud, ja meile palju head teinud ihu ja elu pooleſt. Hoia meid ka uuel aastal oma heldnſt ja armu mööda, et meie igapäewaſe patuſtpöörmiſe ja püha elu läbi ſulle tänu anname, ja ilma kartmata oma wiimiſt elu päewa wõime oodata uskubes Jeſuſe Kriſtuſe, ſinu armſa Poja, oma Iſſanda ſiſſe. Amen.

Tall. l. r. Nr. 20, 12—15. Tart. l. r. Nr. 12, 9—13.

Эстляндскою Евангелическо-Лютеранскою Консисторіею симъ свидѣтельствуется, что въ нижеслѣдующемъ манускриптѣ ничего противъ священнаго писанія и символическихъ книгъ лютеранской церкви не содержится.

Ревель, Вышгородъ, 30-го Іюня 1894 г.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.

№ 954. За Секретаря: Р. Гофманъ.

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 10 Сентября 1894 г.

Печатано въ Типографіи Авг. Миквица въ Ревелѣ.

ARH RT-1420

Jutlus Palwe päewal.

Tall. l. r. Nr. 270, 1—5. Tart. l. r. Nr. 202, 1—5.

Arm olgu teile ja rahu Jumalast meie Isast ja Issandast Jesusest Kristusest. Amen.

Matteuse ewang. 3, 7—10: **Aga kui tema palju Wariseerisid ja Saduseerisid nägi oma ristmise juure tulewat, ütles tema nende wastu: Teie wihasemate madude sugu, kes on teile näidanud ära põgeneda tulewa wiha eest? Seepärast kandke öiget meeleparandamise wilja; ja ärge mõtelge iseenestes ütelda; Meil on Abraham isaks; sest mina ütlen teile, et Jumal wõib neistsinastest kiwidest Abrahamile lapsi saata. Aga kirwes on ka juba puude juure külge pandud; seepärast iga puu, mis head wilja ei kanna, raiutakse maha ja wisatakse tulesse. Amen.**

Täna peab meie ususeltsi rahwas igaaastast patustpöörmise ja palwe päewa. Ärgu mõtelgu ükski, et aga sel päewal sünnib patust pöörda, meelt parandada ja palwet teha. Ei mitte nõnda, waid see päew peab terwe rahwale meeletuletamiseks olema, et ristirahwa kohus ja kord on, igapäew patust pöörda ja igapäew palwet teha. Neid tänapäewase kirjatunnistuse sõnu räägib meile ristija Joannes. See'p just tema ammet ja päris elutöö oli, et ta Issandale teed walmistas, rahwast meeleparandamise juure kutsudes. Seks on tänini weel meeleparandamise jutlus tarwis. Ta peab südamid walmistama, et nad Jesust ja tema armu wastu wõtawad usus. Ja meie teeme sellepärast hästi, et meie ristija Joannese jutlust tähele paneme ja tema manitsust tallele paneme.

Kirwes on ju puu juure külge pandud.

1) katsu oma südant läbi. 2) Paranda wissiste meelt 3) ajagu see sõna sind uskuma.

Palwe: Oh Issand Jesus, juhata sina meid kõige tõe sisse, sinu sõna on tõde. Amen.

I. Katsu oma südant läbi.

Juba on kirwes puu juure külge pandud! Oh helde Jumal, seesinane sinu sõna paneb meid üsna wärisema, sest ta on wäga tõsine manitsuse sõna. Ta käib inimese läbi südame ja neerude kui mõõk. Kirwe paneme ju siis puu juure külge, kui meie puu tahame maha raiuda. Selle nõuuga paneb ka Issand kirwe meie elupuu juure külge. Wõi ta tahab meid maha raiuda, suretada, ära tappa? Jah, nõnda lugu on. Issand paneb kirwe meie puu juure külge siis, kui ta meid katsuma tuleb haiguse, õnnetuse, waesuse, surma hädaga ja muu niisuguste asjadega. Nendega ta tuletab meie meele omad kohtumõistmised: Meie teeme hästi, et meie neid tähele paneme ja meele tuletame, et Jumala kohtu päew meid mitte ei leia walmistamata olewat. Sest neid puid raiutakse maha, mis head wilja ei kanna. See sõna olgu meile tõsiseks manitsuseks, mis nõnda käib: Katsuge iseendid hoo-

TARTU ÜLIKOOL
RAAMATUKOGU ARHIIVKOGU

lega läbi! Kuulake hoolega järele, kas Issand teid ka arwab hea puude sekka? kas meie kanname head wilja, mis Jumal heaks kiidab ja tema meele päraſt on? Juſt tänane patuſtpöörmiſe ja meeleparandamiſe päew manitſeb meid, et meie nõnda endid läbi katſukſime.

Meie oleme ristiinimeſed. Selle armuſeiſuſe ſisſe on Jumal meid wõtnud, kui meid ristiti, ſee on, kui meid istutati kolmainu Jumala ſisſe. Sellepäraſt on Issandal õiguſt, meilt head wilja otſima tulla. Kas ta ſeda peaks meie juureſt leidma? Ega ſee liig ei ole, kui päritakſe, et igas kihelkonnas õiget wilja peab olema. Oh kui palju on ſeſt puudu meie päiwil. Joannes manitſeb ka meid, üteldes: „kandke õiget meeleparandamiſe wilja!“ Õige wili, mis Issand Jumal oma rahwa käeſt pärib, on ju ka ſee, et nad tema nime pühaks peawad ja tema pühapäewa pühitſewad. Oh kui palju teutakſe ja rikkutakſe ſeda ära! oh kui wähe hoolitakſe Jumala ſõnaſt, nii ja nii mitu täiskaswanud ristiinimene et tea enam katekismuſe ſõnad, weel wähem tema õpetuſed ja ſeletuſed. Ja pühapäew on ristirahwa ſeas tantſu ja lakkumiſe päewaks ſaanud. Teine ſelts wilja, mis Issand meie elupuu pealt otſib, on tõſine armastus ligimeſe wastu, nagu Jumal ſeda meilt pärib ſeitsmes wiimſes käskudes. Paraku, kui wähe on armastuſt leida, kui palju on neid, kelle ſüda külmemaks on jäänud, kui jeä tükk. Oh kui palju tallatakſe neljat käsku jalgadega, et wanemate ja ülemate wastu pannakſe! Oh kui palju on riidu ja rahutuma meelt maa peal! Oh kui wähe hoolitakſe Jumala käſuſt, et inimeſed peawad kaſinaste ja puhtaste elama kõnede ja tegude ſees; kui wähe ſeſt käſuſt, et abielurahwas üks teiſt peawad armastama, nagu Issand koguduſt on armastanud ja iſeennaſt ſelle eeſt ära annud! Kui wäga waletakſe ligimeſt ja räägitakſe teda taga. Kui palju untrehti tehakſe ligimeſe raha ja waraga. Mis roppuks ja kerglaſeks on mitmes kohas noorte inimeſte eluwiiſid, mõtted ja kõned läinud. Kes iſeennaſt hoolega ja tõſiſe meelega läbi katſub, ſee ſaab ſeda wisſiſte tunda ja niiſugune läbikatſumine on tulus ja kibedaſte tarwis.

Waadaku igaüks tubliſte oma ſüdant ja elu läbi — külap ta leiab palju pattu aga piſut püha wilja. Aga paha puuga on wilets lugu; Issand ütleb, et ſeda raiutakſe maha ja wiſatakſe tulesſe. Sellepäraſt manitſeb Joannes meid

II. Paranda wisſiſte meelt.

Kes ennaſt tõſiſe meelega läbi katſub, ſee wiſt ſaab oma pattu tunda, ja ſelle ſüdames äratab püha Waim kurwaſtuſt patu päraſt ja patukahetſemiſt. Süda, mis ſeda wiiſi kurb on, igatſeb patuſt peaſeda, patuſt lahti ſaada. See'p tõſine patuſtpöörmine ja meeleparandamine on, ja ſee ſaadab ja wiib wiimaks elu poole. Aga wäga ſagedaſte paneb meie oma õigus ſüdant kinni püha Waimu töö ja nõuu wastu. Neid on üleliiga palju, kes ſelle wariſeeri ſarnatſed on, kes Jumala ees kiitles oma häiſt tegudeſt ja eneſes luges: Mina tänan ſind Jumal, et mina ei ole nagu muud inimeſed. Kõige ſuuremaks takiſtuſeks meeleparandamiſe tee peal on inimeſel tema oma õigus, et ta arwab ennaſt õige olewat, et ta iſeennaſt täis on. Nende wastu paneb Jumal, ja nad jääwad armuſt ilma.

Teiſed jälle on kerglaſe meelega inimeſed, nagu rikas mees ewangeliumis. Nad elawad rõõmſaſte ja ſuureſte üheſt päewaſt teiſe; muud mõtted neil ei ole, kui aga ilmalikuiſt asjuſt, kuidas nad neid kätte ſaakſid ja mis nad nendega teekſid. Nemad on ſellega üsna rahul, mis maailm neile wõib anda ja annab, nemad ei himustagi paremat ega ſuuremat. Ja ſeſt, et nad juſt ſandi ſüdamega inimeſed ei ole, waid enamiſte pehme ja hea ſüdamega, arwawad nad endid üsna õigeb olewat. Nad

ei mõtle mitte oma hinge peale ega kohtupäewa ja arutegemise päewa peale, ja sellepärast nad ei taha patust pöörda, ei ennast alandada Jumala sõna ja käsu alla, ega Jumala armu otsida. Juba kirwes on puu juure külge pandud. Seesinane hirmu sõna kohutagu neid ära, kes oma õigust täis on ja pangu wärisema, kes kerglased on omas meeles, et nad patust pöörwad ja meelt parandawad. Ei kerglased ega need, kes iseennast ja oma õigust täis on, ei tunne patu häda, nõndasamuti ka need mitte, kes tuimast peast ühest päewast teise oma elu edasi ajawad. Igapäewane raske töö, koha pidamine ja toiduse ja ihu ülespidamise mured kurnawad neid nii palju ära, et nad oma hinge ja igawese kohtu päewa peale sugugi ei mõtle. Nende mõte käib nõnda: Saagu hingest mis saab, kui aga ihu oma ülespidamist ja tarwidust saab. Niisugused on tööhärgade sarnatsed, kes sellega üsna rahul on, et nad oma põhku ja jooki saawad, saagu neid ka pärast tapetud. Oh kuis saawad niisugused tuimad hinged wiimsel päewal ära ehmatama, kui igawene kohtumõistja ilmub ja neid oma auujärje ette paneb seisma ja siis nende käest küsib, mis nad eluajal maa peal oma suremata hingega on teinud. Oh seda otsata kahetsemist, mis siis peale hakkab! Ja kõik on ilma asjata, sest see oli ju wiimne otsus, mis nad said.

Jah, äratagu tänapäewane ewangelium ja patustpöörmise ja palwe päew meid kõiki üles patu tundmisele, südame kurwastusele patu pärast ja igatsemisele Jumala armu järele. Aga sest ei saa mitte, et meie ükskord aastas patustpöörmise päewa peame. Waid iga päew peab ristiinimesel patustpöörmise päewaks olema, nagu katekismus meid õpetab, et meie igapäewase kahetsemise ja patustpöörmise läbi oma wana patust südant peame ära uputama, Ja Issand õpetab meid „Isa meie palwes" lugema: „Anna meile andeks meie wõlad." Meie peame nende palwe sõnadega igapäew Issanda palge ette astuma. Ja kes seda palwet tõsise ja uskliku südamega loeb, sellele saab iga päew patustpöörmise päewaks. Niisugune saab ka igapäew oma Issanda armu tunda ja wõib julgeste oodata kohtu päewa, sest tema Õnnistegija ja Ärapeastja seisab tema ees ja kostab tema eest. Keda püha Waim on saanud patutundmise ja patustpöörmise juure saata, see laseb ennast pärast ka saata usu poole.

III. Ajagu see sõna kirwest sind usu poole! see'p siis kolmas palwe päewa manitsus on.

Hing, kes meelt on parandanud ja patust pöörnud, otsib abi ja peastmist. Inimesed ei wõi aidata. Terwe maailma wägi ei ole nii suur, et ta meid üheskainsast patust wõiks lahti teha. Ja kõige maailma raha ja waraga ei saaks meie endid ühest patust lahti osta. Aina Jesus wõib aidata, tema jälgib meie patukõied lahti peasta ja lunastamise hinda meie eest maksta, sest ühegi muu sees ep ole õnnistust, ühtegi muud nime ei ole taewa all inimestele antud, kelle läbi meie peame õndsaks saama, kui aga nimi Jesus. Tema on meile teeninud ja saatnud pattudeandeksandmist, sest et ta inimeseks sai ja ilmasüüta meie pattude eest kannatas ja suri. Seda armu pakub tema meile ikka jälle uueste. Kes siis tõsises patustpöörmises oma wiletust ära tunneb, see wõtab hea meelega ja tänuga armu wastu. Ta hakkab usus Jesuse Kristuse halastusest kinni. Mu armsad hinged, ajagu teid see sõna sest kirwest, mis ju puu juure külge on pandud Jesuse juure, kes omad käed alati teie wastu wälja sirutab armastuse ja heldusega.

Oh mis kalli hinnaga on meid lunastud ja peastetud. Äraneetud risti puu peal on Issand oma elu meie eest jätnud. Sellepärast on meile rist ka kõige

kangemaks manitsejaks, et meie meelt parandaksime. Aga rist on meile ka märgiks ja täheks, et Jumal armuline on. Seesama rist aga pärib meilt, et meie usku tagaajame. Usk ei ole mitte meie oma töö, waid see on püha Waimu töö, kes meie sees oma tööd teeb Jumala sõna ja sakramenti läbi. Kes siis usku tahab kätte saada, see peab selle püha Jumala sõna ja sakramenti poole hoidma. Kes usu läbi tahab osa saada Jumala armust ja pattude andeksandmisest, see peab Jumala sõna ja sakramenti poole hoidma. Ilma Jumala sõna ja sakramentita pole weel ükski armu, pattudeandeksandmist, elu ja õnnistust kätte saanud. Seesinane usk aga on elaw usk.

Kellel seda elawat usku on, see elab ka usuelus. Usuwili on head teud. Sellepärast peab igal pool, kus õiget usku leitakse, ka hea wili olema, ja kui seda wilja ei leita ühe inimese juurest, siis pole tema usk weel mitte õige ega elaw. Kui püha kiri usust räägib, mis õndsaks teeb, siis räägib ta ikka sestsamast elawast usust, kes Jesust Kristust on omale omaks wõtnud ja Jumala meelepäraliste tegude sees tegew on. Wiimsel kohtupäewal saawad need aga seisma jääma Kristuse kohtujärje ees, kellel seda elawat usku on. Aga kellel seda usku ei ole olnud, neid arwatakse paha puude sekka, mis maha raiutakse ja igawese tulesse wisatakse.

Pidage siis ikka meeles kohtupäewa, sest see päew tuleb wisiste ka teile. Ja see sõna sest kirwest, mis ju teiegi puu juure külge on pandud, ajagu teid takka, et teie seda tõsist elawat usku taga nõuate, Jumala sõna ja sakramentid truuwiste pruugite ja alati palwes elate. Meie tee taewa poole olgu nõnda: patustpöörmise ja usu läbi igawese elu sisse. Amen.

Palugem: Issand Jumal, meie alandame ennast sinu ette ja tunnistame sulle, et meie oma pattude pärast sinu ees mitte ei wõi seisma jääda. Sina oled püha, aga meie oleme pahad, patu kätte ära müüdud ja hukatuse käes. Kui sa meitega tahad kohtusse minna, siis ei jää meie seisma. Aga meie otsime sinu halastust, et meie peasekšime sinu õige kohtu alt, ja mitte hukka ei lähe. Mõtle meie peale oma suure helduse järele ja anna meile andeks meie ülekohut ja pattu Jesuse Kristuse ja tema kalli teenistuse pärast. Amen.

Tall. l. r. Nr. 267, 1—4. Tart. l. r. Nr. 207, 1—4.

Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удостовѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи препятствій не имѣется.

Ревель, Вышгородъ, 3-го Октября 1897 г.

№ 1401.

Ассессоръ Консисторіи: І. Графъ Игельстромъ.

за Секретаря: А. Келеръ.

Дозв. цепз. — Юрьевъ, 29. Ноября 1897 г. — Печатано въ типографіи А. Миквица въ Ревелѣ.

AAM PT- 1420

1. Jutlus esimesel Kristuse tulemise pühal.

Nr. 1, 1—5. Tere tulemast Issand, meie Õnnistegija, kellele nimi pandud on: Imelik nõuuandja, wägew Jumal, igawene isa, rahu-würst. Sinu päralt tahame meie olla ja sinule jääda, sina ustaw Jumal ja Issand igawest, ja wõta meitest keelda kõik waleõpetust. Amen.

Tunnistus. Mateuse ewangelium 21, 1—9. Ja kui nemad Jerusalemma ligi said ja Petwage poole Õlimäe juure tulid, siis läkitas Jeesus kaks jüngrit ja ütles nende wastu: Minge sinna alewisse, mis teie kohal on, ja sedamaid leiate teie ühe tinni seutud emaeesli ja sälu tema juures, peastke neid lahti ja tooge minu juure. Ja kui teile keegi midagi ütleb, siis ütelge: Issandale on neid tarwis; siis läkitab tema neid sedamaid. Aga see on kõik sündinud, et pidi tõeks saama, mis öeldud on prohweti läbi, kes ütleb: Ütelge Sioni tütrele: Waata, sinu kuningas tuleb sulle tasane, ja istub emaeesli seljas ja sälu seljas, mis on koormakandja ema-eesli poeg. Siis läksid jüngrid ära ja tegid nõnda, kui Jeesus neid oli käsknud, ja tõid emaeesli ja sälu ja panid omad riided nende peale ja panid teda nende peale istma. Aga suurem hulk lautasid omad riided tee peale, aga teised raiusid otse puist ja heitsid tee peale. Aga rahwas, mis eel ja taga kais, kisendas ja ütles: Hoosianna Taaweti Pojale! kiidetud olgu, kes tuleb Issanda nimmel, Hoosianna kõrges! —

See on mitme asja poolest üks imelik juhtumine, mida teie praegu olete kuulnud. Suure rahwa hulga peale tuleb häkitselt waimustus, röömutuju, nad teretawad seda waest Naatsareti Jeesust, keda nad ometi juba sagedaste näinud olnwad, ja ei olnud teda miksti pannud, — nad teretawad teda röömustades tuhatkordse hõiskamisega. Nad ei heida üksnes palmipuu otse tee peale, kus tema käib, waid nad wõtwad riidetki seljast maha ja lautawad neidki tekiks, et tema kui kuningas ja Issand nende üle sõidaks. Ja kui tema Jerusalemma sisse-jõuab, siis on terwe linn liikumisel, seal on tüli ja jooksmist, rahwas wajuwad muudu kokku, et üks tõist ära tahtwad tallata. Majade aknad uulitsa poole on täis inimesi, katuste peal seiswad hulk rahwast, kõik tahtwad teda näha, kõla ja hõiskamine on otsatu.

Et meie nüüd inimesed oleme, kes igast asjast aru tahawad saada, seepärast ei loe ega kuule meie seda lugu mitte ilma mõtlemata, waid meie tahame teada, kust see imelik juhtumine tuli, ja mis neid nõnda üles kihutas. Meie küsime selle lou *põhjuse* järele, aga meie küsime ka, mis sest lõust *wälja tuli*, meie püüame seda asja täieste mõista ja selle rahwa seesipidist elu ära tunda, mis nõnda röömutujul mässas. Aga meie tahaks weel rohkem teada, kui seda. Meie küsime ka: Kas on see lugu üksnes see kord juhtunud, kas on see üks ennemuistne ja ammugi möödalainud lugu? Wõi on see üks elaw lugu, juhtumine ja seisus eht olek, mis ka teistele rahwastele kestab ja wõib olla, tänini weel wältab? Eht tahab Jumal *meile* ja meie rahwale selle lauga midagi esimesel Kristuse tulemise pühal ütelda?

Minu armsad, mis enne kirjutatud on, seda on meile õpetuseks kirjutatud. Et pangem siis täna tähele:

Jisraeli rahwa wiimast jumalikku waimustust.

Meie kõneleme sellest, 1) kuidas rahwas teda auustamisega wastu wõtnud, 2) mis neid ajanud, nõnda Jeesust auustamisega wastu wõtma, 3) mis sest auustamisest kasu tulnud.

I. *Rahwa auustamine.* Pangem tõige pealt rahwa hõiskamist ja kisa tähele. See oli kahekordne. *Esiteks* hõiskasiwad nemad tema poole: „*Hoosianna Taweti Pojale!*“ Sellega ütlesiwad nemad: Sina oled õiguse poolest meie kuningas, Jumalast ennemuiste ära walitetud ja sisse seatud kuninga Taaweti järgmine. *Tõiseks* hõiskasiwad nemad tema wastu: „*Kiidetud olgu, kes tuleb Issanda nimel!*“ Nad kiitsiwad *kummardades*. Issand, see on Jehowa, ilmunud Jumal, Jumal Poeg, kes wanas seaduses seks oli ilmunud, kes on ja kes oli, ja kes tuleb. Seda tähendab ta nimi *Jehowa*. Nemad teretasiwad teda siis seda wiisi: Sina oled see, *kes tuleb*, ja sina tuledki *Issanda* nimel, sina oled see Jehowa, meie igawene jumalik kuningas.

See kahekordne teretamine oli *kuningliku auustusega wastuwõtmine*. Kuningast, kes auujärje peale tuleb, wõtab rahwas auustusega wastu. Mis

ARHIIVKOGU
TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

see tähendab? See on: Nad teretawad teda rõõmuga omaks uueks, õigeks walitsejaks ja lubawad tema sõna kuulda. Seda wõib sõnadega lubada, ehk ka muidu kombede läbi. Jisraeli rahwas wõttis selle kahekordse hüüdmisega Issanda Jeesuse omaks edespidiseks walitsejaks ja kuningaks wastu.

Nii kaua, kui maailm seisab, ei ole sedasugust auustusega wastuwõtmist weel mitte olnud. Meie ajal wõtab waest ka mõni suur rahwas oma armast walitsejat waimustusega wastu ja teretab teda suure auustusega. Nõnda näituseks, kui meie kallis riigiisa Jumala kaitsmise läbi õela mõrtsukate käest peasis ja oma pealinna jõudis, siis wõtsiwad teda ka rahwas suure rõõmu ja südameliku tänuga wastu, küll nad hõiskasiwad ka teda teretades, ja igal pool laial isamaal tänati hõisates Jumalat, kui sõnumed maale tuliwad, ja rõõmu-tuled säräsiwad öösel linnades — nõnda auustas teda ka rahwas hilda kahekümne wiiendama-aastasel kroonimise-pühal. See oli ka auustusega wastuwõtmine, mis priitahtlikult ja südamest tuli.

Nõnda oli ka priitahtlik ja südamest see teretamine, millega siin Juuda rahwas Issandat Jeesust wastu wõtsiwad. Aga teretagu rahwas oma kõigeparemat walitsejat kui wäga südamest, seda ei ole ometi kunagi, mis meie siin leiame: Jisraeli rahwas ei teretanud Issandat Jeesust üksnes inimeslikuks, ajalikuks kuningaks hõisates: „Hosianna Taaweti Pojale;" waid nemad teretasiwad teda ka *omaks jumalikuks, igaweseks ja taewalikuks Issandaks ja kuningaks*, kui nad hüüdsiwad: „Kiidetud olgu, kes tuleb Issanda nimel!" ja weel: „Hosianna kõrges!" Sest need wiimsed sõnad oliwad päris palwesõnad, mida rahwas Issanda Jeesuse poole hüüdsiwad, ja tähendawad nii palju: Anna õnnistust kõrguses!

Selgeste mõista, kui Issand Jeesus nii suure auuga oma linna tuli, siis oli tõsise Jumala-tundmise hele walgus rahwa peale paistmas, et nemad seda meest, kes nii tasaselt, madalalt ja alandlikult rahwa pealinna tuli, omaks Messiaks, kõige maailma kuningaks ja ühtlasi inimeseks ja oma rahwa kuningaks ära tundsiwad.

Aga meie peame seks pisut tagasi waatma. Juuda rahwas on nüüd üle kõige maade laiali pillatud, neil ei ole isamaad, nad ei ole õiete enam rahwas. Aga nad oliwad ükskord õitsew, õnnelik ja wägew rahwas olnud; Taaweti all oli neil kõige ülem õitsmise aeg. Seesama Taawit oli ka Jumala südame järel mees olnud. Sest saadik oli rahwas aast' aastalt alla poole wajunud. Esite oli rahwas kahte jakku lahkunud. Nõnda oli ta paar sada aastat elanud, aga ta elu oli üks pikkamisi närtsimine olnud. Usk, jumalakartus, õigus, kindlus, jõud oliwad kord korralt kahanenud. Sagedaste ja birmsaste oli Issand Jumal neid karistanud. Siis pöörsiwad nad küll jälle tema poole, ja Jumal aitas neid jälle. Aga weel rutemine taganesiwad nemad jälle Issandast ja elasiwad oma himudele. Wiimaks tuliwad wäljast waenlased, sundisiwad rahwa oma ilke alla ja wiisiwad suurema jau tõiste maadesse wangi. Nüüd ei olnud neil ühtegi kuningast enam. Kõige wiimati sattusiwad nemad täitsa wõõra walitsuse alla, nõnda kui meie ligidal endine Poola kuningriik. Oi, Jisraeli rahwas sattus suure õnnetuse kätte.

Kui nüüd Jeesus Taaweti sugust ja perekonnast ilmus, siis ei olnud rahwal juba mitu sada aastat enam ühtegi oma kuningast ega kindlat walitsust olnud, ja nad oliwad sunnitud rahwas. Aga otsekui meie naabrid Poolakad tänapäewani ei ole järele jätnud lootmast, et neid jälle oma riigiks ühendakse, nõnda ei olnud ka Jisraeli rahwas niigi pitka aja pärast seda lootust maha jätnud. — Nüüd oli Jeesus kui inimese-poeg, kui Taaweti Poeg tõe poolest Jisraeli õigusmõõduline auujärje-pärija. Aga kui Jumala Poeg oli ta ühtlasi üle kõige maailma Issand. Ja see mõte, see tundmine tuli rahwale häkitselt, kui nad teda eesli seljas Jerusalemma nägiwad tulewat, ja nad saiwad julgeks: Tema see on, tema on Jehowa Kristus, prohwetitest ammu tõutatud Taaweti Poeg ja Messias!

Ühtlasi tõusis neile kindel lootus: nüüd seatakse Jisraeli riik jälle üles, nüüd saame jälle priiks, suureks, walitsejaks rahwaks! Seepärast rõõmustasiwad nad järsku hõisates ja wõtsiwad teda auustusega wastu.

Ja selle juures tuleb weel meelde tuletada, et see kord palju rahwast ümberkaudselt maalt Jerusalemma kokku oliwad tulnud. Sest Paasapüha tuli kätte ja siis wajus jo rahwas maalt kõik linna ja templisse kokku. Seepärast oli siin *kõik* rahwas Jeesust auustusega teretamas ja wastu wõtmas. Meie kõneleme tõiseks sellest:

II. *Mis neid ajas Jeesust nõnda auustamisega wastu wõtma.* Kuidas wõis rahwas häkitselt seda tunda, missugune walgus oli talle

paiſnud, et ta ſeda mõistis loota, ſedawiiſi teda wastu wõtta? Kolm aastat oli Kristus nüüd sõna ja teuga oma auu rahwale awaldanud, kõigeenamiste Kaalilea maal, aga muudes maa-jagudes ka, oli ta imelikuid Jummala-teguſid teinud. Rahwas pani küll imets, ſai ſeſt palju kaju, rõõmustas uuſi imeteguſid nähes, aga ta jäi ſeks, mis ta oli, jumalakartmataks ja hooletumaks. Aga ikka wägewamaks läkſiwad teud, ſurnudki tõuſiwad Jeeſuſe sõna peale üles. See hakkas wiimati mõjuma ja rahwaſt äratama, igal pool hakati küſima: Kes ſee Jeeſus Naatſaretiſt on? Kuſt on ta wälja tulnud? Kas tema ei peaks Kristus taewaſt olema?! Wiimaks oli ta Laatſaruſe hauaſt wälja kutsnud, kelle ſurnukeha juba neli päewa mädanemas oli olnud. See oli ometi ſuurem tegu, kui kõik ſeniaegſed prohweti teud, ſee mõjus wägewaste kahele poole. Mitmel oli Laatſaruſe ülestõusmiſeſt ſaadik kindel nõuu, Jeeſuſt ära tappa. Seſt rahwas hakkas armama, et tema ſee oli, ja wõttis teda ſeepäraſt ſuure auuſtuſega wastu.

Aga pea-aſi on ikka, mis neid ſeeſpidi ajas. Tõeste, Issand Jumal iſe on neile ühe korraga ſilmad lahti teinud, Püha Waimu äratamine ja ſeeſpidine waimustus tuli nende peale. Weel üks kord tuli Jumal rahwale, kes kohtumõiſtmiſe ja hukatuſe wäärt oli, ülewelt-walguſe läbi appi, ajas neid Püha Waimu läbi üles, et nad ometi weel wiimſel tunnil Jeeſuſt Kristuſt ära tunneksiwad, endid tema kätte annaksiwad, endid laſeksiwad patuſt peaſta. Jumalaga ühendada ja hukatuſe eeſt hoida.

Ja kolmas aſi oli ka weel. Püha Waim tuleb inimeſtele alati ütsnes Jumala sõna läbi. Seeſugune sõna oli rahwale Sakaria ſuuſt antud. Juba mõne ſaa aasta eeſt oli Issand Jehowa rahwa wastu ſelle prohweti läbi ütelnud: „Ole üpris wäga rõõmus, Sioni tütar, hõiska, Jeruſalemma tütar! Waata, ſinu kuningas tuleb ſulle, õige, ja tema ſaab abi, wilets, ja ſõidab eesli ſeljas ja emaeesli ſälu ſeljas.“

Nõnda on mitme kuuldud ja õpitud piibli sõnaga lugu: ära lähewad meeleſt, meie ei tea neid tuskile tarwitada, ja mõni mõtleb: mis tarwis on ſee sõna? Aga häkitſelt tuleb üks juhtumine otſekui wihm kuiwa maa ſees olewa terale, ja sõna hakkab ſüdame põhjas liikuma ja idanema, piibli sõna läheb elawaks, ja ei olnud mitte ilma asjata. Elus alles ilmub piibli wägi; kiuſatus, riſt ja muud juhtumiſed teewad sõna wägewaks ja liikuwaks.

Nõnda juhtus ſiin ka. Kui rahwas ikka enam ära rikkus ja nende käſi halwaste käis, ſiis oliwad mitmel need püha kirja sõnad tähtſad, millega Jumal tulewat rahwalunaſtajat ja peaſtjat oli kuulutanud. Kes õnnetuſes on, kuuleb hea meelega tõutuſe sõnu.

Nende sõnade ſees on ka ſee tõutus: Sioni tütar, Jeruſalemma linn, hõiska! Waata, ſinu kuningas tuleb ſulle, õige, ja tema ſaab abi, wilets, ja ſõidab eesli ſeljas ja emaeesli ſälu ſeljas. Seda sõna oli mõni lugenud ja ka päha õppinud. Aga kuningas, õige, abiſaatja ei tulnud kunagi, ſee oli otſekui tühi sõna, ei ütſki mõiſtnud ſelleſt enam hoolida ega seda meeles pidada.

Aga nüüd nägi rahwas ſeda meeſt, kes ſagedaste eneſeſt oli ütelnud: „Mina olen taewaſt maha tulnud, mina olen Jumala Poeg, mina olen elu,“ — ſeda, kes nii ſuuri jumalikuid teguſid oli teinud ja Laatſaruſe haiſewat ſurnukeha jälle elule äratanud, — ſeda nägiwad nad häkitſelt weidral wiiſil tulewat. Eesli ſeljas sõites ja eesli ſälu kõrwas tuli ta Jeruſalemma. Ja juſt ſee weider tulemiſe-wiis tuletas warsſi wana, unuſtuſe ſiſſe jäänud Jumala sõna meelde. Ja üks ütles tõiſe wastu: „Kuule, ſee on ju otſe nõnda, kuidas prohwet ütleb, ennä eeslit, kelle ſeljas ta sõidab, ja eesli sälg on ka ſeal!“ Tõine jälle tuletas piibli sõna meelde: „Waata, ſinu kuningas tuleb ſulle, õige, ja tema ſaab abi, wilets, ja sõidab eesli ſeljas ja emaeesli sälu ſeljas!“ Tõine kinnitas seda kuuldes: „Tõeste, ſee sõna läheb praegu tõeks, mis prohwet muiste kuulutanud, seda ei ole seie maale weel kunagi olnud, ſee ta on, ſelle ſees on tõutus täide läinud, ſee on meie kuningas, ſee on, kes tulema peab.

Ja ſeeſpidiſe walguſe wäel, Püha Waimu walguſel ſai aimamine julgeks teadmiſeks: Tema on ſee! Ja ſellega läks ka lootus kindlaks: Nüüd on rahwa wiletſuſe aeg möödas, ſee õige ſaab abi. Ja nüüd wõttis hõiskamine ja auuſtamine wõimuſt, tõine hüüdis tõiſe wastu, ja kõik linn kõlas rõõmukiſaſt. Ja ſuure hõiskamiſega lätſiwad südameid ſeda julgemaks, ſeſt wana prohweti-sõnas oli ka juba rahwa hõiskamiſeſt räägitud.

III. Mis oli nüüd ſelle tundmiſe ja auuſtamiſe kaju? Minu armſad, kui meie ſelle peale mõtleme, ſiis tikub weſt ſilmi. Seſt meie oleme ka rahwas, kelle juurde Jeeſus ſuure armuga on tulnud, kelle igaweſeks kuningaks

tema ju ammugi jõudnud. Tema on ükſi ſee, kes meid meie iſamaale on kogunud, meid omale wabaks teinud, kes meid jõuab ühendada ja õnnele ſaata.

Seſt kuidas läks lugu ſeal? Järsku tuli tundmine, ruttu tõuſis rõõm, — kärmeste kaduſiwad mõlemad. Rahwas oli kerge, kerge aruga ja kerge meelega, uſk oli nende käeſt ära ruſutud. Rahwal ei olnud enam jumaliku ſiſu ega kindlat allaheitmiſt, ei põrmu uſtawuſt; parteide jagelemiſega ja tühja auu tagaajamiſega oliwad nad lagunemiſel, ja üksi aſi ei mõjunud enam. Endiſel ajal oli rahwal üks meel ja nad rõõmuſtaſiwad iſe omaſt uſukindluſeſt. Aga nüüd oli teutajatel kerge nendega mängida ja neid wedada. Sellepäraſt ei olnud juttugi, et rahwas Jumala antud walguſeſt ja tundmiſeſt oleks kinni pidanud. Ei roolegi! Üks uus aſi oli ſee olnud, ajawiiduſeks. Ja ajawiiduſt, igapäew midagi uut meelelahutuſeks, ſeda tahtis rahwas.

Ei olnud peatuſt, ei ühtegi jumaliku kindluſt rahwa ſüdames enam, ſeepäraſt ei hoolinud nemad tõiſel päewal enam Jeeſuſeſt, keda nemad täna hõiſates oliwad wastu wõtnud. Suba oli tuju jälle läinud. Ka oliwad nõudmiſed, mida Jeeſus oma rahwa, oma jüngrite ja laste käeſt nõudis, nende aruſt näga rasked. Iſeennaſt ära ſalata, Jumala auu otſida ja patuſt lahkuda — kus ſa ſellega lähed! Õiguſt, neid nõudſiwad kui palju, — kohuſeid —? neid nad ei teadnudki. Oma elu Jeeſuſe meele ja tahtmiſe järele ſeada, ei ſee tulnud meeldegi. Muretſegu tema neile auu ja wõimuſt ja kiitku kõik heaks, mida nende ſüda himuſtas, kui mitte — ſiis mingu tema kus taht; ſellepäraſt ei ſalinud nemad tema walitſuſt mitte. Nemad himuſtaſiwad koguni tõiſt priiuſt, kõigiſt keelduſeſt, kohuſeſt priiuſt, liha priiuſt, ſeda nad tahtſiwad. Sellepäraſt ei ſeisnud nad mitte Jeeſuſe eeſt, ei, waid mõne päewa päraſt nõudſiwad nemad iſe, et teda ſaaks ära hukatud; kui tema nende liha lootuſi ei täitnud, ſiis oli wiha ſeda ſuurem. Walguſe aſemel kippus pimedus jälle peale, armu katſmine oli neile kalestuſeks ſaanud. Ärkamiſe peale oli jälle uni tulnud, elu liikumine oli jälle ſurma kätte neelatud.

Nõnda pidi ſiis Jeeſus, kes oma rahwaſt jumaliku ſüdamega armaſtas, ſilmaweega nende päraſt meelt ära heitma ja nende peale kohut mõiſtma. Seſt kes mitte Jeeſuſe poole täieſte ja tõeſte ei pööra, ſeda ei wõi Kõigewägewamgi mitte peaſta. Miks päraſt mitte? Seepäraſt, et ſee Kõigewägewam ühtlaſi ka ſee Püha on.

See oli wiimane äratamine, ſee oli wiimane jumalik waimuſtamine, mis Iſraeli rahwale tänapäewani antud. See oli wiimane kord, et Jeeſus ennaſt rahwale Õnniſtegijaks ja Peaſtjaks ja ühtlaſi kuningaks ja Iſandaks on pakkunud. Rahwas ſai laiale pillatud ja tema riſud on ähwardamiſe märgiks kõigile rahwaſtele ja inimeſtele üle kõige maailma lautatud, tunniſtuſeks neile, kes Jeeſuſt ära heitwad. Nüüd ſeiſab iga uue kiriku-aaſta wärawa peal Jumala kiri: „Ütle Siioni tütrele, ütle igale rahwale, kes Jumala ilmutamiſt Jeeſuſe ſees kuuleb ja tunneb, ütle igale rahwale, kellel Kriſtuſe kirik ja ewangelium on, ütle neile: „Waata, weel tuleb ſinu kuningas ſinule ja tahab ſind peaſta ja õnſaks teha.“

Mu wennad ja õed! Selle õnnetuma, Jumalaſt hirmſaſte hukkamõiſtetud rahwa ajalugu on peegliks kõigile rahwaſtele ja inimeſtele, kelle juurde Jeeſus Kriſtus on tulnud. Ülepea on Iſraeli rahwa lugu tähtjas kõigile rahwaſtele, oma mõõdaniku ja tulewiku ära tunda. Ja tänane tunniſtus teeb tutwa teu läbi tõeks: Üksſord pakub ennaſt Õnniſtegija rahwaſtele, kellel ta oli, wiimaſt korda, ja kui nad teda mitte oma rahwaliku eluſſe waſtu ei wõtta, waid teda ära põlgawad ja wälja lükkawad, ſiis mõiſtetakſe nende peale kohut ja nad lähewad hukka.

Oh Iſand, anna meile walguſt tunda, mis õnniſtuſeks tarwis on! Hoſianna kõrges! Amen. Nr. 11, 3—4.

Palugem: Tere, ſa halaſtuſe kuningas, meie hingede elu-rõõm ja lootus, oh tere! Sinu poole liſendame meie waeſed Aadama lapſed, ſinu poole hõiſkame meie ſelle ilmawee oru ſeeſt: Hoſianna Iſand Jeeſus Kriſt, kes ſa tuled armuliſt, pööra meie poole oma ilmakeſed nii täis halaſtuſt ja näita ennaſt meile, ſa kiidetud Jumala ja Maria Poeg — oh ſa helde, oh ſa kallis, oh ſa magus Iſand Jeeſus Kriſt. Amen. Nr. 2, 1—3.

Къ напечатанію сей проповѣди со стороны С.-Петербургской Евангг.-Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.
Ст. Петербургъ, 6. Ноября 1886 г. Вице-Президентъ К. Лаландъ.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 10. Ноября 1886 г. Trükitud H. Laakmann'i juures Tartus 1886.

ARH ÕT-1420

2. Jutlus töisel Kristuse tulemise pühal.

Nr. 3, 1—6. Oh Issand, anna meile Püha Waimu, et meie sinu tulemist armastame ja sinu suurt ilmumise päewa röömuga oodata wõime. Amen.

Tunnistus. Luuka ewangelium 21, 25—36. Ja päikeses, kuus ja tähtedes peawad imetähed olema, ja maa peal peab rahwal ahastus olema ilma nõuuta, et meri ja wee woud kohisewad. Ja inimesed lähewad rammutumaks kartuse ja asjade ootmise pärast, mis maailma peale peawad tulema; sest taewa wägesid peab kõigutatama. Ja siis näewad nemad inimese Poja tulewat pilwes suure wäe ja auuga. Aga kui see töik hakkab sündima, siis waatke üles ja tõstke omad pead üles, seepärast et teie äralunastamine ligi tuleb. Ja tema ütles neile ühe tähendamise sõna: Waadake wiigipuud ja kõiki puid; kui nemad ju pakatawad ja teie seda näete, siis tunnete teie iseenesest, et sui ju ligi on: Nõnda ka teie, kui teie näete seda sündiwat, siis tundke, et Jumala riik ligi on. Tõeste, mina ütlen teile, et seesinatse põlwe rahwas ei lõpe mitte ära, kuni see töik saab sündinud. Taewas ja maa lähewad hukka; aga minu sõnad ei lähe mitte hukka. Aga hoidke, et teie südamed ei saa koormatud liiasöömise, ei liiajoomise ega peatoiduse muredega, ja et seesama päew hätitselt teie peale ei tule. Sest kui linnupael tuleb tema töikide peale, kes kõige maa peal aset on. Seepärast walwage ja paluge igal ajal, et teid wäärt arwatakse ära põgenema kõige see eest, mis peab sündima ja seisma inimese Poja ees.

Issandas armsad hinged! Wana rahwas ütlewad: härga peetakse sarwest, meest sõnast. See on wäga õige sõna. Kas kiidate teie ka õigeks? Oma sõna pidada, olgu tähtsa asja pärast, ehk muidu igapäewases elus, alati sõna pidada, kui see meile ka pahandust ja kahju saadab, siiski oma sõna pidada ustawalt ja truuiste, see on mehe auu. Aga see on naesterahwale ka auuks. Kahekeelne mees, ehk seesugune kergats, kes midagi ütleb ja lubab ja pärast ei mõtlegi oma sõna pidada, seesugune usutu on töikide meelest teutatud, üsna sant, kui sellega tegemist on. Kui inimese juttu enam uskuda ei wõi ja sõnal enam põhja ei ole, siis on waene läbi saada ja usaldus on otsas.

Aga kui juba inimesed seda tundwad, mis teie Jumalast arwate? Tõeste, walstuse uuled on Jehowa meelest hirmsad. Jumal kiitleb päris omast kindlusest, et tema oma sõna alati peab. Ja kui see ka mitte nii ruttu ei sünni, kui lühikese aruga inimesed arwawad, kellel kannatust ei ole, siiski sünnib see wissiste. „Mina ei ole oma sõna, mina ei ole oma tõutust ja ähwardust mitte ära unustanud," ütleb Jumal; „ootke aga ja kannatage! Minul on tuhat aastat kui üks päew, aga oma sõna ma pean, küll te' seda saate nägema" — ütleb Jumal. Sõna pidada, see on ka Jumala wiis, ja Ta käseb, teda ka sõnast pidada.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

Aga õues on kõik, kes walet armastawad ja teewad, ütleb prohwet. Kes on siis need, kes walet armastawad ja teewad? Kõige pealt need, kes midagi lubawad, ja oma sõna ei pea. Kes oma sõna ei pea, seda ei sallita mitte ustawate seltsis. Aga kes alati oma sõna peab, mis selle õigus on? Selle õigus on, et iga mees teda usaldab. Kes tema sõna päraſt kahtleb, see eksib ise tõe wastu ja teutab seda, kes ilma süüta, see lahkub tõsiste seltsist, see on õues, wäljas.

Aga kui juba inimeste seas lugu nõnda on, mis teie Jumalaſt arwate? Kes Jumalat ei usu, see teeb teda walelikuks. Kes mitte selle päraſt julge ei ole, et Jumal igas asjas oma sõna peab, selleſt ütleb Jumal ka: See jäägu õue! see ei wõi mitte Jumala ja tema laste seltsi jääda. Seepäraſt — härga peetakse sarwest, meest sõnast; aga õues on kõik, kes walet armastawad ja teewad — see on inimeste ja Jumala meeleſt õige sõna.

Nüüd kuulgem Issanda Jeesuse Kristuse sõna ja lubadust, mis tema pidama saab, ja mida meie uskuma ja hoidma peame.

I. Issanda Jeesuse sõnad ja lubadus ise. Ükskord oli üks kuningas, see tuli omaſt lossist ja pealinnaſt ära ja läks ainuükſi maale ühte talusse, mis tema riigi piiris oli, ühte talusse, kus inimesed waesed ja hädas olid wõõra sundija päraſt, kes neile küll palju õnne ja head lubas, aga oma sõna mitte ei pidanud. Aga kui kuningas sinna talusse läks, ei tunnud teda keegi, sest tema ei pannud kuninglikud riided selga, waid käis kui liht alamat sugu mees. Ütski ei oleks arwanud teda kuninga olewat. Aga tema tahtis talu rahwaſt peasta ja neile ära ütelda, et tõine neid pettis ja wale wõrku wedas.

Talus tundsiwad teda ometi mõned ära, tema wiisist paistis ta kuninglik auu ja kõrgus wälja, ja nemad armastasiwad ja austasiwad teda kui kuningat, kuulsiwad tema nõuu, tegiwad tema tahtmist ja hoidsiwad tema poole. Aga mitmel ei olnud tema kuninglik wiis mitte meelt mööda, need ei hoolinud temaſt mitte, waid tahtsiwad ennem waenlase sunduse alla jääda. Tema oli neid juba omale suutumaks ära petnud. Need saiwad pealegi aega mööda tigedaks wõõra külalise wastu, pekſiwad teda ja tõukasiwad teda taluſt wälja. Siis läks kuningas jälle oma linna ja lossi tagaſi.

Aga enne kui ta läks, ütles tema nende wastu, kes teda armastasiwad ja tema poole hoidsiwad: „Jääge kindlaste minu poole hoidma, ärge mitte andke endid minuſt lahutada, kannatage ja olge kindlad ja ustawad surmani. Ja kui ka tõine partei teid koguni peaks maha rõhuma, — muud kui jääge ustawaks! mina tulen pikema aja päraſt jälle tagaſi, aga siis mitte wõõral näul ega madaluses; waid kui ma tagaſi tulen, siis tulen ma kui kuningas ja isand. Siis tahan ma petja ja wägiwaldse sundija ühes kõige teie waenlastega karistada ja kinni panna. Kes minu lahkuſt mitte wastu ei tahtnud wõtta, neile peab siis minu wägi ja wõim mõjuma. Aga teile toon ma wabaduse ja rahu; oma talu tahan ma waenlase käest igaweseks ajaks peasta, ja talu peab minu walitsuse all teie päriſeks saama, ja teie peate seal sees julgeste elama.“ —

Nõnda räägis kuningas, enne kui ta läks. Ja kes tema poole hoidsiwad, need mõtlesiwad: härga peetakse sarwest, meest sõnast, aga õues on kõik, kes walet armastawad ja teewad. Nemad teadsiwad: Meie kuningas on oma sõna lubanud, seda tema tühjaks ei tee. Ja kannatlikult wõtsiwad nemad kõik wastu, mis neile wasta-

seſt parteiſt kurja tehti; nende trooſt oli otſani: Meie kuningas tuleb tagaſi, ſiis tema ſaab kõik ſeletama ja ſeadma korralikult. Aga kes tema ſõna ei uſknud ja mitte ſeda mööda ei jõudnud teha, need lahkuſiwad neiſt ja heitſiwad waenlaste ſeltſi.

Teie teate, kes ſee kuningas, kus tema kõrge pealinn, ja kus ſee talu on. Kuningas on Jumala Poeg, kes omaſt taewaſt ära waeſeks meheks maa peale maha tuli. Tema on oma ſõna annud: Mina tahan teid jälle näha ja teie ſüda peab rõõmus olema, ja üksi ei pea teie rõõmu teilt ära wõtma. Taewaſt weel ſaatis ta meile ſõna: Seeſinane Jeeſus peab tulema ſellſamal kombel, kui teie teda olete näinud taewa ära minewat. Meeſt peetakſe ſõnaſt! Jeeſus ſaab ja peab oma ſõna pidama, mis põhja peal wõiks keegi teda walelikues arwata? Tema on küll üsna ſeda wäärt, et meie teda uſume.

See oli ſiis tema ſõna ja lubadus, mis ta meie tunnistuſes ja muidu mitu korda on annud: Mina tulen nobedaste, Amen! Waatkem nüüd

II. Kuidas ta oma ſõna täidab. Kui Iſſand tagaſi tuleb, ſiis on maailm ſuure tähtſa jau teed ära käinud, ſiis on nüüdne teekond otſas. Terwe nüüdne maailm, iſeäranis maailma riigid lõpewad ſiis otſa, ſeſt päris iſand ja kuningas tuleb ſiis. Inimeste elu ja ſeiſuste asjad muutwad ſiis täieſte. Seepäraſt tulewad ſiis looduſelegi ſuured muudatuſed. Päewa, kuu ja tähtedega ſaawad imelikud näituſed ſündima, taewa wägeſid peab kõigutatama. Mis ſeni kindlaſte ſeisnud oli, hakkab ſiis kõikuma ja ſuur meri ja ta weewoud hakkawad hirmſaſte kohiſema. Need on ſiis tähenduſeks, et kuningas pea tuleb, nad on märgid, mis tema tagaſitulemiſe eel käiwad. Seſt tema ei ole mitte üksnes maa ja inimeſte üle kuningas, waid kõige lauſa taewa lautuſe üle ka.

Kui ſiis need imelikud muudatuſed päikeſele, kuule ja tähtedele ja merele tulewad, ſiis ſaab inimeſtel maa peal ahaſtus olema, nemad ei tea mitte, mis ſee tähendab, et taewas ja maa kõiguwad ja liiguwad; ei midagi enam kindel ole, kõik kikub lagunema. Siis ei julge inimeſed kartuſe päraſt midagi enam süüa ega juuagi, ja mitu ſaawad rammutumaks minema kartuſe pärast ja asjade ootmiſe pärast, mis nüüd maailma peale peatſiwad tulema. Siis tuleb neile meelde, mis nad ükskord Jumala ſõnaſt kuulnud on, kuidas wiimne päew nüüdſe maailma kätte ſaawat tulema. Ja ſiis näewad nemad inimeſe Poja tulewat pilwes ſuure wäe ja auuga. Seſt tema tuleb ſiis kui taewa ja maa kuningas. Igamees ſaab ſiis warsti nägema: tema päralt on riik, tema päralt on wägi, tema walitſeb taewa wägeſid ka, ja tema päralt on auu.

Sell kombel ſaab ta ſiis oma ſõna pidama ja täitma. Ja et meie paigaſtki ei kahtleks, kas ta oma ſõna pidama ſaab, wõi ei, ſeks liſab tema weel ſinna juurde: Juutide ſugu ja rahwas ei lõpe mitte ära, kuni ſee kõik ſaab ſündinud. Ja tõeſte, kuna kõik tõiſed rahwad, kes ennemuiſte elaſiwad, ära on kadunud, on Juuda rahwas tänini wältanud, ehk tall ei maad ega walitſuſt, ei preeſtriſi ega templi teenistuſt enam ei ole. — Ja oma ſõna alla paneb Jeeſus weel pitſeri märgiks ſeda: Taewas ja maa lähewad hukka, aga minu ſõnad ei lähe mitte hukka.

Waatke, minu armſad, ſiis ſeiſwad Jeeſuſe ſõnad kindlamine kui maa, kindlamine kui taewaski. Maa liigub ära ja läbeb hukka, taewas ſaab kõikuma ja hukka minema, aga Jeeſuſe ſõnad ei kõigu ega liigu mitte ära, nemad ſaawad ſündima ja täide minema. Ja ſeda meie uſume; meie ei arwa Iſſandat Jeeſuſt mitte waewalikuks, waid et tema päris tõde on. Kui tema nüüd oma ſõna peab,

III. Kuidas peame meie seda sõna hoidma? Kõige pealt peame meie tema sõbrade, jüngrite ja laste poole hoidma, aga ei mitte tema waenlaste poole, küll siis kõik hästi korda läheb. Ärgem mingem araks, kui maa liikuma ja taewas kõikuma hakkawad, ärgem olgem nõuutumad ahastuses, ärgem mingem rammutumaks kartuse pärast. See jäägu tema waenlaste osaks, waid waatkem üles ja tõstkem oma pead üles lapseliku usuga oma kuninga wastu. Sest tema ei ole ju mitte meie waenlane ega meie tema waenlased, waid tema on meie kuningas ja isa ja tema tuleb meid peastma kõigist wõitlemisest ja kurjast. Ja ehk küll taewas, ja maa kõiguwad, ja tema waenlased meelt ära heitwad, — meile, kes meie tema päralt oleme ja tema küllles seisame — ustawalt surmani, meile ei saada Jeesus mitte hukatust, waid igawest lunastust, „seepärast, et teie äralunastamine ligi tuleb". Tema tagasitulemise pärast rõõmustame meie, otsekui meie iga aasta rõõmustame, kui puud pakatama hakkawad ja kewade tulemist tõutawad. Sest kui meie Issand tagasi tuleb, siis lõpeb õnnetuse ja wiletsuse talw maa peal igaweste otsa, ja uus igawene kewade hakkab peale.

Aga nüüd lisab meie Õnnistegija weel sõna juurde ja käseb ette waadata: Päew tuleb häkitselt, kui seda ükski ei arwa, kui linnupael tuleb ta kõikide peale, kes kõige maa peal aset on. Seepärast waatke ette ja walwake, ärge tehke tegemist maailma jändamistega, ärge nõudke tema sööma- ja joomapidusid taga, ja hoidke ka peatoiduse murede eest! Selle wastu olge alati walmis, inimese Poja ette tulema ja tema pale ees seisma!

Sell wiisil teeme meie tema sõna mööda ja hoiame seda. See on nüüd, minu armsad üks kallis ewangelium ehk rõõmusõnum. Õnnistegija tagasitulemist ihaldawad kõik elawad Jumala lapsed. Taewas ja maa ootawad seda suurt päewa. Jumal andku meile oma waimu, Tema andku meile õli meie lampide sisse, et meiegi seda päewa wõime oodata rõõmuga! Amen. Nr. 2, 7—8.

Palugem: Oh taewane Jumal ja Isa, anna oma ristikogodusele armu, et kall oma waesus ja ülekohus meeles seisakssiwad, ja tema oma ainsa kuninga, selle õige abimehe Jeesuse Kristuse sulase nõust ja põlgtud sõnast ei pahandaks, waid julgeste tema imelikust tulemisest rõõmustaks. Tule, oh Issand Jeesus! meie wõtame kõigest südamest sind wastu ja tahaksime hõisates sind teretada ja sulle kiitust anda igaweste. Amen. Nr. 1, 10.

Къ напечатанію сей проповѣди со стороны С.-Петербургской Евангелическо - Лютеранской Консисторіи препятствій не имѣется.

Ст.-Петербургъ, 6. Ноября 1886 г. Вице-Президентъ К. Лаландъ.

Дозвол. цензур. — Дерптъ, 10. Ноября 1886 г. Trükitud H. Laakmann'i juures Tartus 1886.